

แนวทางการส่งเสริม
การพัฒนาระบบการดูแล

ผู้สูงอายุ

โดยชุมชนท้องถิ่น

แนวทางการส่งเสริม

การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

โดยชุมชนท้องถิ่น

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๙

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

บรรณาธิการ

ชนิษฐา นันทบุตร

กองบรรณาธิการ

พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย

นิศาชล บุบผา

อัมราภรณ์ ภูระย้า

ขวัญสุดา บุญทศ

กรัณย์พิชญ์ โคตรประทุม

พรณิภา ไชยรัตน์

อรอนงค์ บัวลา

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สน.๓)

อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ

เลขที่ ๘๘ ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐ ๒ ๓๔๓ ๑๕๐๐ www.Thaihealth.or.th

ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (ศวช.)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๒

โทรศัพท์/แฟกซ์ ๐๔๓ ๒๐ ๒๑๔๒

พิมพ์ที่

บริษัทมาตา การพิมพ์ จำกัด

คำนำ

แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นฉบับนี้ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์การดำเนินงานของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น จำนวน ๒ กลุ่มอปท. ประกอบด้วย กลุ่มมหาวิทยาลัยและตำบลต้นแบบการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น จำนวน ๕ อปท. ได้แก่ (๑) มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (๒) มหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย (๔) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และกลุ่มศูนย์ประสานงานและจัดการเรียนรู้ (ศปง.) การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น จำนวน ๘ อปท. ได้แก่ (๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (๒) องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จ.แพร่ (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาทวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (๔) เทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ (๖) เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา (๗) เทศบาลตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ (๘) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

จากการดำเนินงานของพื้นที่ข้างต้น มีรูปธรรมของงานและกิจกรรมที่แตกต่างและหลากหลาย ภายใต้การสานพลังของภาคีในชุมชนจากหลายภาคส่วน จึงได้มีการจัดองค์ประกอบของเอกสารฉบับนี้เป็น ๓ ส่วนได้แก่ **ส่วนที่ ๑ รูปธรรมการดำเนินงานจากพื้นที่** เป็นการนำเสนอเรื่องเด่นตามลักษณะกลุ่มงานและกิจกรรม ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑) การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

กลุ่มที่ ๒) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน กลุ่มที่ ๓) การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ
กลุ่มที่ ๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต กลุ่มที่ ๕) การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล
และ กลุ่มที่ ๖) การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย **ส่วนที่ ๒ โรงเรียนผู้สูงอายุและการจัดทำหลักสูตร**
โรงเรียนผู้สูงอายุ นำเสนอรูปแบบการดำเนินงานของ ๘ โรงเรียนผู้สูงอายุ และ**ส่วนที่ ๓ การออกแบบ**
ศูนย์ดูแลกลางวัน (Day care) ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
ท้องถิ่นฉบับนี้ จะสามารถแสดงรายละเอียดของการดำเนินงานที่เป็นแนวทางอันประโยชน์ในการ
ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของชุมชนท้องถิ่น และสร้างความเข้มแข็งในการ
ดำเนินงานของพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองต่อไป

ชนิษฐา นันทบุตร และคณะ

กันยายน ๒๕๕๙

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทนำ	๑๓
แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น	
ส่วนที่ ๑	๔๑
รูปธรรมการดำเนินงานจากพื้นที่	
ส่วนที่ ๒	๓๓๗
โรงเรียนผู้สูงอายุและการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ	
ส่วนที่ ๓	๔๗๕
การออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day care) ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	
เอกสารอ้างอิง	๔๘๕
ภาคผนวก	๔๘๗
ภาคผนวก ก	
๒ ลักษณะกลุ่มงานและกิจกรรมประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ	

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	ชุดกิจกรรมหลักและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมย่อยระบบการดูแลผู้สูงอายุ	๓๒
ตารางที่ ๒	๒๖ ตัวชี้วัดประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ	๓๗
ตารางที่ ๑.๑.๑	รายละเอียดกระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา	๔๗
ตารางที่ ๑.๑.๒	รายละเอียดผลผลิต ผลลัพธ์ ที่สอดคล้องกับภารกิจ อปท. ผลกระทบ ๔ ด้าน ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น และนโยบายสาธารณะ	๖๐
ตารางที่ ๒.๑.๑	เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนหอสมุด	๓๕๐
ตารางที่ ๒.๑.๒	หน่วยงานที่เข้าร่วมทำหลักสูตรผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว	๓๕๕
ตารางที่ ๒.๑.๓	ผลลัพธ์และผลผลิตของโรงเรียนหอสมุด	๓๕๙
ตารางที่ ๒.๑.๔	ผู้ได้รับผลกระทบและผลกระทบ	๓๖๒
ตารางที่ ๒.๒.๑	ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ รวม ๔๕ ชั่วโมง	๓๘๔
ตารางที่ ๒.๒.๒	ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวม ๓๖ ชั่วโมง	๓๘๕
ตารางที่ ๒.๒.๓	ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ รวม ๑๓ ชั่วโมง	๓๘๕
ตารางที่ ๒.๒.๔	ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (เลือก ๒ วิชา) รวม ๒๖ ชั่วโมง	๓๘๖
ตารางที่ ๒.๒.๕	ตารางการเรียนการสอน โรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์	๓๘๗
ตารางที่ ๒.๓.๑	กำหนดการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ	๔๐๗
ตารางที่ ๒.๓.๒	ตัวอย่างตารางเรียนประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๕๙	๔๑๒
ตารางที่ ๒.๕.๑	ฐานการเรียนรู้โรงเรียนผู้สูงอายุ	๔๓๒

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ ๑.๑.๑	ภาพรวมการสร้างจิตอาสาตำบลดอนแก้ว	๔๓
แผนภาพที่ ๑.๑.๒	ภาพรวมกระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา	๔๖
แผนภาพที่ ๑.๑.๓	ภาพรวมจำนวนจิตอาสา ที่เป็นผลผลิตของวิทยาลัยจิตอาสา	๕๒
แผนภาพที่ ๑.๑.๔	จำนวนอาสาสมัครในตำบลดอนแก้ว จำแนกตามลักษณะการอาสา และกลุ่มวัย	๕๓
แผนภาพที่ ๑.๑.๕	แสดงจำนวน และลักษณะของคนที่เหมาะสมปัญหาทางสังคม	๕๔
แผนภาพที่ ๑.๑.๖	ภาพรวมผลผลิต ผลลัพธ์ วิทยาลัยจิตอาสา	๕๙
แผนภาพที่ ๑.๑.๗	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	๖๗
แผนภาพที่ ๑.๑.๘	แสดงระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	๖๘
แผนภาพที่ ๑.๑.๙	แสดงการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	๖๙
แผนภาพที่ ๑.๒.๑	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๘๑
แผนภาพที่ ๑.๒.๒	แสดงการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๘๒
แผนภาพที่ ๑.๓.๑	เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลป่าสัก	๘๙

แผนภาพที่ ๑.๓.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	๑๑๐
แผนภาพที่ ๑.๓.๓	แสดงการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	๑๑๑
แผนภาพที่ ๑.๔.๑	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	๑๒๗
แผนภาพที่ ๑.๔.๒	แสดงระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	๑๒๘
แผนภาพที่ ๑.๔.๓	แสดงการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	๑๒๙
แผนภาพที่ ๑.๕.๑	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๑๕๗
แผนภาพที่ ๑.๕.๒	แสดงระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๑๕๘
แผนภาพที่ ๑.๕.๓	แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๑๕๙
แผนภาพที่ ๑.๖.๑	เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่	๑๖๒
แผนภาพที่ ๑.๖.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่	๑๗๗

แผนภาพที่ ๑.๖.๓	แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่	๑๗๘
แผนภาพที่ ๑.๗.๑	แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๑๙๑
แผนภาพที่ ๑.๘.๑	เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	๑๙๖
แผนภาพที่ ๑.๘.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	๒๑๔
แผนภาพที่ ๑.๘.๓	แสดงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	๒๑๕
แผนภาพที่ ๑.๙.๑	แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลไกรนอก	๒๒๐
แผนภาพที่ ๑.๙.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	๒๔๐
แผนภาพที่ ๑.๙.๓	แสดงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	๒๔๑
แผนภาพที่ ๑.๑๐.๑	เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๒๔๕
แผนภาพที่ ๑.๑๐.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๒๖๖
แผนภาพที่ ๑.๑๐.๓	แสดงการพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๒๖๗

แผนภาพที่ ๑.๑๑.๑	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลจำปาสวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา	๒๘๒
แผนภาพที่ ๑.๑๑.๒	แสดงการพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลจำปาสวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา	๒๘๓
แผนภาพที่ ๑.๑๒.๑	เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	๒๘๘
แผนภาพที่ ๑.๑๒.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	๒๙๙
แผนภาพที่ ๑.๑๒.๓	แสดงการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	๓๐๐
แผนภาพที่ ๑.๑๓.๑	แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	๓๐๒
แผนภาพที่ ๑.๑๓.๒	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	๓๓๔
แผนภาพที่ ๑.๑๓.๓	แสดงการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม	๓๓๕
แผนภาพที่ ๒.๑.๑	แสดงเส้นทางการพัฒนาด้านการดูแลคนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ประสบปัญหาทางสังคมตำบลดอนแก้ว	๓๔๑
แผนภาพที่ ๒.๑.๒	แสดงเส้นทางการพัฒนาด้านการดูแลคนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ประสบปัญหาทางสังคมตำบลดอนแก้ว (ต่อ)	๓๔๒

แผนภาพที่ ๒.๑.๓	โครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนฮอมสุข	๓๔๕
แผนภาพที่ ๒.๑.๔	โครงสร้างคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนฮอมสุข	๓๔๖
แผนภาพที่ ๒.๑.๕	ภาพรวมขอบเขตของเนื้อหาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ	๓๔๙
แผนภาพที่ ๒.๑.๖	ตารางเรียนประจำโรงเรียนผู้สูงอายุ(ฮอมสุข)	๓๔๙
แผนภาพที่ ๒.๑.๗	แสดงโรงเรียนฮอมสุข มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	๓๖๔
แผนภาพที่ ๒.๒.๑	แสดงโครงสร้างคณะผู้บริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์	๓๖๘
แผนภาพที่ ๒.๒.๒	แสดงโครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์	๓๗๐
แผนภาพที่ ๒.๒.๓	แสดงภาคีเครือข่ายร่วมกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอด	๓๗๒
แผนภาพที่ ๒.๒.๔	แสดงเส้นทางการพัฒนาโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	๓๗๖
แผนภาพที่ ๒.๒.๕	แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	๓๙๖
แผนภาพที่ ๒.๒.๖	แสดงระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	๓๙๗
แผนภาพที่ ๒.๒.๗	แสดงโรงเรียนดอกขอมพอด มหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	๓๙๘
แผนภาพที่ ๒.๓.๑	แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ	๔๐๓
แผนภาพที่ ๒.๓.๒	แสดงโครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ	๔๐๓
แผนภาพที่ ๒.๓.๓	แสดงโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ	๔๐๖

แผนภาพที่ ๒.๓.๔	แสดงโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๔๑๙
แผนภาพที่ ๒.๔.๑	แสดงกรอบแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ	๔๒๑
แผนภาพที่ ๒.๔.๒	แสดงโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	๔๒๙
แผนภาพที่ ๒.๕.๑	แสดงโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านเหล่า เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	๔๓๘
แผนภาพที่ ๒.๖.๑	แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของ อบต.วังท่าดี	๔๔๒
แผนภาพที่ ๒.๖.๒	แสดงโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี	๔๔๘
แผนภาพที่ ๒.๖.๓	แสดงโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	๔๕๒
แผนภาพที่ ๒.๗.๑	แสดงศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา	๔๖๒
แผนภาพที่ ๒.๘.๑	แสดงกรอบแนวคิดโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย	๔๖๘
แผนภาพที่ ๒.๘.๒	แสดงหลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย	๔๖๙
แผนภาพที่ ๒.๘.๓	แสดงโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๔๗๔
แผนภาพที่ ๓.๑	แสดงการออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day care) ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	๔๘๔

ส่วนที่ ๑

บทนำ

แนวทางการส่งเสริม

การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๑. ความเป็นมาและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง*

สถานการณ์ที่น่าเสนอนี้ แสดงให้เห็น ความจำเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีการจัดการให้มีการพัฒนางาน กิจกรรม และ บริการเพื่อการดูแลผู้สูงอายุอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งวางแผนทิศทางการดูแลในอนาคตด้วย สถานการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยของชุมชน ยังแสดงให้เห็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นเป้าหมายการดูแลของชุมชนมีความแตกต่างกันตามลักษณะของปัญหาและความต้องการอย่างน้อยใน ๕ ด้านคือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต การสรุปรูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ชี้ให้เห็นรูปธรรมงาน กิจกรรม บริการที่ปฏิบัติได้จริงและสามารถนำไปใช้ หรือพัฒนาต่อยอด หรือขยายพื้นที่ได้รวมทั้งบทเรียนและผลของการพัฒนาจากการดำเนินการที่ผ่านมา อันจะเป็นศักยภาพให้การดำเนินการในระยะต่อไปได้ด้วย

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องนี้ได้แก่ ๑) สถานการณ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย และ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ๒) สรุปรูปธรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ๓) นโยบายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย และ ๔) ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังรายละเอียด

๒. สถานการณ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

๒.๑ สถานการณ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่กำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ โดยถูกจัดอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอันดับที่ ๒ รองจากประเทศสิงคโปร์ (ปราชญ์ ปราชญ์กุล, ๒๕๕๖) โดยปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน ๑๐,๐๑๔,๖๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ ๑๔.๙ ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๗) และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๙ ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. ๒๕๗๗ จะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๕๖๘ ด้านสัดส่วนของประชากรสูงอายุ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๑๓.๒ ในพ.ศ. ๒๕๕๓

* ข้อเสนอโครงการการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิษฐา นันทบุตรผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๙

คาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๒.๑ ในพ.ศ.๒๕๖๓ โดยเฉพาะสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน คือจากประมาณร้อยละ ๑๒.๗ ของประชากรสูงอายุทั้งหมด เป็นเกือบ ๑ ใน ๕ ของประชากรสูงอายุ ๒๕๖๓ (มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ, ๒๕๕๙) ขณะเดียวกัน สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีก็จะลดลงเรื่อยๆ จากที่มีอยู่ร้อยละ ๑๙ ในปี ๒๕๕๖ จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๔ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๖๖ (ปราชญ์ ปราชญ์, ๒๕๕๖) ซึ่งจะทำให้ดัชนีการสูงวัยเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงกล่าวได้ว่าในเวลาอีกเพียงไม่ถึง ๒๐ ปีข้างหน้า ประเทศไทยก็จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (super aged society)

การศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทยจากการคัดกรองเพื่อจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามภาวะพึ่งพิง และประเมินความจำเป็น ด้านการสนับสนุนบริการและจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมจำนวน ๖,๓๙๔,๐๒๒ ราย จำแนกเป็นกลุ่มติดเตียง ร้อยละ ๑.๔ กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ ๑๙.๔๘ และกลุ่มติดสังคม ร้อยละ ๗๙.๑๒ (กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๙) ซึ่งจากภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุดังกล่าว ผู้สูงอายุมีสวัสดิการที่ได้จากรัฐในรูปแบบของเบี้ยยังชีพ และบำนาญ หรือบำนาญ จำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพ ๘,๐๔๘,๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา, ๒๕๕๙) ในส่วนของการรับสวัสดิการบำนาญ บำนาญ คิดเป็นร้อยละ ๔.๕ ของผู้สูงอายุทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๗)

๒.๒ สถานการณ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ใช้ข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยทำการวิเคราะห์ ใน ๓ ส่วน คือ (๑) สถานการณ์ด้านจำนวนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย (๒) สัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ และอัตราการพึ่งพิง (๓) ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง โรคเรื้อรังที่สำคัญ ความพิการ และพฤติกรรมเสี่ยงของผู้สูงอายุ ส่วนข้อมูลจากการวิจัยชุมชน (RECAP) ของสป. ๗ พื้นที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ (๔) วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน (๕) สถานะ ๕ ด้านของผู้สูงอายุในสังคมไทย ทั้งนี้ได้เทียบเคียงข้อมูลบางส่วนกับข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทยด้วย ดังรายละเอียด

(๑) สถานการณ์ ด้านจำนวนผู้สูงอายุ และครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย ประชากรในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ จำนวนทั้งสิ้น ๖,๒๑๑,๘๙๖ คน เป็นประชากรผู้สูงอายุมากถึง ๑,๐๙๐,๙๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ซึ่งมีสัดส่วนของผู้สูงอายุสูงกว่าในระดับประเทศเล็กน้อย โดยในระดับประเทศมีผู้สูงอายุทั้งสิ้น ๑๐ ล้านคนจากประชากรทั้งสิ้น ๖๘ ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๕ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) และเมื่อจำแนกตามเพศของ

ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย โดยผู้สูงอายุเพศหญิงมีจำนวนมากถึง ๕๘๙,๔๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ ส่วนเพศชายมีจำนวน ๕๐๑,๕๑๙ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐ และเมื่อนับรวมผู้สูงอายุในปัจจุบันกับผู้ที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ซึ่งหมายถึงในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า หากจำนวนผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนคงที่และมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากกลุ่มคนที่อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป จะทำให้มีผู้สูงอายุรวมทั้งสิ้น ๑,๑๙๐,๙๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘๗ และเมื่อจำแนกผู้สูงอายุเป็นรายภาค พบว่าทุกภาคของประเทศไทยมีผู้สูงอายุเกิน ร้อยละ ๑๐ และเกือบทุกภาคมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเกินร้อยละ ๑๕ โดยผู้สูงอายุในภาคเหนือพบว่ามีค่าสัดส่วนของผู้สูงอายุมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔ (๓๓๘,๖๘๘ คน) รองลงมาเป็นภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ร้อยละ ๑๗.๙ (๓๔๗,๙๒๒ คน) ร้อยละ ๑๕.๕ (๓๕๐,๗๙๐ คน) และร้อยละ ๑๔.๙ (๕๓,๕๔๐ คน) ตามลำดับ

ในระดับครัวเรือนในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ทั้งหมด ๑,๗๓๕,๖๔๗ ครัวเรือน มีครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย มากถึง ๗๗๗,๕๗๐ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๔๔.๘ นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง มีมากถึง ๔๙๒,๐๓๖ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๒๘.๓ และสูงกว่าข้อมูลในระดับประเทศ ที่พบว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังกับคู่สมรส มีเพียงร้อยละ ๑๘.๘ เท่านั้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) สำหรับครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังกับเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีเพียง ๕,๖๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ เมื่อจำแนกครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยในรายภาค พบว่า ภาคที่มีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยมากที่สุด คือภาคเหนือ ซึ่งมากถึง ร้อยละ ๔๖.๘ (๒๔๑,๕๐๕ ครัวเรือน) รองลงมาเป็นภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ ๔๔.๗ (๒๔๙,๑๑๖ ครัวเรือน) ร้อยละ ๔๔.๐ (๒๔๙,๐๑๖ ครัวเรือน) และร้อยละ ๓๙.๐ (๓๗,๙๓๓ ครัวเรือน)ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและการจัดการเรียนรู้ (สปง.) ๗ แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ยกเว้นภาคใต้ พบว่า สปง. ทุกแห่ง มีสัดส่วนของผู้สูงอายุเกิน ร้อยละ ๑๐*

* โดย สปง. ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงกว่าสัดส่วนของประเทศ (ร้อยละ ๑๕) ได้แก่ พื้นที่ อบต.บางมัญ อ.เมืองสิงห์บุรี จ.สิงห์บุรี พบว่ามีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุด ร้อยละ ๒๔.๓ (๕๙๑ คน) รองลงมาเป็นพื้นที่ อบต.ตำหนักธรรม อ.หนองม่วงไข่ จ.แพร่ ร้อยละ ๒๑.๘ (๗๑๘ คน) อบต.จำปาหวาย อ.เมือง จ.พะเยา ร้อยละ ๒๐.๑ (๑,๓๔๗ คน) อบต.ช่วงเปา อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ร้อยละ ๑๙.๕ (๘๙๗ คน) และ ทต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ร้อยละ ๑๘.๓ (๑,๔๒๙ คน) ส่วน สปง.การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุน้อยกว่า ร้อยละ ๑๕ ได้แก่ อบต.วังท่าดี อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์ ร้อยละ ๑๓.๘ (๗๐๘ คน) และ อบต.พิมาน อ.นาแก จ.นครพนม ร้อยละ ๑๒.๘ (๕๓,๕๔๐ คน)

(๒) **สัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุและอัตราการพึ่งพิง** วิเคราะห์โดยแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ออกเป็น ๓ ช่วงอายุ ได้แก่ ระหว่าง ๖๐-๖๙ ปี ๗๐-๗๙ ปี และ ๘๐ ปี ขึ้นไป ซึ่งพบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ ของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สูงกว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุของประเทศ โดยช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี พบ ร้อยละ ๙.๖ (ระดับประเทศ ร้อยละ ๘.๖) ส่วนช่วงอายุ ๗๐-๗๙ ปี พบร้อยละ ๔.๙ (ระดับประเทศ ร้อยละ ๔.๖) และช่วงอายุ ๘๐ ปี ขึ้นไป พบร้อยละ ๓.๒ (ระดับประเทศ ร้อยละ ๒.๑) เมื่อพิจารณาในแต่ละภาค พบสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะเดียวกันในทุกภาค คือ สัดส่วนของผู้สูงอายุในช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี มีมากกว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุในช่วงอายุ ๗๐-๗๙ ปี และ ๘๐ ปี ขึ้นไป

ในส่วนอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างจำนวนผู้สูงอายุ กับจำนวนวัยแรงงาน พบว่า มีอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุ ร้อยละ ๒๖.๖ ซึ่งหมายถึง ประชากรวัยแรงงาน ๑๐ คนจะต้องรับผิดชอบดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ๒.๖ คน นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์อัตราการพึ่งพิง โดยเปรียบเทียบระหว่างจำนวนรวมของผู้ที่ต้องการพึ่งพิงบุคคลอื่น ได้แก่ เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และผู้สูงอายุ กับจำนวนวัยแรงงาน พบว่า มีอัตราการพึ่งพิงร้อยละ ๕๐.๑ ซึ่งหมายถึง ประชากรวัยแรงงาน ๑๐ คน จะต้องรับผิดชอบดูแลช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี กับผู้สูงอายุ จำนวน ๕ คน

(๓) **สภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง โรคเรื้อรังที่สำคัญ ความพิการ และพฤติกรรมเสี่ยงของผู้สูงอายุ**

สภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ จากผู้สูงอายุทั้งหมด ๑๙๒,๓๔๖ คน พบว่าส่วนใหญ่ สถานะสุขภาพในลักษณะไปมาได้เอง จำนวน ๑๖๐,๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๓ สำหรับผู้สูงอายุที่มีสถานะสุขภาพในลักษณะติดบ้าน ติดเตียง พบจำนวนค่อนข้างน้อย โดยเป็นกลุ่มติดบ้าน จำนวน ๒๖,๘๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ และพบกลุ่มติดเตียงเพียง ๕,๒๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๗ และเมื่อเทียบกับผลการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ ภายใต้งานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และผู้พิการ กลุ่มอนามัยผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จากผู้สูงอายุ จำนวน ๑๓,๖๔๒ คน พบว่า มีผู้สูงอายุที่อยู่ในสภาวะติดสังคม(สามารถออกนอกบ้านไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้) ร้อยละ ๗๙.๕ ส่วนผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ร้อยละ ๑๙.๐ และผู้สูงอายุที่ติดเตียง ร้อยละ ๑.๕ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) ผลการเปรียบเทียบจะเห็นว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ไปมาได้เอง และสัดส่วนผู้สูงอายุที่ติดเตียง มีสัดส่วนที่สูงกว่าสัดส่วนของประเทศเพียงเล็กน้อย แต่สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ต่ำกว่าสัดส่วนของประเทศเล็กน้อย

ในส่วนของการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่สำคัญ จากผู้สูงอายุทั้งหมด ๑,๐๙๐,๙๔๐ คน พบว่า ผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาเป็นโรคเบาหวาน ปวดข้อหรือข้อเสื่อม โรคหัวใจ โรคมะเร็ง และไตวาย* และเมื่อเทียบกับผลการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ ภายใต้แผนงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และผู้พิการ กลุ่มอนามัยผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จากผู้สูงอายุ จำนวน ๑๓,๖๔๒ คน พบว่า ผู้สูงอายุป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ รองลงมาคือ โรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒ และข้อเข่าเสื่อม คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) จะเห็นได้ว่า ปัญหาโรคเรื้อรังที่สำคัญมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าโรคความดันโลหิตสูง มากกว่าโรคเบาหวาน และมากกว่าข้อเสื่อม แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าสัดส่วน พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มีค่าที่ต่ำกว่าของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังระหว่างผู้สูงอายุเพศชาย กับผู้สูงอายุเพศหญิง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเพศหญิง มีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากกว่าผู้สูงอายุเพศชายในทุกโรค ดังที่กล่าวมา

สำหรับผู้สูงอายุที่มีความพิการพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพิการทางกายหรือเคลื่อนไหว รองลงมาเป็นการได้ยินหรือการสื่อสาร และพิการการมองเห็น ส่วนความพิการด้านจิตใจ อารมณ์ พบค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกับพิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้** และเมื่อเทียบกับผล

* ผู้สูงอายุของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ทั้งหมด ๑,๐๙๐,๙๔๐ คน พบว่า เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน ๒๒๒,๖๗๙ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ๒,๐๔๑.๑๗ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน รองลงมาเป็นโรคเบาหวาน จำนวน ๑๑๒,๙๗๑ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน ๑,๐๓๕.๕๖ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน และปวดข้อหรือข้อเสื่อม จำนวน ๙,๘๑๒ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคปวดข้อหรือข้อเสื่อม ๘๙.๔๓ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน อีกทั้งยังมีโรคหัวใจ จำนวน ๒๑,๐๔๖ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคหัวใจ ๑๙๒.๙๒คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน โรคมะเร็ง จำนวน ๕,๘๔๓ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคมะเร็ง ๕๓.๕๖ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน และไตวาย จำนวน ๖,๕๔๓ คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคไตวาย ๕๙.๙๘ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

** ผู้สูงอายุของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ทั้งหมด ๑,๐๙๐,๙๔๐ คน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพิการทางกายหรือเคลื่อนไหว จำนวน ๒๔,๑๗๓ คน คิดเป็นอัตราความพิการ ๒๒๑.๕๘ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ รองลงมาเป็นการได้ยินหรือการสื่อสาร จำนวน ๑๐,๙๖๑ คน คิดเป็นอัตราความพิการ ๑๐๐.๔๗ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ และพิการการมองเห็น จำนวน ๙,๘๕๖ คน คิดเป็นอัตราความพิการ ๙๐.๓๔ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ ส่วนพิการจิตใจ อารมณ์ พบค่อนข้างน้อย โดยพบว่า พิการจิตใจ อารมณ์ มี จำนวน ๓,๐๓๑ คน คิดเป็นอัตราความพิการ ๒๗.๗๘ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ และพิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ มีจำนวน ๒,๒๙๙ คน คิดเป็นอัตราความพิการ ๒๑.๐๗ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ ตามลำดับ

การสำรวจสุขภาพของผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ ภายใต้แผนงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และผู้พิการ กลุ่มอนามัยผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขจากผู้สูงอายุ จำนวน ๑๓,๖๔๒ คน พบว่า ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุที่สูงเป็นอันดับแรก คือการเคลื่อนไหว คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๘ รองลงมาคือ ปัญหาด้านการได้ยินหรือสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘ การมองเห็น คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒ การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ ๓.๗ ด้านจิตใจหรือพฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ ๒.๒ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) ซึ่งเมื่อพิจารณาอันดับของปัญหาที่พบบ่อย จะเห็นได้ว่า ปัญหาสำคัญใน ๓ อันดับมีความสอดคล้องกัน แต่ค่าสัดส่วนมีความแตกต่างกัน โดยในส่วนของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มีค่าที่ต่ำกว่าของประเทศ และเมื่อพิจารณาจำนวนผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงที่มีความพิการ พบว่า โดยส่วนใหญ่ในแต่ละประเภทของความพิการ จำนวนเพศหญิงที่มีความพิการมีจำนวนมากกว่าเพศชาย ยกเว้นความพิการ การได้ยินหรือการสื่อสาร พบว่าเพศชายมีจำนวนคนที่มีความพิการมากกว่าเพศหญิง และความพิการทางสติปัญญา พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนคนที่มีความพิการใกล้เคียงกัน

สำหรับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นการสูบบุหรี่เป็นประจำ รองลงมาคือ การไม่ได้ออกกำลังกาย และการดื่มสุราเป็นประจำ*** โดยเมื่อจำแนกตามเพศของผู้สูงอายุ พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงในผู้สูงอายุเพศชายและผู้สูงอายุเพศหญิงมีความแตกต่างกัน โดยในส่วนของผู้สูงอายุเพศชายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านการสูบบุหรี่เป็นประจำ และการดื่มสุราเป็นประจำ สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิง พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการไม่ออกกำลังกาย แต่พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราเป็นประจำ การสูบบุหรี่เป็นประจำ มีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุเพศชาย เปรียบเทียบกับข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงของผู้สูงอายุจากการสำรวจ พบว่าพฤติกรรมการตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำลดลง จากร้อยละ ๕๖.๗ ใน พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นร้อยละ ๕๒.๒ ใน พ.ศ.๒๕๕๗ และมีการออกกำลังกายเป็นประจำลดลงเหลือเพียง ๑ ใน ๓ เท่านั้น กล่าวคือ ลดลงจากร้อยละ ๔๑.๒ ใน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๓๗.๘ ใน พ.ศ.๒๕๕๔ และร้อยละ ๓๒.๔ ใน พ.ศ.๒๕๕๗ ขณะที่พฤติกรรมการรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำและดื่มน้ำสะอาด เพียงพอคงที่คือ ร้อยละ ๖๔.๙ และ ๕๘.๕

*** พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่สำคัญ ของผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ พบว่า มีผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ส่วนใหญ่เกี่ยวกับ การสูบบุหรี่เป็นประจำ จำนวน ๘๗,๘๖๐ คน คิดเป็นอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำ ๘๐.๕.๓๖ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน รองลงมาได้แก่ การไม่ได้ออกกำลังกาย จำนวน ๘๕,๖๑๔ คน คิดเป็นอัตราการไม่ได้ออกกำลังกาย ๗๘.๔.๗๗ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน และการดื่มสุราเป็นประจำ จำนวน ๗๔,๐๓๘ คน คิดเป็นอัตราการดื่มสุราเป็นประจำ ๖๗.๘.๖๖ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

ใน พ.ศ.๒๕๕๗ ตามลำดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๘) นอกจากนี้ ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้ม กว่า ๙๐๐ คน หรือเฉลี่ยวันละ ๓ คน และแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น ๓ เท่า (นิพา ศรีช้าง และ ลลิตรา กำวี, ๒๕๕๘)

(๔) **วิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน** วิเคราะห์จากข้อมูลการวิจัยชุมชนของศูนย์ประสานงานเครือข่ายด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและจัดการเรียนรู้ ๗ พื้นที่ พบว่า วิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในครอบครัว ประกอบด้วย ๑) วิธีการทำงานและการประกอบอาชีพ ๒) การทำกิจกรรม ๓) การรวมกลุ่มกันทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชน ๔) การบริโภคอาหารและโภชนาการ ๕) แบบแผนการดำเนินชีวิต และ ๖) การแสวงหาการรักษา ดังรายละเอียด

วิธีการทำงานและประกอบอาชีพซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงมีการทำงานที่เป็นการสร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนอยู่มาก เช่นการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา เปิด ไก่ และอื่นๆ เพื่อเป็นอาหาร การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือหัตถกรรมสิ่งประดิษฐ์ทั้งที่เป็นของใช้ในครัวเรือนและการเกษตร และเป็นชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ของชุมชนหรือเป็นส่วนเพื่ออุตสาหกรรม การประกอบธุรกิจส่วนตัว การช่วยงานหรือกิจการของครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง การค้าขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากครัวเรือน การช่วยดูแลสมาชิกในครอบครัวเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายเป็นต้น ดังนั้นนอกเหนือจากเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุอาจมีการทำงานเพื่อรายได้เพิ่ม และทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่าย พร้อมทั้งเป็นสมาชิกกองทุนเพื่อสวัสดิการและการช่วยเหลือในกรณีอื่นๆ ด้วย ซึ่งอาจอธิบายเฉพาะในส่วนของการประกอบอาชีพด้วยผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจแรงงาน ในปี ๒๕๕๘ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ทำงาน ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวน ๖,๑๑๖,๓๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ผู้สูงอายุที่ทำงาน ๓.๗๘ ล้านคน จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น ๑๐.๔๒ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของผู้สูงอายุที่ทำงาน ในปี ๒๕๕๘ ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรมร้อยละ ๕๗.๖ รองลงมาเป็นภาคการค้าและการบริการร้อยละ ๓๐.๓ และภาคการผลิตร้อยละ ๑๒.๑ ตามลำดับ ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๖๐ ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง รองลงมาประมาณร้อยละ ๒๐ เป็นการช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ที่สำคัญผู้สูงอายุ จำนวน ๓.๔๘ ล้านคน หรือร้อยละ ๘๙.๐ เป็นแรงงานนอกระบบซึ่งหมายถึงผู้ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือมีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๙) เหล่านี้สะท้อนว่าผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวตนเองและครอบครัวแม้จะอายุเกินวัยเกษียณอายุแล้วก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่ามีผู้สูงอายุที่ทำงาน และอาศัยอยู่คนเดียว เลี้ยงชีพด้วยตนเองในปี ๒๕๕๘ มีจำนวนทั้งหมด ๓.๒๔ แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๖ ของจำนวนผู้สูงอายุที่ทำงานทั้งหมด

การทำกิจกรรม เป็นไปตามความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งเป็นการทำกิจกรรมในการประกอบอาชีพ กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการดูแลตนเองและการดูแลสมาชิกในครัวเรือน กิจกรรมการอาสาหรือช่วยเหลือเพื่อนบ้าน กิจกรรมการพัฒนาชุมชน กิจกรรมของกลุ่มและองค์กรชุมชน เป็นต้น ซึ่งส่วนนี้ใช้เป็นศักยภาพของชุมชนด้วย

การรวมกลุ่มกันทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ การเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี การรวมกลุ่มผู้สูงอายุทำกิจกรรมการช่วยเหลือกัน การรวมกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มการผลิต การรวมกลุ่มอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนต่างๆ ของชุมชนเพื่อสวัสดิการสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มออกกำลังกาย เป็นต้น

การบริโภคอาหารและโภชนาการ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุบริโภคอาหารจากผลผลิตในครัวเรือนและชุมชนตามที่สามารถจัดหาได้ โดยอาจมีการจัดอาหารเฉพาะผู้สูงอายุ หรือ เป็นอาหารเช่นเดียวกันของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน หรือในกรณีเจ็บป่วย ในหลายพื้นที่พบว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ผลิตอาหารระดับครัวเรือนและระดับชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามปกติ และช่วยเหลือตนเองได้มักจะเป็นผู้ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนด้วย

แบบแผนการดำเนินชีวิต เป็นการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา หรือ วัฒนธรรมประเพณี เช่น การตักบาตร การทำบุญ การเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดหรือโบสถ์หรือมัสยิด เป็นต้น การช่วยเหลือดูแลในครอบครัว เช่น การทำความสะอาดบ้านเรือน การจัดเตรียมอาหาร การช่วยดูแลเด็กที่เป็นหลานหรือการดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุ การช่วยงานธุรกิจหรือการประกอบการของครอบครัว เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมสังคม เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมการประชุมขอความร่วมมือและข้อคิดเห็น การเป็นผู้นำหรือกรรมการของกองทุนหรือกลุ่มทางสังคม กลุ่มอาชีพ การเป็นที่ปรึกษาของชุมชนหรือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (๒๕๕๒) ที่สรุปว่าแบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุไทยไม่แตกต่างกัน มีการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การทำอาหาร ทำความสะอาดบ้าน เดินรอบๆ บ้าน การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ทำบุญตักบาตร สวดมนต์ ฟังธรรม เป็นต้น

การแสวงหาการรักษา ซึ่งประกอบด้วยการดูแลตนเองด้วยการออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหาร การใช้สมุนไพร การนวด ประคบ การใช้บริการสุขภาพของรพ.สต. อบต. รพ. คลินิก ในกรณีการเจ็บป่วยที่ทำให้ติดบ้าน ติดเตียงส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแล อสม. หรือ อผส. เป็นผู้ให้การช่วยเหลือดูแลตามกิจกรรมที่สามารถทำได้ และอาจมีพยาบาลหรือบุคลากร

ของรพ.สต.ร่วมให้การดูแลที่บ้านด้วย เป็นต้น เทียบเคียงความเหมือนกับข้อสรุปผลการศึกษาของ นิลภา จิรรัตนวรรณ และ ชนิษฐา นันทบุตร (๒๕๕๕) ที่ผู้สูงอายุเมื่อเจ็บป่วยมีวิธีการจัดการ อย่างน้อย ๖ แนวทาง คือ ๑) การดูแลตนเองไม่ต้องรับการรักษา ๒)การหาสมุนไพรพื้นบ้านรับประทาน ๓)การรับการรักษาจากหมอพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเฉพาะด้านนั้นๆ ๔) รับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ๕)รับการรักษาตามคลินิกต่างๆ เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเป็นระยะเวลานาน และ ๖) รับการรักษาตามระบบที่รพ.ทุติยภูมิและตติยภูมิ

ผลกระทบจากวิถีการดำเนินชีวิตดังกล่าว แบ่งได้เป็น ๒ ทิศทางคือ ๑) วิถีที่เป็นศักยภาพของชุมชนในการขับเคลื่อนงานพัฒนาและกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะทุนทางสังคมของชุมชนที่เป็นผู้ร่วมพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและระบบอื่นๆ ในพื้นที่ และ ๒) วิถีที่เป็นปัญหาของชุมชนที่ซึ่งสามารถใช้ระบุกู่หมายของการช่วยเหลือดูแล เช่น ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพไม่สามารถเลือกอาหารควบคุมโรคได้ ผู้สูงอายุที่เข้าไม่ถึงบริการต่างๆ ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหวหรือการช่วยเหลือตนเอง ผู้สูงอายุที่ไม่มีกิจกรรมทางสังคม หรือ ถูกทิ้ง ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือเป็นผู้ไม่มีรายได้ ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญ ผู้สูงอายุที่ทำงานเสี่ยงต่อสุขภาพ เป็นต้น

(๕) สถานะ ๕ ด้านของผู้สูงอายุในสังคมไทย

การวิเคราะห์ สถานะทั้ง ๕ ด้านคือ สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง ของผู้สูงอายุในสังคมไทยเป็นการแสดงให้เห็นความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ ที่กระทบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และ เปิดให้เห็นโอกาสในการพัฒนาโครงสร้าง งาน กิจกรรม และบริการที่เป็นการปรับปรุงประกอบทุกด้าน ให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนได้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันสามารถวิเคราะห์ให้เห็นศักยภาพในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นแต่ละด้านได้ด้วย ซึ่งส่วนของศักยภาพทั้ง ๕ ด้านนี้สามารถนำมาเป็นกลไกและองค์ประกอบ การขับเคลื่อนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นได้ รายละเอียดดูที่ภาคผนวก ส่วนตัวอย่างผลการศึกษาก็แสดงสถานะทั้ง ๕ ด้าน ปรากฏดังนี้

ด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร ทำให้การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุจะอยู่ในครัวเรือนที่มีขนาดเล็กลง คนรุ่นหลังอยู่เป็นโสดมากขึ้น คนไทยมีลูกกันน้อยลง คนวัยทำงานออกไปทำงานที่อื่น ทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, ๒๕๕๖) แนวโน้มผู้สูงอายุไทยทุกวันนี้อยู่คนเดียวเพิ่มขึ้น ขาดเครือข่ายทางสังคม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๗) ด้านสวัสดิการการรักษายาบาลพบว่า ผู้สูงอายุไม่มีสวัสดิการ ๘๙,๖๗๓ เป็นสวัสดิการข้าราชการ ข้าราชการบำนาญรัฐวิสาหกิจ ๑,๕๐๘,๑๔๑ คน บัตรสุขภาพ ๗,๖๖๕,๘๖๒ คน สวัสดิการ

จัดโดยนายจ้าง และ ประกันสุขภาพกับบริษัทประกัน ๑๐,๔๐๙ และ ๒๔๙,๘๙๑ คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๖) รูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย อยู่ในรูปของ ๑)หลักประกันสังคม ได้แก่ กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำส่วนราชการซึ่งจดทะเบียน (กสจ.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน เป็นต้น ๒) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ๓) การบริการสังคม (Social Service) เช่น ด้านบริการสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านบริการสังคมและนันทนาการ เป็นต้น และ ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ แหล่งรายได้ที่สำคัญหรือแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๕.๗ คือ บุตร (รวมบุตรเลี้ยง บุตรบุญธรรม) รองลงมา คือ รายได้จากการทำงานของผู้สูงอายุเอง (ร้อยละ ๓๔.๓) จากเบี้ยยังชีพ (ร้อยละ ๑๕.๓) จากคู่สมรส (ร้อยละ ๔.๖) จากเงินบำเหน็จบำนาญ (ร้อยละ ๔.๕) และจากดอกเบี้ยเงินออม การขายทรัพย์สินที่มีอยู่ (ร้อยละ ๓.๘) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๗) นอกจากนี้ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยพบว่าในปี ๒๕๕๗ มีผู้สูงอายุไทยอยู่ในครอบครัวที่ยากจน (วัดโดยการที่ครัวเรือนนั้นมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน) ประมาณร้อยละ ๓๔ ผู้สูงอายุมีรายได้จากบุตร ร้อยละ ๓๗ ลดลงจากร้อยละ ๕๒ ในปี ๒๕๕๒ รายได้จากการทำงานร้อยละ ๓๔ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๙ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๘)

ด้านสภาวะแวดล้อม ในส่วนของภัยพิบัติส่งผลกระทบต่อคนแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ และมีโอกาสเอาตัวรอดจากภัยอันเกิดจากธรรมชาติน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น โดยเฉพาะ ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียว หรืออยู่ตามลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกัน และผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน ขาดญาติพี่น้องหรือเครือข่ายทางสังคม เนื่องจากข้อจำกัดด้านร่างกาย โรคประจำตัว และความทนทานต่อภาวะ ที่ไม่สะดวกสบาย กรณีน้ำท่วมผู้สูงอายุและครอบครัวยังขาดการวางแผน ไม่มีการเตรียมพร้อมรับมือ แม้จะเคยเกิดอุทกภัยในพื้นที่ก็ตาม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๙) สภาวะแวดล้อมในด้านวัฒนธรรมไทยยังเป็นจุดแข็งที่สะท้อนการเห็นคุณค่าในตัวผู้สูงอายุ (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, ๒๕๕๖) การจัดเตรียมที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้สูงอายุ นั้นแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุจัดเตรียมที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน คือ ฐานะทางเศรษฐกิจจากรายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าร้อยละ ๓๑.๓ ของผู้สูงอายุนั้นไม่ได้ออมหรือสะสมเงินทองหรือทรัพย์สินทั้งในรูปแบบสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ส่วนใหญ่พบว่าผู้สูงอายุไม่ได้จัดเตรียมอะไรสำหรับตนเองในด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ยากจนบางส่วนไม่มีที่อยู่อาศัย

เป็นของตนเอง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ๒๕๕๒) การออกประกาศกฎกระทรวง ลงวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยกำหนดรายละเอียดการออกแบบทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ ทูพพลภาพและผู้สูงอายุ โดยใช้บังคับกับอาคาร ๒ ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ อาคารที่ทำการ ราชการรัฐวิสาหกิจ สถานที่ศึกษา สถานี่ชนสงฆ์ สถานพยาบาลทุรูปแบบ ประเภทที่สอง ได้แก่ อาคารสำนักงาน โรงแรม โรงมหรสพ โรงมหรสพ หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า การประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ อาจเป็นแหล่งกระตุ้นที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ รวมทั้งการปรับปรุง อาคารสถานที่ทั้งภายนอกและภายในให้มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านสุขภาพ ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่สูงเป็นอันดับแรก คือการเคลื่อนไหวร่างกาย (ร้อยละ ๕๘) รองลงไปได้แก่ปัญหาการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ ๒๔) ด้านการมองเห็น (ร้อยละ ๑๙) ด้านการเรียนรู้ (ร้อยละ ๔) ด้านจิตใจ (ร้อยละ ๓) และ สติปัญญา (ร้อยละ ๒) (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๘) ส่วนการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง พบว่าโรคความดันโลหิตสูงพบมากที่สุด ร้อยละ ๓๑.๗ รองลงไปเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ ๑๓.๓ โรคหัวใจ ร้อยละ ๗.๐ โรคหลอดเลือดในสมองตีบร้อยละ ๑.๖ โรคอัมพาต อัมพฤกษ์ ร้อยละ ๒.๕ และโรคมะเร็ง ร้อยละ ๐.๕ ตามลำดับ (ลัดดา ดำริการเลิศ, ๒๕๕๙) ด้านสุขภาพจิตโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าเป็นภาระโรค (burden of disease) ที่สำคัญของสังคมจากผลการศึกษาของวิทยาลัยพหุวัฒนธรรมและคณะ (๒๕๕๒) พบว่าผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าแน่นอน ร้อยละ ๑๕.๖ ในส่วนของอัตราการฆ่าตัวตายของประชากรสูงอายุไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราของประชากรรวมมาโดยตลอด ในปี ๒๕๕๓ อัตราการฆ่าตัวตายของประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป สูงถึงเกือบ ๘ ต่อประชากรแสนคน ในขณะที่อัตราของประชากรทั่วไปสูงไม่ถึง ๖ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๓ (โครงการช่วยเหลือผู้เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย, ๒๕๕๘)

ด้านการเมืองการปกครอง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมทางการเมือง กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน กิจกรรมทางการศึกษา และศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมทางกีฬา และนันทนาการตามลำดับ (ชญาณี ไมเออร์, ๒๕๕๒)

๒.๒ แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

ภารกิจการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตาม พรบ.

กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ และการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น เป็นหนึ่งในประเด็นการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นด้วยการจัดการปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพและปัจจัยเสริมสุขภาพ ภายใต้การหนุนเสริม และสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการสนับสนุนเครื่องมือและกลไกในการดำเนินงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชน (สำนัก ๓) สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม (สำนัก ๖) และสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก ๗) ที่มุ่งเน้นให้มีการเพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อพัฒนาระบบการดูแลประชากรสูงวัยในชุมชน และให้การสนับสนุนงบประมาณ ศูนย์สนับสนุนวิชาการภาค (ศวภ.) ศูนย์จัดการเครือข่าย (ศจค.) ศูนย์สนับสนุนวิชาการเฉพาะประเด็น (ศวฉ.) และศูนย์วิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน(ศวช.) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทำหน้าที่หนุนเสริมทางด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้จากการจัดการความรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายใต้การ “สานพลัง” ความร่วมมือให้องค์กรหลักในชุมชน อันประกอบด้วยอย่างน้อย ๔ ส่วนคือ กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนที่เป็นภาคประชาชน หน่วยงานรัฐในพื้นที่ ท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่การทำงานหนุนเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างเครือข่ายทั้งภายในพื้นที่และการเชื่อมประสานกับเครือข่ายภายนอก โดยพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง มีหลักการที่ชี้นำการทำงานจำนวน ๕ หลักการ**** ได้แก่

หลักการที่ ๑ การพัฒนาโดยใช้ศักยภาพและทุนทางสังคมของพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการจัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการทำงานร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรและทุนทางสังคมในพื้นที่ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ สภาวะแวดล้อม และการเมืองการปกครองของพื้นที่ การใช้นโยบายสาธารณะในการเชื่อมประสานกับกลุ่มหรือองค์กรอื่นในชุมชน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้เกิดการทำงานจนสามารถให้การดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุจนเกิดผลกระทบที่ครอบคลุมในการแก้ปัญหาสุขภาพการเจ็บป่วยและการจัดการกับปัจจัยทางสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนทุกกลุ่มได้

**** ข้อเสนอโครงการการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิษฐา นันทบุตร ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชน (สำนัก ๓) วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๙

หลักการที่ ๒ การจัดการความรู้ เป็นการนำใช้ความรู้ ๔ ส่วนเป็นฐานของกระบวนการจัดการความรู้ คือ (๑) ความรู้จากการปฏิบัติการจริงซึ่งเป็นความรู้หลัก (๒) ความรู้จากหลักวิชาการเป็นส่วนเสริมให้ความรู้จากการปฏิบัติได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากหลักทฤษฎี (๓) ความรู้จากการยืนยันผลการปฏิบัติว่าเกิดขึ้นได้ผลดีจริงสังคมยอมรับสอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ สภาวะแวดล้อม และการเมืองการปกครอง ของพื้นที่ และ (๔) ความรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์ความรู้เป็นไปได้ของการพัฒนาต่อเนื่อง หรือ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้หากมีการปรับวิธีการทำงาน บทบาท ผู้เกี่ยวข้อง และ ปัจจัยอื่นๆ ที่สนับสนุนการทำงานได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการจริงเป็นแกนกลางของการจัดการความรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับผู้นำแกนนำ ให้สามารถสร้างปฏิบัติการได้อย่างเต็มศักยภาพ และกำหนดผลผลิตจากการปฏิบัติการจริงเป็นเป้าหมายของการจัดการความรู้แต่ละช่วง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามข้อมูลและความรู้ที่ได้ ซึ่งต้องมีการออกแบบให้กระบวนการจัดการความรู้เน้นที่การดำเนินการเองโดยชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ การนำใช้ข้อมูลและความรู้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนางาน และเป็นเจ้าของข้อมูลและความรู้ที่เกิดขึ้นด้วย อันเป็นผลให้ความรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นถูกนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องใน ๔ ลักษณะ คือ (๑) การอธิบายสถานะและศักยภาพการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ (๒) การพัฒนาเครื่องมือทางวิชาการเพื่อสนับสนุนผู้ขับเคลื่อนปฏิบัติการ (๓) การสรุปสรุปธรรม เทคนิค วิธีการ ของการพัฒนางานและกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และ (๔) การพัฒนาแนวทางที่เป็นไปได้ในการสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือของผู้นำ แกนนำ ในรูปแบบของข้อตกลง แผน ทิศทาง หรือ นโยบายสาธารณะ เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายแนวคิด การต่อยอดงาน การขยายพื้นที่ ให้ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน

หลักการที่ ๓ การเรียนรู้จากการปฏิบัติการที่ได้ผลดีจริง เป็นกระบวนการจัดการความรู้ให้สามารถนำสู่การปฏิบัติการจริงได้เน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติจากการเรียนรู้ใน ๓ ขั้นตอน คือ (๑) การรับรู้ เป็นการสร้างกระบวนการค้นหาข้อมูลที่แสดงทั้งปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ให้กับองค์กรหลักในพื้นที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสถานะของชุมชน เข้าใจสถานการณ์ปัญหาและความจำเป็นในการแก้ไขและนำใช้ศักยภาพทั้งนี้อาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อความรู้ ข่าวสารในชุมชนอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง ของแต่ละพื้นที่ (๒) การเรียนรู้ เน้นการสร้างประสบการณ์หรือบทเรียนร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือเพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้บทเรียนและประสบการณ์จากพื้นที่ตนเองและพื้นที่อื่นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของการแก้ปัญหาจนสามารถค้นพบทางออกที่ดีกว่าภายใต้เงื่อนไขและบริบททางสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ หากเกิดการนำใช้จะ

ใช้อย่างไรโดยปรับใช้ให้เหมาะกับแต่ละองค์กร เช่น การทำงานร่วมกับผู้มีประสบการณ์ การศึกษาเรียนรู้จากพื้นที่อื่น การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ การเข้ารับการฝึกอบรมและการเข้าร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนต่างๆ ส่วน (๓) การจัดการเน้นการเปลี่ยนแปลงในวิธีคิดและวิถีปฏิบัติ เป็นการนำแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนางานที่ได้ผลดีจริงมากลั่นกรองก่อนนำเสนอสู่การปฏิบัติใหม่ ซึ่งการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ปฏิบัติจะสามารถผลักดันให้ปฏิบัติการสำเร็จได้ กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริงนี้ เป็นการถ่ายทอดบทเรียน ความรู้และประสบการณ์จากคนกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่ม จากคนในพื้นที่หนึ่งสู่คนหลายพื้นที่ ให้สามารถปรับพฤติกรรมและวิถีปฏิบัติจนเกิดปฏิบัติการใหม่ได้

หลักการที่ ๔ การพัฒนานโยบายสาธารณะ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เป็นการร่วมกันสรุปบทเรียนและพัฒนาข้อตกลง กติกา ในการสนับสนุนทุนทางสังคมที่เป็นศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้ร่วมมือกันขับเคลื่อนงานการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผ่านการคัดเลือกและนำใช้ข้อมูลจากการวิจัยชุมชนและระบบข้อมูลตำบล รวมทั้งข้อมูลจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดการความรู้อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติการทุกกลุ่ม โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้นำ แกนนำ อีกทั้งยังเน้นกระบวนการนำข้อมูล ความรู้จากปฏิบัติการจริงในพื้นที่ ในการจัดทำข้อเสนอให้เกิดนโยบายหรือมาตรการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งในระบบปกติและในภาวะวิกฤติ

หลักการที่ ๕ การพัฒนาเข้าสู่งานประจำ เป็นการเชื่อมต่อกับงานพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้เป็นงานประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ โดย (๑) การเทียบเคียงเป้าหมายและกิจกรรม งาน หรือบริการ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ กับ ภารกิจและบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ดังกล่าว (๒) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลและความรู้จากกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ กับข้อมูลและความรู้จากกระบวนการอื่นๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่ ได้ดำเนินการตามภารกิจ ทั้งนี้เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มเติมส่วนที่ขาด (๓) สร้างแนวทางการวิเคราะห์บูรณงานที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีจริงมาจัดกลุ่มเป็นแนวทางที่เป็นทางเลือกสำหรับชุมชนท้องถิ่น (๔) หาเครื่องมือในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเพื่อนำสู่รอบการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่ต่อไป

จากความหลากหลายของกลุ่มวัยของผู้สูงอายุ และความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับทุนทางสังคม ๖ ระดับ อันประกอบด้วย (๑) ระดับบุคคลและครอบครัว (๒) ระดับกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน (๓) ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ (๔) ระดับชุมชน

หรือหมู่บ้าน (๕) ระดับตำบล และ (๖) ระดับเครือข่าย สามารถพัฒนางานและกิจกรรมที่ส่งผลกระทบทางตรงและส่งผลกระทบทางอ้อมที่เป็นการสนับสนุนระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านสังคม (๒) ด้านเศรษฐกิจ (๓) ด้านสภาวะแวดล้อม (๔) ด้านสุขภาพ และ (๕) ด้านการเมืองการปกครอง อันเป็น “การสร้างสุขภาวะทุกมิติ” ได้อย่างครอบคลุม จึงได้มีการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ (๑) กลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ (อายุระหว่าง ๕๐-๕๙ ปี) (๒) กลุ่มผู้สูงอายุ โดยแบ่งตามอายุ ได้ ๔ กลุ่มคือ กลุ่มอายุระหว่าง ๖๐-๖๙ ปี กลุ่มอายุระหว่าง ๗๐-๗๙ ปี กลุ่มอายุระหว่าง ๘๐-๘๙ ปี และ กลุ่มอายุมากกว่า ๙๐ ปี (๓) กลุ่มผู้สูงอายุตามสภาพการช่วยเหลือตนเองได้ ได้แก่ ผู้สูงอายุไปไหนมาไหนได้ ผู้สูงอายุติดบ้าน และ ผู้สูงอายุเจ็บป่วยหรือพิการติดเตียง ผู้สูงอายุที่หลงลืมและผู้สูงอายุในระยะท้ายของชีวิต เป็นต้น (๔) ผู้สูงอายุพิการ (๕) ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้แก่ ผู้สูงอายุยากจน ผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียว ผู้สูงอายุป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย และผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเช่นสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ออกกำลังกาย เป็นต้น (๖) กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำแกนนำ ของกลุ่ม องค์กรชุมชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางจิตวิญญาณ (๗) กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ให้บริการ การช่วยเหลือ การดูแล เช่น หมอนวด ผู้ดูแลผู้ป่วยหรือสมาชิกในครอบครัว อาสาสมัคร เป็นต้น และ (๘) กลุ่มผู้ให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ทั้งในระดับครัวเรือน และในระดับชุมชน ได้แก่ อสม. อผส. ผู้ช่วยเหลือดูแลในครอบครัว ผู้รับจ้างทำหน้าที่ผู้ดูแลที่บ้าน เป็นต้น

จึงได้มีการจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถออกแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มประชากรสูงวัยได้มากที่สุดและเชื่อได้ว่า หากแต่ละพื้นที่สามารถดำเนินงานได้ตามแนวทางต่อไปนี้ จะสามารถส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรอื่นๆ ในชุมชนได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง อาสาสมัครผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดีขึ้น จึงได้มีแบ่งแนวทางออกเป็น ๖ ชุดกิจกรรม การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ได้แก่

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนาระบบบริการ

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกัน

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การพัฒนาและนำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ไข/จัดการปัญหาผู้สูงอายุ และ

ชุดกิจกรรมที่ ๖ การพัฒนาภูมิปัญญา ระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น

ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานการทำงานด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของพื้นที่ จึงได้มีการกำหนดตัวชี้วัดจำนวน ๒๖ ตัวชี้วัด และจากการที่ชุมชนมีทุนทางสังคมจำนวนมาก และมีการดำเนินงาน กิจกรรม และบริการในระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย จึงได้มีการจัดกลุ่มงานและกิจกรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายออกเป็น ๖ ลักษณะกลุ่มงาน และกิจกรรมได้แก่

- กลุ่มที่ ๑) การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ
- กลุ่มที่ ๒) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน
- กลุ่มที่ ๓) การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ
- กลุ่มที่ ๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต
- กลุ่มที่ ๕) การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล และ
- กลุ่มที่ ๖) การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

รายละเอียดดังเอกสารภาคผนวกหน้า ๔๔๗

จากประสบการณ์การทำงานพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ในระยะที่ผ่านมา ได้มีพื้นที่จำนวนหนึ่ง มีการดำเนินการจนสามารถเป็นพื้นที่ต้นแบบ เนื่องจากมีความโดดเด่น มีความชำนาญในด้านการพัฒนา เป็นผู้ที่สามารถสรุปและถ่ายทอดความรู้ได้ ได้ทำบทบาทเป็น ศูนย์เรียนรู้เฉพาะประเด็น ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ องค์กร หน่วยงาน บุคคลและนักศึกษาที่สนใจ รวมถึงทำหน้าที่เป็นกลไกบริหารจัดการเครือข่ายและการอำนวยความสะดวกให้ขบวนการขับเคลื่อนงานการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้อปท.ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการจริง และอปท.ที่มีความสนใจพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ตนเองได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับให้เป็นศูนย์เรียนรู้ (ศร.) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายและจัดการเรียนรู้ (ศป.) และศูนย์เชี่ยวชาญ (ศช.) ประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ต่อไป

๓. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน

๓.๑ เพื่อวิเคราะห์และสรุปบทเรียนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๓.๒ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะไปสู่การพัฒนาและยกระดับการเป็นพื้นที่เรียนรู้ และสร้างเครือข่ายการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๔. กระบวนการถอดบทเรียน

๔.๑ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ที่เกี่ยวข้องกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นส่งตัวแทนนักวิชาการ บุคลากร และผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ทำการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยชุมชน (RECAP) ระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) และแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งเข้าร่วมประชุมและเตรียมความพร้อมเพื่อจัดทำเอกสารและแผนภาพประกอบการนำเสนอข้อมูลในเวทีสานพลังจัดการตนเอง เสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น สร้างสุขภาวะทุกมิติ

๔.๒ นักวิชาการ บุคลากร ผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ดำเนินการสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแบบฟอร์มการวิเคราะห์ข้อมูลในคู่มือแนวทางการดำเนินงานสำหรับคณะทำงานประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ (๑) ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น (๒) การสรุปทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) การสรุปงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด่นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น และ (๔) การสรุปรูปแบบการจัดตั้งโรงเรียนและการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุและการออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care)

๔.๓ นักวิชาการ บุคลากร ผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ดำเนินการพัฒนาแผนภาพที่แสดงการดำเนินงานและกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ๔ แผนภาพ ได้แก่ (๑) แผนภาพระบบการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น (๒) แผนภาพทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) แผนภาพงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด่นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นและ (๔) แผนภาพโรงเรียนและการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุและการออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care)

๔.๔ นักวิชาการ บุคลากร ผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ดำเนินการสรุปข้อมูลจากการถอดบทเรียนโดยเขียนเป็นเอกสารสรุปการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๕. พื้นที่ร่วมนำเสนอรูปธรรม จำนวน ๑๓ พื้นที่ ประกอบด้วย ๒ กลุ่ม ได้แก่

๕.๑ พื้นที่มหาวิทยาลัยและตำบลต้นแบบการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย อบต. จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่

- (๑) มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- (๒) มหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย
- (๔) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๕.๒ พื้นที่ศูนย์ประสานงานและจัดการเรียนรู้(ศปง.)การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย อบต. จำนวน ๘ แห่ง ได้แก่

- (๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- (๒) องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
- (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- (๔) เทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
- (๖) เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
- (๗) เทศบาลตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- (๘) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

๖. ตารางที่ ๑ ชุดกิจกรรมหลักและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมย่อยระบบการดูแลผู้สูงอายุ

องค์ประกอบของชุดกิจกรรมหลัก	องค์ประกอบของชุดกิจกรรมย่อย	รายละเอียด
๑. การพัฒนาศักยภาพ	๑.๑ ฝึกอบรมให้ดูแลตนเองได้	๑. ฝึกอบรมผู้เตรียมเข้าสู่ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุให้มีความรู้และทักษะในการดูแลตนเองได้ตามภาวะสุขภาพ เช่น การส่งเสริมสุขภาพโดยการออกกำลังกายตามสภาพร่างกาย การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ฝึกสมองป้องกันและฟื้นฟูการเสื่อมตามวัย การผ่อนคลายดูแลสุขภาพจิต การฝึกเดินนั่งให้ปลอดภัยป้องกัน การหกล้มในบ้านนอกบ้าน การสื่อสาร การดูแลด้านจิตใจ การเตรียมตัวก่อนตาย เป็นต้น
	๑.๒ ฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัวให้ดูแลผู้สูงอายุได้	๑. ฝึกคนในครอบครัวผู้สูงอายุให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตาฟันและการดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อย ป่วยเรื้อรัง จุกจิกและระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัย การพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อย การป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้
	๑.๓ ฝึกทักษะอาสาสมัครอื่นๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ	๑. ฝึกอบรมอาสาสมัครในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยี่ยมเพื่อน เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การสนับสนุนให้ออกกำลังกายชักชวนเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรังและดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้
	๑.๔ ฝึกทักษะผู้รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุโดยตรงในชุมชน	๑. การฝึกอบรมหรือส่งเสริมให้มีการเรียนต่อเฉพาะด้านผู้สูงอายุในผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเช่นผู้ให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านผู้สูงอายุเช่นการคัดกรองกลุ่มโรคเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ (ภาวะหกล้มซ้ำซ้อน, อาการกลืนบดสลายไม่อยู่, ภาวะสูญเสียความสามารถในการเดินทางบ่งชี้ทางสติปัญญา, ทุพโภชนาการ, ผลข้างเคียงจากการใช้ยาการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังและระยะสุดท้ายเช่น การใช้เครื่องมือต่างๆ เช่นการให้อาหารทางสายยางการดูดเสมหะ การให้ออกซิเจน การเตรียมตัวก่อนตาย การช่วยเหลือผู้ป่วยให้ตายดี เป็นต้น
	๑.๕ จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่ม	๑. จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นสนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพิ่มอสม.เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย ๒. จัดอบรมหรือส่งคนในชุมชนไปเรียนการอภิบาลผู้สูงอายุ สนับสนุนพยาบาลให้เรียนต่อผู้สูงอายุขั้นสูง นักโภชนาการ นักกายภาพบำบัด เป็นต้น ๓. สนับสนุนให้เพิ่มกลุ่มหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่มเพิ่มจำนวนเครือข่ายการดูแลเฉพาะด้านผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เครือข่ายดูแลช่วยเหลือ สร้างเครือข่ายการช่วยเหลือกันของกลุ่มชมรม/สโมสร/ สมาคมผู้สูงอายุโดยเชื่อมโยงประสานแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในพื้นที่ เช่น กศน. กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มภูมิปัญญา กลุ่มจักสาน เป็นต้น
	๑.๖ มีหลักสูตรการฝึกอบรมและคู่มือการดูแลช่วยเหลือ	๑. จัดทำหลักสูตรและคู่มือการอบรมผู้สูงอายุและผู้ดูแลต่างๆ เช่น หลักสูตรและคู่มือการดูแลตนเอง หลักสูตรและคู่มือการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ หลักสูตรและคู่มือการดูแลผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง เป็นต้น ๒. การอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นของชุมชน เช่น หลักสูตรอบรมอาสาดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนมีคู่มือการดูแลผู้สูงอายุที่คนในชุมชนร่วมกันจัดทำเพื่อใช้ประสานการดูแลช่วยเหลือ เช่น แนวทางการเรียกใช้รถฉุกเฉิน๒๔ ชั่วโมง แนวทางการประสานขอเบิกสวัสดิการ เป็นต้น

องค์ประกอบ ของชุดกิจกรรม หลัก	องค์ประกอบของชุด กิจกรรมย่อย	รายละเอียด
๒. การพัฒนา สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อผู้สูง อายุ	๒.๑ มีบ้านที่เอื้อต่อ การดำเนินชีวิต ของผู้สูงอายุ	๑. มีกลุ่มบริการจัดปรับบ้านและสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ๒. มีศูนย์ที่ฝึกทักษะชีวิตหรือจัดให้มีครอบครัวอุปการะสำหรับผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งหรือได้รับความเดือดร้อนจากภาวะภัยพิบัติ ภาวะฉุกเฉิน ถูกทำร้ายจากครอบครัว เป็นต้น
	๒.๒ มีศูนย์กีฬาสาธิต กิจกรรมให้ ผู้สูงอายุ	๑. มีศูนย์กีฬาสำหรับผู้สูงอายุพร้อมทั้งมีวิทยากรหรือผู้ฝึกสอน มีศูนย์สร้างเสริมสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรม เช่น มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย กายฝึกเคลื่อนไหว มีการจัดห้องเรียนเปิดการอบรมหลักสูตรต่างๆ ทั้งระยะสั้นและยาว หมุนเวียนตามความต้องการ เช่น ดนตรีไทย-สากล การปรุงอาหารงาน ศิลปหัตถกรรม วาดรูป การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ๒. มีลานกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูสภาพร่างกายนวด การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง ทำสมาธิ ห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น ๓. มีศูนย์บริการชุมชนนอกประเทศหรือมีบริการชุมชนเคลื่อนที่สำหรับผู้สูงอายุ
	๒.๓ ปรับพื้นที่บริการ สาธารณะของ อปท.ให้เอื้อต่อ การบริการผู้สูง อายุ	๑. กำหนดจุดให้บริการทางด่วนสำหรับผู้สูงอายุ ๒. ปรับโครงสร้างในอาคารให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น มีที่นั่ง ห้องน้ำหรือมีห้องพักผ่อนชั่วคราวใน จุดให้บริการต่างๆ เป็นต้น ๓. ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้มีทางลาดทางเดินหรือบันไดมีราวจับ มีแสงสว่างทางเดิน เป็นต้น
	๒.๔ มีศูนย์บริการ ให้ยืมอุปกรณ์ สำหรับผู้สูงอายุ	๑. มีศูนย์บริการให้ยืมอุปกรณ์จำเป็นช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น เตียงลม เตียงปรับระดับได้ รถเข็น แก้วน้ำ ไม้เท้า รองเท้า ถังออกซิเจน เป็นต้น ๒. มีศูนย์ประสานงานหรือผู้รับผิดชอบในการช่วยเหลือเรื่อง การจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูง อายุ
	๒.๕ มีกลุ่มช่วยเหลือ กัน	๑. สนับสนุนให้มีกลุ่มผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมช่วยเหลือกัน เช่น กลุ่มเยี่ยมบ้านให้กำลังใจผู้สูง อายุที่เจ็บป่วย เป็นต้น ๒. สนับสนุนให้มีกลุ่มอื่นๆ ช่วยดูแลผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มทำอาหารสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มเพื่อน บ้านช่วยเหลือกันดูแลผู้สูงอายุในการรับยา เยี่ยมให้กำลังใจ เฝ้าระวังความรุนแรงใน ครอบครัว ช่วยผู้สูงอายุข้ามถนน เป็นต้น ๓. จัดให้มีกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มเรื่องการจัดการอาหารสำหรับผู้ สูงอายุทั้งปกติและป่วย อาหารปลอดภัย กลุ่มช่วยเหลือในการดูแลเรื่องยาและการเหลือ ในการส่งตรวจรักษา อาสาพาออกนอกบ้าน บริการแม่บ้านเพื่อไปช่วยเหลือดูแลทำงาน บ้านต่างๆ เป็นต้น ๔. สร้างวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน เช่น ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรม การดูแลผู้สูงอายุสร้างเครือข่ายช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ให้องค์กรที่ดีตอบแทน ในการทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การบริการส่วนลดในการบริการร้านค้า แหล่ง ท่องเที่ยวหรือแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น
	๒.๖ ส่งเสริมการ ให้คุณค่าทาง วัฒนธรรมกับ ผู้สูงอายุ	๑. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมรักษาวัฒนธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น วันครอบครัววันผู้สูงอายุวันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนาต่างๆ จัดบริการทาง สังคม เช่น ห้องเที่ยวทางสังคมวัฒนธรรมตามความสนใจ เป็นต้น ๒. มีกิจกรรมเชิดชูผู้สูงอายุ เช่น การให้เป็นกรรมการร่วมหรือที่ปรึกษาชุมชนในการวางแผน ชุมชน ๓. มีกิจกรรมเชิดชูประเพณีผู้สูงอายุต้นแบบในทุกระดับ

องค์ประกอบ ของชุดกิจกรรม หลัก	องค์ประกอบของชุด กิจกรรมย่อย	รายละเอียด
๓. การพัฒนาระบบบริการ	๓.๑ บริการผู้สูงอายุที่บ้าน	๑. จัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านเป็นบริการตามภาวะสุขภาพตั้งแต่ปกติจนถึงไปไหน มาไหน ไม่ได้และระยะสุดท้าย เป็นการจัดการบริการดูแลทางร่างกายและจิตใจ เช่น การดูแลกิจวัตรประจำวัน เรื่องการรับประทานอาหาร อาบน้ำ ทำความสะอาดร่างกาย สระผม ตัดเล็บ ออกกำลังกายฟื้นฟูสมรรถนะภาพ ฝึกการเคลื่อนไหว เช่น เดิน ลูก นั่ง ทักษะการหยิบจับ การพูด การกลืน การดูแลสายสวนต่างๆ การดูแลท่อช่วยหายใจ การให้อาหารทางสายยาง ทำแผล พลิกตะแคงตัว เป็นต้น ๒. การให้บริการอื่นๆ เช่น คำปรึกษาเรื่องสุขภาพอย่างน้อย๑ครั้งต่อปี การเบิกจ่ายยา การบริการอื่นๆ เช่น การจัดบริการอาหารเฉพาะหรือตามความต้องการ รวมทั้งการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย
	๓.๒ บริการรับ-ส่ง ๒๔ ชม. เพื่อการรักษาช่วยเหลือและกรณีอุบัติเหตุฉุกเฉินถูกทำร้ายร่างกายถูกทอดทิ้งและภัยพิบัติ	๑. จัดการบริการรับ-ส่ง ๒๔ ชม. เพื่อการรักษาช่วยเหลือและกรณีอุบัติเหตุฉุกเฉินถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทอดทิ้งและภัยพิบัติ ๒. มีศูนย์ให้บริการกรณีภัยพิบัติและมีอาสาสมัครภัยพิบัติร่วมดูแลผู้สูงอายุ
	๓.๓ จัดบริการของศูนย์ผู้สูงอายุ (Day Care) ภายในรพ.สต. รพ.อปท. หรือองค์กรของชุมชน เช่นวัด เป็นต้น	๑. จัดบริการเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ารับบริการในช่วงเวลากลางวัน มีบริการรับ-ส่ง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายไว้บริการภายในศูนย์ฯ เช่น การดูแลสุขภาพทั่วไป การตรวจร่างกายพื้นฐาน จัดให้มีนันทนาการบำบัด ฝึกทักษะต่างๆ เช่น ฝึกการลุก เดิน นั่ง หยิบจับ การฝึกสมองฝึกงานศิลปะ จัดให้มีการนวดผ่อนคลายและสามารถให้บริการทั้งในภาวะปกติ ชุกเฉินและเกิดภัยพิบัติ ๒. มีการจัดพื้นที่เพื่อออกกำลังกายรูปแบบต่างๆ ทั้งรายกลุ่มและเดี่ยว จัดให้มีครูฝึกออกกำลังกายเพื่อให้คำแนะนำดูแลเทคนิคการออกกำลังกาย เช่น แอโรบิค โยคะ เป็นต้น ๓. มีกิจกรรมเสริมตามโอกาสหรือพัฒนาทักษะอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนา สังคม งานบุญตามปฏิทินงานต่างๆ จัดกลุ่มฝึกปรุงอาหาร ฝึกงานศิลปะต่างๆ เรียนร่ำวง เล่นดนตรีท่องเที่ยวนอกสถานที่ เป็นต้น
	๓.๔ บริการรับ-ส่ง ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	๑. อปท.จัดการบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องการเดินทางเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนางานบุญ เทศกาลตามปฏิทินงานต่างๆ หรือกิจกรรมทางสังคม เช่น การประชุมประจำเดือน การจัดเวทีประชาคม งานการกุศล เป็นต้น
	๓.๕ บริการให้คำปรึกษาทางไกล	๑. จัดให้มีระบบTelemedicine เพื่อประสานการดูแลรักษาระหว่างเครือข่ายบริการสุขภาพและบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ แบบ Hotline แก่ผู้สูงอายุ ผู้ดูแล เพื่อนบ้าน อาสาสมัครในเรื่องต่างๆ เช่น สุขภาพการเข้าถึงสิทธิต่างๆ เป็นต้น
	๓.๖ เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ	๑. หน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่น รพ.สต. รพ. อปท.จัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดคิวที่นั่งเฉพาะห้องตรวจ เป็นต้น ๒. การบริการในชุมชนมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์หน้าบ้านผู้สูงอายุเพื่อเป็นที่สังเกต เช่น ป้ายรูปดอกกลาดวน ป้ายบ้านนี้ใส่ใจผู้สูงอายุ การจัดทำธงหน้าบ้าน เป็นต้น เพื่อสะดวกในการรับบริการ

องค์ประกอบ ของชุดกิจกรรม หลัก	องค์ประกอบของชุด กิจกรรมย่อย	รายละเอียด
	๓.๗ จัดบริการแบบ ผสมผสานในการ ดูแลสุขภาพ	๑. จัดการบริการในรูปแบบต่างๆ เพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพ การใช้ สมุนไพรเพื่อการบำบัด บริการจัดส่งอาหารเพื่อสุขภาพ การสวดมนต์การรำผีฟ้า การรำต่อ อายุ รำแม่มด เป็นต้น
๔. การจัดตั้ง กองทุนหรือจัด ให้มีสวัสดิการ ช่วยเหลือกัน	๔.๑ กิจกรรมการ ดูแลผู้สูงอายุ เป็นส่วนหนึ่ง ของสวัสดิการ ของกองทุนใน ชุมชน	๑. ร่วมสร้างกิจกรรมของกองทุนเพื่อดูแลผู้สูงอายุด้านการดูแลสุขภาพ การเพิ่มรายได้ การ ช่วยเหลือด้านจิตใจ เช่น สถาบันการเงินของชุมชน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ ออมทรัพย์ กองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือตามความจำเป็น กองทุน สำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น ๒. ผลักดันกลุ่มและแหล่งเรียนรู้ที่มีรายได้ร่วมสมทบทุนหรือผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อ สร้างรายได้ เช่น กลุ่มผลิตอาหารแปรรูป กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มทอดผ้าพันเมือง การรวม กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มน้ำพริกหนุ่ม ๓. เพิ่มช่องทางในการระดมทุนอื่นๆ เช่น การทำบุญกฐิน-ผ้าป่าเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น
	๔.๒ สนับสนุนให้ผู้สูง อายุเป็นสมาชิก กองทุนในชุมชน อย่างน้อยหนึ่ง กองทุน	๑. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็นผู้สูงอายุ ควรเป็นสมาชิกกองทุน อย่างน้อยหนึ่งกองทุนในชุมชน เช่น กองทุนฌาปนกิจระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลระดับ อำเภอ เป็นต้น ๒. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุอื่นๆ เช่น กองทุนเพื่อ การปรับปรุงที่อยู่อาศัย กองทุนเพื่อช่วยเหลือยามเจ็บป่วยหรือฉุกเฉิน เป็นต้น
	๔.๓ ธนาคารความ ดีสนับสนุนการ ดูแลผู้สูงอายุ	๑. มีการสนับสนุนให้คนในชุมชนทำความดีมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น เด็กที่ร่วม กิจกรรมดูแลหรือให้บริการผู้สูงอายุ คนจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น ๒. เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง เช่นการออกกำลังกาย การปลูกพืชผัก สวนครัวเพื่อมีอาหารปลอดภัยไว้บริโภค การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือทางสังคม เป็นต้น คณะที่ได้อาจจะเปลี่ยนเป็นคูปองหรือเงินเพื่อนำไปซื้อสินค้าต่อไป เป็นต้น
	๔.๔ สนับสนุนให้ คนในชุมชน ทำความดีมีส่วน ร่วมในการดูแล ผู้สูงอายุ	๑. จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างบุคลากรสหสาขาวิชาชีพในการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุในชุมชน เช่น แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร สาธารณสุข เป็นต้น
	๔.๕ สมทบทุนเพื่อจัด ตั้งศูนย์บริการ หรือสนับสนุนการ บริการแก่ผู้สูง อายุในภาวะปกติ ฉุกเฉินและภัย พิบัติ	๑. การจัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแล ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้งและในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุ หรือเกิดภัยพิบัติ

องค์ประกอบ ของชุดกิจกรรม หลัก	องค์ประกอบของชุด กิจกรรมย่อย	รายละเอียด
๕. การพัฒนาและ นำใช้ข้อมูลใน การส่งเสริม แก้ไข/จัดการ ปัญหาผู้สูงอายุ	๕.๑ การพัฒนาระบบ ข้อมูลเพื่อการ ดูแลผู้สูงอายุ	๑. มีการจัดทำข้อมูลโดยคนในชุมชนและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บ การ ตรวจสอบความถูกต้อง การวิเคราะห์เพื่อใช้จัดการดูแลและประเมินผลการดูแล ๒. มีข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมเพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่ม อายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับบริการสาธารณสุข ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยเรื้อรัง กลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนที่ผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อ จัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วย เหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพแหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน เช่น แวนตา อุปกรณ์ช่วยเดินจำนวนและความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแล ผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการ ใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น
	๕.๒ การนำใช้ข้อมูล ทุนทางสังคมและ แหล่งประโยชน์ ในการดำเนิน กิจกรรมและการ บริการสำหรับ ผู้สูงอายุ	๑. มีการใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ จัดทำแผนโครงการในการจัดสวัสดิการ ท้องถิ่น จัดบริการช่วยเหลือทำกิจกรรมผู้สูงอายุตามสภาพปัญหาความจำเป็นและความ ต้องการของผู้สูงอายุ เช่น จัดบริการให้การดูแลตามสภาพที่ประเมินใช้ข้อมูลกลุ่มอาสา สมัครช่วยเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง กรณีฉุกเฉินถูกทำร้ายและภัย พิบัติ เป็นต้น
	๕.๓ มีช่องทางการ เรียนรู้ข้อมูลเพื่อ การดูแลผู้สูงอายุ	๑. สร้างและเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ข้อมูลการดูแลผู้สูงอายุให้กับตัวผู้สูงอายุและผู้ดูแลอย่าง หลากหลายช่องทาง เช่น การประชุม การประชุมการปรึกษาหารือ การจัดทำแผนการ ดูแลการบอกปากต่อปาก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เอกสารหนังสือพิมพ์เพื่อกระจาย ข่าว เป็นต้น
	๕.๔ มีระบบสนับสนุน ข้อมูลเพื่อใช้ดูแล ผู้สูงอายุกรณี ฉุกเฉินถูกทำร้าย และภัยพิบัติ	๑. มีระบบและสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้ดูแลและผู้สูงอายุใช้ในกรณีฉุกเฉิน ถูกทำร้ายและภัย พิบัติ เช่น แผนที่บ้านผู้สูงอายุทั้งหมดเพื่อให้รถช่วยเหลือฉุกเฉินใช้ได้ทันทีเมื่อได้รับแจ้ง ขอความช่วยเหลือ แผนที่ที่ตั้งของศูนย์อพยพและแผนที่บ้านผู้สูงอายุเพื่อให้ทีมจัดการภัย พิบัติได้เพื่อไปรับที่บ้านและส่งอย่างปลอดภัยในกรณีภัยพิบัติ เป็นต้น
๖. การพัฒนากฎ กติการะเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อ หนุนเสริมการ ดำเนินกิจกรรม เสริมความเข้ม แข็งชุมชนท้องถิ่น	๖.๑ มีข้อบัญญัติ ท้องถิ่นและแผน งบประมาณใน การสนับสนุน การดูแลผู้สูงอายุ	๑. มีข้อบัญญัติท้องถิ่นแผนการดูแลจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุที่ ครอบคลุมทั้งงานบริการกิจกรรมกองทุนสวัสดิการ เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับผู้ดูแลผู้สูง อายุ แผนการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ โครงการธนาคารความดี เป็นต้น
	๖.๒ ธรรมนูญสุขภาพ เพื่อการดูแล สุขภาพผู้สูงอายุ	๒. มีธรรมนูญสุขภาพ กำหนดการจัดระบบบริการเพื่อดูแลผู้สูงอายุ เช่น กำหนดให้มีการ พัฒนากระบวนการบริการสาธารณสุขเชิงรุกอย่างต่อเนื่องสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ โดย การจัดแพทย์และพยาบาลให้เพียงพอต่อการดูแล ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมกันออกกำลัง ภายในกลุ่มผู้สูงอายุโดยการจัดตั้งชมรมการออกกำลังกาย เป็นต้น
	๖.๓ สนับสนุนให้ผู้สูง อายุมีส่วนร่วมใน การกำหนดกฎ กติกาวางแผน นโยบายท้องถิ่น	๓. มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทั้งเวทีการประชุมทั่วไป และการประชุมเฉพาะเรื่องสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ เป็นคณะ กรรมการกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ กรรมการกลุ่มช่วยเหลือผู้พิการ เป็นต้น

๗. ตารางที่ ๒ ๒๖ ตัวชี้วัดประเมินการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ชุดกิจกรรมที่	งาน/กิจกรรม
๑. การพัฒนาศักยภาพ	๑) จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑ แห่ง
	๒) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรัง อุทกเงิน และระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัย การพักผ่อน การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติ และดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อยการป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้ เป็นต้น
	๓) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรคการสนับสนุนให้ออกกำลังกาย ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรัง และดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้ เป็นต้น
	๔) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุเช่น การดูแลตนเองตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันสุขภาพ เป็นต้น
	๕) จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน
	๖) จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เช่น สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มผล. เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย
๒. การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ	๗) มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น
	๘) จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ๑แห่ง เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ เป็นต้น
	๙) จัดตั้งศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีคู่มือที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ ๑ แห่ง
	๑๐) ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๒ โครงการ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น
	๑๑) จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเช่นการฟื้นฟูสภาพร่างกายนวดการเตรียมอาหารการฝึกสมอง การทำสมาธิ ห้องคลายเครียดการฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้นอย่างน้อย ๑ แห่ง
	๑๒) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น กิจกรรมรักษาวัดวัฒนธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่	งาน/กิจกรรม
๓. การพัฒนาระบบบริการ	๑๓) จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน อย่างน้อย ๑ บริการ เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือ พื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น
	๑๔) จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา เป็นต้นอย่างน้อย ๑ บริการ
	๑๕) จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ เช่น การมีโทรศัพท์สายด่วน(Hotline)การสื่อสารผ่านระบบไลน์ (line)ระบบการส่งข้อความ (SMS) การถ่ายทอดสดทั้งภาพและเสียงผ่านระบบโทรศัพท์ (Web Cam) เป็นต้น อย่างน้อย ๑ บริการ
	๑๖) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต. รพ.อปท. หรือองค์กรของชุมชน เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ หรือชะลอความเสื่อม การมีนันทนาการบำบัด พื้นฟูสภาพ และการฝึกสมอง การฝึกทำงานศิลปะ การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น อย่างน้อย ๑ บริการ เป็นต้น
	๑๗) เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่นรพ.สต. รพ. อปท. เป็นต้น และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ
	๑๘) จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพการใช้สมุนไพรเพื่อการบำบัด บริการจัดส่งอาหารเพื่อสุขภาพ การสวดมนต์ การรำผีฟ้า การรำต่ออายุ รำแม่ด อย่างน้อย ๑ บริการ เป็นต้น
๔. การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกัน	๑๙) จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น ฅมาปณิก กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น อย่างน้อย ๑ โครงการ
	๒๐) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น อย่างน้อย ๑ โครงการ
	๒๑) จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ ๑ แห่ง
	๒๒) จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการอย่างน้อย ๑ โครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้

ชุดกิจกรรมที่	งาน/กิจกรรม
๕. การพัฒนานำ ใช้ข้อมูลใน การส่งเสริมแก้ ปัญหาสำหรับผู้ สูงอายุ	๒๓) จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ระบบข้อมูล ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับการสาธารณสุข เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยเรื้อรัง กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง และพิการ แผนสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น ๒๔) ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ๑ โครงการ
๖. การพัฒนากฎ ระเบียบ แนว ปฏิบัติเพื่อ หนุนเสริมการ ดำเนินกิจกรรม เสริมสร้าง ความเข้มแข็ง ให้ระบบการ ดูแลผู้สูงอายุ	๒๕) จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุฉบับ ๒๖) จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา และวางแผนนโยบายท้องถิ่น อย่างน้อย ๑ คน
	รวม ๒๖ งานและกิจกรรม

ส่วนที่ ๑

รูปธรรมการดำเนินงานจากพื้นที่

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๑

การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

๑.๑ มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

๑. ที่มาและความสำคัญ

สังคมปัจจุบันพัฒนาไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนาและสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดได้ส่งผลกระทบต่องานวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงเกิดการเอาเปรียบซึ่งกัน และกันมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวมขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ ดังนั้นความสำคัญต่อส่วนรวมจึงลดน้อยลง การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้คนในสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพลวัตรและกระแสการพัฒนาศิลปะเทคโนโลยีวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยว่าความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบันเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไป มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจการมีมากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ สังคมในปัจจุบันจึงกลับเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ปัญหาต่างๆ มีมากมายการปลูกฝังสำนึกให้กับบุคคลเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรบังเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่า “จิตสาธารณะ” มากขึ้นเพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั่นหมายถึงการที่ทุกคนต้องมีการ “ให้” มากกว่า “รับ”

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะสถานการณ์ของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องประกอบกับผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติชีวิตประจำวัน สำหรับผู้สูงอายุ สามารถจัดกลุ่มได้ ๔ ประเภท ได้แก่ประเภทที่ ๑ กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม ประเภทที่ ๒ ผู้สูงอายุติดบ้าน ประเภทที่ ๓ ผู้สูงอายุติดเตียง และประเภทที่ ๔ ผู้สูงอายุผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยในแต่ละประเภท อบต.ดอนแก้ว เกิดรูปแบบการดูแลด้วยกลยุทธ์และการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลเพื่อร่วมดูแลกลุ่มเป้าหมาย แต่ด้วยความต้องการในการสร้างการเข้าถึงการจัดบริการทางสังคมแก่กลุ่มผู้สูงอายุในตำบล รวมทั้งการเพิ่มจำนวนกลุ่มติดสังคมจนนำไปสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำให้ตำบลดอนแก้วดำเนินกิจกรรมการจัดบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพขึ้นในหลายรูปแบบ กิจกรรมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ผ่านกลไกสำคัญ “คนอาสาสร้างสุข” ในการสร้างบริการอาสาด้านการดูแลสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุทั้งเชิงรับ และเชิงรุก เพื่อให้

เกิดการดูแลและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามหลักการที่ควรได้รับในสิทธิสวัสดิการจากภาครัฐ และในสิทธิการอยู่ร่วมกันของชุมชนโดยพลังจิตอาสาของชุมชนเอง แสดงภาพรวมการสร้างจิตอาสาตำบลดอนแก้ว ดังแผนภาพที่ ๑.๑.๑

แผนภาพที่ ๑.๑.๑ ภาพรวมการสร้างจิตอาสาตำบลดอนแก้ว

จากแนวคิดการสร้างวัฒนธรรมจิตอาสาตำบลดอนแก้ว ส่งผลให้เกิดแนวคิดการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในตำบลแบบครอบคลุมทุกกลุ่มวัยผ่านเครื่องมือ ๖ ชุดกิจกรรมในการเติมเต็มกิจกรรมนำสู่การพัฒนาอาสาสมัครในตำบลให้เกิดพลังอย่างมืออาชีพ พร้อมทั้งการสร้างขยายกลุ่มคนจิตอาสาหน้าใหม่ที่ดีถือว่าเป็นต้นกล้าจิตอาสาแบบมืออาชีพของตำบลดอนแก้วให้ กระจายตัวครอบคลุมเต็มพื้นที่ และทุกกลุ่มวัยของตำบล

๒. กรอบแนวทางการพัฒนาจิตอาสา โดยใช้แนวทางการพัฒนาตาม ๖ ชุดกิจกรรม ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ การจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาเพื่อเป็นสถาบันการพัฒนา ศักยภาพอาสาสมัครในตำบล ครูผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้ที่สนใจในตำบล พร้อมทั้งเครือข่าย ตามเป้าหมายการทำงาน ๒ ประการ คือ

๑. พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจนก้าวสร้างสุข ทูมมนุษย์ในตำบลให้เป็นจิตอาสาเมื่ออาชีพ ผ่านกลไก หลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาลัยจิตอาสาหลักสูตร ๓๐ ชั่วโมง ตามเกณฑ์ที่กำหนด

๒. พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครจนก้าวสร้างสุข ทูมมนุษย์หน้าใหม่(กลุ่มคนใหม่) ในตำบลให้เป็นจิตอาสาเมื่ออาชีพ ผ่านกลไกหลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาลัยจิตอาสาหลักสูตร ๓๐ ชั่วโมง ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ให้สามารถเข้าใจ และสามารถ ปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ ได้เหมาะสม โดยมีการดำเนินการดังนี้

๑. จัดการเรียนการสอนในวิชาการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ พร้อมจัดทำ บ้านตัวอย่างในชุมชน จำนวน ๔ หลังโดยมีในโซนเหนือ ๒ หลัง และโซนใต้ ๒ หลัง

๒. จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในพื้นที่สาธารณะ วัด และหน่วยงานราชการในตำบล

๓. ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพักผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น ผู้สูงอายุพิการ ติดเตียง ยากจน เป็นต้น โดย ทีมอาสาสร้างสุข

๔. การจัดทำแผนที่ประชาสัมพันธ์ พื้นที่ที่เอื้อต่อการบริการผู้สูงอายุ และผู้พิการ ในพื้นที่วัด ศาลา ประชาคม ตามความสะดวก ที่ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล

๕. ให้ความรู้กับครอบครัวและอาสาสมัครในการเป็นมืออาชีพด้านการจัดปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุในตำบลจนก้าว

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนาระบบบริการ การบริการของจิตอาสา มี ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑. **จัดบริการเชิงรับ** ประกอบด้วย ๓ ส่วนได้แก่ ๑) การบริการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ผู้สูงอายุในชุมชน ที่เปิดให้บริการทุกวันทำการ โดยทีมอาสาสมัครจนก้าวสร้างสุขเมื่ออาชีพในการให้บริการ ที่ศูนย์พร้อมทั้งทีมนักกายภาพบำบัดของ โรงพยาบาลนครพิงค์ทุกวันศุกร์ และทีมพยาบาลจาก โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ๒) การบริการของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ที่มีจิตอาสา ร่วมให้บริการประชาชนที่เข้ารับบริการช่วยเหลือด้านสุขภาพ ๓) กองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว ทำหน้าที่ให้บริการคำปรึกษา การขึ้นทะเบียน การขอรับการช่วยเหลือตามสิทธิสวัสดิการ และตาม การร้องขอ

๒. บริการเชิงรุก ประกอบด้วย ทุนและศักยภาพในพื้นที่ ที่ทำหน้าที่จัดบริการสุขภาพในชุมชนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ๑) ทีมอาสาสมัครแคว้นสร้างสุขในการลงพื้นที่เพื่อร่วมช่วยเหลือประชาชนในตำบล ๒๔ ชั่วโมง ผ่าน hotline สายด่วน ของอบต.ผ่านการทำงานร่วมกันของ กองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทีมอาสาสมัครประชาชนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นพยาบาลจิตเวชที่เกี่ยยวราชการในตำบล ทีมนักจิตวิทยา โรงพยาบาลนครพิงค์ นักสังคมสงเคราะห์ นิติกร เป็นต้น ๒) นักบริหารชุมชน (Caregiver) ในการลงติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษแบบมีอาสาสมัครและมีแผนงานภายใต้การดูแลของ Care Manager ผ่าน Care Plan ๓) หน่วยกู้ชีพ ของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วและสำนักปลัด โดยงานป้องกันให้ความรู้กับครอบครัวเรื่องการฟื้นคืนชีพให้กับสมาชิกในครอบครัว บริการรับ ส่งกรณีฉุกเฉิน ๔) อาสาสมัครครัวสร้างสุขเป็นต้นแบบการช่วยเหลือกันยามเกิดเหตุฉุกเฉินภายในครอบครัว ๕) อาสาเฝ้าระวังปัญหาทางสังคมแบบมีอาสาสมัครในทุกหมู่บ้านเพื่อเฝ้าระวังปัญหาในระดับครัวเรือน ชุมชน เพื่อร่วมกันเฝ้าระวังการทำงาน และ ๖) การร่วมบริการจากแหล่งเรียนรู้ กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน ต่างๆ ในชุมชน เพื่อร่วมให้บริการผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุในตำบล ร่วมกัน

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกัน มีการจัดตั้งกองทุนพลเมืองอาสาสมัครแคว้นสร้างสุข มีเป้าหมายการทำงานในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุยากจน อยู่คนเดียวถูกทอดทิ้ง เป็นต้น โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่หวังผลประโยชน์และไม่ยุ่งเกี่ยวทางการเมือง บริหารจัดการโดย คณะกรรมการอาสาสมัครแคว้นสร้างสุขตำบลดอนแก้ว ที่มาจากภาคประชาชน โดยการเลือกตั้งจากสมาชิกจิตอาสาและกองทุน ราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อร่วมตั้งปณิธานการทำความดีถวายพระเจ้าแผ่นดิน โดยได้รับเงินสนับสนุนเพื่อ ดูแลผู้ด้อยโอกาส พิกุล ยากไร้ เป็นต้น

ชุดที่ ๕ การพัฒนาและนำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ไข/จัดการปัญหาผู้สูงอายุ มีการนำใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการนำทุน และศักยภาพ จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล เช่น RECAP TCNAP GIS JHCIS ข้อมูลสถิติการรักษาพยาบาล ของ รพช.ดอนแก้ว จปฐ. ฐานข้อมูลประชาคม แผนสามปี แผนพัฒนาชุมชน ฐานข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม ฐานข้อมูลการรับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ ๖ การพัฒนา กฎ กติกา ระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น ข้อตกลงการเป็นจิตอาสา ที่มีสมาชิกกระจายครอบคลุมใน ๑๐ หมู่บ้านของตำบลดอนแก้ว ข้อตกลงการจัดการกองทุนพลเมืองอาสาสมัครสร้างสุขในการทำร่วมกันของคนในตำบล

๓. กระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา

ในกระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา เน้นการพัฒนาคน เพิ่มจำนวน ขยายงานอาสา ขยายพื้นที่ สร้างบริการแบบมืออาชีพ เน้นการเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับ มีกระบวนการพัฒนาดังแผนภาพที่ ๑.๑.๒ และรายละเอียดในกระบวนการพัฒนา ดังตารางที่ ๑.๑.๑

แผนภาพที่ ๑.๑.๒ ภาพรวมกระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา

ตารางที่ ๑.๑.๑ รายละเอียดกระบวนการพัฒนาวิทยาลัยจิตอาสา

กระบวนการ	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลผลิต
๑. การจัดการฐานข้อมูล	๑. รวบรวมข้อมูลทุกมิติเพื่อรวบรวมกลุ่มเป้าหมายและการมีฐานข้อมูลในการดำเนินการ ๒. การสร้างแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลแรกเข้าของกลุ่มเป้าหมายผ่านการจัดทำทะเบียนประวัติที่มาจากฐานข้อมูลของท้องถิ่น TCNAP รพช. และเพิ่มการจัดเก็บภาวะสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะการสร้าง port folio สมาชิก	๑. มีระบบฐานข้อมูลประชากรเป้าหมายอย่างเป็นระบบ พร้อมนำใช้ ๒. สมาชิกวิทยาลัยจิตอาสา มีทะเบียนประวัติและเพิ่มส่วนบุคคลบันทึกประวัติสุขภาพ ๓. สมาชิกมีระบบการเฝ้าระวังปัญหาด้านสุขภาพ และการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการที่ควรได้รับ
๒. การสร้างและวางระบบการประชาสัมพันธ์	๑. การสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ ๒. การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย กระบวนการรับสมัคร	๑. เกิดช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ๒. เกิดระบบการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓. เกิดสมาชิกกลุ่มเป้าหมายที่ขยายกลุ่มจากเดิมมากขึ้นและครอบคลุมทั่วถึง
๓. การวางระบบบริหารจัดการวิทยาลัยจิตอาสา ใน ๖ ส่วนที่สำคัญคือ	๑. การบริหารจัดการคน ๒. การบริหารจัดการงาน ๓. การบริหารจัดการงบประมาณ ๔. การบริหารจัดการข้อมูล ๕. การบริหารจัดการองค์กร ๖. การบริหารจัดการเครือข่าย	๑. วิทยาลัยจิตอาสา มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน และบริหารจัดการโดยชุมชนบนการมีส่วนร่วมและการบูรณาการกับเครือข่าย ๒. วิทยาลัยจิตอาสา มีการบริหารจัดการคนที่มีโครงสร้างคณะกรรมการในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมาจากคนในชุมชน รวมทั้งคนจากภาคีเครือข่ายที่มีประสบการณ์การทำงานด้านจิตอาสา ๓. วิทยาลัยจิตอาสา มีการจัดการงานโดยวางระบบงานออกเป็น ๓ ฝ่าย ได้แก่ อบท. ภาคประชาชน ภาคีเครือข่าย และ ๒ งาน ได้แก่ งานบริการ และงานวิชาการ ๔. เกิดนักบริหารชุมชน (Care Giver) ๕. ผลกระทบต่อวิทยาลัยจิตอาสา ได้แก่ มีการนำใช้ประมาณในจำนวนน้อย โดยมุ่งเน้นการสร้างจิตอาสาในการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน และ ระบบการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อนำสู่การสร้างแผนงานที่เชื่อมโยงกับส่วนอื่นได้ชัดเจน

กระบวนการ	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลผลิต
๔. การสร้างโครงสร้างการทำงาน	ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ที่มาจากการสรรหาคัดเลือก จากแกนนำที่มีบทบาทสำคัญ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่ง และมาจากการคัดเลือกบนระบบประชาธิปไตย	๑. วิทยาลัยจิตอาสามีคณะกรรมการในการบริหารจัดการด้วยระบบผสม ที่มีคณะกรรมการบริหารมาจากภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคท้องที่ แกนนำ ๒. วิทยาลัยจิตอาสามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยชุมชนมีส่วนร่วม
๕. การสร้างกฎระเบียบ ข้อตกลงของมหาวิทยาลัยสร้างสุข	เพื่อเป็นบรรทัดฐานบนความเป็นตัวตนของตำบลคอนแก้ว โดย ๑. การระดมความคิดร่วมกันของคณะกรรมการ แกนนำ และสมาชิกกลุ่มเป้าหมายผ่านเวทีช่วงกึ่งคิดในการร่วมกันกำหนดร่วม ๒. ศึกษาจากสื่อต่างๆ เอกสาร และบททบทวนทางสังคม เพื่อนำสู่ระบบการปรับใช้และสร้างใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวบนความเป็นตัวตนของคนคอนแก้ว	๑. มหาวิทยาลัยสร้างสุขมีกฎ ระเบียบ ข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจน ๒. กฎ ระเบียบ ข้อตกลง ของมหาวิทยาลัยมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ๓. เกิด กฎ ระเบียบ ข้อตกลงของวิทยาลัยที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสมกับความเป็นตัวตนของบริบทชุมชน
๖. การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน (ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ)	๑. ศึกษาข้อมูลจากฐานข้อมูลในสื่อต่างๆ ประกอบการพิจารณาจัดทำหลักสูตร ๒. จัดเวทีประชุมเพื่อนำข้อมูลเข้าหารือร่วมกับทีมวิชาการ สร้างหลักสูตรเพื่อร่วมวิเคราะห์สังเคราะห์ หลักสูตร จนสามารถสร้างหลักสูตรที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลคอนแก้ว ๓. จัดเตรียมทีมงาน บุคลากร ในการขับเคลื่อนการทำงาน ด้านการนำใช้หลักสูตร	๑. เกิดหลักสูตรการเรียนการสอน “วิทยาลัยจิตอาสา” ที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลคอนแก้ว ที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องบนการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลในการร่วมสร้าง ๒. เกิดทีมงานวิทยาลัยจิตอาสาตำบลคอนแก้ว

กระบวนการ	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลผลิต
๗. การวางระบบบริการกลุ่มเป้าหมายแบบครบวงจรวิทยาลัยฯ	๑. จัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสา เพื่อพัฒนาศักยภาพ เพิ่มองค์ความรู้ และขยายกลุ่มอาสาเพื่อทำหน้าที่ในการร่วมดูแลสุขภาพประชาชนในตำบลด้วยการบริการแบบมีอาสาชีพ ๒. จัดอบรมหลักสูตรนักเรียนอาสาชุมชน ผ่านหลักสูตรนักเรียนอาสาตามเกณฑ์มาตรฐานโดยมุ่งหวังเพื่อผลิตนักเรียนอาสาที่มาจากคนในชุมชนเพื่อร่วมดูแลคนในชุมชนเอง	๑. เกิดวิทยาลัยจิตอาสาที่มุ่งเน้นการสร้าง ผลิต ขยาย กลุ่มจิตอาสาทั่วทุกกลุ่มวัยแบบมีอาสาชีพ เพื่อร่วมดูแลประชาชนในชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง
๘. การติดตามประเมินผล	๑. ร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมินตามชุดกิจกรรมในหลักสูตรและค่าคะแนน ๒. กำหนดรูปแบบ รางวัล ให้กับผู้ที่ผ่านเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้	๑. เกิดเกณฑ์การประเมินอย่างเป็นระบบ เหมาะสมและนำไปใช้ได้กับบริบทชุมชนตำบลดอนแก้ว ๒. ประชาชนในตำบลดอนแก้วได้รับการจัดสวัสดิการอย่างรวดเร็ว เท่าเทียมทั่วถึง ๓. ประชาชนในตำบลดอนแก้วมีสุขภาวะดีใน ๔ มิติ ๔. ลดจำนวนกลุ่มเป้าหมายในกลุ่มพิเศษลงและเพิ่มกลุ่มประชากรวัยทำงานที่สามารถดูแลตนเองและสร้างรายได้ร่วมดูแลครอบครัวได้

๔. เป้าหมายการพัฒนาจิตอาสา

- ๔.๑ การสร้าง และพัฒนาศักยภาพรุ่นสู่รุ่น แบบมีอาสาชีพ
- ๔.๒ ผลิตจิตอาสากลุ่มเดิม ผ่านเครื่องมือกลไกการส่งเสริม พัฒนาในวิทยาลัยจิตอาสาจนเกิดความเชี่ยวชาญแบบมีอาสาชีพ
- ๔.๓ ผลิตจิตอาสากลุ่มใหม่ (หน้าใหม่) ผ่านเครื่องมือกลไกการส่งเสริม พัฒนาในวิทยาลัยจิตอาสาจนเกิดความเชี่ยวชาญแบบมีอาสาชีพ
- ๔.๔ จิตอาสาตำบลดอนแก้วต้องกระจายอยู่ในทุกกลุ่มวัยเพื่อเป็นแกนนำคนต้นแบบและการสร้างทายาทจิตอาสารุ่นสู่รุ่น

๕. วัตถุประสงค์วิทยาลัยจิตอาสา

- ๕.๑ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และองค์ความรู้ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในตำบล
- ๕.๒ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกจิตอาสาให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในตำบลดอนแก้ว

- ๕.๓ เพื่อเสริมสร้างและขยายกลุ่มจิตอาสาในทุกกลุ่มวัยทั่วทั้งตำบลคอนแก้ว
- ๕.๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มจิตอาสาที่เป็นต้นทุนทางสังคมเดิมให้เป็นจิตอาสาแบบมืออาชีพ
- ๕.๕ เพื่อสร้างตำบลคอนแก้วให้เป็นตำบลวัฒนธรรมจิตอาสา
- ๕.๖ เพื่อพัฒนาตำบลคอนแก้วให้พัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยพลังมวลชนจิตอาสาตำบลคอนแก้ว
- ๕.๗ กลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลคอนแก้ว (ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ติดบ้าน ติดเตียง และผู้สูงอายุ) ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- ๕.๘ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านจิตอาสาแก่เครือข่ายและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่สนใจ

๖. ขั้นตอนการดำเนินการของวิทยาลัยจิตอาสา

- ๖.๑ ระยะเตรียมการ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้
 - ๑) ศึกษาข้อมูลและขอรับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ด้านจิตอาสาในภาคส่วนต่างๆ
 - ๒) ประชุมภายในองค์กรเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสา พร้อมทั้งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการ ทีมทำงาน บริหารวิทยาลัยจิตอาสาในภาคท้องถิ่น
 - ๓) คณะทำงานของโครงการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การคัดเลือกสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาลัยจิตอาสดังนี้
 - เป็นสถานที่ที่ประชาชนหรือผู้มาเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย
 - เดินทางสะดวกได้สะดวกไม่ห่างไกลชุมชน และมีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมทั้งในการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ
 - มีทุนทางสังคมและทรัพยากรบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งวิทยาลัย เช่น เป็นชุมชนที่มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีกลุ่มอาสาสมัครที่เข้มแข็งและมีจิตสาธารณะ เป็นต้น
 - ๔) คณะทำงานร่วมกันวางแผนและรวบรวมข้อมูล โดยมีการสำรวจและลงพื้นที่จริงเพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาเป็นสถานที่เพื่อจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป
 - ๕) นำเสนอแผนงานเพื่อให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นรับทราบแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่
 - ๖) สำรวจพื้นที่ โดยการซักถามข้อมูลกับประชาชนและผู้ผู้นำในแต่ละชุมชน เพื่อให้ทราบถึงความพร้อมในการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสา
 - ๗) คณะทำงานจัดเตรียมการประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เลือกพื้นที่ดำเนินการ และนำเสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่น

๖.๒ การเตรียมชุมชนมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๑) จัดเวทีช่วงก่อกำเนิดในกลุ่มประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือแลกเปลี่ยนเรื่องการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาตำบลดอนแก้ว โดยเชิญภาคประชาชน ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆ

๒) ประชุมจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยที่มาจาก ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นต้น

๓) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงประเด็นหารือในเวทีช่วงก่อกำเนิดและเชิญชวนให้มาเข้าร่วม พร้อมทั้งร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เพื่อหาแนวทางร่วม

๖.๓ ระเบียบจัดตั้ง

๑) ทีมทำงานวิทยาลัย ประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารวิทยาลัย เพื่อจัดทำแผนการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาตำบลดอนแก้ว โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย จำนวนบุคลากรในวิทยาลัยทั้งภาควิชาการ และบริหารงาน การจัดสรรงบประมาณรูปแบบการบริหารงานภายในวิทยาลัยการบริหารจัดการบริการ และกิจกรรมต่างๆ สำหรับนักเรียนวิทยาลัยจิตอาสาและการติดตามและประเมินผล

๒) ดำเนินการออกแบบ ปรับสภาพแวดล้อม จัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดเตรียมสถานที่จัดการเรียนการสอน

๓) ประสานงานและขอรับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากภาคีเครือข่าย เช่น บุคลากร(ครูผู้สอน) งบประมาณ กายอุปกรณ์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เป็นต้น

๔) คัดเลือกผู้ปฏิบัติงานประจำวิทยาลัย โดยมีคุณสมบัติดังนี้

- จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและมีทักษะในการสื่อสารที่ดี
- มีจิตบริการ หรือจิตสาธารณะ
- มีประสบการณ์ในการทำงานจิตอาสา และงานบริการ ด้านการศึกษา
- มีอัธยาศัยดีและมีทักษะด้านการประสานงานกับผู้อื่น เช่น มีทักษะในงานสังคมเบื้องต้น มีความรับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ อดทน เป็นต้น

๕) จัดให้มีเจ้าหน้าที่หรือกลุ่มอาสาสมัคร มาเป็นผู้ประสานงานกลางเพื่อสื่อสารระหว่างวิทยาลัยและผู้เรียน รวมทั้งการสร้างการประชาสัมพันธ์แก่กลุ่มผู้เรียน

๗. ผลผลิตของอาสาสมัครก่อสร้างสุข

ปัจจุบันวิทยาลัยจิตอาสาสามารถผลิตคนจิตอาสาทั้งกลุ่มจิตอาสาหน้าเดิม สร้างขยายกลุ่มจิตอาสาหน้าใหม่แบบมีอาชีพตามเป้าหมายการทำงานในปีที่ ๑ (ต.ค. ๒๕๕๘ - ก.ย. ๒๕๕๙) ของการพัฒนาศักยภาพผ่านการเรียนการสอน ในวิทยาลัยจิตอาสาภายในตำบลดังสถิติการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาจิตอาสาสมัครอาชีพ ดังแสดงจำนวนตามแผนภาพที่ ๑.๑.๓

แผนภาพที่ ๑.๑.๓ ภาพรวมจำนวนจิตอาสา ที่เป็นผลผลิตของวิทยาลัยจิตอาสา

นอกจากนี้ สามารถรวบรวมฐานข้อมูล จิตอาสาตำบลดอนแก้วรวมทั้งการกระจายตัวในกลุ่มวัยต่างๆ ของตำบล ที่พบว่าได้กระจายตัวอยู่ในทุกกลุ่มวัย ใน ๔ กลุ่ม ที่พบมากที่สุดในกลุ่มพลเมืองผู้ใหญ่(วัยกลางคน) จำนวน ๑,๔๗๙ คน และมีจำนวนน้อยที่สุดในกลุ่มพลเมืองผู้สูงวัย จำนวน ๒๐๖ คน ที่เป็นจิตอาสาหน้าใหม่ในการค้นพบศักยภาพของผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว ดังแสดงในแผนภาพที่ ๑.๑.๔

จำนวนอาสาสมัครก่อสร้างสุขตำบลดอนแก้ว

๒,๕๙๙ คน : ๑๖,๐๐๐ คน (๑๖.๒๔ %)

แผนภาพที่ ๑.๑.๔ จำนวนอาสาสมัครในตำบลดอนแก้ว จำแนกตามลักษณะการอาสา และกลุ่มวัย

การทำงานที่ผ่านมาพบว่าเกิดปัญหาด้านการสร้างระบบการทำงานร่วมกัน เพราะต่างคนต่างมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกันคือ การสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในตำบลที่ประสบปัญหาทางสังคมร่วมกัน จึงทำให้เกิดกระบวนการจัดการองค์ความรู้บทวน บทบาทหน้าที่ และสร้างเวทีช่วงก้ากี้ในการจัดระบบการทำงานบนหลักการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มจิตอาสาในตำบลดอนแก้ว ทำให้เกิดร่มใหญ่ในการทำงานร่วมกันคือ คำว่า “อาสาสมัครก่อสร้างสุข” ที่มีการทำงานบนฐานข้อมูลอย่างชัดเจน โดยใช้เทคนิคการทำงานที่เป็นกิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การเอ็กซเรย์ ค้นหากลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบล เพื่อร่วมช่วยเหลือตามความเหมาะสมรวมทั้งการนำสู่การสร้างแผนงานในการทำงานจัดการปัญหา รวมทั้งการจัดบริการสุขภาพการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้เกิดการเข้าถึงการดูแลในทุกกลุ่มวัย มีความเท่าเทียมกัน ของกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยพบว่ามียกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคม (กลุ่มคนพิเศษตำบลดอนแก้ว) ที่ปรากฏฐานข้อมูล ดังแสดงจำนวน และลักษณะของคนที่มีประสบปัญหาทางสังคม ดังแสดงในแผนภาพที่ ๑.๑.๕

แผนภาพที่ ๑.๑.๕ แสดงจำนวน และลักษณะของคนที่มีปัญหาทางสังคม

๔. บริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ

ความโดดเด่นของระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วเกิดจากการสร้างพลังจิตอาสาที่เริ่มต้นจากจิตอาสากลุ่มเล็กสู่การขยายคนอาสาให้ครอบคลุมการดูแลประชาชนใน ๔ กลุ่มวัย (พลเมืองจิตอาสาเยาวชน, จิตอาสาวัยทำงาน, จิตอาสาผู้สูงอายุ) ในตำบลเข้ามาร่วมดูแล ช่วยเหลือ แบบมีอาสาสมัครและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตั้งแต่ในจุดเริ่มต้นของการกำหนดจัดหะการขับเคลื่อนงาน โดยจะพบว่าจิตอาสาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานด้านการดูแลผู้สูงอายุของตำบล การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้สูงอายุในตำบล ที่กล้าคิดและกล้าทำ นำสู่การรวมกลุ่มผู้สูงอายุร่วมกันผ่านเวทีช่วงก้ากี้ด เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของการทำงานร่วมกันในการร่วมคิดสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อต่อยอดงานกิจกรรมที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการทำงานของผู้สูงอายุในตำบล ทำให้การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุปรากฏชัดในผู้นำการขับเคลื่อนงาน การพิจารณาใช้ข้อมูลทุนและศักยภาพของชุมชนในการค้นหาปัญหา ความต้องการ และนำใช้ทุนที่มีจัดการปัญหา รั้งสร้างงานใหม่ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ (ประชารัฐ) ที่เข้ามาหนุนเสริมการทำงาน

ผ่านเครื่องมือ กลไก ในการดูแลผู้สูงอายุที่ถูกต้องเหมาะสม (ADL+๖ ชุดกิจกรรม+แนวทางสุขภาพะ ๔ มิติ) จนเกิดรูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับตัวตนของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว (๓D+) แบบ ครอบคลุม และตอบสนองความต้องการ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเตรียมความพร้อม ในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการจัดการตนเองของกลุ่มผู้สูงอายุและ การได้รับการหนุนเสริมการทำงานจากภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อร่วมจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่าง ยั่งยืน

จากความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม จึงทำให้เกิดกระบวนการทำงานโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลจำนวนของผู้สูงอายุ ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุทั้งตำบล รวมถึงสำรวจลักษณะของการรวมกลุ่มในการ ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ในลักษณะของการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านของกลุ่มผู้สูงอายุครอบคลุมทั่วทั้งตำบล มีการนำใช้ข้อมูลจาก หลายแหล่งทั้งจากข้อมูลที่มีอยู่เดิม เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และคนพิการ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ข้อมูลจากโรงพยาบาลชุมชนตำบล ดอนแก้ว ข้อมูลจากภาคีเครือข่าย และข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น RECAP, TCNAP, เพื่อนำข้อมูล ดังกล่าวมาวิเคราะห์ทุน ศักยภาพของผู้สูงอายุและชุมชนในแต่ละระดับ ประกอบกับ การประยุกต์ ใช้เครื่องมือจากแบบประเมินการจำแนกผู้สูงอายุตามกลุ่มศักยภาพ ตามความสามารถในการประกอบ กิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living : ADL) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

ผู้สูงอายุ D๑	ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้ (กลุ่มติดสังคม)
ผู้สูงอายุ D๒	ผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน)
ผู้สูงอายุ D๓	ผู้สูงอายุกลุ่มที่พึ่งตนเองไม่ได้ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิการ หรือทุพพลภาพ (กลุ่มติดเตียง)

การนำหลักองค์ความรู้ด้านหลักและองค์ประกอบในชุดกิจกรรมหลักระบบการดูแลผู้สูงอายุ ๖ ชุด กิจกรรม ที่ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุการพัฒนา ระบบบริการการจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกันการพัฒนาและนำใช้ข้อมูลในการ ส่งเสริมแก้ไข/จัดการปัญหาผู้สูงอายุการพัฒนากฎกติกา ระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการ ดำเนินกิจกรรมเสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่นและการนำแนวทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ การพัฒนา ตำบลดอนแก้วตามแนวทางสุขภาพะ ๔ มิติ ที่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในตำบลต้องมีความสุขใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย

๑. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น

๒. สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

๓. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลกซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดีมีความสามัคคีในชุมชนและมีสันติภาพ เป็นต้น

๔. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูงเข้าใจถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและชุมชน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม รวมถึงประเทศชาติ เป็นต้น

ทำให้ระบบการพัฒนาผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วมีทิศทางการทำงานและวิสัยทัศน์การทำงานที่มีเป้าหมายชัดเจน คือ **“ผู้สูงวัยสุขภาวะดี มีศักยภาพ”** ก่อเกิดแนวทางดูแลแบบครอบครัวกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้วตามประเภทอย่างเหมาะสมบนการนำใช้ทุนทางสังคมและความต้องการของผู้สูงอายุที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกันต่อไป

จากแนวทางและวิสัยทัศน์การทำงานข้างต้น ทำให้เกิดเสริมทิศการทำงานเชิงระบบ โดยเมื่อพิจารณาทุนทางสังคมและศักยภาพในกลุ่มผู้สูงอายุของตำบลดอนแก้ว พบว่าในกลุ่มผู้สูงอายุ D๑ จำนวนไม่น้อยที่นอกจากจะพึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้แล้วนั้น กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ยังมีศักยภาพในการทำงานไม่ต่างจากกลุ่มคนวัยทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้แก่ชุมชน รวมถึงการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำ คณะทำงานของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนอีกมากมาย จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ได้แบ่งผู้สูงอายุกลุ่ม D+ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น ๔ กลุ่ม จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน ๑,๗๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๗ แบ่งเป็น กลุ่ม D๑ จำนวน ๗๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐ กลุ่ม D๒ จำนวน ๕๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ กลุ่ม D๓ จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๔ และกลุ่ม D+ จำนวน ๕๑๗ คน คือนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้รับการพัฒนาทักษะ ในด้านต่าง คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๕

ตลอดระยะเวลาการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผน ค้นหารูปแบบ และทิศทางการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทตำบลดอนแก้วผ่าน ๖ ชุมชกิจกรรรม ได้แก่

๑. การพัฒนาศักยภาพ กลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงสมาชิกในครอบครัว ญาติ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการอบรม ถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการหมุนเวียนกิจกรรมทั้งการทำงานเชิงรับ การทำงานเชิงรุกตามรายหมู่บ้าน

๒. การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยการออกแบบและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ การมีบ้านตัวอย่าง การจัดกรับ ส่งเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

๓. พัฒนาระบบการบริการทั้งเชิงรับ เชิงรุกให้มีความหลากหลายผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง

๔. การจัดตั้งกองทุนหรือสวัสดิการผู้สูงอายุนั้นได้ใช้เวที “ช่วงก่ากิด” เพื่อระดมความคิดของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกันเองหรือเพื่อนช่วยเพื่อน ในกรณีเจ็บป่วย ประสบปัญหาทางสังคม

๕. การพัฒนาและนำใช้ข้อมูลที่จัดเก็บภายในตำบลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล และนำมาสร้างแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

๖. สร้าง กฎ กติกาและข้อตกลงการพัฒนานโยบายสาธารณะ โดยการเปิดพื้นที่ให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เวทีประชาคม จนได้มติร่วมกัน

จากระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลทั้งในกลุ่มติดสังคม จนกระทั่งกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ กรณีติดเตียง ส่งผลให้เกิดรูปธรรมการทำงานใน ๒ ลักษณะ ที่มีกิจกรรมมุ่งเน้นด้านการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ให้กับผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว ในทุกกลุ่ม ดังนี้

๑. การให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีงาน กิจกรรม ตามผู้จัดบริการ

- บริการโดยภาควิชาชีพ (เช่น พยาบาล แพทย์ นักกายภาพบำบัด นักวิชาการสาธารณสุข เป็นต้น) ร่วมกับอาสาสมัคร ได้แก่ บริการตรวจคัดกรองสุขภาพ เช่น การตรวจคัดกรอง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (รร.ฮอมสุข) และวันที่จ่ายเบี้ยยังชีพ การบริการเยี่ยมดูแลสุขภาพที่บ้านผู้สูงอายุติดเตียง การบริการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ และผู้สูงอายุในชุมชน โดยบริการ ฟื้นฟูสภาพ สำหรับผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว และการฝึกทักษะต่างๆ เช่น ฝึกการลุก เดิน นั่ง หยิบจับ การฝึกสมอง ฝึกงานศิลปะ เป็นต้น โดยมีนักกายภาพบำบัด จากโรงพยาบาลนครพิงค์ และอาสาสมัครเป็นผู้ให้บริการ
- บริการสาธารณะโดยอบต. ได้แก่ หน่วยกู้ชีพบริการ ๒๔ ชั่วโมง กรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน และรับ-ส่ง ผู้สูงอายุติดเตียง ติดบ้าน ไปรับบริการที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพฯ จัดตาราง บริการรับ-ส่งผู้สูงอายุทำกิจกรรมจากชุมชน ไปโรงเรียนผู้สูงอายุ (ฮอมสุข)
- การบริการตรวจรักษาที่โดยหน่วยบริการสุขภาพ ได้แก่ ตรวจรักษาผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โดยแพทย์ที่โรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว การจัดศูนย์ บริการ นวดผ่อนคลาย การส่ง-ต่อ การรักษา เป็นต้น

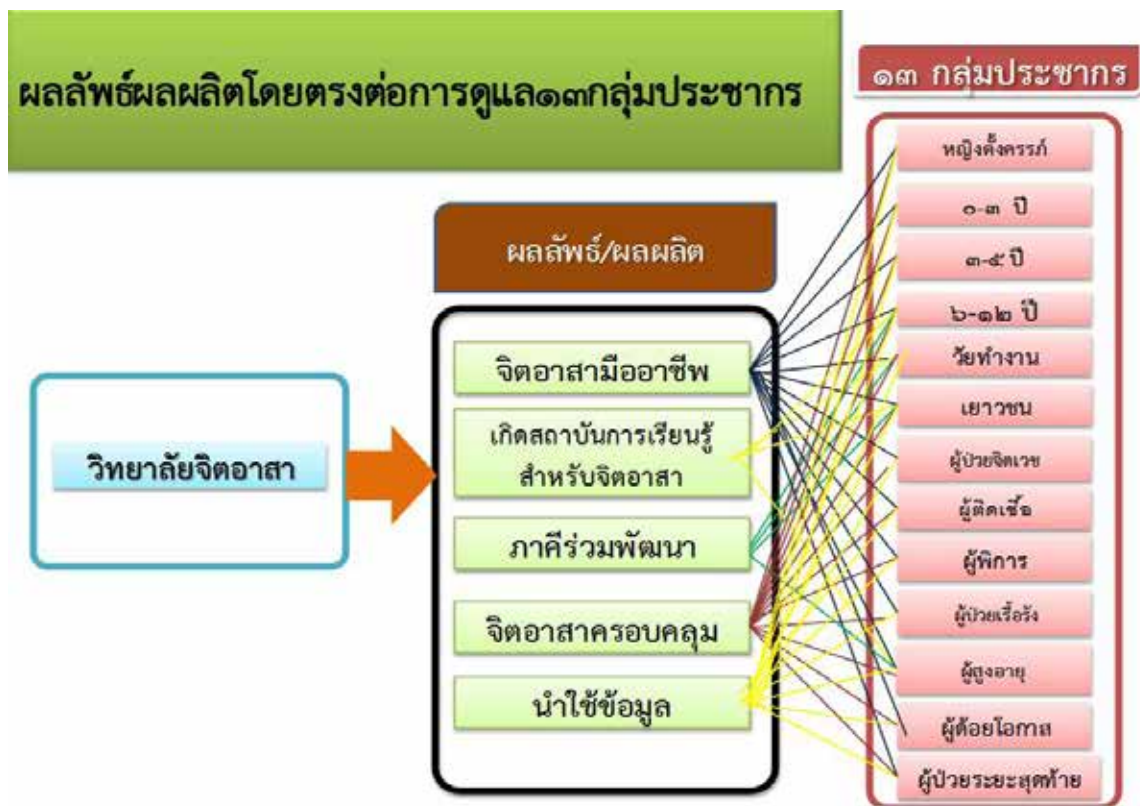
- การบริการโดยอาสาสมัคร แก่นนำในชุมชน ได้แก่ บริการศูนย์ hotline คลายทุกข์ ๒๔ ชม.โดยอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน จัดกลุ่มออกกำลังกายด้วยรำวงย้อนยุคลีลาศ ในชุมชน เป็นต้น

๒. การฝึกอบรมเพิ่มทักษะ การให้ความรู้ มีการดำเนินงานใน ๓ กลุ่มหลักได้แก่

- กลุ่มเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ ได้แก่ จัดอบรมการเตรียมความพร้อมรับมือผู้สูงอายุ การเตรียมตัวก่อนตาย เป็นต้น
- กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือ ดูแลที่เฉพาะต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ การพัฒนาอาสาสมัครมืออาชีพ(Caregiver วิทยาลัยจิตอาสา)เพื่อให้รู้ เข้าใจ หลักการที่ถูกต้อง และปฏิบัติได้จริงกับผู้สูงอายุ เพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุแก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มจำนวนนักบริบาล โดยการสนับสนุนทุน และค่าใช้จ่ายระหว่างเรียนฝึกอบรมกลุ่มอปพร.ให้เข้าใจการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น
- กลุ่มสมาชิกครอบครัวเพื่อให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวยามภาวะฉุกเฉิน เช่นการมีองค์ความรู้เรื่องการฟื้นคืนชีพ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งการมีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุเฉพาะโรค เช่น การเรียนรู้การดูแลผู้สูงอายุพิการ การดูแลผู้สูงอายุติดเตียง เป็นต้น เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตและการสร้างการดูแลกันและกันในครัวเรือนต่อไป

๙. ผลลัพธ์ผลิตภัณท์วิทยาลัยจิตอาสาต่อการดูแลประชาชนในตำบล

การจัดทำวิทยาลัยจิตอาสาเป็นการยกระดับและการจัดระบบการทำงานของจิตอาสา ทำให้เกิดสถาบันการเรียนรู้สำหรับจิตอาสาโดยตรง หรือวิทยาลัยจิตอาสา ผลิตจิตอาสาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมากขึ้นและทำงานภายใต้การนำใช้ข้อมูลเป็นฐานการทำงานในแต่ละด้านให้มีตรงกับความต้องการของแต่ละงาน ทั้งนี้การรวบรวมจิตอาสายังทำให้เกิดการทำงานในลักษณะภาคีร่วมพัฒนา เนื่องจากกลุ่มจิตอาสามีหลากหลายประเภท มีความรู้ความเชี่ยวชาญแตกต่างกันไป เมื่อมีการจัดระบบการทำงานทำให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบและมีเครือข่ายร่วมดำเนินงาน ทำให้งานมีคุณภาพและสามารถดูแลประชาชนได้ครอบคลุมทั้ง ๑๓กลุ่มประชากรในพื้นที่ได้ ดังแสดงแผนภาพที่ ๑.๑.๖ และรายละเอียดในตารางที่ ๑.๑.๒

แผนภาพที่ ๑.๑.๖ ภาพรวมผลผลิต ผลลัพธ์ วิทยาลัยจิตอาสา

ตารางที่ ๑.๑.๒ รายละเอียดผลิตผลผลิต ผลลัพธ์ ที่สอดคล้องกับภารกิจอปท. ผลกระทบ ๔ ด้าน ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น และนโยบายสาธารณะ

ผลลัพธ์/ผลผลิต	ภารกิจ อปท. ๗ ด้าน	ผลกระทบ ๔ ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ประเด็น	นโยบายสาธารณะ ๗+๑
๑. มีจิตอาสาเมื่ออาสา เพื่อช่วยเหลือเฉพาะด้านใน ตำบลตนเองแล้ว	๑. ดำเนินโครงการสร้างพื้นฐานที่มี การบริการสร้างและปรับปรุง สถานที่เพื่ออำนวยความสะดวก สะดวกแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น ทางลาดขึ้น รวบรวม ห้องน้ำ ทางเดิน	๑. ด้านสังคม ส่งเสริมสังคมเอื้ออาทร สร้างการดูแลกันและ กันในกลุ่มโดยมีกลุ่ม จิตอาสาเป็นแกนนำใน การส่งเสริมการสร้าง การดูแลกันและกันบน ความเป็นคนตำบล ตอนแก่ต่อไป	๑.กลุ่มเป้าหมายมีวิธีการในการดูแล สุขภาพอย่างถูกต้อง รวมทั้งประชากรผู้ ประสบปัญหาทางสังคม ที่เกิดความ ความเข้าใจในการดูแลตนเอง ส่งผล ให้ช่วยป้องกันปัญหาเรื่องสุขภาพได้ เป็นอย่างดี	๑. การลงทุนด้านสุขภาพโดยชุมชน ที่มีการ สร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่สร้าง เป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือและให้ ความรู้เรื่องสุขภาพและสิทธิ สวัสดิการแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม
๒. มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เกิดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน	๒. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ มีธนาคารออมสินเป็นแกนนำ บริการเพื่อสร้างการเข้าถึง สวัสดิการของกลุ่มคน	๒. ด้านเศรษฐกิจ การทำงานจิตอาสาไม่ ได้มุ่งหวังเรื่องรายได้ แต่เนื่องจากใน หลักสูตรมีการเรียนการ สอนด้านการดูแล และ ทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการวาด ซึ่งการ มอบทักษะต่างๆ ให้กับ จิตอาสา สามารถที่จะนำความรู้ ไปประกอบอาชีพนอก เหนือจากการทำหน้าที่ จิตอาสาในตำบลได้ ด้วย	๒. ได้รับการแนะนำเรื่องการทานอาหาร ปลอดภัยและถูกหลักการส่งเสริมให้เกิด การเลือกบริโภคอาหารปลอดภัยที่ เหมาะสมกับตนเอง ๓. กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เรื่องหลักการ ออกกำลังกายที่ถูกต้องเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย	๒. การดูแลสุขภาพชุมชนโดยชุมชน โดยใน การดำเนินการได้นำใช้แกนนำจิตอาสา เข้าร่วมดูแลกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ดูแลที่เท่าเทียมทั่วถึง รวมทั้งการนำผู้ ทางสังคมในการร่วมดูแลกันและกันเช่น ปราชญ์ชุมชนด้านสมุนไพร แพทย์แผน ไทย คีลปะบำบัด นันทนาการบำบัด เป็นต้น
๓. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จากภาคีเครือข่ายทุก ภาคส่วน	๓. การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นำองค์ความรู้จาก ปราชญ์ชุมชน การนำ สมุนไพรมาทำ กระบวนการ กระบวนการ การวางแผนการสร้างเสริม	๔. การวางแผนการสร้างเสริม การลงทุนและพาณิชย์ที่ วิทยาลัยจิตอาสาสามารถ ให้การเรียนรู้ทางอาชีพจน สามารถนำไปประกอบ อาชีพเพื่อตนเองและ ครอบครัวได้	๔. ความรู้ที่ได้จากคำแนะนำของผู้สอน และจิตอาสา ส่งผลให้ลดการเกิด อุบัติเหตุในการใช้ชีวิตประจำวันได้ สุขุมสุขของชุมชนเป้าหมายได้ ๕. วิทยาลัยจิตอาสาเป็นการ ดำเนินการในการลงทุนด้านสุขภาพ เนื่องจากได้พัฒนาศักยภาพของ ทางสังคมนำสู่การสร้างบุคลากรด้าน จิตอาสาเพื่อร่วมดูแลสุขภาพชุมชน ร่วมกันต่อไป	๓. การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนที่ วิทยาลัยจิตอาสาทำหน้าที่ในการสร้างจิต อาสาเพื่อช่วยเหลือและช่วยเหลือตาม เพื่อให้เกิดการดูแลกลุ่มเป้าหมายตาม หลักการที่ควรได้รับ รวมทั้งการสร้าง การดูแลเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึง สวัสดิการที่พึงประสงค์ช่วยเหลือครอบครัว เพื่อให้สามารถดูแลกลุ่มเป้าหมายที่ ได้รวมถึงการได้รับการส่งเสริมอาชีพเพื่อ ให้รายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม

ผลลัพธ์/ผลผลิต	ภารกิจ อปท. ๗ ด้าน	ผลกระทบ ๔ ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น	นโยบายสาธารณะ ๗+๑
ผลลัพธ์/ผลผลิต	๕. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิทยาลัยได้พัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดการสภาพแวดล้อม พร้อมส่งเสริมเรื่องการคัดแยกขยะแก่กลุ่มเป้าหมายร่วมกับหน่วยงานบริการอื่นๆ ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา	๓. ด้านสุขภาพ ประชากรกลุ่มเป้าหมายได้รับความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เรื่องสวัสดิการ ซึ่งสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาดูแลตนเอง สมาชิกครอบครัวและผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้จึงส่งผลให้แกนนำจิตอาสาตระหนักจากจะเป็นคนที่มีจิตอาสาแล้วยังต้องมีสุขภาพที่ดีควบคู่กันด้วย	๖. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัวผ่านกิจกรรมของวิทยาลัยจิตอาสาส่งผลให้ครอบครัวเกิดการยอมรับดูแลกันและกันและสร้างความอบอุ่นที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว	๔. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยวิทยาลัยจิตอาสามุ่งเน้นเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชนที่นำใช้ทุนทางสังคมในการร่วมกิจกรรมธนาคารกายอยู่กันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการจัดตั้งและการบริหารจัดการ
	๖. การสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของอปท. วิทยาลัยจิตอาสาเป็นกำลังสนับสนุนทุนมนุษย์ของตำบลเพื่อสร้างแกนนำในการเป็นจิตอาสาในตำบลเพื่อร่วมกับกองสวัสดิการสังคมและสังฆารณสุขและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งโรงพยาบาลชุมชนตำบลคอนแก้วในการร่วมลงพื้นที่ทำงานเชิงรุกในภาคีตามเยี่ยมผู้ประสบปัญหาทางสังคม	๔. ด้านการเมือง การปกครองนโยบายเรื่องของการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม รวมทั้งการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมได้รับการส่งเสริมและเกิดความเห็นชอบทำให้เกิดความพึงพอใจในกลุ่มประชากรส่งผลให้เป็นนโยบายการบริการงานที่ประสบผลสำเร็จ	๗. เกิดการส่งเสริมและขยายกลุ่มจิตอาสาให้ทั่วถึงในกลุ่มประชากรรวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องต่างๆ และสร้างจิตสำนึกจิตอาสาในกลุ่มเด็กเพิ่มมากขึ้นจากเดิม	๕. การจัดการทรัพยากรที่พิถีพิถันโดยชุมชน ที่ทางวิทยาลัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในเขตลุ่มน้ำให้ประชาชนได้รับการช่วยเหลือจากภัยพิบัติเบื้องต้นได้- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทางวิทยาลัยได้ส่งเสริมในการเรียนการสอนเรื่องการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหา รวมทั้งการสร้างวงจรเพื่อเป็นกการคัดกรองอย่างจริงจังเพื่อเป็นกระบวนการเสียเงินในการเป็นแกนนำด้านการจัดการจากกลุ่มจิตอาสาที่ช่วยเรื่องจัดการขยะแบบครบวงจรต่อไป

๑๐. ปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินงาน

๑. ข้อจำกัดด้านบุคลากร ช่วงเริ่มต้นการสร้างนวัตกรรมเกิดข้อแลกเปลี่ยนด้านการสร้างทีมทำงานเนื่องจากการขับเคลื่อนวิทยาลัยจิตอาสาต้องมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกคือความพร้อมของทีมทำงานและบุคลากรในการทำงาน ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวนำมาซึ่งกระบวนการจัดการด้วยการวางแผนกำลังคนในกระบวนการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสา ข้อที่ ๖ โดยบุคลากรที่เกิดขึ้นตามโครงสร้างการบริหารงานมาจากเวทีช่วงกำกับของกองงาน ส่วนงาน และภาคีที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนวิทยาลัยจิตอาสา โดยข้อสรุปที่ได้คือการขับเคลื่อนวิทยาลัยจิตอาสดำบลดอนแก้ว มีผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการทำงานของวิทยาลัยโดยกองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว ร่วมกับโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว โดยให้นำภารกิจงานของวิทยาลัยจิตอาสาเข้าร่วมบูรณาการงานกับงานประจำ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานอย่างต่อเนื่องประกอบกับการสร้างทีมทำงานคณะกรรมการวิทยาลัยที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ในการร่วมทำงานกล่าวคือ ทั้งภาคประชาชน ปราชญ์ แก่นนำชุมชน ภาคท้องถิ่น ภาคท้องที่ และภาคีเครือข่ายสนับสนุนต่างๆ เพื่อร่วมกันจัดการปัญหาและการสร้างความยั่งยืนในการขับเคลื่อนนวัตกรรมต่อไป

๒. ข้อจำกัดด้านเทคนิค วิธีการการสร้างนวัตกรรมวิทยาลัยจิตอาสาเป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างและเพิ่มบริการสาธารณะแนวทางใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทตำบลดอนแก้ว และสามารถจัดการปัญหา รวมทั้งการเข้าถึงภาคประชาชนอย่างครอบคลุมทั่วถึงด้วยพลังจิตอาสาที่กระจายครอบคลุมทั้งตำบล และรูปแบบนวัตกรรมคือการสร้างบริการทางด้านการศึกษาเฉพาะด้านแก่ประชาชนที่มีความสนใจด้านการพัฒนาตนเองสู่การเป็นจิตอาสา รวมทั้งการพัฒนาสร้างหลักสูตรชุดความรู้ให้นำสู่การเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้เฉพาะเรื่อง (จิตอาสา) ให้กับเพื่อนตำบลเครือข่ายที่สนใจต่อไป ซึ่งภารกิจเหล่านี้เป็นความท้าทายอย่างยิ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องการจัดการตำบลที่ต้องนำการเรียนรู้มาเคียงคู่กับการบริหารจัดการเข้ามาออกแบบสร้างหลักสูตรและพัฒนาจนนำไปสู่การเป็นวิทยาลัยจิตอาสดำบลดอนแก้วที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของตำบลโดยมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมสร้างและขับเคลื่อน ทั้งนี้ในกระบวนการขับเคลื่อนไม่ได้มาจากงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแหล่งเดียวเท่านั้น จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายด้านวิชาการและด้านบริหารจัดการเพื่อร่วมหนุนเสริมสนับสนุนงานวิชาการและการบริหารจัดการวิทยาลัย องค์ความรู้วิชาการได้บูรณาการงานร่วมกับ รพ.นครพิงค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พระสงฆ์ แก่นนำวิทยากรแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชุมชน และการได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการสร้างและสังเคราะห์องค์ความรู้โดยสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน และศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน

(มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ด้านการบริหารจัดการ ได้รับการหนุนเสริมการทำงานจากโรงพยาบาลชุมชน ตำบลดอนแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ทำให้การทำงาน การจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาจึงต้องมีระบบพี่เลี้ยงในการทำงาน ซึ่งพี่เลี้ยงทั้ง ๒ ด้านคือภาคีเครือข่าย ที่ได้รับการบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องต่อไป

๓. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ วิทยาลัยจิตอาสาคือสถาบันการศึกษาของชุมชนที่คอยบริการความรู้ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในตำบลและเครือข่าย ดังนั้นการทำงานเพื่อบริหารสถานศึกษาตลอดจนการเรียนการสอนในรายวิชาที่ต้องมีสื่อ อุปกรณ์ในการประกอบการเรียนการสอน ทำให้ต้องมีงบประมาณมาสนับสนุนระบบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ในช่วงแรกงบประมาณในการบริหารจัดการ มาจากแผนงานการพัฒนาวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยขอนแก่นสร้างสุขจำนวน ๓๕,๐๐๐ บาท ปัญหาที่เจอในช่วงแรกของการดำเนินงานพบว่าการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง และคำนึงถึงความคุ้มค่าในการดำเนินการเป็นหลัก อีกทั้งกิจกรรมในแผนงานต้องมีทั้งด้านการพัฒนาศักยภาพทีมงาน บุคลากร คณะกรรมการบริหารวิทยาลัย รวมทั้งงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุการเรียนการสอนที่สำคัญเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านการเรียนการสอน ทำให้งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการ ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้เข้าสู่เวทีช่วงกักตึงของคณะกรรมการบริหาร ทีมงาน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการจัดการปัญหาโดยการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณบนหลักธรรมาภิบาล และการมุ่งเน้นการนำใช้จิตอาสาในการทำงานโดยบุคลากรและคณะกรรมการรวมทั้งครูผู้สอนไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน รวมทั้งการนำหลักความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมาใช้ในการทำงานบริการงบประมาณ เพราะอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องเรียนในการเรียนการสอนได้นำใช้พื้นที่สาธารณะและแหล่งประโยชน์ในชุมชน คือ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ผู้สูงอายุในชุมชน ลานกิจกรรมสำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม เป็นห้องเรียน และนำวัสดุในชุมชน เช่น ไม้ไผ่ มาทำเป็นโต๊ะเรียนของนักเรียน ทำให้เกิดความคุ้มค่าและสามารถนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ส่งผลให้การเรียนในวิทยาลัยจิตอาสาเริ่มต้นใส่ใจในกระบวนการจิตอาสาตั้งแต่ช่วงของการเรียนรู้จนถึงการพัฒนาเป็นจิตอาสาเมื่ออาชีพในการทำงานช่วยเหลือชุมชนต่อไปรวมทั้งการนำแผนการเรียนการสอนมาบูรณาการร่วมกับกิจกรรมแผนงานในข้อบัญญัติของกองสวัสดิการสังคม เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นโครงการที่ประกอบด้วยสมาชิกนักศึกษาวิทยาลัยจิตอาสาร่วมนำความรู้เพื่อติดตามเยี่ยมบ้านให้คำแนะนำผู้สูงอายุต่อไป รวมถึงแผนงานตามข้อบัญญัติของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ที่มีการสนับสนุนกิจกรรมของนักบริหารชุมชนอย่างต่อเนื่องด้วยโครงการกิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชนเป็นต้น

๔. ข้อจำกัดด้านการสร้างการยอมรับจากประชาชน วิทยาลัยจิตอาสาเป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่บนแนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งตำบลดอนแก้วยังมีทุนทางสังคมเดิมคือ กลุ่มจิตอาสา กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในตำบล และจากปัญหาที่พบคือ การยึดติดความคิดเดิมของกลุ่มจิตอาสาและอาสาสมัคร ที่มองว่าประสบการณ์ทำงานด้านจิตอาสาที่ผ่านมาทำให้กลุ่มจิตอาสาเดิมมีต้นทุนความรู้ที่เข้มแข็งเพียงพอในการทำงานเพื่อส่วนรวม ในแนวทางเดิม โดยคิดว่าการจัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาเป็นการทำงานซ้ำซ้อนโดยนำความรู้เดิมที่เคยผ่านการอบรมมาทำการสอนใหม่ ซึ่งทำให้กลุ่มจิตอาสาเดิมและประชาชน ไม่เข้าใจในการทำงานของวิทยาลัยจิตอาสา จากปัญหานี้ นำมาสู่แนวทางแก้ไขโดยการจัดเวทีประชุมสร้างความเข้าใจในการทำงาน รวมทั้งภารกิจหน้าที่วัตถุประสงค์ของวิทยาลัยแก่ประชาชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน และเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของภาคประชาชน แกนนำ ประชาชน กลุ่มจิตอาสา อาสาสมัครและคณะกรรมการวิทยาลัย ครู ผู้สอน จนเกิดข้อสรุปแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจน และเกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย หลังจากได้ผลการประชุมได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ตามช่องทางการสื่อสารระหว่างวิทยาลัยและชุมชน ทั้งทางด้านเสียงตามสาย wi ของ อบต.ดอนแก้ว การทำประชาสัมพันธ์เพื่อประสานเสียงตามสายชุมชน ช่องทางการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ อบต.ดอนแก้ว และสายด่วนเบอร์โทรศัพท์ของผู้อำนวยการวิทยาลัยและผู้ประสานงานวิทยาลัย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ การเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ในเวทีประชุมทั้งประชุมภาคีเครือข่าย ประชุมสัญจร และประชุมเวทีหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ โดยเน้นย้ำเรื่องการทำงานจิตอาสาที่ต้องมีความปลอดภัยทั้งผู้ให้และผู้รับ ตามหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมแบบมืออาชีพอิสระ หลังจากมีการดำเนินงานแล้วภาคประชาชนเกิดความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมโดยได้เข้ามาร่วมสมัครเรียนจนเป้าหมายจำนวนผู้เรียนที่วิทยาลัยกำหนดผู้เรียนในแต่ละรุ่นจำนวนรุ่นละ ๓๐ คน พบว่าในรุ่นที่ ๑ มีผู้สมัครเข้าเรียนเกินเป้าหมาย คือจำนวน ๔๐ คน ซึ่งแสดงถึงความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นจิตอาสาแบบมืออาชีพอิสระในวิทยาลัยจิตอาสาตำบลดอนแก้ว

๑๑. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและบทเรียนการดำเนินงาน

การดำเนินงานของวิทยาลัยจิตอาสาที่ผ่านมา พบว่า มีการดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มดำเนินการนวัตกรรมในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้พบถึงเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ ดังนี้

๑. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำภาคท้องถิ่น แกนนำชุมชน ประชาชน ชุมชนให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมจิตอาสาที่เป็นพื้นฐานของตำบลทำให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมใน

ภาคผู้นำ แกนนำ ชุมชน ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมและการเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการในการทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

๒. นโยบายและวิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลของคณะผู้บริหารตำบลดอนแก้วที่เป็นแรงผลักดันและแรงสนับสนุนการทำงานด้านการสร้างวัฒนธรรมจิตอาสาในตำบล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ๑๓ กลุ่มประชากร บนแนวทางสุขภาวะ ๔ มิติ ที่มุ่งนำใช้ทรัพยากรและทุนทางสังคมในตำบลเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานด้านจิตอาสาทำให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน

๓. บุคลากรเจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือ ร่วมแรงกายและใจตลอดจนให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อร่วมขับเคลื่อนการทำงานของวิทยาลัยจิตอาสาอย่างเต็มที่ ประกอบกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งเสียสละเวลาส่วนตนกับงานสาธารณะ ดังนั้นจึงร่วมเป็นครูผู้สอนในวิทยาลัยจิตอาสาในวิชาสุขภาวะ ๔ มิติ และการให้ความรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการแก่ประชาชน

๔. วิทยาลัยจิตอาสามีโครงสร้างคณะกรรมการบริหารงานเป็นระบบผสมผสาน มุ่งเน้นความเข้มแข็งของภาคประชาชนและการสร้างการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านสวัสดิการสังคม ทำให้โครงสร้างการบริหารงานมีภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคท้องที่ และภาคีเครือข่าย ร่วมเป็นคณะกรรมการและครูผู้สอนในวิทยาลัยจิตอาสาส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่ายและการทำงานที่ยั่งยืนต่อไป

๕. มีการออกแบบบูรณาการการทำงานของวิทยาลัยจิตอาสากับภารกิจงานประจำ ของกองสวัสดิการสังคมและโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว จึงทำให้การขับเคลื่อนงานมีผู้รับผิดชอบหลักในการทำงานรวมทั้งการบรรจุแผนงานโครงการในข้อบัญญัติงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว จึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๖. วิทยาลัยจิตอาสามีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่สามารถดำเนินการและทำความเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งการมีระบบพี่เลี้ยงสอนงานที่ทำให้เกิดความรวดเร็วในการทำงานเช่น การสร้างหลักสูตรมีโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี และโรงพยาบาลนครพิงค์ ที่คอยให้คำแนะนำด้านการสร้างหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๗. มีหน่วยงานองค์กร ภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาเป็นภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ที่พร้อมให้การสนับสนุนและหนุนเสริมให้เกิดกิจกรรมในทุกกระบวนการ ร่วมสร้างมหาวิทยาลัยดอนแก้ว สร้างสุขร่วมกัน

๘. **มีกลุ่มจิตอาสา อาสาสมัครที่เข้มแข็ง** เป็นพี่เลี้ยงร่วมการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในการลงพื้นที่และเต็มใจทำงานช่วยเหลืออยู่ในพื้นที่เพื่อร่วมมือร่วมใจในการทำงานโดยมุ่งประโยชน์ ส่วนรวมของชุมชนเป็นสำคัญ

๙. **ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง** โดยให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ปัญหาผ่านเวทีช่วงก้าคิด ในกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เช่น การเข้าร่วมเป็นผู้เรียนในวิทยาลัยจิตอาสา การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ การเข้าร่วมเป็นวิทยากรและครูชุมชนในการเรียนการสอน รวมทั้งการ เข้าร่วมเสนอแนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนางานจนส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม ใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิม

๑๐. **ตำบลดอนแก้วมีทุนทางสังคม** ด้านบุคคล เช่น ปราชญ์ชุมชน ข้าราชการบำนาญ บำนาญ วิทยากรแหล่งเรียนรู้ แกนนำ ที่มีทั้งในกลุ่มพลเมืองเยาวชน พลเมืองวัยทำงาน และพลเมืองผู้สูงอายุ ที่มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะเสียสละเวลาในการทำงานเพื่อส่วนรวมทำให้ภาคประชาชนนำโดย ทุนทางสังคมที่เข้มแข็งเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานอันเป็นส่วนรวมร่วมกันต่อไป

๑๑. **มีกระบวนการในการสรุปผลงาน** การติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อเรียนรู้ข้อผิดพลาด ให้ ข้อคิด ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีการบริหารจัดการ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ของคณะทำงานทั้งหมด เพื่อนำข้อผิดพลาด มาปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

๑๒. **มีหน่วยงานเครือข่ายภายนอกให้ความสำคัญ** ในการเข้าร่วมสนับสนุนการทำงาน เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่ ที่ให้ความสนใจในงานทำวิจัยเรื่องการพัฒนาอาสาสมัครของตำบลดอนแก้ว โดยใช้ กลุ่มจิตอาสาตำบลดอนแก้วเป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย ส่งผลให้เกิดชุดความรู้และงานวิจัยด้านจิต อาสาในตำบล

แผนภาพที่ ๑.๗ แสดงหนทางสังคมและศักยภาพหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๑

การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

๑.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑. ที่มาและฐานคิดของการดำเนินกิจกรรม

ตำบลแม่ปะมีพื้นที่ที่รับผิดชอบ จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด ๑๑,๗๕๖ คน แบ่งออกเป็นชาย ๖,๐๘๐ คน หญิง ๕,๖๗๖ คน จำนวน ๗,๑๑๘ ครัวเรือน มีจำนวนผู้สูงอายุ ทั้งหมด ๑,๔๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ของประชากรทั้งหมด แยกเป็นชาย ๗๓๔ คน หญิง ๗๓๔ คน จำนวน ๑,๔๔๘ ราย นอกจากจำนวนผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ และความแตกต่างดังกล่าวแล้ว ผู้สูงอายุยังประสบปัญหาสุขภาพในการเจ็บป่วยโรคเรื้อรังที่มากขึ้น จึงเกิดการรวมกลุ่มกันในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเหล่านี้ด้านเชื้อชาติ เป็นคนไทยที่มีสัญชาติพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลแม่ปะ และชนเผ่าต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมากเหล่านี้ทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีอยู่ ทางอบต.แม่ปะจึงได้มีแนวคิดที่จะสร้างการเข้าถึงระบบบริการแก่ผู้สูงอายุ โดยที่มาของการดำเนินงานเริ่มจากการศึกษาฐานที่ตำบลห้วยม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผู้นำและแกนนำเกิดความสนใจในการดำเนินงานในกลุ่มผู้สูงอายุ จึงกลับมาปรึกษาร่วมกับประธานผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในตำบล เพื่อหาข้อตกลงในการดำเนินงานในกลุ่มผู้สูงอายุ จากได้มีการทำประชาคมกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ ที่มติเห็นพ้องต้องกันว่าต้องกันเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนาบริการสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงบริการสุขภาพที่หลากหลาย

๒. งานและกิจกรรมในการจัดระบบการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

งานและกิจกรรมที่ทางอบต.แม่ปะ ทูทางสังคมในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันขับเคลื่อนในการการจัดระบบการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพได้แก่ การมีบริการโรงเรียนผู้สูงอายุ การออกหน่วยบริการดูแลผู้สูงอายุ บริการเยี่ยมและให้การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน บริการที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ บริการการตรวจสุขภาพและคัดกรองโรคบริการเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ บริการการตรวจสุขภาพและคัดกรองโรค

พื้นที่ตำบลแม่ปะได้มีการจัดกิจกรรมคัดกรองผู้ป่วยโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคเรื้อรังที่เกิดจากพฤติกรรมการกินอาหาร มีการจัดทำแผนการตรวจสุขภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการตรวจสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น มีการส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสม ตรวจวัดสายตา ดูแลสุขภาพในช่องปากสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒.๒ การมีบริการโรงเรียนผู้สูงอายุ

การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นในตำบลแม่ปะ เพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุขาดการดูแล และมีปัญหาภาวะซึมเศร้าส่งผลให้ผู้สูงอายุมีปัญหาในด้านสุขภาพเกิดโรคเรื้อรังเป็นจำนวนมาก โดยจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันในด้านการดูแลสุขภาพในผู้สูงอายุ และยังร่วมกับกองทุนหลักประกันสุขภาพในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ในด้านสุขภาพ เพื่อให้บริการและส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่ม อสม. กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้สูงอายุ จากกิจกรรมการทำงานร่วมกันมีการให้บริการและคัดกรองสุขภาพในผู้สูงอายุและกลุ่มต่างๆ เพื่อค้นหาผู้ป่วยโรคเรื้อรังการจัดกลุ่มกิจกรรมฝึกทักษะต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การสอนการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย วิธีการคือให้สมัครใจเข้ากลุ่มตามตนเองสนใจ มีบริการตรวจสุขภาพประจำเดือนให้กับนักเรียนผู้สูงอายุ เช่น วัดความดันโลหิต ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ฝึกกิจกรรมกายภาพบำบัด ฝึกปฏิบัติการออกกำลังกายที่เหมาะสม ตรวจวัดสายตา ดูแลสุขภาพในช่องปากสำหรับผู้สูงอายุ ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒.๓ การออกหน่วยบริการดูแลผู้สูงอายุ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ มีการออกหน่วยให้บริการในการดูแลผู้สูงอายุ นอกพื้นที่โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ประสานบุคลากรจากหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ มาให้ความรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และ การตรวจคัดกรองโรค เช่น ในวันที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะแจกเบี้ยยังชีพทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ จะทำการตรวจสุขภาพ ร่างกาย ความดัน เบาหวาน และ ตรวจช่องปาก ให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒.๔ บริการเยี่ยมบ้านและดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

การบริการเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน มีทุนทางสังคมดำเนินการได้แก่ กองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบลอุโมงค์ กลุ่มอสม.ตำบลแม่ปะ และกลุ่มจิตอาสา รายละเอียดการดำเนินงานมีดังนี้

๑) กองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ มีการส่งเจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ตามแผนที่ได้กำหนดไว้เพื่อดูแลคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษาแนะนำการ ดูแลสุขภาพเบื้องต้น โดยมีการลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขในเขตพื้นที่ และเป็นศูนย์ประสาน งานต่างๆ ในการนำผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและ ครอบครัวที่มีฐานะยากจน หรือผู้สูงอายุไร้ญาติ คอยรับ-ส่ง ตามสถานที่ต่างๆ และโรงพยาบาล เป็นต้น

๒) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน ทำหน้าที่ลงพื้นที่ออกเยี่ยม ผู้สูงอายุตามบ้านและตรวจสุขภาพให้กับชุมชน โดยเน้นที่กลุ่มผู้สูงอายุ ในการ วัดความดัน ตรวจ เบาหวาน เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสพบมากในกลุ่มผู้สูงอายุ ตลอดจนให้คำแนะนำวิธีการดูแล สุขภาพของผู้สูงอายุ รวมถึงการให้คำแนะนำในเรื่องของการออกกำลังกาย การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ

๓) กลุ่มจิตอาสาตำบลแม่ปะ เป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน โดยมีแกนนำคือ นางเหรียญคำ วงษา ประธานสมาคมแม่บ้านเมืองแม่ปะ ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วย ป่วยเรื้อรัง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ ให้กับผู้สูงอายุในตำบล และยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุ ที่ยากไร้

๔) ชุมชนผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมการขับเคลื่อน โดยเข้ามามีบทบาท ในการร่วมทำกิจกรรม และนางบประมาณที่ได้จากการสนับสนุนมาใช้ประโยชน์ เช่น จัดสวัสดิการซื้อของเยี่ยมผู้ป่วย

๕) กลุ่มชมรมคนพิการตำบลแม่ปะ มีบริการเยี่ยมบ้านผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส โดยมีการเยี่ยมให้กำลังใจ พร้อมทั้งมีปัจจัยในการดำรงชีวิตเพื่อช่วยเหลือตามสภาพความต้องการ

๒.๕ บริการที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ

ตำบลแม่ปะกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ ได้แกกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้ามาเป็น นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายต่างๆ เช่น เต้นประกอบเพลง ไทยเดิม รำกระบี่กระบอง เต้นบาสโลป เพื่อส่งเสริมสภาพร่างกายให้แข็งแรงและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

๒.๖ บริการเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย

งานและกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพร่างกายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในตำบล แม่ปะ ได้มีสภาพร่างกายที่แข็งแรง และดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่รู้สึกว่าคุณค่า มีความสำคัญ มีความหวังในชีวิต และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตำบลแม่ปะมีกิจกรรมฟื้นฟู สมรรถภาพร่างกายในผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการพิการ โดยทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชมรมคน พิการตำบลแม่ปะ ศูนย์เฝ้ากายอุปกรณ์ตำบลแม่ปะซึ่งตั้งอยู่ที่ชมรมคนพิการตำบลแม่ปะอบต.แม่ปะ โดยมีการมอบรถเข็นวีลแชร์ให้กับผู้สูงอายุที่พิการ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และให้

มีจิตใจที่ดีขึ้น จากกิจกรรมที่ผ่านมา มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรม โดยร่วมกันลงพื้นที่สำรวจหาข้อมูลในตำบล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำแผนนโยบายร่วมกัน และขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายในผู้สูงอายุ

๒.๗ การบริการกรณีฉุกเฉิน

กิจกรรมการบริการรับ - ส่งผู้ป่วยฉุกเฉินในกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มต่างๆ เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการบริการรับ ส่งผู้ป่วยผู้สูงอายุ ได้รับการบริการดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึงและครบวงจร ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการฟื้นฟูสภาพร่างกายในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยจะมีรถฉุกเฉิน ออกให้บริการรับ-ส่งผู้สูงอายุที่ไม่มีรถในการเดินทางไปโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุได้รับการดูแลทั่วถึงทุกพื้นที่

๒.๘ บริการที่เป็นการสร้างช่องทางในการช่วยเหลือหรือสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้สูงอายุ

ประกอบด้วยศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตากชมรมคนพิการตำบลแม่ปะ และ ศูนย์ OSCC เป็นต้นนับว่าเป็นบริการที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มที่ถูกกดขี่หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม

๒.๙ การบริการแบบผสมผสาน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

กิจกรรมการนวดแผนไทยโดยการใช้ลูกประคบสมุนไพรในการรักษาโรคต่างๆ โดยผู้สูงอายุในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันทำลูกประคบสมุนไพรขึ้นมาเพื่อใช้รักษาอาการเจ็บป่วย อาการปวดเมื่อยต่างๆ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้ทำเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่ายรายได้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนหันมาดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรลูกประคบ มีบริการการนวดแผนไทย เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้เสริมจากการนวดแผนไทยด้วยลูกประคบสมุนไพรที่มีบริการของกลุ่มสปาเท้า เป็นต้น

๓. บททางลัด

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- ๑) นายมานพ ยะเขียว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นแกนนำในการริเริ่มในการให้บริการและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการจัดกิจกรรมร่วมกัน
- ๒) นายบุญเรือง ยะเขียว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ เป็นผู้สนับสนุนบุคลากรในด้านสุขภาพ และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในผู้สูงอายุ

๓) นายณัฐวุฒิ สายเปื้อย ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ และเป็นผู้ประสานงานในการให้บริการและส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ

๔) ชมรมผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมการขับเคลื่อน โดยเข้ามามีบทบาท ในการร่วมทำกิจกรรม และนำงบประมาณที่ได้มาสนับสนุน เช่น จัดสวัสดิการซื้อของเยี่ยมผู้ป่วย

๕) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยตรวจสุขภาพประจำเดือนให้กับนักเรียนผู้สูงอายุ เช่น วัดความดันโลหิตชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ฝึกกิจกรรมกายภาพบำบัด เป็นต้น

๖) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสุขภาพ ฝึกปฏิบัติการออกกำลังกายที่เหมาะสม ตรวจวัดสายตา ดูแลสุขภาพในช่องปากสำหรับผู้สูงอายุ และหากมีผู้สูงอายุที่เกิดเจ็บป่วยเรื้อรัง ทาง รพสต. จัดส่งต่อโรงพยาบาลระดับอำเภอต่อไป

๔. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้บริการและส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกในกลุ่มผู้สูงอายุ และพัฒนาระบบสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น
- ๒) เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ในด้านสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- ๓) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มและหน่วยงานต่างๆ ในการให้บริการและส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ

๕. วิธีการทำงาน

มุ่งเน้นการพัฒนาการบริการและส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุขึ้น เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบสุขภาพ โดยมีการทำงานร่วมกันกับกลุ่มและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณในการจัดกิจกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะ และ กลุ่ม อสม.เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกันในการบริการและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

๖. การเชื่อมโยงกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มกองทุนหลักประกันสุขภาพในตำบลแม่ปะและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการบริการและส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวัยผู้สูงอายุและกลุ่มต่างๆ โดยมีกลุ่ม อสม. และโรงเรียนผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวัยผู้สูงอายุ การให้บริการเชิงรุกในการคัดกรองโรค และผู้ป่วยโรค

๗. ผลลัพธ์และผลผลิต

สามารถใช้ชีวิตหรือดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เกิดเครือข่ายทางสังคมในกลุ่มวัยเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรค เช่น โรคซึมเศร้า โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการลดปัจจัยเสี่ยง และสร้างความสามัคคีในและเกิดการสร้างเครือข่ายการร่วมกลุ่มวัยผู้พิการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างทัดเทียมคนปกติ เกิดการร่วมกลุ่มสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และมีการหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแผนงานในการหนุนเสริมมุ่งเน้นการสร้างเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมการให้บริการกับคนในชุมชน

๘. ผลต่อประชากรเป้าหมาย

การดูแลสุขภาพให้กลุ่มวัยผู้สูงอายุโดยมีการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะและกลุ่ม อสม. ตำบลแม่ปะ ซึ่งได้นำเอาความรู้ในการดูแลสุขภาพและการตรวจเบื้องต้นให้กับนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งกลุ่มวัยผู้สูงอายุนั้นสามารถสร้างผลกระทบที่เป็นวงกว้างซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำความรู้วิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีไปบอกต่อหรือสอนต่อให้กับครอบครัวและคนใกล้ชิดได้ ส่วนกลุ่มวัยคนพิการนั้นมีการจัดตั้งหน่วยบริหารเพื่อการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารความต้องการปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและสภาพจิตใจ กลุ่มวัยเยาวชนนั้นได้มีการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาด้านสติ ปัญญา และอารมณ์ให้กับเด็กโดยการใช้นวัตกรรมเป็นสื่อในการเรียนการสอนและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปจากตำบลแม่ปะ ส่วนกลุ่มผู้ปวยนั้นได้มีการบริหารจัดการโดยกลุ่มกู้ชีพกู้ภัยในการช่วยเหลือยามฉุกเฉินและการรับส่งขนส่งผู้ป่วยและผู้บาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุ

๙. ผลต่อคุณภาพชีวิต ๕ มิติ

๙.๑ ด้านสังคม มุ่งเน้นการส่งเสริมให้กลุ่มประชากรเฉพาะสามารถใช้ชีวิตหรือดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เกิดการสร้างสังคมในกลุ่มวัยเฉพาะเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรค เช่น โรคซึมเศร้า โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการลดปัจจัยเสี่ยง และสร้างความสามัคคีในและเกิดการสร้างเครือข่ายการรวมกลุ่มวัยผู้พิการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างทัดเทียมคนปกติ เกิดการรวมกลุ่มสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และมีการหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแผนงานในการหนุนเสริมมุ่งเน้นการสร้างเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์ และสังคมการให้บริการกับคนในชุมชนภายใต้ทรัพยากรทุนทางสังคม

๙.๒ ด้านเศรษฐกิจ จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจนั้น มีทุนทางสังคมที่มีผลกระทบต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุที่มุ่งเน้นเรื่องของการทำบัญชีครัวเรือนและการส่งเสริมการออม โดยการหนุนเสริมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการหนุนเสริมจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะและองค์กรชุมชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ชมรมผู้พิการนั้นมีการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการออมและสวัสดิการให้กับทางสมาชิกกลุ่มสร้างการมีส่วนร่วม และกลุ่มเยาวชนสร้างศิลป์ (ซึ่งสะท้อนเสาะเสียง) มีส่วนในการสร้างระบบเศรษฐกิจที่ดีให้กับชุมชนโดยกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชนได้ทำสามารถสร้างเป็นรายได้และบริหารจัดการภายในกลุ่มสร้างผลกระทบที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ

๙.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม จากการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมีทุนทางสังคมและศักยภาพที่มีผลกระทบต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม เช่น นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุและกลุ่ม อสม. ตำบลแม่ปะ กลุ่มกู้ชีพกู้ภัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีส่วนในการรณรงค์การเก็บขยะทั่วชุมชนเป็นการบูรณาการงานร่วมทั้งภาครัฐ ท้องที่ แกนนำชาวบ้านและภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและปรับปรุงสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน นั้นมีการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยกลุ่มกู้ชีพกู้ภัยซึ่งเข้ามาสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

๙.๔ ด้านสุขภาพ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสุขภาพนั้นมีการทำงานแบบบูรณาการโดยที่ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเกิด นวัตกรรม “โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ” ขึ้น ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ ในการดูแลสุขภาพให้กลุ่มวัยผู้สูงอายุโดยมีการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะและกลุ่ม อสม. ตำบลแม่ปะ ซึ่งได้นำเอาความรู้ในการดูแลสุขภาพและการตรวจเบื้องต้นให้กับนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งกลุ่มวัยผู้สูงอายุนั้นสามารถสร้างผลกระทบที่เป็นวงกว้างซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำความรู้วิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องไปบอกต่อหรือสอนต่อให้กับครอบครัวและคนใกล้ชิดได้ ส่วนกลุ่ม

วัยคนพิการนั้นมีการจัดตั้งหน่วยบริหารเพื่อประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารความต้องการปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและสภาพจิตใจ กลุ่มวัยเยาวชนนั้นได้มีการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาด้านสติ ปัญญา และอารมณ์ให้กับเด็กโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อในการเรียนการสอนและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปจากตำบลแม่ปะ ส่วนกลุ่มผู้ปวายนนั้นได้มีการบริหารจัดการโดยกลุ่มผู้พิทักษ์ในการช่วยเหลือยามฉุกเฉินและการรับส่งขนส่งผู้ปวายและผู้บาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

๕.๕ ด้านการเมืองการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ แกนนำท้องที่ท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่สร้างคุณภาพชีวิต ที่ดีแก่ประชาชน การจัดการบริการด้านสุขภาพเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีจึงเป็นบทบาทพื้นฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดสุขภาพที่ดีนั้นมีความซับซ้อนและประกอบด้วยหลายปัจจัย ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันควบคุมโรคและการส่งเสริมสุขภาพ หน่วยงานที่เข้ามาหนุนเสริมนั้นถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญของความสำเร็จสร้างสุขภาพที่ดีให้กับคนในชุมชนและบทบาทหน้าที่ของทุนและศักยภาพที่มีนั้น ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วนในการดูแลกลุ่มประชากรเฉพาะ ป้องกันควบคุมและบรรเทาผู้ปวายทั่วไปและผู้ปวยยามฉุกเฉิน ซึ่งบทบาทของตัว อบต. แกนนำท้องที่ท้องถิ่น นั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลายด้านตั้งแต่การศึกษา ขนส่ง สันทนาการ วางแผน ดูแลสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อประโยชน์ต่อสุขภาพที่ดีและการบริการสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๐. กลไกในการทำงาน

การขับเคลื่อนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะนั้นมีกลไกหลักสำคัญในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพของ กลุ่มวัยที่มีปัญหา ตั้งแต่กลุ่มวัยเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน หรือกลุ่มวัยผู้สูงอายุและกลุ่มผู้พิการ โดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานดูแลด้านสุขภาพ โดยสอดแทรกการดูแลสุขภาพที่ต้องผ่านทางกลุ่มวัยผู้สูงอายุผ่านไปยังกลุ่มวัยต่างๆ โดยการสอดแทรกเข้าไปในกลุ่มสาระวิชาการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนและหนุนเสริมกลไกนี้ เช่น

๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ ได้เข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตที่อาจเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดโรค พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ของวัยทำงานและเยาวชน และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่แข็งแรงและช่วยป้องกันโรคที่อาจจะเกิดขึ้นกับทุกกลุ่มวัย

๒) กลุ่ม อสม. นั้นได้มีการหนุนเสริมให้ความรู้ในเรื่องของการสังเกตภาวะความเสี่ยงเบื้องต้นให้กับทางผู้สูงอายุซึ่งเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้สูงอายุแล้วนั้นก็ยังเป็นการที่ผู้สูงอายุนำเอาความรู้ที่ได้กลับไปนำใช้กับครอบครัวและคนใกล้ชิดในการสังเกตภาวะความเสี่ยงของบุคคลในครอบครัวและบุคคลรอบข้าง

๓) ชมรมผู้พิการ นั้นได้เข้ามาหนุนเสริมในเรื่องของการให้ความรู้วิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องให้การเสริมสร้างทักษะและการให้โอกาสแก่ผู้พิการในตำบลแม่ปะ

๑๑. การนำใช้เครื่องมือ

มีการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุในการประยุกต์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ได้ระบุไว้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้สูงวัย

๑๒. ผู้หนุนเสริมกลไก หรือสนับสนุนเครื่องมือ

ผู้หนุนเสริมกลไกและสนับสนุนเครื่องมือ มีอาสาสมัครและการขอความอนุเคราะห์ผู้ที่มีความรู้และศักยภาพในด้านการดูแลสุขภาพเข้ามาแนะนำให้ความรู้กับทางกลุ่มผู้สูงอายุและชาวบ้านและทำหน้าที่ลงพื้นที่เชิงรุกในการคัดกรองโรคให้กับทุกกลุ่มวัย โดยมีการใช้ข้อมูลจากTCNAP ของทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะในการใช้ประกอบการลงพื้นที่เพื่อที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและสร้างผลกระทบได้มากที่สุดโดยได้รับงบประมาณที่เข้ามาสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะเข้ามาหนุนเสริมในด้านของทุนงบประมาณในการลงพื้นที่ และมีทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะได้เข้ามาหนุนเสริมในด้านของการตรวจคัดกรองโรคหาสารพิษตกค้างในกระแสเลือดในทุกกลุ่มวัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะนั้นได้สนับสนุนทั้งในด้านบุคลากรงบประมาณและความรู้ให้กลุ่มอาสาสมัครเพื่อการพัฒนากระบวนการสุขภาพคนในตำบลแม่ปะ

๑๓. ปัจจัยเงื่อนไข

มีอาสาสมัครและการขอความอนุเคราะห์ผู้ที่มีความรู้และศักยภาพในด้านการดูแลสุขภาพเข้ามาแนะนำให้ความรู้กับทางกลุ่มผู้สูงอายุและชาวบ้านและทำหน้าที่ลงพื้นที่เชิงรุกในการคัดกรองโรคให้กับทุกกลุ่มวัย โดยมีการใช้ข้อมูลจากTCNAP ของทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะในการใช้ประกอบการลงพื้นที่เพื่อที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและสร้างผลกระทบได้มากที่สุดโดยได้รับงบ

ประมาณที่เข้ามาสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะเข้ามาหนุนเสริมในด้านของทุนงบประมาณในการลงพื้นที่ และมีทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ได้เข้ามาหนุนเสริมในด้านของการตรวจคัดกรองโรคหาสารพิษตกค้างในกระแสเลือดในทุกกลุ่มวัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะนั้นได้สนับสนุนทั้งในด้านบุคลากรงบประมาณและความรู้ให้กลุ่มอาสาสมัครเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพคนในตำบลแม่ปะ

๑๔. โอกาสในการพัฒนา

มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบข้ามพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางด้านสุขภาพจากตำบลต่างๆ ซึ่งมีการเข้ามาศึกษาดูงานจากในและนอกพื้นที่อยู่เป็นประจำ

๑๕. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

มีความสอดคล้องกับการสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นร่วมทั้งการแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาและเหตุปัจจัย ความต้องการเพิ่มคุณภาพชีวิต วิธีการทำงานร่วมกับเครือข่ายการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงาน ต่างๆ ทำงาน/กิจกรรมเชื่อมโยงสู่กลุ่มเป้าหมายเดียวกัน

๑๖. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การดำเนินงานที่ผ่านมาในการจัดบริการสุขภาพเพื่อผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๑ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง โรงเรียน ในพื้นที่ การกระจายตัวของโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแม่ปะ ได้แก่ หมู่ที่ ๑ วัดแม่ปะบ้านเหนือ หมู่ที่ ๒ วัดเวฬุวัน หมู่ที่ ๓ วัดใหม่คำมา หมู่ที่ ๔ วัดห้วยแก้ว หมู่ที่ ๗ สำนักสงฆ์ล้านนาบุญญาราม

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๒ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรังฉุกเฉิน และระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัยการพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกมีความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อยการป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๓ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรคการสนับสนุนให้ออกกำลังกาย ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรัง และดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๕ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การดูแลตนเองตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันสุขภาพ เป็นต้น มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๑๒ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น กิจกรรมรักษาวรรณธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาวรรณธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

การตอบสนองต่อตัวชี้วัด ๑๓ จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน อย่างน้อย ๑ บริการ เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ฟันสุขภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา

การตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่ ๑๔ จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น ฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

การตอบสนองต่อตัวชี้วัด ๒๐ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

การตอบสนองต่อตัวชี้วัด ๒๒ มีการจัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้

การตอบสนองต่อตัวชี้วัด ๒๓ มีการจัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา ศาสนา การได้รับบริการสาธารณะ เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนที่ผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้นดำเนินการวิเคราะห์และนำข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

การตอบสนองต่อตัวชี้วัด ๒๕ มีการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ

แผนภาพที่ ๑.๒.๑ แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

แผนภาพที่ ๑.๒.๒ แสดงการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๒

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน

พื้นที่รูปธรรมประกอบด้วย

๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๑.๔ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๒

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน

๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๑) สถานการณ์ทั่วไปของพื้นที่

ชนกลุ่มแรกของตำบลป่าสักอพยพมาจากจังหวัดลำพูนประมาณ ๓๐ ครอบครัว มาตั้งรากฐานอยู่ที่พื้นที่นี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๗ ซึ่งสมัยก่อนบ้านป่าสักน้อย ตำบลป่าสัก นั้นมีชื่อว่า บ้านหม้อท่าล้อป็นคำเมื่อประมาณปีที่ พ.ศ.๒๔๗๐ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งตำบลป่าสักซึ่งขึ้นกับกิ่งอำเภอเชียงแสน ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๒ ตำบลป่าสักได้เปลี่ยนเป็นตำบลปางหมอปวง และในปี พ.ศ.๒๕๒๓ ได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็น “ตำบลป่าสัก” อีกครั้ง เพราะท้องที่บริเวณนี้มีต้นสักขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นจนกลายเป็นป่าต้นสัก ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “ป่าสัก” โดยมีการปกครองรูปแบบสภาตำบล ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘ และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๙ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๙ โดยสภาพพื้นที่เดิมมีลักษณะเป็นที่ราบ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีผลไม้ทั้งถิ่นหลากหลายชนิด และมีลำน้ำไหลผ่าน สองสาย ได้แก่ แม่น้ำจัน ซึ่งไหลลงมาจากอำเภอแม่จัน ผ่านมาทางตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน และแม่น้ำคำซึ่งไหลมาจากตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายบนถนนพหลโยธิน ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสน ๑๑ กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงราย ๖๐ กิโลเมตร มีถนนพหลโยธินตัดผ่านใจกลางของตำบล มีการคมนาคมที่สมบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลำน้ำ ๒ สายไหลผ่านตอนกลาง คือลำน้ำคำและลำน้ำจัน มีภูเขาขนาดเล็กขนานทางด้านทิศใต้ เนื้อที่รวมประมาณ ๕๐.๑๒ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๓๑,๓๒๙ ไร่มีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ ๓ แห่ง ได้แก่ หนองบงคาย หนองบัวหลวง หนองบัวตอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา ตำบลป่าสักมีอาณาเขตในการปกครอง จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านแม่คำเกษตร หมู่ที่ ๒ บ้านแม่คำหนองบัว หมู่ที่ ๓ บ้านป่าสักน้อย หมู่ที่ ๔ บ้านป่าแดด หมู่ที่ ๕ บ้านหนองบัวสด หมู่ที่ ๖ บ้านปางหมอปวง หมู่ที่ ๗ บ้านดอยจำปี หมู่ที่ ๘ บ้านดอยศรีแก้ว หมู่ที่ ๙ บ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๑๐ บ้านดอยคำ หมู่ที่ ๑๑ บ้านแม่คำใต้ หมู่ที่ ๑๒ บ้านป่าสักน้อย หมู่ที่ ๑๓ บ้านป่าสักน้อย อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน ฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๑๘ องศาเซลเซียส ฤดูฝนระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๕ องศาเซลเซียส ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๑๙ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ ๑๐ องศาเซลเซียส

๒) ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินกิจกรรม

ตำบลปาลักได้เข้าร่วมโครงการพลังเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มุ่งสู่การพัฒนาสุขภาวะอย่างยั่งยืน ที่สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักสุขภาวะชุมชน โดยการเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเทศบาลตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และได้นำแนวความคิดการดำเนินงานมาปรับใช้ในการพัฒนาต่อยอดแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมและร่วมดำเนินการเพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจของชุมชน เพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจกรรมสุขภาวะของตำบลปาลัก ทำให้เกิดเครือข่ายพลังแกนนำชุมชนในการขับเคลื่อนงาน เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่ และมีผู้มีจิตอาสาในการทำงาน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในตำบลปาลัก เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงาน มีการสร้างให้ประชาชนได้เห็นจุดร่วมในการสำนึกรักบ้านเกิดและความเป็นชุมชนของตำบลปาลัก เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ยึดหลักความพอเพียง ส่งเสริมการพึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน โดยสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์และแนวคิด ภูมิปัญญาต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้พอเพียงในการเลี้ยงชีพ มีสุขภาพดี มีสวัสดิการที่พึงได้รับ ส่งเสริมให้เกิดคนต้นแบบ ผู้สูงอายุต้นแบบและชุมชนต้นแบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพัฒนาตำบลเครือข่าย โดยการถ่ายทอดประสบการณ์และบทเรียนชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การเป็นตำบลน่าอยู่ และเป็นตำบลที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลปาลัก ยึด ๓ หลักการในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ คือ

๑. หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นฐานคิดสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องยึดถือและนำไปดำเนินการตลอดเวลา โดยตำบลปาลักมีวิธีการในการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ อยู่ ๓ วิธีการ **(๑) การเปลี่ยนวิธีคิดจากผู้รับเป็นผู้ให้** โดยเดิมที่ชุมชนเป็นเพียงผู้รับความช่วยเหลือ จึงเกิดการเปลี่ยนความคิดในการทำงานให้เข้ามามีส่วนร่วม การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน **(๒) การใช้ข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา** เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการ

ใช้ข้อมูลที่พื้นที่จัดเก็บเอง เช่น ข้อมูลจากการวิจัยชุมชน (RECAP) ข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ข้อมูลสถานะสุขภาพ และข้อมูลผลการดำเนินการด้านสุขภาพ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีการคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการหาแนวทาง การแก้ไขปัญหา ร่วมกันผ่านคณะกรรมการพัฒนาตำบล ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่น คณะกรรมการ หมู่บ้าน รวมถึงหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งเป็นแกนหลักของการพัฒนา และ (๓) **การใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่** เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วม รับประโยชน์ จนนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการจัดการตนเองของตำบล และส่งผล ต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลปาล์กล้อยอย่างเป็น รูปธรรมโดยเฉพาะทุนทางสังคมที่เป็นผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญคุณค่าในตัวของผู้สูงอายุ การ สังสมประสบการณ์ที่มีมาช้านาน องค์ความรู้ ภูมิปัญญาในผู้สูงอายุของตำบลปาล์กล้อยมีมากมาย ควรได้รับการสนับสนุน การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และสืบสานต่อให้คงอยู่คู่ตำบลปาล์กล้อยต่อไป ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า “พื้นที่ดี โดยฮอย ก้อยसान”

๒. ยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยการพัฒนาที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ของปาล์กล้อยจะมุ่งเน้นการทำงานเชิงรุก เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่าง อบต. กับประชาชน เช่น การจัดโครงการ อบต.เคลื่อนที่ให้บริการประชาชน ในทุกสี่เดือนและการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อ เปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้แสดงความคิดเห็น และเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน โดยชุมชนเอง ตามหลักการ **ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน** โดยการใช้ปัญหาและความต้องการของ พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา ที่ได้มาจากการใช้ข้อมูลของชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนการ แก้ไขปัญหา และจัดการเพื่อการพัฒนา จุดเน้นของการพัฒนา คือ “คน” เพื่อให้เป็นทรัพยากรสำคัญ ในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาในทุกมิติ อาทิ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลปาล์กล้อย ที่มีการให้ ความรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติด การขับขีให้ปลอดภัยไม่เกิดอุบัติเหตุ การป้องกันการท้องไม่พร้อม การสร้างคุณธรรมจริยธรรม โครงการแข่งขันกีฬาสามวัยประชาชนตำบลปาล์กล้อย ที่เป็นกิจกรรมส่ง ความรักและอบอุ่นเพื่อช่องว่างระหว่างคนสามวัย ที่ประกอบด้วย วัยเด็กและเยาวชน วัยทำงาน และ วัยผู้สูงอายุ เป็นต้น อีกทั้งยังยึดหลักการพัฒนาคนทำให้ตำบลปาล์กล้อยมีทุนบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนงานทั้งในระดับกลุ่มองค์กร และระดับชุมชนมี ความเข้มแข็งขึ้นด้วย

๓. หลักการพึ่งพาตนเองด้วยทุนทางสังคมของชุมชน ตำบลปาล์กล้อยค้นหาศักยภาพของทุนทาง สังคม เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรม และความเชี่ยวชาญของทุนทางสังคม แล้วนำมาประมวลเป็นข้อมูลใน การออกแบบแนวทางการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ หรือในการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความ ต้องการในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุนทางสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของชุมชน

เพื่อให้คนในชุมชน มีความเชื่อมั่นในความสามารถของชุมชนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งนำไปสู่การสร้างเสริมความสามัคคีในชุมชน เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลปาลัก ระยะการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลปาลักได้เป็น ๔ ยุค ดังต่อไปนี้

ยุคที่ ๑ ระยะก่อนการพัฒนา (พ.ศ.๒๕๔๐)

ระยะก่อนการพัฒนา ระบบการดูแลผู้สูงอายุ เริ่มจากการมีนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขในทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑๐-๑๕ คน เพื่อการดูแลสุขภาพคนในตำบลในทุกกลุ่มประชากร ซึ่งผู้สูงอายุก็เป็นหนึ่งกลุ่มประชากรที่ได้รับการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมสนับสนุนโครงการด้านสุขภาพต่างๆ เช่นการคัดกรองสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ เป็นต้น

ยุคที่ ๒ ระยะเริ่มต้นการพัฒนา (พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔)

ระยะเริ่มต้นการพัฒนา เป็นระยะที่ตำบลปาลักประสบปัญหาผู้สูงอายุฆ่าตัวตายสำเร็จ (จำนวน ๑ คน) อัตรา ๐.๑๐๓ ต่อประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ๙๖๘ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ ก.ย. ๒๕๕๔) ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุที่มีความเครียด ๓ คน โรคซึมเศร้า ๑ คน อัลไซเมอร์ ๑ คน โรคจิต ๒ คนปัญหาผู้สูงอายุขาดการออกกำลังกายปัญหาแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้ตำบลปาลักและสังคมให้ความสำคัญมีการขยายบทบาท อสม.ให้ดูแล ผู้สูงอายุที่ชัดเจนขึ้นปัญหาผู้สูงอายุมีค่าดัชนีมวลกายเกิน เป็นสาเหตุของการเกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงตำบลปาลักจึงมีนโยบายการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย เช่นการเดินบาสโลป รำฟ้อนเล็บ รำวงย้อนยุค การปั่นจักรยาน รำไม้พลอง รำวงมาตรฐานมีการตรวจสุขภาพก่อน หลังออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุ อบต.ปาลักจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของตำบล สนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุ รพ.สต.ปาลัก และ รพ.สต.บ้านแม่คำ จัดอบรมให้กับ อสม.ในตำบลปาลัก ให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น อบต.ปาลักสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้สูงอายุในตำบลปาลัก เช่นกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มออมทรัพย์ผู้สูงอายุ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มตานทอด กลุ่มเยาวชนจิตอาสา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่ม อบพร กลุ่ม ชมรมผู้สูงอายุในตำบลปาลักมีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มอาสาช่วยเหลือกัน เช่น กองทุนช่วยเหลือคนพิการและด้อยโอกาสตำบลปาลัก กลุ่มเสี้ยว ๓ อำเภอ (อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย) กลุ่มกองทุนจิตอาสาเพื่อพัฒนาตำบล กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลปาลัก การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้นจากกิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุในตำบลปาลักที่มีภาวะอ้วน น้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน มีค่าดัชนีมวลกายลดลงมีสุขภาพที่แข็งแรง และผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และสังคม คนในตำบลปาลักก็ให้คุณค่ากับผู้สูงอายุ ในความเป็นคนรุ่นบุกเบิก

ก่อร่างสร้างตำบลปาลักมาจนถึงทุกวันนี้ มีองค์ความรู้ และภูมิปัญญามากมาย ซึ่งคนในตำบลปาลักจะร่วมสืบสาน สานต่อองค์ความรู้ และประสบการณ์ จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป และผู้สูงอายุคลายเหงามีเพื่อน มีสุขภาพจิตที่ดี และร่วมเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทุกอย่างของตำบลปาลัก

ยุคที่ ๓ ระยะพัฒนา (ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖)

จำนวน ผู้สูงอายุในตำบลปาลักมีมากขึ้น มีการเจ็บป่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากข้อมูล รพ.สต.ปาลัก และ รพ.สต.บ้านแม่คำ พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุติดเตียง ๔๖ คนผู้สูงอายุติดบ้านติดบ้าน ๗๐ คน ผู้สูงอายุเหงา มีอาการซึมเศร้าและผู้สูงอายุมีการใช้ยาฟุ่มเฟือย มีการได้รับผลข้างเคียงของยาเกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียนจัดเกิดการจัดทำกิจกรรม โดย รพ.สต.ปาลัก รพ.สต.บ้านแม่คำ มีการอบรมพัฒนาทักษะ อสม. เพื่อพัฒนาศักยภาพ เป็น อผล กลุ่มผู้สูงอายุมีการอบรมการใช้สมุนไพร ภูมิปัญญา มาร่วมรักษา เกิดการรวมตัวของอาสาสมัครต่างๆ ในตำบลปาลัก มีการจัดตั้งโรงเรียนชานา และชวนผู้สูงอายุมาเข้าร่วม มีกิจกรรมการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การปลูกฝังเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น โดยนโยบายของอบต.ปาลัก ร่วมกับ รพ.สต.ปาลัก รพ.สต.บ้านแม่คำ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย จัดทำโครงการสวนสมุนไพรปลอดภัยจากโรคให้ทุกบ้านปลูกพืชผักสวนครัว พืชสมุนไพรทางยาทุกบ้านอย่างน้อย ๑๒ อย่างขึ้นไป ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีการเพิ่มจำนวนผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านมีการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียงโดย อบต.ปาลัก ร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น รพ.สต. ทั้งสองแห่งในพื้นที่ ชมรมผู้สูงอายุ อสม.กึ่งกาชาดอำเภอเชียงแสน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย สโมสรโรตารีอำเภอเชียงแสน เป็นต้น

ยุคที่ ๔ ระยะสร้างความเข้มแข็ง (ปี ๒๕๕๖ - ปัจจุบัน)

อบต.ปาลัก เสนอตัวเป็นกลไกการขับเคลื่อน “ชุมชนน่าอยู่” กับ สสส (สำนัก ๓) ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อจัดตั้ง รร.ผู้สูงอายุดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลปาลักในเดือน มิถุนายน ๒๕๕๙มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนต่อเนื่องถึงปัจจุบัน และทำงานเชิงประเด็น เรื่องการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกันของผู้สูงอายุในตำบลปาลักผู้สูงอายุและคนพิการ ได้นำใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการนวดประคบ การใช้สมุนไพร การนวดเท้าด้วยสมุนไพร การผลิตอุปกรณ์บำบัดการปวดเมื่อยจากไม้ไผ่ มาใช้ในการดูแลผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป มีการส่งเสริมการออกกำลังกายโดยมีการจัดทำเป็นหลักสูตรการออกแบบกิจกรรมท่าทางการออกกำลังกาย การใช้จังหวะเพลง เช่น ฟ้อนเล็บ การรำไม้พลอง เต้นบาสโลป รำวงย้อนยุค รำวงมาตรฐาน การรำไทเก๊ก บั้นจรรย์นาระยะใกล้-ไกล เป็นต้นมีการให้ความรู้เรื่องอาหารจัดการโรค การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกิจกรรม ศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care)มีการจัดกิจกรรมการฝึกสมอง การตรวจสุขภาพช่องปาก เป็นต้นโดย อบต.ปาลักร่วมกับ รพ.สต.ในพื้นที่ จากกิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดเครือข่ายการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๓ หมู่บ้านในตำบลปาลักเกิดการสร้างเครือข่ายหนุนเสริมภายในอำเภอเชียงแสน

๗ อบต. ๖ ตำบลในภาพของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุอำเภอเชียงแสน (ต.เวียง คือ ทต.เวียง ทต.เวียงเชียงแสน ต.ศรีดอนมูล คือ อบต.ศรีดอนมูล ต.บ้านแซว คือ ทต.บ้านแซว ต.แม่เงิน คือ ทต.แม่เงิน ต.โยนก คือ ทต.โยนก และ ต.ป่าสัก คือ อบต.ป่าสัก) ในการหนุนเสริมความรู้ และบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุเชื่อมโยงชมรมผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย และในตำบลป่าสักมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ประชากรกลุ่มต่างๆ โดยผู้สูงอายุเป็นผู้นำกิจกรรมส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสืบทอด สานต่อองค์ความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในตำบลเกิดระบบการดูแลผู้สูงอายุในตำบลและพื้นที่ในอำเภอเชียงแสนเกิดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่น่าอยู่ของผู้สูงอายุจัดตั้งระบบข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่และผู้ศึกษาดูงานโดยมีเส้นทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลป่าสัก ดังแผนภาพแสดง

แผนภาพที่ ๑.๓.๑ เส้นทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลป่าสัก

๒. งามและกิจกรรมในระบบการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน

๑) กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

- การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องต่างๆ เช่นการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ มอบสิ่งของคนยากจน ผู้สูงอายุยากไร้ ด้อยโอกาส
- การเยี่ยมบ้านเพื่อให้กำลังใจผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การระดมทุน ระดมแรง ระดมทรัพยากร
- เป็นผู้นำในกิจกรรมอาสา การช่วยเหลืองานต่างๆ ในตำบลโดยผู้สูงอายุจะเป็นตัวหลักในกิจกรรม
- เป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลปาล์วกทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านการเมืองการปกครอง

๒) ชมรมผู้สูงอายุตำบลปาล์วก

- เป็นผู้นำการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้พื้นบ้านให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น ตัวอักษรล้านนา ภาษาล้านนา วัฒนธรรมภูมิปัญญาประเพณี การทำบายศรี ขนมไทย งานฝีมือจากใบตอง เป็นต้น
- เป็นวิทยากรดูแลสุขภาพตนเอง และร่วมดูแลสุขภาพเพื่อนสมาชิก ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการในตำบล
- ผู้สูงอายุต้นแบบ เช่นผู้นำการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพตนเอง และดูแลสุขภาพเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน
- ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมล้านนา รำกลองยาว ฟ้อนเล็บ รำวงย้อนยุค กลองหลวง เป็นต้น
- เป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ
- เป็นวิทยากรให้กับเด็ก เยาวชน โรงเรียนต่างๆ ในตำบลปาล์วก

๓) ชมรมรักษาสภาพ

- ผู้นำ คนต้นแบบการออกกำลังกาย เช่นปั่นจักรยาน เต้นบาสโลป รำวงย้อนยุค รำไม้พลอง เป็นต้น
- เป็นผู้นำการออกแบบกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่นการออกแบบทำทาง การใช้เพลงประกอบ การประยุกต์ทำทางปรับให้เข้ากับบริบทคนตำบลปาล์วก
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เด็กและเยาวชนในตำบลปาล์วก กลุ่มพัฒนาศตรี และโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔) กลุ่มเยาวชนจิตอาสา

- ผู้สูงอายุเป็นต้นแบบ การเป็นจิตอาสาแก่เด็กและเยาวชนในตำบลป่าสัก
- เป็นวิทยากรแก่เด็กและเยาวชนในตำบลป่าสัก
- เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนในการเป็นจิตอาสา ดูแลคนในตำบลป่าสัก เช่น การดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ คนด้อยโอกาส และเพื่อนเยาวชนด้วยกัน

๕) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น

- การรวมกลุ่มของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผู้สูงอายุก็อยู่ในกลุ่มนี้ด้วย (นายก รองนายก ประธานสภา รองประธานสภา ส.อบต) ในการระดมทุนส่วนตัว ระดมแรง ระดมทรัพยากรช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง ยากจน ด้อยโอกาส เป็นต้น
- ร่วมปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และภายนอกบ้าน พื้นที่สาธารณะให้ผู้สูงอายุ โดยเป็นแกนนำในการทำกิจกรรม
- เป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ
- เป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลป่าสักทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านการเมืองการปกครอง

๖) กลุ่มพัฒนาศาสตร์ตำบลป่าสัก

- ผู้สูงอายุสตรีเป็นผู้นำ แกนนำในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของตำบล เช่น งานบุญ งานประเพณีต่างๆ กิจกรรมในวันสำคัญ วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น
- ร่วมดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและให้กำลังใจผู้ดูแล ครอบครัวยุ้ยอย่างสม่ำเสมอ
- เป็นผู้นำในการเยี่ยมไข้ เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง
- ระดมทุน ทรัพยากร สิ่งของต่างๆ ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๗) กลุ่มตานทอด

- คำว่าตานมาจากคำว่าทานหรือการให้ทานส่วนคำว่าทอดเป็นภาษาถิ่นล้านนาหรือออกเสียงภาษากลางว่าทอดคือการเอาของไปวางไว้ว่างทอดไว้โดยการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุและคนในตำบล ระดมทุน ทรัพยากรสิ่งของซึ่งเป็นเครื่องใช้อุปโภค และบริโภค ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อาทิ ข้าวสารอาหารแห้ง ปลากระป๋อง พริกแห้ง กะปิ น้ำปลา กลี้อหัวหอม กระเทียม น้ำมันพืช ขนมนม ฯลฯ และถ้าเป็นของใช้ ได้แก่ สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ยาสระผม มีด พริก ขวาน จอบ เสียม หม้อข้าว หม้อแกง ถ้วย

ซาม หมอนน้ำ หมอนี่ข้าว เสื่อสาด หมอน มุ้ง รองเท้า เสื้อผ้า ผ้าขาวม้า ผ้าเช็ดตัว ฯลฯ แล้วแต่จิตศรัทธาจะทำบุญ นำสิ่งของทั้งหมดมาแต่งดา(ตกแต่งให้สวยงาม) และอาจมีต้นเงินเพื่อนำเงินที่ชาวบ้านทำบุญมาเสียบไว้ที่ต้นเงิน จัดทำกันแบบเรียบง่าย และเรียบง่ายไม่มีพิธีรีตองโดยรู้กันเฉพาะกลุ่มที่จะทำบุญเท่านั้น ใครรู้ก็มาช่วยกันไปมอบให้กับผู้สูงอายุที่ยากจน ด้อยโอกาส โดยไม่เปิดเผยผู้ให้ว่าเป็นใครและต้องมอบตอนผู้สูงอายุท่านนั้นหลับ และก่อนนำไปมอบต้องประสานผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านทุกครั้ง เพื่อร่วมในกิจกรรมโดยไม่ให้ผู้สูงอายุท่านที่เราจะมอบของทราบ และการมอบของจะนำไปวางหน้าบ้าน และเมื่อมอบของแล้วจะส่งเสียงว่าตานตอด ผู้สูงอายุในบ้านที่รับมอบของก็จะให้พร

๘) กลุ่ม ชรบ.

- ผู้สูงอายุเป็นสมาชิก ชรบ.
- มีจิตอาสาในการช่วยเหลืองาน กิจกรรมของหมู่บ้าน ของตำบลปาสักทั้งในภาวะปกติ ภาวะฉุกเฉิน และภาวะภัยพิบัติ

๙) กลุ่ม อปพร.

- ผู้สูงอายุเป็น อปพร.
- เป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ มีจิตอาสาในการช่วยเหลืองาน กิจกรรมของหมู่บ้าน ของตำบลปาสักทั้งในภาวะปกติ ภาวะฉุกเฉิน และภาวะภัยพิบัติ
- ร่วมกับ รพ.สต ปาสักฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยให้กับผู้สูงอายุด้วยกันและประชาชนทั่วไป

๑๐) กลุ่ม อผส.และอพมก.

- ผู้สูงอายุเป็น อผส. อพมก. ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ คนพิการในตำบลปาสัก ประเมินสภาพคัดกรอง ฟันฟูสภาพ และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รพ.สต เป็นต้น
- สามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ การพลิกตะแคงตัว การทำแผล การดูแลสายยางให้อาหาร สายยางปัสสาวะ เป็นต้น แก่ครอบครัว ผู้ดูแลได้
- เป็นผู้นำในการระดมทรัพยากร สิ่งของ ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสในตำบลปาสัก
- เป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลปาสักทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านการเมืองการปกครอง

๓. กุศทางลัวค

๓.๑ ทุนทางสังคมที่ดำเนินการหลัก

องค์การบริหารส่วนตำบลปาลัก สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วางแผน

๓.๒ ทุนทางสังคมที่ดำเนินการรอง

- ๑) ชมรมมผู้สูงอายุตำบลปาลัก ประสานงาน วางแผน ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๒) อผส. อพมก.ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๓) อสม. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๔) อบพร. ชรบ. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๕) รพ.สต.ปาลัก รพ.สต บ้านแม่คำ สนับสนุนบุคลากร ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๖) ผู้สูงอายุ ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๗) ผู้นำท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน ประสานงาน วางแผน ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๘) หน่วยงานภาคีเครือข่าย เช่น พมจ. อบจ. สนับสนุนงบประมาณดำเนินการขับเคลื่อน

๔. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ และความมีจิตอาสาแก่ผู้สูงอายุในตำบลปาลัก
๒. เพื่อดำรงไว้ซึ่งองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ คุณค่าในผู้สูงอายุของตำบลปาลัก เพื่อสืบสาน ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นให้แก่คนในตำบลปาลัก
๓. เพื่อสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอด สานต่อองค์ความรู้ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในตำบลปาลักต่อไป
๔. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในตำบลปาลัก
๕. เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุประชาชนในพื้นที่ตำบลปาลัก

๕. วิธีการทำงาน

๑. ประชุมผู้บริหาร พนักงาน อบต. แกนนำผู้สูงอายุ สมาชิกสภาตำบล ผู้นำในพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์
๒. ประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้สูงอายุในเขตตำบลปาลักรับทราบรายละเอียดโครงการ
๓. แต่งตั้งคำสั่ง แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานตามโครงการ

๔. เขียนโครงการ
๕. จัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
๖. แต่งตั้งคณะทำงาน
๗. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
๘. จัดเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนดำเนินกิจกรรม
๙. ดำเนินกิจกรรม และประเมินผล

๖. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

๑. ระบบเศรษฐกิจชุมชน

ตำบลปาล์มมีรายได้รวมทั้งหมด ๖๓๕,๓๓๕,๒๒๕ ล้านบาทต่อปี มีหนี้สินรวมทั้งหมด ๑๖๖,๗๑๑,๖๒๕ ล้านบาทต่อปี มีจำนวนเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด ๕๓,๔๑๙,๑๘๑.๕๙ ล้านบาทต่อปี และสามารถแจกแจงจำนวนเงินทุนของกองทุนต่างๆ ในตำบลปาล์มได้ดังนี้ ออมทรัพย์เพื่อการผลิต ๑,๗๑๗,๙๙๑ บาท เกษตรหมุนเวียน ๖๑,๐๐๐ บาท อปพร. ๔,๐๐๐ บาท สุขาภิบาลเพื่อสิ่งแวดล้อม ๕๐๐,๐๐๐ บาท กลุ่มผู้ใช้น้ำ ๓๑,๐๐๐ บาท ผู้สูงอายุ ๑๑๖,๙๔๕ บาท ฅนาปนกิจสงเคราะห์ ๑๔๒,๔๒๔ บาท ประปาหมู่บ้าน ๙๖๕,๑๑ บาท อสม. ๖๓๖,๐๐๐ บาท, กลุ่มนุ้ย ๖๓๓,๕๐๐ บาท บริหารจัดการขยะ ๒๘.๕๐๐ บาท กองกลางหมู่บ้าน ๖๑,๒๐๐ บาท กลุ่มข้าวกล้อง ๕๐,๐๐๐ บาท กลุ่มปลายอ ๔๕,๐๐๐ บาทกลุ่มพัฒนาสตรี ๕๗,๐๐๐ บาท กลุ่มผู้ใช้น้ำพลังไฟฟ้า ๒๑,๐๐๐ บาท กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน ๒๐,๑๐๔,๙๙๑ บาท กองทุนบทบาทสตรี ๕๗,๐๐๐ บาท กองทุนสาธารณะประโยชน์ ๓๙,๐๐๐ บาท เงินประชารัฐ ๒๐๐,๐๐๐ หมู่บ้าน และแม่บ้าน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท

เศรษฐกิจระดับครัวเรือนในตำบลปาล์ม ประกอบด้วย ๕ ลักษณะคือ อาชีพ การทำบัญชีครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ภาระหนี้สิน และการออมเงิน ดังนี้

๑) อาชีพ ประชาชนตำบลปาล์มมีลักษณะทางเศรษฐกิจ แบ่งตามภูมิประเทศได้ ๒ ลักษณะ คือ ๑) พื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งหมด ๑๓ หมู่บ้าน จำนวน ๒,๑๘๒ ครัวเรือน มีผลผลิตทำการเกษตร ๘ ประเภท ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด สับปะรด มันสำปะหลัง ข้าวโพด สุกกร โค กระบือ ปลา เป็นต้น

๒) พื้นที่ทางเศรษฐกิจและชุมชนเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และบริการ จำนวน ๑,๒๓๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๒ รองลงมาคืออาชีพค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๖๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๓๒) มีการทำบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ โดยเริ่มทำตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓

๓) รายได้เฉลี่ย

๓.๑) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ๒๓๐,๕๔๒ บาท/ครัวเรือน/ปี

๓.๒) รายได้เฉลี่ยของบุคคล ๘๑,๑๙๓ บาท/คน/ปี

๔) มีภาระหนี้สินของประชาชนส่วนใหญ่ น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทโดยมีการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ การทำการเกษตร การศึกษาของบุตร การขาดทุนจากราคาผลผลิตตกต่ำ

๕) การออมเงิน ส่วนใหญ่ทุกหมู่บ้านมีสถาบันการเงิน ธนาคารหมู่บ้าน กองทุน กลุ่มออมทรัพย์ และครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นสมาชิก สถาบัน และ องค์การการเงินชุมชน เช่น ม.๓ ม.๔ ม.๗ โดยที่ทีมงานและกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้ การลดค่าใช้จ่าย และการออม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยกลุ่มและองค์กรที่ทีมงานและกิจกรรมที่กระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรงได้แก่ กลุ่มข้าวแต๋น น้ำแดงโม กลุ่มกองทุนแม่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่ายอาชีพ กลุ่มปลายอ กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มกองทุนส่งเสริมอาชีพผู้ กลุ่มน้ำดื่มบ้านปางหมอปวง กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มชิงบ่อแห้ง น้ำยาล้างจาน กลุ่มสมุนไพร ๓ รส กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร กลุ่มทำหมูหยอง กลุ่มทำข้าวแคบ เป็นต้น ส่วนกลุ่มและองค์กรที่ทีมงานและกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนทางอ้อม ได้แก่ กลุ่มกองทุนผู้ หมู่ ๑ กลุ่มน้ำประปา หมู่ ๑ กลุ่มใช้น้ำเพื่อการเกษตร หมู่ ๑ กลุ่มยุงฉางหมู่บ้านแม่คำหนองบัว ม.๒ กลุ่มกองทุนส่งเสริมอาชีพผู้ ม.๕ ม.๖ ม.๓ กลุ่มเกษตรชุมชน ม. ๖ กลุ่มป่าชุมชน ม.๙ กองทุนอนุรักษ์หนองบัวหลวง

๒. ระบบการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ดิน น้ำ ป่า

๑) **การจัดการดิน** ส่วนใหญ่ดินในตำบลป่าสักเป็นดินเหนียวปนทราย เหมาะแก่การปลูกข้าว ส่วนบริเวณภูเขาจะมีสภาพดินเป็นดินสีแดง ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่จะปลูกสับปะรดเนื่องจากมีรายได้ดี ผลผลิตราคาสูง รองลงมาคือ มันสำปะหลัง ข้าวโพด ที่ผ่านมามีการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมีทำให้เกิดปัญหาดินเสีย และเสื่อมคุณภาพลง จึงได้มีการส่งแกนนำจากทุกหมู่บ้านไปอบรมหมอดินอาสา ที่สถาบันพัฒนาที่ดิน และนำความรู้มาผลิตปุ๋ยชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี ทำให้ดินร่วนซุยขึ้น และได้ผลผลิตดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบสภาพดินในทุกหมู่บ้าน โดยการส่งไปตรวจที่สถาบันพัฒนาที่ดิน หากมีความเป็นกรด-ด่างมากเกินไป จะใช้สารโดโลไมต์ปรับสภาพดิน มีการส่งเสริมการปลูกพืชผู้สูงอายุ และการปลูกพืชหมุนเวียนทดแทนพืชเชิงเดี่ยวเพื่อรักษาหน้าดิน ทำให้ปัญหาดินเสื่อมสภาพลดลง และได้ผลผลิตมากขึ้นทั้งนี้ศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลป่าสัก ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเทคนิควิธีการป้องกันดินเสื่อมสภาพด้วย

๒) การจัดการน้ำ พื้นที่ตำบลป่าสักประกอบไปด้วย ๒ระบบ ได้แก่

๒.๑) การจัดการระบบเหมืองฝาย ตำบลป่าสักมีศักยภาพในการจัดการน้ำในทุกหมู่บ้าน ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องการใช้ น้ำที่ไม่เป็นธรรม ไม่เพียงพอ หรือการที่ไม่มีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จาก น้ำร่วมกัน ทำให้เกิดความขัดแย้ง ทั้งในพื้นที่ ระหว่างหมู่บ้าน และระหว่างตำบล จึงเป็นที่มาของการจัดการ ตนเอง เนื่องจากมีกลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นผู้บริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการพัฒนาชุดลอกคูคลอง การกำหนด ข้อบังคับการใช้น้ำ รวมไปถึงการผลักดันและส่งเสริมให้มีการจัดทำฝายกันน้ำ เช่น ฝายแก้วลูนทุ่งแพะ เพื่อ กักเก็บน้ำไว้ใช้ ในด้านการเกษตร โดยมี ร.ต.นิวัฒน์ กันทะวิน เป็นประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำฝายแก้วลูนทุ่งแพะ โดยมีการประชุมประชาคม กำหนดข้อบังคับต่างๆ ที่เข้มแข็งในการดำเนินการจัดทำฝายกันน้ำในตำบล ทั้งฝายชั่วคราว และฝายถาวร มีหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนงบประมาณ เช่น กรมทรัพยากรน้ำ และ ฝายที่สร้างขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก เช่น ฝายชะลอ น้ำ กักเก็บน้ำเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ เทพฯ ฝายแก้ว ฝายร่วมใจ เป็นต้น จนทำให้เกิดฝายในชุมชนกว่า ๔๐ ฝาย การบริหารจัดการน้ำเป็น หัวใจของการเกิดอาชีพในชุมชน เนื่องจากประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ การมีคณะกรรมการจัดการน้ำทำให้มีข้อตกลงในการดูแลแหล่งน้ำ และทรัพยากร ร่วมกัน เช่น การจัดการ น้ำสามารถสร้างการเข้าถึงทรัพยากรแหล่งน้ำ รักษาแหล่งน้ำ ชุดลอกคลอง แก้ปัญหาความไม่เป็นธรรม และการขัดแย้งในชุมชนได้

๒.๒) การจัดการแหล่งน้ำสาธารณะในพื้นที่ตำบลป่าสัก ประกอบไปด้วยหนองน้ำจำนวน ๘ แห่ง ได้แก่ หนองบัวหลวง หนองบัวตอง จอป่าเดิม จอป่าแดง จอป่าแห่่ง จอปากกล้วย ห้วยเตื่อ หนอง ร่องแหวด มีการบริหารจัดการโดยการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาเพื่อการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงเช่น กองทุน อนุรักษ์หนองบัวหลวง กลุ่มผู้ใช้น้ำหนองบัวหลวง กลุ่มป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ด หมู่ ๙ เนื่องจากมีหนอง น้ำหลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการป่าชุมชน ในการออก ข้อบังคับต่างๆ ในการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ และป่าต้นน้ำ และการใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

๓) การจัดการป่า พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของตำบลป่าสักเป็นพื้นที่ป่าไผ่ และไม้ใช้สอย ไม้ยืนต้น เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ พื้นที่ป่ามี ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๗ หมู่ ๙ รวมพื้นที่โดยประมาณ ๗๐๐ กว่าไร่ เพื่อ การอนุรักษ์ป่าให้คงอยู่และมีการฟื้นฟูป่าโดยการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ในวันสำคัญต่างๆ โดยการปลูก ไม้ใช้สอย และไม้มงคล เช่น ยางนา เป็นต้น มีการจัดกิจกรรมบวชป่าอีกทั้งเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของเด็ก และเยาวชน

๒. การจัดการขยะ

การจัดการขยะที่ถูกวิธี โดยการคัดแยกขยะที่ต้นทาง แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้การดำเนินการคัดแยกขยะที่ต้นทางเป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในชุมชน เริ่มจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน จัดตั้งองค์กรชุมชนในการจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาร้านเกิดของคนในชุมชน นอกจากจะเป็นการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน ของตนเองจนเกิดชุมชนต้นแบบการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมในตำบลแล้ว ยังเป็นการลดปริมาณขยะที่นำไปกำจัดโดยการเผาและฝังกลบได้ ทำให้ช่วยลด สภาวะ เรือนกระจก ลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีผลให้อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น หรือ เรียกว่า ภาวะโลกร้อน และต้องสร้างจิตสำนึกของการห้ามทิ้งขยะโดยปลุกฝังให้แก่เยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป พร้อมทั้งจัดหาวิธีการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับขยะเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประโยชน์มาก พร้อมกับเสนอวิธีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง เพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนการจัดการขยะที่ถูกต้อง ในการคัดแยกขยะที่ต้นทางยังส่งผลให้ประชาชนมีรายได้จากการคัดแยกขยะรีไซเคิล โดยมีร้านรับซื้อของเก่าตั้งอยู่ในชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักยังมีแนวทางในการส่งเสริม และให้ความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมด้วย

๓. การจัดการภัยพิบัติ

ในแต่ละหมู่บ้านมีกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชุดรักษาความสงบ (ชรบ.) อสตร. ที่ปฏิบัติหน้าที่ให้การดูแลช่วยเหลือในกรณีที่เกิดพิบัติ อีกทั้งยังมี สมาชิก อบต.ที่เป็นผู้ประสานและให้การช่วยเหลือกับทาง อบต.ป่าสักกรณีเกิดภัยพิบัติ และมีมูลนิธิกู้ชีพกู้ภัยสยามรวมใจ (ปู้อินทร์) เข้ามาร่วมปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือ

๔. การจัดการสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพคนในชุมชนแบ่งเป็นการจัดการ ดังนี้

๑) การจัดการสภาวะแวดล้อมนอกบ้าน การจัดให้มีลานกีฬาในหมู่บ้าน เช่น เครื่องออกกำลังกาย สนามเปตองลานกีฬาในที่ทำการ อบต. เป็นต้น

๒) การจัดการสภาวะแวดล้อมในบ้าน มีการรณรงค์ตามโครงการบ้านน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง โดยการปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ การรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก

๓) การจัดการสภาวะแวดล้อมนอกบ้าน (พื้นที่สาธารณะ) เน้นการจัดการจุดเสี่ยงในหมู่บ้าน เช่น การจัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่าง กระจุยหนู ตามทางแยก และป้ายสัญญาณจราจร บ้ายเตือนเป็นต้น เมื่อประสบเหตุต่างๆ มีรถดับเพลิง และรถเคลื่อนที่เร็วของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอบต.

ป่าสัก พร้อมเจ้าหน้าที่ให้บริการ ตลอด ๒๔ ชม. มีการดำเนินการลงนามความร่วมมือร่วมกับมูลนิธิสยามร่วมใจ (มูลนิธิ) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในด้านภูมิคุ้มกัน โดยมีอาสาสมัครในชุมชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก มีการเปิดรับเรื่องราวแจ้งเหตุตลอด ๒๔ ชม. ผ่านหมายเลข ๑๖๖๙๑๙๑ และเบอร์โทรศัพท์สำนักงาน อบต.ป่าสัก ๐๕๓-๙๕๕-๐๕๐ มีการติดป้ายเฝ้าระวัง มีการติดกล้องวงจรปิด และมีการขอรับความร่วมมือจากบริษัทห้างร้านต่างๆ มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ไว้เป็นเครือข่าย เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๔) การจัดการสวนสาธารณะ ลานกีฬาตำบลป่าสัก มีพื้นที่พร้อมเครื่องออกกำลังกายและมีลานกีฬาสนามเบตอง กระจายในทุกหมู่บ้าน มีพื้นที่ว่างเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ มีลานกิจกรรมเพื่อออกกำลังกาย การเดินบาสโลป เนื่องจากมีการสนับสนุนจาก อบต.ป่าสัก ให้มีการเดินบาสโลปในทุกหมู่บ้าน ซึ่งมีการประกวดเป็นรายหมู่บ้านในทุกๆ ปีมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลป่าสัก ในการจัดกิจกรรมทางด้านผู้สูงอายุเป็นหลัก และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ในระดับตำบล หรือมีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๕) การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อพัฒนาสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ โดยเฉพาะเรื่องข้อขัดแย้ง มีศูนย์ยุติธรรมตำบลป่าสัก มีที่ตั้งอยู่ที่ทำการ อบต.ป่าสักโดยมี นายไพโรจน์ อวัญนานกุล กำนันตำบลป่าสัก เป็นประธานศูนย์ฯ เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์ ประสานการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง สร้างการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓. ระบบการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การบริหารจัดการเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานของเด็กเยาวชนภายในตำบลให้เข้าถึงความต้องการ สะท้อนปัญหาและโอกาสในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยแบ่งเป็น ๓ โซน

โซนที่ ๑ ประกอบด้วยเด็กและเยาวชน บ้านป่าแดดหมู่ที่ ๔ บ้านป่าสักน้อย หมู่ที่ ๓, ๑๒, ๑๓

โซนที่ ๒ ประกอบด้วยเด็กและเยาวชน บ้านหนองบัวสด หมู่ที่ ๕, บ้านปางหมอปลง หมู่ที่ ๖, บ้านดอยจำปี หมู่ที่ ๗, บ้านดอยศรีแก้ว หมู่ที่ ๘ และบ้านดอยคำ หมู่ที่ ๑๐

โซนที่ ๓ ประกอบด้วยเด็กและเยาวชน บ้านแม่คำเกษร หมู่ที่ ๑, บ้านแม่คำหนองบัว หมู่ที่ ๒, บ้านแม่คำใต้ หมู่ที่ ๑๑ และบ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๙

เพื่อเอื้อต่อหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม และมีองค์กรภาคีเครือข่ายหนุนเสริม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าสัก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านแม่คำ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย โรงเรียนบ้านปางหมอปลงฯ โรงเรียนบ้านแม่คำ โรงเรียนบ้านสันมะเค็ด วัดในพื้นที่ตำบล

ป่าสัก ๑๑ วัด กลุ่มจิตอาสาต่างๆ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน จึงมีกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ โดยการผ่านการประชุมความเห็นชอบจากการเสนอแนะของ หน่วยงานและกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดกิจกรรม เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก มีการอบรมมัคคุเทศก์น้อย เพื่อเพิ่มทักษะในการนำเสนอและการถึงแหล่งทุนองค์ความรู้ต่างๆ ในพื้นที่ การอบรมทักษะการพูดและการสื่อสาร การอบรมกลุ่มอาชีพตามความสนใจของสภาเด็กและเยาวชนตำบลป่าสัก โครงการกีฬาสามวัยตำบลป่าสัก โครงการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม

๔. ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

การจัดการตนเองของชุมชนตำบลป่าสัก สืบได้จากการเทียบเคียงการดำเนินงานและกิจกรรมของทุนทางสังคมในการแก้ปัญหา การพัฒนาผลผลิต รวมทั้งการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของคนในตำบลอันเป็นศักยภาพการจัดการตนเองของแต่ละหมู่บ้าน กับคุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ๗ ประการ ดังนี้

คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนตำบลป่าสัก

มีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการแก้ไขและจัดการปัญหาและความต้องการของชุมชนครอบคลุมเรื่องสำคัญของพื้นที่หลายเรื่อง ได้แก่ การจัดโครงการ อบต. เคลื่อนที่ให้บริการประชาชนเพื่อเป็นการรับทราบปัญหา และความต้องการของชุมชน โดยเจาะลึกเป็นรายหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวนั้นมาวิเคราะห์จัดทำเป็นแผนพัฒนาชุมชน และข้อบัญญัติในทุกๆ ปี

คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกการบริหารจัดการตนเองในทุกระดับตำบลป่าสัก มีการสร้างกลไกการบริหารจัดการตนเองในทุกระดับ ตั้งแต่การมีแบ่งกลุ่มหมู่บ้านให้เป็นโซนต่างๆ เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการ และแก้ปัญหาของหมู่บ้าน มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำที่ได้รับการเคารพนับถือเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยในระดับหมู่บ้าน และมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลป่าสัก เป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่มีแกนนำและคณะกรรมการบริหารกลุ่มและองค์กรชุมชนต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กองทุนต่างๆ ธนาคารหมู่บ้าน สถาบันการเงิน มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลป่าสัก เพื่อการถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะทางการเกษตรตามความต้องการของกลุ่มอาชีพ กลุ่มอาสาสมัครจัดการภัยพิบัติตำบลป่าสัก ทำหน้าที่ในการเชื่อมการทำงานช่วยเหลือกันในช่วงปกติ เมื่อเกิดภัยพิบัติและ หลังภัยพิบัติรวมทั้งการประสานความช่วยเหลือทั้งในและนอกตำบลนอกจากนี้ประชาชนในตำบลยังมีโอกาสในการมีส่วนร่วมกับการบริหาร และการจัดการตนเองของตำบลด้วยการเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน เวทีประชาคมของหมู่บ้าน การประชุมของกลุ่มและองค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิก

คุณลักษณะที่ ๓ การจัดการตนเองให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทั้งนี้เพื่อเกิดกระบวนการที่ผลักดันและขับเคลื่อนให้ต้องแก้ปัญหาด้วยชุมชนเอง มากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ตำบลป่าสัก มีกระบวนการดำเนินงานด้วยการเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาความสามารถของคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในงานต่างๆ เพื่อเป็นต้นแบบหรือแกนนำในการดำเนินงาน มีการแต่งตั้งผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นเจ้าภาพหลักในการทำงาน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสามารถเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ หรือสมาชิกในการดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อร่วมกันช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาชุมชนของตนเอง เช่น การให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ทางด้านการเงิน ซึ่งเคยทำงานที่ธนาคารเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการดูแลกองทุนและสถาบันการเงินในหมู่บ้าน เป็นต้น อีกทั้งยังมีการสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านได้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น การอบรมพัฒนาอาชีพต่างๆ การอบรมทบทวนความรู้อปพร. เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ซึ่งมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยการถ่ายทอดบทเรียนและความรู้ผ่านการทำงานจากการที่ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการ สมาชิก และอาสาสมัครในด้านต่างๆ หรือแม้กระทั่งการใช้หลักศาสนาเป็นฐานในการร่วมกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา การหาทางออกร่วมกัน จนมีความรู้สึกตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาของส่วนรวม ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันแก้ไข เช่น การกำหนดให้วัดเป็นสถานที่ในการรักษาทางออกโดยการใช้หลักศาสนาแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน และครอบครัว เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วม ในทุกมิติ ทุกรูปแบบ เช่น การร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมปรับแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน โดยตำบลป่าสักเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมให้กับทุกกลุ่มและองค์กรชุมชน หน่วยงาน รวมทั้งประชาชน โดยเน้นการสร้างกระบวนการที่แต่ละฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมได้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับตน เช่น การร่วมระดมความคิดตามเวทีประชาคม การร่วมทำกิจกรรมและงานของกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านและในตำบล และการร่วมผลักดันให้เกิดงานใหม่ ทั้งนี้ผู้นำ แกนนำ รวมทั้งชาวบ้านสามารถกำหนดบทบาทตนเองในการมีส่วนร่วมได้ เช่น การเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก คนทำงานหลัก คนช่วยทำงาน และคนรับประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มและองค์กรชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการพัฒนางานและกิจกรรมสำหรับตำบล ถือเป็นการดึงทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ และทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะนี้มีความเข้มแข็งของทุนในตำบลป่าสัก

คุณลักษณะที่ ๕ การระดมเงินและทรัพยากรเพื่อเป็นทุน ถือเป็นจุดเด่นของตำบลป่าสักจากการที่ทุกหมู่บ้านมีการสร้างองค์การการเงิน กองทุนต่างๆ ของชุมชน ให้เป็นแหล่งประโยชน์ เพื่อเป็นกลไกการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในการพึ่งตนเองของชุมชนให้สามารถดำเนินการได้

อย่างต่อเนื่อง ทำให้เงินหมุนเวียนของชุมชนซึ่งมีประมาณกว่า ๕๓ ล้านบาท ถูกนำมาใช้ในการขับเคลื่อนงานต่างๆ ได้ในการทำเป็นเงินทุนเพื่อต่อยอดและขยายงานกลุ่มอาชีพเดิม และสร้างกลุ่มอาชีพใหม่ การจัดสวัสดิการให้คนในชุมชนดูแลตั้งแต่เกิดจนตาย การจัดสวัสดิการทางการศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา การเพิ่มศักยภาพแกนนำกลุ่ม การช่วยเหลือดูแลกลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้นคุณลักษณะนี้พบว่ามีความโดดเด่นใน ในทุกหมู่บ้านของตำบลป่าสัก ทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน

คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างความสัมพันธ์
แนวราบ อันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตำบลป่าสักได้มีการจัดทำข้อตกลงทั้งระดับบุคคลและครอบครัว ระดับกลุ่มและองค์กรชุมชน ระดับหน่วยงาน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับเครือข่าย ดังปรากฏในศักยภาพด้านการเมืองการปกครองด้วยเช่น การมีกติกาข้อตกลงระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อจัดการการเงิน การงดให้กู้ยืมเงินกองทุนถ้าบุคคลมีปัญหาประวัติเสียทางการเงินหรือหนี้สิน การปันผลดอกเบี๋ย การจัดทำระเบียบกองทุนและการจัดสวัสดิการให้สมาชิกกลุ่ม และช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ การมีข้อตกลงของหมู่บ้านในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การจัดตั้งคณะกรรมการสายน้ำคลองและข้อตกลงเรื่องการปล่อยน้ำคลองที่เป็นการทำงานกับหน่วยงาน และการจัดการน้ำระดับตำบล เป็นต้น ซึ่งกระบวนการจัดทำข้อตกลงและกติกา ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้โดยเฉพาะการจัดการกับเงื่อนไขของการทำงานและจัดกิจกรรมทั้งหลายของชุมชน คุณลักษณะนี้พบที่เข้มแข็งของหมู่บ้านในตำบลป่าสัก

คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ตำบลป่าสัก มีการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรและหน่วยงานดังกล่าวตามงานและกิจกรรมในพื้นที่ ในการ การสนับสนุนงบประมาณพัฒนา เช่น ไฟฟ้า ถนน การแยกขยะ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คนพิการ การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น โดยทุกหมู่บ้านมีการทำงานของคณะกรรมการฝ่ายปกครองหมู่บ้าน ร่วมกับ หน่วยบริการประชาชนบ้านป่าสักน้อย เช่น การดำเนินงานของ กลุ่ม ๒๕ ตำบลปะรด ในเรื่องของการจัดการยาเสพติด การจัดโครงการกีฬาต้านยาเสพติด การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดร่วมกับสถานศึกษาในพื้นที่ รวมไปถึงประชาชนทุกกลุ่มการทำงานธนาคารออมสินเรื่องธนาคารหมู่บ้าน องค์กรการเงินชุมชน ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อพัฒนาทักษะเกษตรกรด้านเทคนิคการปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ การให้ความรู้ในด้านการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ การจัดอบรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ OTOP ในตำบลโดยมีนักวิชาการจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาให้ความรู้ คุณลักษณะนี้พบได้ชัดเจนใน หมู่ ๑ หมู่ ๒ หมู่ ๗

๕. ระบบเกษตรกรรมเพื่อสัมาอาชีพ

ลักษณะทุนทางสังคมที่เป็นศักยภาพและส่งผลต่อการจัดการเศรษฐกิจของชุมชนทั้งในระดับกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน หน่วยงาน หมู่บ้าน ตำบล และเครือข่าย สามารถจำแนกเป็น ๒ ส่วนดังรายละเอียด

๑) ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการจัดการเศรษฐกิจของชุมชนในระดับกลุ่ม และองค์กรชุมชน มีดังนี้

(๑) ส่งเสริมให้มีความรู้ด้านอาชีพ ได้แก่ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ตำบลปาลัก และการประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอก เช่น สนง.การเกษตร เป็นต้น

(๒) การส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ กลุ่มกองทุนปุย กลุ่มข้าวกล้อง กลุ่มข้าวแต่น้ำแดงโม กลุ่มเครือข่ายอาชีพ กลุ่มพัฒนาศรี กลุ่มน้ำดื่มชุมชนบ้านปางหมอปวง กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มสมุนไพรสาธิต กลุ่มกล้วยหวาน กลุ่มหมูหยอง บ้านแม่คำใต้ กลุ่มข้าวแต่น้ำ เป็นต้น

๒) ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการจัดการเศรษฐกิจของชุมชนในระดับ กลุ่ม องค์กรชุมชน

๓) หมู่บ้าน ตำบล และเครือข่าย ได้แก่กลุ่มออมทรัพย์ กองทุน กขคจ. กองทุน SML ธนาคารหมู่บ้าน บ้านปาลักน้อย หมู่ ๓บ้านป่าแดด หมู่ ๔ บ้านดอยจำปี หมู่ ๗และกองทุนหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน

ศักยภาพชุมชนด้านเศรษฐกิจของตำบลปาลัก พบว่า มีทุนทางสังคมทั้งสิ้น ๓๑๐ ทุน แบ่งออกเป็น ๖ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับบุคคลและครอบครัว ประกอบด้วย บุคคลที่เป็นคนเก่ง คนสำคัญ หรือแกนนำ ที่มีงานหรือ กิจกรรมสร้างให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในตำบลปาลัก พบว่ามีคนเก่ง คนสำคัญ หรือแกนนำ ที่มีงานหรือ กิจกรรมสร้าง ให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๐ คน (๒) ระดับกลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชนจำนวน ๔๖ กลุ่มหรือองค์กร (๓) ระดับหน่วยงาน จำนวน ๑๔ หน่วยงาน (๔) ระดับหมู่บ้าน จำนวน ๓๒ หมู่บ้านจัดการตนเอง (๕) ระดับตำบล จำนวน ๕ กลุ่มหรือองค์กร และ (๖) ระดับเครือข่าย จำนวน ๙ เครือข่าย

๖. ระบบการดูแลสุขภาพ

ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๖ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑) **ระดับบุคคลและครอบครัว** มีทุนทางสังคมในระดับบุคคลที่ได้ดำเนินงานและกิจกรรม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงด้านสุขภาพรวม ๒๒๔ คน โดยส่วนใหญ่เป็น อสม.ประจำหมู่บ้าน

๒) **ระดับกลุ่มและองค์กรชุมชน** มีกลุ่มและองค์กรชุมชน ที่ได้ดำเนินงานและกิจกรรมที่กระทบด้านสุขภาพรวม ๔๓กลุ่ม เช่นรพ.สต. กลุ่มผู้สูงอายุ ชมรมคนพิการ ชมรมคนรักสุขภาพชมรมออกกำลังกายเดินบาโลป กลุ่มเพื่อนเลิกร้างย้อนยุค กลุ่มเพื่อน เชื้อ ซึ่ง เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีกลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนที่มีงานและกิจกรรมที่ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อสุขภาพ ได้แก่กลุ่มกองทุน

หรือองค์กรการเงินชุมชน ที่มีการจัดสวัสดิการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านซึ่งมีทุกหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มฅมาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้นกลุ่มเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงเช่น การลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ การใช้สารเสพติด การขับรถเร็ว เช่น รพ.สต. อสม. ชรบ. อบพร. และกลุ่ม ๒๕ ตำบลบ่ประด เป็นต้นและกลุ่มที่เฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มเกษตรชุมชน กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายแก้วลูน/ทุ่งแพะ กลุ่มผู้ใช้น้ำหนองบัวหลวง ชุมชนจัดการขยะ กลุ่มป่าชุมชน เป็นต้น

๓) **ระดับหน่วยงาน** รวมทั้งหน่วยงานรัฐ และเอกชน แหล่งประโยชน์ ภารกิจและกิจการที่กระทบด้านสุขภาพรวม ๓ แห่งเป็นงานที่สร้างผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพทั้ง ๑๔ แห่ง คือ รพ.สต. ป่าสัก รพ.สต.บ้านแม่คำ อบต.ป่าสัก มูลนิธิสยามร่วมใจ (มูลนิธิ)โรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย โรงเรียนบ้านปางหมอปวงฯ โรงเรียนบ้านแม่คำฯ โรงเรียนบ้านสันมะเค็ด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าสักน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่คำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปางหมอปวง ศูนย์สุขภาพอำเภอเชียงแสน (ม.๖) ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลป่าสัก ศาลาประชาคมทุกหมู่บ้าน มีภารกิจบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ได้แก่ มูลนิธิสยามร่วมใจ (มูลนิธิ) ที่สนับสนุนบริการรถฉุกเฉินของหน่วยกู้ชีพและ อบต.ป่าสัก สนับสนุนรถดับเพลิงในการบริการลดปัญหาหมอกควันเบื้องต้น และทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ รวมไปถึงการสนับสนุนน้ำประปาเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนน้ำใช้ในชุมชนและมีการสนับสนุนสถานที่พร้อมเครื่องออกกำลังกาย ทั้งนี้ยังมีการสร้างงานและกิจการที่สำคัญอีก ๓ ประการ คือ (๑) สร้างงานและกิจการที่กระทบต่อสุขภาพเด็กและเยาวชนได้แก่ โรงเรียนต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย โรงเรียนบ้านปางหมอปวง โรงเรียนบ้านแม่คำ โรงเรียนบ้านสันมะเค็ด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าสักน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่คำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปางหมอปวง (๒) สร้างงานและกิจการในการส่งเสริมสุขภาพได้แก่ ศูนย์สุขภาพอำเภอเชียงแสน (ม.๖) ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลป่าสัก เป็นต้น (๓) เป็นแหล่งรวมของงานและสถานที่จัดกิจกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น การตรวจคัดกรองสุขภาพ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านสุขภาพ รวมถึงการรวมกลุ่มทำกิจกรรมได้แก่ ศาลาประชาคมทุกหมู่บ้าน

๔) **ระดับหมู่บ้าน** ซึ่งมีศักยภาพเป็นหมู่บ้านจัดการตนเองในด้านการส่งเสริมสุขภาพในชุมชน เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลายในครัวเรือน การพัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกหมู่บ้าน ภายใต้การเข้าร่วมโครงการบ้านน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง เป็นต้น

๕) **ระดับตำบล**มีองค์กรชุมชนระดับตำบลมีการสร้างงานและกิจการที่สร้างผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่

งานและกิจกรรมกระทบต่อสุขภาพโดยตรงเช่น (๑) งานของกลุ่ม อสม. ซึ่งมีทั้งสิ้น ๑๙๘คนกระจายใน ๑๓ หมู่บ้าน มี อผส. อพมก. หมู่บ้านละ ๑ คน รวม ๑๓ คน ผู้สูงอายุ ๓๙๙ คน กระจายอยู่ใน ๑๓ หมู่บ้าน มีงานที่เชื่อมโยงกับบริการสุขภาพ ของหน่วยบริการสุขภาพ และงานหนุน

เสริมกิจกรรมที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพในครัวเรือน หรือพื้นที่หมู่บ้านที่รับผิดชอบเช่น การจัดตรวจสุขภาพในวันประชุมและทำกิจกรรมของกองทุน การจัดทำข้อมูล จปฐ. การดูแลและให้คำแนะนำด้านสุขภาพในครัวเรือนที่รับผิดชอบ เป็นต้น (๒) งานของอาสาผู้ชีพที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือ ณ จุดที่เกิดเหตุหรือภาวะฉุกเฉิน ร่วมกับหน่วยกู้ชีพ มูลนิธิสยามรวมใจ(ปูอินทร์) รถบริการฉุกเฉินของ รพ.สต.ป่าสัก รพ.สต.บ้านแม่คำ อบต. และรถบริการเคลื่อนที่เร็ว งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลป่าสัก เช่นอุบัติเหตุตกจากที่สูง อุบัติเหตุจลาจล เจ็บครรภ์คลอด ไข้สูง เป็นต้น

งานและกิจกรรมที่กระทบสุขภาพโดยอ้อม ได้แก่ (๑) งานของอาสาสมัครในระดับตำบล เช่น อาสาชรบ. ซึ่งรวมถึงการเป็นอาสาสมัครจัดการภัยพิบัติ (OTOS) อาสาสมัครตำรวจบ้าน (อสตร.) อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น เป็นงานเฝ้าระวังความเสี่ยงในการขับขี การใช้สารเสพติด การเกิดภัยพิบัติ (๒) มีการช่วยเหลือประชาชนในกรณีเสียชีวิต คือกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ในระดับหมู่บ้าน และ ระดับตำบล จัดการโดยกลุ่มฌาปนกิจในแต่ละหมู่บ้าน มีการรับสมาชิกโดยไม่จำกัดอายุ ระดมเงินช่วยเหลือครอบครัวเมื่อเสียชีวิตศพละ ๒๐ บาท

งานและกิจกรรมที่สนับสนุนโดยท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก ได้แก่ การรณรงค์ การปลูกผักปลอดสารพิษในครัวเรือน รณรงค์ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ การรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ชมรมปั่นจักรยาน รณรงค์การสวมหมวกกันน็อคและคาดเข็มขัดนิรภัยร่วมหน่วยบริการประชาชนบ้านป่าสักน้อย เป็นต้น

๖) ระดับเครือข่ายงานและกิจกรรมระดับเครือข่ายที่สร้างผลกระทบกับสุขภาพซึ่งทั้งหมดเป็นการสร้างผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่ เครือข่ายกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์แม่บ้าน ระดับอำเภอ ซึ่งให้การช่วยเหลือเมื่อสมาชิกกองทุนที่เสียชีวิต

๗. ระบบวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในตำบลป่าสัก ตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การตานทอด การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การส่งต่อองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นการใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับประโยชน์ จนนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการจัดการตนเองของตำบล และส่งผลต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในตำบล ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า “พื้นที่ดี โดยฮอย ก๋อยฮาน” ดังนี้

๑) พื้นที่ดี คือการการฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๒) โดยฮอย คือ การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ เพื่อการสืบค้น ข้อมูล ประชาชนชาวบ้าน องค์ความรู้ในพื้นที่ต่างๆ เช่น ตำราหมอเมือง การสืบชะตา การสะเดาะเคราะห์ การทำอาหารพื้นบ้าน ยารักษาโรค การสร้างบ้านจากวัสดุพื้นบ้านตูป (บ้านพักอาศัย) ห้างต่ง(ที่พักกลางทุ่งนา) การทอผ้า

๓) ก๋อยสาน คือ การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมามีเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดภาวะยั่งยืนของระบบวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในพื้นที่

๑. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องในงานหรือเทศกาลต่างๆ

๒. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น

๓. การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ

๗. ผลผลิตและผลลัพธ์

ผลต่อประชากรเป้าหมาย

ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ (สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง)

๗.๑ ผลต่อประชากรเป้าหมาย

- เกิดพื้นที่เรียนรู้ และเวทีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมจากกลุ่มสู่รุ่น มุ่งเน้นการถ่ายทอดจากปราชญ์ชุมชน
- เกิดผู้สูงอายุที่มีภาวะผู้นำ และมีจิตอาสา มีองค์ความรู้ ประสบการณ์ ถ่ายทอดจากกลุ่มสู่รุ่น และมีการสืบสานภูมิปัญญา

- เกิดเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตอาสาโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความพร้อมทางด้านสังคม สามารถทำตนเป็นแบบอย่างและเป็นผู้ชักชวนผู้สูงอายุในตำบลเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
- การพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร โดยมุ่งเน้นการสร้างภาวะผู้นำ ส่งเสริมคุณค่าในตัวผู้สูงอายุ การเพิ่มจิตอาสา ที่เป็นผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน กลุ่มจิตอาสาที่หลากหลาย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมในตำบลปาลัก

๗.๒ ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

- ๑) ด้านสังคมผู้สูงอายุมีความเป็นจิตอาสา มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเอื้ออาทรกันในการทำกิจกรรมต่างๆ และในการดูแลช่วยเหลือกันในตำบลปาลัก
- ๒) ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพที่เอื้อกับผู้สูงอายุ การออมเงิน กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ
- ๓) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อกับผู้สูงอายุ ภายในบ้านและภายนอกบ้านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีความมือจากหลายภาคส่วน ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนหน่วยงานภายนอกเข้ามาบิบทบาทกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในพื้นที่สาธารณะและที่อยู่อาศัย
- ๔) ด้านสุขภาพผู้สูงอายุการดูแลสุขภาพตนเอง สุขภาพของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย เกิดอาสาสมัครในการร่วมกันดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เกิดกลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีการร่วมมือจากหลายภาคส่วน
- ๕) ด้านการเมือง การปกครอง ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยการ เข้ามาเป็นคณะกรรมการแผนตำบล ชมรมผู้สูงอายุ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ทุกด้าน ผู้สูงอายุมีส่วนในการจัดการชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้ที่สั่งสมมาช้านานมาร่วมจัดการปัญหา

๘. กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

- องค์การบริหารส่วนตำบลปาลัก สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ บุคลากร
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปาลัก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านแม่คำสนับสนุน วิทยากร เวชภัณฑ์
- ผู้นำท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แกนนำชุมชนช่วยประสานการดำเนินงาน
- อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส) อสม. อพมก.เป็นพี่เลี้ยงในการดูแลผู้สูงอายุ ร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในสังกัด จังหวัดเชียงราย ให้การ

สนับสนุนงบประมาณและวิทยากร

- สถานศึกษาในพื้นที่ องค์การภาครัฐ ให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวิทยากร

๙. ปัจจัยเงื่อนไข

- วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อบต.
- การให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ทุกด้านพร้อมกัน
- การบูรณาการทำงาน คน งบประมาณ การจัดการ
- มีสถานที่ตั้งและมีความพร้อม
- การมีใจในการพัฒนาตำบลป้าสักของผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งที่ ผู้สูงอายุ และชาวตำบลป้าสักทุกคน ในความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ การดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของผู้สูงอายุตำบลป้าสักที่ได้สร้างบ้านแปลงเมืองมาจนถึงปัจจุบัน องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ รักษาไว้ สืบทอดและสืบสานต่อไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของชาวตำบลป้าสักทุกคน

๑๐. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

- การสร้างการเรียนรู้ ดำเนินงานจากปัญหาในพื้นที่สู่การแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- การสร้างกลไกการจัดการตนเอง นำกลไกที่มีอยู่ในชุมชนมาร่วมดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- การสร้างคนให้จัดการตนเอง ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีจิตอาสา ในการร่วมกันพัฒนาชุมชน โดยสร้างความเข้าใจในงานต่างๆ ผ่านเวทีประชาคม และร่วมหาภาคีเครือข่ายในการร่วมดำเนินการพัฒนา แก้ไขและหาทางออกร่วมกัน
- การสร้างการมีส่วนร่วม ดำเนินกิจกรรมในทุกมิติ ร่วมคิดร่วมแก้ไข ผ่านเวทีประชาคมในพื้นที่ การประชุมของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- การระดมทุนและทรัพยากร ท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ พร้อมทั้งหาแหล่งเงินทุนภายนอกในการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่อย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็น บุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงาน หรือแหล่งประโยชน์ต่างๆ

- การมีข้อตกลง ท้องถิ่นกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงวัยในพื้นที่ โดยมีแผนเป้าหมายในการดำเนินงานตามนโยบาย พื้นที่ที่มีการสร้างกฎกติกาข้อตกลงในการดำเนินงาน ผ่านคณะกรรมการ
- การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ ท้องถิ่นดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการช่วยเหลือด้านต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำงาน กิจกรรม ระหว่างหน่วยงาน

๑๑. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ด้านการพัฒนาศักยภาพ

- จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ
- จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การดูแลตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันฟุสุขภาพ เป็นต้น
- จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เช่น สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพิ่ม ผู้สูงอายุเชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย
- จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ให้เข้าใจความเสี่ยงตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรังฉุกเฉิน และระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัย การพักผ่อน การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อย การป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้

ด้านพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

- ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น
- จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟันฟุสุขภาพร่างกายนวด การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง การทำสมาธิ ห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น

- จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาวัฒนธรรม ประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

ด้านการพัฒนาระบบบริการ

- จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือ พื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น
- จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา เป็นต้น
- จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ และการฝึกสมอง
- เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่นรพ.สต. อปท. เป็นต้น และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ

ด้านการจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกัน

- จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น
- จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

ด้านการพัฒนานำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ

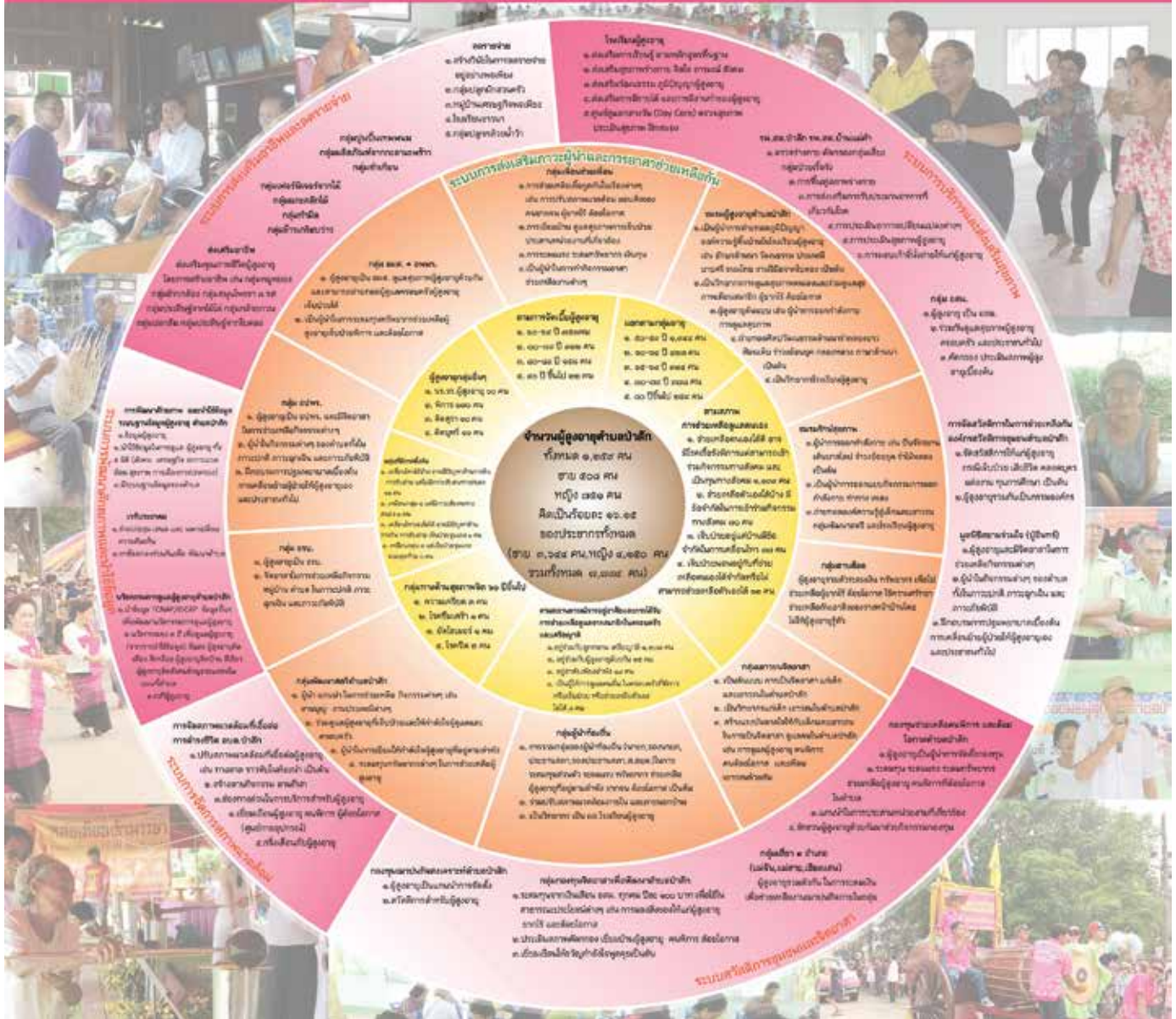
- จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการดูแล เช่น๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา ศาสนา การได้รับบริการสาธารณะ เป็นต้น๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนที่ผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น

ด้านการพัฒนากฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ

- จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการช่วยเหลือกันของผู้สูงอายุ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

แผนภาพที่ ๑.๓.๓ แสดงการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ระบบการดูแลผู้สูงอายุ
โดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๒

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน

๑.๕ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

๑. ความเป็นมา

เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ระยะทางจากอำเภอแม่ใจ ๑๐ กิโลเมตร และจากจังหวัดพะเยา ๓๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๙๙.๑๕๔ ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรรวม ๗,๙๒๑ คน เป็นชาย จำนวน ๓,๙๒๒ คน หญิง จำนวน ๓,๙๙๙ คน มีจำนวนหลังคาเรือน ๒,๗๗๖ หลังคาเรือน การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ตำบลบ้านเหล่า มีผู้สูงอายุ ๑,๓๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๓ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ มีผู้สูงอายุติดสังคมจำนวน ๑,๓๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๔๘ ติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๒ ติดเตียง ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๙

เทศบาลตำบลบ้านเหล่ามีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุภายใต้ ๒ ฐานคิด คือ ฐานคิดที่ ๑ การใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนา ระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่เทศบาล ตัวผู้สูงอายุเองหรือแม้กระทั่งคนพิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย และฐานคิดที่ ๒ การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ โรงพยาบาลแม่ใจ รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ศูนย์การศึกษาชนออกโรงเรียน เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้สมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เป็นลูกข่ายของเทศบาลตําบลหนองห่ม ปี ๒๕๕๖ ทำบันทึกข้อตกลงพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ปี ๒๕๕๗ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกับแม่ข่ายแล้วนำมาขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ได้จัดทำระบบข้อมูล TCNAP / RECAP พบว่ามีผู้นำ แกนนำ ที่เป็นผู้สูงอายุ จำนวน ๕๖ คน กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน สามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้ ผู้นำด้านสังคม จำนวน ๓๑ ผู้นำด้านเศรษฐกิจ จำนวน ๕ คน ผู้นำด้านสภาวะแวดล้อม จำนวน ๖ คน ผู้นำด้านสุขภาพ จำนวน ๘ คน ผู้นำด้านการเมืองการปกครอง จำนวน ๖ คน แกนนำผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยมีบทบาทเป็นผู้นำหมู่บ้านในอดีต มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการปกครองเป็นที่เคารพนับถือ มีจิตอาสาที่จะดูแลช่วยเหลือสังคม เป็นกลุ่มที่มีความ

เข้มแข็ง ดังนั้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งอาสาและรวมตัวกันเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ภายใต้ศักยภาพและภูมิปัญญา อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ในตำบลบ้านเหล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณค่าและพัฒนาศักยภาพผู้นำผู้สูงอายุให้สามารถถ่ายทอด ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ครอบครัวและสังคมและเพื่อให้เกิดสังคมเกื้อกูล ในการอาสาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในชุมชน อีกทั้งมีการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น

๒. งานและกิจกรรม

ตำบลบ้านเหล่ามีผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำ แกนนำ จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ ของผู้สูงอายุทั้งหมด มีการส่งเสริมให้ผู้นำมีบทบาทในการพัฒนาตัวเอง พัฒนาครอบครัวและสังคม ครอบคลุมทั้ง ๕ ด้านดังนี้

๒.๑ ด้านสังคม ผู้นำ จำนวน ๓๑ คน มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการรักษาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นได้แก่ การสืบชะตาหนองเล็งทราย การสืบชะตาลำน้ำปืม การสงฆ์น้ำพระธาตุจำม่วง พระธาตุก่อมก้อและสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เยาวชนลูกหลานเช่นการทำบายศรี การตัดตุง

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ ผู้นำ จำนวน ๕ คน เป็นผู้เชื่อมประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การทำแคบหมู การประดิษฐ์กะลามะพร้าวและสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดแก่เด็กนักเรียนได้ นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำในการออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมออมในกลุ่มต่างๆ

๒.๓ ด้านสภาวะแวดล้อม ผู้นำ จำนวน ๖ คน มีการนำภูมิปัญญาด้านจักสานมาประยุกต์ใช้เพื่อลดขยะในชุมชนเกิดนวัตกรรมด้านการจัดการขยะ เช่น การสานแอ็บข้าวเพื่อลดกล่องโฟมและถุงพลาสติก สานตะกร้า ชะลอมเพื่อแยกขยะ จัดกิจกรรมก๊วยสลากลดโลกร้อน สานเสวียนแยกขยะ อินทรีย์ สานตะกร้าไปตลาด เป็นต้น

๒.๔ ด้านสุขภาพ คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุจำนวน ๑๔ คน ร่วมขับเคลื่อนจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในตำบลบ้านเหล่า ผู้นำ จำนวน ๘ คน สามารถเป็นผู้นำด้านสุขภาพหลายเรื่องเกิดนวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น อุปกรณ์การบริหารร่างกาย กะลามะพร้าวบริหารไหล่ มือบีบกันนิ้วล็อค แผ่นยืดเหยียดน่อง และยังสามารถเป็นผู้นำด้านการออกกำลังกายรำไม้พลอง รำวงย้อนยุคและเก๋อี่ซี้ซี้ซู่ สามารถเป็นวิทยากรสร้างการเรียนรู้แก่คนในหมู่บ้านตลอดจนสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุได้

๒.๕ ด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำ จำนวน ๖ คน ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในด้านนี้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง เช่น นายถนอม หลวงฟอง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่าสามารถเป็นผู้บริหารท้องถิ่นนำพาชุมชนท้องถิ่นเข้าสู่การพัฒนาในเรื่องต่างๆ นอกจากนั้น คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๑๔ คน ยังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดกฎกติกาว่าด้วยระเบียบการรักษาความสงบเรียบร้อยตำบลบ้านเหล่าตลอดจนการกำหนดเทศบัญญัติหรือกฎหมายท้องถิ่นและมีการสนับสนุนให้การทำงานของผู้นำ แกนนำ ได้โดยใครหรือกลุ่มใดบ้าง สนับสนุนอย่างไร

๒.๖ ด้านการอาสาช่วยเหลือกัน คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุจำนวน ๑๔ คน ร่วมจัดตั้งกองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน มีการระดมเงินจากผู้สูงอายุคนละ ๑๐ บาทต่อเดือน นำมาจัดสวัสดิการช่วยเหลือเยี่ยมเยียนในกรณีเจ็บป่วย รายละ ๑๕๐ บาทต่อคนต่อปี ให้ช่วยเหลืองานศพกรณีเสียชีวิต ๑,๕๐๐ บาท จัดประเพณี “ตานต๋อด” สำหรับผู้ด้อยโอกาส ยากจนและผู้ต้องการความช่วยเหลือในพื้นที่

๓. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่น

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน มีกิจกรรมหลักในพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรม โรงเรียนผู้สูงอายุ ออมเงินเพื่อนช่วยเพื่อน ภูมิปัญญาพาสร่างสุข(ประดิษฐ์อุปกรณ์การออกกำลังกาย) จักสานสร้างอาชีพ สร้างสิ่งแวดล้อม ออกกำลังกายไม้พลอง รำวงย้อนยุค เป็นต้น และมีการเชื่อมโยงกับกลุ่มงานอื่นๆ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ลดรายจ่าย การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือกัน การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาศักยภาพและการนำใช้ข้อมูลดังนี้

๓.๑ การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายดังนี้คือ การให้ความรู้เบื้องต้นในการดูแลสุขภาพ กิจกรรมดนตรีสร้างสุข กายภาพบำบัด ธรรมะกับชีวิต เรียนรู้กับนาฬิกาชีวิต การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การฝึกสมองการทำข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ โดยมีวิทยากร จากเทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา กศน. นายบุญก้านามปัญญา และนางจันออน ชูยคำ การจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งได้จะมีการประสานไปยัง ผู้ใหญ่บ้าน อสม. สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่ นอกจากนั้นรพ.สต.ทั้ง ๒ แห่ง ยังได้รับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพดำเนินโครงการเกี่ยวกับจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุและจัดทำคู่มือการ

ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน อีกทั้งยังมีทีมหมอครอบครัว มีการประสานการทำงานกิจกรรมกับผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน เกิดเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั้ง ๓ กลุ่ม จัดบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ โดยมีเครือข่ายทีมหมอครอบครัวดำเนินการ และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมโดยผู้ใหญ่บ้าน อสม. และ เสียงตามสายในหมู่บ้าน จัดบริการช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการโดยไม่ต้องรอ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลบ้านเหล่า ได้จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล ทุกกรณีที่มีการร้องขอมายังศูนย์ และการจัดบริการแบบนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์โดยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน

๓.๒ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้าน อสม. สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่ได้สำรวจข้อมูลบ้านหรือที่อยู่อาศัยแล้วส่งมายังเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานประสานขอรับงบประมาณช่วยเหลือจาก พมจ.พะเยา กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ จ.พะเยา ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือปีละไม่เกิน ๓ หลัง รพ.สต.ทั้ง ๒ แห่งจะเป็นจุดบริจาคกายอุปกรณ์จากคนป่วยที่หายไม่ใช้อุปกรณ์และญาติคนป่วยที่เสียชีวิต จึงให้บริการยืมและแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ เช่น รถเข็น ไม้พยุงช่วยเดิน โดยมีการประชาสัมพันธ์ ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน อสม. สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตาได้ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบ้านเลื่อมมีสถานที่หรือลานจัดกิจกรรม ออกกำลังกาย ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกิจกรรมอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านโดยเฉพาะศาลาอเนกประสงค์ และยังมีวัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและลานกีฬาในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลบ้านเหลื่อมร่วมสภาวัฒนธรรมตำบลได้ร่วมกันจัดกิจกรรมประเพณีสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้แก่ รดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ ประเพณีสืบชะตาหนองเล็งทรายและลำน้ำปืม ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุจ๋าม่วงและพระธาตุกอมก้อ ก่อนการดำเนินงานจะมีการประชุมประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน เพื่อให้การจัดกิจกรรมสำเร็จลุล่วงด้วยดี

๓.๓ การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ ตำบลบ้านเหล่าเป็นตำบลที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีประเพณี“ตานต๋อด” ซึ่งเป็นการรวบรวมอาหารสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ จากผู้ใจบุญแล้วนำมาบริจาคแก่ผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัย ผู้ด้อยโอกาส เพื่อเป็นการแบ่งเบาบรรเทาทุกข์ ปัจจุบันกิจกรรม “ตานต๋อด” ยังมีการจัดขึ้นทุกปีและได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น แกนนำผู้สูงอายุ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน เทศบาลตำบลบ้านเหลื่อมตลอดจนหน่วยงานองค์กรอื่น

ผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่าทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งมีทุกหมู่บ้าน จัดการโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มแม่บ้านทุกหมู่บ้าน เข้าร่วมกองทุนสวัสดิการชุมชนจัดการ โดยคณะทำงานสวัสดิการ ชุมชน และยังมีการจัดตั้งกลุ่มเงินออมเพือช่วยเหลือเพื่อน ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด ๑,๑๑๑ คน คิดเป็น ๘๓.๔๗ ของผู้สูงอายุทั้งหมดสมาชิกจะมีการออมเงินคนละ ๑๐ บาท/คน/เดือน มีการจัดสวัสดิการเงินออมเพือ ช่วยเหลือได้แก่ ช่วยเหลือเยียมผู้สูงอายุในกรณีเจ็บป่วย คนละ ๑๕๐ บาท/คน(ไม่เกิน ๑ ครั้ง/ปี) ใน กรณีเสียชีวิตญาติจะได้รับเงินช่วยเหลือรายละ ๑,๕๐๐ บาท ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่สร้างรายได้ตาม ความถนัดมี ๒ รูปแบบ คือลักษณะรวมกลุ่มได้แก่ กลุ่มจักสานหมู่บ้าน ๑๐ กลุ่มกะลามะพร้าวหมู่บ้าน ๓ กลุ่ม ดอกไม้แห้งหมู่บ้าน ๑๒ กลุ่มแคบหมู หมู่ ๑๓ และทำเป็นรายบุคคลได้แก่ จักสานหมู่บ้าน ๖, ๙, ๑๑, ๑๒ ภูมิปัญญาประดิษฐ์ของใช้หมู่บ้าน ๑๔ โดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบ้านเหล่าและศูนย์การ ศึกษาอกโรงเรียนการ จัดตั้งธนาคารความดีส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยการ จัดการในครัวเรือนตนเอง การนำขยะมา “ฮ่อมบุญ” ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการประชาสัมพันธ์โดย ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทางเสียงตามสาย

๓.๔ การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล การพัฒนานำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหา สำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ดำเนินการวิเคราะห์ และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพือทำแผนงานโครงการเพือพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ตั้งแต่ ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบัน มีข้อมูลผู้สูงอายุที่มีการ ปรับปรุงอยู่เสมอ โดยมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เน้นกระบวนการใช้ข้อมูล ฐานประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ฐานข้อมูลกลุ่มประชากร โรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โดยสามารถดึงข้อมูลนำกลับมาใช้ร่วมกันได้ เพือ แก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และได้ค้นหาและใช้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

๓.๕ การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย โรงเรียนผู้สูงอายุมีการฝึกสอนด้านอาชีพ โดย กศน. เช่น การฝึกทำขนม การทำยาหม่องและพืชมเสน มีการแลก เปลี่ยนงานฝีมือด้านจักสาน สามารถสร้าง งานสร้างอาชีพได้เช่น สานแอ็บข้าว สานตะกร้า ซะลอม แลกเปลี่ยนการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง เป็นต้น

๔. ทุนทางสังคมที่ร่วมนำดำเนินการ

ตำบลบ้านเหล่ามีทุนและศักยภาพของตำบลที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแล ผู้สูงอายุ โดยมีจำนวนทุนทางสังคมทั้งหมด ๔๐๖ ทุน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ระบบการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทุนทางสังคมทั้ง ๖ ระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนา ระบบการดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

๔.๑ ทูระดับบุคคล คราวเรือน มีจำนวน ๑๖๙ คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำแกนนำที่เป็นผู้สูงอายุ อาสาสมัครในพื้นที่และเด็กเยาวชน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นปชชนวัยบุคคล ด้วยการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร จัดสวัสดิการ จนทำให้เกิดการช่วยเหลือกันในสังคม โดยเฉพาะแกนนำที่เป็นผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญ ในงานบุญประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดต่อกันมา อีกทั้งยังนำพาผู้สูงอายุในตำบลมาร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ เช่น รำวงย้อนยุค การประดิษฐ์นวัตกรรมที่ช่วยดูแลสุขภาพ เป็นต้น และเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมและงานของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพและความเป็นอยู่ให้กับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔.๒ กลุ่มทางสังคมและองค์กรที่มีศักยภาพสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการงานและกิจกรรมเพื่อดูแลผู้สูงอายุได้โดยตรง มีจำนวน ๖๕ กลุ่มองค์กร ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มออกกำลังกายรำวงย้อนยุค กลุ่มรำไม้พลอง กลุ่มอสม. กลุ่มอปพร. กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มจักรยาน กลุ่มปั่นหุ่นจากซีลีเย่ กลุ่มทำแคบหมู เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการช่วยเหลือ และปรับปรุงแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ มีการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุให้คำแนะนำด้านสุขภาพ มีการรับส่งผู้สูงอายุไปรับการรักษาหรือรับยาที่โรงพยาบาล เป็นต้น

๔.๓ หน่วยงาน แหล่งประโยชน์ มีจำนวน ๗๔ แห่ง เช่น เทศบาลตำบลบ้านเหล่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านเหล่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพดงอินตา สภาองค์กรชุมชน กศน. ศาลาอเนกประสงค์ ลานสุขภาพประจำหมู่บ้าน วัดศรีดอนมูล อ่างเก็บน้ำแม่ปืม ที่อ่านหนังสือพิมพ์หมู่บ้าน ฝ่ายหิน นหนองเล็งทราย เป็นต้น ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ สภาวะแวดล้อม และการเมืองการปกครอง เช่น ช่วยเหลือในด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณ ให้คำแนะนำการดูแลด้านสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแล ปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ จัดสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงานในการมาติดต่อราชการของผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ และทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ส่วนแหล่งประโยชน์ในตำบลก็เป็นสถานที่ให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมต่างๆ และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติก็เป็นทั้งแหล่งน้ำแหล่งอาหารสำหรับประชาชนตำบลบ้านเหล่า

๔.๔ ทูระดับหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านจัดการตนเอง จำนวน ๗๓ หมู่ ซึ่งมีส่วนในการหนุนเสริมการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านศีล ๕ หมู่บ้านจัดการขยะ หมู่บ้านลด ละ เลิกแอลกอฮอล์ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มธนาคารข้าว (ฉางข้าว) กลุ่มแม่บ้าน กองทุน กขคจ. กลุ่ม ชรบ. เป็นต้น ที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียงโดยการพึ่งพาตนเอง มีการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม มีการปลูกผักสวนครัวรั้วหน้าบ้านสำหรับรับประทานในครัวเรือนและการประกอบอาชีพโดยการทำเกษตรอินทรีย์ การจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมจัดสวัสดิการ ร่วมกลุ่มทำอาชีพเสริม เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

๔.๕ ทูระดับตำบล มีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบทางตรงต่อการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๐ แหล่งเรียนรู้ และมีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๗ แหล่ง ที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานตามชุดกิจกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะโรงเรียนผู้สูงอายุที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพัฒนาด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และการฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

๔.๖ ทูระดับเครือข่าย มี ๖ แหล่ง เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้มีการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นนอกพื้นที่เพื่อให้เกิดการทำงานที่เข้มแข็งและยั่งยืน เช่น ศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ หมู่ ๖ บ้านดงอินตาเป็นชุมชนที่มีการบริหารจัดการขยะภายใต้การมีส่วนร่วมโดยยึดหลัก ๓ R ซึ่งได้มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานระดับอำเภอ เป็นต้น และเทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้มีแนวทางการสร้างนักสร้างเสริมสุขภาพ ๕ นัก โดยมี นักบริหาร นักจัดการและกระบวนการ นักจัดการข้อมูล นักวิชาการ นักสื่อสาร ที่มีความพร้อมและเตรียมสนับสนุนให้ไปรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ สนับสนุนนักวิชาการในพื้นที่ให้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอปท.ในเครือข่าย นอกจากนี้เทศบาลตำบลบ้านเหล่า มีแผนการดำเนินงานการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และแนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างพื้นที่และอปท.เครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๕. กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ให้ความสำคัญกับการใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่เทศบาล ตัวผู้สูงอายุเองหรือแม้กระทั่งคนพิการที่มีความต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทน และใช้หลักบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า/บ้านดงอินตา กศน.แม่ใจ วัดบ้านดงอินตาทั้งนี้เทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อทำแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ตั้งแต่ ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบัน

มีข้อมูลผู้สูงอายุที่มีการปรับปรุงอยู่เสมอ โดยมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เน้นกระบวนการใช้ข้อมูล ฐานประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ฐานข้อมูลกลุ่มประชากร โรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โดยสามารถดึงข้อมูลนำกลับมาใช้ร่วมกันได้ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และได้ค้นหาและใช้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

๖. ผลผลิตและผลลัพธ์

๖.๑ ผลต่อประชากรเป้าหมาย

ผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ ได้รับการยอมรับ ยกย่อง เชิดชู จากประชาชนในพื้นที่ทั้งในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและความสามารถ มีบทบาทในการดำเนินงานและกิจกรรมหลายอย่าง สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้และได้รับการดูแล ส่งเสริมสุขภาพทั้งในกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม

๖.๒ ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

- **ด้านสังคม** มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการรักษาขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นได้แก่ การสืบชะตาหนองเล็งทราย การสืบชะตาลำน้ำปืม การสงวน้ำพระธาตุจ๋าม่วง พระธาตุก้อมก้อและสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เยาวชนลูกหลาน ได้เกิดสังคมเกื้อกูล ในการอาสาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในชุมชน อีกทั้งมีการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น จากรุ่นสู่รุ่น
- **ด้านเศรษฐกิจ** เป็นผู้เชื่อมประสานการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การทำแคบหมู การประดิษฐ์ของใช้จากขยะรีไซเคิล การประดิษฐ์กะลามะพร้าวและสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดแก่เด็กนักเรียน และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจได้ นอกจากนั้นยังเป็นผู้ดำเนินการออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและส่งเสริมให้สมาชิกออมในกลุ่มต่างๆ
- **ด้านสภาวะแวดล้อม** มีการนำภูมิปัญญาด้านจักสานมาประยุกต์ใช้เพื่อลดขยะขยะในชุมชนเกิดนวัตกรรมด้านการจัดการขยะ เช่น การสานแอ็บข้าว สานชะลอมใส่ขยะ สานก้วยสลาก สานเสวียนแยกขยะอินทรีย์ สานตะกร้าไปตลาดเป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดำเนินการรณรงค์การงดใช้กล่องโฟม เพื่อลดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม

- **ด้านสุขภาพ** เกิดโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นในพื้นที่ เกิดนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพ เช่น อุปกรณ์การบริหารร่างกาย กะลามะพร้าวบริหารไหล่ มือบีบกันนิ้วล็อค แท่นยืดเหยียดนอน และยังสามารถเป็นผู้นำด้านการออกกำลังกายรำไม้พลอง รำวงย้อนยุคและเก้าอี้ขี้พุง สามารถเป็นวิทยากรสร้างการเรียนรู้แก่คนในหมู่บ้านตลอดจนสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุได้
- **ด้านการเมืองการปกครอง** ผู้สูงอายุมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง เช่น นายถนอม หลวงฟอง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่าสามารถเป็นผู้บริหารท้องถิ่นนำพาชุมชนท้องถิ่นเข้าสู่การพัฒนาในเรื่องต่างๆ นอกจากนั้น คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๑๔ คน ยังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดกฎกติกาว่าด้วยระเบียบการรักษาความสงบเรียบร้อยตำบลบ้านเหล่าตลอดจนการกำหนดเทศบัญญัติหรือกฎหมายท้องถิ่น

๗. ปัจจัยอื่น

๗.๑ ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ

ผู้สูงอายุในตำบลบ้านเหล่า เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเป็นผู้นำ มีความเป็นจิตอาสา เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความรู้ความสามารถจึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการชี้นำการพัฒนาในด้านต่างๆ ในตำบล และยังคงศักยภาพที่จะสามารถร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ของตำบลบ้านเหล่าได้ จากการข้อมูลในพื้นที่พบว่าผู้นำแกนนำ ที่เป็นผู้สูงอายุ จำนวน ๕๖ คน ซึ่งถือเป็นผู้ที่ทรงคุณค่า กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน เป็นผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ ภายใต้ภูมิปัญญาที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งเทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และมีการจัดเก็บข้อมูลตำบลอย่างเป็นระบบและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๗.๒ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

ตำบลบ้านเหลามีพื้นที่กว้างมาก ทำให้ยากต่อการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งตำบลและเป็นพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยน้อย ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๑๐๐% โดยมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี ร้อยละ ๓๙ และ ต่ำกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๖๑ อีกทั้งยังมีหนี้สินเกิดจาก ภัยธรรมชาติ การเกษตร ร้อยละ ๖๗.๕๔ แต่ส่วนใหญ่มีหนี้สิน ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท ดังนั้นในการขับเคลื่อนพัฒนาจึงต้องมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความครอบคลุม

๔. โอกาส หรือแนวทางการพัฒนา

การเสริมพลังระบบผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้วางแผนในการพัฒนาศักยภาพทีมงานผู้ประสานงาน พัฒนาการทำงานที่เชื่อมประสานกับเครือข่ายอื่น และพัฒนาทักษะการถ่ายทอดของผู้นำแกนนำผู้สูงอายุภายใน ๑ ปี หลังจากได้ยกระดับเป็นศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

๕. ความสอดคล้องต่อ ๓ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการตนเองของชุมชนตำบลบ้านเหล่า สรุปได้จากการเทียบเคียงการดำเนินงานและกิจกรรมของทุนทางสังคมในการแก้ปัญหา การพัฒนาผลผลิต รวมทั้งการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของคนในตำบลอันเป็นศักยภาพการจัดการตนเองของแต่ละหมู่บ้าน กับคุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ๗ ประการ ดังนี้

๕.๑ คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน

ตำบลบ้านเหล่ามีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการแก้ไขและการจัดการปัญหาและความต้องการของชุมชนหลายเรื่อง เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม มีการประชุมหารือวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันและหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยจัดตั้งโรงน้ำดื่มในหมู่ ๕ หมู่ ๖ และหมู่ ๑๐ ทำให้ประชาชนมีน้ำบริโภคได้ทั้งตำบลและยังมีปริมาณเพียงพอสามารถจำหน่ายในพื้นที่อื่นได้ ปัญหาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการจัดงานชุมชนเรื่องต่างๆ มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมในทุกหมู่บ้าน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้คืนข้อมูลการดำเนินงานแก่คนในชุมชน มีการจัดทำตกลงสร้างกติการ่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เป็นต้น

๕.๒ คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับโดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้

ตำบลบ้านเหล่ามีการสร้างกลไกการบริหารจัดการตนเองในทุกระดับตั้งแต่การมีหัวหน้าคณะทำงาน หัวหน้ากลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม ชมรม กลุ่มธนาคารข้าวและกลุ่มกองทุนต่างๆ โดยแต่ละกลุ่มจะมีการดำเนินงานเป็นทีม มีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน มีการเชื่อมประสานทำงานทั้งในยามปกติและในยามฉุกเฉินหรือเกิดภัยพิบัติตลอดจนมีระบบการเชื่อมประสานกับตำบลใกล้เคียงและหน่วยงานอื่น

๙.๓ คุณลักษณะที่ ๓ การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเองด้วยความสามารถทำเป็นและมี ความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ตำบลบ้านเหล่ามีกระบวนการพัฒนาศักยภาพ พัฒนาความสามารถของคนในชุมชน โดยยึดหลักการสร้างความเข้าใจที่หลากหลายเช่นการอบรม การประชุม การทำประชาคม การศึกษาดูงาน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ มีการสร้างโอกาสเข้าถึงในเรื่องต่างๆ เช่นเข้าถึงงบประมาณ เข้าถึงการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาในด้านต่างๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการถอดบทเรียนคืนข้อมูลเพื่อการพัฒนาในระดับต่อไป กระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน เช่นการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจ กองทุนหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น มีการนำรายได้มาแบ่งปันช่วยเหลือกันซึ่งพบในทุกหมู่บ้าน

๙.๔ คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วมในทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมปรับแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

ตำบลบ้านเหล่าเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและประชาชนทุกกลุ่มตลอดจนถึงหน่วยงานองค์กรในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการในการดำเนินงานเรื่องต่างๆ มีการประชาคมถอดบทเรียนในระดับตำบลทุกปี เพื่อให้เกิดกระบวนการคิด การวางแผนงานร่วมกัน นำแผนงานลงสู่การปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผลและรับผลประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวพบในบ้านเหล่าหลายหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๓ ซึ่งเป็นหมู่บ้านศีล ๕ บ้านดงอินตาหมู่ ๖ บ้านสันกำแพงหมู่ ๘ บ้านเหล่าพัฒนา หมู่ ๑๒ ซึ่งเป็นหมู่บ้านปลอดขยะและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้น

๙.๕ คุณลักษณะที่ ๕ การระดมเงินและทรัพยากรเพื่อเป็นทุน

ตำบลบ้านเหล่าทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน มีการสร้างองค์การการเงิน กองทุนต่างๆ ตลอดจนถึงการออมเงินเพื่อจัดสวัสดิการด้วยตนเองและจัดสวัสดิการร่วมกับภาครัฐ ในการดูแลผู้สูงอายุและประชาชนทุกกลุ่มวัย เช่น ฌาปนกิจในหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนมีการพึ่งตนเอง ภายใต้ข้อตกลงและกฎระเบียบที่ยอมรับกันได้ ก่อให้เกิดความสามัคคี เป็นชุมชนที่มีความอบอุ่นเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกัน

๙.๖ คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและสร้างสัมพันธภาพ แนวราบอันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน

ตำบลบ้านเหล่ามีการจัดทำข้อตกลงทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม ระดับหน่วยงาน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับเครือข่าย เช่นการมีกฎกติกาในกลุ่มองค์การการเงิน มีข้อตกลงในการลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งพบในทุกหมู่บ้าน การมีข้อตกลงในการเป็นชุมชนปลอดขยะซึ่งพบในหมู่ ๖ หมู่ ๘ และหมู่ ๑๒

๙.๗ คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และ หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

ตำบลบ้านเหล่ามีการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรและหน่วยงาน เช่น การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบ้านเหล่า มีการทำข้อตกลงร่วมมือกับ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การแก้ไขปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์ การพัฒนาสุขภาพะ พัฒนาศักยภาพด้านการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับ สสส. มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาและร่วมกับศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแม่ใจ

๑๐. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

๑๐.๑ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่าโดยมีแกนนำผู้สูงอายุ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนในการดำเนินงานร่วมกับ เทศบาลตำบลบ้านเหล่าและภาคีเครือข่ายอื่นๆ

๑๐.๒ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือนให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ ส่ายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรังฉุกเฉิน และระยะสุดท้าย เพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัยการพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อยการป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้

๑๐.๓ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การสนับสนุนให้ออกกำลังกาย ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรังและดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้มีการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยได้เพิ่มทักษะให้กับอาสาสมัครในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๓ คน และพยาบาลผู้จัดการระบบอีก ๑ คน อาสาสมัครกลุ่มอื่นๆ เช่น เยาวชนอาสา อาสาพัฒนาครอบครัว อาสากู้ชีพ เป็นต้น

๑๐.๔ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การดูแลตนเอง การทำกิจกรรมวัตรประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันฟู เป็นต้น มีการดูแลกันเองในกลุ่มวัย เช่น ชมรมผู้สูงอายุที่ไปเยี่ยมกันเมื่อเจ็บป่วย เมื่อเสียชีวิต และมีข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านที่เป็นข้อมูลปัจจุบัน สามารถบอกได้ว่าผู้สูงอายุรายที่มีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ หรือมีการย้ายเข้า ย้ายออก ซึ่งจะมีการส่งต่อข้อมูลไปให้ กลุ่มอสม. เพื่อประสานการดูแลกับ รพสต.ต่อไป

๑๐.๕ จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๐.๖ จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้จำนวนเพิ่มขึ้นเช่น สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างเพิ่ม อสม.เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๐.๗ มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น มีการซ่อมแซมบ้าน และสร้างห้องน้ำ ปรับปรุงสภาพบ้านแก่ผู้ยากไร้ ที่ผ่านมามีดำเนินการไปแล้ว ๑๐ ราย

๑๐.๘ จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ จำนวน ๒ แห่ง คือ รพ.สต.บ้านเหล่า และ รพ.สต.บ้านดงอินตา

๑๐.๙ จัดตั้งบริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๐.๑๐ ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันได มีราวจับการกำหนดให้ที่ม้านั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ

๑๐.๑๑ จัดลานหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูสภาพร่างกาย การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง การทำสมาธิ ห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น โดยใช้พื้นที่ในบริเวณวัดดงอินตา ในการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ

๑๐.๑๒ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาวัดวัฒนธรรม ประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ตำบลบ้านเหล่าเป็นตำบลที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีประเพณี “ตานต๋อด” ซึ่งเป็นการรวบรวมอาหารสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ จากผู้ใจบุญแล้วนำมาบริจาคแก่ผู้ยากไร้ ผู้ป่วย ผู้ด้อยโอกาส เพื่อเป็นการแบ่งเบาบรรเทาทุกข์ ปัจจุบันกิจกรรม “ตานต๋อด” ยังมีการจัดขึ้นทุกปีและได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น แกนนำผู้สูงอายุชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน เทศบาลตำบลบ้านเหล่าตลอดจนหน่วยงานองค์กรอื่น

๑๐.๑๓ จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพ กรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น โดยทีมหมอครอบครัว

๑๐.๑๔ จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจนัด หรือการไปรับยา ได้จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

ต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล ทุกกรณีที่มีการร้องขอมายังศูนย์ และการจัดบริการแบบนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์โดยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่

๑๐.๑๕ จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ มีการจัดบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ โดยมีเครือข่ายที่หมอบรรลุการดำเนินการ และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมโดยผู้ใหญ่บ้าน อสม.และ เลี้ยงตามสายในหมู่บ้าน

๑๐.๑๖ จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต. และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ หรือชะลอความเสื่อม และการฝึกสมอง การฝึกงานศิลปะ การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้วางแผนจะจัดตั้งใน รพ.สต. ทั้ง ๒ แห่ง ภายในระยะเวลา ๑ ปี

๑๐.๑๗ เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ รพ.สต.ทั้ง ๒ แห่งได้จัดบริการช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการโดยไม่ต้องรอ

๑๐.๑๘ จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมดนตรีสร้างสุขภาพ กายภาพบำบัด ธรรมะกับชีวิต เรียนรู้กับนาฬิกาชีวิต การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การฝึกสมองการทำซ้ำ กล้องเพื่อสุขภาพ

๑๐.๑๙ จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนมากกว่า ๑ กองทุน เช่น กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๑๐.๒๐ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้กับผู้สูงอายุ ได้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มปั้นหุ่นจากขี้เลื่อย กลุ่มทำแคบหมู เป็นต้น

๑๐.๒๑ จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติได้แก่ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลบ้านเหล่าซึ่งเป็นศูนย์พักพิงคน สัตว์ และทรัพย์สิน เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ที่เทศบาลตำบลบ้านเหล่า

๑๐.๒๒ จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนิน โครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดี ซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการ ในระดับตำบลมีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ สภาวัฒนธรรม กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เช่น อพปร. อสม. อาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม กลุ่มเยาวชนลูกโซ่ความดี จัดสวัสดิการในหลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรมประเพณีตานตอด ด้วยการระดมเงิน สิ่งของ ของทุกหมู่บ้าน ไปมอบให้คนที่ยากจน เจ็บป่วยในพื้นที่ เป็นต้น

๑๐.๒๓ จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่นกลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา ศาสนา การได้รับการ สาธารณะ เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่ม ติดบ้านติดเตียงและพิการแผนกผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตาม ปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุกลุ่มอาชีพแหล่ง สนับสนุนอุปกรณ์ ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน การควบคุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการ ดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่นแนวโน้ม ภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้มีการจัดทำ ระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และได้ค้นหา และใช้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบ การดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

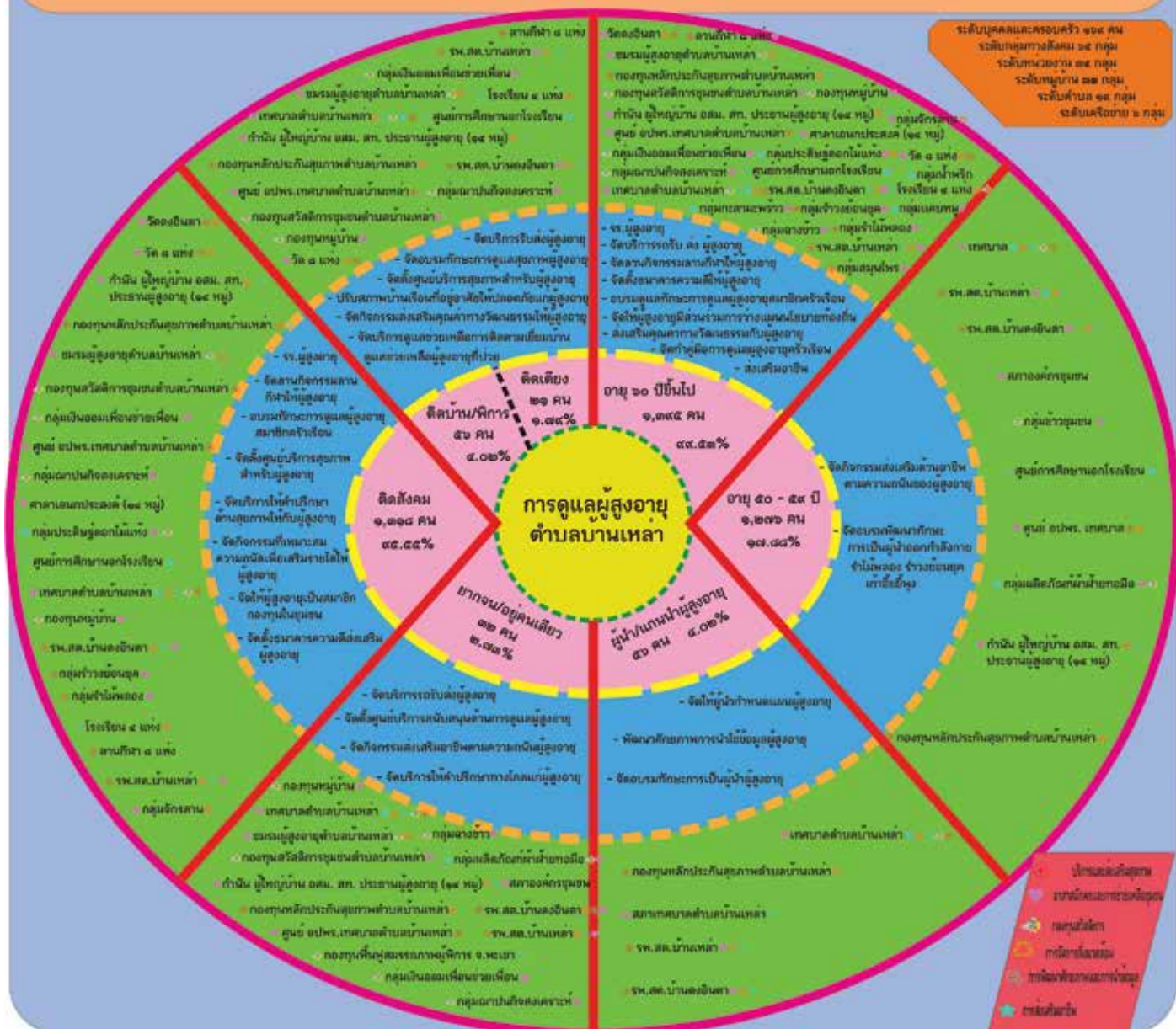
๑๐.๒๔ ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผน หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ นำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เน้นกระบวนการใช้ข้อมูล ฐานประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ฐานข้อมูลกลุ่มประชากร โรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โดยสามารถดึงข้อมูลนำกลับมาใช้ร่วมกันได้ เพื่อแก้ไขปัญหา ด้านสุขภาพ

๑๐.๒๕ จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแล มีการสนับสนุน ให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และสนับสนุนการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ให้มีแผนงานโครงการสนับสนุนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

๑๐.๒๖ จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น มีการพัฒนากฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเทศบาลตำบลบ้านเหล่าร่วมกับสภาองค์กรชุมชน จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา วางแผนนโยบายท้องถิ่น โดย การประชุมสภาได้เชิญผู้นำทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น ข้าราชการและตัวแทนผู้ สูงอายุในพื้นที่ร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็น ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมจัดทำข้อบัญญัติ ท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุและกองทุนสุขภาพ

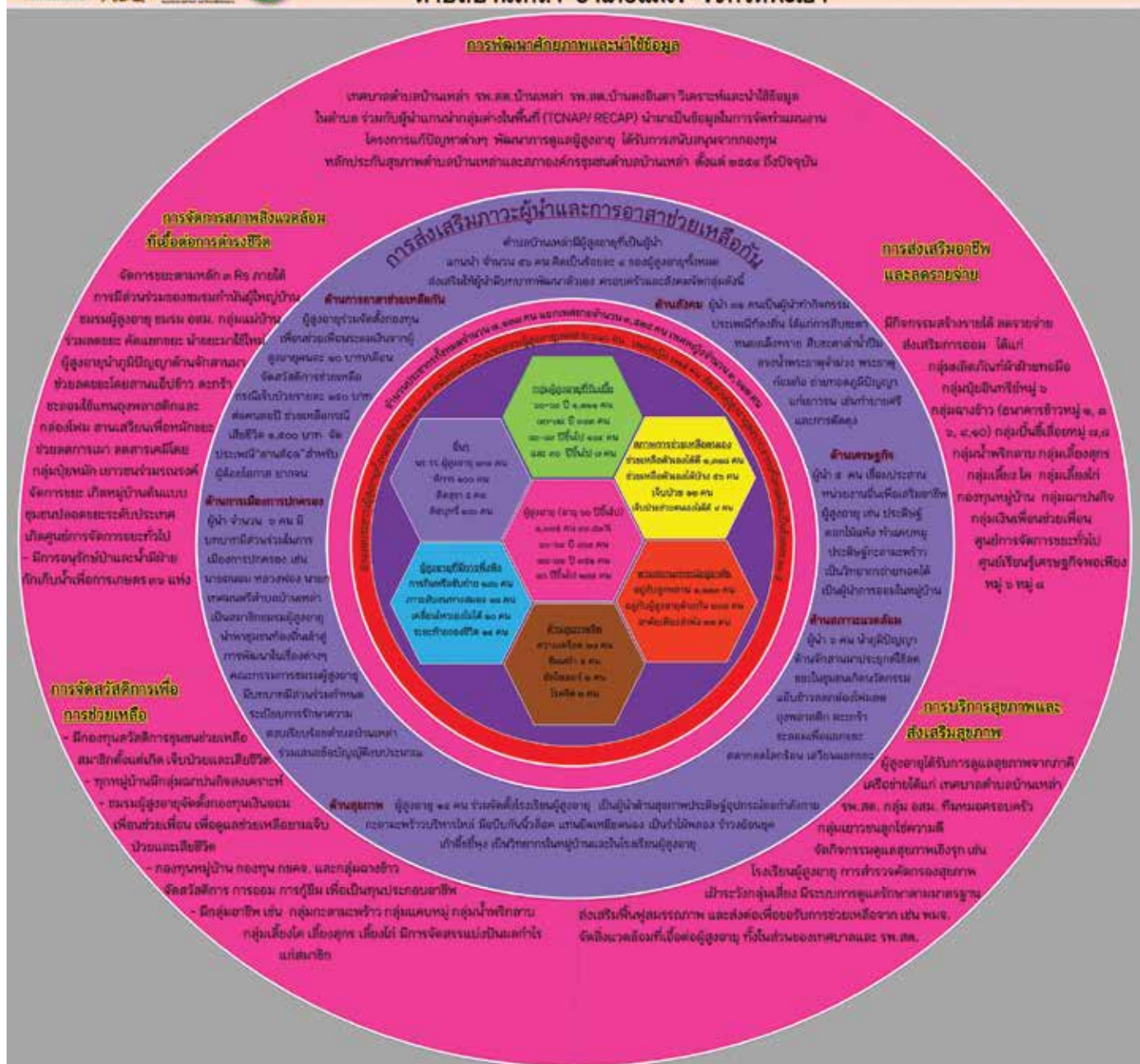

ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

แผนภาพที่ ๑.๔.๒ แสดงระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

แผนภาพที่ ๑.๔.๓ แสดงการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๓

การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ

พื้นที่รูปธรรมประกอบด้วย

๑.๕ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จ.แพร่

๑.๗ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๓

การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ

๑.๕ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑. ที่มา และหลักการ

“เทียนแหงพรา้งตา ผ้าทอกะเหรี่ยง เสนาะเสียงสาละวิน งานถิ่นธรรมชาติ พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ” จากประวัติศาสตร์พื้นที่ตำบลแม่สะเรียงเป็นพื้นที่ทางผ่าน เป็นที่พำนักของการเดินทางไปสู่เมืองต่างๆ ในอดีตดังแสดงไว้ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ เช่น “นามเดิมเมืองโยนสะลิน ไม้ลองยี เมืองยวมใต้ หรือเมืองยวม เป็นชุมชนที่มีวิถีชาติพันธุ์ ของล้านนาตะวันตกแห่งลุ่มน้ำสาละวิน เริ่มจากปีจุลศักราช ๑๒๐๖ (พ.ศ. ๒๑๐๗) ปรากฏชื่อ นี้ ในพงศาวดารพม่าฉบับหอแก้ว ซึ่งเขียนในสมัยอยุธยาตอนปลายว่า ในปี พ.ศ. ๒๑๐๗ บะยีนหนองหรือบุเรงนองได้ยกพลถึง ๑๖ ท้าพ มาตีล้านนาข้ามแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ผ่านเมืองโยนสะลิน เข้าสู่ครพิงค์เชียงใหม่” และ “โฮลต์ ฮาลเล็ตต์ (Holt.S. Hallett) ชาวอังกฤษ ผู้สำรวจเส้นทางสร้างรางรถไฟจากเมืองมะละแหม่งไปสู่จีนใต้ เดินทางมาสู่เมืองยวม (แม่สะเรียง) ในปี พ.ศ. ๒๓๑๙” และกล่าวไว้ว่า โยนสะลินเป็นเมืองโบราณ ตั้งแต่สมัยอาณาจักรพะโคของชาวมอญยังรุ่งเรืองอยู่ ณ ปากน้ำอิระวดี อันเป็นช่วงเวลาเดียวกับรัชสมัยของพระเจ้าเม็งรายแห่งอาณาจักรล้านนา” แสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ นอกจากนี้แม่สะเรียงยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะพื้นเมือง แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นในภาคเหนือ เนื่องจากรับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากพม่า นอกจากนี้ยังมีกลุ่มศาสนาทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม อาศัยอยู่และกลมกลืนกันในวิถีความเป็นอยู่ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในฐานะการเป็นชุมชนได้อย่างลงตัว

เทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เป็นเทศบาลขนาดกลาง มีพื้นที่ ๑.๓๔๐ ตารางกิโลเมตร จำนวนชุมชน ๙ ชุมชน มีผู้บริหารท้องถิ่นรวม ๘ รุ่น ปัจจุบันมี นายพัลลภ หว่าละ เป็นนายกเทศมนตรีใช้หลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และคำนึงถึงความคุ้มค่า ประชาชนเกิดความพึงพอใจและได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดเป็นพื้นที่เขตเมือง เป็นศูนย์กลางการพักผ่อนเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการระดับอำเภอ มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ หนึ่งครอบครัวอาจมีที่อยู่อาศัยมากกว่าหนึ่ง

คือ ในพื้นที่แม่สะเรียง และในเมืองใหญ่ หรือบนที่สูง ขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละครอบครัว คนหนุ่มสาวเคลื่อนย้ายแรงงาน ผู้สูงอายุอยู่ประจำในพื้นที่ สถานการณ์ที่กล่าวมาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะประชากรผู้สูงอายุ จะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลแม่สะเรียงในช่วง ๓ ปี ย้อนหลัง ได้แก่ พ.ศ. ๒๕๕๖ ๒๕๕๗ และ ๒๕๕๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙, ๒๒.๕, ๒๓.๙ ตามลำดับ (ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์) แสดงถึงชุมชนของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับ ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ ซึ่งมีสัดส่วนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๑๗ และสถิติระดับชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๕ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๘) สัดส่วนของผู้สูงอายุดังที่กล่าวมา ยังไม่รวมประชากรแฝง ซึ่งไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร์ เช่น ครอบครัวข้าราชการที่นำบิดามารดามาดูแล กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอิสลามที่เป็นสมาชิกมัสยิด ซึ่งอาจไม่ได้มีภูมิลำเนาในพื้นที่ กลุ่มคนที่อยู่ในความดูแลของ คริสตจักร เป็นต้น เทศบาลตำบลแม่สะเรียงในฐานะ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักในภารกิจและบทบาทในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้ร่วมกับทุนทางสังคมในพื้นที่พัฒนางานและกิจกรรมที่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างงาน กิจกรรม และ บริการ ให้กับผู้สูงอายุครอบคลุม ปัญหาและความต้องการ ของผู้สูงอายุด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม และสุขภาพรวมทั้งเพิ่มการเข้าร่วมงาน กิจกรรม และใช้ บริการให้กับผู้สูงอายุในทุกชุมชน จนสามารถสรุปบทเรียนเป็นความรู้และแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลได้ระดับหนึ่ง ซึ่งถือว่าเทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้มีการเตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดี ในการทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและจัดการเรียนรู้ (ศปง.) ต่อไป

๒. สถานะและศักยภาพของพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง

๒.๑ สถานะและศักยภาพด้านสังคม ลักษณะทางสังคมและความเป็นอยู่แบบกึ่งเมืองและชนบท ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง โดยไม่มีการแบ่งแยกทางเชื้อชาติหรือศาสนาแต่อย่างใด มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ได้แก่ กะเหรี่ยง ลีซู ลาหู่ ม้ง ลัวะ ไทใหญ่มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นภาษาท้องถิ่นหลากหลายเช่นกัน ได้แก่ ภาษาไตใหญ่ ภาษาคำเมือง และภาษาปากะญอ (กะเหรี่ยง) มีประเพณีที่สำคัญในชุมชน เช่น ประเพณีออกหว่า ประเพณีปอยส่างลอง การทำต้องลาย(ปานชอย) งานบุญที่เป็นสิริมงคลแสดงความเชื่อพื้นบ้านได้แก่ การทำบุญวันขึ้นปีใหม่ การทำบุญศาลหลักเมือง การทำบุญศาลเจ้าพ่อเมืองหลวง การทำบุญศาลเจ้าพ่อหมอกมุงเมือง การทำบุญศาลเจ้าพ่อพญาน้อย การทำบุญเลี้ยงบ้าน ทำบุญสุสานกลาง การสืบทอดหลวง

ศักยภาพชุมชนด้านสังคมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงปรากฏในรูปแบบการช่วยเหลือดูแลกันของประชาชนในพื้นที่ เกิดขึ้นหลายลักษณะ ทั้งในสภาวะปกติ ภาวะภัยพิบัติ และภาวะฉุกเฉิน นอกจากนี้ ศักยภาพของกลุ่มทางสังคมที่ปรากฏประกอบด้วย ๒ ลักษณะได้แก่ (๑) กลุ่มระดมแรง กลุ่มที่ระดมเงินเพื่อช่วยเหลือจัดสวัสดิการการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ(โรงเรียนแม่สะเรียงปัจฉิมวัยวุฒิมิวิทยาลัย) การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลแม่สะเรียง การจัดตั้งศูนย์กายอุปกรณ์ รวมทั้งการจัดบริการสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุ เป็นต้น กรณีภัยพิบัติในพื้นที่ ได้แก่ วาตภัย หมอกควัน และอุทกภัย มีการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ กลุ่มอปพร.ร่วมลงแรงช่วยเหลือจัดอาสาสมัครในการเฝ้าระวังเหตุภัยธรรมชาติเทศบาลให้การให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ ค่าชุดเชย เมื่อประสบเหตุฉุกเฉินให้การดูแล ช่วยเหลือด้วยหน่วยกู้ชีพ อาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีลักษณะทุนที่สนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานะและศักยภาพด้านสังคมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ทุนระดับบุคคล จำนวน ๕๕ทุนทุนระดับกลุ่มองค์กรจำนวน ๒๑ทุนทุนระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ จำนวน ๒๗ ทุน ทุนระดับชุมชนหมู่บ้าน จำนวน ๒๑ ทุนทุนระดับตำบล จำนวน ๔ ทุนทุนระดับเครือข่าย จำนวน ๑๒ ทุน

๒.๒ สถานะและศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน ในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ในหนึ่งครัวเรือนมีรายได้จาก การประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวเป็นหลัก รองลงมา คือ รับราชการ รับจ้างทั่วไปหรือบริการ พนักงานหรือลูกจ้างเอกชน ทำงานบ้าน ทำงานรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ การกระจายของการประกอบอาชีพในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจระดับกลุ่ม มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพส่งผลทางตรงต่อการสร้างรายได้ การลดรายจ่าย และการออม เศรษฐกิจระดับองค์กรชุมชน ประกอบด้วย งานและกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ กลุ่มถนนคนเดิน(กาดพูธ กาดศุกร กาดดีด) ซึ่งมีการดำเนินการในรูปแบบการจัดการร่วมกันของชุมชนเอง สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นอาหารท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพ และผลผลิตสินค้าทางการเกษตร นำมาจำหน่ายในตลาดถนนคนเดิน ทำให้ประชาชนเกิดการกระจายรายได้ในชุมชน และเกิดการสร้างอาชีพในชุมชนอีกด้วยกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน มีการรวมกลุ่ม จัดทำข้อตกลง จัดการทรัพยากร จัดการเงิน เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างกฎ กติกาซึ่งมีทั้งระดับกลุ่ม ระดับองค์กร และตำบล รวมถึงการมีกติการะหว่าง กลุ่มอาชีพที่คล้ายกันส่วนการเพิ่มทักษะ พัฒนาศักยภาพ พัฒนาเทคนิค มีการฝึกในระดับครัวเรือน

ศักยภาพด้านเศรษฐกิจที่สร้างผลกระทบในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียงมีการจัดการใน ๒ ระดับ ได้แก่ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน และเศรษฐกิจระดับกลุ่มการพัฒนาสถานะและศักยภาพด้านเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ทุนระดับบุคคล จำนวน ๗๒ ทุน ทุนระดับกลุ่มองค์กรจำนวน

๑๓ ทุน ทุนระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ จำนวน ๕ ทุน ทุนระดับชุมชนหมู่บ้าน จำนวน ๔ ทุน
ทุนระดับตำบล จำนวน ๓ ทุน ทุนระดับเครือข่าย จำนวน ๑ ทุน

๒.๓ สถานะและศักยภาพด้านสภาวะแวดล้อม พื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่สะเรียงมีลักษณะเป็นเขตเมือง บ้านเรือนบางส่วนเป็นตึกแถว โรงแรม ร้านอาหาร อีกส่วนหนึ่งเป็นบ้านเรือน แยกเป็นสัดส่วน มีแม่น้ำไหลผ่านสองสาย ได้แก่ ลำน้ำแม่ยวม และลำน้ำแม่สะเรียง ลำเหมืองแกนเป็นลำน้ำแยกเข้าพื้นที่ทางการเกษตร ใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภค การเกษตรกรรม มีการอนุรักษ์ด้วยการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์ปลาในพื้นที่หมู่ที่ ๒ ชุมชนจองคำบริเวณข้างวัดสุพรรณรังษีสถานการณ์ด้านมลพิษ พบใน ๓ ลักษณะ ได้แก่ (๑) มลพิษด้านขยะ ซึ่งเป็นขยะครัวเรือน ร้านค้า โรงแรม หน่วยงานเทศบาลมีบริการเก็บขยะและการคัดแยกขยะ โดยจัดถุงขยะแยกสี นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ให้ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะ นำขยะเปียกมาทำน้ำหมักชีวภาพในพื้นที่ชุมชนมงคลทอง (๒) น้ำเน่าเสียจากครัวเรือน ร้านค้า โรงแรมทำให้เกิดน้ำขัง ส่งกลิ่นเหม็น กลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพได้รณรงค์การทำน้ำหมักจุลินทรีย์ สำหรับเทลงในร่องระบายน้ำเพื่อลดกลิ่นเหม็น (๓) ปัญหาหมอกควันจากไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง มีการรณรงค์ไม่ให้เผาหญ้า เพื่อเตรียมทำเกษตร เทศบาลได้ประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง รวมทั้งการรณรงค์ไม่ให้มีการเผา ในเขตเทศบาลตำบลแม่สะเรียง และได้มีการแจกหน้ากากอนามัยป้องกันตนเองด้วย เป็นต้น การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เทศบาลตำบลแม่สะเรียงจัดสวนสุขภาพซึ่งเป็นสถานที่ออกกำลังกาย รวมกลุ่มกิจกรรม ซึ่งตั้งอยู่ที่ชุมชนมุสลิมและชุมชนบ้านทุ่ง รวมถึงการมีศูนย์กีฬาในชุมชนมุสลิม เป็นสถานที่ให้คนในชุมชนมีโอกาสร่วมกลุ่มกันเล่นกีฬาที่สนใจ หรือกิจกรรมออกกำลังกายที่ชอบหลายแบบ โดยจัดพื้นที่ให้เป็นจุดๆ รวมถึงบริเวณลานวัดด้วย เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เป็นต้น

ศักยภาพชุมชนการจัดการตนเองด้านสภาวะแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ ๑) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๒) การจัดการมลพิษ ๓) การจัดการภัยพิบัติ และ ๔) การจัดการสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพคนในชุมชนและมีลักษณะทุนที่สนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานะและศักยภาพด้านสภาวะแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ ทุนระดับบุคคล จำนวน ๖๕ ทุน ทุนระดับกลุ่มองค์กร จำนวน ๒ ทุน ทุนระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ จำนวน ๗ ทุน ทุนระดับชุมชนหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ ทุน ทุนระดับตำบล จำนวน ๒ ทุน ทุนระดับเครือข่าย จำนวน ๒ ทุน

๒.๔ สถานะและศักยภาพด้านสุขภาพเขตเทศบาลแม่สะเรียงเป็นพื้นที่ที่มีเขตการปกครองคาบเกี่ยวกันหลายตำบล และมีการจัดการตนเองแบบชุมชนเทศบาล ประกอบกับมีการรวมตัวของกลุ่มภาคประชาชนภายใต้ชื่อกลุ่มสร้างเมืองสุภาพะ หน่วยงานรัฐ และเทศบาล ดำเนินการจัดทำธรรมนูญ

สุขภาพของพื้นที่เทศบาลด้วยคณะทำงานหลายฝ่าย ร่วมกันจัดทำข้อมูล นำสู่การตกลงกันในเวทีประชาคม จนได้ร่างของธรรมนูญสุขภาพ มีการตรวจสอบและยกย่องธรรมนูญโดยที่ม้นักกฎหมายที่มีภูมิสำเนาอยู่ในพื้นที่ ประกอบด้วย ๑๒ หมวดสุขภาพ ครอบคลุมฐานแนวคิดด้านสุขภาพของพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังป้องกันโรค รวมถึงปัจจัยคุกคามด้านสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในระหว่างรอการประกาศใช้

ศักยภาพด้านสุขภาพตามลักษณะการดูแลสุขภาพโดยชุมชนมี ๓ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การบริการของหน่วยบริการสุขภาพ ในพื้นที่รับบริการของโรงพยาบาลแม่สะเรียงซึ่งให้บริการตรวจรักษาโรค บริการส่งเสริมสุขภาพ ฝากครรภ์ ให้ภูมิคุ้มกัน บริการวางแผนครอบครัวโดยกลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวของโรงพยาบาล เป็นต้น ๒) การดูแลสุขภาพและการช่วยเหลือดูแลกันโดยชุมชน เป็นศักยภาพในการช่วยเหลือดูแลสุขภาพโดยตรง การดูแลสุขภาพที่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ส่วนศักยภาพที่จัดการด้านสุขภาพโดยอ้อม ๓) สนับสนุนให้การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เทศบาลสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ โดยผ่านเทศบาลัญญัติ และผ่านคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องที่ มีงานและกิจกรรมใน ๒ ส่วนนี้ ได้แก่ ๑) การสนับสนุนกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน ๒) สนับสนุนให้การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพชุมชน และมีลักษณะทุนที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานะและศักยภาพด้านสภาวะแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ ทุนระดับบุคคล จำนวน ๖๙ ทุน ทุนระดับกลุ่มองค์กรจำนวน ๘ ทุน ทุนระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์จำนวน ๑๔ ทุน ทุนระดับชุมชนหมู่บ้าน จำนวน ๑๑ ทุน ทุนระดับตำบล จำนวน ๒ ทุน

๒.๕ สถานะและศักยภาพด้านการตนเองด้านการเมือง การปกครอง ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เทศบาลตำบลแม่สะเรียงมี ๙ ชุมชน ครอบคลุมเขตพื้นที่การปกครองท้องที่ ๒ หมู่บ้าน ๒ ตำบล คือ คือบางส่วนของหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่สะเรียง และบางส่วนของหมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านกาศ มีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ๒,๒๘๖ คนมาใช้สิทธิ์จำนวน ๑,๒๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖๙ กิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมอื่นๆ ในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ การจัดทำธรรมนูญสุขภาพโดยภาคประชาชน ร่วมกับเทศบาลตำบลแม่สะเรียงและหน่วยงานรัฐ ภายใต้ชื่อกลุ่มสร้างเมืองสุขภาพะ ซึ่งปัจจุบันยกย่องเสร็จและจะมีการประกาศใช้ในปี ๒๕๕๙ การจัดทำแผนแม่บทชุมชนและแผนพัฒนาเทศบาลผ่านเวทีประชาคมในแต่ละชุมชน มีตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมร้อยละ ๕๐ การประชุมประจำเดือนในแต่ละชุมชนเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานในชุมชน และลงมติเพื่อกำหนดโครงการกิจกรรมมีตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมประชุมร้อยละ ๖๐ นอกจากนี้ยังมีการกำหนด กฎ กติการ่วมกันของกลุ่มทางสังคม กองทุนสวัสดิการระดับตำบลที่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากสมาชิกซึ่งเข้าร่วมรับฟัง และให้ข้อคิดเห็นและการลงมติ

ศักยภาพการจัดการตนเองด้านการเมือง การปกครอง ปรากฏใน ๔ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เทศบาลตำบลแม่สะเรียงดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการทำประชาคมเพื่อให้ได้แผนแม่บทชุมชน การพัฒนาเทศบาลัญญัติ และการเข้าร่วมตรวจสอบจากตัวแทนครัวเรือนกว่าร้อยละ ๖๐.๒) การมีกฎ กติกา ร่วมกัน ปรากฏให้เห็นใน ๒ ระดับได้แก่ (๑) การมีกฎ กติกา ระดับกลุ่ม (๒) กฎ กติกา ระดับชุมชนและมีลักษณะทุนที่สนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานะและศักยภาพด้านการเมืองการปกครองของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ ทุนระดับบุคคล จำนวน ๗๕ ทุน ทุนระดับกลุ่มองค์กรจำนวน ๑ ทุน ทุนระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ จำนวน ๑๕ ทุน ทุนระดับชุมชนหมู่บ้าน จำนวน ๕ ทุน ทุนระดับเครือข่าย จำนวน ๘ ทุน

๒.๖ สถานะและศักยภาพการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงในการจัดการตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เป็นภารกิจบริการสาธารณะ ภายใต้การดำเนินการโดยหลักการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง คำนึงถึงปัญหาสังคม และผลกระทบระยะยาวที่อาจก่อให้เกิดขึ้นในอนาคต ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุ ณ มีนาคม ๒๕๕๙ พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวน ๗๒๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ เป็นผู้สูงอายุระยะต้น (๖๐- ๖๙ ปี) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๔ รองลงมาผู้สูงอายุระยะกลาง (๗๐-๗๙ ปี) และผู้สูงอายุระยะปลายร้อยละ ๒๕.๔ และ ๑๘.๒ ตามลำดับสถานะสุขภาพแยกตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโดยได้สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุทั้งสิ้น ๓๓๙ คน พบเป็นกลุ่มติดบ้าน ๒๗๑ คน ติดสังคม ๕๙ คน มีผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ๘ คน ด้วยพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียงมีพื้นที่คาบเกี่ยวเขตการปกครองท้องที่ ในบางส่วนของ ๒ หมู่บ้าน ๒ ตำบล สถานะการจัดการตนเองในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตามสภาพของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๙ ชุมชน แสดงรูปธรรมของทุนทางสังคมซึ่งปรากฏชัดใน ๓ ระดับได้แก่ (๑) ทุนบุคคลและครอบครัว ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำศาสนา อาสาสมัครจิตอาสาในพื้นที่ และเด็กเยาวชน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นปชชนวัยบุคคล สนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร จัดสวัสดิการ จนทำให้เกิดการช่วยเหลือกันในสังคม และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมและงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (๒) กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)มีจำนวน ๔๓ คน กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ(อผส.)มีจำนวน ๑ คน และมีเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมผู้จัดการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมข้าราชการบำนาญซึ่งเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้นกว่า ๒๐๐ คน ชมรมออกกำลังกาย สภาวัฒนธรรม กลุ่มฌาปนกิจผู้สูงอายุ กองทุนฟื้นฟูผู้สูงอายุ กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการ กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่ม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมในการดูแลเกื้อกูลผู้สูงอายุในชุมชน (๓) หน่วยงาน และแหล่งประโยชน์ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง โรงพยาบาลแม่สะเรียง โรงเรียนผู้สูงอายุ (แม่สะเรียงปัจฉิมวัยวุฒิมหาวิทยาลัย) วัดต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งสร้างผลกระทบต่อนักผู้สูงอายุและครอบครัว ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การจัดสวัสดิการ และการช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

๓.๑ แนวคิด หลักการ

จากฐานคิดการพัฒนา โดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ๒ ฐานคิดหลักในการพัฒนาตำบล ได้แก่ ๑) การใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหา และใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาในประเด็นต่างๆ และ ๒) การบูรณาการการทำงาน ได้แก่ งานพัฒนาเชิงประเด็นที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นภารกิจของเทศบาล ที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการดำเนินการ จึงถือว่าเป็นงานที่ต้องทำประจำตามบทบาทหน้าที่ และบูรณาการเข้าไปในงานแต่ละภาคส่วน จากฐานคิดดังกล่าว นำสู่การจัดสวัสดิการ เพื่อการช่วยเหลือดูแล สำหรับคนในพื้นที่ ด้วยเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก ประชากรมีการเคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงเร็ว สวัสดิการที่เอื้อให้คนเข้าถึงส่วนใหญ่จึงเป็นการช่วยเหลือ ดูแล ระวังภัย ระวังสุขภาพ และมุ่งให้กลุ่มเป้าหมาย เข้าถึง ครอบคลุม ด้วยการขับเคลื่อนโดยชุมชน และเทศบาลหนุน ให้เกิดความต่อเนื่อง และครอบคลุมเป้าหมายต่อไป

๓.๒ งานและกิจกรรมในระบบการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ

งาน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงปรากฏในรูปแบบการช่วยเหลือดูแลกันของประชาชนในพื้นที่ อย่างน้อย ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) การช่วยเหลือดูแลกันในยามปกติประกอบด้วย งาน กิจกรรม ๓ ลักษณะ ได้แก่

(๑) ช่วยเหลือด้วยการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลแม่สะเรียงจัดสวัสดิการช่วยเหลือเกิด เจ็บป่วย เสียชีวิต กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน ช่วยเหลือครอบครัวเมื่อเสียชีวิต กองทุนข้าราชการบำนาญ ช่วยเหลือครอบครัวเมื่อเสียชีวิต เยี่ยมเมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น กองทุนหมู่บ้าน(เงินล้าน) กลุ่มออมทรัพย์ ได้จัดสรรเงินดูแลงาน กิจกรรมสาธารณะ และดูแลเมื่อสมาชิกป่วย กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าจัดสวัสดิการเยี่ยมป่วยสำหรับสมาชิก เป็นต้น

(๒) จัดกิจกรรมที่ให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ เมื่อเจ็บป่วย ถูกทอดทิ้ง อยู่โดยลำพัง ได้แก่ การช่วยเหลือปรับบ้าน รวบรวมในท้องถิ่น กองทุนบุญตุลมาล ช่วยเหลือคนเร่ร่อน ดิดหนี ผู้สูงอายุ ผู้หญิงอยู่ลำพัง ศูนย์กายอุปกรณ์ ประสาน และสนับสนุนกายอุปกรณ์ สำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ยากจน กลุ่มอสม. อมส. เยี่ยมบ้าน ตรวจคัดกรองสุขภาพ เป็นต้น

(๓) สวัสดิการช่วยเหลืออื่นๆ เช่น การเยี่ยมดูแลที่บ้านของเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาล การจัดรถรับ ส่งไปร่วมกิจกรรม ไปตรวจตามนัด การจัดและประสานกายอุปกรณ์ ช่วยเหลือขณะที่มีปัญหาสุขภาพ หรือทุพพลภาพ กลุ่มธนาคารความดี บันทึกความดี ๑ ครั้งได้ ๕ คะแนน สะสมไปเรื่อยถ้าครบตามเกณฑ์กำหนดสามารถและคะแนนเป็นของรางวัลได้ สวัสดิการเพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ ชมรมแสงตะวันมีที่ตั้งในโบสถ์คริสเตียน ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้พิการ ที่กลุ่มเป็นชนเผ่า และอาศัยอยู่ในพื้นที่สูง ทำกิจกรรมสร้างรายได้ เช่น อบรมหลักสูตร นวดแผนโบราณ การทำเสื้อละว้า กระเป๋าจากผ้าพื้นเมือง เป็นต้น และ มีการกระจายสินค้าโดยศูนย์คริสเตียน เป็นต้น สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น

๒) การช่วยเหลือดูแลกันเมื่อเกิดภัยพิบัติลักษณะของภัยพิบัติในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียงประกอบด้วย ๔ ลักษณะ ได้แก่

(๑) น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน เกิดช่วงฤดูฝนเนื่องจากมีแม่น้ำสายสำคัญสองสาย คือ แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะเรียง และเป็นพื้นที่รับน้ำจากต้นน้ำในพื้นที่สูง การช่วยเหลือในชุมชนผ่านคณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยของทั้ง ๙ ชุมชน ซึ่งมีการแต่งตั้ง และกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดการดำเนินงานที่เป็นระบบ ตั้งแต่ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ จัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกับเทศบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระบบสังคมสงเคราะห์ และการช่วยเหลือกันหลังจากเกิดเหตุ ซึ่งมีการประสานงานกับองค์กรของเอกชน เช่น สมาคมนักข่าวอำเภอแม่สะเรียง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นต้น

(๒) ลมพายุเกิดขึ้นในช่วงที่มีพายุฤดูร้อน เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม มีการเตรียมการประชาสัมพันธ์ ติดตามข่าวสารต่างๆ ของผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาสัมพันธ์เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุวาทภัยที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ มีการประสานงานเพื่อเตรียมความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นในชุมชน

(๓) ภัยหนาว เกิดช่วงระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ กลุ่มคณะกรรมการชุมชนได้สำรวจความเดือดร้อน และผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อน เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

(๔) หมอกควันไฟป่า เกิดช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง ค่าปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน ทำให้เกิดปัญหาระบบทางเดิน

หายใจโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้สูงอายุ เด็กเล็ก กลุ่มอสม. คณะกรรมการชุมชนร่วมกันรณรงค์การไม่เผาป่าทุกกรณี ในด้านสุขภาพได้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินชีวิตให้ปลอดภัยจากฝุ่นควัน การดูแลสุขภาพพลีก์เสี่ยงการสูดดมอากาศโดยไม่มีการป้องกันตัวเอง การสร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่ เพื่อลดปริมาณฝุ่นละอองในอากาศของชุมชน ด้วยการพ่นน้ำละอองฝอย โดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

๓) การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

ในกรณีเจ็บป่วยกรณีฉุกเฉิน กรรมการชุมชน ได้มีการแบ่งหน้าที่กันในกลุ่มชุมชนเพื่อให้มีการบริการและช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุ มีระบบการประสานงานที่ชัดเจน เพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อมีสมาชิกของชุมชน หรือชุมชนอื่นใกล้เคียงร้องขอความช่วยเหลือ คณะกรรมการชุมชนที่อยู่ใกล้ที่สุดจะให้ความช่วยเหลือทันที โดยไม่ได้มีการแบ่งแยกความเป็นสมาชิกของชุมชน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการชุมชน หน่วยงาน และกลุ่มสมาชิกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อปพร. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

๓.๓ ทูทางสังคมที่ดำเนินการในระบบการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ ประกอบด้วย เทศบาลตำบลแม่สะเรียง และกลุ่มทางสังคม องค์การชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

๑) เทศบาลตำบลแม่สะเรียง มีการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ ๒ ลักษณะ ได้แก่

(๑) จัดบริการสาธารณะ เพื่อการช่วยเหลือ ประกอบด้วย ๑)การช่วยเหลือเกิดเหตุฉุกเฉินในยามที่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่ไม่สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลด้วยตนเอง หรือ เจ็บป่วยกะทันหัน หรือร่วมกิจกรรม เทศบาลตำบลแม่สะเรียง จะบริการโดยให้เจ้าหน้าที่ กรรมการชุมชนคอยช่วยเหลือบริการไปรับและส่ง ณ โรงพยาบาลแม่สะเรียงหรือสถานที่ต่างๆ ๒)การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ในกรณีที่ผู้พิการผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีต่อสุขภาพ ทางเทศบาลตำบลแม่สะเรียง จะจัดสรรงบประมาณและจะติดต่อประสานงานไปยัง หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้รับการช่วยเหลืองบประมาณ มาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับผู้พิการ ๓) ศูนย์กายอุปกรณ์เทศบาลตำบลแม่สะเรียง จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๖ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้พิการ ให้ได้รับการจัดสวัสดิการ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยทางเทศบาลได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่พัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชมรมคนพิการในพื้นที่ข้างเคียงเช่น ชมรมคนพิการแม่ต๋าน อำเภอกำแพงแสน ชมรมคนพิการแม่ปะ อ.แม่สอด เพื่อขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์ประเภทกายอุปกรณ์สำหรับ

ผู้สูงอายุและผู้พิการ ประเภทวิลแชร์ วอกเกอร์ ไม่เท้า ไม่ค้ำยัน ฯลฯ โดยอุปกรณ์ที่เทศบาลได้รับการสนับสนุนได้ดำเนินการมอบให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่แจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุน ได้ยืมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ ประเภทกายอุปกรณ์ ผู้สูงอายุ ที่มีความต้องการ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จัดทำระบบข้อมูล ในการขอยืมกายอุปกรณ์ ในกรณีที่ไม่ใช่แล้ว สามารถส่งคืนได้ เพื่อให้รายอื่นได้ใช้ต่อไป จัดมอบอุปกรณ์ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุพร้อมมอบอุปกรณ์ การซ่อมแซมอุปกรณ์ กรณีที่อุปกรณ์ชำรุด เสียหาย ก็นำไปซ่อมแซมให้เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม หลังจากที่ยืมอุปกรณ์แล้ว ก็จะลงพื้นที่เพื่อติดตามดูว่าผู้สูงอายุได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และหาแนวทางต่อไปในกรณีที่พบข้อบกพร่อง ควรจะอย่างไรต่อไป โดยมีคณะทำงาน ทำหน้าที่ดูแลศูนย์กายอุปกรณ์ และมีผู้รับผิดชอบหลัก คือ งานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

(๒) สนับสนุนให้เกิดกองทุน ที่เอื้อต่อการช่วยเหลือ ดูแลกันประกอบด้วย ๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีการบริหารจัดการกองทุนในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการเสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน และเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิตในเรื่องการเกิด การเจ็บ การตาย และการศึกษา การเจ็บป่วย นอนโรงพยาบาลจะได้รับสวัสดิการวันละ ๑๐๐ บาทปีละไม่เกิน ๑,๕๐๐ บาท(มิใช่รับรองแพทย์ ต้องไม่เกิน ๑๘๐ วัน) เสียชีวิต ส่งเงินสมทบครบ ๑๘๐ วันรับเงินฌาปนกิจ ๓,๐๐๐ บาท ครบ ๓๖๕ วันรับ ๔,๐๐๐ บาท ครบ ๗๓๐ วัน (๒ ปี) รับ ๕,๐๐๐ บาท และครบ ๓ ปีขึ้นไป รับ ๖,๐๐๐ บาท และช่วยเหลือสมาชิกเมื่อประสบภัย ๒) กองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ การดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ร่วมกับ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต ๑ เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดบริการสาธารณสุขเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ การรักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิ ที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต และเพื่อให้การบริการด้านสาธารณสุขของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายในชุมชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติโอนเงินงบประมาณ สนับสนุนกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ในอัตรา ๔๕ บาทต่อหัวประชากร และเทศบาลจัดสรรงบประมาณสมทบร้อยละ ๕๐ ของจำนวนเงินรายหัวประชากรที่ได้รับจัดสรรมาจากกองทุน สนับสนุนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพเช่น การออกกำลังกาย การเยี่ยมบ้าน การจัดการขยะ โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยหน่วยบริการสุขภาพ และองค์กรภาคประชาชน

๓) **กลุ่มทางสังคม องค์การชุมชน** ประกอบด้วยกลุ่มทางสังคม ที่มีงาน กิจกรรม ที่สร้างผลกระทบด้านสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือโดยตรงกับผู้สูงอายุ และเป็นผู้ดำเนินการหลัก ในการจัดสวัสดิการ เพื่อการช่วยเหลือ ประกอบด้วย

(๑) ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เทศบาลตำบลแม่สะเรียงแรกเริ่มได้ขึ้นกับโรงพยาบาลแม่สะเรียง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ทางเทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้รับการโอนย้ายจากโรงพยาบาลแม่สะเรียงและก่อตั้งชมรมขึ้นมาในรูปของคณะกรรมการชมรม มีโครงสร้างกรรมการ ประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประธานสัมพันธ์ และสมาชิก ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ได้แก่ การส่งต่อผู้ป่วย การติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อมาจากสถานบริการ การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น การตรวจคัดกรองสุขภาพเบื้องต้น การเยี่ยมบ้าน การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในชุมชนมีทั้งหมด ๙ ชุมชน การดูแลคือ อสม.หนึ่งคนรับผิดชอบ ๘-๑๕ ครัวเรือน

(๒) โรงเรียนปัจฉิมวัยวุฒิมิวิทยาลัย (โรงเรียนผู้สูงอายุ) จัดตั้งปี ๒๕๕๖ เทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้เข้าร่วมศึกษาดูงานกับแม่ข่าย คือ ทต.อุโมงค์ จ.ลำพูน ในเรื่องตำบลสุขภาวะ และได้ทำลงนามความร่วมมือร่วมกับ ทต.อุโมงค์ ต่อจากนั้นเข้าร่วมงานเวทีพื้นพลังชุมชนท้องถิ่นสู่การอภิวัฒน์ประเทศไทย ณ ไบเทค บางนา กทม. เกิดความสนใจในประเด็นโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะเห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีความเข้มแข็งและมีความสามัคคี และอยากให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่ จึงเข้าร่วมลงนามความร่วมมือกับ สสส ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้เปิด โรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนแม่สะเรียงปัจฉิมวัย วุฒิมิวิทยาลัย” เมื่อ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ มีนักเรียนรุ่นที่ ๑ จำนวน ๔๙ คน โดยวิทยาลัยชุมชนหน่วยจัดแม่สะเรียงเป็นผู้กำหนดหลักสูตรในการเรียน ผสมผสานกับความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการอยากเรียน และให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพรวมถึงการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “แก่อายุมีคุณค่า ชราอย่างมีศักดิ์ศรี” มีนักเรียนสองรุ่นแรก ๔๙ คน จบการศึกษาแล้วและรุ่นที่สอง ๔๑ คนโดยมีหลักสูตรในการศึกษาที่ได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากสถาบันการศึกษา คือวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน หน่วยจัดแม่สะเรียง ได้จัดหลักสูตรตามความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเพื่อดูแลผู้สูงอายุประกอบด้วยอสม.เทศบาลแม่สะเรียง และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

(๓) ศูนย์คริสเตียนเพื่อพัฒนาผู้พิการจากเดิมเป็นมูลนิธิโรงพยาบาลคริสเตียน แล้วไม่มีคนหมอมาทำงานเต็มเวลา ประกอบกับประเทศไทยเริ่มเข้มงวดเรื่องบุคลากรทางการแพทย์เฉพาะทางนี้ต้องผ่านการสอบภาษาไทย ทำให้คนหมออนต้อออกจากโรงพยาบาล แต่เนื่องจากที่ผ่านมา

คุณหมอได้ทำงานเกี่ยวกับคนพื้นที่สูงหลาย ๆ พื้นที่ ทำให้เห็นว่ามีคนพิการมากที่ไม่ได้รับการดูแล จึงคิดทำงานต่อเนื่องเกี่ยวกับคนพิการ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ดำเนินการในเรื่องของกลุ่มอาชีพการช่วยเหลือทางสังคม โดยจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ มีการทำงานในรูปของคณะกรรมการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพให้เยาวชนพิการและครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูเด็กพิการ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพให้เยาวชนพิการและครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูเด็กพิการ ในส่วนคณะกรรมการมีผู้สูงอายุร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

(๔) ชมรมแสงตะวัน เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ปกครอง ผู้ดูแลผู้พิการ เพื่อช่วยเหลือกัน ทั้งครอบครัวที่มีผู้พิการที่เป็นชนเผ่าและอาศัยอยู่ในพื้นที่สูง โดยมีกิจกรรมสร้างรายได้ เช่น อบรมหลักสูตรนวดแผนโบราณ การทำเสื้อละว้า กระเป๋าจากผ้าพื้นเมือง เป็นต้น ซึ่งสามารถทำได้ที่บ้านและมาฝากขายที่ศูนย์คริสตเตียนเพื่อพัฒนาผู้พิการ เป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวผู้พิการ

(๕) กองทุนบัยตุลมาล จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นกองทุนที่ตั้งโดยหลักการศาสนา ข้อที่ ๔ คือเรื่องของชะกาต ซึ่งหลักศาสนากำหนดให้มุสลิมที่มีทรัพย์สินหรือเงินออมมูลค่าเกินทองคำหนัก ๕ บาท (ประมาณหนึ่งแสนบาท) และ ถ้าเงินนั้นถูกเก็บออมอยู่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรจนครบ ๑ ปี ในเดือนรอมฎอน เวียนมาในอีกหนึ่งรอบปี ก็ต้องจ่ายร้อยละ ๒.๕ จากจำนวนเงินที่ออมอยู่เข้ากองทุนบัยตุลมาล และศาสนากำหนดให้จ่ายให้แก่บุคคลด้อยโอกาสในสังคม เช่น ช่วยเหลือผู้ที่ขัดสน รายได้ไม่พอค่าใช้จ่ายช่วยเหลือคนที่ยากจนไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีรายได้ช่วยเหลือผู้ที่เป็นแม่ม่าย เด็กกำพร้า ช่วยเหลือคนติดหนี้ช่วยสร้างโรงเรียน โรงพยาบาลช่วยเหลือคนเดินทางผู้พลัดถิ่นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อปรับคุณภาพทางสังคมเริ่มจ่ายตามหลักนิติศาสตร์อิสลามก่อน ส่วนที่เหลือจะจ่ายตามหลักรัฐศาสตร์ตามความจำเป็นและข้อเท็จจริงสถานการณ์ที่เป็นจริงของแต่ละคน แต่ละครอบครัว โดยจะมีผู้สูงอายุเป็นผู้มีส่วนได้รับเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้รับทั้งหมด โดยพิจารณาจากผู้ที่ไม่มียศบรรดาศักดิ์เลี้ยงดูสงเสีย ผู้สูงอายุที่เป็นแม่หม้าย เป็นลำดับต้นๆ โดยคณะกรรมการมัสยิดเป็นผู้ดำเนินการ

(๖) กองทุนหนึ่งกรูบาน กองทุนหนึ่งกรูบาน จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ เกิดจากหลักการศาสนาที่กำหนดให้มีการเชือดสัตว์เพื่อนำเนื้อมาเป็นอาหาร ในเทศกาลฮัจญ์ เรียกว่า “กรูบาน” แปลว่า การจ่ายออกไป หรือการ “พลี” โดยนำเนื้อแจกจ่ายไปยังคนยากจน เพื่อนฝูง ญาติมิตร โดยไม่จำกัดความเชื่อหรือศาสนา ส่วนหนังสัตว์ใหญ่ที่ทำกรูบานนั้นจะถูกนำมาขายแล้วนำเงินมาตั้งเป็นกองทุนเรียกว่า “กองทุนหนึ่งกรูบาน” เพื่อใช้ในการสังคมสงเคราะห์ทั่วไป เช่น ภัยพิบัติต่างๆ หรือจะใช้ในกิจกรรมเดียวกับข้อกำหนดเรื่อง ชะกาต ก็ได้รูปแบบของการทำงาน ทั้งกองทุนบัยตุลมาล และกองทุนหนึ่งกรูบาน ชุมชนมุสลิมจะมีคณะกรรมการมัสยิดที่คอยดูแลจัดเก็บ จัดจ่าย และทำบัญชีแจ้ง

จัดเก็บแก่ชุมชนทราบเป็นที่เปิดเผย (ตีดประกาศ) และสืบทราบผู้ที่มีสิทธิรับเพิ่มจากจำนวนที่มีอยู่เดิม ปรับตัวเลขตามความจำเป็น และอาจเสนอคัดรายชื่อออกจากบัญชี หากต่อมาพบว่ามิใช่สถานะดีขึ้น และชักชวนให้กลับมาเป็นผู้จ่าย แทนการเป็นผู้รับต่อไป

(๗) กลุ่มฌาปนกิจชุมชนจองค่ากลุ่มฌาปนกิจศพของชุมชนจองค่า เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเกิดจากความต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกชุมชน มีการประชุม เพื่อหาแนวทางร่วมกัน ในการก่อตั้งกลุ่มฌาปนกิจศพ มีข้อตกลงร่วมกันในการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในยามมีกรณีเสียชีวิต เมื่อมีบุคคลในชุมชนเสียชีวิตแต่ละครัวเรือนจะช่วยเหลือสงเคราะห์ ศพ ครัวเรือนละ ๕๐ บาท โดยเก็บเงินจากครัวเรือนที่สมัครใจ เข้าร่วมกลุ่ม ฌาปนกิจศพ ในชุมชน หรือการจัดนำพวงหรีดไปร่วมไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิต ดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ

(๘) กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียนเกิดจากการรวมกลุ่มของข้าราชการครูบ้านนาญที่ ต้องการสวัสดิการและการออมทรัพย์ เมื่อประมาณปี ๒๕๕๗ โดยมีการจัดตั้งเป็นเครดิตยูเนียน ข้าราชการครูบ้านนาญ มีการออมทรัพย์และการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในการกู้ยืมและสวัสดิการ ที่สมาชิกเสียชีวิต ทายาทเป็นผู้ได้รับประโยชน์

(๙) กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านโป่งใน ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๙ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการออมทรัพย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม ออมทรัพย์ในรูปแบบของคณะกรรมการสมาชิกจะรับเงินปันผล ๘๐% ต่อปีสมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ๒๐% กรณีสมาชิกเสียชีวิตและเกิดอุบัติเหตุ

(๑๐) กองทุนหมู่บ้าน กองทุนชุมชนบ้านโป่ง ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการ อุดหนุน เสียสละ เอื้ออาทร รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ ในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก เริ่มต้น จากการรับฝากเงินจากสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรที่ให้การสนับสนุน และสมาชิกเองก็สามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนได้ตามระเบียบกองทุน โดยระบุ วัตถุประสงค์การกู้ยืมอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถกู้ได้รายหนึ่งไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมาในปี ๒๕๕๐ ได้ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ และได้รับเงินโอน ๑ ล้านบาท จากรัฐบาล

(๑๑) กลุ่มตัดเย็บเสื้อโตกลุ่มตัดเย็บเสื้อโต จัดตั้งโดยการรวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชน โป่งนอก เพื่อประกอบอาชีพ มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกโดย ให้กู้ยืมได้โดยไม่มีดอกเบี้ย มี สวัสดิการค่าเดินทางไปอบรม มีงบประมาณสำหรับเย็บใช้ไม่เกินปีละ ๕๐๐ บาทต่อสมาชิก ๑ คน มีผู้สูงอายุร่วมเป็นคณะกรรมการ และผู้นำกลุ่ม

๓.๔ วิธีการทำงาน เพื่อให้เกิดสวัสดิการ ช่วยเหลือ พื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง มีวิธีการทำงานใน ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑) วิธีการจัดงานสวัสดิการ ของทุนทางสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง มีการจัดงาน ที่ทำให้เกิดสวัสดิการ ช่วยเหลือ อย่างน้อยที่สุด ๖ เรื่องได้แก่

(๑) สวัสดิการครบวงจรตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาล จัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิตในเรื่องการเกิด การเจ็บ การตาย และการศึกษา ให้การช่วยเหลือกรณีเมื่อเสียชีวิต ได้แก่ กลุ่มฌาปนกิจศพชุมชนทองคำ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนโป่งใน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มข้าราชการครูบำนาญ กลุ่มตัดเย็บเสื้อไต เป็นต้น

(๒) สวัสดิการเพื่อการอาชีพ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนบำนาญคนชรา สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนโป่งใน กลุ่มตัดเย็บเสื้อไต จัดสวัสดิการให้กู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น

(๓) สวัสดิการสำหรับผู้ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาล กองทุนบำนาญคนชรา กองทุนหนึ่งกurban ศูนย์กายอุปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือคนพิการ ผู้ประสบภัยพิบัติ การช่วยเหลือที่เป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือการปรับบ้านเพื่อให้คนพิการ ผู้สูงอายุ ดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองสะดวกขึ้น เป็นต้น

(๔) สวัสดิการด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง สนับสนุนการจัดการขยะที่ดี และเป็นระบบ จัดถุงสีแยกขยะ บริการจัดเก็บขยะ และทำข้อตกลงโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีกลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะเปียก แจกจ่าย จำหน่ายเพื่อใช้ประโยชน์ เช่น การรดพืชผัก แปรรูปเป็นน้ำยาเอนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน การปรับปรุงน้ำเสียในท่อน้ำทิ้ง เป็นต้น

(๕) สวัสดิการแก่ผู้นำ ได้แก่ กลุ่มตัดเย็บเสื้อไต จัดสวัสดิการสำหรับคณะกรรมการเพื่อเป็นค่าเดินทางไปอบรม และให้สวัสดิการเมื่อเจ็บป่วย เสียชีวิต เป็นต้น

(๖) สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในกรณีต่างๆ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ให้การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมอาชีพ จัดหาผู้ดูแลกรณีเจ็บป่วย ไม่มีคนดูแล ศูนย์กายอุปกรณ์ การจัดรถรับ-ส่ง กรณีเจ็บป่วย อุบัติเหตุ ตรวจวัด และเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จัดพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีส่วนร่วมสาธารณะไว้ออกกำลังกาย มีลานกิจกรรมไว้เป็นที่รวมกลุ่มทำกิจกรรม การจัดหาอุปกรณ์ออกกำลังกาย การซ่อมแซมอาคารบ้านเรือนผู้ที่ประสบภัย การซ่อมถนน เป็นต้น

๒) วิธีการบริหารจัดการคน การดำเนินงานเพื่อการจัดสวัสดิการช่วยเหลือ มีผู้เกี่ยวข้องใน ๒ ส่วน ได้แก่

(๑) คนดำเนินการ ได้แก่ แกนนำกลุ่ม คณะกรรมการ ที่ดำเนินการในกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชนที่ดำเนินงานเพื่อจัดสวัสดิการ ให้ครอบคลุมกับความต้องการของสมาชิก มีที่มาของการเป็นกรรมการที่แตกต่างกัน ได้แก่ คณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก ได้แก่ คณะกรรมการสหกรณ์เครดิตยูเนียน คณะกรรมการกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนโป่งใน คณะกรรมการกลุ่มฌาปนกิจศพชุมชนจอบคำ คณะกรรมการกลุ่มข้าราชการการครูบำนาญ คณะกรรมการกลุ่มสตรีผ้าทอกะเหรี่ยง เป็นต้น คณะกรรมการที่มาจากการเป็นผู้นำโดยตำแหน่ง ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ คณะกรรมการกองทุนบี้ยตุลมาล คณะกรรมการกองทุนหนึ่งกรูบาน เป็นต้น โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ในการจัดทำข้อตกลงของกลุ่ม การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม การจัดวางระเบียบ การบริหารจัดการการเงิน เป็นต้น

(๒) ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการจัดสวัสดิการ ประกอบด้วย ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑)สมาชิกของกองทุนหรือกลุ่มทางสังคมโดยสมัครใจ ได้แก่ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อให้ได้รับสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการออมทรัพย์และช่วยเหลือสมาชิกยามขาดแคลนทุนทรัพย์โดยการให้กู้ยืม พร้อมกับมีสวัสดิการช่วยเหลือยามสมาชิกเสียชีวิต ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน โดยสมาชิกสมทบเงินกองทุนวันละ ๑ บาท กลุ่มข้าราชการครูบำนาญ ได้รับเงินสวัสดิการช่วยเหลือจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๒๐๐ บาทต่อคนต่อปี กลุ่มฌาปนกิจชุมชนจอบคำ ค่าสมาชิกเป็นเงิน ครั้วเรือนละ ๕๐ บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียน ให้สมาชิกได้มีการออมทรัพย์เป็นรายเดือนขั้นต่ำ ๑๐๐ บาท กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนโป่งใน สมาชิกมีการชำระเงินค่าสมัครสมาชิก และมีเงินสัจจะสะสมในกลุ่ม ๒)เป็นสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลแม่สะเรียง ได้แก่ การช่วยเหลือรับส่งเมื่อเจ็บป่วยฉุกเฉิน การรับ ส่ง เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาล งานบุญประเพณี การได้รับประโยชน์จากการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

(๓) ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ กองทุนบี้ยตุลมาล เป็นกองทุนที่ตั้งโดยหลักศาสนา และศาสนากำหนดให้จ่ายให้แก่บุคคลด้อยโอกาสในสังคม เช่น แม่หม้ายเด็กกำพร้า คนทุพพลภาพ คนยากจนคนที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวคนถูกทอดทิ้ง โดยสามารถให้ความช่วยเหลือทุกคน ไม่มีการแบ่งแยกทางศาสนา การดูแลเยี่ยมสุขภาพของกลุ่ม อสม. เป็นต้น

๓.๕ ความเชื่อมโยงกับ ลักษณะงานกิจกรรม การดูแลผู้สูงอายุ

(๑) การพัฒนาและนำใช้ข้อมูล ประกอบด้วย การพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) (RECAP) โดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียง นอกจากนั้นยังมีฐานข้อมูลอื่นที่ สนับสนุนให้เกิดการดูแล

ผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้อมูลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ข้อมูลตามสถานการณ์อยู่อาศัย ของโรงพยาบาล แม่สะเรียง ข้อมูลกลุ่มอายุตามการรับเบี้ยยังชีพ ตามศักยภาพของสุขภาพ และข้อมูลการติดตาม ผลการตรวจสุขภาพของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่สะเรียง เป็นต้น

(๒) การบริการและการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การบริการตรวจสุขภาพเบื้องต้น เยี่ยมบ้าน ติดบ้าน ติดเตียง คนพิการ ตรวจคัดกรอง เบาหวาน ความดันโลหิต มะเร็ง และส่งต่อ ของโรงพยาบาลแม่สะเรียง และกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม กลุ่มอสม. อพส. คูแลหลังคาเรือน ที่รับผิดชอบ เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ให้คำแนะนำการเฝ้าระวังและจัดการเรื่องขยะ หมอกควัน โรคที่ พบบ่อย เป็นต้น

(๓) การส่งเสริมอาชีพ และลดรายจ่าย ประกอบด้วย การผลิตสินค้าพื้นเมือง แปรรูปอาหาร ฝึกทักษะเพิ่มเทคนิค การผลิตจัดหา และกระจายตลาด แบ่งปันผลกำไรในกลุ่ม เพิ่มรายได้ ของกลุ่ม ปักปลูกเห็ดยอ กลุ่มดอกไม้จันทร์ กลุ่มทอผ้ากระเหรี่ยง กลุ่มทำไข่เค็ม น้ำพริกกุ้งฮาลาล เป็นต้น

(๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ประกอบด้วย กลุ่มจัดการขยะ คัดแยก รีไซเคิล จัดการมลพิษ ขยะ น้ำเสีย ในชุมชน กองช่างเทศบาลแม่สะเรียง สำรวจและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อใน บ้าน ทำทางลาดในวัด ออกแบบเส้นทางปั่นจักรยานที่ปลอดภัย มีพื้นที่สาธารณะในการออกกำลังกาย เช่น สวนสุขภาพ ลานกิจกรรม ลานกีฬา เป็นต้น

(๕) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสา ประกอบด้วย ความหลากหลายของศาสนา ชชาติพันธุ์ ที่ให้ความช่วยเหลือกันเอง เช่น มัสยิดอิสลาม มีคณะกรรมการที่คอยดูแลความเป็นอยู่ของ ศาสนิก จัดกองทุนช่วยเหลือ คนทุกข์ยาก ลำบาก เจ็บป่วย เป็นต้น โบสถ์คริสต์ มีผู้นำเผยแผ่ศาสนา วนับสนุนการช่วยเหลือ ด้านการประกอบอาชีพ เพิ่มทักษะ การผลิตสินค้าใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ ผู้ด้อย โอกาส วัดพุทธ วัดพม่า มีสภาวัฒนธรรม ที่นำการประกอบกิจกรรมนบุญ ประเพณี ลานวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ที่เป็นข้าราชการบำนาญ รวมกลุ่มดูแลกัน เป็นอาสาสมัครเพื่อพัฒนางาน ของชุมชน รวมถึงการเป็นผู้นำการจัดการโครงการ

๓.๖ ผลผลิต ผลลัพธ์

(๑) ผลต่อประชากรเป้าหมายการดำเนินการในกิจกรรมมีผลต่อกลุ่มเป้าหมาย (ผู้สูงอายุ)

จำนวนประชากรผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงทั้งหมด มี จำนวน ๗๒๔ คน โดยแยกเป็นประชากรผู้สูงอายุเพศชาย ๓๐๓ คน เพศหญิง ๔๒๑ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากร ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๗ ผลผลิตที่เป็นผลจากการจัดสวัสดิการ ดังนี้

- เกิดโรงเรียนผู้สูงอายุ (โรงเรียนปัจฉิมวัยวุฒิมหาวิทยาลัย) ๑ แห่งจำนวนนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งหมดสองรุ่น มีจำนวน ๙๐ คน
- สมาชิกในครัวเรือนผู้สูงอายุ ได้รับการฝึกทักษะการดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือนของตนเองได้ถูกวิธี และจัดอบรม อสม. จำนวน ๔๗ คน เจ้าหน้าที่เทศบาลจำนวน ๓ คนและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สะเรียง เพื่อติดตามเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียง ในชุมชนเทศบาลตำบลแม่สะเรียง
- มีกลุ่มกิจกรรมใหม่ เกิดกลุ่มรำไม้พลองแม่บุญมีของผู้สูงอายุในชุมชนมงคลทอง จำนวน ๑๕ คน เพื่อรวมกลุ่มในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในชุมชน
- มีศูนย์กายอุปกรณ์เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ที่มีกายอุปกรณ์ ที่ได้จากการประสานงานกับเครือข่ายต่างๆ ทั้งใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว และประสานขอรับการสนับสนุนไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ
- มีคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนเพื่อเป็นวิธีปฏิบัติ โดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สะเรียง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สะเรียง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียง ร่วมกันจัดทำ
- ผู้เฒ่า เป็นหนี้ ทุกข์ยาก ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุน
- มีสวัสดิการช่วยเหลือ เมื่อผู้สูงอายุเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล และเสียชีวิต

(๒) ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ (สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง) ที่เทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้ดำเนินการ มีดังนี้

- ปัญหาของผู้สูงอายุได้รับการแก้ไข เช่น เรื่องการไม่มีกายอุปกรณ์เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันหรือในภาวะที่จำเป็น การไม่มีสวัสดิการ ปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติ ถูกฉ้อโกง เป็นต้น
- ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้านที่อยู่อาศัย เกิดความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน
- ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีจากการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และสามารถถ่ายทอดทักษะและความรู้ในการบริโภคให้กับคนในครอบครัวได้
- ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในการอยู่ในสังคม ไม่มีความรู้สึกว่าเป็นภาระในการดูแลของบุตรหลานและสังคม
- ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาการเรียนรู้

๓.๗ กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

(๑) เครื่องมือกลไกที่นำใช้เทศบาลตำบลแม่สะเรียงใช้รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเป็นกลไกในการดำเนินงานของทุนในสังคม การบูรณาการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยตรง นำหลักกรรมมาภิบาลเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุนทางสังคมนั้นจะต้องเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมนั้นๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้มีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย

(๒) ทุนทางสังคมที่มำดำเนินการผู้ดำเนินการหลัก ผู้ดำเนินการร่วม ผู้มาสนับสนุนเทศบาลตำบลแม่สะเรียงในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ คือ ทุนระดับบุคคล ทุนระดับกลุ่มทางสังคม ทุนองค์กรระดับหน่วยงาน และทุนระดับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครบทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การบริโภคอาหาร การพัฒนาระบบการบริการในรูปแบบเชิงรุก ไม่รอปัญหา

(๓) การประสานหน่วยงานองค์กรภาครัฐ และอื่นๆ ที่มาร่วมหรือสนับสนุน รูปแบบ วิธีการสนับสนุนการนำใช้ข้อมูลทุนทางสังคมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงในโครงการ/กิจกรรม ต่างๆ นั้นได้วิเคราะห์จากความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องโดยตรงจากโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น กิจกรรมโรงเรียนปัจฉิมวัยวุฒิวิทยาลัย กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม จะมีการนำใช้ทุนบุคคล ประชาญ์ เข้ามามีส่วนร่วม หรือกิจกรรมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ก็จะทำทุนบุคคล ทุนองค์กรระดับหน่วยงาน ทุนกลุ่มทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น

๓.๘ ปัจจัยเงื่อนไข

(๑) ปัจจัยการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ต่างๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จโดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียงได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญทั้งนี้โดยผ่านกิจกรรมทางสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งสิ่งที่เป็นพลังขับเคลื่อนในการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมรวมถึงการพัฒนาพื้นที่นั้นประกอบไปด้วย ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน องค์กร (ผู้บริหาร ข้าราชการ) สภาเทศบาล โดยมีการเชื่อมโยงกับทุนต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ มีการทำงานเชิงรุก ไม่รอปัญหา ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการสร้างความตระหนักและพัฒนาไปพร้อมๆ กันเพื่อร่วมขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ในมิติอื่นๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

(๒) เทศบาลตำบลแม่สะเรียงมีรูปแบบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ต่างๆ ผ่านกระบวนการควบคุมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (PDCA) คือ มีการวางแผนงาน การปฏิบัติตามขั้นตอนของแผนงาน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงเป็นไปอย่างมีระบบ

(๓) ปัจจัยด้านการพัฒนาการสร้างและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อให้มีครอบคลุมการบริการให้กับกลุ่มเป้าหมายสูงสุด

๓.๘ โอกาสในการพัฒนา

(๑) โดยบริบทพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียงที่มีต้นทุนทางสังคมที่หลากหลาย ทำให้มีแนวทางในการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

(๒) การขยายเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร หรือทุนต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว

(๓) การเพิ่มกิจกรรมใหม่ การขยายเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ ทำให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

๓.๙ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ๗ ประการ

คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน มีการเรียนรู้ปัญหาและจัดการปัญหา ได้แก่ การเรียนรู้จากกระบวนการจัดการข้อมูลของพื้นที่ การเรียนรู้แนวทางการจัดการกับปัญหา เช่น กรณีการเรียนรู้ปัญหายะยะในพื้นที่ ชุมชนมีการรวมตัวกัน และออกแบบการจัดการกับขยะด้วยชุมชนเอง นอกจากนั้นแต่ละชุมชนยังมีการเรียนรู้ปัญหาผ่านเวทีประชาคม การประชุมประจำเดือนในชุมชน ได้ร่วมกันให้ข้อคิดเห็นและหาข้อตกลงในการหาทางออกร่วมกัน

คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับโดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้ กลไกที่เป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานในพื้นที่ ได้แก่ กลไกนโยบายรัฐที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น การมีคณะกรรมการ ในการดำเนินกิจกรรมของทุนทางสังคมทั้ง ระดับกลุ่มทางสังคม ตำบล เป็นหลักในการขับเคลื่อน ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ คณะกรรมการสร้างเมืองสุขภาวะ คณะกรรมการวังปลา สภาวัฒนธรรม เป็นต้น การมีและใช้กฎ กติกา ข้อตกลง กลไกในลักษณะดังกล่าวพบได้ในกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันของหมู่บ้าน ข้อตกลงในการจัดการขยะระดับครัวเรือน เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๓ การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเองด้วยการเพิ่มความสามารถให้ทำเป็นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ การสร้างคนให้สามารถทำเป็น และรู้สึกเป็นเจ้าของ มีกระบวนการทำงานใน ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การพัฒนาศักยภาพ ได้แก่ การฝึกอบรม เพิ่มทักษะ การเรียนรู้ข้ามกลุ่ม เช่น กลุ่มทอผ้ากระเหรี่ยง กับกลุ่มปักกระดุมเดือย กลุ่มอาหารพื้นบ้าน กลุ่มทำไข่เค็ม เป็นต้น ๒) การสร้างความเป็นพลเมืองโดย มีและนำใช้กฎ กติกา ร่วมกันในการประชุมและให้ข้อคิดเห็นอย่างพร้อมเพียง ดังปรากฏที่การจัดทำแผนแม่บทชุมชน การจัดทำร่างธรรมนูญสุขภาพของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วม สถานการณ์การมีส่วนร่วมในพื้นที่ ประกอบด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ยกตัวอย่าง ๓ กรณี ได้แก่ ๑)กรณีการจัดการขยะที่จัดเวทีประชาคมหาปัญหา และเหตุของปัญหา และออกแบบการจัดการขยะร่วมกันของชุมชน ผลที่เกิดขึ้นเป็นแนวทางการจัดการขยะที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน ๒)ธรรมนูญสุขภาพ ได้มีการจัดทำข้อมูลปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ และจัดเวทีประชาคมในแต่ละชุมชนเพื่อยกร่างธรรมนูญ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรอประกาศใช้ ๓)การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการประชาคมเพื่อกำหนดกติกา ข้อตกลง กำหนดการออม การให้สวัสดิการร่วมกันของกลุ่มสมาชิก เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๕ การระดมเงินและทรัพยากรเพื่อเป็นทุน การระดมเงินในพื้นที่ประกอบด้วย การระดมเพื่อบุญประโยชน์ การระดมเงินสำหรับสมาชิกของกองทุนสวัสดิการเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ระดมตามเงื่อนไขการเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านทั้งสองหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนการระดมแรง ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขที่ร่วมลงแรงในการดูแล เยี่ยมบ้าน รวมถึงการตรวจคัดกรอง การลงแรงช่วยเหลือเมื่อมีภัยพิบัติในพื้นที่ทั้งน้ำหลาก น้ำท่วมฉับพลัน ไฟป่า และหมอกควัน เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างความสัมพันธ์แนบแน่น อันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนการจัดการตนเองของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เพื่อการสร้างข้อตกลงร่วมกันมีอย่างน้อย ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การมีข้อตกลงของการรวมกลุ่ม เช่น การรวมกันกลุ่มสตรีแม่บ้าน การรวมกันทำกลุ่มอาชีพ การรวมกันทำกิจกรรมออกกำลังกายแบบต่างๆ เป็นต้น ๒) การข้อตกลงการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันระดับชุมชน เช่น การมาร่วมประชุม การมาร่วมลงมติ กฎ กติกา ชุมชนอื่นๆ เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร ภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ มีการจัดการความร่วมมือภายในพื้นที่ ได้แก่กลุ่มผู้นำชุมชนคริสเตียน ชมรมอสม.ตำบล

แม่สะเรียง กลุ่มถนนคนเดิน การจัดการตลาดของกลุ่มอาชีพ และ การจัดการความร่วมมือเฉพาะ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการจัดการขยะ มีการจัดการความร่วมมือผ่านกลุ่มส่งเสริมเมืองสุภาพะ ประเด็นการจัดการสุขภาพผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพตำบล การจัดการอนุรักษ์ผ่าน คณะกรรมการวังปลา ทั้งหมดมีที่มาของความร่วมมือจาก หน่วยงานรัฐ องค์กรชุมชน และเทศบาล

๓.๑๐ ความสอดคล้องกับ ๖ ชุดกิจกรรม ๒๖ ตัวชี้วัด

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ

๑) จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ภายใต้การจัดการบริการ “โรงเรียนแม่สะเรียงปัจฉิมวัยวุฒิ วิทยาลัย” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีคำขวัญว่า “แก่อายุมีคุณค่า ชราอย่างมีศักดิ์ศรี” เปิดรับนักเรียนไปแล้วสองรุ่น ซึ่งรุ่นแรกมี ๔๙ คนซึ่งจบการศึกษาแล้ว และรุ่นที่สองมี ๔๑ คน โดยหลักสูตรที่จัดการศึกษาที่ได้รับความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม จาก วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ได้จัดหลักสูตรตามความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมเป็นวิทยากรในโรงเรียน

๒) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรังฉุกเฉิน และระยะสุดท้าย เพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ได้แก่ การเตรียมอาหารตามวัยการพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อยการป่วยเรื้อรังและ ภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้ได้แก่ การจัดอบรม สมาชิกในครัวเรือนผู้สูงอายุ เพื่อฝึกทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ในครัวเรือนของตนเองได้ถูกวิธี และจัดอบรม อสม. เจ้าหน้าที่เทศบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สะเรียง เพื่อติดตามเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดเตียง ในชุมชนเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

๓) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความ เสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ ได้แก่ การฝึกอบรม อสม. อาสาสมัคร ดูแลผู้สูงอายุ ให้สามารถดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเบื้องต้นได้ การเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุที่ติดเตียงที่ถูกต้อง เป็นต้น

๔) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมของ โรงเรียนผู้สูงอายุ และการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุทุกสถานะสุขภาพ

๕) จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน โดยความร่วมมือกัน ของเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลแม่สะเรียง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สะเรียง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล แม่สะเรียง ในการจัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนขึ้นเพื่อใช้เป็นวิธีปฏิบัติต่อไป

๖) จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพิ่ม อพส. ให้เกิดความเชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย และสามารถที่จะถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นๆ ได้ อาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

- กลุ่ม อสม.เทศบาลตำบลแม่สะเรียงจำนวน ๔๓ คน ในการให้การดูแล ตรวจคัดกรองสุขภาพ เยี่ยมผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นสถิติด้านสุขภาพเพื่อใช้ในการพัฒนา การแบ่งการทำงานและการบริการให้ครอบคลุมทุกชุมชน การขยายองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับญาติ หรือผู้ดูแล ได้ปฏิบัติอย่างถูกวิธี
- อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อพส. จำนวน ๒ คน ที่ผ่านการอบรมมีความเชี่ยวชาญการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ติดบ้าน ติดเตียง ดูแลสภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัย ให้คำแนะนำด้านโภชนาการ การทำกายภาพบำบัด

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

๗) มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ซ่อมแซมพื้นบ้าน บันไดขึ้นลงที่ชำรุด การติดตั้งหรือให้มีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น การสำรวจบ้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ กรณีที่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ มีปัญหาสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต การประสานงานกับโดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ไปยังหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลืองบประมาณเพื่อมาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ

๘) จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้ยืมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ ได้แก่ การจัดศูนย์กายอุปกรณ์เทศบาลตำบลแม่สะเรียง เพื่อประสานงานกับเครือข่ายต่างๆ ทั้งใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว และประสานขอรับการสนับสนุนไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอรับกายอุปกรณ์ เช่น เมื่อได้รับการสนับสนุนกายอุปกรณ์จากแหล่งประโยชน์ต่างๆ ที่สนับสนุนตามการร้องขอ คณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุจะสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ และได้นำกายอุปกรณ์มาทำพิธีพรมน้ำมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคล และ ทำให้เกิดความสบายใจกับผู้สูงอายุที่จะรับกายอุปกรณ์ไปใช้ และได้นำไปมอบให้ผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องใช้กายอุปกรณ์ต่อไป

๙) จัดตั้งศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูฝึกที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ โดยเทศบาลตำบลแม่สะเรียง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล จัดตั้งศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายและอบรมวิธีการออกกำลังกายโดยการใช้อุปกรณ์ให้ถูกต้อง

๑๐) ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง มีการปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทำทางเดินทางลาดและห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ บริเวณสำนักงานเทศบาล และในอนาคตจะดำเนินการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ในบริเวณวัดในเขตเทศบาล จำนวน ๙ วัดในเขตพื้นที่ รวมถึงการจัดเส้นทางปั่นจักรยานในพื้นที่เป็นการเฉพาะ

๑๑) จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ เทศบาลแม่สะเรียงสนับสนุนการจัดพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกันหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ลานวัฒนธรรม ประเพณีออกหว่า ลานอาหารชุมชนเพื่อสุขภาพ ลานออกกำลังกาย เป็นต้น

๑๒) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ กิจกรรมรักษาวัดธรรม ประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณต่อผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณีปอยส่างลอง การทำต๋องลาย (ปางชอย) การตัดตุงจ๋อง การทำโคมหูกระต่าย การทำโคม ๑๖ เหลี่ยมการจัดกิจกรรมงานบุญที่เป็นสิริมงคลที่แสดงความเชื่อพื้นบ้าน ได้แก่ การสูตรทอง การทำบุญเสียวบ้าน การทำบุญศาลหลักเมือง การทำบุญศาลเจ้าพ่อเมืองหลวง การทำบุญศาลเจ้าพ่อพญาน้อย การทำบุญศาลเจ้าพ่อหมอกมุงเหมือง การทำบุญสุสาน พิธีสืบชะตาหลวง พิธีสืบชะตาลำน้ำยม เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนาระบบบริการ

๑๓) จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน ได้แก่ การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ การฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น โดย อสม. เจ้าหน้าที่เทศบาล โรงพยาบาลแม่สะเรียง ให้บริการตรวจคัดกรองสุขภาพ เช่น วัดความดันโลหิต เจาะเลือดปลายนิ้วหาน้ำตาลในเลือด เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการ เป็นต้น

๑๔) จัดบริการรถรับส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา เป็นต้น การบริการรับส่ง กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ ที่ต้องการความช่วยเหลือในการเดินทาง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนมากขึ้น กิจกรรมที่เข้าร่วม ได้แก่ งานบุญประเพณี การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร่วมประชุม เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ร่วมงานศพ นอกจากนี้ยังมีการบริการรับ ส่งกรณีฉุกเฉิน เจ็บป่วย ตรวจตามนัดจากโรงพยาบาล

๑๕) จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ ได้แก่ การมีโทรศัพท์สายด่วน(Hotline)การสื่อสารผ่านระบบไลน์ (line)ระบบการส่งข้อความ (SMS) การถ่ายทอดสด

ทั้งภาพและเสียงผ่านระบบโทรศัพท์ (Web Cam) เป็นต้น (บริการ) จัดให้มีการบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทางระบบไลน์ (Line) และระบบการส่งข้อความ (SMS) เพื่อพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ

๑๗) เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่นรพ. สต. รพ. อปท. เป็นต้น และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ ดังนี้ ๑) โรงพยาบาลแม่สะเรียง ให้บริการตรวจรักษา โรคที่พบบ่อย การเปิดช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุภายใต้โครงการ ๗๐ ปีไม่มีคิว ๒) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับอาสาสมัครตรวจคัดกรองสุขภาพในชุมชน เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ติดเตียง ติดบ้าน ๓) การบริการของหน่วยกู้ชีพเมื่อประสบภาวะฉุกเฉิน และจัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุไปตรวจที่โรงพยาบาลตามนัด ซึ่งเป็นงานของฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ๔) การเปิดช่องทางรับข้อร้องเรียน หรือขอความช่วยเหลือหลายช่องทาง ได้แก่ ทาง web site ศูนย์ให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ ที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายมรดก ด้านสุขภาพ เป็นต้น

๑๘) จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพการใช้สมุนไพรเพื่อการบำบัด บริการจัดส่งอาหารเพื่อสุขภาพ การสวดมนต์ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีลักษณะการดูแลใน ๓ ลักษณะได้แก่ ๑) การบริการผู้สูงอายุโดยหน่วยบริการสุขภาพ ได้แก่ โรงพยาบาลแม่สะเรียง ให้บริการตรวจรักษา โรคที่พบบ่อย การเปิดช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุภายใต้โครงการ ๗๐ ปีไม่มีคิว กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับ อสม.ตรวจคัดกรองสุขภาพและเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดบ้าน เป็นต้น ๒) การดูแลช่วยเหลือกันโดยชุมชน มีอาสาสมัครที่ให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุกระจายอยู่ในแต่ละชุมชนรวม ๔๓ คนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุผ่านการอบรม ๗๐ ชั่วโมง ของกรมอนามัยจำนวน ๒ คน ๓) เทศบาลสนับสนุนกิจกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพ ได้แก่ สนับสนุนกลุ่มออกกำลังกายในแต่ละชุมชน เช่น กลุ่มแม่พลองแม่บุญมี ชมรมบาสโลบ ในชุมชนมงคลทอง ชมรมจักรยาน และชมรมแอโรบิค ชุมชนบ้านทุ่ง สนับสนุนการจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อสุขภาพ ได้แก่ สวนสุขภาพเทศบาล ลานกีฬาในชุมชนมุสลิม ชุมชนคริสเตียน ชุมชนบ้านโป่งนอก เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกัน

๑๙) จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น ฅาปนกิจกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้นการจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกันได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน การฅาปนกิจสงเคราะห์ โดยสมาชิกจะได้รับสวัสดิการในการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย นอนโรงพยาบาล กรณีเสียชีวิตและการกู้ยืม

๒๐) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อประกอบอาชีพตามความถนัดและตามความต้องการ ส่งผลทางตรงต่อการสร้างรายได้ การลดรายจ่าย และการออม มีการสร้างข้อตกลง จัดการทรัพยากร จัดการเงิน เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างกฎ กติกาซึ่งมีทั้งระดับกลุ่ม ระดับองค์กร และตำบล เช่น กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มดอกไม้จันทร์ กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้สด กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยง กลุ่มปักลูกเดือย กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า รวมถึงการมีกติการะหว่าง กลุ่มอาชีพที่คล้ายกัน เช่นกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน ทั้งด้านฝีมือ การตลาดและการบริหารจัดการ เป็นต้น ส่วนการเพิ่มทักษะพัฒนาศักยภาพ พัฒนาเทคนิค มีการฝึกในระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม เช่น การอบรมสมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง ให้สามารถออกแบบลวดลายผ้าเพิ่มใหม่จากเดิม กลุ่มน้ำพริกกุ้งมีการอบรมสมาชิก ในการออกแบบและใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ มีการอบรมสมาชิกและให้ความรู้ ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำน้ำหมักชีวภาพ เช่น ทำแชมพูสระผม น้ำยาล้างจาน เป็นต้น

๒๑) จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ เทศบาลแม่สะเรียง ร่วมกับ โรงพยาบาลแม่สะเรียง พัฒนาชุมชน ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ และดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว ดูแลด้านสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุและการให้ความช่วยเหลือกรณีเกิดอุบัติเหตุหรือกรณีเกิดภัยพิบัติโดยศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒๒) จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนิน โครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดี ซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้ โครงการธนาคารความดี เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนได้มีกระทำความดี โดยจะมีแต้มสะสมคะแนนให้ ถ้าทำความดี ๑ ครั้ง จะได้รับ ๕ คะแนน เมื่อสะสมคะแนนได้ครบ ๑๐๐ คะแนน จะได้รับของตอบแทนเพื่อเป็นกำลังใจให้คนได้กระทำความดี

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การพัฒนานำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ

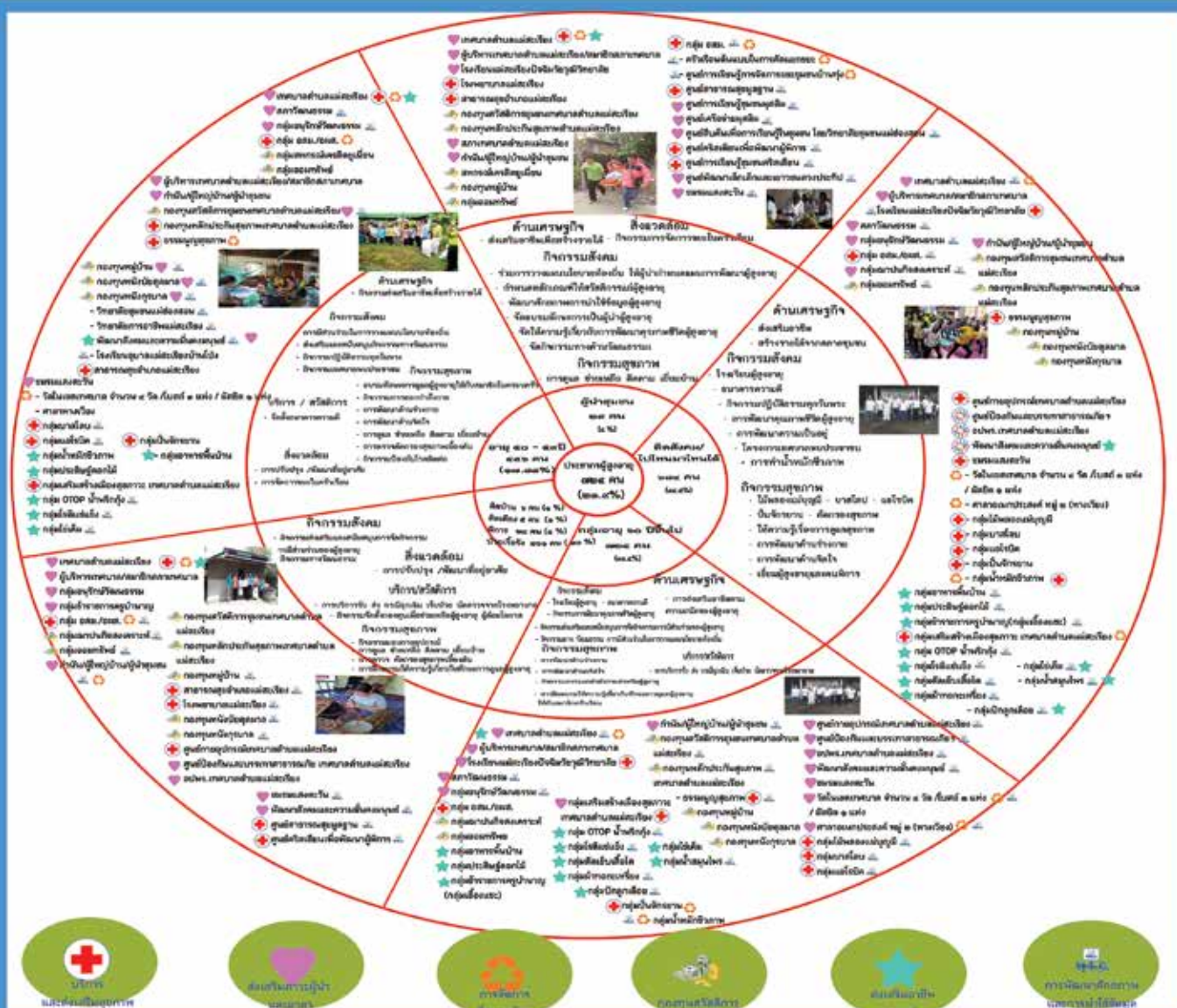
๒๓) จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา ศาสนา การได้รับการสาธารณสุข เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนของผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการ

ดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่นแนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น ๖) การจัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุโดยใช้ฐานข้อมูลชุมชน TCNAP และการทำวิจัยชุมชน RECAP ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ นำใช้ข้อมูล และเป็นเจ้าของ โดยการสร้างทีมพัฒนาฐานข้อมูลตำบลในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำใช้ข้อมูลของชุมชน เพื่อจัดการกับปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน จนเกิดการพึ่งตนเองและนำไปสู่การพัฒนาตำบลสู่การเป็นตำบลสุขภาวะที่ยั่งยืน

๒๔) ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ การมีข้อมูลผู้สูงอายุที่มีการปรับปรุงอยู่เสมอ และใช้ข้อมูลการดูแลสุขภาพร่วมกันกับโรงพยาบาลแม่สะเรียง ทำให้สามารถพัฒนางานการดูแลผู้สูงอายุได้ เช่น ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ข้อมูลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวนำไปวางแผนพัฒนาอาสาสมัครที่ให้การดูแลเพิ่มขึ้น การวางแผนดูแลในระยะยาว การวางแผนรับผู้สูงอายุเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ความจำเป็นด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพและข้าราชการบำนาญ เป็นต้น

๒๕) จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย แผนในระดับพื้นที่หรือตำบล เมื่อวิเคราะห์จำนวนทุนบุคคลรายชุมชนพบว่าผู้นำท้องถิ่นส่วนหนึ่งเป็นผู้สูงอายุ ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนที่มีอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อ เป็นผู้สูงอายุ ฉะนั้นการพัฒนาหลายประเด็นในระดับพื้นที่มีผู้สูงอายุเป็นแกนหลัก ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องที่ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนภาพที่ ๑.๕.๒ แสดง ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนภาพที่ ๑.๕.๓ แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๓

การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ

๑.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลดำหมักรรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

๑. ภาพรวมการพัฒนาตำบลตำบลดำหมักรรรม

ตำบลตำบลดำหมักรรรมตามคำเล่าขานนั้น เป็นหมู่บ้านชื่อว่าบ้านตำบลดำหมักรรรมหรือบ้านแม่คำมี ตำบลดำหมักรรรม เดิมชื่อบ้านไฮ (บ้านไร่) เหตุที่ชื่อว่าบ้านไร่ เพราะราษฎรที่มาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกอพยพมาจากบ้านเหมืองคำ บ้านสะแง อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่ และบ้านตอนิมิต อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ราษฎรเหล่านั้นได้มาทำไร่ทำสวนปลูกฝ้าย ปลูกอ้อย ปลูกข้าว ฯลฯ ซึ่งติดกับบริเวณลำห้วยแม่คำมี ประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน แล้วเรียกชื่อหมู่บ้านตัวเองว่าบ้านไร่ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐

ต่อมามีชาวบ้านคนหนึ่งชื่อนายเต๋ ได้นำแพมาเลี้ยงที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน และมีร่องน้ำเล็กๆ อยู่ข้างบ้านจึงเรียกว่าร่อง(ร่อง) นูเต๋ ต่อมาเมื่อราษฎรมาอาศัยมากขึ้น แล้วพร้อมใจกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านแม่คำมีแพะ” ทั้งนี้เพราะมีการเลี้ยงแพะกันมากนั่นเอง เมื่อตั้งหมู่บ้านขึ้นแล้ว ก็ได้ตั้งวัดขึ้นเป็นครั้งแรกในบริเวณท่าร้างซึ่งอยู่ในซอย ๓ ตรงกันข้ามโรงเรียนแม่คำมีตำบลดำหมักรรรม (ตำบลดำหมักรรรม วิทยาการ)

หลังจากนั้นก็ย้ายมาตั้งบริเวณป้อมยามตำรวจในปัจจุบัน ซึ่งติดกับลำห้วยแม่คำมีตรงข้ามกับบ้านแม่คำมีศรีภูมิ อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่ ต่อมาเมื่อการตัดถนนผ่านบริเวณวัด จึงได้ย้ายวัดมาตั้งอยู่บริเวณที่ตั้งปัจจุบันในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ได้เปลี่ยนชื่อบ้านจากบ้านแม่คำมีแพะเป็นบ้านแม่คำมีตำบลดำหมักรรรม สาเหตุที่เปลี่ยนชื่อนั้นเนื่องจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรนิมิต บริพัตร พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์จักรีได้เสด็จประพาสนครน่าน โดยช้างและม้าพอสด็จมาถึงเขตติดต่อระหว่างบ้านแม่คำมีศรีภูมิอำเภอมะนังติดกับบ้านแม่คำมีตำบลดำหมักรรรม อำเภอร้องกวาง ได้หยุดพักเสด็จประทับในพลับพลาที่ราชบริพารที่ตามเสด็จ และราษฎรสร้างขึ้นถวาย ชาวบ้านเรียกพลับพลาที่ประทับว่า “โสมกู่ลี” ปัจจุบันที่ทั้งสองแห่งนี้เป็นที่ราชพัสดุหมู่บ้านนี้ยังคงเรียกบ้านแม่คำมีตำบลดำหมักรรรมมาตลอดต่อมาปีพ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ยกระดับหมู่บ้านขึ้นเป็นตำบลตำบลดำหมักรรรม มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายวุฒิ วงศ์แพะ และเมื่อยกระดับขึ้นเป็นตำบลมีนายมนัส ภูมิรินทร์ เป็นกำนันคนแรก

สภาพปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๒ ตำบลตำหนักธรรม แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน คือหมู่ที่ ๑ บ้านสะเลียมเหนือ หมู่ที่ ๒ บ้านตำหนักธรรม หมู่ที่ ๓ บ้านสะเลียมใต้ หมู่ที่ ๔ บ้านตำหนักธรรม หมู่ที่ ๕ บ้านสะเลียมเหนือ หมู่ที่ ๖ บ้านตำหนักธรรม หมู่ที่ ๗ บ้านสะเลียมเหนือ หมู่ที่ ๘ บ้านตำหนักธรรม ปัจจุบันตำบลตำหนักธรรม ขึ้นอยู่กับการปกครองอำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ มีนายทวีศักดิ์ หมีนไธสง เป็นกำนันคนปัจจุบัน

ตำบลตำหนักธรรมตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลตำหนักธรรมอำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ห่างจากจังหวัดแพร่ไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ ๒๐ กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอหนองม่วงไข่ ๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดโดยประมาณของตำบลตำหนักธรรม ๑๑.๑๒๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๖,๙๕๕ ไร่ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ทิศใต้ติดต่อกับตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลร้องเข็ม อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลแม่คำมี อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน ๓,๓๕๑ คน แยกเป็นชาย ๑,๖๐๖ คน หญิง ๑,๗๔๕ คน มีครัวเรือน จำนวน ๑,๐๓๙ ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๐ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๑๕ อาชีพรับราชการ และค้าขายคิดเป็นร้อยละ ๑๕ มีวิสัยทัศน์ว่า “ตำหนักธรรมน่าอยู่ เชิดชูวัฒนธรรม นำการศึกษา ปลอดภัย เสริมเศรษฐกิจพอเพียง” มีโรงเรียนในเขตตำบล จำนวน ๒ โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จำนวน ๒ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒ แห่ง วัด ๒ แห่ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ๑ แห่ง แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรแบบพอเพียง จำนวน ๒ แห่ง

และส่วนมากบุคคลเหล่านี้มักจะได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้อง ในด้านการได้รับการช่วยเหลือและความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือ ในระยะที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมมีความพยายามที่จะทำระบบจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบันแต่ก็ยังไม่ได้เท่าที่ควรและมีการร่วมมือกับ รพ.สต.และชมรม อสม. ในการสืบค้นและบันทึกข้อมูล หากแต่จำนวนผู้ป่วยในบางครั้งก็ยังไม่ถูกต้องแม่นยำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่ อบต. ตัวผู้สูงอายุเอง หรือแม้กระทั่งผู้พิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ ให้ อบต.ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น

๒. เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ อบต.ตำหนักธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้มีสถานการณ์ปัญหาและความต้องการ อันนำไปสู่การพัฒนาบูรณาการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์ สวัสดิการและการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ก่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ต่อผู้สูงอายุ รายละเอียดดัง แบ่งระยะการพัฒนาได้ ๓ ยุค คือ ๑) ยุคก่อตั้ง ๒) ยุคพัฒนา และ ๓) ยุคเชื่อมโยงประสาน รายละเอียดดัง แผนภาพแสดง

แผนภาพที่ ๑.๖.๑ เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ยุคก่อตั้ง(พ.ศ. ๒๕๕๓- ๒๕๕๖)

พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ได้ประสบปัญหาการรับทราบข่าวสารสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ และข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจึงได้เล็งเห็นความสำคัญกับผู้กลุ่มสูงอายุ มีนโยบายให้ดำเนินกิจกรรมอบรมให้ความรู้ ส่งเสริมการออกกำลังกาย ในการจ่ายเบี้ยยังชีพเกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุจึงได้มีการประชุมและจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุขึ้น มีกิจกรรมที่ตอบสนอง ได้แก่ แกนนำซึ่งเป็น จิตอาสาของผู้สูงอายุ ร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่อบต. ออกไปพูดคุยเชิญชวนผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็ง มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ ลูกประคบ ยาหม่อง และกิจกรรมการออกกำลังกาย รำไม้เท้าแม่บุญมี เป็นต้น ซึ่งทำให้กลุ่มผู้สูงอายุมีกลุ่มที่เป็นรูปธรรม

ยุคพัฒนา(พ.ศ. ๒๕๕๖- ๒๕๕๗)

พ.ศ.๒๕๕๗ ความต้องการของสวัสดิการกลุ่มผู้สูงอายุจึงได้เริ่มสวัสดิการเงินสงเคราะห์ จึงมีการประชุมกลุ่มผู้สูงอายุโดยมีข้อตกลงร่วมกันตั้งกองทุนเงินสวัสดิการสงเคราะห์ให้กับสมาชิกด้านการเกิด แก่ เจ็บตาย เรียกว่า ออมวันละบาท มีการจัดตั้งกลุ่มดูแลผู้สูงอายุ มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และได้เข้าร่วมกิจกรรมกับ สสส.

ยุคเชื้อประสาน (พ.ศ.๒๕๕๗ - ปัจจุบัน) กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการของสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม คณะกรรมการจึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับอบต.ตำหนักธรรม ในการทำกิจกรรมเพิ่มในกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุจึงได้ฝึกอาชีพพร้อมกับกลุ่มสตรีในการสานกระบี่จากเส้นพลาสติก เพื่อนำไปจำหน่ายจึงทำให้กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และยังเป็นการเพิ่มรายได้เสริมให้กับผู้สูงอายุผู้สูงอายุมีความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุระดับตำบล และมีนโยบายผู้บริหารในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุและทำพิธีเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุในเดือนเมษายน ๒๕๕๘ โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ และใช้สถานที่โรงเรียนบ้านสะเลียมได้เก่าเป็นสถานที่จัดกิจกรรม และได้ดำเนินกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย การทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ฯลฯ ทุกวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงจากการพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลสุขภาพตัวเอง การออกกำลังกาย การทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ

๓. บทเรียนหรือประสบการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ตำบลผาสิงห์ และได้เข้าร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอบต.ผาสิงห์ และอปท.เครือข่าย พร้อมทั้งได้นำข้อดีโดยเจพางานและกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นมาปรับพัฒนาพื้นที่ของตำหนักธรรม ทั้งยังได้ร่วมขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ จำนวน ๒ เรื่องดังนี้ ๑) ผู้สูงอายุ ๒) ยาสูบ ด้วยการพัฒนานวัตกรรมและขยายงานเพิ่ม

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในตำบลตำหนักธรรม มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยทำงาน ทั้งนี้ในตำบลตำหนักธรรม ประชากรเกินครึ่งหนึ่ง เป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ปี ๒๕๕๘ อบต.ได้สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุร่วมกับการวิเคราะห์ฐานข้อมูลระดับตำบล (TCNAP) สถานการณ์ของประชากรผู้สูงอายุ พบว่าตำบลตำหนักธรรม มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๓,๓๕๑ คน แยกเพศชาย จำนวน ๑,๖๐๖ คน เพศหญิง จำนวน ๑,๗๔๕ คน ผู้เตรียมเข้าสู่ผู้สูงอายุระหว่าง ๕๐- ๕๙ ปี จำนวน ๖๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙๖ จำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดมีจำนวน ๖๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๒ เพศชาย ๒๓๖ คน เพศหญิง ๓๗๘ คน จำนวนผู้สูงอายุตามการจัดระเบียบผู้สูงอายุจำนวน ๔๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๖๗ แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอายุ ๖๐-๖๙ มีจำนวน ๒๒๙ คน กลุ่มอายุ ๗๐-๗๙ ปี มีจำนวน ๑๕๗ คน กลุ่มอายุ ๘๐-๘๙ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๕๐ คน กลุ่มอายุ ๙๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๔ คน จำนวนผู้สูงอายุตามสภาพการช่วยเหลือดูแลตนเองได้จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดีอาจจะเป็นผู้ที่มีโรคเรื้อรัง มีความพิการ แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและเป็นทุนทางสังคมของชุมชน มีจำนวน ๒๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๔ กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างแต่มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมีจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๔ กลุ่มที่ ๓ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย อยู่แต่ที่บ้าน มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว มีจำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๑ กลุ่มที่ ๔ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ช่วยเหลือตนเองได้จำกัดหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มีจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๔

ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ปัญหาการขาดความรู้ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ๒) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ๓) ปัญหาขาดแคลนยานพาหนะสำหรับ รับ-ส่ง ผู้สูงอายุไปสถานพยาบาล และ ๔) ปัญหาการขาดสวัสดิการของผู้สูงอายุ และส่วนมากบุคคลเหล่านี้มักจะได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้อง ในด้านการได้รับการช่วยเหลือและความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือ ในระยะที่ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมมีความพยายาม

ที่จะทำระบบจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบันแต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควรและควรมีการร่วมมือกับ รพ.สต. และชมรม อสม. ในการสืบค้นและบันทึกข้อมูล หากแต่จำนวนผู้ป่วยในบางครั้งก็ยังไม่ถูกต้องแม่นยำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจากอสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่ อบต. ตัวผู้สูงอายุเอง หรือแม้กระทั่งผู้พิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย

ดังนั้นทาง อบต. ดำเนินกิจกรรม จึงได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ให้ อบต. ดำเนินกิจกรรม ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรคนพิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และมีการดำเนินงานตาม ๖ ชุดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ ๗๐ ของชุดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งหากได้รับการหนุนเสริมศักยภาพจะสามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกชุดกิจกรรม

ตำบลดำเนินกิจกรรมได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ให้แก่ อผส. และญาติ ฝึกปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานในชุมชน ร่วมกับ สหวิหคชีพ รพ.หนองม่วงไข่ รพ.สต.ดำเนินกิจกรรมและรพ.สต.บ้านสะเลียม การจัดประชุมเสริมศักยภาพชมรมผู้สูงอายุระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน ๖ ครั้ง มีการสร้างกลไกการประสานงานระหว่าง ชมรมฯ ระดับตำบล กับ อบต. รพ.สต.และกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยการจัดการส่งเสริมการออกกำลังกาย ด้วยรำวงย้อนยุค เดือนละ ๑ ครั้ง มีบริการรับ-ส่ง ๒๔ ชม. เพื่อการรักษา และช่วยเหลือกรณีอุบัติเหตุ อุบัติเหตุ และบริการรับ-ส่ง ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วย

๔. การจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๔.๑ ที่มา และหลักการพัฒนา

ตำบลดำเนินกิจกรรมมีการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยมีสถานการณ์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ประชาชนตำบลดำเนินกิจกรรมรวมตัวกันจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในแต่ละหมู่บ้าน ช่วยเหลือกันเมื่อเสียชีวิตโดยเป็นรูปแบบการช่วยเหลือกันไม่เป็นกลุ่ม เมื่อมีผู้เสียชีวิตจะระดมเงินครัวเรือนละ ๑๕ บาท พร้อมข้าวสาร ๑ ทะนาน เพื่อช่วยเหลือกัน และต้องหยุดการทำงานเพื่อช่วยเหลือกัน

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ กลุ่มผู้สูงอายุได้เป็นแกนนำในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุเองในนามของ กองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจ่ายสวัสดิการ ๔ ด้าน ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุนการศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ประชาชนตำบลตำหนักธรรมมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มสวัสดิการและทำการบูรณาการกับเครือข่ายด้านสวัสดิการภายในตำบล ได้แก่ ฅาปนกิจศพหมู่บ้าน ฅาปนกิจศพผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินกิจกรรมการช่วยเหลือที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ฐานคิดในการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุของตำบลตำหนักธรรม ได้ใช้ ๒ ฐานคิดในการจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุคือ **ฐานคิดที่ ๑** การใช้ข้อมูลชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอบต. กองทุนฅาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้สูงอายุ กองทุนฅาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ สถาบันการเงิน ชุมชมผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชน ตัวผู้สูงอายุเองที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย และ**ฐานคิดที่ ๒** การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ โดยอบต.ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้น

๔.๒ งานและกิจกรรม

ตำบลตำหนักธรรมมีการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุจำนวน ๓ รูปแบบ ดังนี้

๔.๒.๑ การจัดสวัสดิการ ช่วยเหลือยามปกติ ประกอบด้วยสวัสดิการอย่างน้อย ๕ ลักษณะ ได้แก่

๑) การจัดสวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย จะจ่ายเงินช่วยเหลือเป็นเงิน และให้ยืมเงินเพื่อสำรองจ่ายกรณีเสียชีวิต ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพหมู่บ้าน ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้สูงอายุ

๒) ผู้สูงอายุไปไหนมาไหนได้ ไม่เบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลตลอดทั้งปี จะได้รับสวัสดิการเป็นเงิน จำนวน ๓๐๐บาทต่อปี ทุกคน จากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล และจะได้รับการจัดของขวัญให้กำลังใจและชื่นชม จากชมรมผู้สูงอายุ

๓) การเยี่ยมบ้าน ผู้สูงอายุที่ติดเตียงและป่วย จะได้รับสวัสดิการการเยี่ยมบ้านเป็นยาสามัญประจำบ้าน ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ได้รับการดูแลทำความสะอาดร่างกาย ทำแผลจาก รพ.สต.อสม. สภาเด็กและเยาวชน อพส. และกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔) การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านและปรับสภาพแวดล้อม อบต.ตำหนักธรรม แกนนำชุมชน ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน และผู้สูงอายุจะทำเวทีประชาคมคัดเลือกผู้สูงอายุที่จะทำการ

ปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน โดยการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ชมรมผู้สูงอายุ และสนับสนุนแรงงาน จาก อสม. อปพร. สภาเด็กและเยาวชน และคนในชุมชน

๑.๕ สวัสดิการอื่นๆ เช่น อบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมการฝึกอาชีพ ทำนุบำรุงศาสนา ถวายทอดกฐินบุญและสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ ให้ความรู้ด้านการใช้สมุนไพร บริการรับ – ส่งเข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ รพ.สต. อบต. กองทุนสวัสดิการชุมชน โรงเรียน วัด ชมรมผู้สูงอายุ กศน. สภาเด็กและเยาวชน และผู้นำชุมชน

๔.๒.๒ การจัดสวัสดิการ ช่วยเหลือนายมุงเงิน ได้แก่ เมื่อประสบเหตุฉุกเฉิน ลื่นหกล้ม เจ็บป่วยกะทันหัน มีหน่วยกู้ชีพ รับ ส่งโรงพยาบาล การช่วยเหลือเมื่อถูกทำร้ายร่างกาย อุบัติเหตุ โดย รพ.สต. ให้ยืมกายอุปกรณ์ และยารักษาโรค กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ช่วยเหลือเงินนอนโรงพยาบาล คืนละ ๒๐๐บาท ชมรมผู้สูงอายุมอบเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

๔.๒.๓ การจัดสวัสดิการ ช่วยเหลือนายมุงเงิน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติทั้ง จากมนุษย์ เช่นไฟไหม้ และธรรมชาติ เช่น ลม พายุ น้ำท่วม ไฟป่า อบต.จะช่วยเหลือตามความเหมาะสม แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐บาทกองทุนสวัสดิการชุมชน จะจัดสวัสดิการช่วยเหลือรายละไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มต่างๆ และคนในชุมชนจะระดมสิ่งของ แรงงานและเงินทุนช่วยเหลือ

๕. บทบาทสังคม

ทุนทางสังคมของตำบลดำเนินกิจกรรม ในเรื่องการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ แบ่งออกได้เป็น ๖ ระดับ ได้แก่

๑) **ระดับบุคคล ครอบครัว** มีจำนวน ๔๕คน มีลักษณะความเชี่ยวชาญอย่างน้อย ๔ ลักษณะ ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการคนและงาน จำนวน ๑๑ คน เช่น ประธานกลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น เป็นต้น ๒)ด้านการบริหารเงิน จำนวน ๗ คน เช่น เภรณญิก สถาบันการเงิน การประสานองค์กรการเงิน เป็นต้น ๓)ด้านจิตอาสาช่วยเหลือปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย จำนวน ๑๔ คน เช่น เป็นอสม. อปพร. และแกนนำในชุมชน เป็นต้น ๔) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๒ คน เช่น เป็นเจ้าของศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ หมอดินอาสา อาสาเกษตร เป็นต้น ๕) ด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร จำนวน ๑ คน เช่น ประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน และประสานงานภายในตำบล ๖) ด้านการดูแลสุขภาพและการเยี่ยมบ้าน จำนวน ๕ คน เช่น เป็นอสม. ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น เป็นต้น ๗) จิตอาสาบริการรับส่งและอำนวยความสะดวก จำนวน ๔ คน เช่นเป็น ส.อบต. ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น ๘) ด้านสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้สูงอายุ จำนวน ๒ คน เช่น ปราชญ์ศาสนาและพิธีกรรม เป็นต้น

๒) ระดับกลุ่มทางสังคม กลุ่มองค์กรมีงาน กิจกรรมดังนี้

- ฅาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน มีทั้งหมด ๘ หมู่บ้าน ให้การช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต เกิดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุคนละ ๑ สวัสดิการ
- ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้สูงอายุ มีทั้งหมด ๘ หมู่บ้าน ช่วยเหลือเมื่อผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกเสียชีวิต และกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน ทำให้เกิดสวัสดิการกับผู้สูงอายุ จำนวน ๓ สวัสดิการคือ เมื่อเจ็บป่วย เสียชีวิต และการประกอบอาชีพ
- กองทุนสัจจะออมทรัพย์ มีจำนวน ๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ๒ หมู่บ้านคือ บ้านสเลียมใต้ หมู่ที่ ๓ และบ้านสเลียมเหนือหมู่ที่ ๕ กำหนดให้ออม ให้สวัสดิการกู้ยืมเงินเพียงอย่างเดียว และอีก ๑ หมู่บ้านคือบ้านสเลียมเหนือ หมู่ที่ ๗ มีสวัสดิการเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยและให้ทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานของผู้สูงอายุ
- สถาบันการเงิน มีจำนวน ๒ หมู่บ้านได้แก่ บ้านตำหนักธรรมหมู่ที่ ๒และบ้านสเลียมใต้หมู่ที่ ๓ให้สวัสดิการ ๓ ด้าน ได้แก่ กู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ ทุนการศึกษาบุตรหลาน และจ่ายเมื่อเจ็บป่วยรักษาตัวในโรงพยาบาล
- กลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน มีจำนวน ๙ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแปรรูปปลา กลุ่มสานตะกร้าพลาสติก กลุ่มดอกไม้จันทร์ กลุ่มกล้วยฉาบ กลุ่มแคบหมู กลุ่มน้ำยาล้างจาน กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเข็มขัดกะลา กลุ่มปั่นชี้เลื่อย กลุ่มทองม้วนสด มีกิจกรรมระดมทุน ระดมหุ้น แล้วรวมกลุ่มกันทำให้เกิดรายได้ แล้วจัดสวัสดิการเป็นเงินปันผลให้กับผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก และให้สวัสดิการฝึกอาชีพฟรีให้กับผู้สูงอายุ
- สภาเด็กและเยาวชน มีสวัสดิการจำนวน ๓ ลักษณะได้แก่ กลุ่มเยาวชนอาสา ได้ลงเยี่ยมบ้าน การปรับปรุงสภาพบ้านให้เหมาะกับผู้สูงอายุ เช่น การเก็บบ้าน ทำความสะอาด ประสานแกนนำชุมชนให้ปรับห้องน้ำ บันไดบ้าน ให้เหมาะกับผู้สูงอายุ และการตรวจคัดกรองสุขภาพ
- ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๓ แห่ง กระจายอยู่ใน หมู่บ้านได้แก่ บ้านตำหนักธรรมหมู่ที่ ๒ บ้านสเลียมใต้หมู่ที่ ๓ และบ้านสเลียมเหนือ หมู่ ๗ มีสวัสดิการ ๓ ลักษณะ ได้แก่ จัดสวัสดิการด้านการเยี่ยมบ้าน การส่งเสริมการออกกำลังกาย การกู้ยืมเงิน
- กลุ่มอปพร.ตำรวจบ้าน จัดสวัสดิการให้บริการอำนวยความสะดวกเมื่อเสียชีวิต มอบทุนช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิตเป็นต้น
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน จัดสวัสดิการ ๓ ลักษณะ ได้แก่ กู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ ฝึกสอนอาชีพให้ผู้สูงอายุ เยี่ยมบ้าน ปันผลเงินหุ้นเมื่อเป็นสมาชิก

๓) ระดับหน่วยงาน แหล่งประโยชน์มีลักษณะของการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- อบต. มีการจัดสวัสดิการด้านการวางนโยบาย จัดทำแผน จ่ายเบี้ยยังชีพ ให้ความรู้ และสนับสนุนงบประมาณให้กับผู้สูงอายุ
- รพ.สต. จำนวน ๒ แห่ง จัดสวัสดิการดูแลสุขภาพ คัดกรอง ตรวจสุขภาพ และเยี่ยมบ้าน
- โรงเรียน จำนวน ๒ แห่ง จัดสวัสดิการสร้างคุณค่า และชั่วโมงนอกเวลาเรียน อุตสาหกรรม
- ศพด. จำนวน ๒ แห่ง จัดสวัสดิการสร้างคุณค่า อุตสาหกรรม
- วัด จำนวน ๒ แห่ง ให้สวัสดิการทำผ้าป่าช่วยเหลือผู้สูงอายุ สวัสดิการธรรมะเคลื่อนที่
- อาคารอเนกประสงค์ จำนวน ๘ หมู่บ้าน เป็นพื้นที่ในการฝึกอบรมและทำกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
- พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- กศน. บริการให้ความรู้การดูแลสุขภาพ การศึกษา และอาชีพสร้างรายได้

๔) ระดับหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านที่มีการจัดการตนเอง ได้แก่ ๑)ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสเลียมเหนือหมู่ที่ ๕ และ บ้านสเลียมเหนือหมู่ที่ ๗ สนับสนุนให้ปลูก และบริโภค ผักปลอดสารพิษ นอกจากนี้ยังสามารถขายในราคาที่ถูกกว่า๒)ด้านการจัดการขยะ จำนวน ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้าน ตำนานกรรม หมู่ที่ ๔ จัดทำผ้าป่าขยะ เพื่อคัดแยกและขนานมาเป็นกองทุนในการเยี่ยมป่วย ดูแลกันและกันและปันผลจากการขายขยะ และจัดสวัสดิการเยี่ยมบ้านเมื่อสมาชิกป่วยด้วย ผักปลอดสาร

๕) ระดับตำบล ได้แก่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม มีลักษณะช่วยเหลือ ๓ รูปแบบ ได้แก่ ยามปกติ ยามฉุกเฉิน และยามเกิดภัยพิบัติ และจัดสวัสดิการทั้งสิ้น ๑๔ สวัสดิการ

๖) ระดับเครือข่าย ได้แก่ กองทุนฌาปนกิจศพกองทุนเงินล้าน มีลักษณะช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต ซึ่งเป็นสมาชิกและกู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้าน

จะเห็นได้ว่า งาน กิจกรรมของทุนทางสังคมตำบลตำหนักธรรม มีการจัดสวัสดิการหลากหลายรูปแบบ และทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ครอบคลุม และรับการด้านสวัสดิการได้ตามปัญหา และความ ต้องการ จากกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก พบว่า กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน สถาบันการเงิน พื้นที่ที่ให้สวัสดิการแก่สมาชิก และไม่ใช้สมาชิก

๖. วัตถุประสงค์

ตำบลตำหนักธรรมมีวัตถุประสงค์การทำงานการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดสวัสดิการที่หลากหลาย ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิและใช้สิทธิได้อย่างแท้จริง และเท่าเทียม ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถดำเนินชีวิตโดยพึ่งพาตนเองได้ ถ้าไม่สามารถใช้ชีวิตเองได้ก็อาจมีสวัสดิการที่เป็นจิตอาสาสามารถดูแล เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพดีขึ้น ให้ชุมชนรู้ถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ จนเกิดเป็นสังคมชุมชนที่ช่วยเหลือกันด้วยความเอื้ออาทรและยั่งยืน

๗. วิธีการทำงาน

ตำบลตำหนักธรรมมีวิธีการทำงานจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุภาพรวมอยู่ ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑) การมีโครงสร้างของคณะกรรมการ ซึ่งมาจากการคัดเลือก ได้แก่ ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพหมู่บ้าน ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้สูงอายุ กองทุนเงินล้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ สถาบันการเงินชมรมผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชนตำบลตำหนักธรรม การเลือกตั้ง ได้แก่ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มาจากตำแหน่ง ได้แก่ อสม. แกนนําท้องที่ ท้องถิ่น โดยเป็นคณะกรรมการที่มีบทบาทหน้าที่ เช่น จัดทำบัญชี การเงิน การบริหารคน การจัดสวัสดิการและเพิ่มสวัสดิการให้สมาชิกเข้าถึง

๒) มีการจัดทําระเบียบ กติกา ข้อบังคับ เพื่อให้มีการจัดสวัสดิการที่มาจากการประชุมใหญ่ การประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อกําหนดสวัสดิการด้านการเจ็บป่วย เสียชีวิต การเยี่ยมบ้านปรับปรุงซ่อมแซมบ้านและปรับสภาพแวดล้อมให้กับผู้สูงอายุ ของ กองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพ เป็นต้น

๓) วิธีการทำงานเพื่อเพิ่มสวัสดิการนอกเหนือจากการให้เงินและสิ่งของ เช่น ส่งเสริมอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมการฝึกอาชีพต่างๆ ทำนุบำรุงศาสนา ภูมิปัญญาและการสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ ให้ความรู้ด้านสมุนไพร จัดบริการรับ – ส่ง ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม บริการนวดแผนไทย บริการแช่หมือ แช่เท้า การจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุยามฉุกเฉิน ให้กู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ มีกระบวนการรับสมัครเป็นสมาชิกของแต่ละกองทุน และกลุ่ม โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการทำงานเช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุ รพ.สต. อสม. เป็นต้น

๔) การระดมทุน ระดมแรง เช่น การจัดผ้าป่าสมทบทุน การจัดผ้าป่าขยะ ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น

๘. การเชื่อมโยง ลักษณะงาน กิจกรรม ของการดูแลผู้สูงอายุอื่นๆ

๘.๑ การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ เป็นการบริการที่ให้การดูแลด้านสุขภาพ เช่น การตรวจร่างกายและการตรวจคัดกรอง การดูแลที่บ้านและการดูแลต่อเนื่อง การฟื้นฟูสภาพร่างกาย การออกกำลังกาย การส่งเสริมการรับประทานอาหารที่ตรงต่อโรคและความเจ็บป่วย การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุและผู้ช่วยเหลือดูแล ครอบครัว เรื่องการดูแล การจัดการอาหาร การเคลื่อนย้าย การช่วยฟื้นคืนชีพ การสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงต่าง

๘.๒ การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน เป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำแกนนำของกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน ได้ทำกิจกรรมซึ่งนำการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน เอื้ออาทรกัน ถวายทอดภูมิปัญญา รวมทั้งให้การช่วยเหลือ ดูแลกัน โดยเฉพาะในส่วนของช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุอื่นในชุมชน

๘.๓ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกบ้านผู้สูงอายุ

๘.๔ การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมต่างๆ ด้วยการจัดทำฐานข้อมูล การวิเคราะห์และการนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุและศักยภาพของชุมชน เช่น ข้อมูลประชากร ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลสุขภาพ การเจ็บป่วยข้อมูลการเมืองการปกครอง ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ทั้งในและนอกพื้นที่

๙. ผลผลิตและผลลัพธ์

การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ มีผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- ๑) กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำ จำนวน ๕๐ คน ได้รับสวัสดิการฝึกอาชีพ ฝึกจิตอาสา เป็นวิทยากร ถวายทอดความรู้
- ๒) ผู้สูงอายุทั่วไป ครอบครัวผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการช่วยเหลือดูแล กรณีการป่วย ต้องรับการนอนรักษาที่ รพ. หรือเสียชีวิต
- ๓) ผู้สูงอายุติดเตียง ครอบครัว ได้รับการจัดสวัสดิการเยี่ยมบ้าน การปรับสภาพบ้านและสภาพแวดล้อม มีอาสาสมัครดูแล เงินสงเคราะห์ และอุปกรณ์ช่วยเหลือตามความจำเป็น
- ๔) ผู้สูงอายุติดบ้าน ครอบครัว ได้รับสวัสดิการการเยี่ยมบ้าน การให้ความรู้ และการดูแลจากอาสาสมัคร การตรวจคัดกรอง และการดูแลตนเองอย่างถูกวิธี

- ๕) ผู้สูงอายุและครอบครัวได้รับผลกระทบจากสาธารณะภัยได้รับการดูแลตามความเหมาะสม
- ๖) ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ อาสาสมัคร บุคคลทั่วไป กลุ่มอายุ ๕๐ ปี ขึ้น ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องวิธี ฝึกอาชีพสร้างรายได้

๑๐. ปัจจัยเงื่อนไข

- ๑) ความร่วมมือ เช่น แกนนำชุมชน อบต. รพ.สต. กศน. กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น
- ๒) ความมีจิตอาสา เช่น อสม. อผส. และสภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น
- ๓) การเชื่อมโยงงานกิจกรรมรุ่นต่อรุ่น ของ อสม. ชุมชนผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น
- ๔) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ แกนนำท้องถิ่น ท้องถิ่นและคนในชุมชน
- ๕) กติกาข้อตกลง มีการใช้กติกาและข้อตกลงร่วมกัน ผ่านเวทีประชาคม และการประชุมใหญ่ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ฅาปนกิจสงเคราะห์ศพ เป็นต้น
- ๖) ระบบสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณ ได้แก่ อบต. พอช. พมจ. เป็นต้น มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม และกองทุนฅาปนกิจหมู่บ้านสภาเด็กและเยาวชนตำบลตำหนักธรรมเข้มแข็ง จิตอาสาในการทำงาน ร่วมกับแกนนำ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการตำบลตำหนักธรรม การดูแลด้านการจัดสวัสดิการเป็นไปอย่างดีและเข้มแข็ง

๑๑. ความเชื่อมโยงต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุมีความเชื่อมโยงต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

- ๑) การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน มีการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุ แล้วนำมาแยกประเภทของผู้สูงอายุในการดูแลช่วยเหลือ จัดให้มีเวทีประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อทราบปัญหา ความต้องการของผู้สูงอายุ และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน
- ๒) การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับโดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้มีการสร้างกลไกโดยการกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการให้ทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุเข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือตามเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย อบต. โรงเรียน วัด กศน. รพ.สต. ตัวแทนผู้สูงอายุ ตัวแทน ส.อบต. คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ มีโครงสร้างคณะกรรมการเป็นคนในชุมชน ซึ่งรู้จักชุมชนเองคัดเลือกมาจากความไว้วางใจของประชาชน เป็นต้น

๓) การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเองด้วยการสามารถทำเป็นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของนั้น ตำบลตำหนักธรรมได้ให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมโดยการสมัครเป็นสมาชิกสมทบเงินร่วมทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเงินของตนเอง เป็นประเพณีที่ต้องทำต่อเนื่อง เช่น กองทุนฌาปนกิจศพหมู่บ้าน ต้องเก็บเงินสมทบพร้อมกับข้าวสารจำนวน ๑ ลิตร นำไปช่วยเหลือก่อนวันทำการฌาปนกิจศพ กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุต้องสมทบเงินเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปี จึงจะได้รับสวัสดิการ

๔) การสร้างการมีส่วนร่วมทุกส่วนจะมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุ สมาชิกและเยาวชน ร่วมกับ อสม. จะเป็นผู้จัดเก็บข้อมูล การดูแลเยี่ยมบ้านหรือให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพ จะเป็นบทบาทของ รพ.สต. ร่วมกับ สมาชิกและเยาวชน และ อสม. อผส. การฝึกอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ จะเป็นบทบาทของ กศน. กลุ่มอาชีพต่างๆ อบต. เป็นต้น

๕) การระดมทุนและทรัพยากรเพื่อเป็นทุนการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุจะมีการระดมทุนและทรัพยากร จากการทำผ้าป่าขยะ ผ้าป่า และได้รับความช่วยเหลือจากวัดตำหนักธรรม และวัดสะเลียมในช่วงเทศกาลต่างๆ บริจาค ของใช้ต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ

๖) การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและสร้างความสัมพันธ์แนวราบ อันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนมีการบันทึกข้อตกลงร่วมมือกันระหว่างกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน เรื่องของการยืมเงินสำรองจ่ายช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น กองทุนสวัสดิการเป็นกองทุนที่มีทุนมากจะสนับสนุนให้ยืมเงินสำรองจ่ายกับกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ศพหมู่บ้าน ฌาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้สูงอายุ ชุมรมผู้สูงอายุ ให้มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งระบบ เพื่อให้ช่วยเหลือผู้สูงอายุไม่ให้ได้รับความเดือดร้อน

๗) การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ตำบลตำหนักธรรมซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำหนักธรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะเลียม โรงเรียนบ้านแม่คำมีตำหนักธรรม โรงเรียนบ้านสะเลียม กศน.ตำบลตำหนักธรรม กศน.อำเภอหนองม่วงไข่ กลุ่มอาชีพสตรีตำบลตำหนักธรรม ศูนย์บริการคนพิการ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบลตำหนักธรรม ชุมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลตำหนักธรรม ได้เข้ามามีส่วนการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ด้านการบริการความรู้ และจากการประชาคมจึงได้เริ่มจัดสวัสดิการและการช่วยเหลือผู้สูงอายุขึ้นโดยจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย วิชาหน้าที่พลเมือง วิชาภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิชาหลักพระพุทธศาสนา ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวิชาการ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำหนักธรรม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

สะเลียม จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ใน ๔ ส่วนคือ อาหารจัดการโรค การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การฝึกสมอง และการดูแลสุขภาพในช่องปาก ซึ่งทั้ง ๔ ส่วนมีความสำคัญกับภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนในเนื้อหาหลักสูตรอื่นๆ จะมีจิตอาสาทั้งกลุ่มสตรี และสภาเด็กและเยาวชนเข้ามาหมุนเวียนให้ความรู้กับผู้สูงอายุตามความชำนาญในเนื้อหาวิชานั้นๆ และมีการจัดระบบสวัสดิการและช่วยเหลือผู้สูงอายุแบบบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

๑๒. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

๑) มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตำหนักธรรมจำนวน ๑ แห่ง

๒) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือนให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรัง อุจจาระ และระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัย การพักผ่อน การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก มีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อย การป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้น จำนวน ๑๐๐ คน

๓) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การสนับสนุนให้ออกกำลังกาย ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรังและดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้ จำนวน ๑๐๐ คน

๔) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การดูแลตนเอง การทำกิจกรรมวัตรประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันฟู เป็นต้น จำนวน ๓๐๐ คน

๕) จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน จำนวน ๓๐๐ ครัวเรือน

๖) จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้จำนวนเพิ่มขึ้น เช่น สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างเพิ่ม อสม.เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย จำนวน ๑๒๐ คน

๗) มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น จำนวน ๑๐ หลังคา

๘) จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ จำนวน ๒ แห่ง คือ รพ.สต.ตำหนักธรรม และ รพ.สต.สะเลียม

๙) จัดตั้งบริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุมิการให้เยี่ยมอุปกรณ์ในการออกกำลังกายทางการเคลื่อนไหว ณ ศูนย์บริการคนพิการตำบลตำหนักธรรม

๑๐) ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดมีราวจับการกำหนดให้ที่นั่งนั้นเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน ๑๐ โครงการ เป็นต้น

๑๑) จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ที่ชวระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูสภาพร่างกาย การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง การทำสมาธิ ห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น จำนวน ๓ แห่ง เป็นต้น

๑๒) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาวัดธรรม ประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้นจำนวน ๑๕ โครงการ เป็นต้น

๑๓) จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น จำนวน ๑๕ ราย

๑๔) จัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจนัด หรือการไปรับยา จำนวน ๕ บริการ เป็นต้น

๑๕) จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ เช่น การมีโทรศัพท์สายด่วน(Hotline) จำนวน ๑ สาย การสื่อสารผ่านระบบไลน์ (line) ของกลุ่มอสม.

๑๖) จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ หรือชะลอความเสื่อม และการฝึกสมอง การฝึกทำงานศิลปะ การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น

๑๗) เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุจำนวน ๔ บริการ ได้แก่ รพ.สต.ตำหนักธรรม รพ.สต.ตำหนักธรรม อบต.ตำหนักธรรม และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลตำหนักธรรม

๑๘) จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพ การใช้สมุนไพรเพื่อการบำบัด การสวดมนต์ รวบรวมยูนุค เป็นต้น

๑๙) จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนมากกว่า ๑ กองทุน เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำหนักธรรม ฅาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์

๒๐) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้กับผู้สูงอายุ จำนวน ๖ กิจกรรม ได้แก่ ทำยาหม่องสมุนไพร พรมเช็ดเท้า สานตะกร้าพลาสติก ทำดอกไม้จันทน์ ทำเข็มขัดกะลา ไข่เค็ม

๒๑) จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ อบต.ตำหนักธรรม และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลตำหนักธรรม

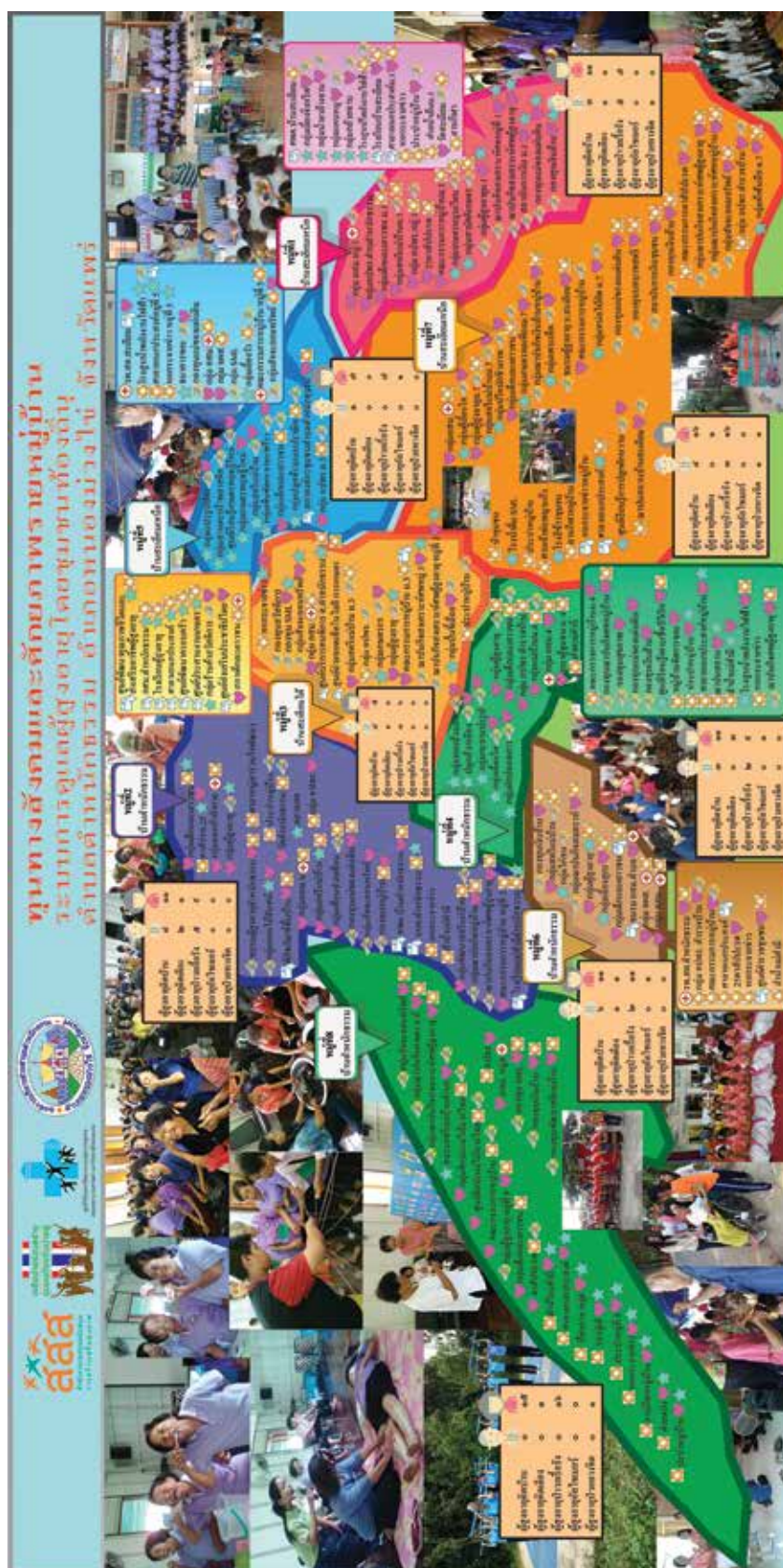
๒๒) จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนิน โครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชน สละสมเป็นคะแนนความดี ซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการ จำนวน ๑ โครงการ

๒๓) จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับการสาธารณสุข เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการแผนกผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพแหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน การควบคุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้ม ภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น จำนวน ๕ ระบบ

๒๔) ดำเนินการนำวิเคราะห์และนำข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุจำนวน ๑๐ โครงการ

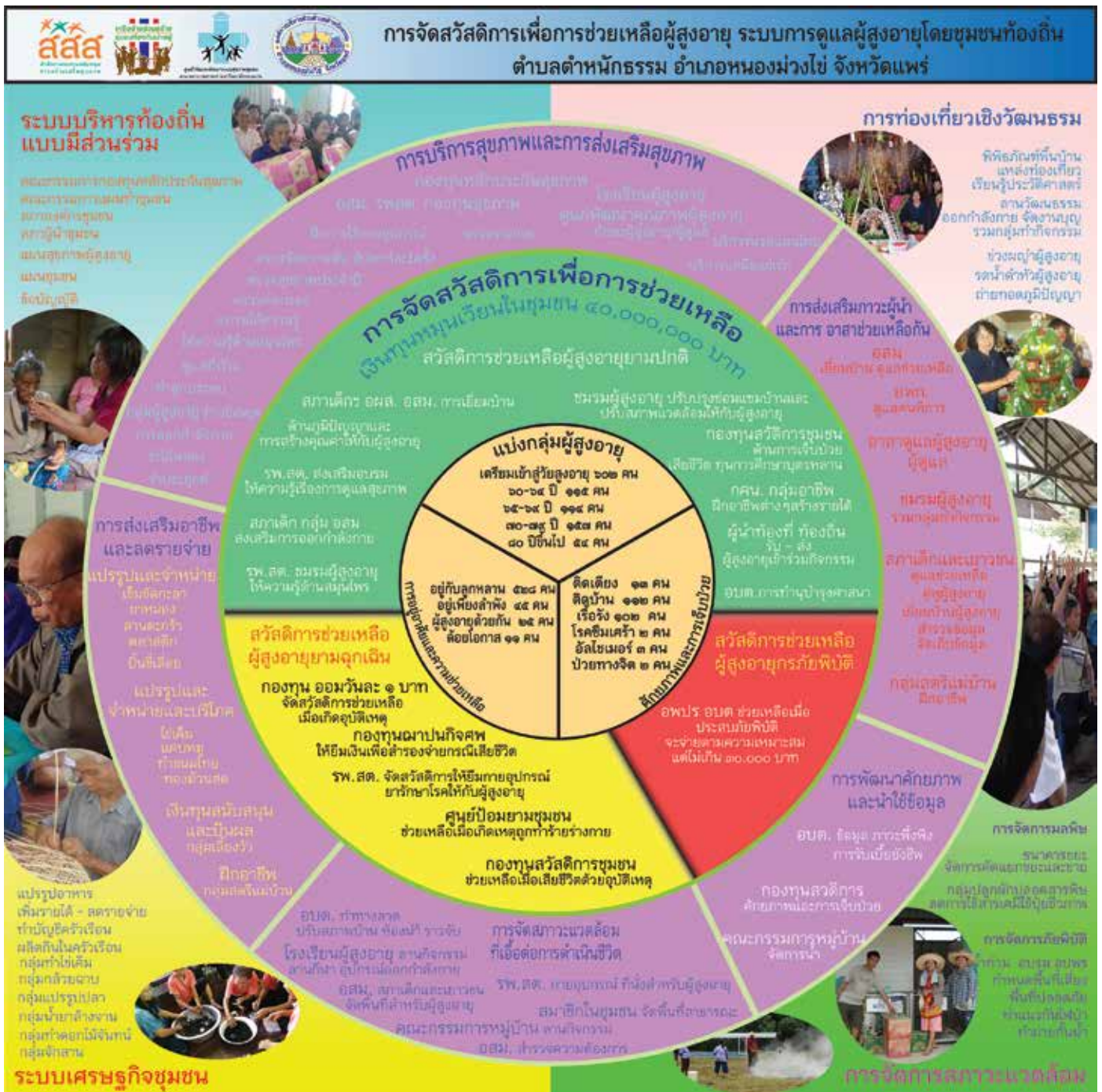
๒๕) จัดทำข้อมูลบัญชีท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแล จำนวน ๒ ฉบับ

๒๖) จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา วางแผนนโยบายท้องถิ่น จำนวน ๔๐ คน

แผนภาพที่ ๑.๖.๒ แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลท่าหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัด

แพร่

แผนภาพที่ ๑.๖.๓ แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๓

การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ

๑.๗ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลแม่ปะมีพื้นที่การปกครอง จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด ๑๑,๗๕๖ คน แบ่งออกเป็นชาย ๖,๐๘๐ คน หญิง ๕,๖๗๖ คน จำนวน ๗,๑๑๘ ครัวเรือน มีจำนวนผู้สูงอายุ ทั้งหมด ๑,๔๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ของประชากรทั้งหมด แยกเป็นชาย ๗๓๔ คน หญิง ๗๓๔ คน จำนวน ๑,๔๔๘ ราย ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๖๓ ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยพลัดถิ่นมีสัญชาติพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลแม่ปะ และชนเผ่าอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนมาก จากความแตกต่างที่เกิดขึ้น ดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ ของภาครัฐ นอกจากนี้ระบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเต็มพื้นที่ที่มีที่มา ฐานคิดของการดำเนินงานมาจากความต้องการของชุมชนที่ต้องการสร้างสวัสดิการต่างๆ ให้กับคนในชุมชนที่ไม่เพียงแต่กลุ่มผู้สูงอายุแต่ต้องการให้ประชาชนทุกกลุ่มประชากรในตำบลแม่ปะได้รับสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิตซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะเป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนงานให้กับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ

๒. งานและกิจกรรม

งานและกิจกรรมในการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีดังนี้

๒.๑ การช่วยเหลือสาธารณะ เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าทางตำบลแม่ปะมีการดำเนินการทั้งในส่วนของการจัดสรรเบี้ยยังชีพ ซึ่งปัจจุบันทางตำบลได้พยายามจัดสรรให้ทั่วถึง ในปัจจุบัน มีผู้สูงอายุได้รับ ๑,๔๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๗๑ ซึ่งทางตำบลแม่ปะจะพยายามให้ครอบคลุมกลุ่มที่ยังไม่มีบัตรประชาชนกว่า ๖๓ ราย เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการสาธารณะอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนสำหรับผู้ที่ยากจน ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งอบต.ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนการช่วยเหลือ

๒.๒ การบริการสังคม การบริการสังคมเป็นระบบบริการที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยบริการด้านต่างๆ ดังนี้

๑) **สวัสดิการด้านสุขภาพ** การออกหน่วยบริการผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ มีการออกหน่วยให้บริการในการดูแลผู้สูงอายุ นอกพื้นที่โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ประสานบุคลากรจากหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ มาให้ความรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และการตรวจคัดกรองโรค เช่น ในวันที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะแจกเบี้ยยังชีพทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ จะทำการตรวจสุขภาพร่างกาย ความดัน เบาหวาน และ ตรวจช่องปาก ให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น การออกเยี่ยมให้บริการผู้สูงอายุที่บ้าน โดยกองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ มีการส่งเจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุตามแผนที่ได้กำหนดไว้เพื่อดูแลคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษาและแนะนำการดูแลสุขภาพเบื้องต้น โดยมีการลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขในเขตพื้นที่ และเป็นศูนย์ประสานงานต่างๆ ในการนำผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและ ครอบครัวที่มีฐานะยากจน หรือผู้สูงอายุไร้ญาติ คอยรับ-ส่งตามสถานที่ต่างๆ และโรงพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบริการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ การตรวจคัดกรองสุขภาพ การบริการด้านความรู้ และการพัฒนาศักยภาพในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

๒) **สวัสดิการด้านการศึกษา** มีบริการโรงเรียนผู้สูงอายุในการส่งเสริมการเรียนรู้ในผู้สูงอายุโดยมีแนวการจัดการเรียนการสอนประจำที่ชัดเจน (หลักสูตรระยะ ๓ปี) ปีที่ ๑ หลักสูตรขั้นต้น เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับพื้นฐานทั่วไป แบ่งเป็น ๒ เทอม ปีที่ ๒ หลักสูตรชั้นกลาง เป็นการจัดการศึกษาเชิงลึกประกอบกับการฝึกปฏิบัติจริงปีที่ ๓ หลักสูตรชั้นสูง เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ ประกอบการศึกษาฐาน เพื่อให้สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ เทอม แต่ละเทอมใช้เวลา ๒๐ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ วัน ปัจจุบัน โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ มีทั้งหมด ๕ โรงเรียนครอบคลุมทุกหมู่บ้าน มีการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๕ วัน วันจันทร์-วันศุกร์ เริ่มเรียน เวลา ๐๘.๐๐-๑๔.๐๐ น.นอกจากนี้ในโรงเรียนยังมีสวัสดิการการช่วยเหลือกัน คือ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ในการเข้าไปดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง

๒.๓ **สวัสดิการที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน**

๑) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน ทำหน้าที่ลงพื้นที่ออกเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านและตรวจสุขภาพให้กับชุมชนโดยเน้นที่กลุ่มผู้สูงอายุ ในการ วัดความดัน ตรวจเบาหวาน เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสพบมากในกลุ่มผู้สูงอายุ ตลอดจนให้คำแนะนำวิธีการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมถึงการให้คำแนะนำในเรื่องของการออกกำลังกาย การเคลื่อนไหวกาย การรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ

๒) กลุ่มจิตอาสาตำบลแม่ปะ เป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน โดยมีแกนนำคือ นางเหรียญคำ วงษา ประธานสมาคมแม่บ้านเมืองแม่ปะ ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วย ป่วยเรื้อรัง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในตำบล และยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุที่ยากไร้

๓) กิจกรรมจิตอาสาเพื่อนเยี่ยมเพื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง ๕ หมู่ ได้แก่ หมู่ ๑ หมู่ ๒ หมู่ ๓ หมู่ ๔ และ หมู่ ๗ มีการจัดกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อน โดยมีการจัดกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายรร่วมกับกลุ่มนักเรียนที่เป็น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ รพ.สต.ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วย ป่วยเรื้อรัง หรือ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาโรงเรียนได้ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในหมู่บ้านตนเองและยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุยากไร้

๔) การช่วยเหลือเกี่ยวกับบริการแพทย์ทางเลือก การจัดสวัสดิการในรูปแบบอื่นๆ เช่น การนวดแผนไทย การใช้สมุนไพร และในผู้สูงอายุบางคนมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ด้านสุขภาพอื่นๆ เช่นการนวดเพื่อสุขภาพเบื้องต้น การใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาโรคเบื้องต้นโรงเรียนผู้สูงอายุได้นำเอาภูมิปัญญาเหล่านี้มาให้บริการผู้สูงอายุในโรงเรียน ในการจัดงานต่างๆ และการออกเยี่ยมบ้าน เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ เป็นสวัสดิการที่ช่วยเหลือในผู้ที่ต้องการการดูแล

๒.๔ การจัดสวัสดิการในรูปแบบการกองทุน และการระดมทุนองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นจุดศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะโดยมีกองสวัสดิการสังคม ที่มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้สูงอายุร้องขอและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกตำบล ในการดูแลสวัสดิการให้กับ ผู้สูงอายุ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ และสวัสดิการในรูปแบบอื่นๆ ดังนี้

๑) กลุ่มฌาปนกิจ ตำบลแม่ปะมีกลุ่มฌาปนกิจ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ ซึ่งกลุ่มฌาปนกิจ ๑ หมู่บ้าน จะมีสมาชิกจากหมู่บ้านอื่นมาเข้าร่วมด้วยเป็นการร่วมรวมเงินเพื่อช่วยเหลือค่าทำศพให้แก่สมาชิกโดยแต่ละ หมู่บ้านจะมีข้อกำหนดและการช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปตามข้อตกลงถือเป็นการจัดสวัสดิการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง

๒) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๑ สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เช่นงานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันสงกรานต์ หรือกิจกรรมงานประเพณีอื่นๆ ที่ทาง กลุ่มผู้สูงอายุร้องขอ

๓) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๒ จัดสวัสดิการในการเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในการจัดประชุมหรือกิจกรรมสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒ ในการดูแลผู้สูงอายุ

๔) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๙ จัดสวัสดิการในการเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในการจัดประชุมหรือกิจกรรมสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒ ในการดูแลผู้สูงอายุ

๕) สวัสดิการชุมชนตำบลแม่ปะ มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก หากเข้าโรงพยาบาลจะมีเงินช่วยเหลือ หรือของเยี่ยมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ หากมีสมาชิกเสียชีวิตจะมีค่าจัดการศพให้ตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก

๖) มูลนิธิชยันนาท ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในหมู่ที่ ๑ โดยมีเงินสวัสดิการให้สมาชิกเดือนละ ๓๐๐ บาท

๒.๕ สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ทำหน้าที่ดำเนินการตามแผนงานโครงการเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ ขอรับการสนับสนุนกองกำลังบุคลากรในการดำเนินการ เนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะมีไม่เพียงพอหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๓ แม่สอด คอยสนับสนุนจัดสรรบุคลากรให้ความช่วยเหลือหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเพิ่มเติมในส่วนที่ทางหน่วยงานพอที่จะดำเนินการจัดสรรหรือสนับสนุนได้สำนักงานตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔๖ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือหน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนหน่วยเฉพาะกิจทหารราบที่ ๔ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือหน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก คอยให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้สูงอายุ

๒.๖ สวัสดิการการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นหน่วยงานที่คอยให้การช่วยเหลือทางด้านการจัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการฝึกอบรมส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพด้านต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังคอยเตรียมสรรหาวิทยากรในการส่งเสริมทักษะทางด้านต่างๆ ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุทางด้านงบประมาณในการบริหารจัดการด้านกลุ่มอาชีพ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สอด เป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนทางด้านงานวิชาการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านงานเกษตรต่างๆ

๓. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุนทางสังคมที่ดำเนินการในเรื่องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ มีดังนี้

๑) นายมานพ ยะเขียว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการต่างๆ ทั้งของคณาพิการและผู้สูงอายุในตำบลโดยการมุ่งเน้นการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ของตำบล ในการสร้างสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เช่น การสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุแบบเต็มพื้นที่ การสร้างธนาคารความดีให้กับคนในชุมชน เป็นต้น

๒) นางณัฐพิมล ปาคำมา ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ที่ ๑ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุโดยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน

๓) นายบุญเรือง ยะเขียว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุในตำบลโดยการร่วมมือกับหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ลงตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน การตรวจคัดกรองโรคให้กับผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

๔) นางพรณี แก้วบุญปั้น ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่งเสริมการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุในตำบลโดยการจัดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในแต่หมู่บ้านลงเยี่ยมและให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุ

๕) นายอภิสิทธิ์ เทียมมอเนก ประธานชมรมคณาพิการตำบลแม่ปะส่งเสริมการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้พิการสูงอายุในตำบลโดยการออกเยี่ยมและมอบสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีพให้กับผู้พิการสูงอายุในตำบล

๖) นางจันทิ์แจ่ม เมืองติบ เป็นผู้ดูแลกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยมีการจัดรถรับส่งให้กับผู้สูงอายุในการเดินทางและการติดต่อประสานงานต่างๆ ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

๗) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ มีการออกหน่วยให้บริการในการดูแลผู้สูงอายุนอกพื้นที่โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ประสานบุคลากรจากหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ มาให้ความรู้ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และ การตรวจคัดกรองโรค เช่น ในวันที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะแจกเบี้ยยังชีพทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ จะทำการตรวจสุขภาพร่างกาย ความดันโลหิต เบาหวาน และ ตรวจช่องปาก ให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น และยังมีออกเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านอีกด้วย

๘) กองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ มีการส่งเจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุตามแผนที่ได้กำหนดไว้เพื่อดูแลคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพเบื้องต้น โดยมีการลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขในเขตพื้นที่ และเป็นศูนย์ประสานงานต่างๆ ในการนำผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและ ครอบครัวที่มีฐานะยากจน หรือผู้สูงอายุไร้ญาติ คอยรับ-ส่งตามสถานที่ต่างๆ และโรงพยาบาล เป็นต้น

๙) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๑ โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๒ โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๓ โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๔ และโรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๗ มีกลุ่มจิตอาสาผู้สูงอายุในการลงพื้นที่ร่วมกับ กลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุที่เป็น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. และบุคลากรรพ.สต.ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วยและ ป่วยเรื้อรัง หรือ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาโรงเรียนได้ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในหมู่บ้านตนเองและยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุที่ยากไร้ และผู้สูงอายุบางคนมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ด้านอื่นๆ เช่นการนวดเพื่อสุขภาพเบื้องต้น การใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาโรคเบื้องต้น

๑๐) จิตอาสาชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ มีการจัดกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุร่วมกับ กลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุที่เป็น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ รพ.สต.ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วย ป่วยเรื้อรัง หรือ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาโรงเรียนได้ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในหมู่บ้านตนเองและยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุที่ยากไร้ และในผู้สูงอายุบางคนมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ด้านสุขภาพอื่นๆ เช่น การนวดเพื่อสุขภาพเบื้องต้น การใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาโรคเบื้องต้น

๑๑) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน ทำหน้าที่ลงพื้นที่ออกเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้านและตรวจตรวจสุขภาพให้กับชุมชนโดยเน้นที่กลุ่มผู้สูงอายุ ในการวัดความดัน ตรวจเบาหวาน เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสพบมากในกลุ่มผู้สูงอายุ ตลอดจนให้คำแนะนำวิธีการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมถึงการให้คำแนะนำในเรื่องของการออกกำลังกายการเคลื่อนไหวทางร่างกาย การทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ อีกด้วย

๑๒) กลุ่มจิตอาสาตำบลแม่ปะ เป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน โดยมีแกนนำคือ นางเหรียญคำ วงษา ประธานสมาคมแม่บ้านเมืองแม่ปะ ลงเยี่ยมผู้สูงอายุที่ เจ็บป่วย ป่วยเรื้อรัง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในตำบล และยังมีการ รวบรวมเงิน หรือสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สูงอายุที่ยากไร้

๑๓) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ทำหน้าที่จัดทำแผนงานโครงการเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และขอรับการสนับสนุนบุคลากรในการดำเนินการ เนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะมีไม่เพียงพอ

๑๔) กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน ตำบลแม่ปะมีกลุ่มฌาปนกิจ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๑๐ ซึ่งกลุ่มฌาปนกิจ ๑ หมู่บ้าน จะมีสมาชิกจากหมู่บ้านอื่นมาเข้าร่วมด้วยเป็นการร่วมรวมเงินเพื่อช่วยเหลือค่าทำศพให้แก่สมาชิกโดยแต่ละ หมู่บ้านจะมีข้อกำหนดและการช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปตามข้อตกลงถือเป็นการจัดสวัสดิการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง

๑๕) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๑ สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ ในหมู่บ้าน เช่นงานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันสงกรานต์ หรือกิจกรรมงานประเพณีอื่นๆ ที่ทาง กลุ่มผู้สูงอายุร้องขอ

๑๖) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๒ จัดสวัสดิการในการเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในกาจัดประชุมหรือกิจกรรมสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้สูงอายุใน หมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒ ในการดูแลผู้สูงอายุ

๑๗) ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๙ จัดสวัสดิการในการเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในกาจัดประชุมหรือกิจกรรมสำคัญของชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้สูงอายุใน หมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒ ในการดูแลผู้สูงอายุ

๑๘) สวัสดิการชุมชน ตำบลแม่ปะ มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก หากเข้าโรงพยาบาลจะมีเงิน ช่วยเหลือ หรือของเยี่ยมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ หากมีสมาชิกเสียชีวิตจะมีค่าจัดการศพให้ตาม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

๑๙) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นหน่วยงานที่คอยให้การช่วยเหลือทางด้านการจัดสรร งบประมาณในการช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการฝึกอบรมส่งเสริมพัฒนาทักษะ อาชีพด้านต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังคอยเตรียม สรรหาวิทยากรในการส่งเสริมทักษะทางด้านต่างๆ ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีภาคีเครือข่ายที่ ทางอบต.แม่ปะประสานการทำงาน เพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

๑) มูลนิธิชัยนาท ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในหมู่ที่ ๑ โดยมีเงินสวัสดิการให้ สมาชิกเดือนละ ๓๐๐ บาท

๒) หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๓ แม่สอด คอยสนับสนุนจัดสรรบุคลากรให้ความช่วย เหลือหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านต่างๆ และจัดสรรงบ งบประมาณช่วยเหลือเพิ่มเติมในส่วนที่ทางหน่วยงานพอที่จะดำเนินการจัดสรรหรือสนับสนุนได้สำนักงาน ตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔๖ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือหน่วยงานที่ ขอบรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ขอรับการ สนับสนุน

๓) หน่วยเฉพาะกิจทหารราบที่ ๔ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือ หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ ขอรับการสนับสนุน

๔) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุทางด้านงบประมาณในการบริหารจัดการด้านกลุ่มอาชีพ ๒๙ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สอด เป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนทางด้านงานวิชาการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านงานเกษตรต่างๆ

๔. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ เพื่อการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุให้มีความครอบคลุมทุกๆ ด้านเนื่องจากสภาพการบริหารจัดการในปัจจุบัน ผู้สูงอายุยังไม่ได้รับการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมเพราะว่ายังมีกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในตำบลแม่ปะ

๕. วิธีการทำงาน

ภาพรวมการดำเนินงานของระบบองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ทำหน้าที่จัดทำแผนงานโครงการเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ ขอรับการสนับสนุนของกำลังบุคลากรในการดำเนินการ เนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะมีไม่เพียงพอ และเป็นจุดศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะโดยมีกองสวัสดิการสังคมที่มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้สูงอายุร้องขอ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกตำบล ในการดูแลสวัสดิการให้กับ ผู้สูงอายุ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งรูปแบบในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและการส่งเสริมการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จะขึ้นอยู่กับแต่ละกลุ่มที่ทางผู้สูงอายุเป็นสมาชิก

๖. การเชื่อมโยงกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

การเชื่อมโยงทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบสวัสดิการตำบลแม่ปะมีการเชื่อมโยงทุนทางสังคม เช่น อบต.มีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือ สนับสนุนบุคลากรและทรัพยากร การสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการต่างๆ การมีโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งขับเคลื่อนอยู่ทั้งหมด ๕ แห่ง ได้มีการร่วมจัดสวัสดิการในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูล โดยใช้กลุ่มจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อนมาขับเคลื่อนการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการกระจายของทรัพยากร และสร้างการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกตำบลกล่าวคือทำหน้าที่คอยประสานงานต่างๆ ให้กับ

ผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ เช่น ประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะในการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุโดยมีการประสานงานกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสุขภาพและประสานงานกลับกลุ่มจิตอาสาต่างๆ ในการลงเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ประสานหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๓ แม่สอด คอยสนับสนุนจัดสรรบุคลากรให้ความช่วยเหลือหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านต่างๆ และจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเพิ่มเติมในส่วนที่ทางหน่วยงานพอที่จะดำเนินการจัดสรรหรือสนับสนุนได้สำนักงานตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔๖ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือหน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนหน่วยเฉพาะกิจทหารราบที่ ๔ คอยให้การสนับสนุนทางด้านบุคลากรในการช่วยเหลือหน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการอื่นๆ แก่หน่วยงานที่ขอรับการสนับสนุนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก คอยให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๑ คอยช่วยเหลือประสานงานกับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นต้น

๗. ผลลัพธ์และผลผลิต

ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ปะ ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมการดำเนินชีวิตและกิจกรรมด้านต่างๆ ภายในตำบล เพื่อสร้างความสามัคคีและสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘. ผลต่อประชากรเป้าหมาย

ส่งเสริมการดูแลสุขภาพให้กลุ่มผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ ส่วนกลุ่มวัยคนพิการนั้น มีการจัดตั้งหน่วยบริหารเพื่อการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารความต้องการปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและสภาพจิตใจ กลุ่มวัยเยาวชนนั้นได้มีการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาด้านสติ ปัญญา และอารมณ์ให้กับเด็กโดยการใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนการสอนและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปจากตำบลแม่ปะ ส่วนกลุ่มผู้ป่วยนั้นได้มีการบริหารจัดการ โดยกลุ่มกู้ชีพกู้ภัยในการช่วยเหลือยามฉุกเฉินและการรับส่งขนส่งผู้ป่วยและผู้บาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน

๙. ผลต่อคุณภาพชีวิต ๕ มิติ

๙.๑ ด้านสังคม ตำบลแม่ปะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ ของกลุ่มและแต่ละกลุ่มก็มีการจัดสวัสดิการต่างๆ ของกลุ่มนั้นๆ เช่น กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายโดยตรงกับผู้สูงอายุโดยถือว่าเป็นสวัสดิการในการทำศพของผู้เสียชีวิต กลุ่มสวัสดิการชุมชนตำบลแม่ปะ ให้สวัสดิการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลและสิ่งของจำเป็นในการเยี่ยมผู้ป่วย เป็นต้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะโดยกองสวัสดิการสังคม ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสวัสดิการต่างๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน เป็นต้น

๙.๒ ด้านเศรษฐกิจ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะทั้ง ๕ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านแม่ปะเหนือ หมู่ที่ ๑ โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านแม่ปะกลาง หมู่ที่ ๒ โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านแม่ปะใต้ หมู่ที่ ๓ โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านห้วยกะโหลก หมู่ที่ ๔ และโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านหนองบัว หมู่ที่ ๗ มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยมีการฝึกสอนการทำสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ ชุมชนคนพิการตำบลแม่ปะเป็นอีกกลุ่มที่มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เข้ามาฝึกสอนการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการ โรงเรียนผู้สูงอายุก็มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายต่างๆ โดยการฝึกสอนงานฝีมือ การทำขนม ทำอาหาร เป็นต้น

๙.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งธนาคารความดีเมืองแม่ปะขึ้นเพื่อสร้างจิตใจที่ดีให้กับคนในตำบลโดยสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำความดี เป็นวัฒนธรรมที่สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ มีการปรับสภาพแวดล้อม เช่น ลานกีฬา สวนสาธารณะ กิจกรรมตามเทศกาลเพื่อให้มีลานกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ มีบริการปรับบ้านเรือนเพื่อเอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

๙.๔ ด้านสุขภาพ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสุขภาพนั้นมีการทำงานแบบบูรณาการโดยที่ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเกิด นวัตกรรม “โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ” ขึ้น ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ ในการดูแลสุขภาพให้กลุ่มวัยผู้สูงอายุโดยมีการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะและกลุ่ม อสม. ตำบลแม่ปะ ซึ่งได้นำเอาความรู้ในการดูแลสุขภาพและการตรวจเบื้องต้นให้กับนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งกลุ่มวัยผู้สูงอายุนั้นสามารถสร้างผลกระทบที่เป็นวงกว้าง ซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำความรู้วิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีไปบอกต่อหรือสอนต่อให้กับครอบครัวและคนใกล้ชิดได้ ส่วนกลุ่มวัยคนพิการนั้นมีการจัดตั้งหน่วยบริการเพื่อการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารความต้องการปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและสภาพจิตใจ กลุ่มวัยเยาวชนนั้นได้มีการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาด้านสติ ปัญญา และอารมณ์ให้กับเด็กโดยการใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนการสอนและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปจากตำบลแม่ปะ ส่วนกลุ่มผู้ปวญนั้นได้มีการบริหารจัดการโดยกลุ่มกู้ชีพกู้ภัยในการช่วยเหลือยามฉุกเฉินและการรับส่งขนส่งผู้ป่วยและผู้บาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

๙.๕ ด้านการเมืองการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะมีการจัดทำประชาคมภายในหมู่บ้านเพื่อสอบถามความคิดเห็นในการจัดสวัสดิการให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน สามารถรับสวัสดิการเท่าที่เหมาะสมครอบคลุมทั่วทั้งตำบล

๑๐. กลไกในการทำงาน

กลไกการทำงานสำคัญ คือการรวมกลุ่มต่างๆ การมีโรงเรียนผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการในรูปแบบกองทุน และการมีข้อบัญญัติตำบลที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ เป็นกลไกสำคัญที่ใช้ขับเคลื่อนระบบการจัดสวัสดิการในตำบลแม่ปะ

๑๑. การนำใช้เครื่องมือ

มีการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุในการประยุกต์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ได้ระบุไว้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้สูงวัย

๑๒. ผู้หนุนเสริม กลไกและสนับสนุนเครื่องมือ

มีอาสาสมัครและการขอความอนุเคราะห์ผู้ที่มีความรู้และศักยภาพในด้านการดูแลสุขภาพเข้ามาแนะนำให้ความรู้กับทางกลุ่มผู้สูงอายุและชาวบ้านและทำหน้าที่ลงพื้นที่เชิงรุกในการคัดกรองโรคให้กับทุกกลุ่มวัย โดยมีการใช้ข้อมูลจาก TCNAP ของทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะในการใช้ประกอบการลงพื้นที่เพื่อที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและสร้างผลกระทบได้มากที่สุด โดยได้รับงบประมาณที่เข้ามาสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลแม่ปะเข้ามาหนุนเสริมในด้านของทุนงบประมาณในการลงพื้นที่ และมีทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ได้เข้ามาหนุนเสริมในด้านการตรวจคัดกรองโรคหาสารพิษตกค้างในกระแสเลือดในทุกกลุ่มวัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะนั้นได้สนับสนุนทั้งในด้านบุคลากรงบประมาณและความรู้ให้กลุ่มอาสาสมัครเพื่อการพัฒนากระบวนการสุขภาพคนในตำบลแม่ปะ

๑๓. ปัจจัยเอื้อนไข

ตำบลแม่ปะเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะได้ทำการส่งเสริมสนับสนุนการตั้งกลุ่มต่างๆ ของชุมชนและการส่งเสริมการสร้างสวัสดิการชุมชน การร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการช่วยเหลือชุมชน

๑๔. แนวทางการพัฒนาต่อยอด

การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูลเพื่อการจัดสวัสดิการ ทางด้านการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในอนาคตอยากให้รูปแบบการจัดสวัสดิการให้มีความครอบคลุมทุกๆ ด้านเนื่องจากสภาพการบริหารจัดการในปัจจุบัน ผู้สูงอายุยังไม่ได้มีการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมเพราะว่ายังมีกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตำบลแม่ปะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบข้ามพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางด้านสุขภาพ จากตำบลต่างๆ ซึ่งมีการเข้ามาศึกษาดูงานจากนอกและในพื้นที่อยู่เป็นประจำ

๑๕. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การดำเนินงานการจัดระบบสวัสดิการของตำบลแม่ปะ มีความสอดคล้องกับ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองในทุกด้าน ได้แก่การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการแก้ไขและจัดการปัญหา การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเอง การมี (สร้าง) กลไกผลักดันทุกระดับการจัดการตนเองการสร้างการมีส่วนร่วมการระดมเงินและทรัพยากรเพื่อเป็นทุน ในการพึ่งตนเองอย่างต่อเนื่องการมีข้อตกลงเพื่อสร้างความยั่งยืน ความสัมพันธ์แนบแน่นเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร ภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ

๑๖. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการของตำบลแม่ปะตอบสนองต่อตัวชี้วัดการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ข้อได้แก่ **ตัวชี้วัดที่ ๗** มีการปรับปรุงสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น (โครงการ) **ตัวชี้วัดที่ ๑๙** มีจัดให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อย ๑ กองทุน เช่น ฅาปนกิจกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น **ตัวชี้วัดที่ ๒๐** จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น **ตัวชี้วัดที่ ๒๒** จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการ

ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ

แผนภาพที่ ๑.๗.๑ แสดงการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๔

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

พื้นที่รูปธรรม ประกอบด้วย

๑.๘ เทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๙ องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๔

การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

๑.๘ เทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑. สถานการณ์การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลป่าไผ่

ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้อยู่ร่วมกันโดยใช้รูปแบบผสมกลมกลืนทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจนยากที่จะจำแนกแยกแยะความแตกต่างได้ ปัจจุบันประชาชนชาวตำบลป่าไผ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ร้อยละ ๘๐ อาชีพทำนา ร้อยละ ๓๐ ซึ่งการทำนาจะได้เฉพาะนาปีช่วงระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม หลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้วบางครั้งเรือนจะปลูกพืชสวน เช่น มะเขือเทศ ถั่วฝักยาวถั่วเหลือง ดอกไม้ พืชผักสวนครัวและบางส่วนจะทำนาต่อ ยังได้มีการปลูกไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง แต่ส่วนใหญ่แล้วบางครั้งเรือนจะเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ เป็ด หมู เป็นอาชีพ รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุโดยพื้นฐานแล้วได้ผ่านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและไม่หยุดที่จะทำอาชีพเกษตรกรรมและยังคงยึดเป็นอาชีพทำต่อไปเรื่อยๆ จำเป็นที่จะต้องปรับสภาพแวดล้อมที่รองรับและเอื้อต่อการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างรายได้ภายในครอบครัวให้กับประชากรในพื้นที่ตำบลป่าไผ่

๒. ที่มาของการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในตำบลป่าไผ่ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยทำงานในตำบลโดยรวมเกินครึ่งหนึ่งของประชากร เป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ปี ๒๕๕๙ เทศบาลได้สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุ พบว่ามีผู้เตรียมเข้าสู่ผู้สูงอายุ ซึ่งอายุระหว่าง ๕๐-๕๙ ปี จำนวน ๑,๙๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒ อายุ ๖๐ - ๖๙ ปี จำนวน ๘๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๖ อายุ ๗๐ - ๗๙ ปี จำนวน ๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๑ อายุ ๘๐-๘๙ ปี จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๘ อายุ ๙๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๘ (รวม ๑,๓๖๖ คน) ผู้สูงที่มีความพิการ ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๘ ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) ปัญหาการขาดความรู้ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ (๒) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อผู้สูงอายุ (๓) ปัญหาขาดแคลนยานพาหนะสำหรับรับ-ส่ง ผู้สูงอายุไปสถานพยาบาล และ (๔) ปัญหาการขาดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ดังนั้นทาง ทต.ป่าไผ่ จึงได้มีการบูรณาการทำงาน

ร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเทศบาลทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

๓. ฐานคิดในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ตำบลป่าไผ่โดยใช้แนวนโยบายวิสัยทัศน์ของท่านนายก“มุ่งพัฒนาชุมชนให้มั่นคง สุขการเป็นท้องถิ่นที่เข้มแข็ง” เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

- ๑) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ
- ๒) สรรสร้างสังคมคุณธรรมและการเรียนรู้
- ๓) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
- ๔) พิจารณาโครงการโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม
- ๕) เสริมสร้างและพัฒนาสังคมอยู่ดีมีสุข
- ๖) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว นำสู่การกำหนดฐานคิดการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุของ ทต. ป่าไผ่ ดังนี้

ฐานคิดที่ ๑ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา ด้วยการค้นหาทุนทางสังคมมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนพัฒนา ซึ่งปัจจุบันชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลป่าไผ่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ปริมาณจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อปริมาณผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยหาวิธีเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตผู้สูงอายุ จึงได้รวมตัวกันเพื่อกำหนดกลไก และวิธีการในการเพิ่มความสนใจต่อกิจกรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุมากขึ้น โดยอาศัยทุนทางสังคมที่เทศบาลตำบลป่าไผ่มีอยู่ ทั้ง ๖ ระดับ มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ได้แก่ ๑. ทุนบุคคล ๒. ทุนทางสังคม/องค์กร ๓. ทุนแหล่งประโยชน์ ๔. ทุนระดับหมู่บ้านจัดการตนเอง ๕. ทุนระดับตำบล ๖. ทุนระดับเครือข่าย

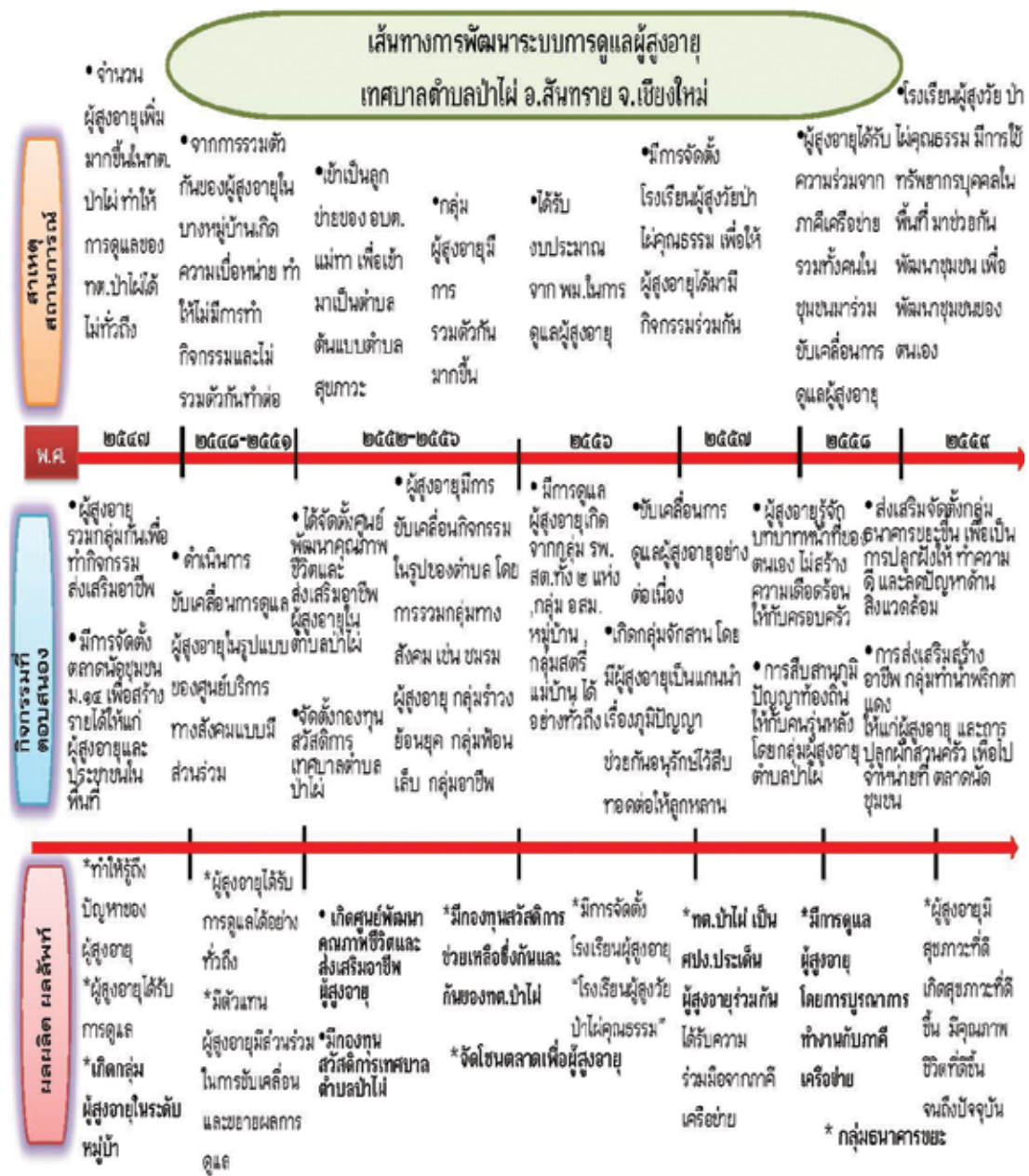
ฐานคิดที่ ๒ เป็นนโยบายของทางผู้บริหาร ทต.ป่าไผ่ที่เน้นให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการ ดึงคนในชุมชนมาร่วมให้การดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งได้แก่

- ๑) จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และจะมีแนวโน้ม เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคม
- ๒) ปัญหาผู้สูงอายุมีรายได้น้อยลง
- ๓) ปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ
- ๔) ปัญหาผู้สูงอายุเกิดภาวะเครียดซึ่งเป็นสาเหตุของการทำร้ายตัวเอง

ทำให้ทีมผู้บริหารมองเห็นความสำคัญในปัญหาต่างๆ เหล่านั้นจึงหารือกับผู้นำชุมชนระดับต่างๆ เพื่อหาวิธีคิดในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นอาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในอนาคตโดยกำหนดเป็นนโยบายภายใต้คำขวัญ “แก้อย่างมีคุณค่า ทรายอย่างมีศักดิ์ศรี” เพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนโดยอาศัยชุมชนมาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจังและปรากฏให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

๔. เส้นทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ทต.ป่าไผ่ได้เข้าร่วมขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นต้นมา ได้มีรูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงวัยป่าไผ่คุณธรรม ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลป่าไผ่ โดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์ สวัสดิการและการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น สร้างผลผลิตและผลลัพธ์ต่อผู้สูงอายุ และยังได้จัดสภาพแวดล้อมที่สามารถเอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยรายละเอียดดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑.๘.๑ เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๕. งานและกิจกรรมในการ “การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ”

๕.๑ การปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ป่า น้ำ ดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ สะอาด ปราศจากมลพิษ ได้แก่

๕.๑.๑ การปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ป่า ได้แก่

๑) **ป่าชุมชนบ้านโป่ง** เป็นป่าอนุรักษ์บ้านโป่งเป็นป่าที่มีความเป็นมาโดยสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ๒๕๓๕ ได้ขอเข้าทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าไม้ เพื่อการศึกษาและ พัฒนา ป่าไม้บ้านโป่ง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯผืนป่าแห่งนี้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสันทรายทองที่ตำบลหนองหาร และตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ ๓,๖๘๖ ไร่ ชาวบ้านบ้านโป่งจึงเรียกกันติดปากว่าป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง ความสำคัญของป่ามีสภาพเป็นป่าเต็งรัง มีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแมกไม้ นานาพรรณ มีสัตว์ปีก นก แมลง และผีเสื้อ ที่สวยงาม โดยใช้ทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นสถานที่วิจัยป่าในด้านต่างๆ ส่วนชาวบ้านบ้านโป่งใช้ป่าแห่งนี้แหล่งอาหารจากป่า เช่น เห็ด พืชป่าที่กินได้ การอนุรักษ์ป่าร่วมกันโดยใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติที่มีอยู่อันจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปอย่างยิ่ง ผู้รู้และวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์บ้านโป่ง ได้แก่

- ๑) นายทองสิทธิ์ มอญแสง
- ๒) นายบุญธรรม ปงหาร
- ๓) นายสมใจ ปงหาร
- ๔) นายวันชัย นันทะพัฒน์
- ๕) นายดวงแก้ว ขะจ่อม
- ๖) นายประพันธ์ สาริขิต
- ๗) นายสมฤทธิ์ กองคำ
- ๘) นางบัวเงิน ชัยเทพ
- ๙) นางรุ่งทิพย์ ธรรมพันธ์
- ๑๐) นางมิ่งขวัญ แดงสุวรรณ

๒) **การป้องกันไฟป่า** เพื่อช่วยแก้ไขปัญหามอกควันซึ่งเป็นอันตรายมลพิษทางอากาศส่งผลกระทบต่อสุขภาพกลุ่มวัยผู้สูงอายุ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๖๔,๐๐๐ บาท/ปี ให้ ม.แม่โจ้ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ป่าบ้านโป่ง ม.๖ ร่วมประชาชนม.๖ บ้านโป่งเพื่อจัดทำแนวกันไฟ โดยจัดจ้างประชาชนในพื้นที่ของหมู่บ้านโป่งจัดทำแนวกันไฟเพื่อควบคุมไฟลุกลาม ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน

๕.๑.๒ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ ได้แก่

- ๑) อ่างเก็บน้ำห้วยไจ้ ตั้งอยู่ที่ ม.๖ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๓๔ ไร่ ซึ่งได้แต่ตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดการและดูแลให้คงสภาพ ใช้เพื่อการเกษตร
- ๒) หนองสามขา ตั้งอยู่ที่ ม.๗ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๑๕ ไร่ ซึ่งได้แต่ตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดการและดูแลให้คงสภาพใช้เพื่อการเกษตร
- ๓) หนองสระเรียม ตั้งอยู่ที่ ม.๑๔ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๔ ไร่ ซึ่งได้แต่ตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดการและดูแลให้คงสภาพใช้เพื่อการเกษตร
- ๔) คลองชลประทาน ซึ่งมีน้ำไหลผ่าน ม.๑๔ ได้มีหน่วยงานจากกรมชลประทานแม่แฝกเป็นผู้ดูแลใช้เพื่อการเกษตร
- ๕) หนองอุโบสถ ตั้งอยู่ที่ ม.๑๔ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๔ ไร่ มีคณะกรรมการหมู่บ้านและวัดเป็นผู้จัดการและดูแลให้คงสภาพ ใช้เพื่อการเกษตร
- ๖) กลุ่มน้ำดื่ม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๘ ซึ่งเป็นของหมู่บ้านได้ผลิตเพื่อจำหน่ายโดยผ่านกระบวนการมาตรฐานน้ำดื่มเพื่อบริโภค ราคาประหยัด สะอาดปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค งบประมาณที่ได้นำไปหมุนเวียนกลุ่มน้ำดื่มในหมู่บ้านต่อไป
- ๗) กลุ่มประปา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓, ๖, ๗, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ซึ่งเป็นประปาหมู่บ้านและคณะกรรมการประปาหมู่บ้านได้บริหารจัดการเอง ซึ่งใช้อุปโภคและบริโภค

๕.๑.๓ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดิน ได้แก่

- ๑) การทำปุ๋ยอินทรีย์ได้ดำเนินกิจกรรมอยู่ที่ ม.๘ (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรเทศบาลตำบลป่าไผ่) อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลป่าไผ่เป็นผู้รับผิดชอบดูแล และกลุ่มผู้สูงอายุได้เข้าดำเนินการด้วย โดยได้รับการส่งเสริมงบประมาณ อบท. เช่นกัน
- ๒) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้ทำปุ๋ยอินทรีย์โดยคณะกรรมการกลุ่มช่วยบริหารจัดการคณะกรรมการได้มีตัวแทนของผู้สูงอายุเข้าร่วม และผู้สูงอายุในหมู่บ้านได้เข้าร่วมดำเนินการด้วย
- ๓) ปุ๋ยมูลไส้เดือน ได้ดำเนินกิจกรรมอยู่ที่ ม.๑ โดยที่มีแกนนำในหมู่บ้านเป็นผู้จัดตั้งกลุ่ม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่แล้วได้เข้ากิจกรรมด้วย

๕.๒ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในบ้านผู้สูงอายุ ได้แก่ เป็นการปรับโครงสร้างทางกายภาพภายในบ้านของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ การปรับห้องน้ำเปลี่ยนเป็นชักโครก ทำราวจับในห้องน้ำ ซึ่งได้ดำเนินการทุกหมู่บ้าน ได้แก่ ม.๑ ม.๒ ม.๓ ม.๖ ม.๗ ม.๘ ม.๙ ม.๑๑ ม.๑๒ ม.๑๓ ม.๑๔ ม.๑๕ ม.๑๖ ม.๑๗ โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน กระทรวง พม. , พมจ., อบท. งบประมาณที่ได้รับการช่วยเหลือมาจาก กระทรวง พม. และยังได้ดำเนินโครงการท้องถิ่นไทยเทิดไถ่องค์ราชัน เพื่อช่วย

สร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้ที่มีปัญหาด้านที่พักอาศัย ซึ่งได้ดำเนินการให้ ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ ม.๘ ม.๑๒ ม.๑๕ โดยเน้นการช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก งบประมาณจัดทำมาจากกระทรวงมหาดไทย โดย อปท.ดำเนินการ

๕.๓. การปรับสภาพภายนอกบ้านที่เอื้อสุขภาพ ได้แก่ สถานที่ออกกำลังกาย ซึ่งเป็นสวนสาธารณะ หมู่ ๙ บ้านหนองเต่าคำใหม่ ผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญต่อการออกกำลังกายของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องให้ออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้นจึงได้ปรึกษาหารือกับที่มคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลป่าไผ่เพื่อของบประมาณในการจัดทำสถานที่และจัดซื้ออุปกรณ์ในสวนสาธารณะ มีลานกีฬาตั้งที่ ม.๑๖ โดยมีคณะกรรมการของชมรมวูดบอลตำบลป่าไผ่ในการกำกับดูแลสถานที่และบริหารจัดการฝึกอบรมและแข่งขัน ซึ่งปัจจุบันได้มีการแข่งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งได้ทำน สท.เป็นแกนนำในการออกกำลังกายและได้ชักชวนกลุ่มผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ในการเข้าร่วมกลุ่ม

๕.๔. การปรับสภาพทางเดิน ห้องน้ำ ที่นั่ง ของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

๑) การปรับโครงสร้างทางกายภาพภายใน วัดป่าเหมือด ได้แก่ การปรับทางลาดในศาลา วัดและพร้อมราวจับ การปรับห้องน้ำเปลี่ยนเป็นชักโครกพร้อมราวจับ

๒) การปรับโครงสร้างทางกายภาพภายใน รพ.สต. ได้แก่ ช่องบริการสำหรับผู้สูงอายุ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ทางลาดสำหรับเดิน บันไดขั้นชั้น ๒ มีราวจับ ห้องน้ำมีชักโครก และมีราวจับ

๓) การปรับโครงสร้างทางกายภาพภายในเทศบาลเป็นการปรับโครงสร้างทางกายภาพ ได้แก่ ทางลาดทางเดินพร้อมราวจับ บันไดพร้อมราวจับ ห้องน้ำเป็นชักโครกพร้อมราวจับ ช่องบริการสำหรับผู้สูงอายุ

๕.๕. การจัดการขยะในชุมชน เป็นการสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชนรวมทั้งผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดกิจกรรมธนาคารขยะในชุมชนของหมู่บ้านนาร่อง ได้แก่ หมู่ ๒ และหมู่ ๑๒ หมู่บ้าน โดยผู้นำชุมชนเป็นแกนนำและได้ประชาสัมพันธ์ในการคัดแยกขยะในครัวเรือน ประชาชนทุกกลุ่มได้ให้ความร่วมมือโดยผู้สูงอายุผู้ที่ให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันได้มีนโยบายขับเคลื่อนเพื่อต่อยอดในปีงบประมาณต่อไปให้ครบทุก หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลป่าไผ่ โดยได้งบประมาณในการขับเคลื่อนกิจกรรมบรรจุลงในแผนพัฒนา ๓ ปี ของเทศบาลตำบลป่าไผ่ มีการประชาสัมพันธ์จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลป่าไผ่ สำหรับสถานที่บริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น ตลาด โรงแรม หอพัก ร้านอาหาร ฯลฯ ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย บ่อดัก

ไขมัน กลุ่มผู้สูงอายุจะมีภาวะเสี่ยงมากที่สุดเช่นกัน ยังรวมถึงมลพิษทางเสียงจากสถานที่บันเทิงต่างๆ ที่ส่งเสียงรบกวนและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการพักผ่อนตอนกลางคืน และเกิดปัญหาสุขภาพด้านจิตใจด้วย

๕.๖. จัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ของประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถป่วยได้ง่ายเนื่องจากบางคนภูมิคุ้มกันโรคต่ำ โดยดำเนินกิจกรรมอบรมให้ความรู้ และได้รับการตรวจสอบสารเคมีในเลือดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้นก็ได้ประกอบอาชีพนี้จำนวนมากเช่นกัน ผู้ดำเนินโครงการมาจากเจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านป่าเหมือด และรพ.สต.บ้านศรีบุญเรือง ซึ่งได้รับบในการดำเนินโครงการ จากกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลป่าไผ่ เมื่อผลจากการตรวจออกก็ได้แจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบทันทีเพื่อที่จะได้ดูแลตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันในการทำงาน

๕.๗. การเพิ่มพลังงานทางเลือก ได้แก่ การผลิตไบโอดีเซลโดยที่ตำบลป่าไผ่ยังไม่ดำเนินการกิจกรรมเป็นกลุ่มเนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ประโยชน์ที่ได้รับ แต่ตอนนี้ยังมีแกนนำทำอยู่เพียงคนเดียวซึ่งอาศัยอยู่หมู่ ๘ เทศบาลป่าไผ่ได้เล็งเห็นความสำคัญต้องได้รับการสร้างกลุ่มเพื่อกระจายในพื้นที่ของตำบลและพัฒนาต่อยอดในโอกาสต่อไป

๕.๘. การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงเครื่องอุปโภคบริโภค ได้แก่ ได้เปิดให้มีตลาดนัดชุมชน ของ ม.๑๔ บ้านหนองหลวงพัฒนาตั้งอยู่ในตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตลาดนัดที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมของเทศบาลตำบลป่าไผ่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน โดยในช่วงแรกนั้นตลาดนัดชุมชนมีลักษณะเป็นเพียงเพิงเล็กๆ และจะมีผู้มาค้าขายเพียงไม่กี่ราย หลังจากได้งบประมาณที่นำมาทำลานตลาดนัดชุมชน และชาวบ้านได้มีการส่งเสริมนำสินค้ามาขายอย่างจริงจัง สินค้าที่นำมาส่วนใหญ่จะมีประเภทจำพวกพืชผักสวนครัวและผลไม้ ที่ปลูกกันเองมาวางจำหน่าย และยังมีกลุ่มผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า และประธานผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการด้วย นอกเหนือจากนั้นยังมีนักเรียนจากโรงเรียนศรีบุญเรืองก็นำสินค้ามาจำหน่าย ซึ่งได้แก่ พืชผักสวนครัวที่ปลูกกันเอง หลังจากนั้นตลาดนัดชุมชน หนองอุโบสถ ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมีบุคคลสำคัญที่ควบคุมตลาดจัดสรรงบประมาณ จัดเก็บค่าบำรุงสถานที่ให้กับคณะกรรมการตลาดชุมชนเพื่อนำไปบริหารต่อไป ปัจจุบันจนได้พัฒนาเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้พ่อค้า และแม่ค้าจากข้างนอกมาจำหน่ายสินค้าในพื้นที่ตลาดนัดชุมชน โดยมีกฎกติกาของตลาดนัดหนองอุโบสถ คือ พ่อค้า-แม่ค้า มีกฎระเบียบในการค้าขาย เช่น ห้ามเล่นการพนัน

ในตลาดนัดชุมชน และห้ามจำหน่ายสิ่งของที่ไม่มีลิขสิทธิ์ควบคุมในตลาดนัดชุมชนจะเปิดให้บริการ สัปดาห์ละ ๒ วัน คือ วันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๕.๓๐ – ๒๒.๐๐ น. ปัจจุบันนี้กลายเป็นตลาดนัดชุมชนที่รู้จักกันภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ผลผลิตเพื่อสร้างช่องทางในการเสริมสร้างอาชีพ ขึ้นภายในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดรายได้ ผลลัพธ์ คือ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างรายได้ให้กับ คนในชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เกิดความรักและความสามัคคีในชุมชน โดยคณะทำงาน แหล่งเรียนรู้ตลาดนัดชุมชน หนองอุโบสถ มีคณะทำงานดังนี้

๑) นางจันทน์ บุญมา	ประธานคณะทำงาน
๒) นายอินคำ แสนวงศ์	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๓) นายอนันต์ มงคล	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๔) นายโสภณ บุญมา	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๕) นายประสิทธิ์ อินทะนนท์	รองประธานและเลขาคณะทำงาน
๖) นางศุภญาดา เรือนแปง	เหรัญญิกคณะกรรมการทำงาน
๗) นายทอง ชัยน	คณะทำงาน

๖. วัตถุประสงค์

เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุพร้อมที่จะรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. การจัดตั้งและ ริเริ่มดำเนิน“การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ”

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๔ ทางทต.ป่าไผ่ได้เข้ามาเป็นลูกข่ายของตำบลแม่ทาเพื่อเป็นตำบลต้นแบบสุขภาวะที่ได้รับการสนับสนุนจากสสส. (สำนัก ๓) ทำให้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุ ในรูปของตำบลเป็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีตัวแทน ผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้านเข้ามามีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนและขยายผลการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ กลุ่มผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันเพิ่มมากขึ้น ได้มีการจดทะเบียนในกลุ่ม ผู้สูงอายุเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งมีหน่วยงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ จ.เชียงใหม่ เข้ามาร่วมให้การดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มกองทุน สวัสดิการสังคมเพื่อช่วยกันและกัน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเริ่มต้นจากกระทรวง พม. ทต. ป่าไผ่ และเงินสทบของของผู้สูงอายุและคนในชุมชนเอง ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือกันของ เทศบาลตำบลในการดูแลผู้สูงอายุและคนในชุมชน

ในปีพ.ศ. ๒๕๔๗ มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนขึ้นในทต.ป่าไผ่ ทำให้การดูแลกลุ่มผู้สูงอายุของทางเทศบาลเป็นไปอย่างไม่มีทั่วถึง ทำให้มีการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุ เพื่อทำกิจกรรมในแต่ละหมู่บ้าน เช่น การส่งเสริมอาชีพ การรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์ในการทำกิจกรรมทางศาสนา มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ทำให้ทางทต.ป่าไผ่ รับทราบปัญหาของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลในช่วงที่บุตรหลานไปทำงานนอกบ้าน และเกิดกลุ่มผู้สูงอายุในระดับตำบล

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้งบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.เชียงใหม่ ในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในตำบลป่าไผ่ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงวัยป่าไผ่คุณธรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มามีกิจกรรมร่วมกัน ได้รับความร่วมจากชมรมข้าราชการบำนาญบ้านญตำบลป่าไผ่ กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง ๒ แห่งในพื้นที่ โรงเรียนทั้ง ๓ แห่งในพื้นที่ วัดอีก ๖ รวมทั้งคนในชุมชนมาร่วมขับเคลื่อนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าทต.ป่าไผ่ มีประสบการณ์การทำงานพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีการดูแลผู้สูงอายุเกิดจากการร่วมคิด ร่วมใจ ร่วมทำ ร่วมออกแบบ และร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน ของภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยบริการสุขภาพ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายภาคประชาชนในจังหวัด ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจนถึงปัจจุบัน

๘. การพัฒนาระบบการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

พัฒนาระบบการจัดการด้านบริการผู้สูงอายุต้องชัดเจน เข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็วโดยไม่ต้องรอคิว ได้แก่ การใช้บริการสถานที่ของภาครัฐและเอกชน เช่น ร.พ. รพ.สต. สำนักงานอำเภอ สถานีตำรวจ เป็นต้น สถานที่สาธารณะ ที่ผู้สูงอายุใช้บริการ เช่น วัด ศาลาหมู่บ้าน สวนสาธารณะ สถานที่ราชการต่างๆ ในตำบลได้รับการพัฒนาระบบปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อใช้บริการของผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน ฯลฯ ทรพยากรบุคคลยังต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ สามารถรองรับการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างทั่วถึง รวมถึงการจัดสรรงบประมาณกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการปรับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังประสานเครือข่ายในการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือ

๙. รูปแบบการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

ทต.ป้าไผ่ได้เข้าร่วมขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีรูปธรรมการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงวัยป้าไผ่คุณธรรม ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลป้าไผ่ โดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์ สวัสดิการและการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น สร้างผลผลิตและผลลัพธ์ ต่อผู้สูงอายุ

๑๐. การดำเนินงานการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ปัญหาการขาดความรู้ในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ๒) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ๓) ปัญหาขาดแคลนยานพาหนะสำหรับรับ-ส่ง ผู้สูงอายุไปสถานพยาบาล และ ๔) ปัญหาการขาดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ดังนั้นทาง ทต.ป้าไผ่ จึงได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ให้เทศบาลทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และมีการดำเนินงานตาม ๖ ชุดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ ๗๐ ของชุดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุซึ่งหากได้รับการหนุนเสริมศักยภาพจะสามารถดำเนินการทุกชุดกิจกรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือปรับสภาพที่อยู่อาศัยให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนทุกหมู่บ้าน และการจัดทำโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเกิดห้องครัวชั้น ซึ่งดำเนินการให้ความสำคัญเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุจริงๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่อยู่อาศัย และที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่มีความปลอดภัยงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทย โดยเทศบาลตำบลป้าไผ่เป็นผู้ดำเนินการ

๑๑. ผู้รับผิดชอบหลักและผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมซึ่งได้แบ่งออกเป็น

ผู้รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ สำนักปลัด งานพัฒนาชุมชน จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป้าไผ่ วิเคราะห์แนวทาง ทิศทาง และแนวโน้มของผู้สูงอายุตลอดจนข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบโดยอ้อม ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพต่างๆ ตามชุดกิจกรรม เข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินงานและประสานงานด้านสุขภาพกับ รพ.สต. โรงพยาบาลสันทราย ทีมสหวิชาชีพในการดูแลและตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง พร้อมให้ความช่วยเหลือ และกองคลังเป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือ

การเบิกเงินสวัสดิการต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลป่าไผ่ และร่วมออกบริการมอบ เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ กองช่างเป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ และกายอุปกรณ์ต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุในชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือ

๑๒. วิธีการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม

เทศบาลตำบลป่าไผ่ได้มอบหมายงาน/หน้าที่ในกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุไว้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งทำหนังสือคำสั่งมอบหมายหน้าที่ แต่ทั้งนี้กิจกรรมงานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นอาศัยหน่วยงานหลัก คือ พัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลป่าไผ่ เป็นหลักในการดำเนินงาน และมีหน่วยงานช่วยเหลือ ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองคลัง กองช่าง เป็นผู้คอยช่วยเหลือ ที่สำคัญการดำเนินงาน กิจกรรม ต่างๆ ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ ด้วยเช่นกัน เกิดการบูรณาการร่วมกัน การกำหนดนโยบายของผู้บริหารงานท้องถิ่น ผลของการดำเนินงานจึงประสบผลสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ ได้กำหนดขึ้น

๑๓. ทุนทางสังคมที่ร่วมดำเนินกิจกรรม

ทุนทางสังคมส่วนมากได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุทุกระดับ กิจกรรมโดยทั่วไปเช่น ทุนทาง บุคคล คอยช่วยเหลือทั้งกิจกรรมส่วนรวมของผู้สูงอายุและช่วยเหลือเป็นการเฉพาะบุคคลสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ เช่น ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุติดบ้าน เป็นต้น สำหรับทุนทางสังคม/องค์กร เป็นทุนสังคมที่ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเช่นกัน ซึ่งได้ดำเนินการ รวบรวม เช่น พมจ. ได้เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุป่าไผ่คุณธรรม รพ.สต. ช่วยเหลือทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านกลุ่ม อสม. อผส. และจิตอาสา เป็นต้น

๑๕. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

รายละเอียดดังนี้

๑) การเชื่อมโยงด้านบริการสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพกับกลุ่มอื่นโดยเทศบาลตำบลป่าไผ่ ได้มีการบูรณาการการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ เช่น การฝึกอบรม การตรวจสุขภาพ การวัดสายตา การตรวจสุขภาพประจำปี รำไม้พอง ส่งเสริม กายพั่นใจเพื่อสุขภาพ ส่งเสริมการออกกำลังกายวูดบอลของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยแกนนำได้แก่ สท. ม.๑๖ การปั่นจักรยาน การบริโภคอาหารปลอดภัย ภาพใต้โครงการอาหารปลอดภัย ผู้บริโภค ปลอดภัย กิจกรรมการลงตรวจร้านอาหาร โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยสามารถเชื่อมโยง

ตั้งแต่ฐานข้อมูลเช่นจำนวนและรายชื่อผู้สูงอายุ ให้เข้ากับกลุ่มกองทุนสวัสดิการ ซึ่งเป็นกลุ่มด้านสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือในเรื่องสิทธิพื้นฐานที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับ เช่น ค่าช่วยเหลือรักษาพยาบาลเพื่อรักษาสุขภาพ เป็นต้น

๒) การเชื่อมโยงด้านการส่งเสริมภาวะผู้นำและอาสาช่วยเหลือกัน เป็นการบูรณาการการพัฒนาผู้สูงอายุร่วมกับกลุ่มอื่น โดยมีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมภาวะผู้นำและอาสาช่วยเหลือ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มครอบครัว กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น เป็นการส่งเสริมภาวะผู้นำในกลุ่มและเป็นการส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มการจัดการเพื่อสวัสดิการช่วยเหลือ ได้แก่ กลุ่มกองทุนสวัสดิการ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการอยู่ด้วย กลุ่มครอบครัว ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการอยู่ด้วย

๓) การเชื่อมโยงด้านการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ เป็นการบูรณาการการพัฒนาในกลุ่มอื่นซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิต เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นการช่วยเหลือด้านสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิกสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และลดรายจ่าย ได้แก่ กลุ่มจักสาน ม.๓ กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน ม.๓ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ม.๑๒ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถใช้เป็นฐานด้านทุนให้กับกลุ่มจักสาน กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน หรือกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้

๔) การเชื่อมโยงด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เป็นการบูรณาการการพัฒนาในกลุ่มอื่นโดยมีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์บ้านโป่ง กลุ่มตลาดนัดชุมชนหนองอุโบสถ หนองสามขา สามารถเชื่อมโยงกับอื่น เช่นกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน ม.๓ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มน้ำดื่ม กลุ่มน้ำประปา ซึ่งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์บ้านโป่งสามารถเชื่อมโยงในเรื่องการแสวงหาสมุนไพรในป่าบ้านโป่ง และกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ ไปใช้ป่าบ้านโป่งในการศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประโยชน์จากป่าบ้านโป่ง

๕) การเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพและนำไปใช้ข้อมูล เป็นการบูรณาการการพัฒนาในกลุ่มอื่น โดยมีกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาศักยภาพ และนำไปใช้ข้อมูล เช่น ค่ายมวย ป.กิจพรรณา กลุ่มชาติพันธุ์ ม.๑๑ วัดเมืองขอนแก่น โรงเรียน ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศูนย์ซีซี) สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ เช่นกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น ในด้านการนำเยาวชนผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีแม่บ้านเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพที่วัดเมืองขอนแก่น ผู้สูงอายุมาใช้บริการศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม

๖) การเชื่อมโยงการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย เป็นการบูรณาการการพัฒนาในกลุ่มอื่นโดยมีกลุ่มกิจกรรมได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มจักสานหมู่ ๓ กลุ่ม

สมุนไพรม.๑๖ สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ ม.๑๑ เป็นต้น ในด้านการเตรียมบุคลากรด้านบุคคลเพื่อเข้าร่วมกับกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นการเสริมสร้างอาชีพ เสริมรายได้และลดรายจ่าย

๑๖. ผลผลิตและผลลัพธ์ต่อประชากรเป้าหมายผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ (สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง)

๑๖.๑ ผลต่อประชากรเป้าหมาย

ให้บริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น มีการส่งเสริมอาชีพ หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

๑๖.๒ ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ (สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง) ดังนี้

๑) **ด้านสังคม** ตำบลป่าไผ่ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความรักและความสามัคคีกันและกัน กำลังเริ่มดำเนินการจัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน มีบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา เป็นต้น จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัลหรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้

๒) **ด้านเศรษฐกิจ** ตำบลป่าไผ่ มีการส่งเสริมอาชีพ หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น มีการเปิดตลาดนัดชุมชน เพื่อรองรับผลผลิตและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในตำบลป่าไผ่ ในการจำหน่ายตลาดชุมชน ส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของเกษตรกรพร้อมดำเนินการรณรงค์ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ สนับสนุนสินค้า OTOP และอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในวงเงินของแต่ละกลุ่มอาชีพโดยไม่ขัดต่อระเบียบ และกฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกด้วย

๓) **ด้านสภาวะแวดล้อม** มีการบริการของเทศบาลตำบลป่าไผ่เพื่อปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บ้านที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น มีการปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น จัดให้มีการดูแลป่าไม้ แหล่งต้นน้ำลำธาร ป่าชุมชนบ้านโป่ง เป็นป่าอนุรักษ์บ้านโป่ง การป้องกันไฟป่าช่วยแก้ไขปัญหาหมอกควันซึ่งเป็นอันตรายมลพิษทางอากาศส่งผลต่อสุขภาพ และทำการจัดเก็บขยะให้เป็นระบบให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลป่าไผ่ สำหรับสถานที่บริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น ตลาด โรงแรม หอพัก ร้านอาหาร ฯลฯ ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย บ่อดักไขมัน กลุ่มผู้สูงอายุจะมีภาวะเสี่ยงมากที่สุดเช่นกัน ยังรวมถึงมลพิษทางเสียงจากสถานที่บันเทิงต่างๆ ที่ส่งเสียงดังรบกวนและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการพักผ่อนตอนกลางคืน และเกิดปัญหาสุขภาพด้านจิตใจด้วย

๔) **ด้านสุขภาพ** ตำบลป่าไผ่มีศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้ยืมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ เป็นต้น มีบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น มีการปรับสภาพภายนอกบ้านที่เอื้อสุขภาพ ได้แก่ สถานที่ออกกำลังกาย และสวนสาธารณะ ที่เหมาะสม

๕) **ด้านการเมืองการปกครอง** ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น เข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผน และได้มีข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ มีการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมภาคประชาชนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การกำหนดแผนการพัฒนา การควบคุมติดตามการดำเนินงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลป่าไผ่

๑๗. กลไกหรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

๑๗.๑ การใช้กลไกในการขับเคลื่อน

- ๑) สำรวจข้อมูลศักยภาพ/ทรัพยากรที่มีอยู่ของพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุ
- ๒) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และออกแบบกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ
- ๓) จัดทำแผนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยมุ่งเป้าหมาย ๘๐% ของกิจกรรมการพัฒนาทั้งระบบ

- ๔) ดำเนินการพัฒนาเฉพาะประเด็นตามแผนที่กำหนด
- ๕) ประเมินผลการดำเนินงานของตนเองตามแผนการพัฒนา และตามระยะเวลาที่กำหนด

๑๗.๒ การนำใช้เครื่องมือ คู่มือ แนวปฏิบัติ

เทศบาลตำบลป่าไผ่อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน ซึ่งยังไม่ได้นำไปใช้

๑๗.๓ ผู้หนุนเสริมกลไก หรือสนับสนุนเครื่องมือ

๑. โรงพยาบาล	๒. รพ.สต.
๓. พมจ.	๔. เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล
๕. เกษตรอำเภอ	๖. เกษตรจังหวัด
๗. พัฒนาการอำเภอ	๘. ปศุสัตว์อำเภอ
๙. สาธารณสุขอำเภอ	๑๐. สาธารณสุขจังหวัด
๑๑. ท้องถิ่นอำเภอ	๑๒. ปลัดอำเภอ
๑๓. นายอำเภอ	๑๔. สปสช.
๑๕. กศน.	๑๖. ม.แม่ใจ
๑๗. ม.ราชภัฏเชียงใหม่	๑๘. ม.เชียงใหม่

๑๘. ปัจจัยเงื่อนไข (คน งาน ข้อมูล และงบประมาณ)

๑๘.๑ ปัจจัยเงื่อนไข (คน งาน ข้อมูล และงบประมาณ)

๑) **แนวทางการจัดการคน คือ** แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่ออำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุหนุนเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุทุกด้านติดต่อประสานงานกับ อปท.เครือข่ายเพื่อให้การดำเนินกิจกรรม

๒) **แนวทางการจัดการงาน คือ** มีการวางแผนแบ่งหน้าที่การทำงานของทีมให้ถูกต้อง และตรงกับสมรรถนะในหน้าที่ถนัด บริหารจัดการแต่ละงาน/กิจกรรม อย่างรัดกุม ประเมินผลสำเร็จของกิจกรรม/โครงการทุกครั้งที่ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๓) **แนวทางการจัดการข้อมูล คือ** การจัดเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน สํารวจและปรับปรุงข้อมูล ผู้สูงอายุวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบกิจกรรมการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

๔) แนวทางการจัดการงบประมาณ คือ มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้รัดกุม และก่อผลประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

๑๘.๒ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคโอกาส หรือแนวทางการพัฒนา

๕) ปัญหาด้านสังคม เช่น ประชากรแฝง ยาเสพติด การย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้สูงอายุขาดคนดูแล

๖) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การบุกรุกทำลายป่าและลำห้วย เพื่อหาของป่า การบุกรุกทำลายเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย การใช้สารเคมีในการเกษตร เป็นต้น

๗) ปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง

๘) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ถนน การขยายเขตไฟฟ้า

๙) ปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ขาดการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่องหนี้สินภาคครัวเรือน การว่างงาน

๑๐) ปัญหาการเมืองการปกครอง เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง พื้นที่ทับซ้อน

๑๙. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

งานที่ดำเนินการมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการจัดการตนเอง ตามคุณลักษณะดังนี้

คุณลักษณะที่ ๑. การสร้างการเรียนรู้

มีการสร้างศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในด้านการดูแลสุขภาพ และ ศิลปะวัฒนธรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังมีแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศที่จะศึกษาการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนร่วมกันกับชาวบ้านอย่างพึ่งพากัน

คุณลักษณะที่ ๒. การสร้างกลไกการจัดการตนเอง

มีการส่งเสริมให้บุคลากรในเทศบาลมีการศึกษาที่สูงและความรู้ความสามารถ เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้พัฒนาตำบลต่อไป

คุณลักษณะที่ ๓. การสร้างคนให้จัดการตนเอง

มีการสร้างให้ผู้สูงอายุในตำบลสามารถที่จะจัดการตนเองดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ โดยพึ่งพาตนเองได้เป็นลำดับแรกก่อนที่จะให้คนอื่นดูแล และใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขไม่คิดว่าตนเองรู้สึกด้อยที่มีอายุในวัยชรา

คุณลักษณะที่ ๔. การสร้างการมีส่วนร่วม

มีการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมภาคประชาชนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การกำหนดแผนการ พัฒนาการควบคุมติดตามการดำเนินงาน ตลอดจนถึงการประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล ตำบลป่าไผ่

คุณลักษณะที่ ๕. การระดมทุนและทรัพยากร

มีการนำผู้มีความรู้ความสามารถในตำบลมาเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นในศูนย์พัฒนาคุณภาพ ชีวิตเทศบาลตำบลป่าไผ่

คุณลักษณะที่ ๖. การมีข้อตกลง

คือการใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรในเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ถ้า ละเลยหน้าที่จะมีบทลงโทษแก่ผู้นั้น

คุณลักษณะที่ ๗. การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ

มีการบูรณาการร่วมกันกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในการมาช่วยดูแลเรื่องการเกษตร และการดูแลสุขภาพ ป่าไม้ของตำบลร่วมกับพัฒนาชุมชนในการช่วยเหลือคนในชุมชนที่ยากไร้ และพิการ ต้องการเข้าไปรับ การช่วยเหลือร่วมบูรณาการกับสถานศึกษาในตำบลในการนำบุคลากรของเทศบาลที่มีความรู้ความ สามารถไปช่วยสอนหนังสือให้กับนักเรียน โดยได้รับการจ้างเหมาจากเทศบาลเองไม่ใช้งบของสถาน ศึกษา

๒๐. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

๑) จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อสร้างกิจกรรมร่วมกันให้เกิดความรักและสามัคคี ได้ดำเนินการปรับ สภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการให้บริการของกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าเรียน ได้แก่ ห้องน้ำปรับเปลี่ยน เป็นซักโครก พร้อมราวจับ ทางเดินทางลาด พื้นในห้องเรียนต้องไม่ลื่น การดำเนินกิจกรรมได้ดึงเอาทุน ทางสังคมในตำบลมาใช้ เช่น กลุ่มจักสาน ม.๓, กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน ม.๓, กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ บ้านโป่ง ม.๖ ฯลฯ

๒) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ได้แก่ ลูก หลาน ญาติใกล้เคียงรับฟัง คำแนะนำเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย เช่น จัดสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือน เพื่อเอื้อต่อภาวะด้านสุขภาพตามสถานะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุนั้นๆ ในการดำรงชีวิต เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน ราวจับ เตียงนอน อุปกรณ์ฟื้นฟูสภาพร่างกาย ความสะอาดของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ สำหรับ ผู้สูงอายุ

๓) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัคร เช่น อสม. อผส. เพื่อปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ดูแลช่วยเหลือล้างถ้วย ล้างจาน ทำความสะอาดบ้าน ให้กับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง โดยการทำความสะอาดร่างกาย การจัดเตรียมอาหารเฉพาะโรคหรืออาหารปั่นสำหรับผู้ป่วยให้อาหารทางสายยาง การฟื้นฟูสภาพร่างกาย เป็นต้น

๔) จัดอบรม/กิจกรรม ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ในการดูแลตนเองด้านสุขภาพ การออกกำลังกาย และการฟื้นฟูสภาพ รวมถึงโภชนาการ

๕) จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือนซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ เพื่อเป็นการแนะนำให้มีความรู้ในภาพรวมของการดูแลตนเอง

๖) จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยการรับสมัคร อสม./อผส./จิตอาสา ที่ผ่านการอบรมตามมาตรฐานของกรมอนามัย เพื่อดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย โดยมีทีมสหวิชาชีพเข้าตรวจเยี่ยมพร้อมให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพร่างกายของผู้ป่วย การรับประทานยา การฟื้นฟูสภาพร่างกาย และการตรวจสุขภาพเบื้องต้น

๗) มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยเหมาะสมต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือและยากจน ทุกหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าไผ่

๘) จัดตั้งศูนย์บริการเพื่อเยี่ยมอุปกรณ์ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ศสมช. ม.๑๓

๙) จัดตั้งศูนย์บริการออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ ม.๙ และสนามวูดบอล ม.๑๖

๑๐) ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งต้องได้รับความปลอดภัย ไม่เกิดอุบัติเหตุได้

๑๑) โดยใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุ วัดเมืองขน สถานปฏิบัติธรรม นานาชาติ ม.๘

๑๒) จัดกิจกรรมส่งเสริมทางวัฒนธรรมโดยใช้สถานที่ คือ สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ ม.๘ วัดโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลป่าไผ่

๑๓) จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย รายที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ ได้จัดทีมสหวิชาชีพ หรือทีมหมอครอบครัว ในการตรวจเยี่ยมพร้อมให้คำแนะนำสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ พร้อมฟื้นฟูสภาพและสามารถช่วยกายอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสภาพผู้ป่วย

๑๔) เทศบาลตำบลป่าไผ่จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา ซึ่งได้รับการช่วยเหลือบริการ

จากกรณี EMS กู้ชีพ กู้ภัย เทศบาลตำบลป่าไผ่ ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่ได้ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลเบื้องต้นมาแล้ว และอุปกรณ์ทางการแพทย์ในรถพร้อมใช้งาน

๑๕) จัดบริการให้คำปรึกษาต่างๆ โดยการตั้งกลุ่มไลน์ขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ และจัดตั้งกลุ่มไลน์กลุ่ม อสม. กลุ่ม อผส. เพราะเป็นทุนทางสังคม/เครือข่ายในการดูแลและสุขภาพ

๑๖) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) อยู่ระหว่างการดำเนินการ

๑๗) เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่นรพ.สต. รพ. อบต. เพื่อกลุ่มผู้สูงอายุไม่ต้องรอคิวนาน และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุนี้ โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ให้ทราบโดยชัดเจนและสามารถเห็นได้ง่าย

๑๘) จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพการใช้น้ำมันสมุนไพร โดยกลุ่มอสม.เป็นแกนนำดำเนินการ

๑๙) จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น ฅาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าบริการสวัสดิการได้ง่าย มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและประชาสัมพันธ์เพื่อเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุ

๒๐) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การปลูกผัก การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

๒๑) จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง คัดกรองรักษาสิทธิต่างๆ ประสานเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือ และจัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือจากหน่วยงาน พม. จังหวัด อำเภอบ. อบต.

๒๒) จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชน สะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพิ่มเติมบางครั้งผู้สูงอายุบางท่านอาจหลงลืมได้ จะต้องได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เทศบาลตลอด มีกิจกรรมเขียนเรียงความการทำความดี และมอบรางวัลเพื่อกระตุ้นสร้างพลังด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

๒๓) จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ การศึกษา ศาสนา การได้รับการสาธารณสุข เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยเรื้อรัง กลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนที่ผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ แหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูล

ดูแล เช่นแนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุทุกด้านตามสภาพการเจ็บป่วย หรือความต้องการที่ควรได้รับ ต้องรักษาสีทิตต่างๆ ที่ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับเช่นกัน และจัดเตรียมบุคลากรที่จะเข้าไปช่วยเหลือในรูปของอาสาสมัครหรือกิจอาสา พร้อมทั้งสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นโดยที่ไม่ทราบล่วงหน้า

๒๔) ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ การนำข้อมูลไปใช้จำเป็นจะต้องเป็นข้อมูลที่เชิงประจักษ์สามารถสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ และสาเหตุที่ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อป้องกันแก้ปัญหาได้ตรงจุด

๒๕) การทำประชาคมเพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลเป็นการจัดทำกิจกรรม/โครงการเพื่อเอื้อประโยชน์กับผู้สูงอายุ โดยอาศัยงบประมาณในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้สูงอายุมากที่สุด

๒๖) จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น ผู้สูงอายุก็เป็นประชาชนคนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ต้องมีสิทธิที่จะดำเนินการตามระเบียบแบบแผนต่างๆ รวมถึงการวางแผนนโยบายท้องถิ่นต่างๆ ได้เพื่อจะได้รักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

แผนภาพที่ ๑.๘.๓ แสดงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดย
ชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๔

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

๑.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

๑. ที่มา ฐานคิดการดำเนินงาน

ตำบลไกรนอกเดิมชื่อตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ ขึ้นอยู่กับมณฑลพิษณุโลก ในสมัยสุโขทัย มีวัดโบสถ์และวัดดอนแคเป็นที่ตั้ง เดิมเรียกว่า “ชุมชนสามเรือน” ในสมัยอยุธยา มีการยกทัพจับศึกของพระเจ้าตากสินมหาราชกับอะแซหุ่นกี้ แม่ทัพนายกองของพม่า (อ้างอิงในบันทึกประวัติศาสตร์ บางตอนว่าพระเจ้าตากสินมหาราชตั้งทัพรบกับอะแซหุ่นกี้ที่บ้านไตรป่าแฝกหรือบ้านไกร-ป่าแฝกในปัจจุบัน) แต่ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่กล่าวว่าบ้านไกรมีถึง ๓ ไกร คือ ตำบลไกรนอก ไกรกลาง ไกรโนนขึ้นกับอำเภอกงไกรลาศ นอกจากนี้ยังอ้างไปถึงที่ดินที่ได้รับพระราชทานสมัญญานามว่าอำเภอและต่อมามีวัดคู้ยางหรือวัดยางในปัจจุบัน โดยมีหลวงพ่อกไกรเป็นพระพุทธรูปประจำวัด และมีอีกนัยหนึ่งสาขุนไกรได้สร้างวัดบ้านไกรและสร้างหลวงพ่อกไกรไว้เป็นอนุสรณ์ตั้งแต่คราวรบทัพกับอะแซหุ่นกี้ ต่อมาเมื่ออดีตเจ้าอาวาสชื่อหลวงพ่อยี่ ที่ชาวบ้านไกรหรือวัดคู้ยางให้ความเคารพทั้งทางด้านรักษาโรค เวทมนต์และเป็นที่เล่าขานเกี่ยวกับการรักษาพิษงู จึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวของคนตำบลไกรนอกและข้างเคียงจนถึงปัจจุบัน

ตำบลไกรนอกตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอกงไกรลาศ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกงไกรลาศ ประมาณ ๕ กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลดงเดือยและตำบลบางระกำ จังหวัดสุโขทัย ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตำบลไกรนอกแบ่งเขตการปกครองเป็น ๘ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ ๒ บ้านไกรนอก หมู่ที่ ๓ บ้านไร่ หมู่ที่ ๔ บ้านคู้ยาง หมู่ที่ ๕ บ้านไกรนอก หมู่ที่ ๖ บ้านป่ายาง หมู่ที่ ๗ บ้านโป่งแค และหมู่ที่ ๘ บ้านวังไผ่สูง

ตำบลไกรนอกมีพื้นที่ ๒๗,๖๙๑ ไร่ หรือ ประมาณ ๔๔.๓๐ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่อยู่อาศัย ๔,๒๐๕ ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตร ๒๓,๔๘๖ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตรประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน อาชีพนอกภาค

เกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ การค้าขายมีการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อ
การประกอบกิจกรรมในชุมชน เช่นกลุ่มดอกไม้จันทร์และพวงหรีด กลุ่มข้าวปลอดสารพิษ กลุ่มข้าว
หอมมือ (ข้าวกล้อง) โรงพยาบาลสุขภาพดีวิถีไทย กลุ่มแม่อาสา กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (ออส.)
กลุ่มออกกำลังกายสูลาฮูป กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มเย็บผ้าเพื่อการ
ประดิษฐ์ หมู ๒ กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านขนมแบ่งปัน โรงผลิตน้ำดื่มหมู ๓ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
วัดโบสถ์ สภาเด็กและเยาวชนตำบลไกรนอก กลุ่มรำชาวนา กลุ่มดนตรีไทย สวนสมุนไพรหมู ๔ กลุ่ม
ปูนแดงควบคุมลูกน้ำยุงลาย แผนพัฒนายุทธศาสตร์ การปรับภูมิทัศน์แบบมีส่วนร่วม และเสียงไร้สาย
 เป็นต้น

๒. สถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่

จากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) ณ วันที่ ๔ สค ๒๕๕๘ ตำบลไกรนอกมีจำนวนครัวเรือน ๑,๑๗๐
ครัวเรือน จำนวนประชากร ๔๔๔๗ คน เพศชาย ๒๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๔๐ เพศหญิง ๒๒๙๔
คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖๐

และจากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ๘๑๑ คน คิดเป็น
ร้อยละ ๑๘.๒๐ จากจำนวนประชากรทั้งหมด แยกเป็นเพศชาย ๓๔๖ คน เพศหญิง ๔๖๕ คน
เมื่อมาจำแนกตามกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน ๔ กลุ่มพบว่า

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้เตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ (๕๐-๕๙ ปี) จำนวน ๕๘๓ คน

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสูงอายุวัยต้น ๖๐-๖๔ ปี และ ๖๕-๖๙ ปี จำนวน ๔๓๔ คน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มสูงอายุวัยกลาง ๗๐-๗๙ ปี จำนวน ๒๒๕ คน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มสูงอายุวัยปลาย ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๒ คน

๓. พัฒนาการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุไกรนอก

ระบบการดูแลผู้สูงอายุของตำบลไกรนอกมีกระบวนการพัฒนากิจกรรมและงานของทุนทางสังคมและ
ศักยภาพของพื้นที่นำมาจัดเป็นระบบและชุดปฏิบัติการต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะผู้สูงอายุในพื้นที่
และเกิดเป็นวัฒนธรรมการดูแลของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ระยะพัฒนาดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงสำคัญ
ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของเหตุนำหรือสถานการณ์ที่เหนี่ยวนำให้เกิดการปรับหรือพัฒนาระบบหรือ
วิธีการ ตลอดจนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปรับหรือพัฒนาด้วย ดังนี้

ช่วงที่ ๑ ระยะก่อนพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ (ก่อนปีพ.ศ. ๒๕๕๐) การดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่เกิดจากนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ให้มี อสม.ประจำหมู่บ้าน ตามหลักการสาธารณสุขมูลฐาน จัดอบรม อสม. เพื่อให้มีทักษะในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ให้กับครอบครัวในเขตรับผิดชอบคนละ ๑๐ - ๑๕ ครอบครัวทำงานในบทบาท “แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข” ดูแลสุขภาพประชาชนทุกกลุ่มอายุ และผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการดูแลเช่นเดียวกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดูแลเกี่ยวกับโรคและการเจ็บป่วย

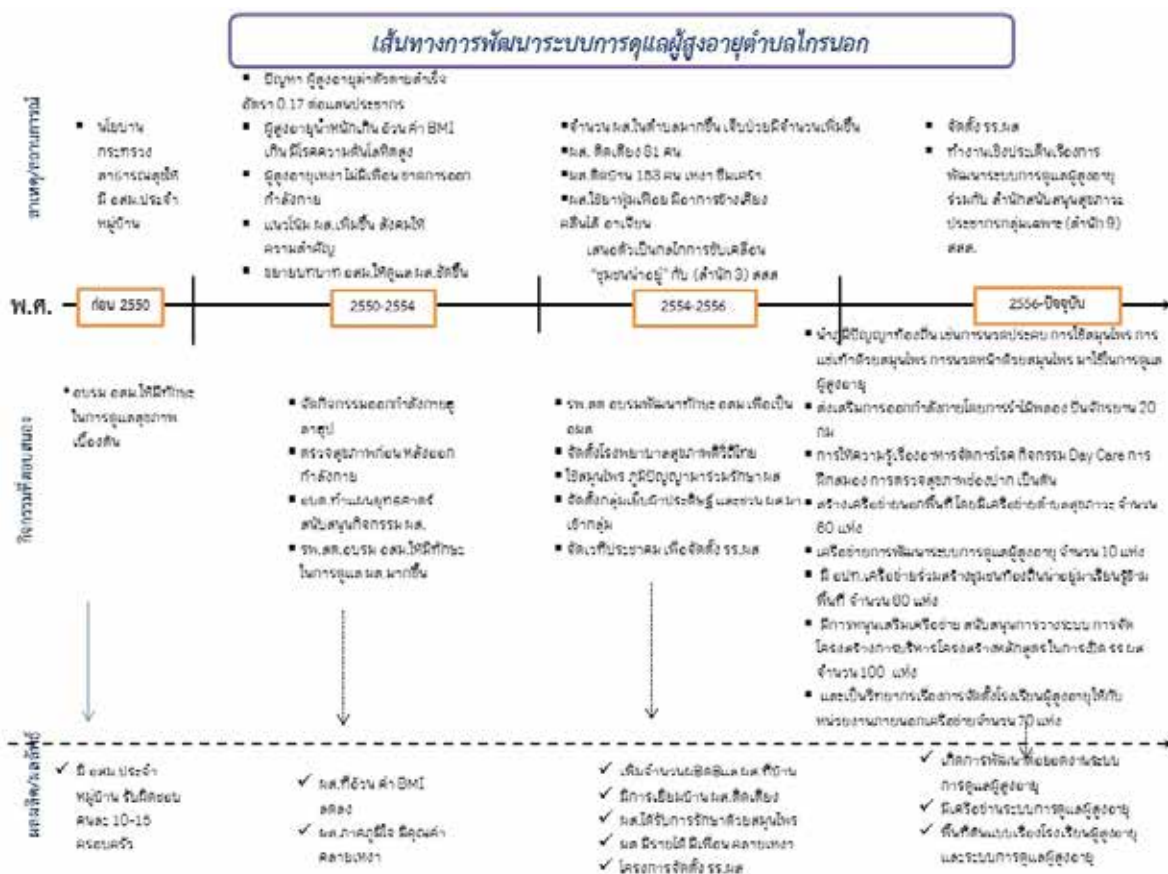
ช่วงที่ ๒ ระยะเริ่มต้นพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ (ระหว่างพ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) เป็นช่วงที่ตำบลไกรนอกมีแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น พบปัญหาผู้สูงอายุฆ่าตัวตาย คิดเป็นอัตรา ๐.๑๗ ต่อแสนประชากร หรือเฉลี่ยปีละ ๑-๒ คน และปัญหาการเจ็บป่วยทางกายหลายโรค ทั้งโรคทั่วไป โรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง น้ำหนักเกิน อ้วน จากการขาดการออกกำลังกาย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสังคม เช่น เหงา ไม่มีเพื่อน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอกจึงได้จัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกายด้วยธูลาฮูบ โดยตรวจสุขภาพก่อนและหลังการออกกำลังกาย ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่อ้วนมีค่า BMI ลดลงค่าความดันโลหิตลดลง สามารถรวมกลุ่มกันไปแข่งขันทั้งในและนอกตำบลซึ่งได้รับรางวัลจากหลายองค์กรและหน่วยงานจนเกิดความภาคภูมิใจที่แข่งขันได้รางวัล มีการขยาย เพิ่มบทบาท อสม.ให้ดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น มีการจัดอบรม พัฒนาทักษะ อสม.ให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ เป็น อสม.การพาไปศึกษาดูงานเพื่อให้มีทักษะและสร้างกิจกรรมและงานในการดูแลผู้สูงอายุที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้สูงอายุที่บ้านอย่างชัดเจน อบต.ไกรนอกได้ร่วมกับหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยและ รพ.สต.ไกรนอกฝึกอบรม อสม. ให้เป็น อสมส. เพื่อทำหน้าที่ร่วมให้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ด้วยและมีการทำงานเป็นทีม เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเดือนละ ๑ ครั้ง และร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในพื้นที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์สนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุ เช่น รดน้ำดำหัววันสงกรานต์ แข่งกีฬาผู้สูงอายุ เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุคลายเหงา รู้สึกมีคุณค่าเนื่องจากสังคมให้การยอมรับ ให้ความสำคัญ และเป็นเป้าหมายของการดูแลในชุมชน

ช่วงที่ ๓ ระยะพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของระบบการดูแลผู้สูงอายุ (ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖) เป็นระยะที่องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกเสนอตัวเป็นกลไกการขับเคลื่อน “ชุมชนน่าอยู่” โดยได้รับการสนับสนุนและเสริมพลังจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ภายใต้แผนสุขภาวะชุมชน และผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเน้นการค้นหานำใช้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานโดยใช้ทุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอกตำบลเข้ามาร่วมขับเคลื่อนงานที่ทุกภาคส่วนทั้งท้องถิ่นทั้งที่ภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นจากการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่มาวางแผนการดูแลร่วม

กัน ทั้งนี้เนื่องจากตำบลไกรนอก เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยจำนวนผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๓๘.๕๓ และผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกรบ้าน เช่น ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น ผู้สูงอายุตำบลไกรนอก จึงมักจะอาศัยอยู่กับลูกหลานและมีลูกหลานเป็นผู้ดูแล เมื่อเวลาเจ็บป่วยมักจะหาซื้อยารับประทานเอง ทั้งจากร้านค้าในชุมชนหรือคลินิกเอกชนในตำบล และบางส่วนก็มารับบริการที่ รพ.สต.จากพฤติกรรมที่ชายากินเหล้า หนีงเฝ้าบ้าน และในสังคมปัจจุบันที่มีภาวะเร่งรีบพฤติกรรมการบริโภคส่วนใหญ่จะซื้ออาหารสำเร็จรูปรับประทาน อีกทั้งอาหารสำเร็จรูปมีราคาถูกประหยัด ประกอบกับผู้สูงอายุต้องอยู่ดูแลบุตรหลาน เนื่องจากพ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพรับจ้างเมื่อเสร็จจากฤดูเก็บเกี่ยว ความสะดวกและความประหยัดของผู้สูงอายุส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่มีรสชาติ หวาน มัน อาหารประเภททอด อันเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและโรคเรื้อรังเช่น โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง เป็นต้น อีกทั้งการดูแลตนเองของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสนใจตนเอง ห่วงแต่ลูกหลานจนกระทั่งโรคลุกลามและรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้พิการจากภาวะโรคได้ เช่น โรคระบบไหลเวียนและหลอดเลือด อัมพฤกษ์ อัมพาต เป็นต้น ในส่วนของการดูแลผู้สูงอายุมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น รพ.สต. ดูแลในเรื่องความเจ็บป่วย โรคและการรักษา การป้องกัน และการฟื้นฟู องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกดูแลในส่วนของการจ่ายเบี้ยยังชีพ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ช่วยเหลือในเรื่องอาชีพ ภายอุปกรณ์ต่างๆ ในกรณีที่มีความพิการ และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทำหน้าที่คัดกรองเบื้องต้นเพื่อนำส่ง รพ.สต. นอกจากนี้ อบต.ไกรนอกได้ร่วมกับหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย และ รพ.สต.ไกรนอกฝึกอบรม อสม. ให้เป็น อพส. เพื่อทำหน้าที่ร่วมให้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยพัฒนาทักษะ การดูแลผู้สูงอายุติดเตียง การพลิกตะแคงตัว การดูแลการกลืนอาหาร การดูแลอุปกรณ์สายยางต่างๆ การทำกายภาพบำบัด การเจาะเลือดในผู้ป่วยเบาหวาน การทำแผลกดทับ เป็นต้น และมีการจัดเวทีประชาคม ประชุมคณะกรรมการ ผู้บริหารท้องถิ่น ท้องถิ่น แกนนำชุมชน พระสงฆ์ ผอ.ร.ร. หน่วยงานแหล่งประโยชน์ ในพื้นที่เรื่องการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ จัดทำโครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างหลักสูตร

ช่วงที่ ๔ ระยะสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของระบบการดูแลผู้สูงอายุ (ระหว่างปี ๒๕๕๖ - ปัจจุบัน) มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก มีหลักสูตรของโรงเรียนและเปิดสอน ๒ ภาคเรียน จำนวน ๔๐ สัปดาห์ เรียนทุกวันพฤหัสบดี รับนักเรียนรุ่นแรกจำนวน ๑๐๓ คน และอบต.ไกรนอก ได้รับโอกาสทำงานเชิงประเด็นเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับ สำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก ๙) สสส. จึงมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ขยายผลมาในโรงเรียนผู้สูงอายุด้วย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการนวดประคบ การใช้สมุนไพร การแช่เท้าด้วยสมุนไพร การนวดหน้าด้วยสมุนไพร มาใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ มีการฝึกอบรมการนวดแผนไทย วิทยากรจากศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยโรงเรียนตำบลไกรนอก ส่งเสริมการออกกำลังกายโดยการรำไม้พลอง ปั่นจักรยาน ๒๐ กม. เป็นต้น การให้ความรู้เรื่องอาหารจัดการโรค กิจกรรม Day Care การฝึก

สมอง การตรวจสุขภาพช่องปาก เป็นต้น และมีการสร้างเครือข่ายนอกพื้นที่ โดยมีเครือข่ายตำบลสุขภาวะ จำนวน ๖๐ แห่ง เครือข่ายการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๐ แห่ง มีอปท.เครือข่ายร่วมสร้าง ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มาเรียนรู้ข้ามพื้นที่ จำนวน ๖๐ แห่ง มีการหนุนเสริมเครือข่าย สนับสนุนการวางระบบ การจัดโครงสร้างการบริหาร โครงสร้างหลักสูตร ในการเปิด รร ผส จำนวน ๑๐๐ แห่ง และเป็นวิทยากร เรื่องการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้กับหน่วยงานภายนอกเครือข่ายจำนวน ๗๐ แห่ง ปัจจุบัน รร.ผส. รับนักเรียน รุ่นที่ ๒ จำนวน ๑๔๕ คน มีการปรับการเรียนการสอน โดยเปิด ๒ ภาคเรียน จำนวน ๖๐ สัปดาห์ ดังแสดงแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑.๙.๑ แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลไทรนอก

๔. งานและกิจกรรมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

ตำบลไกรนอก มีการดำเนินงานและกิจกรรมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตผู้สูงอายุดังนี้

๔.๑ เรื่องที่ ๑ รู้ได้อย่างไร ใครคือผู้สูงอายุที่ต้องช่วยเหลือดูแล

ในปี ๒๕๕๕ กระบวนการทำงานเชิงรุกเริ่มขึ้น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือ อผส.โดยมีทั้งหมด ๓๒ คน แบ่งเป็นกลุ่มละ ๔ คน เน้นทำงานเชิงรุกครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๘ หมู่บ้านของตำบลไกรนอกซึ่งอาสาสมัครทั้งหมดได้รับการอบรมความรู้ เพื่อดูแลผู้สูงอายุทั้งยังเฝ้าติดตามความเป็นอยู่ รวมถึงรับฟังเสียงสะท้อนความต้องการด้านต่างๆ จากผู้สูงอายุด้วย กิจกรรมออกแบบโดยการพัฒนาและนำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ไขและจัดการปัญหาผู้สูงอายุการจ้ดบริการการดูแลผู้สูงอายุตำบลไกรนอก ด้วยการออกแบบการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม แม้ในยามปกติและภาวะวิกฤติ และอีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อภาคีเครือข่ายที่จะลงเยี่ยมดูแลผู้สูงอายุ

กระบวนการทำงานคือ การออกแบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยแบ่งผู้สูงอายุ ออกเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อการดูแลกลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้สูงอายุปกติ ไม่มีโรคประจำตัว แข็งแรง จัดเป็นกลุ่มธงสีเขียว กลุ่มที่ ๒ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ติดตามเยี่ยมการกินยา และการรับยาตามนัด จัดเป็นกลุ่มธงสีเหลือง และกลุ่มที่ ๓ เป็นกลุ่มผู้สูงอายุประเภทติดบ้านติดเตียงหรือพิการ ซึ่งต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เรื่องการกินยา รวมทั้งการสนทนาคำปรึกษาให้สามารถดูแลในเรื่องการพลิกตัวป้องกันแผลกดทับ การทำความสะอาดแผลกดทับ การทำความสะอาดสายยาง จัดเป็นกลุ่มธงสีแดง และเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้มาซึ่งข้อมูลตรงตามการออกแบบ องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกจึงได้จัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจข้อมูลประชากร เพิ่มจากแบบจัดเก็บข้อมูล โปรแกรมจัดเก็บข้อมูล TCNAP เพื่อการออกแบบกิจกรรมต่างๆ ในการดูแลประชากร กลุ่มเป้าหมาย การดูแลผู้สูงอายุ ได้ข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากการเพิ่มแบบจัดเก็บข้อมูล สภาวะสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อจัดเก็บข้อมูลทำให้ได้ข้อมูลผู้สูงอายุ และจัดทำการแยกกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น ๓ กลุ่ม โดยกลุ่มที่ ๑ ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย จำนวน ๔๐๗ คน กลุ่มที่ ๒ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จำนวน ๒๘๔ คน กลุ่มที่ ๓ ผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง พิการ จำนวน ๘๒ คน รวมผู้สูงอายุ ๗๗๓ คน และจากการจัดเก็บข้อมูลยังพบว่า มี ๒ หมู่บ้านที่มีปัญหาประสบอุทกภัยทุกปี คือน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานานและในหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗ และ หมู่ที่ ๘ มีจำนวนผู้สูงอายุ ทั้ง ๓ กลุ่มอาศัยอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านวังไผ่สูง ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๑ จำนวน ๒๖ คน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๒ จำนวน ๑๑ คน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๓ จำนวน ๒ คน หมู่ที่ ๘ บ้านวังไผ่สูง ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๑ จำนวน ๑๘ คน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๒ จำนวน ๑๖ คน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ ๓ จำนวน ๑ คน จากข้อมูลดังกล่าว การออกแบบการดูแลผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญและจำเป็น ในการดูแลผู้สูงอายุ ในภาวะวิกฤติ ฤดูน้ำหลาก โดยเฉพาะ

ในกลุ่มที่ ๒ และ ๓ ต้องเข้าไปดูแลเป็นพิเศษ พร้อมทั้งต้องจัดทำแผนการช่วยเหลือ และแผนการอพยพ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

จากข้อมูลนำไปสู่การออกแบบโดยการสังเกตจากธงสีหน้าบ้าน ธงสีแดงคือผู้สูงอายุที่ป่วย ไปไหนไม่ได้ ต้องอยู่ติดบ้านติดเตียงอาสาสมัครจะลงพื้นที่อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ วัน เพื่อดูแลเรื่องยา และจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะและผู้สูงอายุธงสีเขียวที่ไปไหนมาไหนได้ อาสาสมัครจะจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พบปะเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันเป็นการลดภาวะซึมเศร้า

ในช่วงแรกของกิจกรรม ผู้สูงอายุในตำบลไม่ได้ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม เพราะกังวล ในรูปแบบการจัดกิจกรรม แต่เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมดีมาก เพราะผู้สูงอายุมีลักษณะคล้ายกันคือ เป็นผู้สูงวัย และต้องอยู่ลำพังเหมือนกัน

นอกจากนั้น ในช่วงแรกของการทำงานด้านดูแลผู้สูงอายุอาสาสมัครต้องประสบปัญหาเรื่องการยอมรับจากตัวผู้สูงอายุเองตลอดจนญาติของผู้สูงอายุ เนื่องจากอาสาสมัครแต่ละคนไม่มีใบรับรอง การประกอบวิชาชีพด้านการพยาบาลต้องอาศัยความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่งจนปัจจุบันนี้ เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องใดเกี่ยวกับสุขภาพก็จะแจ้งผ่านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นอันดับแรก

กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุมีการประชุมทุกเดือนเพื่อสรุปและประเมินผลว่าอาสาสมัครที่ได้ลงพื้นที่พบปัญหาอุปสรรคใดบ้างผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไรเพื่อนำมาเก็บเป็นข้อมูลไว้ใช้ในการพัฒนาการทำงานของกลุ่มต่อไป

ในแต่ละปีโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุได้งบประมาณจากกองทุนสุขภาพตำบล จำนวน ๕,๕๐๐ บาท ในการนำผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจกรรมได้ มาพบปะ พูดคุย ร้องเล่น เดินรำเพื่อไม่ให้ต้องอยู่คนเดียวขณะที่กลุ่มอาสาสมัครแต่ละคนจะได้ค่าตอบแทนเดือนละ ๖๐๐ บาทซึ่งเป็นเงินเพียงเล็กน้อย หากแต่ทุกคนล้วนมีเป้าประสงค์เดียวกันคือ การร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

ในปัจจุบัน ตำบลไกรนอกไม่มีผู้สูงอายุมาตัวตายอีกแล้วผู้สูงอายุทั้งสองประเภท ทั้งสีเขียว และสีแดงมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดจะเป็นรากฐานที่แข็งแรง เพื่อรับมือกับตัวเลขการพยากรณ์จำนวนผู้สูงอายุในสังคมไทยที่นับวันจะสูงขึ้นอีกในเวลาอันใกล้

๔.๒ เรื่องที่ ๒ วิถีปฏิบัติโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก “รู้จัก ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น”

เนื่องจากตำบลไกรนอกมีจำนวนผู้สูงอายุ ถึง ๑,๓๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๓ ของจำนวนประชากรทั้งหมด และพบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคือ ๑. เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง มีผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ๒. ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง เนื่องจากบุตรหลานไปประกอบ

อาชีพนอกพื้นที่ และทิ้งลูกหลานไว้ให้ดูแลส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะเครียดเกิดปัญหาการฆ่าตัวตายตามมา ซึ่งพบว่าตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๖ มีผู้สูงอายุฆ่าตัวตายสำเร็จทุกปี คิดเป็นอัตรา ๐.๔๔ ต่อ ๑,๐๐๐ ประชากร ๓. ผู้สูงอายุยากจน เนื่องจากไม่มีทุนในการประกอบอาชีพและไม่มีอาชีพเสริมหลังจากประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีผลสำรวจจาก จปฐ กชช ๒ ค

จากเวทีประชาคมหมู่บ้านต่างๆ ได้สำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้คือ ๑. ต้องการให้มีเครือข่ายสนับสนุนการดูแลสุขภาพ ๒. จัดให้มีกลุ่มสวัสดิการชุมชนมาดูแล ๓. ผู้สูงอายุ ๗๐ ปีขึ้นไปไม่ต้องการรับบัตรคิวในการรับการรักษาพยาบาล ณ สถานพยาบาล

จากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าว ได้ถูกนำเสนอเป็นประเด็นสำคัญของตำบลไกรนอก เพื่อให้เกิดการลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถดูแลตนเองได้ไม่ก่อให้เกิดภาวะแก่ครอบครัวยุทธศาสตร์สังคมในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังให้มีความรู้ในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะเสี่ยงต่อโรคที่เจ็บป่วยสามารถควบคุม และดูแลตนเองไม่เพิ่มปัจจัยเสี่ยง ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยติดเตียงมีกลุ่มอาสาสมัคร และหน่วยบริการสุขภาพ ดูแลให้ความช่วยเหลือโดยการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้มีความรู้ และมีศักยภาพในการให้การดูแลช่วยเหลือในกรณีผู้สูงอายุติดเตียง การดูแลแผลกดทับ การการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การพลิกกลับตัว และสามารถสอนญาติหรือ เพื่อนบ้านในการช่วยดูแลกรณีผู้สูงอายุอยู่คนเดียว ตลอดจนดูแลการกินยา และการนัดหมายรับยา สอนการเคี้ยวการกลืนแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุมากๆ เพื่อป้องกันการสำลักอาหาร และช่วยในระบบการย่อยอาหาร ในส่วนของผู้สูงอายุที่ยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ (ศูนย์ดูแลกลางวัน) ขึ้น

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพ ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ “รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น” จุดเด่นของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก คือการทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขใน ๔ มิติ

๑.๑ ด้านร่างกาย

- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมการสร้างสุขภาพ เกิดนวัตกรรมการออกกำลังกายด้วยอุปกรณ์การออกกำลังกายที่ทำจากกะลา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่นำกะลามะพร้าวมาทำเป็นอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกาย ให้ทั้งความสนุกสนาน และทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น มีทั้งแบบออกกำลังกายเป็นคู่และออกกำลังกายเป็นกลุ่ม ๔ คน
- การยืดเหยียดกล้ามเนื้อด้วยยางยืด
- จัดกิจกรรม Day Care การพัฒนาสมองด้วยอุปกรณ์ไม้ไผ่ที่เป็นภูมิปัญญา พัฒนาความคิด การพัฒนาทักษะ การส่งเสริมอาชีพ อาหารจัดการโรค

- การตรวจสุขภาพร่างกายด้วยตัวชี้วัด BMI
- การตรวจสุขภาพในช่องปากและฟัน
- การจัดกิจกรรมสันตนาการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการแสดงออก

๑.๒ ด้านจิตใจ

- การนำหลักคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนามาบรรจุในหลักสูตร เพื่อฝึกสมาธิ การสร้างจิตอาสาในชุมชน การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ การสร้างต่อเติมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต
- การเยี่ยมช่วยเหลือเพื่อนในชุมชน ในการบริจาคทรัพย์ การเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย พร้อมของเยี่ยม
- กิจกรรมเปิดโลกกว้างสร้างความสุขพานั่งรถไปไหว้พระ ๙ วัด
- กิจกรรมเปิดโลกกว้างสร้างรอยยิ้มพาไปดูหนังที่ห้างเซ็นทรัล จ.พิษณุโลก

๑.๓ ด้านสังคม

- ผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมในชุมชน งานกีฬาของชุมชน

๑.๔ ด้านสติปัญญา

- ส่งเสริมการพัฒนาสมอง การเขียนเรียงความ การวาดภาพ การเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การคิดเลข การจำสิ่งของ การจำคำ การสังเกต การทำงานเป็นกลุ่ม
- มีความรู้ในเรื่องกฎหมาย สิทธิของผู้สูงอายุ ทำให้ไม่ถูกละเมิดสิทธิ และถูกเอาเปรียบ

หลักสูตร

เน้นการเรียนรู้ การสอนในระดับพื้นฐานทั่วไป เพื่อให้ได้รับความรู้ที่หลากหลาย เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “แก่อายมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ” แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น ๒ ภาคเรียน

ภาคเรียนที่ ๑ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓๐ สัปดาห์ ละ ๑ วัน ทุกพฤหัสบดี เริ่มเปิดเรียน ภาคเรียนที่ ๑ เดือนมิถุนายน มีการแข่งกีฬาเพื่อสานสัมพันธ์ไมตรี ก่อนปิดภาคเรียนที่ ๑ - ๒ สัปดาห์

ภาคเรียน ที่ ๒ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓๐ สัปดาห์ ละ ๑ วัน ทุกวันพฤหัสบดี เริ่มเปิดเรียน ๑๕ ธันวาคม จบหลักสูตร ๑ ปีในเดือนพฤษภาคม

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก จัดการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น. - ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก

วิชาที่เปิดการเรียนการสอน

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอกทำการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น ๕ วิชาหลัก โดยแบ่งเป็นวิชาภาคบังคับ ๓ หมวดวิชาและวิชาเลือกตามอัธยาศัย ๑ วิชาดังนี้

๑. วิชาบังคับประกอบด้วย วิชาศาสนา วิชาการดูแลสุขภาพ ภูมิปัญญาและอาชีพ วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และ หน้าที่ความพลเมืองตามหลักประชาธิปไตยกฎหมายที่ควรรู้ สิทธิ

๒. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

๓. วิชาเลือกตามอัธยาศัย เป็นวิชาที่ผู้สูงอายุสามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ

๔. วิชาเลือกเสรี ศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาดูงาน

- ปีการศึกษาแบ่งเป็น ๒ ภาคแต่ละภาคมีระยะเวลาการเรียนการสอน ๓๐ คาบเรียน แบ่งเป็นรายวิชาดังนี้
- เปิดเรียนและปฐมนิเทศ จำนวน ๑ คาบเรียน
- วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๕ คาบเรียน
- วิชาการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน ๑๕ คาบเรียน
- วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คาบเรียน
- ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ๔ คาบเรียน
- ทักษะศึกษา ๒ คาบเรียน

๔.๓ เรื่องที่ ๓ การจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญต่อผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต และสามารถประกอบกิจกรรมได้สะดวก และปลอดภัย จากฐานข้อมูล TCNAP และข้อมูลจปฐ. ในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ยังไม่มีความสุข และความปลอดภัยในชีวิต องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก จึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้น และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้

๑) การจัดบริการสาธารณะ

- ในส่วนหน่วยงานราชการภายในพื้นที่
- องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกจัดทำทางลาด เพื่อผู้สูงอายุไม่ต้องเดินขึ้นบันได เพื่อป้องกันภาวะเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ
- จัดทำห้องน้ำเป็นโถนั่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้อย่างไม่ต้องนั่งยอง ไม่เสี่ยงต่อภาวะข้อเข่า
- รพสต.จัดทำทางลาดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ
- ปรับปรุงห้องน้ำให้เป็นแบบโถนั่ง
- ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการจะไม่มีบัตรคิว ต้องได้รับการบริการก่อน
- วัด โรงเรียนทุกแห่งในตำบลไกรนอก มีทางลาดชันสำหรับผู้สูงอายุ
- กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไกรนอก จัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ตาย เบี้ยยังชีพ ค่ารักษาพยาบาล

๒) กองทุนสุขภาพตำบล(สปสช)

- ในชุมชนมีการ ซ่อม สร้าง ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว และที่พิการมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต
- ปรับปรุงทางเข้าออกบ้านผู้สูงอายุให้มีความสะดวก ปลอดภัย ในการสัญจรไปมา
- จัดสาธารณูปโภคถึงบ้านผู้สูงอายุ ไฟฟ้ารายทาง น้ำประปา
- จัดบริการรถรับส่งผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

๓) มีรถบริการรับส่ง ๒๔ ชั่วโมง กรณีเกิดภัยพิบัติ หรืออุบัติเหตุ

- การจัดบริการนอกพื้นที่
- จัดบริการรถรับส่งผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมนอกชุมชน
- จัดกิจกรรมพาไปทัศนศึกษาเทียบเคียงกิจกรรมกับพื้นที่อื่น
- เปิดประสบการณ์พาไปดูหนังที่ห้างเซ็นทรัล พิชญ์โลก
- พานั่งรถไฟไปไหว้พระ๙ วัด
- จัดกิจกรรมกีฬาชุมชน สำหรับผู้สูงอายุ
- จัดงานประกวดยายนพมาศในประเพณีลอยกระทง
- ประกวดเพลงพื้นบ้านในงานสงกรานต์

๕. บทบาทของ อบต. ในการขับเคลื่อนการพัฒนา และรายละเอียดของงานและกิจกรรม บทบาท อบต. และศักยภาพของพื้นที่

ตำบลไกรนอกมีทุนและศักยภาพของพื้นที่ซึ่งปรากฏจากกระบวนการสรุป และถอดบทเรียนเรื่องเด่น คนเด่น และกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่พร้อมทั้งได้รับการเสริมพลังจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกเสนอตัวเป็นกลไกการขับเคลื่อน “ชุมชนน่าอยู่” ในปี ๒๕๕๔ โดยได้รับการสนับสนุนและเสริมพลังจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพภายใต้แผนสุขภาวะชุมชน โดยการทำงานด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของตำบลไกรนอกที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเกิดจากการนำใช้ทุนทางสังคมทั้งหมดในแต่ละระดับ ประกอบด้วย ๑) ระดับบุคคลและ ครอบครัว ได้แก่ แก่นนำ ผู้นำ ปราชญ์ ๒) กลุ่มทางสังคม องค์กร ชุมชน ได้แก่ อาสาสมัคร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ สถาบันการเงินชุมชน วัด และอื่นๆ ๓) แหล่งประโยชน์ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล ๔) ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน ๕) ระดับตำบล และ ๖) ระดับเครือข่าย ที่มีการรวมตัวกันร่วมคิดร่วมทำเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในชุมชน โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับประโยชน์ ส่งผลกระทบ ๕ มิติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านการเมืองการปกครอง โดยอบต.ไกรนอกเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานและกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นทางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ และคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบายของชุมชนท้องถิ่น การเสริมความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน องค์กรชุมชน กลุ่มทางสังคมในชุมชนและเป็นกลไกการขับเคลื่อนการสร้างงานและกิจกรรมของแต่ละส่วนให้ส่งผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพประชากรกลุ่มต่างๆ การลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ การสร้างปัจจัยเสริมสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการใช้นโยบายสาธารณะในการเชื่อมต่อกับกลุ่มหรือองค์กรอื่นในชุมชน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้เกิดการทำงานจนสามารถให้การดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุจนเกิดผลกระทบที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยและการจัดการกับปัจจัยทางสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนทุกกลุ่ม

ระดับบุคคลและครอบครัว

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยมีทุนระดับบุคคล ครั้วเรือน จำนวน ๑๗๓ คน ประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น ท้องที่ พระ อาสาสมัครในพื้นที่และเด็กเยาวชน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการสนับสนุน ช่วยเหลือและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นปุชนียบุคคล ด้วยการสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณและ

ทรัพยากร จัดสวัสดิการจนทำให้เกิดการช่วยเหลือกันในสังคม และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมและงานของระบบการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพและความเป็นอยู่ให้กับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น

๑. นายจินตศักดิ์ แสงเมือง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก เป็นผู้ที่สนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนางานระบบการดูแลผู้สูงอายุจนเกิดเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นบริการต่างๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีการบูรณาการงานและกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานรวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาชุมชน

๒. นายวิศาล วัฒนศิลป์ ครูประจำชั้นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก เป็นผู้เข้ามาสนับสนุนในการขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุ และพัฒนางานด้านผู้สูงอายุให้กับตำบลไกรนอก จนเกิดแหล่งเรียนรู้มากมายในระบบการดูแลผู้สูงอายุ เช่น นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุในภาวะวิกฤต Day care ธนาคารกายอุปกรณ์ และกิจกรรมการเตรียมตัวเพื่อเข้าเป็นผู้สูงอายุอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เครือข่ายได้เข้ามาเรียนรู้ และส่งเสริมให้พื้นที่ต่างๆ ได้นำความรู้ไปปรับใช้และพัฒนางานระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นๆ

๓. นางจันทร์ อินทรพุก ผู้รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทย เป็นผู้เข้ามาสนับสนุนความรู้ และส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาร่วมให้การดูแลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ สร้างแนวทางในการลดการใช้ยาแผนปัจจุบันและส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก

๔. นางพิทยา ชะอุ่ม นางสุทัศน์ เพ็ชรี และนางทัศนีย์ ทองคง เป็นแกนนำกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือนที่รับผิดชอบด้วยการวัดความดันโลหิต เจาะเลือดหาระดับน้ำตาลในเลือด และการตรวจสุขภาพทั่วไปเน้นพฤติกรรมกรรมการกัญชาการมารับบริการอย่างต่อเนื่องในคลินิกโรคเรื้อรังต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลดภาวะเสี่ยง ลดอาการและความรุนแรงของโรคด้วยการออกกำลังกายแบบรำกระบองทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ วันละ ๔๐ นาที สัปดาห์ละ ๓ วัน

๕. นางนงเล็ก เพ็ชรี นางศรีวรรณ วงศ์ไทย และนางทิวา มีสุข เป็นแกนนำของกลุ่มออกกำลังกายสูลาฮูบ โดย อสม. หมู่ที่ ๕ จัดกิจกรรมการออกกำลังกาย สูลาฮูบในกลุ่มเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุและกลุ่มผู้สูงอายุ มีกิจกรรมในการออกกำลังกายด้วยสูลาฮูบทุกวัน ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้นด้วยการประเมินค่า BMI พบว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายด้วยสูลาฮูบค่า BMI ไม่เกินมาตรฐาน ค่าความดันโลหิตอยู่ในค่าปกติ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในค่าปกติได้ กลุ่มสูลาฮูบได้รับรางวัลชนะเลิศระดับอำเภอในการ

แข่งขันธูลาฮูป ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว มีสุขภาพจิตดี มีความภูมิใจ มีแรงบันดาลใจ จากการมีเวทีและมีกลุ่มเพื่อน

๖. นายณรงค์ สว่างไสว นางพิทยา ชะอ้อม และนางสุทัศน์เพ็ชร เป็นแกนนำกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดย รพสต.ไกรนอกได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพของอผส. เพื่อมุ่งเน้นให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการออกเยี่ยมผู้สูงอายุที่นอนป่วยที่บ้าน อผส.จะทำหน้าที่ตรวจคัดกรองเบาหวานและความดันโลหิตสูงในชุมชน ดูแลในเรื่องการได้รับยา การนัดหมายให้ผู้สูงอายุรับยาตามนัดหรือรับยาไปให้ที่บ้านในกรณีที่ไปรับที่ รพสต.ไม่ได้ และ อผส. ยังมีทักษะในการทำกายภาพบำบัดให้ผู้สูงอายุที่มีความพิการจากโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยตำบลไกรนอก มี อผส. จำนวน ๓๒ คน กระจายอยู่ใน ๘ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๔ คน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงและสามารถออกมาร่วมกิจกรรมได้ อผส.จะจัดกิจกรรมการเพิ่มทักษะให้ผู้สูงอายุพร้อมทั้งจัดเวทีให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อนด้วย

ระดับกลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน

ที่มีศักยภาพสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการงานและกิจกรรมเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ และสร้างผลกระทบทางตรงกับผู้สูงอายุ เช่น

๑) กลุ่มออกกำลังกายธูลาฮูป โดยอผส.หมู่ที่ ๕ จัดกิจกรรมการออกกำลังกายธูลาฮูปในกลุ่มเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุและกลุ่มผู้สูงอายุ มีกิจกรรมในการออกกำลังกายด้วยธูลาฮูปทุกวันทำให้กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ด้วยการประเมินค่า BMI พบว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายด้วยธูลาฮูป ค่า BMI ไม่เกินมาตรฐาน ค่าความดันโลหิตอยู่ในค่าปกติ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูงสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในค่าปกติได้ กลุ่มธูลาฮูปได้รับรางวัลชนะเลิศระดับอำเภอในการแข่งขันธูลาฮูป โดยสมาชิกกลุ่มเป็นนักกีฬาที่ลงแข่งขันด้วย ผู้สูงอายุได้แสดงออกดังกล่าวยังทำให้สุขภาพจิตดี มีความภูมิใจ มีแรงบันดาลใจ จากการมีเวทีและมีกลุ่มเพื่อน

๒) กลุ่มดอกไม้จันทร์ เป็นกลุ่มที่ผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม และเปิดรับสมาชิกเพื่อการผลิตดอกไม้จันทร์ขายในพื้นที่และตำบลข้างเคียงเป็นการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ และยังได้รับการพัฒนาต่อยอดการผลิตจากดอกไม้จันทร์เป็นพวงหรีดด้วย

๓) กลุ่มช่วยเหลือกัน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนสูงผู้สูงอายุตำบลไกรนอก มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ร้อยละ ๓๘.๕๓ ของจำนวนประชากร ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุ ๑๓๗๓ คน และกลุ่มผู้สูงอายุมักเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังถึง ๒๔๔ คน เป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง และพิการ ๘๑ คน ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงและครอบคลุม จากที่พัฒนาสังคมอบรม อผส. ให้จำนวน ๕ คน ในปี ๒๕๕๔ ในการนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอกจึงได้จัดอบรม อผส. เพิ่มหมู่บ้านละ ๕ คน โดยคัดเลือกจากอาสาสมัครสาธารณสุข

รวมเป็น ๔๐ คน และเดิม ๕ คน เพื่อให้การอบรมให้มีความรู้ และมีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ในชุมชน ทั้ง ๓ กลุ่ม โดยพัฒนาทักษะและความรู้ ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ การเยี่ยมติดตามผู้สูงอายุในชุมชน และมุ่งเน้นให้ อผส. ดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง และพิการเป็นพิเศษ ในเรื่องของโภชนาการ การตรวจคัดกรอง ดูแลการกินยา ดูแลแผลกดทับ การพลิกกลับตัวในท่านอน การทำความสะอาดร่างกาย ท่อสายยาง

๔) กลุ่มกบเลนกะลา เนื่องจากคุณนพรัตน์ อ้นฐ มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวที่ต่างจังหวัดแต่ไม่ประสบความสำเร็จจึงกลับมาอยู่บ้านมารับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอนจึงทำให้คุณนพรัตน์ อ้นฐ คิดขายของที่ลงทุนน้อยอยู่ที่บ้านเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว และมีแนวคิดทำนุที่ทำจากมะพร้าวแห้งเนื่องจากเก็บกวาดลูกมะพร้าวแห้งที่ตกอยู่ใต้ต้นมะพร้าวเพื่อเผาไฟ และเห็นลูกมะพร้าวแห้งที่มีลักษณะคล้ายหัวนกจึงเก็บมาเพื่อทดลองประดิษฐ์จนได้นกที่ทำจากมะพร้าวแห้งและมีคนขอซื้อ จึงเห็นช่องทางที่จะช่วยสร้างรายได้จากการผลิตนกแล้ววางขายที่หน้าบ้าน ต่อมาจึงต่อยอดโดยการใช้ชิ้นส่วนต่างๆ จากมะพร้าวแห้ง เช่น ซ่อมมะพร้าวแห้ง ลูกมะพร้าวแห้ง เปลือกมะพร้าวแห้ง เป็นต้น นำมาประดิษฐ์เป็นสัตว์ แมลง รถสองแถว รถจักรยาน และอื่นๆ อีกมากมาย และได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเป็นคนที่สนใจทั้งเด็กเยาวชน และคนในชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตมากขึ้น เช่น ช่วยหามะพร้าวแห้ง ช่วยทำและเข้ามาฝึกทักษะ ทำให้เป็นแรงบันดาลใจในการเผยแพร่ ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กเยาวชนและคนในชุมชน

ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มีกิจกรรมของผู้สูงอายุในเทศกาลวันสงกรานต์ จัดการแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ ประกวดผู้สูงอายุสุขภาพดี และจัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุไปดูหนัง โครงการเปิดโลกกว้างสร้างรอยยิ้ม และพาผู้สูงอายุไปไหว้พระ ๙ วัด ในวัดที่มีชื่อเสียงและมีตำนานทางประวัติศาสตร์ สร้างความประทับใจให้กับผู้สูงอายุ และส่งเสริมกิจกรรมพาลูกหลานเข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมในวันธรรมสวนะ องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกยังเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าไปร่วมทำกิจกรรมบ่อยครั้ง ส่งเสริมการฝึกทักษะด้านอาชีพ การออกกำลังกาย การพัฒนาตนเองทางด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม

๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอก เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิใกล้บ้านใกล้ใจ เพื่อให้ประชาชนตำบลไกรนอกมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ลดการใช้และบริโภคสารเคมี รวมทั้งการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพอย่างทั่วถึงและทัดเทียม และเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ในหมู่ที่ ๕ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอกเป็นหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนในการดูแลผู้สูงอายุในเรื่องของความรู้การดูแลตนเองเบื้องต้น การออกกำลังกาย การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาปรับใช้ในการดูแลสุขภาพ การใช้สมุนไพรในการรักษาโรคเบื้องต้น

๓) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโรงเรียนตำบลไกรนอก ตำบลไกรนอก เป็นตำบลขนาดใหญ่มีเนื้อที่ถึง ๔๘ ตารางกิโลเมตร มีประชากรกว่า ๔,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมมีความรู้ต่ำ ทำให้เมื่อว่างเว้นจากการทำงานก็จะแสวงหาความรู้โดยการศึกษาต่อ หน่วยงานราชการจึงมีนโยบายในการจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน และเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเด็กและเยาวชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ ให้มีโอกาสกลับเข้ามาศึกษาและให้มีอาชีพและอนาคตที่ดีต่อไป

๔) ศูนย์กีฬาลานกิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุ จากที่ผ่านมาการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่เวลาจัดกิจกรรม ต้องไปพื้นที่ของวัด โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลจึงจัดสรรงบประมาณให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอก เพื่อปรับพื้นที่บริเวณรพ.สต.ไกรนอก ให้เป็นลานกิจกรรมของประชาชนตำบลไกรนอกเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมทุกประเภท เนื่องจากรพ.สต.ไกรนอกมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของตำบล มีพื้นที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมและเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ ตลอดจนมีอาคารที่ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ การรวมกลุ่ม เนื่องจากมีสาธารณูปโภค เช่น ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ห้องประชุม มีทางลาด รวเกาะจับ สะดวกต่อการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

ระดับหมู่บ้าน

๑) กลุ่มเย็บผ้าเพื่อการประดิษฐ์ เนื่องจากในเขตพื้นที่ ไกรนอก หมู่ ๒ มีอาชีพ ทำนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหลังจากการทำงาน หรือ ปักดำข้าวเสร็จแล้วในระหว่างที่รอการเก็บเกี่ยว จะมีเวลาว่าง นายประจวบและนายประณีตได้ไปดูงานกับกลุ่ม อสม. จึงได้มีแนวคิดในการตั้งกลุ่มเย็บผ้าด้วยมือ โดยใช้เศษผ้าที่เหลือใช้ชิ้นเล็กๆ นำมาเย็บต่อเป็นกระเป๋าใบเล็กและใบใหญ่เป็นที่คลุมกระดิกน้ำเย็น งานในรูปแบบนี้สมาชิกนำกลับไปทำที่บ้านได้ จึงทำให้กลุ่มคนที่ว่างงาน มีรายได้เสริมและได้รับการสนับสนุนจาก อบต.ไกรนอก ทางด้านเงินทุน เศษผ้า ค่าปรึกษา และความช่วยเหลือทางด้านการตลาด เริ่มแรกผลิตขายภายในชุมชน หลังจากนั้นได้นำออกขายตามสถานที่ต่างๆ เช่น งานกินปลา อำเภอกงไกรลาศ งานประชุม อสม. เป็นต้น กลุ่มเย็บผ้าเพื่อการประดิษฐ์ เป็นกลุ่มที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกเพื่อสร้างรายได้จากการทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้และพบเพื่อน ได้รับการพัฒนาฝีมือ จนสร้างผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลได้

๒) กลุ่มข้าวปลอดสารพิษ ตำบลไกรนอกมีพื้นที่ประมาณ ๔๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓๐,๗๒๗ ไร่ เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมแก่การเพาะปลูก การทำนาของเกษตรกรตำบลไกรนอกส่วนใหญ่ใช้สารเคมี ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ฮอร์โมนบำรุง เป็นต้น บางปีน้ำท่วม ฝนแล้ง ราคาข้าวบางปีไม่สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตสำหรับเกษตรกรที่ใช้สารเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อสารเคมีในระบบเงินเชื่อที่รวมดอกเบี้ย ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการทำนาที่สูงขึ้นเป็นอย่าง

มาก ขาดทุนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น มีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมี เช่น คลื่นไส้ อาเจียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังรับประทานข้าวที่มีสารพิษอีกด้วย เกษตรกรตำบลไกรนอกวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรว่า เกิดจากการขาดการเรียนรู้ จึงได้ตั้งกลุ่มทำนาข้าวปลอดสารพิษ ทั้งนี้เพื่อความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของเกษตรกรบ้านวัดโบสถ์ให้ดีขึ้น และส่งผลให้เกิดโรงสีข้าวและโรงเรียนชาวนา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตและการเพาะปลูกข้าวปลอดสารพิษ

๓) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำดื่ม** เป็นการจัดตั้งกลุ่มออมเงิน ในปี ๒๕๕๒ ประกอบกับในชุมชนมีกิจกรรมและงานต่างๆ เช่น งานศพ งานบวช งานบุญ กิจกรรมต่างๆ บ่อยครั้งสมาชิกกลุ่มเล็งเห็นถึงพื้นที่ที่มีปัญหาในเรื่องน้ำดื่ม การขาดแคลนน้ำดื่มและลดรายจ่ายในการซื้อน้ำดื่มจากตลาดทางกลุ่มไปศึกษาดูงานตามแบบอย่างกับกลุ่มแม่บ้านตำบลท่าฉนวน เพื่อนำมาจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจผลิตน้ำดื่ม โดยมีการเชื่อมต่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในด้านเงินทุนจึงได้ดำเนินการขาดแคลนปัญหาเรื่องน้ำดื่มแบบขวดที่ใช้ในกิจกรรมต่างๆ และงานในชุมชนและลดค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำดื่ม โดยขายในราคา ๓๕ บาท/โหล จึงให้ทางกลุ่มฯ ในการดำเนินงานตามแผนของกลุ่มมาจนถึงปัจจุบัน

๔) **กลุ่มข้าวซ้อมมือ** คนตำบลไกรนอกมีโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เหน็บชาตามปลายประสาทส่วนต่างๆ และนำไปสู่โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต และประกอบกับมีชาวนาบางกลุ่มบริโภคข้าวซ้อมมือ และตำข้าวซ้อมมือด้วยวิธีภูมิปัญญาชาวนาดั้งเดิม รวมถึงแรงบันดาลใจจากแนวคิดและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ทำให้เกิดการตั้งกลุ่มข้าวซ้อมมือหมู่ ๕ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคเหน็บชา อัมพฤกษ์ อัมพาต ตลอดจนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาหมู่ ๕ ให้ดีขึ้น

๕) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด** ประชาชนหมู่ที่ ๘ บ้านวังไผ่สูง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาเป็นอาชีพหลักเกือบทั่วทั้งหมู่บ้านเกษตรกรจึงทำนาตลอดทั้งปีมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปุ๋ยเคมีนั้นวันยังมีราคาสูงขึ้น ส่งผลกระทบให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตที่ได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายผู้ใหญ่วัยบ้านและแกนนำจึงมีความคิดริเริ่มให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเอง ผลิตปุ๋ยอัดเม็ดเองโดยการเข้าร่วมของงบประมาณจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัยตามโครงการพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และได้รับงบประมาณของโครงการอยู่ดีมีสุขจากองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกจัดซื้ออุปกรณ์การผลิตจัดทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดโดยผลิตปุ๋ยและจ้างแรงงาน

๖) **กลุ่มโองผ้าไหมเงินทอง** จากคนในชุมชนตำบลไกรนอกส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักหลังจากในช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น ชาวนาจึงร่วมกลุ่มกันทำโองผ้าไหมเงินทอง บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ ๑ เพื่อต้องการให้มีอาชีพและรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ในช่วง

ที่ว่างเว้นจากงานหลัก โดยการรวมกลุ่มกันและประสานกรมพัฒนาฝีมือแรงงานร่วมถึงศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียน (กศน.) ได้มีจัดฝึกอบรมการผลิตโถ่งผ้าไหมเงินทองให้กับกลุ่ม กิจกรรมนี้ได้ส่งผลให้มีการ
รวมกลุ่ม ระดมทุน ร่วมคิด ร่วมทำ และจากการทำกิจกรรมสามารถสร้างผลกำไรและแบ่งปันผลกำไร
ให้กับกลุ่มสมาชิก จนถึงปัจจุบัน

ระดับตำบล

๑) โรงพยาบาลสุขภาพดีวิถีไทย ดำเนินกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ มุ่งเน้นการนำภูมิปัญญา
พื้นบ้านมาร่วมให้การดูแลและเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การลดการใช้ยาแผน
ปัจจุบันและส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก และการนำสมุนไพรมาใช้ในการบำบัดและรักษาความเจ็บป่วย
ของผู้สูงอายุ มีการนวดประคบสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาในผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเมื่อย ปวดกระดูก
ถือเป็นการรักษาทางเลือกเพื่อการลดการใช้ยาแผนปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุส่วนใหญ่เมื่อมีอาการเจ็บ
ป่วยจะกินยาหลายชนิดโดยเฉพาะยาในกลุ่มแก้ปวด ทำให้มีผลให้เกิดโรคในระบบกระเพาะอาหาร
และระบบการย่อยซึ่งในผู้สูงอายุจะมีอาการรุนแรงมากกว่าผู้ป่วยทั่วไป ผู้สูงอายุจึงได้รับการส่งเสริม
ให้ใช้สมุนไพรมากขึ้น เช่น ในกรณีมีอาการปวดท้องจุกเสียดแน่นท้อง ให้รับประทานขมิ้นชัน ทำให้
ผู้สูงอายุลดการใช้ยาแผนปัจจุบันลงได้มากถึง ๑๐% เป็นต้น

๒) กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดย
รพสต.ไกรนอก ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพของอผส. เพื่อมุ่งเน้นให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ
โดยการออกเยี่ยมผู้สูงอายุที่นอนป่วยที่บ้าน อผส.จะทำหน้าที่ตรวจคัดกรองเบาหวานและความดัน
โลหิตสูงในชุมชนดูแลในเรื่องการได้รับยา การนัดหมายให้ผู้สูงอายุรับยาตามนัดหรือรับยาไปให้ที่บ้าน
ในกรณีที่ไปรับที่รพสต.ไม่ได้ และอผส.ยังมีทักษะในการทำกายภาพบำบัด ให้ผู้สูงอายุที่มีความพิการ
จากโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยตำบลไกรนอก มี อผส. จำนวน ๓๒ คน กระจายอยู่ใน ๘ หมู่บ้าน
หมู่บ้านละ ๔ คน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงและสามารถออกมาร่วมกิจกรรมได้ อผส.จะ
จัดกิจกรรม การเพิ่มทักษะให้ผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดเวทีให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะ
เพื่อนช่วยเพื่อน ด้วย

๓) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปัจจุบันพื้นที่ตำบลไกรนอกมี อสม. จำนวน
๑๒๕ คน อสม. ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนและสามารถช่วยให้
ประชาชนตำบลไกรนอกมีสุขภาพดีขึ้นมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือนที่รับผิดชอบ
ด้วยการวัดความดันโลหิต เจาะเลือดหาระดับน้ำตาลในเลือด และการตรวจสุขภาพทั่วไปเน้นพฤติกรรม
การกินยา การมารับบริการอย่างต่อเนื่องในคลินิกโรคเรื้อรังต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมการ
ออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลดภาวะเสี่ยง

ลดอาการและความรุนแรงของโรคด้วยการออกกำลังกายแบบรำกระบองทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ วันละ ๔๐ นาที สัปดาห์ละ ๓ วันรวมถึงการดูแลให้การช่วยเหลือเฉพาะด้าน เช่น การให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เรื่องการออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหาร การดูแลแผลกดทับ การดูแลรักษาความสะอาดสายสวนหรือสายยางที่ต่อเข้าสู่อวัยวะโดยการทำความสะอาดท่อสายยางต่างๆ ที่ต่อเข้าอวัยวะ

๔) **EMS กู้ชีพ กู้ภัย** จากนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกที่จะอำนวยความสะดวกในการรับส่งผู้ป่วยในชุมชน ผู้ประสบอุบัติเหตุ ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทอดทิ้ง และภาวะภัยพิบัติของประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อส่งต่อการรักษาและช่วยเหลือเมื่อประสบเหตุความเดือดร้อนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกและพื้นที่ข้างเคียง ในปี ๒๕๕๖ ได้จัดตั้งศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อการดูแลด้านสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยการจัดตั้งสำนักงานกู้ชีพ กู้ภัย พร้อมอุปกรณ์และมีพนักงานกู้ชีพ กู้ภัย จำนวน ๓ คน พนักงานแปลประจำรถ ๒ คน เพื่อให้บริการประชาชนและผู้สูงอายุ เพื่อการดูแลช่วยเหลือตลอด ๒๔ ชั่วโมง เมื่อเกิดกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน จะได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ลดความรุนแรงของการเจ็บป่วย

๕) **ธนาคารกายอุปกรณ์** ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุประเภท ติดบ้าน ติดเตียง เพิ่มจำนวนมากขึ้น มีจำนวนถึง ๘๑ คน ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้มักเกิดจากภาวะความเจ็บป่วยจากโรคเบาหวาน ความดัน โรคหลอดเลือด อัมพฤกษ์ อัมพาต เดินหรือเคลื่อนไหวไม่ได้ บางคนมีความผิดปกติของรูปร่าง บางรายแขนขาไม่มีแรง ไม่สามารถทรงตัวได้ การใช้กายอุปกรณ์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยติดบ้าน ติดเตียง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอก จึงจัดตั้งธนาคารกายอุปกรณ์ขึ้น เพื่อรับบริจาคจัดหาและเพื่อให้ยืมใช้ โดยการรับบริจาคกายอุปกรณ์จากผู้ป่วยที่หายแล้ว และไม่จำเป็นต้องใช้โดยขอรับบริจาคเพื่อให้ผู้ป่วยยืม เช่น ไม้เท้าค้ำยัน Walker รถเข็น เตียงนอน ถังออกซิเจน

๖) **กลุ่มภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ** เป็นการดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค พิเศษสมุนไพร และรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในตำบลไกรนอก จากสภาพปัญหาในการให้บริการแก่ประชาชนพบว่าโรคที่เป็นปัญหาอันดับต้นๆ คือ โรคกล้ามเนื้อและกระดูก โรคที่เป็นภาวะเสี่ยงของประชาชน คือ การตรวจพบสารเคมีตกค้างในเลือดซึ่งจะมีผลต่อการก่อให้เกิดมะเร็งและในกลุ่มโรคในระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ผู้รับบริการต้องรับประทานยาติดต่อกันมากทำให้เกิดอาการข้างเคียง การอบตัวด้วยไอน้ำที่ได้มาจากการต้มสมุนไพรให้ผิวหนังสัมผัสกับไอน้ำเป็นวิธีบำบัดรักษาอย่างหนึ่งซึ่งเริ่มต้นจากประสบการณ์การนึ่งกระโสมในหญิงหลังคลอด โดยใช้ผ้าทำเป็นกระโสม หรือนึ่งในส้อมไก่ที่ปิดคลุม ใ้มีดขีดและมีหม้อต้มสมุนไพรที่เดือด ทำให้สามารถอบและสูดดมไอน้ำสมุนไพรได้ ผิวหนังได้สัมผัสไอน้ำ ช่วยให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้นทำให้ร่างกายสดชื่น ผิวพรรณเปล่งปลั่ง

มีน้ำมันวล ช่วยให้เส้นเลือดฝอยขยายตัว รุขุมขนเปิด เพื่อขับถ่ายของเสียออกทางผิวหนัง บรรเทาอาการปวดเมื่อย ผ่อนคลายกล้ามเนื้อควบคู่กับการนวดแผนไทย โดยมากมักใช้หลังการนวดเสร็จช่วยลดอาการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ ข้อต่อ ช่วยให้เนื้อเยื่อพังผืดยืดหยุ่นตัว ร่างกายสดชื่น

๗) **ธรรมนูญสุขภาพตำบลไกรนอก** จากระบบข้อมูลตำบลไกรนอกจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งผู้สูงอายุยังเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและบางกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง และยังมีผู้สูงอายุที่อยู่นคนเดียว ไม่มีผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ เพื่อให้ทุกภาคีเครือข่ายร่วมกันรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุ และประชาชนทุกกลุ่มอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ระดับเครือข่าย

๑) เครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่จัดระบบการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ โดยมาเรียนรู้ร่วมกัน มีการหนุนเสริมเครือข่าย สนับสนุนการวางระบบ การจัดโครงสร้างการบริหาร โครงสร้างหลักสูตร ในการเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๑๑๐ แห่ง

๖. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต
- ๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ๓) เพื่อให้ผู้สูงอายุรักการออกกำลังกาย

๗. วิธีการทำงาน(ภาพรวมการดำเนินงานของระบบ การเชื่อมโยงทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง) มีการนำใช้เครื่องมืออะไรบ้าง

- ๑) มีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่เช่นหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ
- ๒) มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลจากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ

๘. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุโดยการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตนวัตกรรมแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ตำบลไกรนอกถือเป็นทุนและศักยภาพของตำบลไกรนอกที่มีการ

ออกแบบและดำเนินกิจกรรมและงานที่ส่งผลกระทบต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนในหลายด้าน ซึ่งหากวิเคราะห์เทียบเคียงกับ “ชุดกิจกรรมหลักในการดูแลผู้สูงอายุ” ทั้ง ๖ ชุดกิจกรรมจะทำให้เห็นสถานะและโอกาสในการที่จะเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้น ดังปรากฏทุนและศักยภาพของตำบลไกรนอกกับการออกแบบและดำเนินกิจกรรมและงานที่ส่งผลกระทบต่อการดูแลผู้สูงอายุ ผ่าน ๖ ชุดกิจกรรมหลักในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

๑) การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อบต.ไกรนอก มีการหนุนเสริมความเข้มแข็งแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดงานหรือกิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในหลายลักษณะ ได้แก่ จัดการอบรมเรื่องการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับปัญหาของแต่ละบุคคล การเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ การดูแลรักษาตนเองเมื่อเป็นผู้ป่วยเรื้อรังและการปฏิบัติตนเป็นผู้พิทักษ์การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลทั้งภาควิชาชีพและภาคประชาชน โดยจัดให้มีการอบรมให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ดูแลผู้พิการ และเพิ่มทักษะในการคัดกรองผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นต้น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนศูนย์ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย อบต.ไกรนอก ซึ่งผู้สูงอายุมาเป็น อปพร.ด้วย

๒) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดให้มีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยเพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้พิการผู้สูงอายุยากจนจัดให้มีการต่อเติมปรับปรุงบ้านพักที่อยู่อาศัยของผู้ประสบปัญหายากจน จัดให้มีกิจกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สูงอายุผู้ป่วยโรคเรื้อรังจัดให้มีกลุ่มเพื่อนพบเพื่อนในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงโรคซึมเศร้าจัดการเยี่ยมผู้ป่วยโดยกลุ่มสหวิชาชีพดูแลการดูแลรับประทานยาให้กับผู้ป่วยโรคเรื้อรัง การแนะนำส่งเสริมให้ผู้สูงอายุบริโภคข้าวกล้องข้าวซ้อมมือเพื่อลดปัญหาอาการเหน็บชาในผู้สูงอายุ และสนับสนุนการบริโภคอาหารปลอดสารพิษการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้สมุนไพรรักษาโดยการทดแทนยาแผนปัจจุบัน การส่งเสริมการใช้พื้นที่ในการทำเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชผัก ข้าวปลอดสารพิษ เป็นต้น

๓) การพัฒนาระบบบริการ มีกิจกรรมเพิ่มทักษะให้ผู้สูงอายุ เช่น ฝึกทักษะการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย การรำไม้พลอง การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การปั่นจักรยาน เป็นต้น มีการบริการดูแลต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยภาวะแทรกซ้อนติดบ้านติดเตียง ส่งเสริมสุขภาพกายภาพบำบัดฟื้นฟูสภาพสนับสนุนบริการการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน การนวดแผนไทย การรู้จักสมุนไพรเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันจัดบริการรับยาในผู้ป่วยโรคเรื้อรังแทนในรายที่มารับบริการด้วยตนเองไม่ได้รวมทั้งการวัดความดัน เจาะเลือดดูปริมาณน้ำตาลที่บ้าน การนวดหน้าด้วยสมุนไพร การแช่เท้าด้วยสมุนไพร การบริการรถรับส่ง ๒๔ ชั่วโมง การบริการ Day Care การบริการสุขภาพช่องปาก เป็นต้น

๔) จัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการสำหรับการดูแลผู้สูงอายุประกอบกับจัดตั้งกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือปรับปรุงสภาพบ้านเรือนที่ไม่ปลอดภัยของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตจัดการบริการรับส่งผู้สูงอายุให้มารับบริการการรักษาในสถานพยาบาลที่ใกล้บ้านมีการจัดตั้งอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล

๕) การพัฒนาและนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุโดยการจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุแยกตามประเภทต่างๆ เช่น ผู้พิการผู้ป่วยโรคเรื้อรังเป็นต้น เกิดนวัตกรรมจากการนำใช้ข้อมูล นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ๓ กลุ่ม เป็นต้น

๖) การพัฒนานกฏ กติกา ระเบียบ แนวปฏิบัติ เพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมในการดูแลผู้สูงอายุได้แก่การจัดตั้งธรรมนูญสุขภาพ การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุเนื่องในวันสงกรานต์ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีคนดูแลสนับสนุนเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น วอคเกอร์ช่วยเดินในผู้สูงอายุที่เดินลำบาก ไม่ค้ำยันช่วยเดินในผู้พิการ การตัดแว่นตาการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การแข่งขัน กีฬาพื้นบ้าน เนื่องในงานเทศกาลวันสงกรานต์ เป็นต้น

๙. ผลผลิตและผลลัพธ์

๑) ผลต่อประชากรเป้าหมาย

- ผู้สูงอายุมีความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต และเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒) ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

- ด้านสังคม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้อย่างสะดวก
- ด้านสภาวะแวดล้อมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต
- ด้านสุขภาพมีการจัดลานกิจกรรมการเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและสร้างนิสัยการออกกำลังกาย

๑๐. กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเช่นแกนนำภาคประชาชน ท้องที่ท้องถิ่น และได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

๑๑. ปัจจัยเงื่อนไข (คน งาน ข้อมูล และงบประมาณ)

- ๑) ปัจจัยในการทำงานมีบุคลากรที่มีความรู้และมีหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ประชาชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำงาน
- ๒) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคงบประมาณไม่เพียงพอในการปรับปรุง จึงต้องอาศัยงบประมาณจากสมทบทุนของชุมชน
- ๓) โอกาส หรือแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบ จะได้รับการแก้ไขปัญหอย่างครอบคลุม

๑๒. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น นวัตกรรมหรือแหล่งเรียนรู้ เทียบเคียงกับ ๗ ลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

ตำบลไกรนอกมีนวัตกรรมหรือแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ในเรื่อง ๑) การสร้างการเรียนรู้ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์คนตรีไทย ศูนย์สมุนไพร ปูนแดงควบคุมลูกน้ำ ยุงลาย กลุ่มแสดงพื้นบ้าน รำชาวนา ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมโรงเรียนวัดคู้ยาง แม่อาสา กลุ่มออกกำลังกาย สุนัขอุปถัมภ์ โรงพยาบาลสุขภาพดีวิถีไทย โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก Day Care เป็นต้น ๒) การสร้างกลไกผลักดัน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโบสถ์สภาเด็กและเยาวชนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไกรนอก และการจัดการบ้านพักโฮมสเตย์ เป็นต้น ๓) การสร้างคนให้จัดการตนเอง ได้แก่ มะรุ่มมะตุ้มตลาดนัดบ้านไกรอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม. อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๑ และศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านผู้ใหญ่อูฐเป็นต้น ๔) การสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม หอกระจายข่าว และเสียงไร้สายกลุ่มดอกไม้จันทร์และพวงหรีดข้าวปลอดสารพิษ กลุ่มเย็บผ้าเพื่อการประดิษฐ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำดื่มกลุ่มข้าวหอมมะลิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนุ้ยอินทรีย์อัดเม็ด กลุ่มโอบผ้าไหมเงินทอง กลุ่มกบเล่นกะลาขนมแบ่งปัน กลุ่มช่วยเหลือกัน นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ๓ กลุ่ม การปรับภูมิทัศน์ เป็นต้น ๕) การระดมทุนและทรัพยากรได้แก่ ธนาคารกายอุปกรณ์ เป็นต้น ๖) การมีข้อตกลงของพื้นที่ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนศูนย์ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย อบต.ไกรนอก แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และธรรมนูญสุขภาพตำบลไกรนอก เป็นต้น และ ๗) การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรได้แก่ EMS ภูมิคุ้มกัน และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก เป็นต้น

๑๓. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

กิจกรรมของตำบลไกรนอก ตอบสนองต่อตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

- ๑) ตัวชี้วัดที่ ๑. จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑ แห่ง
- ๒) ตัวชี้วัดที่ ๗. มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ
- ๓) ตัวชี้วัดที่ ๘. จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ ๑ แห่ง เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนปรับระดับ
- ๔) ตัวชี้วัดที่ ๙. จัดตั้งศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูฝึกที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ ๑ แห่ง
- ๕) ตัวชี้วัดที่ ๑๐. มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น
- ๖) ตัวชี้วัดที่ ๑๑. จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูสภาพร่างกาย การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง การทำสมาธิห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น อย่างน้อย ๑ แห่ง
- ๗) ตัวชี้วัดที่ ๑๒. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ เช่น กิจกรรมรักษาวรรณกรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น
- ๘) ตัวชี้วัดที่ ๑๓. จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน อย่างน้อย ๑ บริการ เช่น การติดตามเยี่ยมบ้าน เพื่อการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น
- ๙) ตัวชี้วัดที่ ๑๔. จัดบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจตามนัด หรือการไปรับยา เป็นต้น อย่างน้อย ๑ บริการ
- ๑๐) ตัวชี้วัดที่ ๑๕. จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ เช่น การมี โทรศัพท์สายด่วน(Hotline) การสื่อสารผ่านระบบไลน์ (line) ระบบการส่งข้อความ (SMS) การถ่ายทอดสดทั้งภาพและเสียงผ่านระบบโทรศัพท์ (Web Cam) เป็นต้น อย่างน้อย ๑ บริการ
- ๑๑) ตัวชี้วัดที่ ๑๖. จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต. รพ.อปท. หรือองค์กรของชุมชน เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ หรือชะลอความเสื่อม การนันทนาการบำบัด ฟื้นฟูสภาพ และการฝึกสมอง การฝึกทำงานศิลปะ การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น.
- ๑๒) ตัวชี้วัดที่ ๑๗. เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เช่นรพ.สต. รพ. อปท. เป็นต้น และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ

การวัดผลภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลไทรทอง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุโขทัย

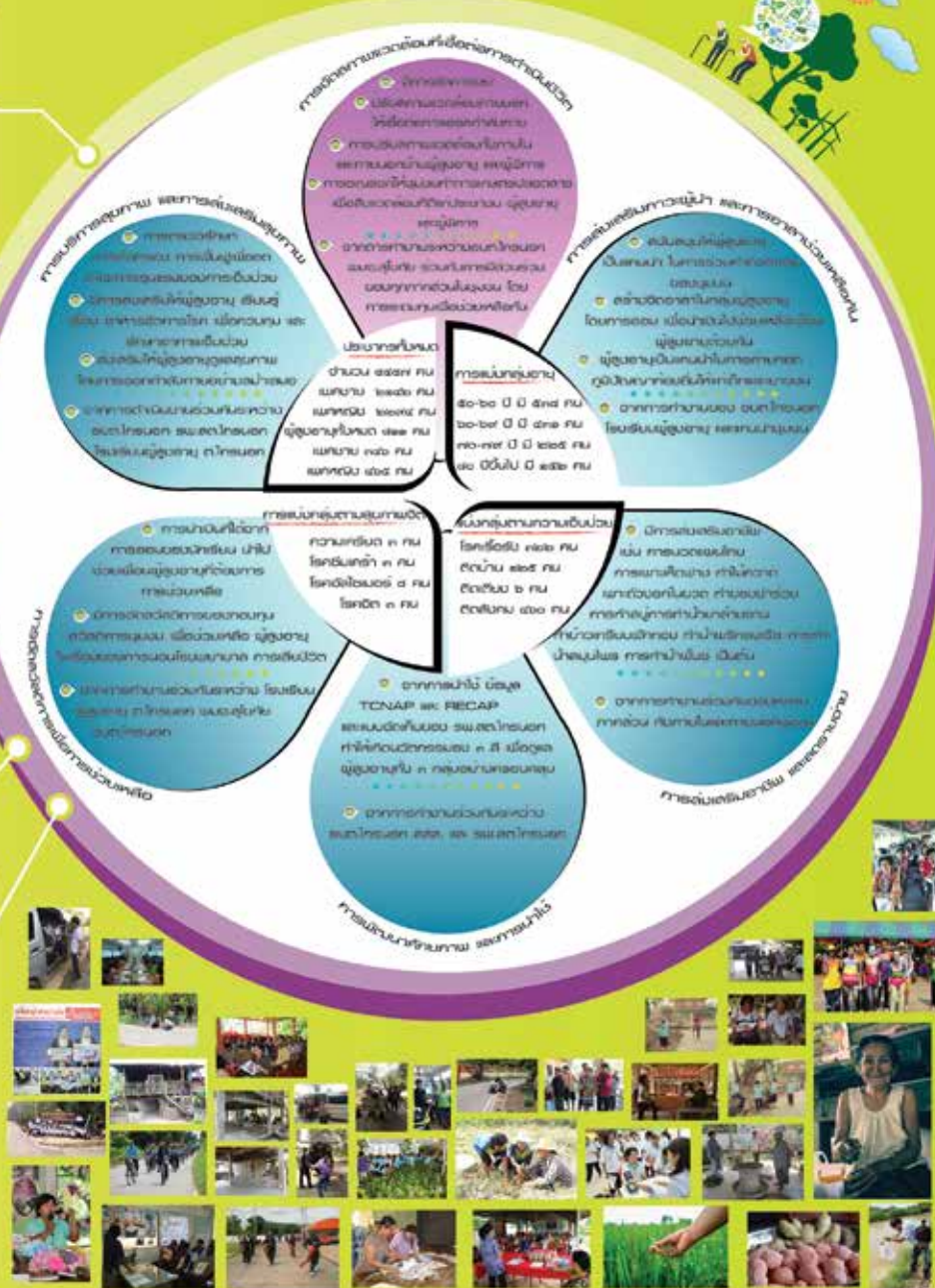
- [illegible]

- ระบบสวัสดิการชุมชน**
- กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - สนับสนุนนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ
 - ประชุมชาวบ้าน ในงานกรณี

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

แผนภาพที่ ๑.๙.๓ แสดงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๕

การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล

พื้นที่รูปธรรมประกอบด้วย

๑.๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๑๑ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๕

การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล

๑.๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินกิจกรรม

อบต.ช่วงเปา เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุกับ องค์การบริหารส่วนตำบล แม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตลอด โดยได้ร่วมกับส่วนราชการ กลุ่มองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต ส่งเสริมการออกกำลังกาย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือว่า การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเป็นภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการอย่างเต็มที่ และต่อเนื่อง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในสังคม จึงได้จัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และมีการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการทำงานร่วมกันในหลายภาคส่วนในพื้นที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจาก อสม. โรงพยาบาลประจำอำเภอ เจ้าหน้าที่ อบต. ผู้สูงอายุในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ วัด โรงเรียน โรงพยาบาลประจำอำเภอ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดูแลผู้สูงอายุ

๒. ฐานคิดหรือหลักการสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนา

ในเขต อบต.ช่วงเปา มีผู้สูงอายุ ๙๓๔ คน ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๕,๘๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๗ ซึ่งจากข้อมูลเฉลี่ยอายุประชากรจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๘๒ ต่อปี ซึ่งพบผู้สูงอายุติดเตียงจำนวน ๑๗ คน ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังจำนวน ๑๐๓ คน ผู้สูงอายุที่มีความพิการ ๙๒ คน ผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน ๔๕ คน ผู้สูงอายุทั่วไป จำนวน ๘๑๓ คน ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบด้วย ๖ ประเด็น ได้แก่ ๑) การมีกลุ่มหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมาพบปะพูดคุยกัน ๒) การได้รับคำแนะนำและเสริมทักษะการดูแลตนเองของผู้สูงอายุและ

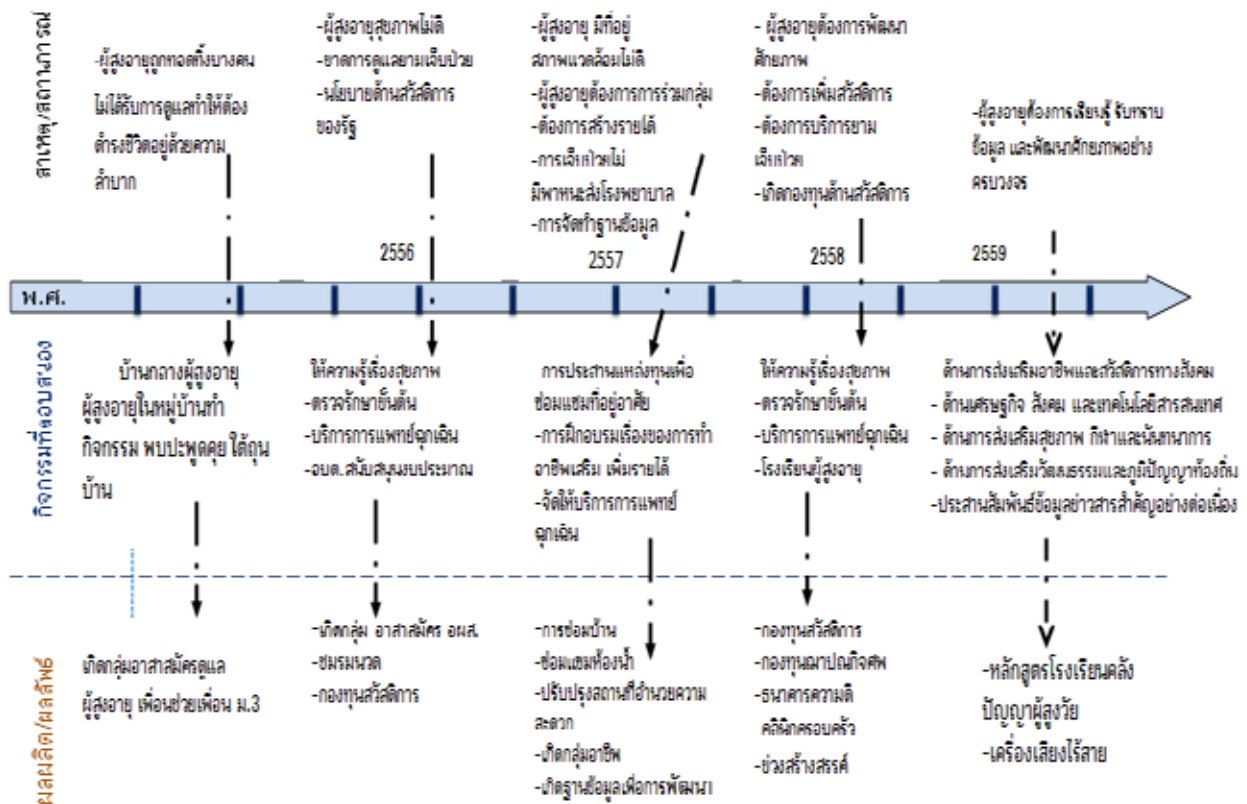
สมาชิกในครัวเรือนหรือผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ๓) บริการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพ รักษา การเจ็บป่วยและฟื้นฟูสภาพ ๔) การติดตามเยี่ยมโดยอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุการช่วยเหลือ กรณีเจ็บป่วยที่ไม่สามารถไปรับการรักษาได้เอง ๕) การส่งเสริมอาชีพในผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง ๖) การจัดสวัสดิการในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ

ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุจึงตระหนักถึงความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมีระบบของการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องทั้งด้านสุขภาพทางร่างกาย และ จิตใจ ให้ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนด้วยความสุข ความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน และได้ใช้ หลักการสำคัญ ๒ หลักการในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุคือ หลักการที่ ๑ การใช้ชุมชนเป็น ฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแล ผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่ อบต. ตัวผู้สูงอายุเองหรือแม้กระทั่งคนพิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย และ หลักการที่ ๒ การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยอบต.ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้ กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้น

๓. เส้นทางในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ๓.ช่วงเป้า

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเป้าได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมด้านผู้สูงอายุในทุกด้านร่วมทั้งการจัด สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๕ โดยอาศัยทุนทางสังคมดูแลผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสุขภาพ โดยชุมชนมีส่วนร่วมใน การดำเนินการ เป็นช่องทางหนึ่งให้กับสังคมชุมชนร่วมมองเห็นปัญหาที่ทุกคนควรจะช่วยกันแก้ไข ไม่ใช่ ผู้สูงอายุจะต้องแก้ไขเองเพียงลำพัง โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัยอีกทั้งยังเป็นศูนย์ที่สามารถให้ ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่ผู้สูงอายุพบเจอได้อย่างทันท่วงทีและอย่างทั่วถึงมีการจัดกิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุก่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ต่อผู้สูงอายุ รายละเอียดดัง แบ่งระยะการพัฒนาได้ ๔ ยุค คือ ๑) ยุคเริ่มต้น ๒) ยุคขยายผล ๓) ยุคพัฒนา และ ๔) ยุคการเรียนรู้สู่พื้นที่สาธารณะ รายละเอียดดัง ภาพที่ ๑

เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ยบต.ช่วงเป้า ย.จอมทอง จ.เชียงใหม่

แผนภาพที่ ๑.๑๐.๑ เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลช่วงเป้า อำเภอยางทอง จังหวัด เชียงใหม่

ยุคเริ่มต้นในปี ๒๕๕๕ จัดตั้งบ้านกลางผู้สูงอายุ โดยเริ่มดำเนินการจากระดับหมู่บ้านต้นแบบหนึ่งหมู่บ้านเป็นบ้านกลางผู้สูงอายุผู้สูงอายุในหมู่บ้านทำกิจกรรมพบปะพูดคุยได้ทุนบ้านเกิดกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อนช่วยเพื่อนระดับหมู่บ้าน

ยุคขยายผลในปี ๒๕๕๖ จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากฐานข้อมูลสาธารณสุขผู้สูงอายุบางส่วนมีสุขภาพไม่ดีขาดการดูแลยามเจ็บป่วย ประกอบกับนโยบายด้านสวัสดิการของรัฐที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริหารขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเป้าจึงมีขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมการดำเนินการดูแลผู้สูงอายุทั้งตำบล การสนับสนุนงบประมาณให้ความรู้เรื่องสุขภาพประสานโรงพยาบาลตรวจรักษาขั้นต้นสนับสนุนให้มีการบริการการแพทย์ฉุกเฉินส่งผลให้เกิดกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ชมรมนวดเพื่อสุขภาพ และกองทุนสวัสดิการชุมชน

ยุคพัฒนาในปี ๒๕๕๗ จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุระดับตำบล มีการพัฒนาระบบข้อมูลผู้สูงอายุ สนับสนุนการดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี และผู้สูงอายุต้องการการรวมกลุ่มต้องการสร้างรายได้การเจ็บป่วยไม่มีพาหนะส่งโรงพยาบาล จึงได้มีการซ่อมบ้าน ซ่อมแซมห้องน้ำปรับปรุงสถานที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริมการรวมกลุ่มและเกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ

ยุคการเรียนรู้สู่พื้นที่สาธารณะในปี ๒๕๕๘ จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาศักยภาพ และมีความต้องการเพิ่มสวัสดิการรวมทั้งต้องการบริการยามเจ็บป่วยเกิดกองทุนด้านสวัสดิการที่หลากหลาย จึงมีการจัดตั้งสวัสดิการทางเลือก เช่น กองทุนสวัสดิการ กองทุนฌาปนกิจศพ ธนาคารความดีคลินิกครอบครัว เพื่อให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนยามเจ็บป่วย เป็นต้น

ผลการดำเนินการ ในจัดกิจกรรมจึงมีการกำหนดออกเป็น ๒ ลักษณะ คือมุ่งส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่นอกศูนย์โดยผ่านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เสริมสร้างคุณภาพที่ดี โดยการช่วยเหลือด้านการบริการสุขภาพ กายอุปกรณ์ การบำบัด ตรวจสุขภาพ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดูแล เพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่เป็นสุขทั้งสภาพกาย และใจ และกิจกรรมในศูนย์เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมเดิมที่ดำเนินการมาแล้วเป็นการต่อยอดและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจด้านสังคมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้านกีฬานันทนาการโดยการถ่ายทอดผ่านเวทีชุมชน และช่วยส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เพื่อมุ่งสร้างกลไกการดูแลระยะยาว ให้ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ขาดผู้ดูแลและอาศัยอยู่ตามลำพัง ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นช่องทางให้กับสังคม ชุมชน ท้องถิ่น ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเสริมสร้าง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลผู้สูงอายุที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ อย่างได้ทัน่วงที และอย่างทั่วถึง

๔. ประสบการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

อบต.ช่วงเปา เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุกับ องค์การบริหารส่วนตำบล แม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตลอด โดยได้ร่วมกับส่วนราชการ กลุ่มองค์กรภาคประชาชน ในพื้นที่ในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต

ส่งเสริมการออกกำลังกาย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือว่าการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเป็นภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการอย่างเต็มที่ และต่อเนื่องเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในสังคมจึงได้จัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และมีการค้นหาและให้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการทำงานร่วมกันในหลายภาคส่วนในพื้นที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจาก อสม.โรงพยาบาลประจำอำเภอ เจ้าหน้าที่ อบต. ผู้สูงอายุในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ วัด โรงเรียน โรงพยาบาลประจำอำเภอ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดูแลผู้สูงอายุ

๕. บทเรียนจากการทำงานด้านการทำงานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ของตำบลร่วมกับหน่วยงานภาคีอื่น

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา มีบทบาทการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาอุดหนุนการพัฒนาตำบล ดังนี้

๑. เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการพัฒนาตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม ปี ๒๕๕๖ ซึ่งดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัดเชียงใหม่ รวม ๙ หน่วยงาน (ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องเป็นเครือข่ายตำบลต้นแบบ ๗ ตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่)

๒. เป็นพื้นที่ในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุในชุมชน ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๓. เป็นพื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมศักยภาพครอบครัวระดับตำบล (คลินิกครอบครัว) และโครงการส่งเสริมสวัสดิการเติมเต็มชีวิต ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๔. เป็นพื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลช่วงเปา จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๕. เป็นพื้นที่นำร่องในการดำเนินงานศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน (บ้านกลางผู้สูงอายุ) ของสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสถานที่จัดกิจกรรม เป็นศูนย์กลางในเรียนรู้ และรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ
๒. เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ และเพิ่มทักษะการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้
๓. เพื่อสร้างกลุ่มช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
๔. เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพและถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน

๖. งานและกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล การจัดการและนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุ

- ๑) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย
 - หลักสูตรที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - หลักสูตรที่ ๒ ด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการทางสังคม
 - หลักสูตรที่ ๓ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - หลักสูตรที่ ๔ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ กีฬาและนันทนาการระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศผู้สูงอายุ
 - จัดทำฐานข้อมูลการรับเบี้ยยังชีพและคนพิการ ผู้ที่เตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุ
 - จัดทำฐานข้อมูลโดยการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่มีในชุมชน ในระบบ TCNAP และ RECAP
- ๒) การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้
 - กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จัดกิจกรรมโดยแม่บ้านทุกกลุ่มวัยมาเสริมสร้างรายได้ด้วยการนำสินค้าทางการเกษตรตามฤดูกาลมาแปรรูป เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
 - กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายบ้านท่าศาลาจัดกิจกรรมโดยแม่บ้านทุกกลุ่มวัยแปรรูปผ้าฝ้ายซึ่งผ้าฝ้ายแปรรูปเป็นหมอน หมอนรองคอ ผ้ามา่น เป็นต้น เป็นการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
 - กลุ่มเย็บผ้า เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้าน บ้านหนองห่ายสามัคคี หมู่ที่ ๑๓ สร้างเย็บผ้าเพื่อสร้างอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้น
 - กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่สนใจในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ซึ่งมีทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมดอกไม้ประดิษฐ์ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
 - กลุ่มประดิษฐ์เดคูพาสและงานฝีมือทั่วไป เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านจัดทำกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการประดิษฐ์เดคูพาส ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

- กลุ่มไม้กวาด เป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุนำความรู้เฉพาะด้านของตนมาเสริมสร้างของอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในครอบครัว
 - กลุ่มเลี้ยงสุกร เป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่สนใจเลี้ยงสุกรซึ่งมีทุกกลุ่มวัย ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
 - กลุ่มทอผ้า หมู่ที่ ๑๔ การผลิตสินค้าผ้าทอมือ
 - วิสาหกิจชุมชนน้ำดื่ม (น้ำดื่มชุมชน) บริการน้ำดื่มสะอาดให้ชุมชน
 - กลุ่มจักสาน เป็นการรวมกลุ่มผู้สูงอายุจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เข่ง กว๊วย เป็นการสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ
 - กลุ่มเพาะเห็ด
 - กลุ่มเลี้ยงไก่ หมู่ที่ ๑๕
 - กลุ่มน้ำผลไม้ เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านเพื่อสร้างอาชีพและรายได้
- ๓) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลช่วงเปา เป็นการรวมกลุ่มของชมรมผู้สูงอายุจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลช่วงเปา เพื่อจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุยามเสียชีวิต
 - กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลช่วงเปา เป็นกองทุนที่จัดสวัสดิการช่วยเหลือประชาชน ยามเกิด แก่ เจ็บ ตาย
 - กองทุนคลินิกครอบครัวตำบลช่วงเปา เป็นกองทุนจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เช่น การแจกแพมเพิสให้แก่ผู้ป่วยติดเตียง การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เป็นต้น
 - กองทุนบรรเทาสาธารณภัย เป็นกองทุนช่วยเหลือกรณีเกิดภัยพิบัติสาธารณะ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ ภัยแล้ง เป็นต้น
- ๔) บริการและส่งเสริมสุขภาพ
- ๔.๑ โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย
- บริการตรวจวัดความดันผู้สูงอายุ ส่งเสริมอบรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
- ๔.๒ กองทุนหลักประกันสุขภาพ (สปสช.)
- บริการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับผู้สูงอายุ การฉีดวัคซีนฟรี
- ๔.๓ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขฯ (อสม.)
- การช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกาย
 - ออกสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุในชุมชน
 - การส่งเสริมการรับประทานอาหาร

๔.๔ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

- การช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกาย
- ออกสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุในชุมชน
- การส่งเสริมการรับประทานอาหาร
- ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง

๔.๕ รพ.สต.บ้านหนองห่าย

- อบรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ
- ตรวจสุขภาพ
- ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ

๔.๖ ศูนย์บริการคนพิการ เป็นศูนย์บริการให้ผู้สูงอายุหรือคนพิการที่มีความต้องการใช้กายอุปกรณ์ มาเยี่ยมอุปกรณ์ในการดำเนินชีวิต เช่น รถเข็น ไม้เท้า เติง เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุและคนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔.๗ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน เป็นศูนย์เฝ้าระวัง ป้องกัน ส่งเสริมดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

๔.๘ กลุ่มนวดแผนไทย

๔.๙ กองทุนหลักประกันสุขภาพ (สปสช.)

- การอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน

๕) อาสาสมัครและช่วยเหลือสังคม

๕.๑ โครงการธนาคารความดี

- สนับสนุนและจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ

๕.๒ สล่าอาสา

- การปรับสภาพบ้านที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๖) การจัดการสิ่งแวดล้อม

๖.๑ การจัดการขยะชุมชน

๖.๒ การปรับสภาพบ้านที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๖.๓ การจัดการป่าชุมชน

๗. ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหลัก และรายละเอียดของงานและกิจกรรม

๑) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหลัก

- ๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วางแผน
- ๑.๒ ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปาประสานงาน วางแผน ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๒) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการ

- ๒.๑ อสม.ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๒.๒ รพ.สต.บ้านหนองห้วยสนับสนุนบุคลากร ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๒.๓ อผส. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๒.๔ ผู้นำชุมชน สนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๒.๕ โรงเรียนบ้านปากทางท่าลี่ โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดิบ สนับสนุนบุคลากรขับเคลื่อนในการดำเนินงาน
- ๒.๖ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลช่วงเปา สนับสนุน บุคลากรขับเคลื่อนในการดำเนินงาน
- ๒.๗ บริษัท ซีเอฟประเทศไทย จำกัดสนับสนุนเครื่องใช้อุปโภคบริโภค และงบประมาณ
- ๒.๘ สนามกอัลฟ์ สนับสนุนเครื่องใช้อุปโภคบริโภค
- ๒.๙ หน่วยงานภาคีเครือข่าย เช่น พมจ. อบจ. บ้านธรรมปกรณ์ สนับสนุนงบประมาณดำเนินการขับเคลื่อน

๘. วัตถุประสงค์

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสถานที่จัดกิจกรรม เป็นศูนย์กลางในเรียนรู้ และรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ และเพิ่มทักษะการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้
- ๓) เพื่อสร้างกลุ่มช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- ๔) เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพและถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน

๙. วิธีการทำงาน

ขั้นเตรียมการ

- ๑. ประชุมพนักงานเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน
- ๒. เขียนโครงการ

๓. เสนอโครงการเพื่อขอรับการอนุมัติต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา
๔. จัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
๕. แต่งตั้งคณะทำงาน
๖. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
๗. ประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อหากกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ/เปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ
๘. จัดหาสถานที่ตั้ง
๙. จัดเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนการ

๑. จัดกิจกรรม

๑.๑ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดยจัดให้มีการให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

๑.๒ สนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดให้มีจุดบริการข่าวสาร ความรู้ด้านสุขภาพ ด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา ฯลฯ และให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุ

๑.๓ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมด้านอาชีพ จัดให้มีการฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และมอบหมายผลิตภัณฑ์

๑.๔ ส่งเสริมการผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการรับงานไปทำที่บ้าน

๑.๕ การถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๖ การจัดกิจกรรมนันทนาการ กีฬา ศาสนา ประเพณี

๑.๗ จัดให้มีระบบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่

๑.๘ จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาตามความต้องการของผู้สูงอายุ

๑.๙ เป็นศูนย์ประสานงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

๑.๑๐ การพัฒนาศักยภาพคณะทำงานด้านผู้สูงอายุ

๑.๑๑ จัดตั้งกองทุนออมทรัพย์สำหรับผู้สูงอายุ

๑.๑๒ อื่นๆ

๒. กิจกรรมภายนอก

๒.๑ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ

๒.๒ การเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย

- ๒.๓ การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง เดือดร้อน
- ๒.๔ การถ่ายทอดภูมิปัญญา
- ๒.๕ จิตอาสา
- ๒.๖ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัย
- ๒.๗ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
- ๒.๘ การศึกษาดูงาน
- ๒.๙ อื่นๆ

๑๐. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

ความสอดคล้องของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของของ อบต.ช่วงเปา กับชุดกิจกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การพัฒนาและนำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ไขและจัดการปัญหาผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบบริการ และการจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกัน มากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ และการพัฒนาภูมิปัญญา กติการะเบียบแนวปฏิบัติตามลำดับ สามารถสรุปรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) **หมู่บ้านประชาธิปไตย** หมู่ที่ ๑๒ บ้านห้วยน้ำดิบ หมู่ที่ ๑๒ แยกมาจากหมู่บ้านน้ำดิบ หมู่ที่ ๒ ประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมีผู้นำคนแรกคือ นายบุญตาน ศรีวิชัย ปัจจุบันมีประชากร ๙๔๖ คน ๒๙๙ ครัวเรือน ปัจจุบันมีนายโร เปงภีระ เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีนายเจริญ ชัยชนะ และนางพันธ์ทิพย์ ไชยพูน เป็น ส.อบต. หมู่ที่ ๑๒ ซึ่งการเป็นหมู่บ้านประชาธิปไตยโดยเริ่มจากกระบวนการของหน่วยงานของรัฐ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึก และความรับผิดชอบของคนในชุมชนให้มีจิตสาธารณะ ร่วมกันคิด วิเคราะห์ เพื่อให้รู้และเข้าใจตนเองแล้วร่วมกันคิด ร่วมกันทำ โดยใช้กระบวนการชุมชน เพื่อเป็นชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

๒) **ธรรมนูญสุขภาพตำบลช่วงเปา** เน้นหลักคือเป้าหมายการดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่พร้อมหลักการปฏิบัติ หรือ แนวทางพัฒนาสุขภาพเพื่อให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ภาศีเครือข่าย และประชาชน

๓) **ระบบบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศผู้สูงอายุ** เป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลของผู้สูงอายุในตำบลช่วงเปาทั้งหมด ให้อยู่ในระบบสารสนเทศ โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหาร อบต. สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจ นโยบายสาธารณะได้ รวมทั้งประโยชน์ทั่วไปที่สนใจเข้ามาสืบค้นข้อมูล จากระบบได้

๔) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห้าย เป็นหน่วยบริการ สาธารณสุขพื้นฐานในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) จำนวน ๒๕๔ คน ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ ๑๐ ครุฑเรือนต่อ ๑ คนมีหน้าที่ในการติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอดและหลังคลอด การตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชนทั่วไป การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคใหม่ๆ และข่าวสารด้านสาธารณสุข การดำเนินกิจกรรมในการป้องกันโรค เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลาย เป็นต้น

๕) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นหน่วยบริการ สาธารณสุขพื้นฐานในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) จำนวน ๒๕๔ คน ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ ๑๐ ครุฑเรือนต่อ ๑ คนมีหน้าที่ในการติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอดและหลังคลอด การตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชนทั่วไป การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคใหม่ๆ และข่าวสารด้านสาธารณสุข การดำเนินกิจกรรมในการป้องกันโรค เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลาย เป็นต้น

๖) กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นกลุ่ม สาธารณสุขพื้นฐานในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) จำนวน ๒๕๔ คน ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ ๑๐ ครุฑเรือนต่อ ๑ คนมีหน้าที่ในการติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอดและหลังคลอด การตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชนทั่วไป การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคใหม่ๆ และข่าวสารด้านสาธารณสุข การดำเนินกิจกรรมในการป้องกันโรค เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลาย เป็นต้น

๗) ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลช่วงเปาที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางกาย จิต สังคม เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่า และคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชน ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปาเป็นการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลช่วงเปาที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางกาย จิต สังคม เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่า และคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง

๘) ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชนตำบลช่วงเปา เป็นศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสุขภาพ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นช่องทางหนึ่งให้กับสังคมชุมชนร่วมมองเห็นปัญหาที่ทุกคนควรจะช่วยกันแก้ไข ไม่ใช่ผู้สูงอายุจะต้องแก้ไขเองเพียงลำพัง โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัยโดยมี อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๑๐ คน มีหน้าที่ในการติดตามและออกเยี่ยมผู้สูงอายุ รวมถึงการดูแลเรื่องในต่างๆ ที่ผู้สูงอายุร้องขอ

๙) กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลช่วงเปา การจัดสวัสดิการจึงเน้นการช่วยเหลือ สมาชิกในส่วนที่สมาชิกยังขาดหลักประกันในชีวิตสวัสดิการเมื่อเสียชีวิต เป็นสวัสดิการที่ช่วยเป็นเจ้าภาพงานศพ ไปร่วมงาน จัดพวงหรีด สมทบค่าทำศพ เช่น ค่าโลงศพ ค่าอาหารเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน เงินทำบุญพระ เพื่อแบ่งภาระแก่ครอบครัวของผู้เสียชีวิต

๑๐) ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลช่วงเปา และกองทุนคลินิกครอบครัว เป็นการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวและชุมชน มีหลักแนวคิดในการขับเคลื่อนงานที่เน้นความเข้มแข็งของครอบครัวความสัมพันธ์ในครอบครัว การพัฒนาเด็ก แต่ละช่วงวัย และการพัฒนาครอบครัวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลัก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยสนับสนุนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ และเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาด้วยการพัฒนาศักยภาพสมาชิกในชุมชนให้สามารถเป็นผู้นำคำปรึกษา แนะนำด้านครอบครัวอย่างมืออาชีพประจำตำบล (Case Manager) การพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรม ในการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความแข็งแกร่ง และการจัดให้มีศูนย์กลางของอาสาสมัครและเครือข่ายสตรี เพื่อการประสานและร่วมทำงานในการเสริมสร้างความรักความเข้าใจและความสงบสุข ในครอบครัวอันเป็นพื้นฐานเริ่มต้นในการสร้างชุมชนสมานฉันท์

๑๑) ธนาคารความดี เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในตำบล โดยมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือบุคคลอื่น เพื่อให้เกิด “การพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน” ในเรื่องปกติพื้นฐานในชีวิตประจำวันชีวิตของคนในชุมชนร่วมกัน สร้างความดี จึงเน้นการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเน้นความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และน่าอยู่ต่อไป

๑๒) เงินออมสร้างสุข องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาร่วมกับธนาคารกรุงไทย สาขาจอมทอง จัดโครงการเงินออมสร้างสุขขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและประชาชนในตำบลมีเงินออมไว้ใช้ในยามจำเป็น เป็นการเสริมสร้างวินัยการออม สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยมีหลักการร่วมกันคือการเสริมสร้างการออมเดือนละไม่น้อยกว่าเดือนละ ๑๐๐ บาท ต่อ ๑ บัญชีและการออมเงินโดยไม่มีการถอนอย่างน้อย ๑ ปี ปัจจุบันโครงการเงินออมสร้างสุขมีสมาชิกประมาณ ๔๐๐ คน ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลช่วงเปา

๑๓) ช่วงสร้างสรรค์ตำบลช่วงเปา เป็นลานกิจกรรมที่เกิดจากการรวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชน ที่ใส่ใจด้านสุขภาพโดยใช้สถานที่ศาลาเอนกประสงค์ของแต่ละชุมชนในการออกกำลังกายทุกวัน เช่น การเดินแอโรบิค การออกกำลังกาย และเปตอง เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ รวมถึงยังเป็นการสร้างสังคมผู้สูงอายุที่จะเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่อไป

๑๔) หน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉินตำบลช่วงเปา (ศูนย์บริการสายฟ้าแลบ) เป็นหน่วยงานบริการประชาชนเคลื่อนที่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รับ-ส่ง ประชาชนที่เจ็บป่วยฉุกเฉินไปที่โรงพยาบาล โดยมีที่ทำการอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๑๕) การจัดการป่าชุมชน หมู่ที่ ๑ เกิดขึ้นจากชุมชนที่อยู่ในผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นเขตพื้นที่ต้นน้ำ การจัดการชุมชน ในพื้นที่ดังกล่าว จึงเป็นการอนุรักษ์ พันธุ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมการปลูกป่าทดแทน และบวชป่า ไม่ให้ต้นไม้ถูกทำลาย

๑๖) **การจัดการขยะชุมชน หมู่ที่ ๑๓** เป็นการมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีเครือข่าย แบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในทุกภาคส่วนและทุกครัวเรือน โดยการจัดกิจกรรมเชิงรุกตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ปลูกจิตสำนึก การรณรงค์ การฝึกอบรมให้ความรู้ การคัดแยกขยะ การจัดทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพในชุมชนและครัวเรือน เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนนำผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์หรือน้ำหมักชีวภาพที่ผลิตได้จากชุมชนและครัวเรือนเองนำกลับไปใช้ทางการเกษตรเป็นการคืนความสมดุลให้กับธรรมชาติ

๑๗) **กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายบ้านท่าศาลา** กลุ่มมีแนวคิดจากการรวมตัวของกลุ่มของกลุ่มสตรีแม่บ้าน และผู้สูงอายุในชุมชนบ้านท่าศาลาทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชนและเป็นการสร้างรายได้เสริมกับกลุ่มสมาชิกโดยผลิตภัณฑ์ที่ผลิตนั้นทำมาจากวัสดุธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานเป็นที่รู้จักของตลาด เน้นงานฝีมือ มีความประณีตเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และเกิดการกระจายรายได้สู่คนในชุมชน นำไปสู่การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เกิดความสามัคคีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

๑๘) **กลุ่มจักสาน หมู่ที่ ๑๕ บ้านใหม่อรัญ** จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุเล่าต่อกันมาว่าบ้านใหม่อรัญ มีแต่ต้นไม้เกิดตามธรรมชาติมากมาย มีแม่น้ำกลางไหลผ่านตลอดแนวหมู่บ้าน ผู้คนในหมู่บ้านใหม่อรัญ มีอาชีพปลูกต้นไม้ เพื่อนำไม้ไปจำหน่ายและนำไปจักสานเป็นเครื่องใช้ภายในครัวเรือนซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษเพื่อใช้ในครัวเรือน เช่น ตะกร้า พัด กระดังกระจาด ตะแกรงเมื่อเหลือใช้ก็นำไปจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

๑๙) **กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ หมู่ที่ ๑๒** เป็นการรวมกลุ่มอาชีพภายในชุมชน และสร้างรายได้ให้กับสมาชิก ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา โดยการแนะนำของนางสาวพันธุ์ทิพย์ ไชยพูน ตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้สมาชิกในชุมชนระดมความคิดเห็นกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพภายในชุมชนขึ้นมา และทำให้คนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๒๐) **กลุ่มเกษตรพอเพียง หมู่ที่ ๗** เน้นการทำเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณบ้านให้เป็นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งเลี้ยงหมู เลี้ยงปลา ปลูกผักปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยหมัก มีเครื่องสีข้าวกลึงด้วยมือ ทำน้ำข้าวกลึงจำหน่ายและจัดเป็นชุดอาหารว่างเวลา มีการจัดประชุม อบรมสัมมนาในตำบล อีกทั้งยังมีการแนะนำและส่งจำหน่ายให้แก่ เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเวลา อสม. ออกเยี่ยมบ้าน ทำน้ำคลอรีนจากสมุนไพรที่ปลูก จัดบ้านให้เป็นที่ศึกษาดูงาน ทำปุ๋ยหมักใช้เอง ทำบัญชีครัวเรือนทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย และสามารถเห็นหนี้สินให้ลดลง ไม่ต้องกู้ยืมเพิ่มและเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิตให้แก่คนในตำบลและผู้ที่มาศึกษาดูงาน

๒๑) สมาเด็กและเยาวชนตำบลช่วงเปา สมาเด็กและเยาวชน ได้มีรวมกลุ่มกันโดยคัดเลือกจากเยาวชนทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้านๆ ละ ๒ คน เพื่อคัดเลือกเป็นประธานเด็กและเยาวชนตำบลช่วงเปา ในการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และเป็นผู้ประสานงานแต่ละหมู่บ้านด้วย เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ในที่สาธารณะ การทำกิจกรรมการจิตอาสา การช่วยทำความสะอาดบริเวณบ้านให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ และเรียนรู้ รักษา สืบสานศิลปะวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาของท้องถิ่นจากผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาภูมิปัญญาเหล่านั้นให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งยังได้มีการรวมกลุ่มกันจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ เพื่อนำไปใช้ข้อมูลในการออกปรับสภาพแวดล้อมให้กับผู้สูงอายุ จากกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชนร่วมกันทำ ทำให้องค์กรภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนกลุ่มเยาวชนส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการอบรมและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ การมีจิตอาสาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า บวชป่า การเก็บข้อมูลต่างๆ และเส้นทางเดินป่า ฯลฯ

๒๒) โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย จัดตั้งขึ้นที่มุ่งสร้างกลไกการดูแลระยะยาวให้ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ขาดผู้ดูแลและอาศัยอยู่ตามลำพังได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นช่องทางให้กับสังคมชุมชน ท้องถิ่น ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา เสริมสร้างร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลผู้สูงอายุที่สามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุอย่างได้ทันทั่วถึง และอย่างทั่วถึง

๒๓) วัดชะแมด (เก่า) ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐๙ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ ๑๓ ไร่ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ วิหาร เจดีย์ ศาลาธรรม กุฏิสงฆ์ หอไตร บ่อน้ำ ในอดีตมีแม่น้ำปิงไหลผ่านหน้าวัด ด้านทิศตะวันออก และอีกสาย ขยับออกไปประมาณ ๕๐๐ เมตร ทำให้ที่ตรงกลางเป็นเกาะ ขนาดประมาณ ๒๐๐ กว่าไร่ มีหมู่บ้านเล็กๆ เมื่อก่อน ๘ หลังคาเรือน ได้อพยพมาจากที่อื่น ปลูกบนเกาะแห่งนี้โดยการทำไร่นาสวน ทายอดกันมาเรื่อยๆ จึงได้ชื่อว่าบ้านสองแคว ชื่อเดิม ต่อมาเปลี่ยนเป็น บ้านโพธิ์ป่าหมาก หรือบ้านหลายปิง ก็เรียกแบ่งเขตกันระหว่าง จังหวัดลำพูน กับเชียงใหม่ ปัจจุบัน ได้มีการปรับเปลี่ยน ชื่อวัดเป็น “วัดพระธาตุศรีจอมแจ้ง”

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทุกกลุ่มองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาชุมชนและการดูแลผู้สูงอายุ เช่น

๑) การประสานงานภูมิภาค มีการสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย และกิจกรรมต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาจัดขึ้น

๒) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลช่วงเปา กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ในการออมเงินสงเคราะห์การจัดการศพเพื่อนที่เสียชีวิต

- ๓) อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) มีการเก็บข้อมูลและดูแลสุขภาพของคนในชุมชน
- ๔) กลุ่มออมทรัพย์ เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และต้องการออมเงิน เพื่อใช้ในวาระต่างๆ
- ๕) เกษตรอำเภอจอมทอง ช่วยส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา ในผู้สูงอายุเพื่อประกอบอาชีพ
- ๖) ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สุขภาพ ฯลฯ
- ๗) กลุ่มสตรีแม่บ้าน ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เช่น การทำทองม้วน การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ฯลฯ
- ๘) กรรมการหมู่บ้าน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ประชาสัมพันธ์งานผู้สูงอายุและคอยช่วยเหลืองานต่างๆ ที่ผู้สูงอายุจัดขึ้นในชุมชน
- ๙) กองทุนหมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม ปรับปรุง ช่วยเหลือ บ้านของผู้สูงอายุในชุมชน
- ๑๐) สภาเด็กและเยาวชน ร่วมกิจกรรมสืบสานภูมิปัญญา วัฒนธรรมที่ถ่ายทอดโดยผู้สูงอายุสู่เยาวชน
- ๑๑) กลุ่มจิตอาสาต่างๆ ร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ และดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการเยี่ยมบ้าน
- ๑๒) ชมรมเหมืองฝาย ผู้สูงอายุเป็นกรรมการในชมรม
- ๑๓) ชมรมเดิน วิ่ง ปั่นจักรยาน ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมเดิน วิ่ง ปั่นจักรยาน เพื่อเป็นการดูแลสุขภาพ
- ๑๔) สภาองค์กรชุมชน ส่งเสริมการจัดกิจกรรม ทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม
- ๑๕) อาสาดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ชยะ มีผู้สูงอายุเป็นกรรมการกลุ่ม
- ๑๖) แพทย์แผนไทย มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกลุ่ม ร่วมถ่ายทอดการแพทย์แผนโบราณ
- ๑๗) สภาวัฒนธรรม ส่งเสริมกิจกรรมที่รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และถ่ายทอดจากผู้สูงอายุสู่รุ่นหลาน
- ๑๘) ชมรมมัคทายก ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในชมรม
- ๑๙) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุคนพิการ คอยดูแล ช่วยเหลือ กายภาพบำบัดแก่คนพิการซึ่งคนพิการส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ
- ๒๐) ธนาคารความดี ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกธนาคารความดี โดยสะสมแต้มความดี จากการไปวัดทำบุญ
- ๒๑) ศูนย์ดำรงธรรม คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ ที่มาขอความช่วยเหลือ และมีเรื่องเดือดร้อน
- ๒๒) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ที่รวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมอาชีพ พุดคุย พบปะ

- ๒๓) คณะสงฆ์ จัดกิจกรรมทางศาสนา พิธีกรรมต่างๆ เป็นสถานที่รวมตัวของผู้สูงอายุ
- ๒๔) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพในผู้สูงอายุ
- ๒๕) ช่างสร้างสรรค์ สถานที่ออกกำลังกาย และนันทนาการ เพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุ
- ๒๖) กองทุนสวัสดิการชุมชน ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุน มีการช่วยเหลือตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย
- ๒๗) เกษตรพลังไฟฟ้า ผู้สูงอายุเป็นกรรมการกลุ่มฯ ค่อยช่วยเหลือเกษตรกร ในเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- ๒๘) กองทุนบรรเทาสาธารณภัย เป็นกองทุนที่ให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติต่างที่เกิดขึ้นในตำบลช่วงเปา
- ๒๙) ออมสร้างสุข ส่งเสริมการออมเงิน โดยเริ่มจากการออมเงินเบี้ยยังชีพฯ
- ๓๐) คลินิกครอบครัว กองทุนที่ให้ความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ที่มีความเดือนร้อน
- ๓๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านหนองห่าย นำข้อมูลผู้สูงอายุติดเตียง ติดบ้าน ติดสังคม ใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้มากขึ้น

๑๑. ผลผลิตและผลลัพธ์

๑) ผลต่อประชากรเป้าหมาย

- เกิดพื้นที่เรียนรู้ และเวทีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม จากรุ่นสู่รุ่น มุ่งเน้นการถ่ายทอดจากปราชญ์ชุมชน
- เกิดเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตอาสาโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความพร้อมทางด้านสังคม สามารถทำตนเป็นแบบอย่างและเป็นผู้ชักชวนผู้สูงอายุในตำบลเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
- มีพัฒนาระบบการจัดการผู้สูงอายุ และเกิดขบวนการพัฒนาระบบข้อมูลด้านผู้สูงอายุผ่านเวทีประชาคม การสำรวจ การสัมภาษณ์ ส่งผลให้สามารถพัฒนาขบวนการทำงานและประสานการทำงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร โดยมุ่งเน้นการเพิ่มจิตอาสา ที่เป็นเด็กและเยาวชน กลุ่มจิตอาสาที่หลากหลาย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ให้มีอยู่ในทุกหมู่บ้าน เพิ่มกลไกการจัดการด้านการดูแลผ่านระบบสายตรงแจ้งข่าว

๒) ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

- ด้านสังคมผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมต่างๆ บทบาทและบริการของรัฐในการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมในชุมชนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เกิดการร่วมกลุ่มเพื่อการดำเนินกิจกรรม

- **ด้านเศรษฐกิจ** การประกอบอาชีพที่เอื้อกับผู้สูงอายุ การออมเงิน กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ
- **ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม** ผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีความมือจากหลายภาคส่วน ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนหน่วยงานภายนอกเข้ามามีบทบาทกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในพื้นที่สาธารณะและที่อยู่อาศัย
- **ด้านสุขภาพ** ผู้สูงอายุมีความรู้และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โคเลสเตอรอลสูง โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตนเอง และดูแลตนเองได้ดีขึ้น เกิดอาสาสมัครในการร่วมกันดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เกิดกลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีการร่วมมือจากหลายภาคส่วน
- **ด้านการเมือง การปกครอง** ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยการ เข้ามาเป็นคณะกรรมการแผนตำบล ชมรมผู้สูงอายุ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ทุกด้าน ผู้สูงอายุมีส่วนในการจัดการชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้มาร่วม จัดการปัญหา

๑๒. กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ๑) การใช้กลไกใดในการขับเคลื่อน
- ๒) การนำใช้เครื่องมือ คู่มือ แนวปฏิบัติ
- ๓) ผู้หนุนเสริมกลไก หรือสนับสนุนเครื่องมือ
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ บุคลากร
- ๕) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านหนองห้าย สนับสนุนวิทยากร ยารักษาโรค
- ๖) แกนนำชุมชนช่วยประสานการดำเนินงาน
- ๗) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นพี่เลี้ยงในการดูแลผู้สูงอายุ ร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- ๘) คณะสงฆ์ตำบลช่วงเปา ผู้ทรงคุณวุฒิให้การสนับสนุนวิทยากร
- ๙) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในสังกัด จังหวัดเชียงใหม่ ให้การสนับสนุนงบประมาณและวิทยากร
- ๑๐) สถานศึกษาในพื้นที่ องค์การภาครัฐและเอกชน ให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวิทยากร
- ๑๑) หน่วยงานรัฐ / เอกชนในพื้นที่

๑๓. ปัจจัยเงื่อนไข(คน งาน ข้อมูล และงบประมาณ)

- ๑) ปัจจัยที่ทำให้ทำได้สำเร็จ
- ๒) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค
- ๓) โอกาส หรือแนวทางการพัฒนา
- ๔) การให้ความสำคัญการพัฒนาศาสตร์ทุกด้านพร้อมกัน
- ๕) ตราข้อบัญญัติสนับสนุนงบประมาณโดยตรง
- ๖) บุคลากรทำงาน คน งบประมาณ การจัดการ
- ๗) เป็นองค์กรตามกฎหมาย
- ๘) มีสถานที่ตั้งและมีความพร้อม
- ๙) การจัดการเชิงคุณภาพในทุกมิติ

๑๔. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

- ๑) การสร้างการเรียนรู้ ดำเนินงานจากปัญหาในพื้นที่สู่การแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- ๒) การสร้างกลไกการจัดการตนเอง นำกลไกที่มีอยู่ในชุมชนมาร่วมดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๓) การสร้างคนให้จัดการตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตอาสา ในการร่วมกันพัฒนาชุมชน โดยสร้างความเข้าใจในงานต่างๆ ผ่านเวทีประชาคม เครื่องเสียงไร้สาย และร่วมหาภาคีเครือข่ายในการร่วมดำเนินการพัฒนา แก้ไขและหาทางออกร่วมกัน
- ๔) การสร้างการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมในทุกมิติ ร่วมคิดร่วมแก้ไข ผ่านเวทีประชาคมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ๕) การระดมทุนและทรัพยากรท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ พร้อมทั้งหาแหล่งเงินทุนภายนอกในการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่อย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็น บุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงาน หรือแหล่งประโยชน์ต่างๆ
- ๖) การมีข้อตกลงท้องถิ่นกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงในพื้น ที่ โดยมีแผนเป้าหมายในการดำเนินงานตามนโยบาย พื้นที่มีการสร้างกฎกติกาข้อตกลงในการดำเนินงาน ผ่านคณะกรรมการ
- ๗) การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ท้องถิ่นดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการช่วยเหลือด้านต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำงาน กิจกรรม ระหว่างหน่วยงาน

๑๕. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ชุดกิจกรรมที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดย องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีการพัฒนาทักษะการดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน โดย อบท. ร่วมกับ รพ.สต.บ้านหนองห่าย ดำเนินงานผ่านกองทุน สปสช.ในการอบรมพัฒนาทักษะผู้ดูแล มีชมรมผู้สูงอายุ เป็นผู้รับการฝึกอบรม และไปอบรมให้กับโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๓ อาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุ ได้รับการพัฒนาทักษะ โดย กลุ่ม อสม. กลุ่ม อผศ. ของแต่ละหมู่บ้านในตำบลช่วงเปาร่วมกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหาน

ตัวชี้วัดที่ ๔ มีการพัฒนาทักษะการดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดย กลุ่ม อสม. กลุ่ม อผศ. ของแต่ละหมู่บ้านในตำบลช่วงเปา

ตัวชี้วัดที่ ๕ มีคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน โดย การดำเนินการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่าย

ตัวชี้วัดที่ ๖ จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นสนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพิ่มอผศ.เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้ายดำเนินงานผ่านกองทุน สปสช.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่าย และ อบต.ช่วงเปา

ชุดกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๗ มีบริการของอบท.เพื่อปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ซึ่งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและเป็นสื่อกลางในการประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่าย และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ ๘ มีศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ เป็นต้น โดยได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่าย และศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชนตำบลช่วงเปา

ตัวชี้วัดที่ ๙ มีศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูฝึกที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (รพ.สต.)

ช่วงเช้า ได้มีการจัดฝึกอบรมในเรื่องของการใช้อุปกรณ์การเคลื่อนไหวดังต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุภายในตำบลช่วงเช้า

ตัวชี้วัดที่ ๑๐ มีการปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันไดให้มีราวจับ การกำหนดให้มีที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และการมีห้องน้ำแยกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น โดย องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเช้าได้มีการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีการเชื่อมโยงกับศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชนตำบลช่วงเช้า

ตัวชี้วัดที่ ๑๑ จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเช่นการฟื้นฟูสภาพร่างกายในทุกหมู่บ้านของตำบลช่วงเช้า

ตัวชี้วัดที่ ๑๒ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาวัฒนธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ ๓ การพัฒนาระบบบริการ

ตัวชี้วัดที่ ๑๓ มีบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ โดย กลุ่ม อสม. กลุ่ม อผส. ประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีการออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุในแต่ละครัวเรือนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่าย และหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน

ตัวชี้วัดที่ ๑๔ มีบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล โดย องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเช้าได้มีการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งมีการเชื่อมโยงของกู้ชีพกู้ภัยและมีการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่ายในการให้บริการกับผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๑๕ จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ เช่น การมี โทรศัพท์สายด่วน(Hotline) การสื่อสารผ่านระบบไลน์ (line) ระบบการส่งข้อความ (SMS) ในกลุ่ม อสม.ร่วมกับ รพ.สต.บ้านหนองห่าย

ตัวชี้วัดที่ ๑๖ มีบริการของศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต., อปท. หรือองค์กรของชุมชน เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ โดย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองห่าย

ตัวชี้วัดที่ ๑๗ เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ที่ รพ.สต. บ้านหนองห่าย อบต.ช่วงเช้า และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๑๘ จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพการใช้สมุนไพรเพื่อการบำบัดที่ รพ.สต. บ้านหนองห่าย

ชุดกิจกรรมที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกันจำนวน ๑๑ ประเด็น

ตัวชี้วัดที่ ๑๙ ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน เช่น ฅาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น โดยมีการเชื่อมโยงกันของชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนสวัสดิการชุมชนฅาปนกิจสงเคราะห์ตำบลช่วงเปา และเงินออมสร้างสุข

ตัวชี้วัดที่ ๒๐ มีการส่งเสริมอาชีพ หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การทอผ้า การจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น โดยกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลช่วงเปาเป็นศูนย์รวมและได้มีการเชื่อมโยงของกลุ่มเรียนรู้ต่างๆ ที่นำมาหนุนเสริมในการส่งเสริมอาชีพและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในกลุ่มผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๒๑ มีศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้มีการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการหนุนเสริมการให้บริการร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลช่วงเปา และกองทุนคลินิกครอบครัว และบริการการแพทย์ฉุกเฉิน

ตัวชี้วัดที่ ๒๒ การดูแลช่วยเหลือ ผู้สูงอายุของคนในชุมชน สามารถสะสมเป็นคะแนนความดีในธนาคารความดี ซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ให้ความสำคัญในการช่วยดูแลช่วยเหลือ ผู้สูงอายุของคนในชุมชนและได้มีการขับเคลื่อนเกี่ยวกับผู้สูงอายุรวมถึงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบลช่วงเปาขึ้นรวมถึงมีธนาคารความดี และเงินออมสร้างสุข

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การพัฒนานำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ

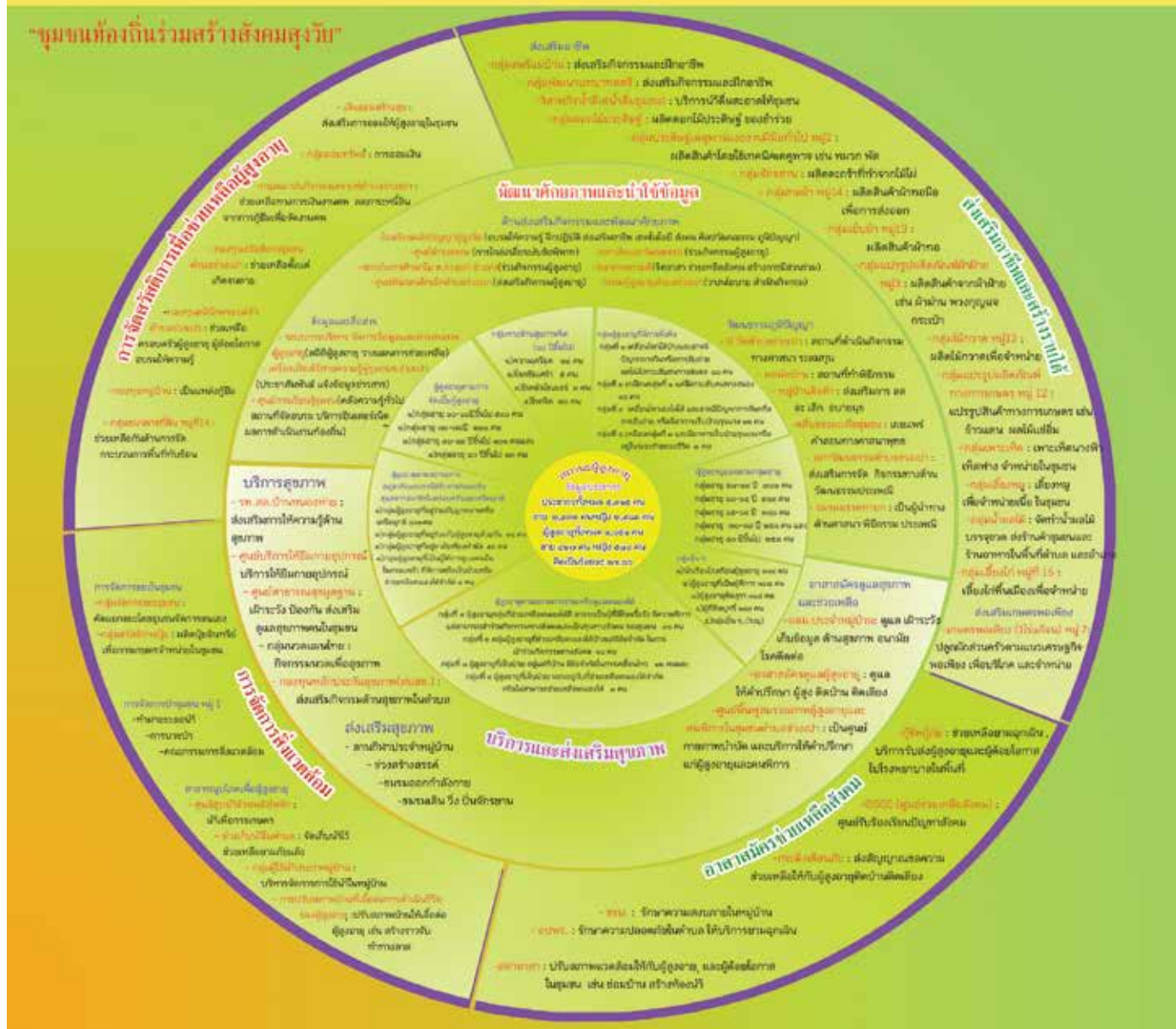
ตัวชี้วัดที่ ๒๓ มีข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ระบบข้อมูล) โดยมีระบบบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศผู้สูงอายุโดยมีข้อมูล (TCNAP) ประจำตำบลช่วงเปา

ตัวชี้วัดที่ ๒๔ มีการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีระบบบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศผู้สูงอายุ และได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหาน ในการจัดเก็บข้อมูล (TCNAP) ประจำตำบลช่วงเปา

ชุดกิจกรรมที่ ๖ การพัฒนากฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติ เพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ ๒๕ มีข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุของตำบลช่วงเปา

ตัวชี้วัดที่ ๒๖ ผู้สูงอายมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติการ่างแผนนโยบายท้องถิ่น โดย องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้มีการจัดประชุมผู้สูงอายุในการนำเสนอแผนงานโครงการในพื้นที่และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในเวทีต่างๆ

แผนภาพที่ ๑.๑๐.๓ แสดงการพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๕

การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล

๑.๑๑ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

๑. ความเป็นมา

อบต.จำป่าหวาย ได้เข้าร่วมเป็นตำบลเครือข่ายของตำบลหนองหล่มอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นตำบลต้นแบบแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมดำเนินการสู่การเป็นตำบลสุขภาวะ และได้มีการไปศึกษาดูงานระหว่างพื้นที่ จนสามารถนำบทเรียนมาประยุกต์ ปรับใช้ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ของตำบลจำป่าหวาย ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในตำบลที่เป็นรูปธรรมขึ้นต่อมาเข้าร่วมโครงการ การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งได้มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่อบต.สมอแข อบต.เซียงดอย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ได้จัดกิจกรรมและให้การดูแลช่วยเหลือมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเส้นทางการพัฒนาตามลำดับดังนี้

๒. เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ยุคก่อตั้ง (พ.ศ.๒๕๔๒ - ๒๕๕๓)

พ.ศ.๒๕๔๒ ชมรมผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวาย ได้รวมตัวทั้งตำบลได้สมาชิก ๑๘๐ คน ได้รวมตัวกัน เพื่อเข้าเป็นสมาชิกฅาปนกิจร่วมกับอำเภอเมืองพะเยา แต่เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายมากแต่ได้ผลตอบแทนที่ไม่เป็นที่น่าพอใจและยังขาดการประสานงานที่ดีกลุ่มของตำบลจำป่าหวายจึงได้แยกตัวออกมา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางกลุ่มต้องการจะเป็นกลุ่มของตนเองแต่ยังขาดทุนทรัพย์และบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ซึ่งที่สุดก็ได้มีผู้ใจบุญรวมบริจาคเงินเพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินการของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยได้เงินกองทุนแรกจำนวน ๓๑,๖๕๐ บาท และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวายก็ได้รวบรวมสมาชิกกันอีกครั้งได้จำนวน ๘๕๐ คน แล้วทำการแยกตัวออกจากกลุ่มฅาปนกิจผู้สูงอายุ อำเภอเมือง โดยมาตั้งเป็นกลุ่มสมาชิกฅาปนกิจผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวายขึ้นได้สำเร็จ และทำการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งได้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเอง ทั้งมีการควบคุมระบบบัญชีกองทุน ยอดสมาชิก และงบประมาณกองทุน

ยุคพัฒนา (พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๔) ทางกลุ่มต้องการงบประมาณเพื่อขยายกิจการของกองทุน ฅาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จึงได้มีการระดมทุนโดย การจัดทำผ้าป่าข้าวเปลือกในการจัดหา งบประมาณในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมผ้าป่าสามัคคีใน ครึ่งนี้ ได้เงินช่วยเหลือจากความร่วมมือของชาวบ้านตำบลจำปาหวายและพื้นที่ใกล้เคียง ประมาณ ๙๐,๐๐๐ บาท เมื่อรวมเงินดังกล่าวกับงบประมาณที่มีอยู่ของชมรมผู้สูงอายุ มีเงินงบประมาณรวมทั้ง สิ้น ๑๗๖,๙๐๐ บาท ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย ได้มีความคิดที่จะออกกําลัง กายเป็นกลุ่มคณะ เพื่อส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง จึงได้จัดตั้งชมรมปั่นจักรยานขึ้น ซึ่งได้รับ งบประมาณสนับสนุนจากกองทุน SML และงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นของ สสส. ในการจัดการ สนับสนุนออกกําลังกายโดยจักรยาน

ยุคเชื่อมประสาน (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๘)

มีผู้สูงอายุ เจ็บป่วยมากขึ้นด้วยโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคเก๊าท์ โรคข้อต่อกระดูก สันหลังได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง ประกอบกับขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ ทางกลุ่มผู้สูงอายุ ได้ประสานความช่วยเหลือจาก องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย และ รพ.สต.จำปาหวาย ได้มี การสำรวจข้อมูลของผู้ป่วยทั้งหมด โดย องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย รพ.สต.จำปาหวาย ฝ่ายปกครองท้องถิ่น และปกครองท้องที่ ได้ร่วมกันทำการออกสำรวจและทำการให้ความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ

พ.ศ.๒๕๕๖ กลุ่มผู้สูงอายุได้มีความต้องการที่จะดูแลผู้สูงอายุในกลุ่มด้วยกันด้วยความใกล้ชิดขึ้น จึงจัดตั้งตัวแทนกลุ่มเพื่อออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่มีอาการป่วย ทั้งที่ติดบ้านและป่วยติดเตียง โดยได้ จัดชุดของขวัญที่จะไปเยี่ยม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุที่ป่วยมีสุขภาพกายใจ ที่ดีขึ้น จนกลุ่มผู้สูงอายุได้รับรางวัล การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของจังหวัดพะเยา ประจำปี ๒๕๕๖

พ.ศ.๒๕๕๗ ชมรมผู้สูงอายุต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพให้กับ ผู้สูงอายุจึงได้จัดตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้ของผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย เพื่อใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และความรู้ซึ่งกันและกัน ในการดำเนินงานในครั้งนี้ได้รับงบประมาณจาก สำนักงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาและกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา

พ.ศ.๒๕๕๘ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย ซึ่ง มีผลทำให้ ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจดีขึ้น อีกทั้งยังได้มีการพบปะสมาชิกของกลุ่มเพื่อพบปะพูดคุย กิจกรรมการรวมกลุ่มต่อไป

การหนุนเสริมจากเครือข่ายหรือองค์กร เริ่มต้นจากการค้นหาทุนทางสังคม แหล่งเรียนรู้และแหล่ง ประโยชน์ในการดูแลผู้สูงอายุซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมศักยภาพของตำบล ตลอดจนเป็นแนวทางที่นำ

ไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาทุนทางสังคม และแหล่งประโยชน์สำหรับการดูแลผู้สูงอายุต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายได้ใช้ ๒. ฐานคิดในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุคือ ฐานคิดที่ ๑ การใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่ อบต. ตัวผู้สูงอายุเองหรือแม้กระทั่งคนพิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย และฐานคิดที่ ๒ การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา โดยอบต. ทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือผู้สูงอายุ นำส่งการทำบัตรผู้พิการ ประสานช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในการให้อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้นฯ

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้ ตำบลจำปาหวาย มีแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ตนเองและ อบต.เครือข่าย
- ๓.๒ เพื่อให้ นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและจัดการเรียนรู้ได้
- ๓.๓ เพื่อให้ ตำบลจำปาหวาย มีแนวทางในการประสานงานเครือข่ายในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและจัดการเรียนรู้ ได้
- ๓.๔ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถให้กับอบต.จำปาหวาย และ อบต.เครือข่ายในการสร้างรูปธรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุได้
- ๓.๕ เพื่อทบทวนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านการดูแลผู้สูงอายุ ร่วมกันของเครือข่าย ที่นำสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

๔. งานและกิจกรรม

๔.๑ การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ

- การจัดทำข้อมูลโดยคนในชุมชนและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บ การตรวจสอบความถูกต้อง การวิเคราะห์เพื่อใช้จัดการดูแลและประเมินผลการดูแล

- มีข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมเพื่อใช้ในการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา การได้รับบริการสาธารณสุขโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยเรื้อรัง กลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการ แผนกผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพแหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน เช่น แวนตา อุปกรณ์ช่วยเดินจำนวนและความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น

๔.๒ การนำข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมและการบริการสำหรับผู้สูงอายุ

- มีการใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ จัดทำแผนโครงการในการจัดสวัสดิการท้องถิ่น จัดบริการช่วยเหลือทำกิจกรรมผู้สูงอายุตามสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น จัดบริการให้การดูแลตามสภาพที่ประเมินใช้ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง กรณีฉุกเฉินถูกทำร้ายและภัยพิบัติ เป็นต้น
- การพัฒนาและนำข้อมูลในการส่งเสริมแก้ไข/จัดการปัญหาผู้สูงอายุได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่ม อสม.จัดทำเป็นกลุ่ม ติดบ้าน ติดสังคม ติดเตียงข้อมูลสนับสนุนจาก รพสต. ตำบลจำปาหวาย ในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวนำข้อมูลจากโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนมาวิเคราะห์และลำดับความสำคัญในการจัดทำแผน และให้ความช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญของปัญหาที่พบ

๔.๓ มีช่องทางการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ

- สร้างและเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ข้อมูลการดูแลผู้สูงอายุให้กับตัวผู้สูงอายุและผู้ดูแลอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น การประชุม การประชุมการปรึกษาหารือ การจัดทำแผนการดูแลการบอกปากต่อปาก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เอกสารหนังสือพิมพ์เพื่อกระจายข่าว เป็นต้น

๔.๔ มีระบบสนับสนุนข้อมูลเพื่อใช้ดูแลผู้สูงอายุกรณีฉุกเฉินถูกทำร้ายและภัยพิบัติ

- มีระบบและสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้ดูแลและผู้สูงอายุใช้ในกรณีฉุกเฉิน ถูกทำร้ายและภัยพิบัติ เช่น แผนที่บ้านผู้สูงอายุทั้งหมดเพื่อให้รถช่วยเหลือฉุกเฉินใช้ได้ทันทีเมื่อได้รับแจ้งขอความช่วยเหลือ แผนที่ที่ตั้งของศูนย์อพยพและแผนที่บ้านผู้สูงอายุเพื่อให้ทีมจัดการภัยพิบัติใช้เพื่อไปรับที่บ้านและส่งอย่างปลอดภัยในกรณีภัยพิบัติ เป็นต้น

๔.๕ มีการนำข้อมูลเพื่อกำหนดแผนชุมชน

- การจัดทำแผนชุมชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ข้อมูลประกอบการจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชน แล้วนำเสนอเข้าสู่แผนขององค์การบริหารส่วนตำบล จำปาศาย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเข้าแผน ๓ ปีและ ๕ ปี และกำหนดข้อบัญญัติงบประมาณ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแผนแม่บทตำบลร่วมกัน แต่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนเนื่องจาก เทศบาลฯ มีงบประมาณจำกัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามแผนดังกล่าวยังได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล

๕. ทุนทางสังคมที่ร่วมดำเนินการหลัก

การพัฒนาระบบข้อมูลตำบล มีคณะกรรมการข้อมูลระดับตำบล ประกอบด้วยแกนนำระดับหมู่บ้านและตำบล ที่มีองค์ประกอบของแกนนำที่หลากหลาย เช่น อสม. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล เยาวชน ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ นายกเทศบาล และปลัดเทศบาล เป็นต้น

๖. กลไก หรือเครื่องมือในการดำเนินงาน

๖.๑ ผู้หนุนเสริมกลไก หรือสนับสนุนเครื่องมือ

อบต.จำปาศายมีการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล มีคณะกรรมการข้อมูลระดับตำบล ประกอบด้วยแกนนำระดับหมู่บ้านและตำบลที่มีองค์ประกอบของแกนนำที่หลากหลาย เช่น อสม. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาอบต. เยาวชน ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่เป็นต้นการจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้าน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยอบต.จำปาศาย ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยการออกสำรวจรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูล TCNAP ประจำตำบล (ระบบข้อมูลตำบล)

มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาภาพรวมและนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนงานโครงการและการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านต่างๆ และ

๖.๒ การนำใช้เครื่องมือ คู่มือ แนวปฏิบัติ

การนำใช้ข้อมูลในการจัดทำแผนสามปีแผนชุมชน และข้อบัญญัติ การจัดทำแผนชุมชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ข้อมูลประกอบการจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชน แล้วนำเสนอเข้าสู่แผนขององค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสาย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเข้าแผน ๓ ปี และ ๕ ปี และกำหนดข้อบัญญัติงบประมาณ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแผนแม่บทตำบลร่วมกัน แต่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนเนื่องจาก เทศบาลฯ มีงบประมาณจำกัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามแผนดังกล่าวยังได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล

๗. ปัจจัยเกี่ยวข้อง

๗.๑ ปัจจัยสำเร็จ

- มีบุคลากรและภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ กองสาธารณสุข รพสต.จำปาสาย อสม. ผู้นำท้องที่ รพ.พะเยา พัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน จิตอาสา ฯ
- มีงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานจากแหล่งต่างๆ เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำปาสาย สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพะเยา สสส. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ ภาคเอกชน (มูลนิธิธรรมนัสพรหมเผ่า)
- มีการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างองค์กรและภาคีเครือข่ายต่างๆ

๗.๒ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

- ขาดการร่วมมือประสานงานที่ชัดเจนในพื้นที่การประสานงานมีน้อย
- ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของภาคีเครือข่ายยังไม่ชัดเจน
- งบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้การขับเคลื่อนไม่เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน

๗.๓ โอกาสหรือแนวทางการพัฒนา

- ผู้บริหารมีนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้สูงอายุ
- ได้รับการสนับสนุนจากสสส.

๘. ผลผลิตและผลลัพธ์

จากการพัฒนาและนำใช้ข้อมูล ทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลจำปาหวาย ได้แก่

๘.๑ ข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดย อบต. จำปาหวาย ซึ่งได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยการออกสำรวจรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูล (TCNAP) ประจำตำบล และนำมาวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนงานโครงการและการดูแลช่วยเหลือด้านต่างๆ โดยจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอบต.จำปาหวาย กองทุนหลักประกันสุขภาพ กองทุนสวัสดิการชุมชน ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

๘.๒ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย โดยมีภาคีร่วมกัน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำปาหวาย รพ.สต.จำปาหวาย ชมรมท้องถิ่น ชมรมอสม. วัด โรงเรียน และข้าราชการเกษียณ โดยศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายได้เปิดเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ มีนักเรียนทั้งหมด รวม ๑๔๐ คน โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน ๒ ปี เปิดเรียนเดือนละ ๓ ครั้ง

๘.๓ การจัดบริการ การนำใช้ข้อมูลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ สำหรับ แก่นนำชุมชน อสม.และ อพส. โดย ได้รับการสนับสนุน งบประมาณจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำปาหวาย รพ.สต.จำปาหวาย และชมรมผู้สูงอายุ

๘.๔ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน มีการส่งเสริมอาชีพ หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ มีสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ โดยการติดเบอร์โทรศัพท์ผู้ให้บริการที่ดูเ็น

๙. ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

๙.๑ ด้านสังคม มีข้อมูลผู้นำด้านการรักษาขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การเลี้ยงผีจำ (เจ้าพ่อผญาเฮียวคำ) การสงฆ์น้ำพระธาตุดอยน้อย จ้างจ้อยจ้างชอ การแห่สืบสิงราศี โดยมีผู้สูงอายุเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรม

๙.๒ ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ และลดรายจ่าย เช่น มีการส่งเสริมการผลิตสินค้าโอท็อปเพื่อจำหน่ายทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น กลุ่มหอมแดง กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ กลุ่มจักสาน กลุ่มโคมไฟ กลุ่มข้าวกล้องงอก เป็นต้น

๙.๓ ด้านสภาวะแวดล้อม มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่แทนไม้สัก ด้านการจักสานมาใช้ในการบริหารจัดการขยะของคนในชุมชน เช่น สานตะกร้า สานวัสดุของใช้แล้วนำมาใช้แทนกล่องพลาสติก และการทำตะกร้าจากชองกาแฟและนำมาใช้แทนถุงพลาสติก เพื่อลดขยะในชุมชน ภูมิปัญญาการเสวียนจากไม้ไผ่ เพื่อรองรับขยะอินทรีย์ในแต่ละสถานที่สำคัญให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยและเพื่อลดการเผา

๙.๔ ด้านสุขภาพ มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในรพสต.จำปาสาย มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมบ้านเรือนบันไดที่ชำรุด ห้องน้ำ โดยใช้งบประมาณจาก อบต. และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยามีศูนย์บริการเยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ โดยได้รับความร่วมมือจาก รพสต.จำปาสายและมีบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามดูแลสูงอายุที่ด้อยโอกาส ติดบ้าน ติดเตียง การเยี่ยมให้กำลังใจ การดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ โดย กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำปาสาย ชมรมผู้สูงอายุ และ รพสต.จำปาสาย มีบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุ เพื่อไปใช้บริการโรงพยาบาล

๙.๕ ด้านการเมืองการปกครอง ผู้สูงอายุมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง เช่น จัดทำข้อมูลบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแล มีการสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และสนับสนุนการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นให้มีแผนงานโครงการสนับสนุนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา วางแผนนโยบายท้องถิ่น โดย เป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนตำบล ข้อบัญญัติ อบต.จำปาสาย กองทุนหลักประกันสุขภาพ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล กองทุน รพสต.จำปาสาย และศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาสาย

๑๐. ความสอดคล้องกับ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน การจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้าน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ระบบข้อมูล) โดยอบต.จำป่าหวาย ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยการออกสำรวจรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อมูล (TCNAP) ประจำตำบลมีการวิเคราะห์และนำข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนงานโครงการและการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านต่าง และการนำข้อมูลในการจัดทำแผนสามปีและข้อบัญญัติ อบต.จำป่าหวาย

คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับ โดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้สร้างความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วม โดยมี อบต.จำป่าหวาย เป็นแกนนำหลักในการดำเนินการ ร่วมกับภาคประชาชน ชมรมท้องถิ่น รพสต.จำป่าหวาย ชมรม อสม. วัด โรงเรียน ตำรวจประจำตำบลจำป่าหวาย ชมรมผู้สูงอายุ ภาคเอกชน และองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เข้าร่วมในการเรียนรู้แนวคิดหลักการ พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทาง วิธีการ เตรียมความพร้อม และร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวาย

คุณลักษณะที่ ๓ การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเอง ด้วยการสามารถทำเป็นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชมรมผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวาย มีกิจกรรมส่งเสริมการออมเงินเดือนละ ๒๐ บาท/คน/เดือน ของสมาชิกผู้สูงอายุโดยนำเงินที่ออมมาช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกรณีที่เจ็บป่วยหรือเสียชีวิต มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ มีการดูแลเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกันเป็นประจำกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำป่าหวาย ได้รับการสมทบจากภาคประชาชนรายหัว หัวละ ๑๐ บาท/คน/ปีเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเองและร่วมบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการและกลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงและกลุ่มผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเรื้อรังที่อยู่ในเขตพื้นที่เข้าถึงบริการสาธารณสุข ในด้านการสร้างเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วม กระบวนการสร้างความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วม โดยมี อบต.จำป่าหวาย เป็นแกนนำหลักในการดำเนินการ ร่วมกับภาคประชาชน ชมรมท้องถิ่น รพสต. จำป่าหวาย ชมรม อสม. วัด โรงเรียน ตำรวจประจำตำบลจำป่าหวาย ชมรมผู้สูงอายุ ภาคเอกชน และองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เข้าร่วมในการเรียนรู้แนวคิดหลักการ พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทาง วิธีการ เตรียมความพร้อม และร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวาย

คุณลักษณะที่ ๕ การระดมทุนและทรัพยากรเพื่อเป็นทุนการระดมทุนในการดำเนินงาน
มาจากหลายภาคส่วน ทั้งในส่วนของ อบต.จำป่าหวาย กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำป่าหวาย
ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมท้องที่ จากสำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา จากสำนักงาน
ฝีมือแรงงานจังหวัดพะเยา จาก สสส. จาก ธกส. จากภาคประชาชน ได้แก่ มูลนิธิธรรมนัสพรหมเผ่า
กองทุนหมู่บ้าน กองทุนฌาปนกิจ และชมรมท้องที่ตำบลจำป่าหวาย

คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างความสัมพันธ์แนว
ราบ อันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนมีการกำหนดข้อตกลง กฎกติการ่วมกันทั้งใน
ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เช่นระเบียบเงินออม ระเบียบและข้อกำหนดกองทุนต่างๆ ในส่วนท้อง
ถิ่นจะมีเทศบัญญัติประกาศใช้หลายเรื่องเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย

คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงาน
ต่างๆ ในพื้นที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ได้เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ใน
ด้านต่างๆ กับประชาชนภายในท้องถิ่น โดยอาศัยการทำงานในความเชื่อบนตัวบุคคล ที่มีความชำนาญ
ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชน อย่าง เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพผู้สูง
อายุ ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ ต้องการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รู้สึกเป็นเจ้าของ
และเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลืองานด้านการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอนาคตจะเป็นสังคมสูงอายุ เพราะจะเป็นสถานที่
ที่ดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุ อสม. และ อผส. ทั้งด้านกำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ต้องการให้
ประชาชนในหมู่บ้านได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพและการรักษาเบื้องต้น เพื่อให้เป็นผู้นำในการ
เปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมอนามัยของเพื่อนบ้านในชุมชน ให้มีสถานที่ไว้คัดกรองผู้ป่วยในหมู่บ้านเพื่อ
ส่งต่อให้เข้าไปรักษาที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ขึ้น เนื่องจาก อัตราผู้
ป่วย ความดัน เบาหวาน ในพื้นที่ตำบลจำป่าหวาย มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีพฤติกรรมที่เสี่ยง
ต่อการเป็นโรค เช่น กินหวาน มันเค็ม กินของสุกๆ ดิบ ๆ

๑๑. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูลตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแล
ผู้สูงอายุ ดังนี้

๑๑.๑ มีการนำใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวายโดยมีแกนนำ
ผู้สูงอายุ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนในการดำเนินงานร่วมกับ อบต.จำป่าหวายและภาคี
เครือข่ายอื่นๆ

๑๑.๒ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือนให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟัน การดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อยป่วยเรื้อรังฉุกเฉิน และระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การเตรียมอาหารตามวัยการพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อยการป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้มีการเปิดศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายและเปิดศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายโดยเน้นให้ผู้สูงอายุ และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๑.๓ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การสนับสนุนให้ออกกำลังกาย ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรังและดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นโดยได้จัดฝึกอบรมโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีกิจกรรมในการอบรม มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตประสานงานเพื่อส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้มีการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

๑๑.๔ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การดูแลตนเอง การทำกิจกรรมวัดประจำวัน การออกกำลังกาย ฟันฟู เป็นต้น มีการดูแลกันเองในกลุ่มวัย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวายได้ฝึกอบรมผู้สูงอายุในเรื่องการดูแลสุขภาพให้กับผู้สูงอายุและผู้เตรียมตัวสู่วัยผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ การสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และคนพิการ

๑๑.๕ จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๑.๖ จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้จำนวนเพิ่มขึ้นเช่น สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างเพิ่ม อสม.เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย ส่งทีมกู้ชีพกู้ภัยของตำบล เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๑๑.๗ มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมแซมพื้น บันไดที่ชำรุด การมีราวจับในห้องน้ำ เป็นต้น มีการซ่อมแซมบ้านเรือน บันไดที่ชำรุด ห้องน้ำ โดย ใช้งบประมาณจาก อบต. และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา

๑๑.๘ จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ มีศูนย์บริการเยี่ยมกาย

อุปกรณ์ที่ รพสต. จำปาหวายให้ยืมอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้พิการที่บ้านที่มีภาวะพึ่งพิงและยากไร้มีวัสดุอุปกรณ์หรือกายอุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ลดภาวะแทรกซ้อน และความพิการ สามารถฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจให้กลับมาปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ดีเหมือนเดิม

๑๑.๙ จัดตั้งบริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๑.๑๐ ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดทางเดิน การปรับบันได มีราวจับการกำหนดให้ที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ

๑๑.๑๑ จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาให้ผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๑.๑๒ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมรักษาดมธรรม ประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การเลี้ยงผีจำ (เจ้าพ่อผญาเฮียวคำ) การสงฆ์พระธาตุคุดน้อย ย้างจ้อยจ้างซอ การแห่สืบสังวาศี โดยมีผู้สูงอายุเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรม การทำบายศรี การทำตุงเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

๑๑.๑๓ จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน เช่น การติดตามเยี่ยมบ้านการดูแลช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพกรณีที่เจ็บป่วย หรือกรณีที่ต้องการตรวจประเมินภาวะสุขภาพ เป็นต้น การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ โดยการติดเบอร์โทรศัพท์ผู้ให้บริการที่ดูเ็น

๑๑.๑๔ จัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและการไปใช้บริการที่โรงพยาบาล เช่น การไปตรวจนัด หรือการไปรับยา โดย การบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม ทีมกู้ชีพกู้ภัย อบต.จำปาหวาย

๑๑.๑๕ จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ มีการจัดบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ สร้างและเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ข้อมูลการดูแลสุขภาพให้กับตัวผู้สูงอายุและผู้ดูแลอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น การใช้โทรศัพท์ เฟสบุ๊คไลน์ เป็นต้น มีการใช้ข้อมูลการสื่อสารแบบเป็นทางการ ได้แก่ เว็บไซต์ของ อบต. หนังสือแจ้ง จดหมาย วารสารตำบล เอกสารประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ บอร์ด ป้ายประกาศ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย วิทยุชุมชน เวทีประชุม เวทีประชาคม เครื่องเสียงตามสายของท้องถิ่น เป็นต้น

๑๑.๑๖ จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต. และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกทักษะดูแลสุขภาพ หรือชะลอความเสื่อม และการฝึกสมอง การฝึกทำงานศิลปะ การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น อบต.จำป่าหวายได้วางแผนจะจัดตั้งภายในระยะเวลา ๑ ปี

๑๑.๑๗ เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ และจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ รพ.สต.จำป่าหวาย ได้จัดบริการช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการโดยไม่ต้องรอ

๑๑.๑๘ จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมดนตรีสร้างสุขภาพกายภาพบำบัด นวดแผนไทย เป็นต้น

๑๑.๑๙ จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนมากกว่า ๑ กองทุน เช่น กองทุนสวัสดิการตำบลจำป่าหวาย สถาบันการเงินหมู่ที่ ๗ ชมรมผู้สูงอายุกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

๑๑.๒๐ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ การส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพ ในกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น การจัดทำดอกไม้จันทน์ การจัดทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก จักสาน มีการส่งเสริมการผลิตสินค้าโอท็อป เพื่อจำหน่ายทั้งในและนอกพื้นที่ เช่นกลุ่มหอมแดง กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ กลุ่มจักสาน กลุ่มโคมไฟ กลุ่มข้าวกลั่นงอก กลุ่มโมบาย กลุ่มสมุนไพร และกลุ่มทำตุ๊ก ๑๒ ราศี โคมไฟ เป็นต้น

๑๑.๒๑ จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้ง และในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุ หรือเกิดภัยพิบัติ อบต.จำป่าหวายมีการจัดซื้อรถฉุกเฉินของทางตำบล และมีการจัดอัตราค่าจ้างของทีมกู้ชีพกู้ภัยของตำบล ส่งทีมกู้ชีพกู้ภัยของตำบล เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๑๑.๒๒ จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนิน โครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดี ซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการ อยู่ในระยะวางแผนเพื่อดำเนินการ

๑๑.๒๓ จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่นกลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษา ศาสนา การได้รับการสาธารณสุข เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้งที่เป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มป่วยเรื้อรังกลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการแผนกผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหาความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุกลุ่มอาชีพแหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน การควบคุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการ

ดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้ม ภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัครเป็นต้น อบต.จำป่าหวายได้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และได้ค้นหาและใช้ทุนทางสังคมจากการทำวิจัยชุมชน (RECAP) ที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

๑๑.๒๔ ดำเนินการนำวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุนำข้อมูลมาใช้ร่วมกับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เน้นกระบวนการใช้ข้อมูล ฐานประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ฐานข้อมูลกลุ่มประชากร โรคเรื้อรัง โดยจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอบต.จำป่าหวาย กองทุนหลักประกันสุขภาพ กองทุนสวัสดิการชุมชน ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

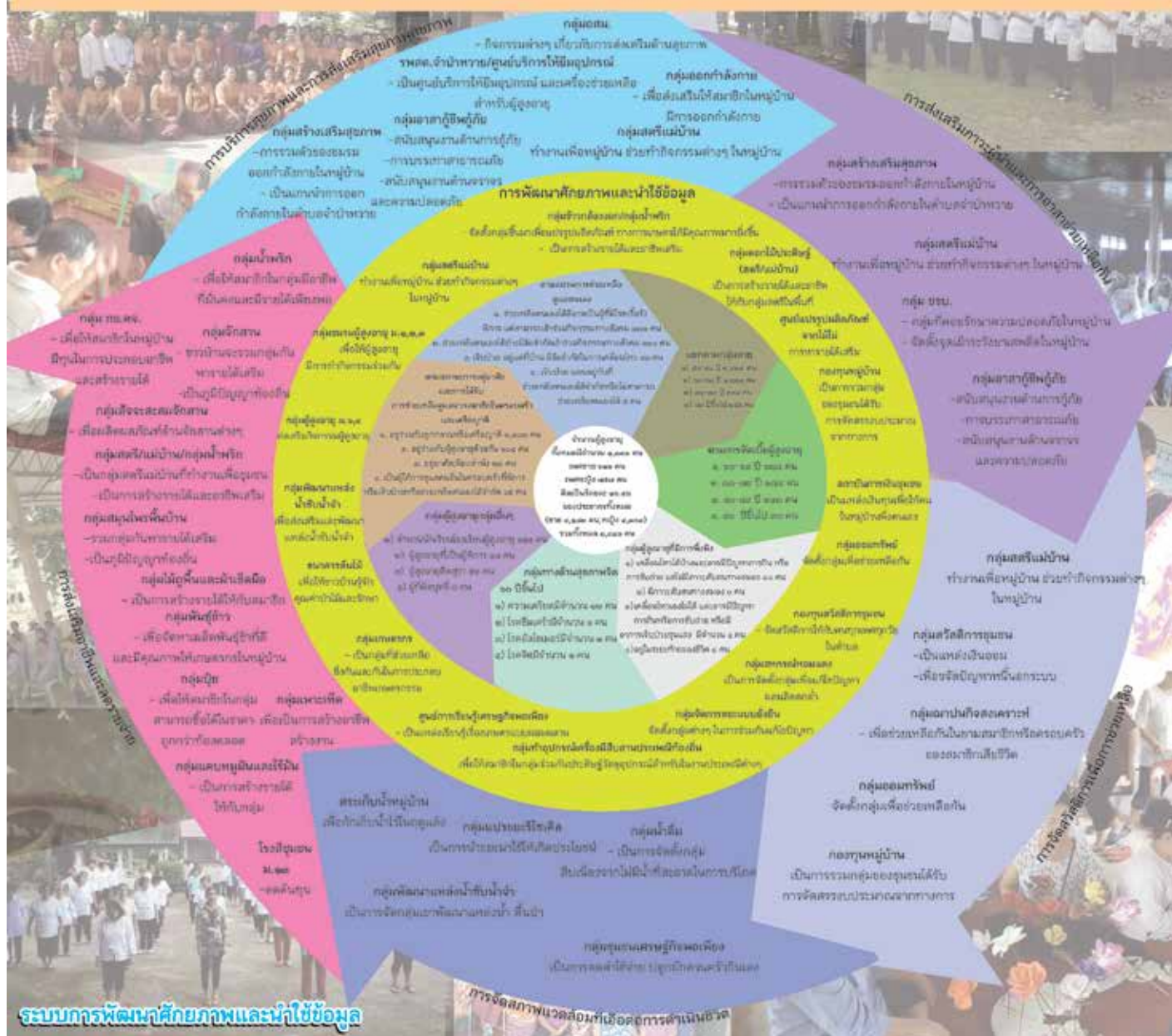
๑๑.๒๕ จัดทำข้อมูลข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแล มีการสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการส่งเสริมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และสนับสนุนการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นให้มีแผนงานโครงการสนับสนุนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น โดยเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนตำบล ข้อบัญญัติ อบต. จำป่าหวาย กองทุนหลักประกันสุขภาพ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล กองทุน รพสต.จำป่าหวาย และศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำป่าหวาย

๑๑.๒๖ จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น มีการพัฒนากฎระเบียบ แนวปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยอบต.จำป่าหวายร่วมกับสภาองค์กรชุมชน จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น โดย การประชุมสภาได้เชิญผู้นำทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น ชำราชการและตัวแทนผู้สูงอายุในพื้นที่ร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็น ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุและกองทุนสุขภาพ

แผนภาพที่ ๑.๑.๑ แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลจำปาทวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การพัฒนาศักยภาพและการนำใช้ข้อมูล ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

แผนภาพที่ ๑.๑๑.๒ แสดงการพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูล ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลจำปาสวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๖

การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

พื้นที่รูปธรรมประกอบด้วย

๑.๑๒ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๑๓ องค์การบริหารส่วนตำบลพื้มน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๖

การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑.๑๒ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินกิจกรรมตำบลวังท่าดี

ตำบลวังท่าดี อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์ เป็นตำบลที่มีหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนต้นแบบ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความโดดเด่นด้านการสืบสานพุทธศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีการทำการเกษตรอินทรีย์ มีการบริหารงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ของ ๔ ภาคีหลัก คือ ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานราชการ องค์กรชุมชน มีกลไกการบริหารงานที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ กับประชาชนในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความสามัคคี รักถิ่นฐานบ้านเกิด มีชุมชนจัดการตนเองที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันภายในชุมชน ร่วมกันกับการทำงานพัฒนาภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ท้องที่ ท้องถิ่น และภาคประชาชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในทุกระดับ ทำให้ทุกกลุ่มประชาชนที่อาศัยภายในตำบลมีความเป็นอยู่ที่ดี

ตำบลวังท่าดี มีจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๖,๒๗๘ คน มีเพศชาย ๓,๑๓๘ คน เพศหญิง จำนวน ๓,๑๔๐ คน จำนวนประชากรที่เป็นผู้สูงอายุมีทั้งหมด ๘๑๕ คน โดยแยกเป็นประชากรผู้สูงอายุเพศชาย ๓๕๗ คน เพศหญิง ๔๕๘ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๘ มีประชากรที่เป็นกลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ มี ๘๕๗ คน จำนวนผู้สูงอายุอายุ ๖๐ - ๖๔ ปี มีจำนวน ๒๘๓ คน กลุ่มอายุ ๖๕-๖๙ ปี มี ๑๘๘ คน กลุ่มอายุ ๗๐-๗๙ ปี มี ๒๓๘ คน กลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป มี ๑๐๗ คน มีผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ช่วยเหลือตนเองได้จำกัด ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มี ๕ คน ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเพียงลำพัง มีจำนวน ๒ คน มีผู้สูงอายุเคลื่อนไหวเองไม่ได้ มีปัญหาการกินหรือการขับถ่าย หรือมีอาการเจ็บป่วยรุนแรงมี ๑ คน ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อม การจัดระบบสวัสดิการในชุมชน ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒. กรอบคิดในการขับเคลื่อนการพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มีองค์ประกอบด้าน กรอบคิดในการขับเคลื่อนการพัฒนาดังนี้

ฐานคิดที่ ๑ การบริหารงานแบบบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุตระหนักถึงความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีระบบของการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งด้านสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจ ให้ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนด้วยความสุข ความรัก ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ประกอบกับตำบลวังท่าดี มีแหล่งประโยชน์หลายแหล่ง ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ การจัดตั้งโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี มีมากระยะหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่พัฒนา ทั้งด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการ ด้านการจัดสวัสดิการในชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มทำเส้นขนมจีนหมู่ที่ ๒ บ้านคลองยาง กลุ่มสถาบันการเงินชุมชนตำบลวังท่าดี กลุ่มปราชญ์ผู้สูงวัยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มอาชีพดอกไม้สด-ดอกไม้แห้งจัดการในงานศพ กลุ่มทำดอกไม้จันทร์ กลุ่มผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งปลอดสารพิษหมู่ที่ ๖ บ้านเนินสะแก เป็นต้น

ฐานคิดที่ ๒ การพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ศักยภาพ และความสามารถของประชาชน กลุ่มอาชีพ และครัวเรือนต่างๆ การพึ่งพาตนเอง เน้นให้ การใช้ทุนตนเอง หรือสนับสนุนในการให้การกู้ยืมที่ไม่มีดอกเบี้ย ตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และสร้างกลไกการตรวจสอบในการดำเนินงานตามโครงการที่ขอรับการสนับสนุน ผลผลิตของกลุ่มอาชีพจึงเป็นตัวชี้วัดได้ว่า ผลลัพธ์ของการพึ่งพาตนเองที่ อบรม.กำหนด ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง ตลอดจนส่งผลให้มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชน เช่น การเกื้อกูลกันในกลุ่มต่างๆ กลุ่มปราชญ์ผู้สูงวัย นำความรู้ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพที่ตนถนัด มาถ่ายทอดให้แก่โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี สร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ สร้างความเข้มแข็งในชุมชน

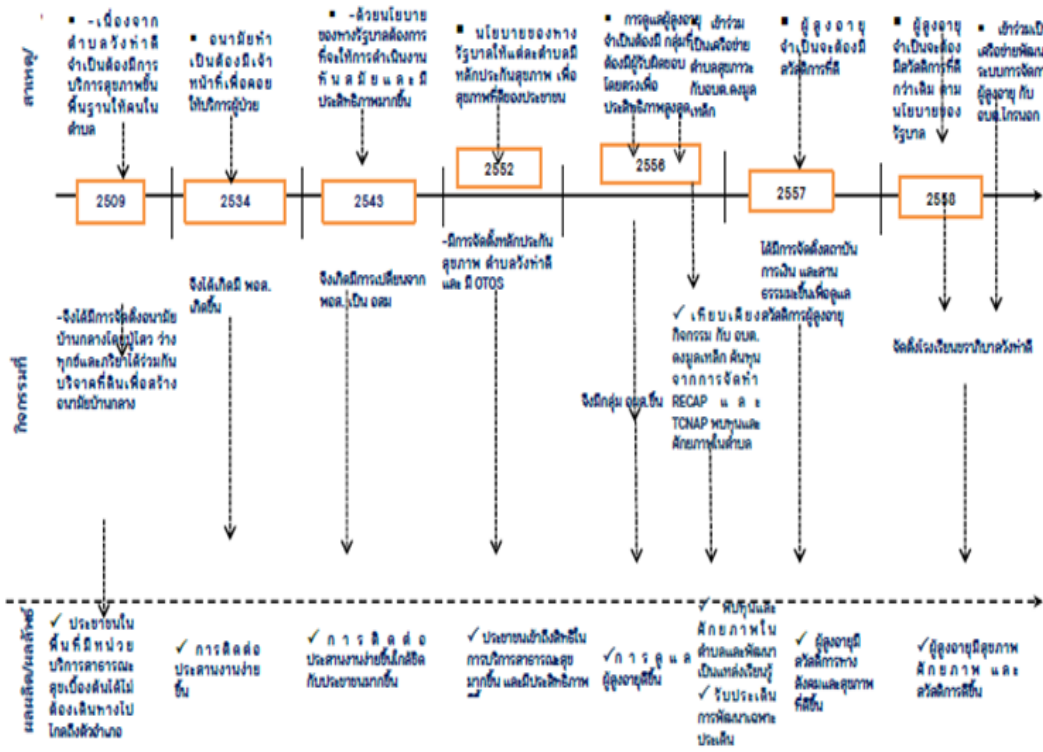
ฐานคิดที่ ๓ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมโดยการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักในการปฏิบัติ อันประกอบด้วย (๑) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งเสริมให้ประชาชนทำการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (๒) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ให้ประชาชนยึดหลักการนี้ ใน

การกระทำใดๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะการเสนอโครงการพัฒนา ต้องมีเหตุผลและเกิดประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาของพื้นที่ (๓) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคต ในหลักการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ให้ความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพของสังคม ของชุมชนท้องถิ่นให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้า เป็นชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการออม เน้นวิถีพอเพียง

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ประสงค์เข้าร่วมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเอาพื้นที่ เป็นตัวตั้ง จากแนวนโยบายการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มุ่งเน้นการดูแล ผู้สูงอายุเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแล ทั้งด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ และสวัสดิการ ชุมชน ปัญหาในพื้นที่ยังมีอยู่ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุ ป่วยโรคเรื้อรัง ความดัน เบาหวาน และป่วยเรื้อรังติดบ้าน ติดเตียง ประกอบกับเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.สภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งเสริม พัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ และตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ ให้มี การส่งเสริมและพัฒนาระบบสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ให้มีการส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ จึงคิดออกแบบกิจกรรมโครงการ ระบบการจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการ ส่งเสริมและพัฒนา เช่น กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ร่วมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง กับ องค์การบริหาร ส่วนตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย และสนใจในกิจกรรมการดูแล ผู้สูงอายุ ตรวจสอบทุนและศักยภาพและบริบทของพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี แล้ว พบว่า พื้นที่มีทุนและศักยภาพ ในการดูแลผู้สูงอายุ อย่างครอบคลุมทุกชุดกิจกรรม ซึ่งสามารถพัฒนาเป็น แหล่งเรียนรู้ให้ ผู้สนใจด้านการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ จึงได้เสนอโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชน ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุ ขึ้น เกิดความผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้ง ด้านการนำนวัตกรรมในพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในต่อตัวผู้สูงอายุ เน้นส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพ พัฒนา คุณภาพชีวิตให้มั่นคง ไม่เป็นภาระให้แก่ลูกหลาน สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้บ้าง ส่งผลให้ชุมชน เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในทุกระดับ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจในชุมชน ลดปัญหาในชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ สังคมเป็นสุข

เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของ อบต.วังท่าดี

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้มีสถานการณ์การปัญหาและความต้องการ อันนำไปสู่การพัฒนาบูรณาการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์สวัสดิการและการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ก่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ต่อผู้สูงอายุ รายละเอียดดัง แบ่งระยะการพัฒนาได้ ๓ ยุค คือ ๑) ยุคก่อนพัฒนา ๒) ยุคเริ่มพัฒนา และ ๓) ยุคปัจจุบัน รายละเอียดดังแสดงแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑.๑๒.๑ เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ต.วังท่าดี อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์

ยุคก่อนการพัฒนา เมื่อประมาณ ก่อน ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ประชาชนต้องการการดูแลสุขภาพพื้นฐาน เพื่อการบริการสุขภาพ เนื่องจากตำบลวังท่าดีเป็นพื้นที่ห่างไกลโรงพยาบาลประกอบด้วยถนนหนทางในการสัญจรไปรักษายากลำบากจำเป็นต้องมีหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อรักษา ปฐมพยาบาลเบื้องต้น จึงก่อตั้งสุขศาลาบ้านกลาง และจัดตั้งเป็นสถานีอนามัยบ้านกลาง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นหน่วยบริการ

แห่งแรกในตำบลวังท่าดี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เนื่องจากมีผู้เจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก สถานพยาบาลไม่เพียงพอในการรักษา จึงเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นอาสาสมัครในการดูแลด้านการรักษาสุขภาพของประชาชนตำบลวังท่าดี ช่วยเหลือกันตามสภาพที่เป็นอยู่ในตอนนั้น

ยุคเริ่มการพัฒนา เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ – พ.ศ. ๒๕๕๒ ด้วยนโยบายของทางรัฐบาลต้องการที่จะให้การดำเนินงาน ด้านการสาธารณสุข ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลจึงให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ขึ้น เพื่อการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการบริการด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง เชิงรุก อสม. มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเป้าหมายโดย ภายใต้การให้ความรู้ทางการสุขภาพจากสถานีอนามัยบ้านกลาง อีกทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้มีการจัดตั้ง อาสาสมัครกู้ชีพ กู้ภัย (OTOS) เพื่อปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือด้านการรักษาอย่างจำเป็นเร่งด่วน เจ็บป่วยกรณีฉุกเฉินได้ทันเวลาที่ เนื่องจากประชาชนต้องการการส่งต่อ ไปยังสถานพยาบาลที่มีเครื่องมือทันสมัย เกิดกลุ่ม อผส.ขึ้นโดยเริ่มจากหมู่บ้านนาร่อง คือ หมู่ที่ ๒ บ้านคลองยาง โดยเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านของตนเอง เผยแพร่ไปยังหมู่บ้านอื่นๆ

ยุคปัจจุบัน การบริการด้านการสาธารณสุขในปัจจุบัน เมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญในการช่วยเหลือบริการด้านสาธารณสุข อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก เพื่อขับเคลื่อนเป็นตำบลสุขภาพและได้รับประเด็นต่างๆ ได้รับความรู้และประสบการณ์จากเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นำมาพัฒนาตำบลของตนเอง เกิดแหล่งทุน ด้านการดูแลสุขภาพในชุมชน เช่น อผส. โรงเรียนชราภิบาลตำบลวังท่าดี จัดหลักสูตรการเรียนการสอน ผลจากการมีโรงเรียนชราภิบาล เกิดกลุ่มการเรียนรู้สร้างอาชีพ สร้างสุขภาพที่ดีในผู้สูงอายุ เกิดกลุ่มสถาบันการเงินชุมชน ออมสวัสดิการออมวันละบาท ให้ประชาชนรวมทั้งผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการ เมื่อยามเจ็บป่วย จำเป็น หรือ สงเคราะห์ศพ

ตำบลวังท่าดี มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนการดำเนินกิจกรรมโดยการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมพื้นที่ ต.วังท่าดี ให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมให้มีการออมเน้นวิถีพอเพียงแก่ประชากรในพื้นที่ มีการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ โดยจะมีการส่งเสริมการลงทุนของ

ประชาชน การให้กู้ยืมเงินเศรษฐกิจชุมชน การฝึกอบรมสร้างอาชีพ การส่งเสริมทางการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดหาแหล่งเงินทุนในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการส่งเสริมช่วยเหลือการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น การอนุญาตให้กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มสถาบันการเงินชุมชน ใช้อาคารของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีเป็นสำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้เงินทุนในการประกอบอาชีพต่างๆ ในลักษณะการให้ทุนกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย ตามโครงการเงินทุนให้กู้ยืมเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อจัดการรายรับ รายจ่ายของครอบครัว พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ตะกร้า OTOP ไม้กวาด มีการส่งเสริมให้มีการลดรายจ่าย

กลุ่มประชากรผู้สูงอายุใน ต.วังท่าดีมีจำนวน ๘๑๕ คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๘ ของกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญ ในพื้นที่ ต.วังท่าดี โดยเฉพาะการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจชุมชน จากการที่ผู้สูงอายุยังคงมีศักยภาพและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้สูงอายุ ต.วังท่าดีมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มจักสานตะกร้า กลุ่มถักไม้กวาด ซึ่งผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้ บางส่วนจะนำไปวางจำหน่ายที่ร้านค้าสวัสดิการชุมชน ซึ่งจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นส่งผลให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และมีการลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยมีการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา ไก่เพื่อการบริโภคเอง ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน

๑. งานและกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

ผู้สูงอายุ ต.วังท่าดี มีการรวมกลุ่มกันทางสังคมโดยที่มีงานและกิจกรรมที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ชุมชน โดยเฉพาะบ้านคลองยาง หมู่ที่ ๒ เป็นหมู่บ้านที่บริหารจัดการแบบครบทุกด้าน เช่น หมู่บ้านปลอดยาเสพติด หมู่บ้านศีลห้า หมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง หมู่บ้านน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีส่วนในการหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยการพึ่งพาตนเอง มีการปลูกผักสวนครัวรั้วหน้าบ้านไว้รับประทานเอง การจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมจัดสวัสดิการ มีการรวมกลุ่มประกอบอาหาร ทำขนม ทอเสื่อ สมุนไพรไล่แมลง เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน และสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและการประกอบอาชีพ โดยการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนั้นมีการรวมกลุ่มอาชีพในพื้นที่ตำบลวังท่าดี ได้แก่ การรวมกลุ่มจักสานตะกร้า กลุ่มถักไม้กวาด เป็นการฝึกทักษะอาชีพที่เพิ่มรายได้ เมื่อได้ผลผลิตจะนำไปจัดจำหน่ายในร้านค้าสวัสดิการชุมชน ต.วังท่าดี ซึ่งถือว่าเป็นสินค้า OTOP ต.วังท่าดี ส่วนกลุ่มขนมจีนคลองยาง กลุ่มแม่บ้านคลองยาง ทำดอกไม้สดแห้งในงานศพ กลุ่มสุกร กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มธนาคารขยะ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยววังท่าดี กลุ่มหน่อไม้ฝรั่ง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มปลูกหญ้า

เนเปียร์ กลุ่มจัดการงานศพ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มสามารถกู้เงินจากแหล่งกองทุนต่างๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่ม กข.คจ. กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนบทบาทสตรี สถาบันการเงิน ในการกู้เงินเพื่อนำลงทุนในการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

๒. ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมที่ดำเนินการหลัก

การดำเนินงานและกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของ ต.วังท่าดี ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยคนสูงวัย มีทุนทางสังคมที่ดำเนินการหลัก ได้แก่ กลุ่มจักสานตะกร้า เป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่รวมตัวกันเพื่อหารายได้ จัดสานตะกร้า กระติบข้าว และวัสดุต่างๆ ด้วยไม้ไผ่ แล้วนำส่งขายตามสถานที่ต่างๆ หรือตามออเดอร์แล้วนำรายได้มาแบ่งกันกลุ่มถักไม้กวาด เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุโดยมีความชำนาญในการถักไม้กวาดดอกหญ้า และไม้กวาดทางมะพร้าว เพื่อนำส่งขายตามสถานที่ต่างๆ และนำรายได้หักจากต้นทุนแล้วมาแบ่งกันกลุ่มสุกกรบ้านคลองยาง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อกู้เงินจากเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นนโยบายของ อบต. ในการส่งเสริมอาชีพ เมื่อมีการขายลูกสุกกรหรือ ฟอพันธุ์ แม่พันธุ์สุกกร กลุ่มขนมจีน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ มีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เพื่อกู้เงินซื้อวัวมาเลี้ยงในกลุ่ม เมื่อจำหน่ายได้ก็นำเงินหักต้นทุนและเงินที่ต้องนำส่งคือใช้หนี้ มาแบ่งกันกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโคกกลาง เป็นการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของเศรษฐกิจชุมชน กู้เงินมาเพื่อสร้างโรงเพาะเห็ด เมื่อมีผลผลิตนำออกขายได้ผลผลิตมากก็ใช้หนี้และเหลือกำไรจึงนำมาแบ่งกันภายในกลุ่มเลี้ยงแพะ เป็นการรวมกลุ่มของเศรษฐกิจชุมชน เพื่อซื้อพันธุ์แพะมาเลี้ยงและขาย กลุ่มงานจัดการงานศพ เป็นการรวมกลุ่มเพื่อจัดการกิจการงานศพ จากญาติผู้เสียชีวิตที่มาร่วมว่าจ้างให้ทุกขั้นตอนจนเสร็จ ในการรวมกลุ่มโดยมีเงินทุนจากเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนตำบลวังท่าดี เป็นการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อกู้เงินกับสถาบันการเงินจำนวน ๓ ล้านบาท โดยนำเงินไปลงทุนกับธุรกิจท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำ โดยการให้เช่าแพลอยน้ำ และมีร้านอาหารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว อีกทั้งมีการจ้างแรงงานทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงผู้สูงอายุ เพื่อสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนกลุ่มปลูกหญ้าเนเปียร์ เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อหาตลาดในการส่งออกให้กับฟาร์มต่างภายในประเทศ

กลุ่มโฮมสเตย์ มีไว้เพื่อเปิดให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานในตำบลเข้าพัก โดยมีผู้สูงอายุอยู่ด้วย และทำกับข้าวไว้บริการให้กับผู้เข้าพัก ตามระเบียบที่ อบต. กำหนด กลุ่มแม่บ้านรับจัดงานศพ การรวมกลุ่มกันเพื่อทำดอกไม้แห้ง และดอกไม้สด งานไม้งานกระดาษ เพื่อใช้ในงานศพ

ในการดำเนินของกลุ่มอาชีพต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลวังท่าดี มีการใช้งบประมาณจากกองทุนต่างๆ และสถาบันการเงิน เข้ามามีส่วนร่วมให้กลุ่มอาชีพสามารถพัฒนากระบวนการผลิต และสามารถจำหน่ายผลผลิต ผลิตภัณฑ์ให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งกองทุนและสถาบันการเงินที่มีส่วนร่วมในเรื่องการให้กู้เงินกับประชากรในพื้นที่เพื่อนำไปลงทุนในการประกอบอาชีพ ได้แก่ สถาบันการเงินตำบลวังท่าดี เป็นแหล่งที่ใหญ่ที่สุดของตำบล โดยจะมีหน้าที่ให้บุคคลที่เป็นสมาชิกกู้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพ โดยมีดอกเบี้ยที่ต่ำ มีระบบการทำงานที่คล้ายกับสถาบันการเงิน ธนาคาร โดยมีการให้การสนับสนุนโดย ธกส. ท่าแดง เครือข่ายสถาบันการเงิน ๔ ตำบล เป็นความร่วมมือของตำบลในพื้นที่ใกล้เคียงอีก ๔ ตำบลของสถาบันการเงินที่ลงทุนร่วมกันเพื่อซื้อพืชผลทางการเกษตรของประชาชน โดยเฉพาะสมาชิก และนำไปแปรรูปส่งขายตามท้องตลาด อาทิ เช่น มันสำปะหลังอัดเม็ด ข้าวหอมมะลิ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินออมของสมาชิกที่ออมวันละบาท และให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกไปลงทุนประกอบอาชีพโดยมีดอกเบี้ยที่ต่ำกลุ่ม กข.คจ มีการดำเนินงานให้กู้ยืมแก่ประชาชนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. โดยเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อย่างน้อย ๑ ปีกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นแหล่งเงินทุนที่คณะกรรมการจะมาพิจารณานำเงินทุนมาช่วยเหลือผู้มีปัญหาด้านยาเสพติด ส่งเสริมให้เลิกยาเสพติด และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวกองทุนบทบาทสตรี เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรรให้กับสมาชิกเพื่อสร้างอาชีพ และสร้างรายได้กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน

แหล่งประโยชน์ในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ในการดำเนินของกลุ่มอาชีพต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลวังท่าดี เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งแหล่งประโยชน์ในชุมชนได้แก่ อบต.วังท่าดี ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมการฝึกทักษะอาชีพในด้านต่างๆ และเป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุชมรมวิสาหกิจตำบลวังท่าดี เป็นแหล่งที่ขายสินค้าราคาถูกของตำบล โดยผู้ที่เป็นสมาชิกสถาบันการเงินตำบลวังท่าดี สามารถซื้อสินค้าก่อนได้ภายใน ๑ เดือน ซึ่งสินค้าจะเป็นสินค้าทั่วไป และสินค้า OTOP ของตำบล รวมถึงสินค้าผู้สูงอายุศูนย์ กศน. ตำบลวังท่าดี เป็นวิทยากรในการสอนอาชีพ แก่ผู้สูงอายุ เช่น สานกระเป๋า พรมเช็ดเท้า ไม้กวาดดอกหญ้าข้าวหมู่บ้าน เป็นการประกาศกระจายข้อมูล ข่าวสารต่างๆ เช่นประชาสัมพันธ์การฝึกอาชีพต่างๆ ศาลา กทบ. (ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน) สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านป่าชุมชนบ้านนาประดู่ เป็นแหล่งอาหาร เช่น หน่อไม้ ผักหวานป่า และสมุนไพรของคนในชุมชน

ทุนทางสังคมที่ดำเนินการรอง

การดำเนินงานและกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของ ต.วังท่าดี ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยคนสูงวัย มีทุนทางสังคมที่ดำเนินการรอง ได้แก่กลุ่ม อผส. เป็นอาสาสมัครที่ทำงานช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนที่ป่วยตามประเภทต่างๆ และแนะนำการดูแลตามอาการกลุ่ม อสม.เป็นผู้ดูแลสุขภาพของคนในตำบลกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชน ต.วังท่าดี เป็นกลุ่มบริหารการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำคลองลำกงโดยการคัดแยกขยะกลุ่มธนาคารขยะ รับซื้อขยะจากชุมชนเพื่อเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมกลุ่มผู้สูงอายุโรงเรียนชราภิบาล มีการจัดกิจกรรมร่วมนุ้ยเพื่อสุขภาพอสม. อผส. มีการสำรวจเก็บข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อจัดทำธงสามสี

แหล่งประโยชน์ในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ได้แก่ โรงเรียนบ้านกลาง มีการจัดการเรียนการสอนโดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น การทำบายศรีสู่ขวัญ อบต.วังท่าดี ปรับสภาพแวดล้อมในบ้านให้กับผู้สูงอายุ เช่น สร้างห้องน้ำ สร้างราวจับบันไดวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาชมรมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ภายในตำบล โรงเรียนบ้านวังท่าดี เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาฝายกันน้ำบ้านคลองยาง เป็นที่ชะลอน้ำที่ผ่านหมู่บ้านไว้ใช้ยามจำเป็นในหน้าแล้ง ป่าชุมชนบ้านนาประดู่ คนในชุมชนมีกิจกรรมดูแลอนุรักษ์ป่าลานเครื่องออกกำลังกายเพื่อสุขภาพโรงเรียนบ้านกลาง เป็นสถานที่ออกกำลังกายของคนในตำบลรวมถึงผู้สูงอายุเพื่อมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง

โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนเรื่องการดูแลสุขภาพ และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น มีการจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุรพ.สต.บ้านกลาง มีหน้าที่คอยดูแลรักษาและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพของคนในชุมชนโครงการหน้าบ้านนำมองหลังบ้านนำอยู่นอกจากนั้นยังมีการการจัดข้อมูล TCNAT RECAP เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน

๓. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุในชุมชนให้เกิดรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน
- ๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างอาชีพให้ผู้อื่นได้
- ๓) เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในตำบลวังท่าดี
- ๔) เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

๔. วิธีการทำงาน

ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีความสามารถในด้านอาชีพมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่มจักสานตะกร้า กลุ่มขนมจีน กลุ่มแม่บ้านคลองยาง กลุ่มถักไม้กวาด กลุ่มเพาะเห็ดโคน ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน มีวิทยากรจาก กศน. ตำบลวังท่าดี มาสอนในการฝึกอาชีพกลุ่มต่างๆ เช่น การจักสาน การถักไม้กวาด รวมถึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณอุปกรณ์ จาก อบต.วังท่าดีและ พมจ. ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพกลุ่มต่างๆ ขึ้น ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการจักสาน หรือจากกลุ่มอาชีพต่างๆ ของผู้สูงอายุ จะนำไปวางจำหน่ายที่ร้านค้าสวัสดิการชุมชน ตำบลวังท่าดี ซึ่งจัดว่าเป็นสินค้า OTOP ของตำบลซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน มีแหล่งเงินทุนกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่ม กข.คจ. กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่มกองทุนบทบาทสตรี สถาบันการเงินชุมชน ต.วังท่าดี ที่สามารถให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพต่างๆ หรือ รวมกลุ่มกันเพื่อกู้ยืมเงินเศรษฐกิจชุมชนเพื่อนำไปลงทุนในกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเลี้ยงสุกร เลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มปลูกหญ้าเนเปียร์ กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และนำผลผลิตไปจำหน่าย ผู้สูงอายุในตำบลวังท่าดีจะมีการจัดการรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายผลผลิต โดยจะส่งคืนรายได้ส่วนหนึ่งให้กับกลุ่มกองทุนและสถาบันการเงิน และอีกส่วนหนึ่งมีการจัดสรรแบ่งปันให้กับสมาชิกในกลุ่ม ทำให้มีรายได้ และเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในตำบลวังท่าดี

๕. การเชื่อมโยงหรือส่งผลที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมอื่นๆ

การเชื่อมโยงที่เอื้อต่อการทำงานกับกลุ่มงานและกิจกรรมของทุนทางสังคมของตำบลวังท่าดี มีดังนี้

กลุ่มจัดการงานศพมีการเชื่อมโยงกลุ่ม งานไม้งาน กระจาดฯ คือ กลุ่มงาน ดอกไม้ งานกระจาดฯ จะมีการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มงานศพ โดย จะทำดอกไม้จันทร์เพื่อส่งขายกลุ่มจัดการงานศพ และ จัดดอกไม้ตกแต่งหน้าโลงศพ แก่ผู้เสียชีวิตนั้น ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันอีกทั้งสถาบันการเงิน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จะให้การสนับสนุนให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ โดยมีเงินทุนให้ และเมื่อได้รับเงินสนับสนุนคืนจากกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานจากกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มกองทุนและแหล่งเงินทุนจะดำเนินการบริหารงบประมาณและรายได้ต่อไป โรงเรียนชวาทิบาลมีการจัดอบรมการฝึกอาชีพต่างๆ เช่น การทำกระเป๋ ผอมเช็ดเท้า ไม้กวาด จักสานต่างๆ เพื่อนำไปจำหน่ายร้านค้าสวัสดิการชุมชน ต.วังท่าดี นอกจากนั้นอบต.วังท่าดีให้การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพต่างๆ และการสนับสนุนประชาสัมพันธ์สินค้า เช่น พมจ.ซึ่งมีการสนับสนุนงบประมาณ กศน. มีการถ่ายทอดความรู้ในการฝึกอาชีพ เช่น การทำกระเป๋ การสานตะกร้าพลาสติกทำให้มีรายได้ และเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในตำบลวังท่าดีเพิ่มมากขึ้น

๖. ผลผลิตและผลลัพธ์

๖.๑ ผลต่อประชากรเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุตำบลวังท่าดี และกลุ่มประชากรอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่

๖.๒ ผลต่อคุณภาพชีวิตใน ๕ มิติ

๑) ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้น ได้แก่ กลุ่มจักสานตะกร้า กลุ่มขนมจีน คลองยาง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มหน่อไม้ฝรั่ง กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มปลูกหญ้าเนเปียร์ กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งจะมีการดำเนินงานในแต่ละกลุ่มในการผลิตสินค้า และผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อนำไปจัดจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยววิถีสาขากิจกรรมชุมชน ในการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน

๒) ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การจักสานตะกร้า มีการออกแบบที่ไม่ซ้ำจากเดิมเป็นการเพิ่มมูลค่าชิ้นงาน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างอาชีพให้ผู้อื่น

๓) มีการจัดการขยะ โดยกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนคัดแยกขยะ และนำขยะมาให้ผู้สูงอายุโรงเรียนชราภิบาลแปรรูปทำผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล เช่น การทำกระถางต้นไม้และแจกันจากขวดพลาสติก และนำมาจำหน่ายในร้านค้าสวัสดิการชุมชน

๔) ผู้สูงอายุในชุมชนมีการปลูกผักสวนครัว เพื่อประกอบอาหารภายในครัวเรือน ผักปลอดสารพิษซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพ

๕) มีการกำหนดสิทธิและการใช้แหล่งประโยชน์ในชุมชน เช่น อ่างเก็บน้ำคลองลำกงซึ่งจะมีการจับสัตว์น้ำ เพื่อบริโภค และจำหน่าย โดยมีการสร้างข้อตกลง ห้ามจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่

๗. กลไกในการดำเนินงาน

กลไกในการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการสร้างรายได้ คือ แหล่งเงินทุนของตำบล ได้แก่

๑) กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินออมของสมาชิกที่ออมวันละบาท และให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกไปลงทุนประกอบอาชีพโดยมีดอกเบี้ยที่ต่ำ

๒) กลุ่ม กข.คจ มีการดำเนินงานให้กู้ยืมแก่ประชาชน ที่ตกเกณฑ์ จปฐ. โดยเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อย่างน้อย ๑ ปี

๓) กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นแหล่งเงินทุนที่คณะกรรมการจะมาพิจารณานำเงินทุนมาช่วยเหลือผู้มีปัญหาด้านยาเสพติด ส่งเสริมให้เลิกยาเสพติด และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

- ๔) กองทุนบทบาทสตรี เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรรให้กับสมาชิกเพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้
- ๕) สถาบันการเงินตำบลวังท่าดี

๘. ปัจจัยเอื้อนไข

๘.๑ ปัจจัยที่ทำให้ทำได้สำเร็จ

- ๑) ผู้สูงอายุ ให้ความสนใจ และมีความต้องการที่จะดำเนินการในเรื่องการสร้างอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย
- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนในเรื่องการให้ข้อมูล และงบประมาณในการงานและกิจกรรมของผู้สูงอายุในเรื่องการสร้างอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย

๘.๒ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

- ๑) ประชากรผู้สูงอายุ และประชากรในพื้นที่ให้ความสนใจขาดการสนใจ
- ๒) การให้ความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ และการดำเนินงานในเรื่องเศรษฐกิจ และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๙. โอกาส หรือแนวทางการพัฒนา

- ๑) ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการแสดงศักยภาพและถ่ายทอดประสบการณ์ในเรื่องการสร้างอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย
- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการทบทวนศักยภาพในการดำเนินงานในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ และการดำเนินงานในเรื่องเศรษฐกิจ และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๐. ความสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยผู้สูงอายุมีสอดคล้องต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นของตำบลวังท่าดี ดังนี้

คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน ตำบลวังท่าดี มีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการแก้ไขและจัดการปัญหาและความต้องการของชุมชนครอบคลุม

เรื่องสำคัญของพื้นที่ได้แก่ การจัดการน้ำเพื่อการบริโภค มีการติดตั้งระบบน้ำดื่มหยอดเหรียญเพื่อให้คนในชุมชนมีน้ำสะอาดบริโภค และมีการกองทุนข้าวสารเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลนข้าวสารสามารถทำเรื่องยืมข้าวสารเพื่อไปบริโภคได้ ทั้งนี้ทุนทางสังคมอื่นมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นฐานในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมของตนด้วยอย่างเป็นระบบตามบริบททางสังคมของแต่ละทุนทางสังคม

คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับโดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้ ตำบลวังท่าดี มีการคัดเลือกและจัดตั้งแกนนำ และคณะกรรมการบริหารกลุ่มและองค์กรชุมชนต่างๆ ซึ่งบางส่วนเป็นผู้สูงอายุที่มีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กองทุนต่างๆ ธนาคารหมู่บ้าน สถาบันการเงิน

คุณลักษณะที่ ๓ การสร้างคนให้ต้องจัดการตนเอง ด้วยความสามารถทำเป็นและมีความรู้สึกรับผิดชอบ โดยการสร้างคนให้ต้องจัดการตนเอง เพื่อร่วมกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา หาทางออกร่วมกัน จนมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการดำเนินการ เช่น การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน กองทุนต่างๆ การลดการกู้หนี้ยืมสินในระบบ สร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้และมีการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต

คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วมในทุกมิติ ทุกรูปแบบทั้งการร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมปรับแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ตำบลวังท่าดี เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกกลุ่มและองค์กรชุมชน หน่วยงาน เช่น การร่วมระดมความคิดตามเวทีต่างๆ การร่วมทำกิจกรรมและงานของกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านและในตำบล และการร่วมผลักดันให้เกิดงานใหม่ ทั้งนี้ผู้นำ แกนนำ รวมทั้งประชากรผู้สูงอายุสามารถกำหนดบทบาทตนเองในการมีส่วนร่วมได้ เช่น การเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก คนทำงานหลัก คนช่วยทำงาน และคนรับประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างของคณะกรรมการพัฒนาตำบลที่เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มอาชีพที่มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิก และองค์กรชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการพัฒนางานและกิจกรรมสำหรับตำบล ถือเป็นการดึงทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ และทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี

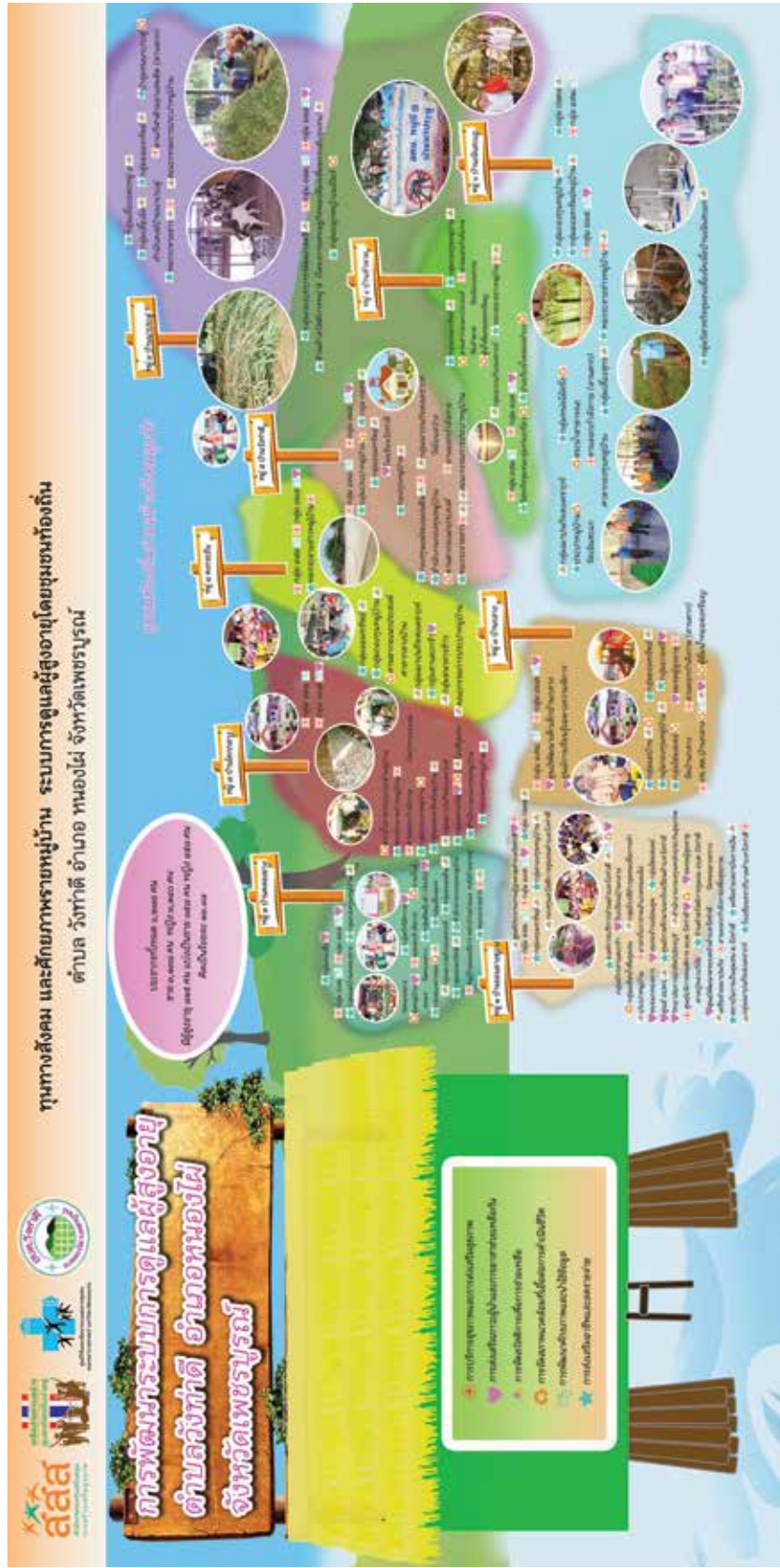
คุณลักษณะที่ ๕ การระดมเงินและทรัพยากรเพื่อเป็นทุน ตำบลวังท่าดีมีการสร้างองค์การการเงิน กองทุนต่างๆ ของชุมชน ให้เป็นแหล่งประโยชน์และกลไกการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการพึ่งตนเองของชุมชน และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานโดยผู้สูงอายุสามารถกู้ยืมเงินทุนเพื่อต่อยอดและขยายงานกลุ่มอาชีพเดิมและสร้างกลุ่มอาชีพใหม่ได้

คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลง เป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างความสัมพันธ์แนวราบ อันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ตำบลวังท่าดีมีการจัดทำข้อตกลงทั้งระดับบุคคล และครอบครัว ระดับกลุ่มและองค์กรชุมชน ระดับหน่วยงาน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับเครือข่าย เช่น การมีกติกาข้อตกลง ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อจัดการการเงิน การปันผลดอกเบี้ยย การจัดทำระเบียบกองทุนและการจัดสวัสดิการให้สมาชิกกลุ่มและช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ การมีข้อตกลงของหมู่บ้านในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ตำบลวังท่าดีมีการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรและหน่วยงานดังกล่าวตามงาน และกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การทำงานร่วมกับ อบต.วังท่าดีให้การสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น การทำงานร่วมกับสถาบันการเงินในเรื่องการบริหารกองทุน องค์กรการเงินชุมชน การผลิตไม้กวาด โขทอป อุตสาหกรรมจังหวัดและการอบรมให้ความรู้ เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน จากพอช. เป็นต้น

๑๑. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

อบต.วังท่าดี ตอบสนองต่อ ชุดกิจกรรม ๖ ชุดกิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบบริการ การจัดตั้งกองทุนหรือจัดสวัสดิการการช่วยเหลือกัน การพัฒนานำใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนากระบวนการปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ จากงานดำเนินงานดังกล่าวทำให้สามารถตอบสนองตัวชี้วัดทั้งหมด ๒๖ ตัวชี้วัดในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในเรื่องที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้แก่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสูงอายุ เช่น มีการจัดตั้งกลุ่มจักสาน ตะกร้า กลุ่มถักไม้กวาดโขทอปมีการลดรายจ่ายโดยการปลูกผักครัว และเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนการจัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชน เช่น กองทุนฌาปนกิจ กลุ่มออมทรัพย์ซึ่งทำให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของตำบลวังท่าดีเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้น

แผนภาพที่ ๑.๑๒ แสดงเส้นทางสังคมและศักยภาพหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ลักษณะงานและกิจกรรม กลุ่มที่ ๖

การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑.๑๓ องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑.๑ สถานการณ์การจัดการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

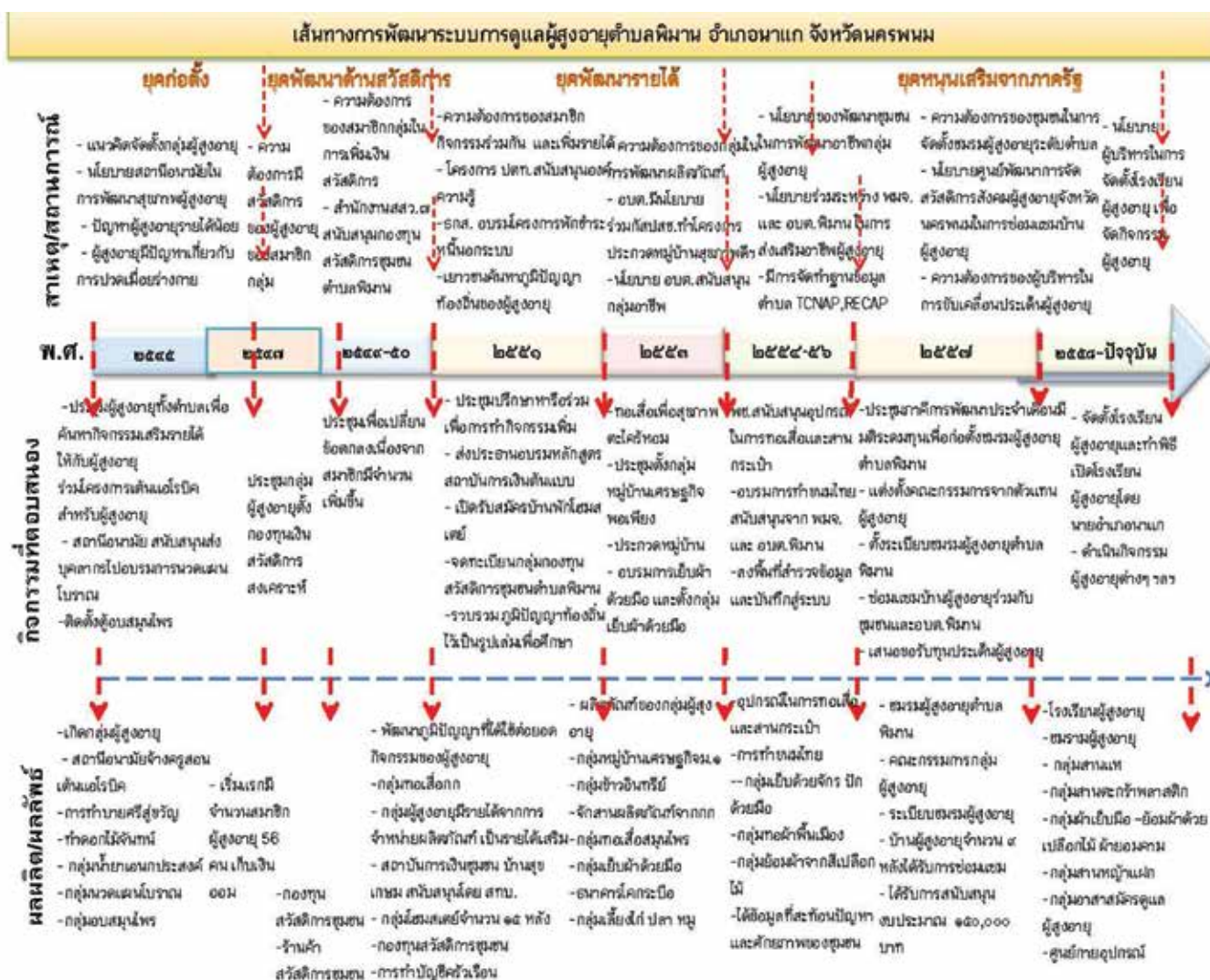
ตำบลพิมานมีจำนวนประชากรทั้งหมด ๖,๒๔๗ คน แยกชาย ๓,๐๑๔ คน หญิง ๓,๒๒๖ คน ผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑,๔๓๓ คน แยกชาย ๖๘๓ คน หญิง ๗๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๓ ของจำนวนประชากร ทั้งหมด หากแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุตามสถานะการอยู่อาศัยและการได้รับการช่วยเหลือดูแลจากสมาชิกในครอบครัวและเครือข่ายพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับลูกหลานหรือเครือข่าย จำนวน ๑,๒๐๐ คน กลุ่มที่อยู่ร่วมกับผู้สูงอายุด้วยกันจำนวน ๔๓ คน ผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังจำนวน ๒๒ คน และผู้สูงอายุที่เป็นผู้ให้การดูแลช่วยเหลือคนพิการ เจ็บป่วยหรือช่วยเหลือตนเองได้จำกัดจำนวน ๔๑ คน

ตำบลพิมาน มี ๑๐ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาและทำสวนหลังจากสิ้นสุดฤดูกาล ทำให้เกิดการว่างงานของคนในชุมชน จากการพัฒนาและขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน ทำให้เกิดกลุ่มในการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายตามความถนัดของผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนให้เกิดกลุ่มทอผ้า กลุ่มเย็บผ้าพื้นเมือง กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มทำพานบายศรี กลุ่มผลิตภัณฑณ์้ำยาแฉก กลุ่มคนมีน้ำยา ผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้สูงอายุภายในตำบลจะมีบทบาทในการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาที่ตนเองถนัด ให้แก่ผู้สูงอายุที่มาเรียนรู้ด้วยกัน และถ่ายทอดความรู้ในภูมิปัญญาของตนเองให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ

๑.๒ ที่มาของการจัดการจัดการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน จึงได้มีการจัดการและพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุเพื่อจะนำไปสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตที่ผู้สูงอายุมีความมั่นคงด้านรายได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัว สังคม ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลและประมวลผลพบว่า พื้นที่ตำบลพิมานนั้นมีปัญหาเรื่องรายได้ของคนในครอบครัวและมีภาระหนี้สิน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงจึงได้ส่งเสริมคุณค่าให้ผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่มีพลังด้าน

แผนภาพที่ ๑.๑๓.๑ แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ต.พิมาน อ.นาแก จ.นครพนม

๑.๓ ฐานคิดในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

องค์การบริหารส่วนตำบลพิกุล มีวิธีการ กระบวนการทำงานเกิดขึ้นจากรากฐานของคำว่า **“รู้จักสามัคคี”** ซึ่งมีรากฐานมาจากประชาชน การที่จะแก้ไขปัญหาชุมชนได้นั้น ต้องมาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการทำงาน ของภาคีเครือข่าย โดยอาศัยกลไกของการประชุมเชิงบูรณาการ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล พิกุล องค์ภาคีเครือข่าย องค์การภาคประชาชน และผู้นำท้องที่ เพื่อนำพาตำบลพิกุลไปสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า **“ถนนภายในหมู่บ้านปลอดฝุ่น ถนนชนผลผลิตสะดวกดี ประชาชนมีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้ชุมชน ผู้คนมีสุขภาพดี ชาวอินทรียืนในตำบล ผู้คนได้รับการศึกษา ปวงประชามีคุณธรรม”** ดังนั้นเพื่อเป็นการที่จะแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมทางด้านอาชีพลดรายจ่ายให้กับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพิกุลจึงได้สะท้อนแนวคิดของการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้ในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย อันประกอบด้วย ๔ ฐานคิดสำคัญ ดังนี้

ฐานคิดที่ ๑ รู้รัก สามัคคี จากประวัติศาสตร์ประสบการณ์ความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์จนเกิดการต่อสู้ระหว่างคนไทยด้วยกันเองเป็นเวลานานเกือบ ๒๐ ปี ส่งผลถึงต่อ วิถีความเป็นอยู่ของคนจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับพื้นที่เป็นป่าภูเขาที่สลับซับซ้อนประชาชนอยู่อาศัยกระจัดกระจายและห่างไกลขาดการพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษาและการคมนาคม อนุสรณ์สถานแห่งความสงบที่ถูกสร้างขึ้น ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นอนุสรณ์เตือนใจคนในตำบลพิกุล ในการ **“รู้รักสามัคคี”** ฉะนั้นวิถีการดำรงอยู่จึง เป็นการร่วมแรงร่วมมือนำมาทำให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ในด้านกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มสานแห กลุ่มจักสาน ท่อเสื้อสมุนไพร กลุ่มโฮมสเตย์ ธนาครโค กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มจักสานไม้ไผ่ กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากกก กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มย้อมผ้า และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในพื้นที่ กองทุนหมู่บ้านกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้านกองทุนเงินล้านชมรม อสม. ธนาครชาวมมีการให้ยืมข้าวของครอบครัวผู้สูงอายุ เป็นต้น

ฐานคิดที่ ๒ ฐานรากมาจากประชาชนมุ่งการพัฒนาโดยมี **“ประชาชนเป็นศูนย์กลาง”** และเพื่อ **“ประโยชน์สุขของประชาชน”** คือ จากการนำข้อมูลปัญหาชุมชนมาวิเคราะห์ ได้แก่ ปัญหา การขาดรายได้ การว่างงานของผู้สูงอายุ การขาดสวัสดิการในพื้นที่ ผ่านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน การขบคิด ระดมสมอง คิดหาทางแก้ไขปัญหาโดยผู้สูงอายุเพื่อผู้สูงอายุ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล พิกุลเป็นพี่เลี้ยง คอยหนุนเสริมการสนับสนุน จึงมีกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนให้กับผู้สูงอายุผู้ใดไม่มีดอกเบี้ยให้ไปประกอบอาชีพ และส่งเงินทุนคืนภายใน ๑ ปี และมีการส่งเสริมพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ ในเรื่องของภูมิปัญญาต่างๆ และองค์ความรู้ของคนในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า

บ้านพืชมานทำ กลุ่มทำดอกไม้จันทร์ กลุ่มจักสาน กลุ่มเลี้ยงหมู เลี้ยงปลา กลุ่มสมุนไพร กลุ่มเย็บผ้า ด้วยมือ การย้อมผ้า กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มทอเสื้อสมุนไพร และประสานงานหน่วยงานและภาคีต่างๆ ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ต้องการฝึกอบรมในด้านการทำตะกร้าจากเส้นพลาสติก กลุ่มจักสาน กลุ่มสานแหรวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดกลไกขับเคลื่อนสู่รูปธรรมการจัดการด้วยการนำเอาแผนหมู่บ้าน ประกอบแนวทางการพัฒนาตำบล มีเวทีชุมชนในการพูดคุยเสวนาของภาคประชาชนในเวทีต่างๆ เป็นเครื่องมือ ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ทางออกของปัญหาที่มาจากการร่วมกันทำดำเนินการ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มโรงเรียนชาวนา สถาบันการเงินที่ให้การสนับสนุนเงินทุน ให้กับผู้สูงอายุเพื่อนำไปสร้างอาชีพ การทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ผู้สูงอายุลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

ฐานคิดที่ ๓ สร้างการมีส่วนร่วมแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลพืชมาน ใช้การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมขับเคลื่อน เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้สูงอายุเป็นผู้มีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และท้องที่ โดยเน้นการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และสตรี ตลอดจนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย เช่น โครงการรักษ์ป่าสร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างบริษัท ปตท. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน เกษตรอำเภอบึงสามพัน พัฒนาชุมชน รพ.สต. วัดโรงเรียน สำนักงานพลังงานจังหวัด เป็นต้น

ฐานคิดที่ ๔ การบูรณาการงานร่วมกันเนื่องจากองค์กรบริหารส่วนตำบลพืชมาน มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ประชาชนเกิดการจัดการตนเอง โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการบูรณาการงานระหว่างภาคีเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด และหนุนเสริมการขับเคลื่อนงาน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลพืชมานเป็นผู้ประสานงานในการฝึกอบรมร่วมกับศูนย์พัฒนาสตรีและครอบครัวศรีสะเกษ ในการฝึกอบรมอาชีพด้านการทอผ้า สานตะกร้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท สำนักพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาทในการฝึกอบรมสานแห และสถาบันการเงินบ้านสุขเกษม กองทุนหมู่บ้านได้สนับสนุนด้านการออมและทุนในการไปประกอบอาชีพของผู้สูงอายุและองค์การบริหารส่วนตำบลพืชมานได้ประสานหน่วยงานต่างๆ ให้มารับซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพืชมานและบ้านดงน้อยได้ดูแลในเรื่องของสุขภาพเบื้องต้นเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๒. งานและกิจกรรมในระบบส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

สามารถแสดงรายละเอียดงานและกิจกรรม ระบบส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ที่เกิดจากการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ต.พิมาน ได้ ๓ ระดับ ดังนี้

๒.๑ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

จากเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตำบลพิมาน มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๒๙๐ ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่อาชีพหลักประกอบอาชีพทำนา จำนวน ๒,๓๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓ จากจำนวนประชากรที่อยู่ในวัยทำงานทั้งหมด ๕,๑๓๐ คน รองลงมาเป็นนักเรียน นักศึกษาจำนวน ๙๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๔ ประกอบอาชีพรับจ้างหรือบริการทั่วไปจำนวน ๔๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๑๔ และเป็นพนักงาน/ลูกจ้างเอกชนจำนวน ๓๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๘ ตามลำดับ ภาระหนี้สินของครัวเรือนส่วนใหญ่จะน้อยกว่าครัวเรือนละ ๔๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนในการทำเกษตรกรรม จำนวน ๔๖๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ รองลงมา เป็นจากการศึกษาบุตร จำนวน ๒๘๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑ และการลงทุนทำธุรกิจ ๑๑๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙.๒ ตามลำดับ มีการออมเงินทั้งหมด ๙๒๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๙ โดยการออมส่วนใหญ่จะน้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน แหล่งที่ออมเงิน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) นอกจากนี้ยังมีการออมในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การประกันชีวิตจำนวน ๔๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒ มีการสะสมทองคำเพชรเครื่องประดับจำนวน ๑๔๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ และออมสินสลาก ธกส. ๓๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ตามลำดับ และทุกครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นการบันทึกรายรับรายจ่ายของครัวเรือนในแต่ละเดือนเพื่อใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายในแต่ละเดือน ซึ่งได้ข้อมูลที่ใช้การกระบวนกรสอบทานและวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูล TCNAP RECAP ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.) จากพบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว มีความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาหรือประสบการณ์ เช่น การทอผ้า ปักลายผ้า การจักสาน ไม้ไผ่ การสานแห หมอสมุนไพร เป็นต้น ประกอบด้วยแกนนำที่เป็นผู้ขับเคลื่อนในด้านการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย อาทิ เช่น

๑) นางประทีนกร สิงหะวาระ ประธานโฮมสเตย์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๑ มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ เช่น ผ้าพื้นเย็บมือพร้อมปักลาย ผลิตภัณฑ์จากกก ทอเสื่อสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้สูงให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบของค่าที่พัก และค่าอาหารให้กับผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของบ้าน รวมทั้งรายได้ที่เกิดจากการขายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากผู้สูงอายุ ด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารในการต้อนรับผู้ที่เข้าพักบ้านโฮมสเตย์

๒) นางประสิทธิ์ รัตนารี ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ บ้านพิมาน หมู่ที่ ๑ มีความสามารถในการทำดอกไม้จันทน์และทอเสื่อกก เป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนการส่งเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุ สร้างรายได้โดยการนำสินค้าที่ผลิตจากผู้สูงอายุไปจำหน่ายให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานหรือเข้ามาพักในหมู่บ้านโฮมสเตย์ การลดรายจ่ายโดยการนำวัตถุดิบที่มีในพื้นที่ชุมชนมาแปรรูปสินค้าเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ในการจัดจำหน่ายสินค้าด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารในการต้อนรับผู้ที่เข้าพักบ้านโฮมสเตย์วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเสื่อกก เป็นวัตถุดิบที่ปลูกเอง

๓) นางเวียงชัย ชาติเรืองเดช ผู้สูงอายุตำบลพิมาน หมู่ที่ ๑ เป็นบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตแบบคนท้องถิ่น โดยการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ตามนโยบายจังหวัดนครพนม คือ หน้าบ้านสวน หลังบ้านสวย และการปลูกพืชสมุนไพร เพื่อใช้ในครัวเรือนและการจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและชุมชน ด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารหรือจำหน่ายให้กับร้านค้าหรือบุคคลในชุมชน

๔) นายนิกร พ่อเพี้ยโคตร ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓) เป็นประธานกลุ่มร้านค้าชุมชน เป็นประธานกลุ่มศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลพิมาน หมู่ที่ ๓ เป็นประธานกลุ่มเกษตรทำนาบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มธนาคารข้าวบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานสภาองค์กรชุมชน ประธานชมรมคนรักพิมาน เป็นบุคคลต้นแบบที่มีความสามารถ เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อนำไปสู่ชุมชนต้นแบบ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับหน่วยงานที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกด้าน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนเกิดการออม และมีส่วนร่วมในการทำงานในแต่ละด้านของแต่ละกลุ่ม สร้างรายได้ในรูปแบบของเงินปันผลจากการฝากเงินในกลุ่ม และกู้ยืมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๒.๒ เศรษฐกิจระดับกลุ่ม

เนื่องจากพื้นที่ตำบลพิมานเป็นพื้นที่ที่มีภาคีเครือข่ายในการหนุนเสริมการสร้างศักยภาพในด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนจึงทำให้เกิดกลุ่มอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้และความมั่นคงให้แก่คนในชุมชน เช่น มีกลุ่มกองทุนและสถาบันการเงิน จำนวน ๒๕ กองทุน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน พิมานท่า กองทุนบ้านสุขเกษม กองทุนเงินล้านบ้านดอนพัฒนา กองทุนแม่ของแผ่นดินและสถาบันการเงินบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ สถาบันการเงินบ้านสุขเกษม หมู่ที่ ๗ มีเงินทุนหมุนเวียน ๑๔ ล้านบาท โดยการตรวจสอบการดำเนินงานผ่านธนาคาร เป็นต้น ประกอบด้วยกลุ่มที่ขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑) **กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน** จำนวน ๑๐ แห่ง กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ หมู่ที่ ๑ - ๑๐ และชมรมคนรักพิมาน ชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งทำหน้าที่ช่วยสนับสนุนเงินสงเคราะห์กรณีสมาชิกกลุ่มเสียชีวิต ทำให้ครอบครัวผู้สูงอายุมีหลักประกันในด้านค่าใช้จ่ายในการจัดการงานศพ ลดภาระและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต

๒) **กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง** มีทุนหมุนเวียนประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท มีการใช้ผ้าฝ้ายซึ่งเป็นวัตถุดิบในพื้นที่ตั้งแต่การปลูกฝ้าย การเส้นฝ้ายเป็นเส้นด้าย การย้อมสีจากเปลือกไม้ที่มีในท้องถิ่นเป็นสีต่างๆ จนถึงขั้นตอนการทอ และมีการเพิ่มมูลค่าผ้าโดยการนำมาตัดเป็นเสื้อและชุดพื้นเมืองมีการปักลวดลายเพื่อเพิ่มความสวยงามและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ลายที่ปักเป็นลายพื้นเมืองที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ลายรวงข้าว ลายกุหลาบ ลายดอกพิกุล ลายเถาวัลย์ เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุที่มีความรู้ความชำนาญในการทอผ้าและปักลายผ้าพื้นเมืองให้แก่ลูกหลานและผู้ที่มีความสนใจ ปัจจุบันมีผู้สูงอายุทำเสื้อเย็บมือสร้างรายได้และเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของตำบลพิมาน

๓) **กลุ่มโรงเรียนชาวนาชีวิตข้าวชีวิตคน** เป็นการดำเนินงานประณีตแบบเกษตรอินทรีย์เน้นการลดต้นทุนการผลิตและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมีความพิถีพิถันตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือกพันธุ์ข้าว การปลูกข้าวต้นเดียวแกละเมล็ด จนถึงขั้นตอนการปลูกและเก็บเกี่ยวทำให้ได้ข้าวที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ข้าวที่ได้จากการดำเนินงานประณีตนำไปสีที่เครื่องสีข้าวของชุมชนซึ่งจะมีผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอรี่ ข้าวมันปู ข้าวลิ้มผิว ข้าวกล้องสีนิล และข้าวแล้วหอมมะลินำบรรจุถุงสุญญากาศเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ที่ต้องการ

๔) **กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์** เป็นกลุ่มที่เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านการศึกษาวีถีชีวิตชุมชนตำบลพิมานซึ่งกลุ่มนี้จะเปิดบ้านให้เป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้ที่มาศึกษาดูงานภายในตำบลซึ่งกลุ่มนี้ผู้สูงอายุจะมีบทบาทในการบริหารจัดการเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นวัยที่ว่างงานส่วนมากจะทำงานอยู่ที่บ้านจึงสามารถใช้เวลาในการจัดบ้านเพื่อต้อนรับผู้มาเยือนซึ่งจะมีกิจกรรมพาแลง (ขันโตก) เป็นการรับประทานอาหารพื้นบ้านมือเย็นร่วมกันพร้อมกับการแสดงพื้นบ้านของคนในชุมชนและพิธีผูกข้อมือเพื่อความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้มาเยือน ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน ๕๔ หลังคาเรือน มีการปลูกผักสวนครัวพื้นบ้านอย่างน้อย ๑๐ ชนิด หากมีมากก็จะแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้าน เหลือจากการแบ่งให้เพื่อนบ้านก็จะนำไปขายที่ตลาดชุมชนทำให้เพิ่มรายได้ และเก็บออม

๕) **กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านพิมาน** หมู่ที่ ๑ เป็นกลุ่มที่ผลิตเสื้อผ้าเมือง ด้วยการทอ ตัดเย็บ ปักด้วยมือ ทางกลุ่มได้ผลิต และประกอบสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ภายใต้ชื่อ “ไทพิมาน” ซึ่งสินค้าที่ผลิตและประกอบเป็นสินค้าที่ผลิตโดยคนในชุมชน ส่วนหนึ่งเป็นผู้สูงอายุภายในชุมชนบ้านพิมาน หมู่ที่ ๑ เป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การยกระดับ

คุณภาพมาตรฐานการผลิต/ผลิตภัณฑ์ การเพิ่มผลิตผลและผลิตภัณฑ์ชุมชน การเพิ่มความสามารถในการประกอบอาชีพ และเพิ่มโอกาสทางเลือกในการทำอาชีพเสริม รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดีแก่กลุ่มที่มีศักยภาพภายในชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ในการจัดจำหน่ายมีมูลค่าเพิ่มโดยราคาต่อหน่วยสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง

ส่วนแหล่งที่สนับสนุนให้เกิดการออมเงินในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน หมู่ ๑ - ๑๐ กองทุนเงินล้าน หมู่ ๑ - ๑๐ สถาบันการเงิน หมู่ ๓ สถาบันการเงิน หมู่ ๗ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) นอกจากนี้ยังมีการออมในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การประกันชีวิตจำนวน ๔๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒ ทองคำเพชรเครื่องประดับจำนวน ๑๔๕ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ และออมสินสลาก ธกส. ๓๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ตามลำดับ และทุกครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นการบันทึกรายรับรายจ่ายของครัวเรือนในแต่ละเดือนเพื่อใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายในแต่ละเดือน

๒.๓ เศรษฐกิจระดับองค์กรชุมชนและตำบล

ตำบลพิมานมีกลุ่มอาชีพที่หลากหลายส่วนหนึ่งเกิดจากศักยภาพ และหน่วยงานหรือองค์กรมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปทำให้เกิดความหลากหลายในเรื่องของการสนับสนุน และสามารถสร้างความเข้มแข็งและเป็นจุดเด่นของพื้นที่โดยมีกลุ่มที่ขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายในระดับตำบล เช่นสภาองค์กรชุมชนต.พิมาน ในการขับเคลื่อนการสร้างอาชีพและลดรายจ่ายให้แก่คนในชุมชนโดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบลเข้าร่วม ด้วยการใช้เวทีประชาคมระดับตำบลเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมโดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เข้ามาพัฒนาในพื้นที่ตำบลพิมาน เช่น การงดเหล้าในงานศพ ซึ่งร่วมกับโครงการรักษำป่าสร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง บริษัท ปตท. ช่วยลดรายจ่ายในการจัดงานศพ ได้ร้อยละ ๔๐ - ๕๐ และส่งผลให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ นอกจากนั้นยังมีการประสานงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ เข้าสู่แผนงานของหน่วยงานภาคีต่างๆ จนเกิดการเรียนรู้ในชุมชนขึ้นทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เป็นอาชีพเสริมที่มีความหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าร่วมกับสำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๖ นครพนม การจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์และการจัดทำบัญชีครัวเรือนร่วมกับ ธกส.

๓. ทูตทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๓.๑ ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหลักของการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

ตำบลพิมาน มีทูตทางสังคมที่รวมดูแลผู้สูงอายุในชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายจำนวนมาก ดังนี้

๓.๑.๑ ทูตระดับบุคคลและครัวเรือน ได้แก่

๑) นางประทีนกร สิงหะวาระ ผู้สูงอายุบ้านพิมาน หมู่ที่ ๑ เป็นประธานโฮมสเตย์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๑ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ เช่น ผ้าพื้นเย็บมือพร้อมปักลาย ผลิตภัณฑ์จากกก ท่อเสื่อสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้สูงให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบของค่าที่พัก และค่าอาหารให้กับผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของบ้าน รวมทั้งรายได้ที่เกิดจากการขายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากผู้สูงอายุ ด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารในการต้อนรับผู้ที่เข้าพักบ้านโฮมสเตย์

๒) นางประสิทธิ์ รัตนนารี ผู้สูงอายุตำบลพิมาน หมู่ที่ ๑ เป็นประธานกลุ่มทำดอกไม้จันทน์และเป็นสมาชิกกลุ่มทอเสื่อกก เป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนการส่งเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุ สร้างรายได้โดยการนำสินค้าที่ผลิตจากผู้สูงอายุไปจำหน่ายให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานหรือเข้ามาพักในหมู่บ้านโฮมสเตย์ การลดรายจ่ายโดยการนำวัตถุดิบที่มีในพื้นที่ชุมชนมาแปรรูปสินค้าเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ในการจัดจำหน่ายสินค้าด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารในการต้อนรับผู้ที่เข้าพักบ้านโฮมสเตย์วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเสื่อกก เป็นวัตถุดิบที่ปลูกไว้เพื่อการทอเสื่อกกโดยไม่ต้องทำการซื้อขาย

๓) นางเวียงชัย ชาเรืองเดช ผู้สูงอายุตำบลพิมาน หมู่ที่ ๑ เป็นบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตแบบคนท้องถิ่น โดยการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ตามนโยบายจังหวัดนครพนม คือ หน้าบ้านสวน หลังบ้านสวຍ และการปลูกพืชสมุนไพร เพื่อใช้ในครัวเรือนและการจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและชุมชนด้านการลดรายจ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการประกอบอาหารหรือจำหน่ายให้กับร้านค้าหรือบุคคลในชุมชน

๔) นายนิกร พ่อเพี้ยโคตร ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓) เป็นประธานกลุ่มร้านค้าชุมชน ประธานกลุ่มศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มเกษตรทำน้าบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์บ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานกลุ่มธนาคารข้าวบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ ประธานสภาองค์กรชุมชน ประธานชมรมคนรักพิมาน เป็นบุคคลต้นแบบที่มีความสามารถ เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อ

นำไปสู่ชุมชนต้นแบบ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับหน่วยงานที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกด้าน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนเกิดการออม และมีส่วนร่วมในการทำงานในแต่ละด้านของแต่ละกลุ่ม สร้างรายได้ในรูปแบบของเงินปันผลจากการฝากเงินในกลุ่ม และกู้ยืมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๕) นางพัทธ์สุดา วงศ์ตาพรหม มีความสามารถในการเย็บผ้าด้วยมือแลการออกแบบมีส่วนในการช่วยผู้สูงอายุในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สูงอายุให้ตัดเย็บหรือปักผ้าด้วยมือเพื่อที่จะสร้างรายได้

๖) นายพนมวัน วงศ์วานกรม เป็นวิทยากรบัญชีครัวเรือนมีความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนได้มีการถ่ายทอดความรู้สอนวิธีการทำบัญชีครัวให้กับผู้สูงอายุในการไปโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อลดรายจ่ายให้กับผู้สูงอายุ

๗) นายทวี วงศ์ดวงผา เป็นช่างจักรสานไม้ไผ่ ได้ถ่ายทอดวิธีการ องค์ความรู้และวิธีการจักสานให้กับผู้สูงอายุเพื่อจะได้มีอาชีพเสริมและมีรายได้ให้กับครอบครัว ตลอดจนผู้ดูแลที่มีความสนใจในเรื่องจักสานจากผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เพื่อจำหน่าย

๘) นางมานิตย์ ชาติเครือ เป็นเหรียญกกลุ่มทอผ้า มีความรู้ความชำนาญในการย้อมผ้าด้วยครามและการปักผ้าซึ่งได้มีการสอนให้ความรู้การย้อมผ้าด้วยครามให้กับผู้สูงอายุจนสามารถนำไปจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุรายได้เพิ่มมากขึ้น และยังพัฒนาต่อยอดจนมีชื่อเสียงในเรื่องของการย้อมผ้าด้วย

๙) นางวรรณิตย์ วงศ์แสงน้อย มีความรู้ความสามารถในการสานกระติบข้าวด้วยต้นกก ซึ่งได้ถ่ายทอดวิธีการทำให้ผู้สูงได้ไปทำที่บ้านจนเป็นผลิตภัณฑ์ของตำบล

๑๐) นายยุทธ ไชยตันเทือก ประธานศูนย์ธนาคารโคกระบือและคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ ซึ่งมีความรู้ในการปศุสัตว์ได้มีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือนหรือจำหน่ายสร้างรายได้

๑๑) นายประสัท วงศ์เทวราช เป็นผู้บริหารจัดการสถาบันการเงินบ้านสุขเกษมให้การสนับสนุนงบประมาณโดยการให้ผู้สูงอายุได้ไปกู้เงินเพื่อนำมาลงทุน ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เช่นกลุ่มทำดอกไม้จัน เลี้ยงไก่ กลุ่มจักสานกลุ่มเย็บผ้าด้วยมือ

๓.๑.๒ ทูทางสังคมระดับกลุ่มทางสังคม ได้แก่

๑) กลุ่มเย็บผ้าบ้านพิมานกลุ่มจักสาน กลุ่มทอเสื้อสมุนไพรผลิตและประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ จำหน่ายให้กับผู้ที่ต้องการซื้อหรือผู้มาศึกษาดูงานในพื้นที่และมีการไปขายตามงานต่างๆ

๒) กลุ่มกองทุนต่างๆ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านพิมาน กลุ่มกองทุนเงินล้านบ้านปากบั้ง หมู่ ๒กลุ่มสถาบันการเงินหมู่ ๓ สถาบันการเงินบ้านสุขเกษม กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) กลุ่มกองทุนร้านค้าชุมชน ประมาณ ๒๕ กองทุนที่คอยสนับสนุนและได้ปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปประกอบอาชีพ,และใช้จ่ายในครัวเรือน การปันผลให้สมาชิกในกลุ่มสร้างวินัยในการออมเงินให้กับผู้สูงอายุด้วย

๓) กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มหมู กลุ่มเลี้ยงโค จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เป็นเงินออมให้กับครอบครัวผู้สูงอายุหรือเอาไว้รับประทานประกอบหรือแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

๔) หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลูกผักทุกอย่างที่กิน อย่างน้อย ๑๐ ชนิด ไว้เพื่อรับประทานเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวผู้สูงอายุอีกทางหนึ่งด้วย

๓.๑.๓ ทูทางสังคมระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์

ในระดับหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่ายให้กับผู้สูงอายุ หรือบุคคลในชุมชนได้แก่

๑) ปตท. เข้ามาบทบาทในการพึ่งตนเอง อันเป็นผลมาจาก การคิดเอง ทำทำเอง จนถึงขั้นดูแลตนเอง เกิดวิถีพอเพียงที่ยั่งยืน ถ้ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน จนเกิดผลแห่งความรู้เป็นรากฐานที่มั่นคงให้ชุมชนในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ได้สร้างองค์ความรู้ด้านพัฒนาจิตใจ เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ทั้งความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันอดทน การแบ่งปัน การเสียสละ เพื่อส่วนรวม มีจิตอาสา คำนึงถึงสังคมควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ งานศพปลอดเหล้า ในตำบลพิมานเป็นกิจกรรมหนึ่งในแผนตำบลวิถีพอเพียงของตำบลพิมาน จึงไม่ใช่เป็นเพียงการลดภาระค่าใช้จ่ายของเจ้างานศพเท่านั้น ยังได้สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีทำให้มีรายได้เพิ่มจากลด ละ เลิก การดื่มเหล้า

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมานได้เข้ามามีบทบาทในส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย คือ การการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้กลุ่มส่งเสริมอาชีพได้กู้ยืม เป็นสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชน การส่งเสริมให้การรวมกลุ่มฝึกอาชีพ จัดรถรับส่งให้ผู้สูงอายุมาโรงเรียนเพื่อฝึกด้านอาชีพ

๓) ปศุสัตว์อำเภอนาแก ได้เข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ แนะนำ เป็นที่ปรึกษา สนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือแผนงาน ส่งเสริมและร่วมขับเคลื่อนในการสร้างอาชีพ การเลี้ยงสัตว์เพื่อการประกอบอาหาร หรือการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจ เช่น ส่งเสริมอาชีพเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงโค สนับสนุนแม่พันธุ์โค - กระบือ การเพาะกล้าไม้

๔) สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะเต่า ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการรวมกลุ่มอาชีพการเกษตรของเกษตรกร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนงบประมาณ ให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น การคิดพันธุ์ข้าว การทำผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง

๕) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพดำเนินงานเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือการบริหารจัดการแก่บุคคล กลุ่มบุคคล ผู้ประกอบการ กองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชน รวมทั้งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบใด ที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกรหรือชุมชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร หรือชุมชนให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การแปรรูป และการตลาด หรือเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่น การจัดอบรมทักษะระยะสั้นให้กับลูกหนี้ของ ธกส. ได้มาอบรมและเข้าพักที่บ้านโฮมสเตย์ เป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มโฮมสเตย์ ประมาณ ๘ รุ่น เป็นจำนวน ๓๐๐ คน

๖) พลังงานจังหวัดนครพนม ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพ และลดรายจ่ายในด้านการใช้พลังงาน โดยการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ด้าน พลังงานน้ำ หรือพลังงานธรรมชาติในรูปแบบอื่น เช่น พลังงานก๊าซให้กับผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่นการใช้แก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ไบโอดีเซลจากต้นยางนาการสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

๓.๒ ทุนทางสังคมที่ดำเนินการรองของการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๓.๒.๑ ทุนทางสังคมระดับบุคคล

๑) นายบุญมี วงศ์วานกลม เป็นประธานกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านพิมานมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมการสร้างอาชีพลดรายจ่ายในอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกเพื่อพิจารณาร่วมกับคณะกรรมการกลุ่ม และอนุมัติ เงินในการกู้ยืมเงินให้กับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มกองทุนขึ้นมาเพื่อระดมเงินออมและปล่อยกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนราคาถูกให้คนในชุมชนในส่วนของดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านหรือสมาชิกในกลุ่มเพื่อมาใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหรือส่งเสริม

กลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นสร้างรายได้ และบริหารจัดการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลในครัวเรือนและเน้นการบริหารจัดการอย่างพอเพียงซึ่งทำให้สามารถลดรายจ่าย

๒) นายสวาท วงศ์วิวงศ์ เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพิมาน มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมการสร้างอาชีพ ลดรายจ่ายในอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกเพื่อพิจารณาพร้อมกับคณะกรรมการเพื่ออนุมัติ ในการกู้ยืมเงินของสมาชิกในกลุ่มซึ่งการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสมาชิกในกลุ่มรู้จักประหยัด มีวัฒนธรรมในการออมกองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเพื่อนำเงินในส่วนดังกล่าวมาเป็นแหล่งเงินทุนราคาถูกในส่วนของการผลิตหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน ให้กับสมาชิกหรือช่วยเหลือชาวบ้าน เพื่อนำมาต่อยอดในการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นสร้างรายได้ และบริหารจัดการอย่างพอเพียงซึ่งทำให้สามารถลดรายจ่ายเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน

๓) นายสิน วงศ์สุชะ เป็นประธานกองทุนเงินล้านบ้านปากบั้ง หมู่ ๒ มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมการสร้างอาชีพ ลดรายจ่ายในอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกเพื่อพิจารณาพร้อมกับคณะกรรมการกลุ่มเพื่ออนุมัติ เงินในการกู้ยืมเงินให้กับสมาชิกในกลุ่มซึ่งการจัดตั้งกลุ่มกองทุนขึ้นมาเพื่อระดมเงินออมและปล่อยกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนราคาถูกให้คนในชุมชนในส่วนของการผลิตหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านหรือสมาชิกในกลุ่มเพื่อมาใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นสร้างรายได้ และบริหารจัดการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลในครัวเรือนและเน้นการบริหารจัดการอย่างพอเพียงซึ่งทำให้สามารถลดรายจ่าย และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพหรือต่อยอดกิจการ

๓.๒.๒ ทูทางสังคมระดับกลุ่มทางสังคม

๑) ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่ช่วยบ้าน ในเขตพื้นที่ตำบลพิมาน) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในเป็นตัวกลางในการประสานงานหรือการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย ให้กับทางหน่วยงานราชการ(องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน) ในการมาเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลพิมาน ตามที่หน่วยงานได้กำหนดขึ้น

๒) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุมัติการบริหารจัดการงบประมาณ โครงการกู้ยืมเงินเศรษฐกิจชุมชนบัญชี ๓ ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามคำสั่งที่หน่วยงานได้แต่งตั้งเพื่อดำเนินงานต่างๆ ในการนำเงินมาส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นสร้างรายได้ และบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตในครัวเรือน

๓) กลุ่มเด็กเยาวชนได้มีส่วนในการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาด้านอาชีพ เช่น จักรสาน การย้อมผ้า การทอ絲 ฝ้าย การปักผ้าของกลุ่ม ไว้เพื่อมิให้สูญหายและให้ผู้สูงอายุสืบค้นข้อมูลได้

๔) กลุ่มอาสาสมัครสุขภาพ (อสม.) ช่วยดูแลผู้สูงอายุและให้คำแนะนำด้านสุขภาพและดูแลเรื่องสุขภาพ ออกเยี่ยมบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องของสุขภาพได้

๓.๒.๓ ทูทางสังคมระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลพินนาสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย เช่น การสมทบงบประมาณผ่านกองทุน สปสช. ในด้านของกลุ่มที่เป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นการสร้างรายได้ให้กับบุคคลพื้นที่เพื่อนำรายได้ไปบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้เข้ามาดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้เจ็บป่วย ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้

๓) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้สนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพทำให้ผู้สูงอายุเกิดการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีสังคม และเกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

๔. วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

๒) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีการออมและลดรายจ่าย สามารถพึ่งพาตนเองได้

๓) เพื่อส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น

๔) เพื่อให้มีการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นโดยการเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

๕. วิธีการทำงานเชิงระบบในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

ตำบลพิกุลมามได้สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชนพบว่า ผู้สูงอายุคนพิกุลมาม เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าและต้องการการสืบทอดให้กับบุคคลอื่นเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เช่น การสานแห การสานกระติบข้าว หวด ชั่ง ไซ การทอผ้าพื้นเมือง การทอเสื่อจากกก และการทำลูกประคบสมุนไพร จึงมีการริเริ่มในการส่งเสริมอาชีพ เพื่อการลดรายจ่ายและสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุตำบลพิกุลมามขึ้น โดยมีการพัฒนาในแต่ละช่วงของการส่งเสริมอาชีพและการลดรายจ่าย ผู้สูงอายุมีสุขภาพะ สรุปลได้ ๓ ยุค ประกอบด้วย (๑) ยุคตอบสนองต่อนโยบายและสร้างแนวทางการพึ่งตนเอง ปีพ.ศ.๒๕๐๔ - ๒๕๔๐ (๒) ยุคการค้นหาและนำใช้ความเชี่ยวชาญปี ๒๕๔๑ - ๒๕๕๐ และ (๓) ยุคเรียนรู้เพื่อขยายงานปี ๒๕๕๑ - ปัจจุบัน รายละเอียดต่อไปนี้

ยุคที่ ๑ ตอบสนองต่อนโยบายและสร้างแนวทางการพึ่งตนเอง (ปีพ.ศ.๒๕๐๔ - ๒๕๔๐)

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในยุคนี้ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของส่วนกลาง เช่น นโยบายการตั้งชมรม อสม. การให้บริการสุขภาพของสถานเอนามัย ต่อมายกระดับเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่เป็นการจัดการกับปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดการปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น ซึ่งได้มีการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ดูแลช่วยเหลือกันเอง ได้แก่ การรวมกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนปากบั้ง โดยมีกิจกรรมการทำรั้วกันเขตป่า การปลูกป่าเพิ่มเติม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ มีการระดมทุนจากสมาชิกเกิดเป็นกองทุน มีการทำแปลงนาแบบผสมผสาน ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมี เป็นต้น

ยุคที่ ๒ การค้นหาและนำใช้ความเชี่ยวชาญ (ปีพ.ศ.๒๕๔๑-๒๕๕๐)

การดำเนินกิจกรรมในยุคนี้ ยังคงเป็นการดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย และกิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่ มุ่งเน้นการแสวงหาข้อมูลและการนำใช้แหล่งประโยชน์จากทุนทางสังคม ตลอดจนหน่วยงานองค์กรทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ที่มีประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่างๆ ของพื้นที่ในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย มีการสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุโดยกลุ่มเด็กและเยาวชน และนำข้อมูลไปใช้ในการเรียนรู้และการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุและการส่งเสริมการฝึกอาชีพให้เด็กและเยาวชนในตำบลได้สืบทอดให้คงไว้ในท้องถิ่นต่อไป

ยุคที่ ๓ การเรียนรู้เพื่อขยายงาน (ปีพ.ศ.๒๕๕๑ - ปัจจุบัน)

เป็นการต่อยอดการพัฒนาจากการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ผ่านมา เพื่อการจัดการกับปัญหาและความต้องการอย่างต่อเนื่อง โดยขยายแนวทางการดำเนินงานจากกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย เช่น มีการขยายและพัฒนาการผลิตสินค้าของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองตำบลพิมาน เดิมกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองตำบลพิมาน มีการผลิตสินค้าคือการทอผ้าถุง ผ้ามัดหมี่ การทอผ้าขาวม้า การทอเสื้อจากผ้าฝ้ายย้อมสาคูเคมี แต่ปัจจุบันมีการขยายการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยเพิ่มการผลิตผ้าย้อมเปลือกไม้จากสีไม้ธรรมชาติที่มีตามท้องถิ่น การทำผ้าย้อมครามที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ และมีการสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์โดยการปักลายเป็นลายและรูปดอกไม้ต่างๆ รวมทั้งการสร้างลายผ้าโดยการมัดย้อม สร้างความหลากหลาย สร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายเพราะใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น

๕.๑ รูปแบบการจัดการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย มีดังนี้

๕.๑.๑ การระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพิมาน ผู้อำนวยการโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองตำบลพิมาน กองทุนหมู่บ้าน เพื่อร่วมดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ได้จัดงบประมาณเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จำนวน ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท และแต่ละหมู่บ้านก็มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้านกู้ยืมไปประกอบอาชีพ บ้านละหลายกองทุน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. ซึ่งมีวงเงิน รวม ๓๔,๘๐๕,๙๒๘ บาทการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๕.๑.๒ การสำรวจข้อมูลความต้องการของประชาชนทั่วไปและผู้สูงอายุในชุมชนใครบ้าง ต้องการอบรม และต้องการอบรมอะไร เช่น อบรมการทอผ้า การย้อมผ้า การตัดเย็บผ้า หรือการปักลายผ้า รวมถึงการทำลายโดยการมัดย้อมแล้วนำมาวิเคราะห์ว่าจะดำเนินการอบรมอะไรบ้างตามความต้องการที่ได้สำรวจมาแล้วค่อยดำเนินการอบรมตามความต้องการของประชาชนทั่วไปและผู้สูงอายุในชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร่วมกับภาคีเครือข่าย ผู้นำในชุมชน ผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการทอผ้าพื้นเมือง ญาติผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ สถาบันการเงิน ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการ กองทุนเงินล้าน และรวมถึงตัวผู้สูงอายุเอง เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม

๕.๑.๓ จัดอบรมให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้สามารถทอดผ้าพื้นเมืองได้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น ถนัดทอดผ้า ถนัดย้อมผ้า ถนัดเย็บผ้า ถนัดในการปักลาย เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอดผ้าพื้นเมืองตำบลพิมาน โดยมีทุนทางสังคมร่วมดำเนินกิจกรรมดังนี้

๑) ทุนระดับบุคคลและครอบครัวเป็นทุนที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน เช่น ผู้นำชุมชน คนต้นแบบปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมการสร้างอาชีพและลดรายจ่ายให้กับผู้สูงอายุและครอบครัวผู้สูงอายุได้ เช่น การถ่ายทอดการสานแห่ของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุและผู้สนใจได้เรียนรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน

๒) ทุนระดับองค์กรและหน่วยงาน เป็นทุนที่ช่วยเหลือทั้งทางด้านการดำเนินงาน การจัดการและงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ได้จัดงบประมาณเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จำนวน ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท และแต่ละหมู่บ้านก็มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้าน กู้ยืมไปประกอบอาชีพ บ้านละหลายกองทุน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. ซึ่งมีวงเงินรวม ๓๔,๘๐๕,๙๒๘ บาท

๕.๑.๔ การสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชน ทั้งงานเงินและข้อมูลซึ่งผลกระทบอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเอง เช่น การจัดตั้งกลุ่มทอดผ้าพื้นเมืองตำบลพิมานที่มีการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุ ญาติผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพทอดผ้าพื้นเมือง การเชื่อมกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และได้รับการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานทางเว็บไซต์ของอบต. และนำไปจำหน่ายในงานต่างๆ

๗. การเชื่อมโยงหรือส่งผลการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

ตำบลพิมานมีการดำเนินงานของกลุ่มงานและกิจกรรมนี้มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มงานกับและกิจกรรมอื่นๆ ดังนี้

เชื่อมโยงกับการบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ คือ การจัดอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนที่ผ่านการอบรมจะได้รับค่าตอบแทนในการดูแลผู้สูงอายุและผู้สูงอายุสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนด้านการดูแลสุขภาพ เชื่อมโยงการส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน จัดตั้งศูนย์จัดส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน เพื่อรับส่งผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยฉุกเฉินที่ต้องการไปรักษาตัวต่อที่โรงพยาบาล

เชื่อมโยงการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ คือ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุตำบลพิมานเพื่อจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุโดยหักเงินเดือนละ ๕๐ บาท เพื่อใช้ในการจัดสวัสดิการและช่วยเหลือสมาชิกในชมรมในกรณีเจ็บป่วย และเสียชีวิต

เชื่อมโยงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต มีการจัดโครงการอบรมและลงพื้นที่ดูสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่และสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้เหมาะสมเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพและการนำใช้ข้อมูล คือ ส่งเสริมให้มีการสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุโดยกลุ่มเด็กและเยาวชน และนำข้อมูลไปใช้ในการเรียนรู้และการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมการฝึกอาชีพให้เด็กและเยาวชนในตำบลได้สืบทอดให้คงไว้ในท้องถิ่นต่อไปซึ่งสามารถแบ่งตามทุนทางต่างๆ ได้ดังนี้

๑) การเชื่อมโยงทุนทางสังคมระดับบุคคล การเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือนโดยการทำอาชีพเสริม เช่น การทำเลื่อยเย็บมือ การทำหัตถกรรม เช่น การจักสานของใช้ในชีวิตประจำวันต่างๆ การปลูกพืชระยะสั้นหลังการเก็บเกี่ยว การรับจ้างทั่วไป การขายของที่ตลาดชุมชนบ้านแสงสว่างการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ รับการอบรมฝึกอาชีพ ซึ่งสามารถทำรายได้ให้แก่ครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้หลักให้แก่ครัวเรือนได้นอกจากการทำนาลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น การปลูกอยู่ปลูกกิน การทำบัญชีครัวเรือน การผลิตของใช้ในครัวเรือน เช่น ปลาร้า หมูไม่อัด น้ำยาล้างจาน ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักน้ำสมุนไพร การเลี้ยงไก่ไข่ไก่พันธุ์พื้นเมือง การประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อก๊าซหุงต้มโดยการทำก๊าซชีววมวลจากมูลสัตว์และเศษอาหาร การใช้ถ่านอัดแท่ง และการใช้ฟืน สนับสนุนการออม ตำบลพิมานมีการสนับสนุนให้ประชาชนมีการออม ผ่านกลุ่มกองทุนต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสัจจะออม กองทุนหมู่บ้าน ทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน สถาบันการเงินบ้านสุขเกษม หมู่ที่ ๗ สถาบันการเงินบ้านพิมาน หมู่ที่ ๓ กองทุนร้านค้าสวัสดิการบ้านพิมานหมู่ที่ ๓ เป็นต้น

๒) การเชื่อมโยงทุนทางสังคมระดับชุมชน ส่งเสริมให้ความรู้ด้านอาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลพิมานร่วมกับภาคีเครือข่าย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาแก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวตำบลพิมาน โดยการสนับสนุนการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ที่มั่นคงให้แก่ชาวตำบลพิมาน มีการจัดอบรมฝึกอาชีพให้แก่ประชาชน ตามสนใจและความถนัดในการประกอบอาชีพ เช่น การสานตะกร้าพลาสติก การทำดอกไม้จันทน์ การทำนํ้ายาอเนกประสงค์ การทอผ้าพื้นเมือง การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ การเย็บเสื้อผ้าพื้นเมือง การสานแห ผลิตภัณฑ์จากแฝก การเลี้ยง โค กระบือ การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ส่งเสริมอาชีพที่หลากหลาย ในรูปแบบการรวมกลุ่มและส่งเสริมความชำนาญเฉพาะ มีกติการ่วมกัน

ในกลุ่มและระหว่างกลุ่มในการประกอบอาหารสำหรับผู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือศึกษาดูงาน ของกลุ่มแม่บ้าน การบริการโฮมสเตย์ที่มีข้อตกลงมาตรฐานบ้านพักและลำดับการรับผู้เข้าพัก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาด สามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้จัดสวัสดิการที่เป็นแหล่งทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ สถาบันการเงิน หมู่ที่ ๓ และ ๗ เป็นต้น

๓) เชื่อมโยงทุนระดับองค์กรและหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลพิมาย ได้จัดงบประมาณเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จำนวน ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท และแต่ละหมู่บ้านก็มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้าน กู้ยืมไปประกอบอาชีพ บ้านละหลายกองทุน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. ซึ่งมีวงเงิน รวม ๓๔,๘๐๕,๙๒๘ บาท

๘. ผลผลิตและผลลัพธ์การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๘.๑ ผลต่อประชากรเป้าหมาย กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายที่ท่านดำเนินการส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายใดบ้าง (เช่น ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ อาสาสมัคร บุคคลทั่วไป กลุ่มอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป เป็นต้น) กิจกรรมและทุนทางสังคมตามการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๘.๑.๑ ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุติดเตียง คือ ผู้สูงอายุติดเตียงได้รับการด้านสุขภาพผ่านระบบดูแลผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงในชุมชนโดยการจัดกิจกรรมการจัดฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุฝึกปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุติดเตียงในชุมชน ให้ได้รับการบริการโดยไม่ต้องเสียค่าบริการทางการแพทย์ และเกิดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมยังได้รับการส่งเสริมอาชีพการด้านดูแลผู้สูงอายุเป็นการสร้างอาชีพให้กับบุคคลในชุมชนโดยได้รับค่าตอบแทนจากการดูแลผู้ป่วยติดเตียง เป็นการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้และลดรายจ่าย

๘.๑.๒ การส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุติดบ้านและผู้สูงอายุทั่วไป ผ่านกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมการอบรมเพิ่มทักษะการดูแลผู้สูงอายุของผู้สูงอายุและญาติผู้สูงอายุและประเมินการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุและญาติของผู้สูงอายุผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นผู้สูงอายุที่มีโรงประจำตัวแต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพิมายเปิดการเรียนการสอนแบบสัปดาห์ทุกวันศุกร์ ออกสอนตามหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุที่มีความประสงค์ที่จะเข้าเรียนแต่ไม่สะดวกในการเดินทางมาโรงเรียนในระดับตำบลเนื่องจาก โรคประจำตัว ไม่สะดวกในการเดินทาง กิจกรรมการเรียนการสอนจะมีการสอนอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพมีรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือนและช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสำหรับครอบครัวผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงอยู่ในครอบครัว

๖.๒ ผลต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากร ๕ มิติ (สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง) กิจกรรมที่ดำเนินการตามการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากร ๕ มิติดังนี้

๖.๒.๑ ด้านสังคม เกิดสังคมที่มีความช่วยเหลือและดูแลกันซึ่งกันและกันทำให้สังคมน่าอยู่ ผ่านการดูแล ๒ กรณี กรณีที่ ๑ คือดูแลด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุผ่านงานและกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพิมานโดยการส่งเสริมอาชีพลดรายจ่าย กรณีที่ ๒ ดูแลผ่านชมรมผู้สูงอายุตำบลพิมานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข ชมรมคนรักพิมาน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสัจจะออมทรัพย์ ร้านค้าสวัสดิการชุมชน สถาบันการเงิน กองทุนสวัสดิการวันละบาทตำบลพิมาน โดยส่งเสริมให้เกิดการออมเงินและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยการออมเงินเดือนละ ๕๐ บาท เพื่อจัดสวัสดิการกรณีเสียชีวิตสามารถที่จะได้รับเงินชดเชยจากกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งต้องเป็นไปตามเงื่อนไข คือจำนวนปีของการเข้าเป็นสมาชิก เช่น เป็นสมาชิกตั้งแต่ ๖ เดือน ได้รับเงินสงเคราะห์ ๑๐,๐๐๐ บาท ครบ ๒ ปีได้รับเงินสงเคราะห์ ๑๑,๐๐๐ บาท ครบ ๓ ปี ได้รับเงินสงเคราะห์ ๑๒,๐๐๐ บาท เป็นต้น เมื่อนอนโรงพยาบาล ได้รับเงินค่าชดเชยคืนละ ๒๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๐ คืน ซึ่งส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือกันในตำบล อีกทั้งเป็นการสร้างวินัยในการออมให้กับผู้สูงอายุ

๖.๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมอาชีพ ตามความถนัดของผู้สูงอายุ เช่น การสานแห่ การทอผ้าพื้นเมือง การทอเสื่อกก การทำลูกประคบสมุนไพร การทำดอกไม้จันทน์จากผัก การสานตะกร้า การสานกระบี่ข้าว สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุในชุมชน และลดรายจ่ายในครัวเรือนผู้สูงอายุและเกิดการรวมกลุ่ม ผลิตภัณฑ์มือไม้ประดิษฐ์ เครื่องจักสาน โดยมีตลาดตามงานแสดงสินค้าต่างๆ นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มช่างทั่วไปเช่น งานไม้ งานปูน รับงานบริเวณใกล้ๆ ชุมชน สามารถเดินทางไป - กลับในแต่ละวันได้ ซึ่งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลพิมานได้จัดงบประมาณเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จำนวน ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท และแต่ละหมู่บ้านก็มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้าน กู้ยืมไปประกอบอาชีพ หมู่บ้านละหลายกองทุน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. ซึ่งมีวงเงิน รวม ๓๔,๘๐๕,๙๒๘ บาท แจกแจงเป็นรายหมู่บ้านดังนี้ หมู่ที่ ๑ จำนวน ๒,๕๑๔,๗๖๖ บาท หมู่ที่ ๒ จำนวน ๒,๕๙๙,๘๒๐ บาท หมู่ที่ ๓ จำนวน ๔,๔๑๐,๔๕๙ บาท หมู่ที่ ๔ จำนวน ๒,๖๒๒,๒๐๕ บาท หมู่ที่ ๕ จำนวน ๒,๓๘๔,๕๐๒ บาท หมู่ที่ ๖ จำนวน ๒,๖๒๑,๗๗๓ บาท หมู่ที่ ๗ จำนวน ๑๐,๕๐๗,๙๖๖ บาท หมู่ที่ ๘ จำนวน ๒,๔๑๖,๐๐๑ บาท หมู่ที่ ๙ จำนวน ๒,๓๙๓,๕๖๓ บาท และหมู่ที่ ๑๐ จำนวน ๒,๓๓๔,๘๗๓ บาท

๖.๒.๓ ด้านสภาวะแวดล้อมภายใต้การดำเนินงานระบบดูแลผู้สูงอายุ และกิจกรรม
โรงเรียนผู้สูงอายุได้มีการส่งเสริมเรื่องการจัดสภาวะแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ โดยออกเยี่ยมบ้านของ
ผู้สูงอายุในชุมชน ตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่ จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องการจัดสภาวะแวดล้อม
ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุ ตามหลัก สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย
ส่งเสริมเรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อไว้ใช้ในครัวเรือนเป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ และ
ยังใช้ในการประกอบอาหารได้อีกด้วย เมื่อผู้สูงอายุสภาวะแวดล้อมที่ดีแล้ว ก็จะมีสุขภาพกายและ
สุขภาพจิตที่ดีขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

๖.๒.๔ ด้านสุขภาพ ได้มีการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำ
ทั้งในรูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุ คือมีกิจกรรมออกกำลังกายตามวัย และตามความเสื่อมของสภาพ
ร่างกาย ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลพิมาน ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลพิมาน เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลพิมาน จำนวน ๓๕,๐๐๐ บาท รูปแบบการจัดกิจกรรมเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ วัดความดัน ตรวจคัดกรองวัดมวลกระดูกผู้สูงอายุ สอนการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ให้ความรู้เรื่องอาหารที่ผู้สูงอายุต้องรับประทานและอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง จากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว พบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้น มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น แข็งแรงสมบูรณ์ ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

๖.๓ การส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมอื่นๆ ในชุมชน

กิจกรรมที่ตำบลพิมานดำเนินการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ได้ส่งผลกระทบต่อทุนสังคมในด้านการสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกาย จิตใจดีส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย ซึ่งมีทุนทางสังคมที่ร่วมดำเนินการคือ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลทุนทางสังคมด้านเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ คือมีการฝึกอาชีพที่ขึ้นอยู่ความสามารถของผู้สูงอายุของแต่ละคน โดยให้กลุ่มอาชีพที่มีในชุมชน เช่น กลุ่มเย็บผ้าด้วยมือ กลุ่มทำดอกไม้จัน ทอเสื่อสมุนไพร กลุ่มจักสาน ต่างๆ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากต้นกก มาเป็นวิทยากรให้กับผู้สูงอายุที่มีความสนใจในเรื่องของการสร้างอาชีพเสริม ส่งผลทุนทางสังคมด้าน สุขภาพ ผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมร่วมกันทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพร่วมกัน และมีการคัดกรองผู้สูงอายุที่ป่วย และให้คำปรึกษากับผู้สูงอายุตลอดจนผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งจะกระทบกลุ่ม อสม. อผส. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

๙. กลไก เครื่องมือในการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๙.๑ ใช้กลไกใดในการขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมมือ และความต้องการผู้สูงอายุตลอดจนประชาชนในชุมชนและหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ ให้ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเกิดการเรียนรู้สู่การจัดการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายและภาคประชาชนในการขับเคลื่อนตำบลให้เป็นตำบลน่าอยู่สะท้อนแนวคิดของการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้อย่างชัดเจน โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของทุกระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น กลุ่มเย็บผ้าด้วยมือ กลุ่มทอผ้า สานตะกร้า กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนตำบลพิกุล ศูนย์พัฒนาครอบครัวและสตรี จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

๙.๒ มีการนำใช้เครื่องมือ คู่มือ แนวปฏิบัติอะไรบ้างในการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย

๑๐. ปัจจัยเงื่อนไขการสร้างอาชีพเสริมและลดรายจ่าย

๑๐.๑ แนวทางการจัดการ คน งาน ข้อมูล และงบประมาณ

๑๐.๑.๑ การจัดการคน การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต้องไม่เป็นผู้ป่วยที่ติดเตียง ไม่พิการ ไปมาสะดวกสามารถร่วมกิจกรรมได้และมีความสนใจในเรื่องการสร้างอาชีพเสริมโดยใช้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้แจ้งรายชื่อการเข้าร่วมโครงการหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบการบริหารงานของกลุ่มนั้นได้มีการจัดการคนโดยกำหนดหน้าที่ดังนี้ประธานหน้าที่ติดต่อประสานงาน ให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขปัญหา ติดตามใจในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น กลุ่มทอผ้า พันด้วยมือ มีนางวรรณศรี ตาลิไชย กองทุนสวัสดิการชุมชน มีนายธงไชย วงศ์อุตติเป็นประธาน สถาบันการเงินบ้านสุขเกษม มีนายประสาธ วงศ์เทวราช เป็นต้นรองประธานมีหน้าที่ช่วยเหลือประธานในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเลขานุการแบ่งเบาภาระกิจจากประธานหรือรองประธานของกลุ่มเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงาน เหมัญญิก กลุ่มการเก็บข้อมูลของกกกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง มีนางมานิตย์ ชาติเครือ ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์สินค้ากิจกรรมโดยผ่านระบบออนไลน์

๑๐.๑.๒ การจัดการงาน แนวทางการจัดการการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ จึงใช้พื้นฐานอาชีพประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก ใช้ความถนัดและความเชี่ยวชาญของผู้สูงอายุ ในการสร้างอาชีพ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในพื้นที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างอาชีพจัดรถ – รับส่ง ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม โครงการประสานวิทยากรที่มีความรู้มาถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ การจักสาน ยอมผ้า ท่อผ้า การสานตะกล้า สานแห กระติบข้าว การทำดอกไม้จันทน์ การทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก เป็นต้น ด้านการเกษตร การปลูกผักสวนครัว ปลูกถั่ว ด้านปศุสัตว์ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว เลี้ยงหมูด้านการลดรายจ่าย มีการสอนในเรื่องของการทำบัญชีครัวเรือน โดยนายพนมวัน วงศ์กวนกลมเกี่ยวกับการใช้พลังงานในครัวเรือนอบรมให้ความรู้โดยสำนักงานพลังงานจังหวัดนครพนม พัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีการตรวจสุขภาพโดยได้รับความมือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน ในการตรวจคัดกรอง ให้คำแนะนำ ให้ความรู้กับผู้สูงอายุ

๑๐.๑.๓ การจัดการข้อมูล ผู้สูงอายุมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อมิให้สูญหายไป โดยการให้กลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลพิมานได้ไปทำกรรมในชุมชนโดยการสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุในชุมชนในด้านต่างๆ เช่น อาชีพ พิธีกรรม ดนตรี และเก็บไว้เพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนและถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อไป ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานก็ได้สนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์กันภายในและภายนอกของกลุ่มหรือระหว่างบุคคลกลุ่มทอดผ้าพื้นเมือง เก็บเย็บผ้าด้วยมือ กลุ่มจักสาน มีการสืบหรือค้นหาข้อมูลผ่านระบบเทคโนโลยีในการนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อให้มีรูปแบบลักษณะที่ใหม่ ทันสมัยโดยผ่านทางกลุ่มของเด็กและเยาวชนตำบลพิมาน ซึ่งมีความรู้ในด้านเทคโนโลยีจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบออนไลน์การประชาสัมพันธ์สินค้ามีการเก็บบันทึกข้อมูล ขั้นตอน วิธีการทำเอาไว้โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพิมานมีการจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุที่ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญา และนำไปใช้ในการช่วยเหลือหรือขอรับการสนับสนุนหน่วยงาน การฝึกอาชีพ ตลอดจนการขอรับการสนับสนุนงบประมาณกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๑.๔ การจัดการงบประมาณ สามารถแบ่งแหล่งที่มาของงบประมาณเป็นทางตรง และทางอ้อม ได้แก่

๑) งบประมาณที่ได้ทางตรง ได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุได้ผลิตนำมาจำหน่ายให้กับกลุ่ม หรือจำหน่ายเองทำให้เกิดรายได้ เช่น กลุ่มทอดผ้าพื้นเมือง กลุ่มทอดเสื้อสมุนไพร กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากกก กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด สานกระติบข้าว สานแห

กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผักเพื่อจำหน่ายภายในหมู่บ้าน ตลาดข้างทางบ้านแสงสว่าง ตลาดอำเภอนาแก และตลาดเทศบาลตำบลพระซองอีกทั้งส่งเสริมให้ครัวเรือนผู้สูงอายุปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานหรือนำมาประกอบเป็นอาหารซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ หรือนำจากกลุ่มที่ผู้สูงอายุ เช่น ผลิตเสื้อเย็บมือ ไม้ไผ่ประดิษฐ์ เครื่องจักสานโดยมีตลาดตามงานแสดงสินค้าต่างๆ ทำให้มีรายได้เข้ามาใช้จ่ายในครัวเรือน และองค์การบริหารส่วนตำบลพินาม ได้จัดงบประมาณเพื่อให้กลุ่มอาชีพได้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จำนวน ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท และแต่ละหมู่บ้านก็มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกแต่ละหมู่บ้านกู้ยืมไปประกอบอาชีพ บ้านละหลายกองทุน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หมู่บ้าน กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. ซึ่งมีวงเงิน รวม ๓๔,๘๐๕,๙๒๔ บาท สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท ฝึกอาชีพด้านการจักสาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวและสตรีศรีสะเกษได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในการฝึกอาชีพ การเย็บผ้า และสานตะกร้า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ได้สนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ จำนวน ๙ หลังคา หลังละ ๓๐,๐๐๐ บาท ธกส.ได้นำลูกค้าฝึกอบรมและพักบ้านโฮมสเตย์ จำนวน ๘ รุ่น จำนวน ๓๐๐ คน ทำให้เกิดรายได้

๒) งบประมาณที่ได้ทางอ้อม ได้จากหน่วยงานภาคีเครือข่ายได้จัดฝึกอบรมความรู้ให้ผู้สูงอายุได้ไปสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ มีการแลกเปลี่ยนพันธุ์พืชในชุมชน การผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เอง การเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารประเภทโปรตีนของครัวเรือน เช่น ไก่พื้นเมือง เลี้ยง กบ ปลา ในบ่อพลาสติก และได้นำไปประกอบอาหารเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาพักในบ้านโฮมสเตย์ การเลี้ยงปศุสัตว์เช่น หมูอินทรีย์ วัว ควายเพื่อเป็นการออม และยังได้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยในแปลงเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต ไม่ใช้สารเคมี มีผักปลอดสารและอาหารที่ปลอดภัยไว้รับประทานทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและได้ออกกำลังกายอีกด้วย เช่นการปลูกผักสวนครัวไว้ในครัวเรือน

๑๐.๒ การหนุนเสริมในการจัดการกับปัจจัยเงื่อนไขในการสร้างอาชีพเสริม และลดรายจ่าย

การใช้ทุนทางสังคมทุกระดับ ในการขับเคลื่อน ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน ตามแนวปฏิบัติ รู้รัก สามัคคี สร้างการมีส่วนร่วม และ การบูรณาการงานร่วมกันทุกระดับบุคคล ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถที่ยังต้องการการต่อยอดและการเรียนรู้ ผู้นำชุมชนที่เป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการทำกิจกรรมของชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นกำลังสำคัญในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลพินามและภาคีเครือข่ายอื่น คอยช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณและวิธีการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลพินามได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุโดยดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ มีคู่มือและแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ จัดประชุมประชาคม เพื่อคัดเลือกที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับตำบล โดยคัดเลือกจาก

พระภิกษุในพื้นที่ ตัวแทนผู้สูงอายุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประธานกลุ่มอาชีพในตำบล ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน ทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน ในเขตตำบลพิมาน และยังมีหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุน แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดนครพนม พ.ต.ท.ประสาร สุรเสียง มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุและมอบคู่มือแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๑๑. ความเชื่อมโยงต่อ ๗ คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

จากผลการดำเนินการมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการจัดการตนเอง ๗ คุณลักษณะดังนี้

คุณลักษณะที่ ๑ การสร้างการเรียนรู้จากปัญหาและความต้องการของชุมชนผู้สูงอายุในพื้นที่ คนใน ต.พิมานมีความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาและความสามารถแต่เนื่องจากไม่มีกิจกรรมหรือหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มารวมกลุ่มส่งเสริมด้านอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับตัวของผู้สูงอายุและครัวเรือน ส่วนใหญ่แล้วปัญหาที่พบในพื้นที่ตำบลพิมานนั้นผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่สามารถลดรายจ่ายของตนเองและในครัวเรือนได้ จึงได้จัดให้มีอบรมในเรื่องของอาชีพ และถ่ายทอดในเรื่องของการฝึกอาชีพ โดยให้วิทยากรในกลุ่มต่างที่มีองค์ความรู้มาอบรมให้กับผู้สูงอายุได้แก่กลุ่มคนรักผักปลอด หนูที่ ๗ ช่วยเป็นวิทยากรสอนการทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกในการสร้างอาชีพ และรายได้ของผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุหมู่ที่ ๑ ช่วยเป็นวิทยากรสอนการทำดอกไม้จันทน์ การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก การทอเสื่อสมุนไพร กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงโค เลี้ยงไก่ การปลูกผักสวนครัวก็ได้มาถ่ายทอดในเรื่องการประกอบอาชีพ กลุ่มโฮมสเตย์ มีการจัดบ้านของผู้สูงอายุให้เป็นบ้านโฮมสเตย์ทั้งตำบลมีทั้งหมด ๕๘ ครัวเรือน โดยค่าที่พัก ๒๐๐ บาทต่อครัวเรือน ค่าอาหารมื้อละ ๖๐ บาทและทำให้เกิดรายได้ ลดรายจ่ายในการประกอบอาหารโดยจะประกอบอาหารจากสิ่งที่มีอยู่ในครัวเรือนของตนที่ได้ปลูกไว้หรือเลี้ยงกลุ่มย้อมผ้าและเย็บผ้าด้วยมือ กลุ่มก็จะรับผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุนำไปจำหน่ายสร้างรายได้เสริมและองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานก็วางจำหน่ายไว้ที่สำนักงานและตลาดให้กับกลุ่มด้วยกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ทำพวงหรีด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ก็ได้รับซื้อดอกไม้จันทน์ พวงหรีด พวงละ ๕๐๐ บาท ของผู้สูงอายุไปใช้ในตำบลและมีการติดต่อประชาสัมพันธ์ให้ตำบลใกล้เคียงทำให้มีรายได้ของกลุ่มอีกด้วยหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยในเรื่องการลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ทำให้ผู้สูงอายุลดรายจ่ายในครัวเรือนได้สอนการทำบัญชีครัวเรือนให้ผู้สูงอายุได้ทำเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยคุณพนมวัน วงศ์วานกลมที่มีความรู้และประสบการณ์ในการถ่ายทอดให้กับผู้สูงอายุ เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นอีกทั้งเป็นพัฒนาต่อยอด

โดยการให้สนับสนุนเงินทุนให้จากองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มละไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท สถาบันการเงินบ้านสุขเกษม สถาบันการเงินที่มีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนเงินทุนเนื่องจากมีความพร้อมด้านการเงินและส่งเสริมให้การออมและชุมชนก็ได้มีการสร้างกฎ กติกาตกลงร่วมกันว่าจะไม่ดื่มสุราและการพนันในงานศพ ก็เป็นการลดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่งด้วย

คุณลักษณะที่ ๒ การสร้างกลไกผลักดันทุกระดับโดยหาเจ้าภาพเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ได้กลไกที่เป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานในพื้นที่ ได้แก่ กลไกนโยบายรัฐที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มหรือสมาชิก โดยมีคณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์ มีข้อตกลง รูปแบบการดำเนินงาน มาตรฐานของบ้านพัก การประกอบอาหาร จะจ่ายค่าบริการบ้านพักให้กับสมาชิกสถาบันการเงินบ้านสุขเกษมหมู่ที่ ๗ สนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ การออม โดยมีคณะกรรมการ เป็นผู้ดำเนินงานบริการทางการเงินให้กับ สมาชิกทุกวันจันทร์-วันพฤหัสบดี ไม่มีวันหยุด ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. โดยมีธนาคารออมสินตรวจสอบทางการเงิน จำนวน ๒ ครั้งต่อเดือน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลพิมานหมู่ที่ ๓ ดำเนินการในเรื่องการให้ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับบ้านพิมานหมู่ที่ ๑ รวมถึงความรู้ในด้านพลังงานทางเลือก โดยมีคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลพิมานเป็นผู้ดำเนินงาน มีอัตราค่าบริการใช้สถานที่ สถานเรียนรู้ และวิทยากร ที่ทางศูนย์กำหนดเป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๓ การสร้างการเป็นเจ้าของมีการจัดการตนเองใน ๒ ลักษณะได้แก่ (๑) การ ฝึกให้คนมีทักษะเพื่อประกอบอาชีพ เช่น ฝึกทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด การทอ絲 การจัดบ้านพักโฮมสเตย์ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หัดทำผลิตภัณฑ์จากกก หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บุคคลต้นแบบหัดทำผ้าเย็บมือของไทพิมาน โดยกลุ่มผ้าเย็บมือหมู่ที่ ๑ เป็นต้น และ (๒)การสร้างความเป็นพลเมือง มีการประชุมเสนอความคิดเห็น ในการจัดทำแผนหมู่บ้านโดย อบต.พิมานร่วมกับ ผู้นำหมู่บ้าน หน่วยงานต่างๆ และคนในชุมชน การแสดงความคิดเห็นของคนในตำบลผ่าน สภาองค์กรชุมชนหมู่ที่ ๓ ในการเสนอปัญหา วิธีแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ การลดต้นทุนในครัวเรือน และการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและครอบครัวอย่างไร โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวมของตำบลไว้ในแผน ๓ ปี การสนับสนุนหรือหาทุนหมุนเวียนมาสนับสนุนได้ในการส่งเสริมอาชีพต่างๆ เช่น ฝึกอาชีพอะไรบ้างที่จะสร้างรายได้และเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น เย็บผ้าจากมือบ้านพิมาน ย้อมผ้า ทำดอกไม้ พวงหรีด ผลิตภัณฑ์จากต้นกก การทอ絲สมุนไพร จักสานกระติบข้าวสานแห เป็นต้น การลดรายจ่ายให้กับครอบครัวผู้สูงอายุ เช่น ส่งเสริมให้ทำบัญชีครัวเรือน ส่งเสริมทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำน้ำยาเอนกประสงค์ไว้ใช้เอง เช่น ทำสบู่ น้ำยาล้างจาน เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๔ การสร้างการมีส่วนร่วมสถานการณ์การมีส่วนร่วมในพื้นที่ ประกอบด้วย การร่วมคิด การร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ยกตัวอย่าง ๓ กรณี ได้แก่ กรณีที่ ๑ การจัดสวัสดิการของ ชมรมผู้สูงอายุ เริ่มตั้งแต่จัดเวทีชี้แจงร่างแนวทางการดำเนินการจัดสวัสดิการ การคัดเลือกสมาชิก ร่วม เป็นคณะกรรมการชมรมของแต่ละหมู่บ้าน การสมัครเป็นสมาชิก และเวทีเห็นชอบระเบียบของชมรม กรณีที่ ๒ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาเรียนในเรื่องของอาชีพสวนตะกร้าพลาสติก สานไม้ไผ่ ทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด ทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก และฝึกปฏิบัติโดยมีวิทยากรจากกลุ่มต่างๆ มาสอนให้ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งมีการจัดขึ้นสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง กรณีที่ ๓ การดำเนินการ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลพิมาน ได้จัดเวทีประชาคมเพื่อใช้ที่สาธารณะป่าดอนนายาง พื้นที่ ๓๖ ไร่ เป็นศูนย์รวมที่ประกอบด้วย อาคารสถานที่ จัดประชุมรวมพล และมีฐานเรียนรู้ การเลี้ยง หมูหลุม การเลี้ยงไก่ การสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ โรงเรือนกล้วยไม้ การทำน้าหมักชีวภาพ การ สาธิตการทำปุ๋ยหมัก แปลงนาสาธิต และแปลงกิจกรรมรวม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้นำไปปรับใช้ในครัวเรือน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๕ การระดมทุนทรัพยากรเพื่อเป็นทุนในการระดมเงินในพื้นที่ประกอบด้วย การระดมเงิน สิ่งของ เพื่องานบุญประเพณี การระดมเงินสำหรับสมาชิกชมรมคนรักสุขภาพ การ ระดมเงินฅาปนกิจสงเคราะห์ การระดมเงินชมรมผู้สูงอายุ การระดมเงินกองทุนสวัสดิการออมวันละ บาท การระดมแรง และทรัพยากรอื่นๆ ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงในการลดภาระค่าใช้จ่าย ค่ารักษาพยาบาล และภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นการระดมเงินเพื่อช่วยเหลือภาระค่าใช้จ่าย ได้แก่ ชมรมคนรักสุขภาพ ระดมเงินสมาชิก เพื่อให้สวัสดิการแก่เพื่อน ในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต ชมรม ผู้สูงอายุช่วยเหลือสมาชิกในกรณีเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลและกรณีการเสียชีวิต กองทุนสวัสดิการวัน ละบาทตำบลพิมาน ช่วยเหลือสมาชิกในกรณีเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลและเสียชีวิต กลุ่มฅาปนกิจ สงเคราะห์ตำบลพิมาน ช่วยเหลือครัวเรือนสมาชิกที่เสียชีวิต กลุ่มโฮมสเตย์ สถาบันการเงิน ธนาคาร ขยะ เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๖ การมีข้อตกลงเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและสร้างความสัมพันธ์แนวราบอันเกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนการจัดการตนเองของตำบลพิมานเพื่อการสร้าง ข้อตกลงร่วมกันมีอย่างน้อย ๒ ลักษณะได้แก่ (๑) การมีข้อตกลงของการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง จะต้องมีการทำบัญชีครัวเรือน ปลูกผักไว้รับประทานในครัวเรือนอย่างน้อย ๑๐ ชนิด มีการเลี้ยงสัตว์ไว้รับประทาน เช่น เป็ด ไก่ ประมาณ ๕ ชนิด เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย และมีการขยาย ผลต่อในพื้นที่ กลุ่มโฮมสเตย์ ต้องทำอาหารจากสิ่งที่เราได้เลี้ยงหรือปลูกไว้ภายในบ้านของตนเองมา ประกอบเป็นอาหาร และ (๒) การข้อตกลง ที่เป็นแนวปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันระดับชุมชน เช่น งานศพ

ปลอดภัย การจัดการขยะโดยชุมชน เป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย และนำสิ่งของที่รีไซเคิลได้ในครัวเรือน มาจำหน่ายสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวผู้สูงอายุ เป็นต้น

คุณลักษณะที่ ๗ การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ มี
การจัดการความร่วมมือในพื้นที่ โดยการใช้การประชุมร่วมภาคีเครือข่ายการพัฒนา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพิมานเป็นเจ้าภาพประสานงานและเป็นประธานในที่ประชุม ซึ่งในการประชุมจะเป็นการบูรณาการของแต่ละหน่วยงานที่สามารถบูรณาการงานกันได้ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการหรือความสามารถของผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาครอบครัวสตรี ศีรษะเกษได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพ พลังงานจังหวัดนครพนม ให้ความรู้ด้านพลังงานวิธีการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดูแลเรื่องสุขภาพและให้ความรู้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๑๒. การตอบสนองต่อ ๒๖ ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

จากการดำเนินกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุใน ตำบลพิมาน พบว่า กิจกรรมมีความสอดคล้องต่อตัวชี้วัดดังนี้

๑) **จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑ แห่ง** ตำบลพิมานได้มีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพิมาน จำนวน ๑ แห่ง ภายใต้การกำกับ ดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สังคมของผู้สูงอายุ ฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุจากวิทยากรที่รับเชิญ หรือวิทยากรผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเขตพื้นที่ตำบลพิมานมาถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สูงอายุภายในกลุ่มเพื่อการส่งเสริมการมีรายได้ ลดรายจ่าย สามารถสร้างอาชีพสร้างกลุ่มให้กับผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มดอกไม้จันทน์ กลุ่มสานแห กลุ่มสารตะกร้าจากเส้นพลาสติก เป็นต้น

๒) **จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครัวเรือน** ตำบลพิมานได้มีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลผู้สูงอายุสำหรับสมาชิกในครอบครัวให้ดูแลผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน จำนวน ๒๐ คน ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการฝึกอบรมจากหน่วยงาน สสส. โดยได้ให้วิทยากรจาก รพ.สต.พิมาน ดงน้อย เข้ามาให้ ถ่ายทอดความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุคนให้กับสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุที่เข้ารับการฝึกอบรมให้เข้าใจและสามารถนำไปดูแลและปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้ เช่น ป่วยเรื้อรัง อุจจาระ และระยะสุดท้าย เพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง การเตรียมอาหารตามวัย การพักผ่อนการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติ และดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อย การป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุในครัวเรือนและมีผลต่อการลดภาระค่าใช้จ่ายรายจ่าย ในการดูแลด้านสุขภาพ

๓) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีความรู้เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ ตำบลพิमानได้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุคนในครอบครัวผู้สูงอายุให้เข้าใจความเสื่อมตามวัย อาทิ สายตา ฟันและการดูแลเมื่อป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรัง ฉุกเฉินและระยะสุดท้ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การพักผ่อน การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกมีคุณค่าในภาวะปกติและดูแลในยามเจ็บป่วยเล็กน้อย การป่วยเรื้อรังและภาวะฉุกเฉินเบื้องต้นได้ ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุในครัวเรือนและมีผลต่อการลดภาระค่าใช้จ่ายรายจ่าย ในการดูแลด้านสุขภาพ เป็นต้น

๔) จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลพิमानได้มีการฝึกทักษะอบรมให้กับอาสาสมัครในชุมชน เพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น ฝึกอบรมทักษะให้แก่งานอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยี่ยมเพื่อน อปพร. ตำบลพิमान กู้ชีพกู้ภัยตำบลพิमान เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ เข้าใจความเสื่อมตามวัย ให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพทั้งในภาวะปกติ เช่น การจัดหาอาหารให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับความต้องการตามวัยและโรค การสนับสนุนให้ออกกำลังกายชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยเรื้อรังและดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นประสานงานเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีฉุกเฉินได้ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุในครัวเรือนและมีผลต่อการลดภาระค่าใช้จ่ายรายจ่ายในการดูแลด้านสุขภาพ

๕) จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน ตำบลพิमानอยู่ในช่วงวางแผนเพื่อจัดทำหลักสูตรและคู่มือการอบรมผู้สูงอายุและผู้ดูแลต่างๆ ร่วมกับรพสต.

๖) จัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเพิ่มทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ตำบลพิमानมีการจัดหาผู้ดูแลช่วยเหลือทั้งที่เป็นอาสาสมัครและผู้ดูแลที่เป็นวิชาชีพให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นสนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพิ่ม อบรมผู้เชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่พิการเจ็บป่วยเรื้อรังและหรือระยะสุดท้าย และส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างอาชีพให้กับผู้ที่สนใจหรือบุคคลในครัวเรือนหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลพิमान

๗) มีการปรับสภาพบ้านเรือนให้ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการ ตำบลพิमानมีกลุ่มบริการจัดปรับบ้านและสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งทางอบต.พิमान ร่วมมือกับศูนย์การจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม และปรับสภาพบ้านและห้องน้ำให้กับผู้สูงอายุ จำนวน ๙ หลัง หลังละ ๓๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้สูงอายุและกาชาดอำเภอนาแก

ได้ให้การสนับสนุนปรับปรุงห้องน้ำให้กับผู้สูงอายุที่ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท และการรับบริจาคจาก คนในหมู่บ้าน

๘) จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือ ๑ แห่ง

ตำบลพิกมาน มีศูนย์บริการให้เยี่ยมอุปกรณ์จำเป็นช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น อุปกรณ์ช่วยพยุงเดิน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเตียงนอนที่ปรับระดับได้ เป็นต้น มีศูนย์ประสานงานหรือผู้รับผิดชอบในการช่วยเหลือเรื่อง การจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุและศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุได้เยี่ยมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ คือ รพ.สต.พิกมาน

๙) จัดตั้งศูนย์บริการอุปกรณ์ในการออกกำลังกายหรืออุปกรณ์ฝึกในการเคลื่อนไหวสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งมีครูฝึกที่ช่วยแนะนำการใช้อุปกรณ์ ๑ แห่ง ตำบลพิกมาน มีศูนย์สร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรม มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายฝึกเคลื่อนไหว มีการจัดห้องเรียนเปิดการอบรมหลักสูตรต่างๆ ทั้งระยะสั้นและยาวหมุนเวียนตามความต้องการ เช่น ดนตรีไทย - สากล การปรุงอาหารงาน ศิลปหัตถกรรม วาดรูป การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เช่น รพ.สต.พิกมาน เป็นต้น

๑๐) ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๒ โครงการ ตำบลพิกมานมีการกำหนดจุดให้บริการทางด่วนสำหรับผู้สูงอายุเป็นโครงการบริการผู้สูงอายุไม่มีคิว เช่น รพ.สต.พิกมาน รพ.สต.ดงน้อย อบต.พิกมาน ปรับโครงสร้างในอาคารให้เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น มีที่นั่ง ห้องน้ำหรือมีห้องพักผ่อนชั่วคราวในจุดให้บริการต่างๆ แยกเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้พิการ ปรับบริเวณพื้นที่สาธารณะให้มีทางลาดทางเดินหรือบันไดมีราวจับมีแสงสว่างทางเดิน เป็นต้น

๑๑) จัดลานกิจกรรมหรือลานกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ หรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ตำบลพิกมาน มีศูนย์สร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรม เช่น มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายฝึกเคลื่อนไหว มีการจัดห้องเรียนเปิดการอบรมหลักสูตรต่างๆ ทั้งระยะสั้นและยาวหมุนเวียนตามความต้องการ เช่น ดนตรีไทย - สากล การปรุงอาหารงาน ศิลปหัตถกรรม วาดรูป การใช้คอมพิวเตอร์ มีลานกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหรือมีการแบ่งพื้นที่ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูสภาพร่างกายนวด การเตรียมอาหาร การฝึกสมอง ทำสมาธิ ห้องคลายเครียด การฝึกศิลปะต่างๆ เป็นต้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุพร้อมทั้งมีวิทยากรหรือผู้ฝึกสอน

๑๒) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คุณค่าทางวัฒนธรรมกับผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ โครงการในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ตำบลพิกมานมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมรักษาวินัยวัฒนธรรมประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น วันครอบครัววันผู้สูงอายุวันสงกรานต์ขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนาต่างๆ จัดบริการทางสังคม เช่น ท่องเที่ยวทางสังคมวัฒนธรรมตามความสนใจ เป็นต้น มีกิจกรรม

เชิดชูผู้สูงอายุ เช่น การให้เป็นกรรมการร่วมหรือที่ปรึกษาชุมชนในการวางแผนชุมชน มีกิจกรรมเชิดชู
ประกวดผู้สูงอายุต้นแบบในทุกระดับ

๑๓) จัดบริการดูแลช่วยเหลือที่บ้าน อย่างน้อย ๑ บริการ ตำบลพیمانมีการจัดบริการดูแล
ผู้สูงอายุที่บ้านเป็นบริการตามภาวะสุขภาพตั้งแต่ปกติจนถึงไปไหน มาไหนไม่ได้และระยะสุดท้าย
เป็นการจัดการบริการดูแลทางร่างกายและจิตใจ เช่น การดูแลกิจวัตรประจำวันเรื่องการรับประทานอาหาร
อาบน้ำ ทำความสะอาดร่างกาย สระผม ตัดเล็บ ออกกำลังกายฟื้นฟูสมรรถนะภาพ ฝึกการ
เคลื่อนไหว เช่น เดิน ลูก นั่ง ทักษะการหยิบจับ การพูด การกลืน การดูแลสายสวนต่างๆ การดูแลท่อ
ช่วยหายใจ การให้อาหารทางสายยาง ทำแผล พลิกตะแคงตัว เป็นต้น

**๑๔) จัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการไปใช้
บริการที่โรงพยาบาล** อบต.พیمانได้จัดการบริการรับ - ส่งผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องการเดินทาง
เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนางานบุญ
เทศกาลตามปฏิทินงานต่างๆ หรือกิจกรรมทางสังคม เช่น การประชุมประจำเดือน การจัดเวทีประชาคม
งานการกุศล

๑๕) จัดบริการให้คำปรึกษาทางไกลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการดูแลสุขภาพ อบต.พیمان
มีการจัดให้มีระบบ line เป็นการประสานงานระหว่างกลุ่มอสม. และคณะทำงานด้านสุขภาพ แก่นนำ
ชุมชน

**๑๖) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ภายในรพ.สต. รพ.อปท. หรือองค์กร
ของชุมชน** เพื่อให้บริการในลักษณะต่างๆ อบต.พیمان อยู่ในระหว่างการวางแผนเพื่อพัฒนาให้มีจัดบริการ
ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ารับบริการในช่วงเวลากลางวัน มีบริการ
รับ-ส่ง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายไว้บริการภายในศูนย์ฯ เช่น การดูแลสุขภาพทั่วไป การตรวจ
ร่างกายพื้นฐาน จัดให้มีนันทนาการบำบัด ฝึกทักษะต่างๆ เช่น ฝึกการลุก เดิน นั่ง หยิบจับ การฝึก
สมองฝึกงานศิลปะ จัดให้มีการนวดผ่อนคลาย เป็นต้น

๑๗) เปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการผู้สูงอายุ ในหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูง
อายุ หน่วยงานที่อยู่ในอบต.พیمان เช่น รพ.สต. และอบต. มีการจัดพื้นที่เฉพาะไว้รองรับผู้สูงอายุ เช่น
การจัดคิวที่นั่งเฉพาะห้องตรวจ เป็นต้น

๑๘) จัดบริการแบบผสมผสานในการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ อบต.พیمانมีการจัดการ
บริการในรูปแบบต่างๆ เพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น นวดเพื่อสุขภาพ การใช้สมุนไพรเพื่อมีการ
บำบัด โดยมีการทำงานร่วมกับรพ.สต.

๑๙) จัดให้ผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกองทุนในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งกองทุน ตำบลพیمان
สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็นผู้สูงอายุ ควรเป็นสมาชิกกองทุนอย่างน้อยหนึ่ง

กองทุนในชุมชน เช่น กองทุนฌาปนกิจระดับหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุตำบลพิมาน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพิมาน สถาบันการเงิน กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน กลุ่มกองทุนเงินล้านเป็นต้น

๒๐) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ตำบลพิมานได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การย้อมผ้าด้วยสีเปลือกไม้ การเย็บผ้าด้วยมือ การทอผ้าฝ้าย การมัดหมี่ การทอเสื่อ การทำดอกไม้จันทร์ ส่งเสริมการจัดบ้านเพื่อเป็นโฮมสเตย์การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก การสานกระติบข้าว ส่งเสริมอาชีพทำขนมจีน ส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก

๒๑) จัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ตำบลพิมานได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการหรือสนับสนุนการบริการแก่ผู้สูงอายุในภาวะปกติ ได้แก่ การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้งและในกรณีเหตุฉุกเฉิน ได้แก่ การถูกทำร้าย อุบัติเหตุหรือเกิดภัยพิบัติ

๒๒) จัดตั้งธนาคารความดีและมีการดำเนินโครงการอย่างน้อย ๑ โครงการ เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของคนในชุมชนสะสมเป็นคะแนนความดีซึ่งเมื่อมีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล หรือสามารถนำไปใช้เพื่อการลดหย่อนในการซื้อสินค้าหรือบริการได้ ตำบลพิมาน เริ่มมีการดำเนินกิจกรรมธนาคารความดี เป็นการส่งเสริมผู้สูงอายุทำความดี มีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ จะได้คะแนนความดีจากธนาคารความดี เพื่อใช้ไว้แลกเป็นสินค้า อยู่ในช่วงการพัฒนาเพื่อขยายกลุ่มประชาชนในชุมชนร่วมกิจกรรมธนาคารความดี เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนร่วมดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒๓) จัดทำระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ๑ ระบบข้อมูล ที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้านโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้จัดการ ตำบลพิมานมีการจัดทำข้อมูลโดยคนในชุมชนและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บ การตรวจสอบความถูกต้อง การวิเคราะห์เพื่อใช้จัดการดูแลและประเมินผลการดูแลมีข้อมูลผู้สูงอายุที่ครบถ้วนครอบคลุมเพื่อใช้จัดการดูแล เช่น ๑) มีข้อมูลพื้นฐาน เช่น กลุ่มอายุกลุ่มอาชีพการศึกษาศาสนา การได้รับบริการสาธารณสุขปกติก่อสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ๒) ข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุทั้งที่เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยเรื้อรัง กลุ่มติดบ้านติดเตียงและพิการแผนของผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) ข้อมูลทุนและศักยภาพที่ใช้เพื่อจัดการดูแลตามปัญหา ความต้องการและความจำเป็น เช่น ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพแหล่งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน เช่น แว่นตา อุปกรณ์ช่วยเดินจำนวนและความครอบคลุมการได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ๔) มีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มาจากการใช้ข้อมูลและชุมชนจัดทำแบบมีส่วนร่วม ๕) ข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้ข้อมูลดูแล เช่น แนวโน้มภาวะสุขภาพการเพิ่มขึ้นของอาสาสมัคร เป็นต้น

๒๔) ดำเนินการวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ๑ โครงการ ตำบลพินามมีการใช้ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่งประโยชน์ จัดทำแผนโครงการในการจัดสวัสดิการท้องถิ่น จัดบริการช่วยเหลือทำกิจกรรมผู้สูงอายุตามสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น จัดบริการให้การดูแลตามสภาพที่ประเมินใช้ข้อมูลกลุ่มอาสาสมัครช่วยเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง กรณีฉุกเฉินถูกทำร้ายและภัยพิบัติ เป็นต้น

๒๕) จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นและแผนงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ๑ ฉบับ ตำบลพินาม มีข้อบัญญัติท้องถิ่นแผนการดูแลจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั้งงานบริการกิจกรรมกองทุนสวัสดิการ เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ แผนการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ โครงการธนาคารความดี เป็นต้น

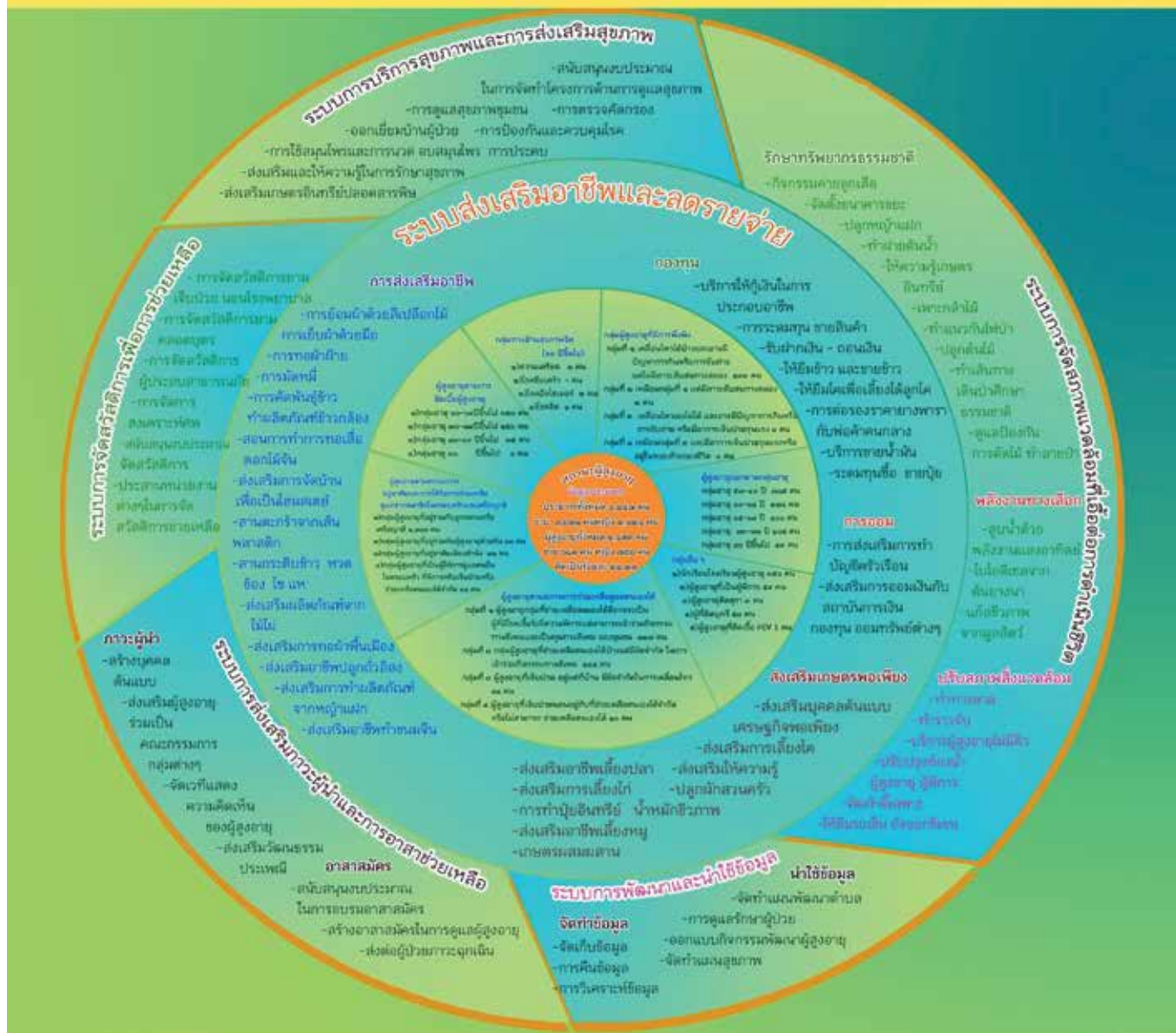
๒๖) จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาวางแผนนโยบายท้องถิ่น อย่างน้อย ๑ คน ตำบลพินาม มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทั้งเวทีการประชุมทั่วไปและการประชุมเฉพาะเรื่องสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ เป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ กรรมการกลุ่มช่วยเหลือผู้พิการ เป็นต้น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มโฮมสเตย์ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๑.๑๓.๒ แสดงทุนทางสังคมและศักยภาพรายหมู่บ้าน ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลพินาม อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

แผนภาพที่ ๑.๑๓.๓ แสดงการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
ท้องถิ่นตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ส่วนที่ ๒

โรงเรียนผู้สูงอายุและการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงเรียนหอमुख มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อมูลประชากรของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ พบว่ามีกลุ่มประชากรระดับอายุ ๖๐ปีขึ้นไป จำนวน ๑,๗๖๔ คน (ทะเบียนราษฎรตำบลดอนแก้ว, ๒๕๕๔) คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๔ ของจำนวนประชากรในตำบลดอนแก้วทั้งหมดจาก ๑๕,๒๓๔ คนโดยแบ่งเป็น ชายจำนวน ๗๙๑ คน หญิง จำนวน ๙๗๓ คน โดยมีการแบ่งประเภทผู้สูงอายุ (ADL+๖ชุดกิจกรรม+แนวทางสุขภาพ ๔ มิติ) ๔ ประเภท ที่ประกอบด้วย

ประเภท D ๑ = ผู้สูงอายุติดสังคม	จำนวน	๗๒๓	คน
ประเภท D+ = ผู้สูงอายุผู้นำการเปลี่ยนแปลง	จำนวน	๕๑๗	คน
ประเภท D ๒ = ผู้สูงอายุติดบ้าน	จำนวน	๕๐๒	คน
ประเภท D ๓ = ผู้สูงอายุติดเตียง	จำนวน	๒๒	คน

กลุ่มผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วอยู่ในกลุ่มของผู้สูงอายุที่สามารถพึ่งพาตนเองได้เข้าสู่สังคมได้สูงสุด โดยสามารถพัฒนาเป็นผู้สูงอายุผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ถึงจำนวน ๕๑๗ คน ที่อยู่ในกลุ่มปราชญ์ชุมชน ข้าราชการบำนาญ บำนาญ ที่เป็นกลุ่มทุนทางสังคมที่มีความสำคัญในระดับตำบลอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ปราชญ์ชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านภูมิปัญญา ด้านสมุนไพร ด้านการศึกษาด้านสวัสดิการสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม การอาสาสมัคร ฯลฯ กลุ่มข้าราชการบำนาญ บำนาญ (RE-RECAP ตำบลดอนแก้ว, ๒๕๕๗) ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ คือ ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อตำบลและต่อสังคม โดยกลายเป็นพลังสำคัญที่จะร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ทั้งความสามารถส่วนบุคคล ภูมิปัญญาวัฒนธรรม ให้เกิดการสืบทอด ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อไม่ให้สิ่งสำคัญได้สูญหายไปตามกาลเวลา อีกทั้งยังพบกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านที่ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม และการมีผู้สูงอายุติดเตียงที่ต้องมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการทางสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและการร่วมดูแลกันและกันได้ในสังคม

ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุคนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยโรคจิต และผู้ด้อยโอกาส ในตำบล โดยให้ความสำคัญอย่างครอบคลุมนำมาซึ่งการทำกิจกรรมร่วม และการสร้างสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เพื่อลดช่องว่างความห่างของกลุ่มคนพิเศษทั้งหมด อีกทั้งเพื่อสร้างความรักความเข้าใจ เกิดกระบวนการดูแลช่วยเหลือกันและกัน

เพื่อลดความซึมเศร้าและการคิดด้านลบต่อสังคม จนเกิดวิวัฒนาการในการรวมดูแลกลุ่มคนพิเศษในตำบลที่ตอบสนองต่อนโยบายด้านการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบล ตั้งแต่ก่อนเกิดจนถึงหลังเชิงตะกอนเพื่อให้ครอบคลุมประชากรทั้ง ๑๓ กลุ่มเป้าหมาย ด้วยการสนับสนุนให้มีการค้นหาทุนทางสังคม และเกิดกระบวนการนำใช้ทุนทางสังคม เพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลร่วมกัน โดยยึดหลักการ “ชุมชนจัดการตนเอง” อีกทั้งจากการมีวิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลที่ชัดเจน “ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ” ทำให้เกิดกระบวนการทำงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มวัย ที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขให้กับประชาชนในตำบล ภายใต้หลักสุขภาวะ ๔ มิติ (กาย จิต สังคม สติปัญญา) กล่าวคือ ความต้องการที่จะให้ประชาชนในตำบลดอนแก้วในทุกกลุ่มวัย (๐-๓ปี ๓-๕ปี ๖-๑๒ปี เยาวชน วัยทำงาน หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเชื้ ผู้ป่วยโรคจิต ผู้ป่วยเรื้อรัง คนพิการผู้ด้อยโอกาส และผู้ป่วยระยะสุดท้าย) มีสุขภาวะที่ดีทั้ง ๔ มิติ ดังนี้

๑. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น

๒. สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

๓. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลกซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความสามัคคีในชุมชน และมีสันติภาพ เป็นต้น

๔. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและชุมชน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม รวมถึงประเทศชาติ เป็นต้น

การให้ความสำคัญในการดูแลประชาชนในตำบลดังกล่าว นำมาสู่การร่วมสร้างนวัตกรรมที่มาจากประชาชนในตำบลร่วมกันดูแลปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนพิเศษ (ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม) ในชุมชนที่คนในชุมชนได้ร่วมกันนำใช้ “ช่วงก่ากิด” ที่เป็นลานความคิดของคนในตำบลในการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ และร่วมกันค้นหาวิธีการใหม่ๆ และการต่อยอดงานเดิมที่มีอยู่ในตำบลที่เป็นทุนทางสังคมเดิม รวมทั้งการให้ความสำคัญกับภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกตำบล อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลชุมชน กลุ่มอาสาสมัคร จิตอาสา กลุ่มนักพัฒนา อาวุโส วัด สถาบันการศึกษา ปราษฎ์ชุมชน กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชนต่างๆ ที่กลุ่มทุนทางสังคมที่สำคัญเหล่านี้ คือพลังชุมชนที่ได้ร่วมมือร่วมใจในการสร้างนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ผ่านโรงเรียน

ฮอมสุข โรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งสามารถร่วมจัดการปัญหาเพื่อดูแลกลุ่มผู้สูงอายุร่วมกันในตำบล ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งรวมภูมิปัญญา คลังสมองของชุมชน ในรูปแบบผู้สูงอายุผู้นำการเปลี่ยนแปลง พื้นที่สร้างสรรค์ในกลุ่มผู้สูงอายุ และแหล่งวิชาการด้านการบริการองค์ความรู้เชิงรับ รวมถึงการทำงานเชิงรุกที่มีทีมจิตอาสาในการลงพื้นที่ทำงานเชิงรุก ร่วมดูแลช่วยเหลือกันและกัน การเป็นศูนย์พึ่งได้ของผู้สูงอายุระดับตำบลที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างทันที โดยมีทั้งศูนย์ hotline การมีจิตอาสาปราชญ์ชุมชนอาวุโส นักสังคมสงเคราะห์ นักนิติกร ที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา การให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือ ค้ำครองตามหลักการสังคมสงเคราะห์ และถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งการมีหน่วยบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ที่เป็นหน่วยให้ความรู้ การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยชรา “ชราอย่างมีคุณค่า” ผ่านวิสัยทัศน์การดูแลผู้สูงอายุ คือ “ผู้สูงวัยสุขภาพดี มีศักยภาพ” ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๑. เพื่อสร้างการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชนบนฐานการนำใช้ทุนทางสังคมในการร่วมดูแล
๒. เพื่อสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับผู้สูงอายุในการสร้างองค์ความรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุใน ๔ มิติ
๓. เพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว
๔. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสร้างองค์ความรู้เฉพาะเรื่อง ด้านการจัดสวัสดิการสังคม การดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวมให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมาย และประชาชนในตำบลดอนแก้ว
๕. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และแกนนำที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสวัสดิการสังคม และการดูแลสุขภาพชุมชนในตำบลดอนแก้ว
๖. เพื่อสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน และเครือข่ายผ่านกิจกรรมของนวัตกรรม
๗. เพื่อสร้างการบูรณาการการดำเนินงานของทุกภาคส่วนในการให้บริการประชาชน แบบองค์รวม

๓. เส้นทางการทำงานและผลการดำเนินงาน

แผนภาพที่ ๒.๑.๑ แสดงเส้นทางการพัฒนาการดูแลคนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ประสบปัญหาทางสังคมตำบลคอนแก้ว

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ อย่างเป็นทางการ มีกิจกรรมในรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ การตรวจวัดความดันโลหิต ออกกำลังกาย กิจกรรมทางศาสนา การส่งเสริมอาชีพ ภายใต้ชื่อ “วันเต็มสุข” รวมถึงมีการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การร่วมดูแลกันและกันของกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในตำบลดอนแก้ว และร่วมเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการให้ความสำคัญด้านการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทำให้เกิดโครงการ กิจกรรม แผนงานด้านการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ในระยะนี้มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุ ในชุมชน เพื่อให้เป็นศูนย์บริการฟื้นฟู สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว ข้อติด กล้ามเนื้ออ่อนแรง เป็นต้น และจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพสำหรับคนพิการ และครอบครัว เป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชนในด้านการดูแล ช่วยเหลือคนพิการรวมทั้งการพัฒนางานวิชาการจนเกิดชุดความรู้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ที่มาจากการถอดบทเรียน สรุปองค์ความรู้ร่วมกับ สถาบันวิชาการ และเครือข่ายด้านการดูแลผู้สูงอายุ

ชมรมผู้สูงอายุ มีความต้องการเยี่ยม ดูแลกันเอง จึงร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว และจัดโครงการวันเต็มสุขสัญจร เพื่อเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุติดบ้านเข้าสู่สังคม เพิ่มจำนวนผู้สูงอายุติดสังคม ประกอบกับข้อมูลจาก เวทีช่วงกักตื้อความต้องการพื้นที่สร้างสรรค์ในการส่งเสริมศักยภาพ และความสามารถของผู้สูงอายุทำให้เกิดโครงการวันถักทอสายใย ร้อยดวงใจคนพิการ สานสัมพันธ์ผู้สูงวัยตำบลดอนแก้ว จากการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ได้ถอดบทเรียนการพัฒนางานที่สอดคล้องกับการจัดสวัสดิการของชุมชน โดยสถาบันวิชาการร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เกิดชุดความรู้การจัดสวัสดิการชุมชน เป็นองค์ความรู้ใหม่สะท้อนระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย และพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านการจัดสวัสดิการ เมื่อเจ็บป่วย และเสียชีวิต จึงเกิดเวที ช่วงกักตื้อ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วภายใต้ฐานคิดการดูแลช่วยเหลือกัน โดยชุมชนมีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก เมื่อเจ็บป่วย และเสียชีวิต

จากประสบการณ์การเป็นอาสา เพื่อนดูแลเพื่อน ซึ่งดูแลช่วยเหลือกันมากกว่า ๒๐ ปี ทำให้ศักยภาพของการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ยกระดับสู่การมีส่วนร่วม เช่น การมีแผนงานของชมรมผู้สูงอายุ จากการมีส่วนร่วม ของแกนนำผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เจ้าอาวาสทุกวัด ผู้ใหญ่บ้าน คณะผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ประธานชมรมผู้สูงอายุ จัดอาสารวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผ่านเวทีช่วงกักตื้อ ได้ข้อสรุปการพัฒนางานด้านการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การบริการ และดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ การสนับสนุนด้านสังคม เช่น สวัสดิการ ประเพณีวัฒนธรรม ส่งเสริมภูมิปัญญา โดยการบูรณาการงานของหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและเอกชน รวมถึงกลุ่มทางสังคมในชุมชน จึงเปิดพื้นที่เพื่อเป็นกระแสการให้ความสำคัญกับ การขับเคลื่อนการดูแลผู้สูงอายุ ภายใต้กิจกรรม

“วันเดิมสุข” ที่ดำเนินกิจกรรมทุกวันพฤหัสบดี โดยมีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจทำกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกาย การฝึกอาชีพเป็นต้น และกิจกรรมวันเดิมสุขสัญจร หมุนเวียนทำกิจกรรมรายหมู่บ้าน ทำให้ผู้สูงอายุมีการเข้าถึงการแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างเพื่อน แก่นนำได้เยี่ยมให้กำลังใจกัน และพบว่าตำบลดอนแก้วมีทุนทางสังคมที่หลากหลาย โดยเฉพาะผู้ที่มีจิตอาสาเพื่อกิจกรรมส่วนรวม รวมถึงกลุ่มทางสังคมที่มีงานที่เอื้อต่อการดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ แก่นนำในตำบลได้รวมกลุ่ม ไปเรียนรู้การจัดโรงเรียนผู้สูงอายุ ในตำบลต้นแบบ และเวทีชั่งน้ำหนัก ผู้สูงอายุดอนแก้ว ได้ยกระดับงาน กิจกรรมของกลุ่มชมรม ที่ดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุภายใต้ วันเดิมสุข พัฒนาเป็นหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วกำหนดแนวทางการทำงานใน ๓ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การจัดตั้ง “โรงเรียนฮอมสุข” โรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลดอนแก้ว ที่มีกลยุทธ์การดูแลผู้สูงอายุติดสังคม ด้วย ๖ ชุดกิจกรรมได้แก่ การพัฒนาศักยภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสูงอายุ การพัฒนาการบริการ การพัฒนาระบบข้อมูล และการนำใช้ การจัดตั้งกองทุนและการพัฒนา

ตามแนวทางสุขภาวะ ๔ มิติ (กาย จิต สังคม สติปัญญา) ผ่านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อทำงานร่วมกัน

รูปแบบที่ ๒ การจัดทำโรงเรียนฮอมสุขสัญจร เพื่อสร้างกลยุทธ์การดูแลผู้สูงอายุติดบ้าน ทั้งในโครงการบริการทางสังคม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุติดสังคมจากกลุ่มติดบ้าน

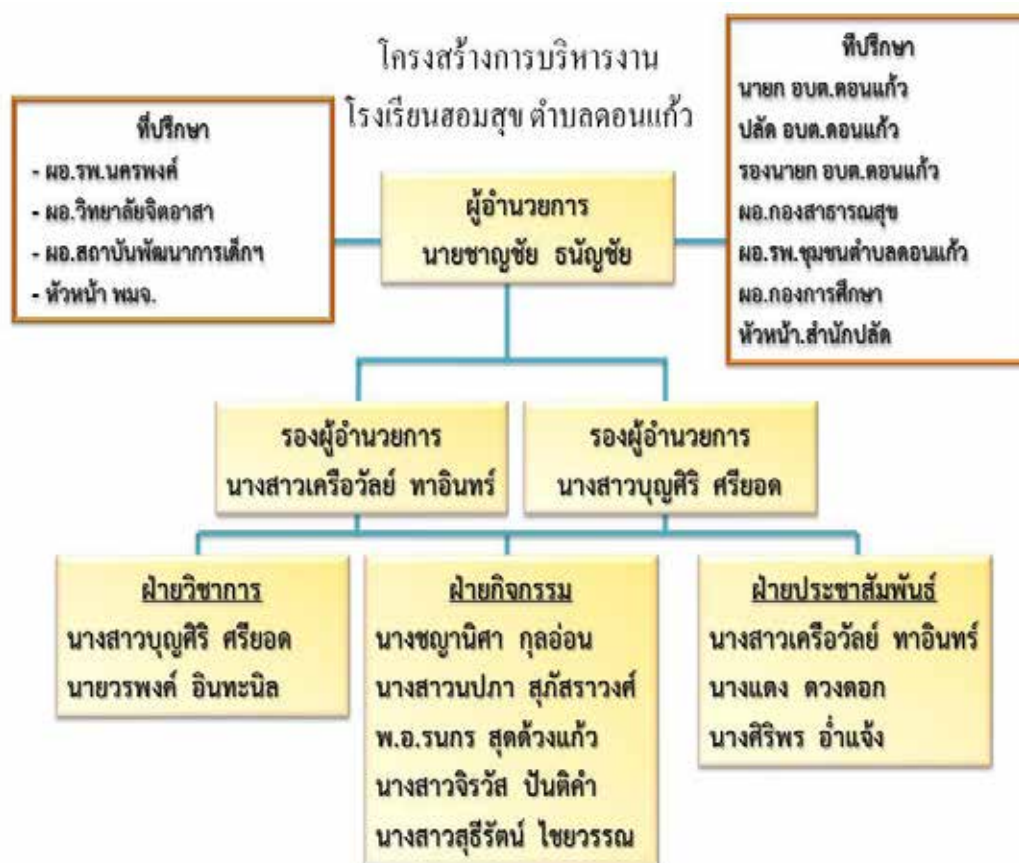
รูปแบบที่ ๓ การสร้างและพัฒนาอาสาสมัครในรูปแบบวิทยาลัยจิตอาสา นักบริบาลชุมชน (Caregiver) อสมช. เพื่อสร้างคนอาสาทุกกลุ่มวัยในตำบล เพื่อร่วมดูแลผู้สูงอายุเชิงรุกในชุมชนกับกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียงและผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบล

จากวิวัฒนาการสู่การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้สูงอายุยกระดับการเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ “โรงเรียนฮอมสุข ตำบลดอนแก้ว” ในปีพ.ศ.๒๕๕๖ในหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้นในครั้งแรกจำนวน ๘๐ คน เมื่อผ่านการเรียนรู้เข้าสู่ปีที่ ๒ ของหลักสูตรทำให้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๑๐๒ คน ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ มีนักเรียนเพิ่มขึ้นทั้งหมด ๑๑๒ คน และจากการสำรวจข้อมูลล่าสุด ในปีพ.ศ.๒๕๕๙ มีจำนวนรวมทั้งหมด ๑๒๓ คน โดยเป็นผู้สูงอายุที่เป็นมาจากทุกหมู่บ้านในตำบลดอนแก้ว

๔. องค์ประกอบโรงเรียนผู้สูงอายุ

๑) คณะกรรมการโรงเรียนหอสมสุขภาวะ โรงเรียนหอสมสุขตำบลคอนแก้ว มีโครงสร้างคณะกรรมการทำงานจำนวน ๒ ชุด ประกอบด้วย

๑.๑ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนหอสมสุข ทำหน้าที่หลักในการบริหารจัดการในภาพรวม การทำงานการขับเคลื่อนการพัฒนา การระดมทุน เป็นที่ปรึกษาในการทำงานและการจัดกิจกรรมของโรงเรียนหอสมสุข เป็นต้น แสดงโครงสร้างคณะกรรมการ ดังแผนภาพที่ ๒.๑.๓

แผนภาพที่ ๒.๑.๓ โครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนหอสมสุข

๑.๒ คณะกรรมการโรงเรียนหอสมสุข ได้จากการเลือกตั้ง ของนักเรียนในโรงเรียนหอสมสุข โดยผู้ที่มีคะแนนสูงสุด จะได้รับตำแหน่งประธานกรรมการ ทำหน้าที่ในการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารจัดการงบประมาณ การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์การทำงาน การประสานงานและสื่อสารกับกลุ่มภายในตำบล เป็นต้น ดังแสดงโครงสร้างกรรมการในแผนภาพที่ ๒.๑.๔

โครงสร้างคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนหอमुख ตำบลคอนแก้ว

แผนภาพที่ ๒.๑.๔ โครงสร้างคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนหอमुख

๕. หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุภายใต้ฐานคิดสุขภาวะ ๔ มิติ ที่ประกอบด้วย การสร้างความสุขทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางสติปัญญา ตามวิสัยทัศน์ของการดูแลผู้สูงอายุในตำบลคอนแก้วที่กล่าวว่า “ผู้สูงวัยคอนแก้ว สุขภาวะดี มีศักยภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาตำบล คอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ ที่ต้องมีความสุข ๔ เรื่องได้แก่ การมีความสุขทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจ และทางสติปัญญา ได้จัดการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดี และมีการจัดการเรียนรู้ ครั้งละ ๔ วิชาหลักได้แก่ วิชาธรรมะบำบัด สุขภาวะบำบัด และสวัสดิการบำบัด ส่วนเนื้อหาวิชาย่อยในแต่ละวิชาหลัก จะกำหนดเป็นครั้งๆ ไป และการเรียนการสอนนำใช้เทคนิคการเรียนการสอนแบบกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนสัปดาห์ตามวัดต่างๆ ใน ๒ เดือนต่อครั้ง รวมทั้งการเรียนรู้อาชีพของตนเองด้วยการจัดสวัสดิการ เพื่อตนเอง และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามพื้นที่ โดยไปแลกเปลี่ยนและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนตำบลใกล้เคียง ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภาพรวม ของหลักการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ มีฐานจาก ๖ ชุดกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของ รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิษฐา นันทบุตร มีรายละเอียดดังนี้

๑. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง มีเป้าหมายอย่างน้อย ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑.๑ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านองค์ความรู้วิชาการ สิทธิสวัสดิการ สุขภาพอนามัย ผ่านการให้การศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และ ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ตามแนวทางสุขภาวะ ทั้ง ๔ มิติ กาย จิต สังคม สติ ปัญญา รวมทั้งการส่งเสริมเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา เพื่อเกิดการถ่ายทอดศิลป วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ กลุ่มอาสาสมัครดอนแก้วสร้างสุข ผ่านการอบรมด้านการถ่ายทอด การสื่อสาร และการให้ความรู้เรื่องการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ

๑.๓ ครูผู้สอนในโรงเรียนซึ่งเป็น พระ พยาบาลวิชาชีพ แพทย์ นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ ราชบัณฑิตในพื้นที่เมือง สมุนไพร แพทย์แผนไทย อาหาร ช่างซ่อม เป็นต้น ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน ดูงานในพื้นที่ต้นแบบ การประชุมแลกเปลี่ยนเพื่อกำหนดแนวทางการหลักสูตร การเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

๑.๔ คณะทำงาน ผ่านการอบรมด้านการบริหารจัดการโรงเรียน รวมทั้งการประชุมร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดแนวทางร่วมการทำงานแบบบูรณาการบนการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลเป็นสำคัญ

๒. การพัฒนาสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ๓ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การสอน กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการ โดยพื้นที่จัดการเรียน การสอนเป็นพื้นที่ผู้สูงอายุคุ้นเคย เงียบสงบ เป็นสัดส่วน คนสอนเป็นผู้ที่ผู้สูงอายุให้การยอมรับ และผู้จัดช่วยเหลือเป็นกันเอง เป็นต้น ๒) การจัดสิ่งแวดลอมที่เอื้อ เช่น อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ที่มีความมั่นคง มีทางลาด รวบรวมในห้อง เป็นต้น ๓) การได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้จากเพื่อนผู้สูงอายุอาสา อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น

๓. การพัฒนาระบบบริการ ประกอบด้วย ๒ ลักษณะการบริการ ได้แก่ ๑) การบริการเชิงรับ ผ่านโรงเรียนฮอมสุข โดยมีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้วผ่านรูปแบบผสมผสานแนวใหม่ ๒) การบริการเชิงรุก มี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบริการกิจกรรมของโรงเรียน สัปดาห์ไปตามหมู่บ้าน โดยมีสถานที่เป็นวัด เพื่อกกระตุ้น สนับสนุนให้ผู้สูงอายุติดบ้านออกมาร่วมกิจกรรมได้ โดยการช่วยเหลือของชุมชน และ บริการกองทุนสร้างสุข ในการติดตามเยี่ยมสมาชิก เมื่อเจ็บป่วย เข้าโรงพยาบาล และเจ็บป่วยอยู่บ้าน ซึ่งมีการป่วยในวันจัดกิจกรรม

๔. การจัดตั้งกองทุนหรือสวัสดิการ มีการจัดการตนเอง ดังนี้ ๑) มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการโรงเรียนโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำหน้าที่พี่เลี้ยงหนุนเสริมการทำงาน และการสร้างองค์ความรู้ให้กับกลุ่ม รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนสร้างสุขในระดับตำบลต่อไป ๒) มีกฎ ระเบียบ ข้อตกลง เงื่อนไขที่มาจากการวางแผนร่วมกันของประชาชนในตำบลเพื่อสร้างความเป็นเจ้าของบนการยอมรับร่วมกันของประชาชนในชุมชน และสมาชิกกองทุน ๓) การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกผู้สูงอายุต้องมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขการช่วยเหลือตามความเหมาะสมของกลุ่มและผ่านเวทีชั่งกาก็ีร่วมกันของกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

๕. การพัฒนาและนำใช้ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่มาจากแหล่งจัดเก็บต่างๆ ที่นำไปใช้ในระบบข้อมูลตำบล เช่น ทะเบียนประวัติผู้สูงอายุในโรงเรียน เพื่อสามารถนำมาสร้างแผนงาน กิจกรรม โครงการ เพื่อนำสู่การนำใช้ข้อมูลที่ผ่านมาการมีส่วนร่วมในกระบวนการ “ช่วงกาก็ี” ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ มีฐานข้อมูลอ้างอิง เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนได้

๖. การพัฒนากติกา ข้อตกลงนโยบายสาธารณะ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนให้ความสำคัญเรื่อง การสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุ ผ่านการดูแลกันและกันของชุมชนเอง จนนำไปสู่การสร้างนโยบาย สาธารณะในพื้นที่เรื่องการช่วยเหลือ และการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ตามศักยภาพ อีกทั้งการส่งเสริมและยก ระดับให้เป็นนโยบายสาธารณะร่วมกับตำบลเครือข่าย รวมทั้งระดับเครือข่ายผู้สูงอายุต่อไป

๖. ขอบเขตเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน

มีขอบเขตเนื้อหา การเรียน การสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ครอบคลุมกลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุ ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ แสดงภาพรวมในภาพที่ ๒.๑.๕

แผนภาพที่ ๒.๑.๕ ภาพรวมขอบเขตของเนื้อหาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

๖.๑ องค์ประกอบของเนื้อหาในการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ วิชาเตรียมตัวก่อนสูงวัย สำหรับกลุ่มอายุ ๕๕-๕๙ ปี เปิดรับรุ่นละ ๕๐ คน เพื่อวางแผนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ ๒ วิชาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดรับนักเรียนไม่จำกัดอายุมีตารางการเรียนรู้ตารางเรียนของโรงเรียนหอมสุขในแผนภาพที่ ๒.๑.๖

ตารางเรียนประจำวันโรงเรียนหอมสุข ตำบลคอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่

เวลา วัน	ชั่วโมง/คาบที่				
	๑	๒	๓	๔	๕
	๐๘.๐๐-๐๘.๓๐	๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น.	๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น.	๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.	๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.
พฤหัสบดี	กิจกรรมเพื่อสุขภาพ (ตรวจสุขภาพเบื้องต้น)	วิชาสุขภาพะบบัด	วิชาสวัสดิการบำบัด	วิชากิจกรรมบำบัด	งานสัมพันธ์ผู้สูงวัย "ห่อข้าวมากินด้วยกัน"
	(อาสาสมัคร-จิตอาสา)				
	วิชาธรรมะบำบัด	(บทสวดมนต์+บท)	(พระพรหมวิหาร/กองสวัสดิการ)	(บทสวดมนต์+บท)	
	พระสงฆ์ในตำบล			จิตอาสา	
หมายเหตุ : การเดินทางของผู้สูงอายุโดยรถ รับ-ส่ง บริการฟรี และการตรวจสุขภาพด้วยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขและกลุ่มจิตอาสา					
แจ้งกลุ่มผู้สูงอายุนำอาหารมาทานร่วมกันทุกวันพฤหัสบดี					

แผนภาพที่ ๒.๑.๖ ตารางเรียนประจำโรงเรียนผู้สูงอายุ(หอมสุข)

และรายละเอียดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนตามตารางเรียน ดังแสดงในตารางที่ ๒.๑.๑

ตารางที่ ๒.๑.๑ เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ใน โรงเรียนฮอมสุข

วิชา	เนื้อหา	คนสอน/ความเชี่ยวชาญ
๑. ธรรมะบำบัด	- ฟังพระธรรมเทศนา คติ คำสอน - นั่งสมาธิ - เรียนรู้ด้านพิธีกรรม ศาสนาวันสำคัญต่างๆ - ธรรมะสัญจร - จูงหลานเข้าวัด (สานสัมพันธ์) สูงวัย	- พระสงฆ์ตามวัดต่างๆ ในตำบลดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านการเทศนา ตามหลักศาสนา - ปราชญ์ด้านศาสนา เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม
๒. สุขภาวะบำบัด	๑. สุขภาวะทางกาย - การตรวจสุขภาพเบื้องต้น - การดูแลสุขภาพกายตามโรค (เช่น ทดสอบข้อเข้าเสื่อม การเดินเร็ว การทรงตัว) - ออกกำลังกาย - สุขอนามัย - การตรวจฟัน(ทันตกรรม) - โภชนาการบำบัด - กายภาพบำบัด - การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม - นวดบำบัด - ความรู้เรื่องโรคต่างๆ ในผู้สูงอายุ อายุและโรคตามฤดูกาล	๑. แพทย์ จาก คณะแพทย์ศาสตร์ คณะทันตแพทย์ศาสตร์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ สอนตามความเชี่ยวชาญ เช่น เชี่ยวชาญด้านโรคในช่องปาก ๒. พยาบาลวิชาชีพ จากโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีเชียงใหม่ คณะพยาบาลมช. รพ.นครพิงค์รพ.นครพิงค์ สอนการดูแลสุขภาพ และคำแนะนำการเฝ้าระวังโรค ๓. เภสัชกรนักกายภาพบำบัด จากโรงพยาบาลนครพิงค์ สอนการใช้ยา การบริหารข้อ การป้องกันข้อติด เป็นต้น ๔. ปราชญ์ชุมชนในตำบล สอนด้านการนวด และความรู้เรื่องสมุนไพร ๕. พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เชียงใหม่ สอนการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ๖. อาสาสมัครสร้างสุข สอน การตรวจสุขภาพเบื้องต้น เฝ้าระวัง ประสานงาน นำออกกกำลังกาย พี่เลี้ยงร่วมดูแล

วิชา	เนื้อหา	คนสอน/ความเชี่ยวชาญ
	๒. สุขภาวะบำบัดทางจิตใจ - หัวเราะบำบัด - โยคะ - หมอนวดน้อย - กิจกรรมสานสายใยวัยใส ผู้สูงอายุ - หลานมาหาอู๋ย (เยาวชนพันธุ์ดี) - กิจกรรมการทอด	๑. พยาบาลวิชาชีพ รพช. ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านการดูแลสภาพจิตใจ ๒. วิทยากรกระบวนการ กองสวัสดิการสังคม เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมนันทนาการ ๓. พลเมืองเยาวชนอาสา เชี่ยวชาญด้านการทำกิจกรรม การนวด บำบัดจิตใจ ๔. จิตแพทย์ เชี่ยวชาญ กิจกรรมบำบัดทางจิตใจ ๕. อาสาดอนแก้วสร้างสุข เชี่ยวชาญ เรื่องการให้คำปรึกษา คำแนะนำ การช่วยเหลือ
	๓. สุขภาวะทางสังคม - กิจกรรมการพูดหน้าชั้นเรียน - ทักษะศึกษาในพื้นที่สำคัญ - แลกเปลี่ยนกับเพื่อนตำบลเครือข่าย - เวทีช่วงก้ากิด ฮอมสุข - กิจกรรมถักทอสายใย ๙ - อู๋ยสอนหลาน	๑. วิทยากรกระบวนการ กองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม วางแผน การเข้าสู่สังคมในกลุ่ม ผู้สูงอายุ ๒. พยาบาลวิชาชีพ รพ.นครพิงค์ เชี่ยวชาญด้านทักษะทางสังคม ๓. วิทยาลัยพยาบาล เชี่ยวชาญด้านการดูแลทักษะการเข้าสู่สังคม ๔. อาสาดอนแก้วสร้างสุข เชี่ยวชาญ ด้านการเป็นครูและพี่เลี้ยงในกิจกรรมบำบัด
	๔. สุขภาวะทางสติปัญญา - กิจกรรมบำบัดเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม - การนับนิ้ว - ท่องสูตรคูณ ท่อง ก-ฮ A-Z - ไฟเพื่อการศึกษา - คัดชื่อ-สกุล เขียนประวัติตนเอง - อบรมการป้องกันภาวะสมองเสื่อม - ร้องคาราโอเกะโดยไม่ดูเนื้อเพลง - การท่องสุภาษิต คำพังเพย	๑. จิตแพทย์ โรงพยาบาลลำพูน ๒. พยาบาลวิชาชีพ รพ.นครพิงค์ เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมการพัฒนาสมองเสื่อมในกลุ่มผู้สูงอายุ การป้องกัน และแบบทดสอบ แบบประเมิน ๓. ทีมกระบวนการ กองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมบำบัดด้วยเทคนิคการสอน ท่อง จำ สังเกต ๔. อาสาดอนแก้วสร้างสุข เชี่ยวชาญ เรื่องการนำการแสดง และคาราโอเกะ

วิชา	เนื้อหา	คนสอน/ความเชี่ยวชาญ
๓. สวัสดิการบำนาญ	๑. พระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ความรุนแรง ๒. สิทธิสวัสดิการในกลุ่มผู้สูงอายุ ๓. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงวัย(สังคมผู้สูงอายุ) ๔. การเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีกับกลุ่มผู้สูงอายุ ๕. การวางแผนการออมเพื่ออนาคต ๖. ธนาคารกายอุปกรณ์	๑. กองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้าน องค์ความรู้สิทธิ สวัสดิการการวางแผนการออม ในกลุ่ม ผส. ๒. นิติกร สำนักปลัด อบต.ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๓. เจ้าหน้าที่ IT เชี่ยวชาญด้านการให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยี ๔. นักกายภาพบำบัด รพ.นครพิงค์ ๕. เจ้าหน้าที่ รพช.ดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านการแนะนำกายอุปกรณ์ วิธีการใช้ และการดูแลอุปกรณ์ ๖. อาสาสมัครด้านสร้างสุข เชี่ยวชาญ ด้านการให้คำแนะนำด้านกองทุนจิตอาสา ตำบล
๔. กิจกรรมบำบัด	๑. ทำลูกประคบสมุนไพร ๒. ฝึกอาชีพ เช่น ร้อยลูกปัด ตัดตุ๊กตาบายศรี ถักกระเป๋าทักเชือกเมคาแม่ ทำขนม ทำหน้ากากอนามัยจากผ้า ๓. ดนตรีบำบัด (การละเล่น การฟ้อนรำ รำวงย้อนยุค ฟ้อนเล็บ) ๔. การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ๕. ร้องคาราโอเกะ	๑. สถาบันพัฒนาการเด็กรชนครินทร์ เชี่ยวชาญด้านกิจกรรม ละครบำบัดในกลุ่ม คนพิการ และ ผส. ๒. ปราชญ์ชุมชน สอน ด้านอาชีพด้านศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีพื้นบ้านด้านเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชุมชน (สมุนไพรตัวอักษรพื้นเมือง) เชี่ยวชาญด้าน ภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชน ๓. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เชี่ยวชาญด้านการทำอาหาร และงานฝีมือ ๔. กศน.ตำบลดอนแก้ว เชี่ยวชาญด้านงานฝีมือ ๕. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เชี่ยวชาญด้านการจัดการขยะและการจัดการ สิ่งแวดล้อม ๖. กองสวัสดิการสังคม เชี่ยวชาญด้านกิจกรรม ๗. อาสาสมัครด้านสร้างสุข เชี่ยวชาญ การนำกิจกรรมบำบัดตามความสามารถ

ส่วนที่ ๓ หลักสูตรการเตรียมตัวก่อนตายเปิดรับรุ่นละ ๖๐ คน เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการวางแผนการในอนาคตเพื่อครอบครัว มีกิจกรรมการเรียนรู้ ๒ ส่วน ได้แก่ ๑) สมุดพินัยกรรม (การวางแผนการเงิน การจัดการเมื่อเข้าสู่ภาวะฉุกเฉิน เช่น หมดสติดโรคความตาย การจัดการศพ และการเตรียมพื้นที่ในงานศพ การสะท้อนความต้องการของผู้เสียชีวิตต่อครอบครัว) ๒) ฝึกกำหนดจิต ตั้งสติ เจริญภาวนา

ส่วนที่ ๔ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสวัสดิการ เพื่อการจัดการตนเองของนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียน โดยมีกระบวนการจัดการ และการดำเนินการใน ๓ กองทุน ที่มีการบริหารจัดการเองโดยคณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑) กองทุนฮอมสุข มีการจัดการโดยคณะกรรมการโรงเรียน และชี้แจงสถานะทางการเงินทุก ๖ เดือน โดยมีการระดมทุนจากนักเรียนผู้สูงอายุ คนละ ๒๐ บาทต่อเดือน นำมาจัดสวัสดิการ ดูแลกัน เมื่อป่วย และเสียชีวิต ดังนี้

๑.๑ เมื่อเจ็บป่วย โดยมีการลาป่วยจากหลายช่องทาง เช่น จดหมาย โทรศัพท์ เพื่อน บอก line facebook คณะกรรมการโรงเรียน จะจัดของเยี่ยมที่เป็นอาหาร ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ เหมาะกับโรค ที่เจ็บป่วย ในวงเงิน ๓๐๐ บาท

๑.๒ เมื่อเสียชีวิต มอบเงินช่วยเหลือครอบครัวนักเรียนผู้สูงอายุที่เสียชีวิต เป็นเงิน ๓๐๐๐ บาท พร้อมพวงหรีด โดยคณะกรรมการ จะนำไปช่วยเหลือค่าบริการและมอบให้กับญาติพี่น้อง ครอบครัวของผู้เสียชีวิต

๒) กองทุนฮอมสุขเพื่อสาธารณะ การระดมทุนมาจากการร่วมทำบุญในวชิราธรรมะบำบัด เพื่อถวายกันเทศกับพระสงฆ์ที่เป็นครู พระสงฆ์บางท่านไม่รับปัจจัย และมอบเข้าสู่กองทุนโรงเรียน ผู้สูงอายุทำให้เกิดการนำปัจจัย(เงิน) มาสู่การสร้างสุขให้กับงานอันเป็นสาธารณะของตำบลต่อไป กติกาการใช้เงินกองทุน โดยมีข้อตกลงในการจ่ายเงินแต่ละครั้งโดยคณะกรรมการ การจัดการเงิน คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย ผู้นำจำนวน ๓ คน ร่วมเปิดบัญชี และดูแลการเงินเพื่อชี้แจงค่าใช้จ่ายในรายครั้ง ซึ่งจะชี้แจงผลการดำเนินการทุก ๖ เดือน ผ่านเวทีช่วงทำกััดโรงเรียนฮอมสุข

๓) กองทุนเรียนครั้งละ ๑ บาท วัตถุประสงค์เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอน ตามความต้องการในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการของผู้สูงอายุร่วมกันในเวทีข้างกััดแผนงานโรงเรียนฮอมสุขในแต่ละปีร่วมกันต่อไป

๖.๒ กลุ่มเป้าหมาย เปิดกว้างสำหรับประชาชนในตำบลที่มีความต้องการและความสนใจเข้าร่วมเรียนรู้ในหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียน โดยในปัจจุบันมีนักเรียนที่มีอายุน้อยที่สุด ๕๐ ปี และมากที่สุด ๘๖ ปีมาเรียนร่วมกัน

๖.๓ สถานที่โรงเรียนฮอมสุขตำบลดอนแก้วมีสถานที่เพื่อดำเนินการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของการเรียน ดังนี้

๑. ใช้ศาลาอเนกประสงค์ภายในสำนักสงฆ์สันเหมืองเป็นที่เรียนประจำทุกวันพฤหัสบดี
๒. ใช้ศาลาอเนกประสงค์ภายในวัดต่างๆ ในตำบลดอนแก้วจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ๑) วัดบ่อปู้ หมู่ที่ ๑ ๒) วัดดอนแก้ว หมู่ที่ ๒ ๓) วัดโสมนาราม หมู่ที่ ๓ ๔) วัดปิยาราม หมู่ที่ ๔ ๕) วัดพระนอน หมู่ที่ ๕ ในตำบลเพื่อจัดกิจกรรมโรงเรียนสัจจกร
๓. ใช้อาคารห้องประชุมทั้งของ อบต.ดอนแก้ว หรือห้องประชุมของหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรม โครงการฝึกอบรมต่างๆ กับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามความจำเป็น

๖.๔ ช่วงเวลาดำเนินการ

- ๑) กรณีโรงเรียนฮอมสุข จัดการเรียน การสอน ทุกวันพฤหัสบดีในเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รวม ๕ ชั่วโมงต่อครั้ง
- ๒) กรณีโรงเรียนสัจจกร จัดหมุนกันไป สองเดือนต่อครั้ง
- ๓) กรณีการเตรียมตัวตาย และการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุของกลุ่มเตรียม ปีละ ๑ ครั้ง

๖.๕ การเดินทางของนักเรียนผู้สูงอายุเดินทางมาโรงเรียนได้ ๒ ช่องทาง คือ

๑. เดินทางมาเอง โดยรถส่วนตัว หรือบุคคลในครอบครัวมาส่ง หรือร่วมเดินทางมากับเพื่อน
 ๒. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว จัดรถบริการรับ ส่ง นักเรียนผู้สูงอายุตามหมู่บ้าน แบ่งเป็น ๒ สายดังนี้
- ๒.๑ สายเหนือ บริการรับ ส่ง นักเรียนผู้สูงอายุ ในหมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๔
 - ๒.๒ สายใต้ บริการ รับ ส่ง นักเรียนผู้สูงอายุ ในหมู่ที่ ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐

๖.๖ การจัดอาหารนักเรียนผู้สูงอายุ เตรียมอาหาร มารับประทานร่วมกันทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการตนเองได้ และเผื่อแผ่สำหรับเพื่อน และครูผู้สอนด้วย

๖.๗ การแต่งกายมีการกำหนดเครื่องแต่งกาย เป็นเครื่องแบบที่เป็นชุดพื้นเมืองรูปแบบและสี โหวตเลือกโดยนักเรียนผู้สูงอายุ จะใช้เวทีช่วงกำกับ โหวตเลือกสี ซึ่งงบประมาณจัดซื้อจากการทอดผ้าป่า รับบริจาค และเงินออมของผู้สูงอายุเวลามาร่วมกิจกรรม

๖.๘ การสำเร็จการศึกษาเนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรการเรียนรู้อัตนวิสัยชีวิต ทำให้การสำเร็จการศึกษาของผู้สูงอายุ เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ

๖.๙ คุณสมบัติผู้สอน

๑. เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีความรู้เฉพาะด้าน
๒. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การเรียนการสอน
๓. เป็นผู้มีความอดทนร่วมใจในการดูแลผู้สูงอายุ
๔. เป็นภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาด้านการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน

๖.๑๐ คุณสมบัติผู้เรียน

เป็นผู้มีความสนใจในการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่จำกัดอายุโดยไม่มีการกำหนดขอบเขตจำนวนของผู้มาเรียน เนื่องจากเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงจัดบริการพิเศษในการเข้าศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัย

๗. ผู้ดำเนินการหลักและผู้ดำเนินการร่วมในการจัดทำหลักสูตร

ผู้รับผิดชอบหลัก ชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว ร่วมกับ อบต.ดอนแก้ว ร่วมจัดตั้งโรงเรียน โดยมีการบริหารจัดการโดยภาคประชาชนในกลุ่มผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว ประกอบกับการบูรณาการทำงานในกิจกรรมโรงเรียนฮอมสุขเข้าสู่งานประจำของ อบต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ โดยมีงานกองสวัสดิการสังคมเป็นผู้ดูแลหลัก ร่วมกับกองสาธารณสุข กองช่าง และ โรงพยาบาลชุมชนเป็นผู้หนุนเสริมกิจกรรมตามลักษณะกิจกรรม โครงการและการร้องขอ

แนวทางการพิจารณาคัดเลือกครูผู้สอนพิจารณาจากภาคีเครือข่ายในตำบลที่มีการทำงานร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง เชื่อถือได้ มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานกับผู้สูงอายุในตำบลร่วมกัน

ตารางที่ ๒.๑.๒ หน่วยงานที่เข้าร่วมทำหลักสูตรผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว ประกอบด้วย

หน่วยงาน	ภารกิจงานเชิงบูรณาการ
อบต.ดอนแก้ว(กองสวัสดิการกองช่าง กองสาธารณสุขโรงพยาบาลชุมชน)	ทีมนักวิชาการ ทำหน้าที่จัดทำหลักสูตร ครูผู้สอนในรายวิชานูรณางาน เข้ากับกองสวัสดิการสังคม อบต.ดอนแก้ว
รพ.นครพิงค์	ครูผู้สอนในวิชาและร่วมออกแบบการเรียนรู้ตามวิชาที่ได้รับมอบหมาย
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	ครูผู้สอนในวิชาและร่วมออกแบบการเรียนรู้ตามวิชาที่ได้รับมอบหมาย
การศึกษานอกกระบบตำบลดอนแก้ว	ครูผู้สอนในวิชาและร่วมออกแบบการเรียนรู้ตามวิชาที่ได้รับมอบหมาย
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ครูผู้สอนในวิชาและร่วมออกแบบการเรียนรู้ตามวิชาที่ได้รับมอบหมาย
คณะทันตแพทย์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	ครูผู้สอนในวิชาในกิจกรรมรายปีของโรงเรียน
ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานเชียงใหม่	ครูผู้สอนในวิชาในกิจกรรมรายปีของโรงเรียน
สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์	สนับสนุนกายอุปกรณ์ในการบริการผู้สูงอายุในโรงเรียน
กลุ่มปราชญ์ชุมชนในตำบล (นวดแผนไทย กระจาดล้านนา กิจกรรมสร้างสรรค์ ดนตรีพื้นเมือง งานฝีมือ)	ครูผู้สอนรายวิชาประจำเดือน
กลุ่มอาสาสมัครสร้างสุข	ครูพี่เลี้ยงร่วมดูแล สอน ในรายวิชาประจำวัน
พระสงฆ์	ครูผู้สอนรายวิชาประจำหลักสูตรวิชาธรรมะ และสุขภาวะทางจิต และปัญญา

๘. ปัญหาในการดำเนินการ

การจัดทำหลักสูตรในช่วงแรกโดยทีมวิชาการได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร ๑ ปี และ ๓ ปี เพื่อนำใช้กับ โรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล โดยไม่ได้นำหลักสูตรสู่การทดลองนำใช้ ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคอนแก้ว

วิธีการจัดการ ดำเนินการประเมินการเรียนการสอน จากนักเรียน ทำให้พบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นและนำไปใช้ไม่อยู่บนความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลเกิดการสะท้อนความคิดผ่านเวทีช่วงกักตักในความต้องการเรียนรู้ที่มากกว่าการมาเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยขอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่จำกัดการเรียนรู้ โดยต้องการมาโรงเรียนเพื่อพบปะและพูดคุยกับเพื่อน เพื่อให้เกิดความผ่อนคลายความเหงา การเข้าสังคม การเรียนรู้ความเท่าทันปัญหาที่ตามมาในกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและสร้างแนวทางที่เหมาะสมบนความต้องการของผู้สูงอายุ โดยนำมาซึ่งการทำงานร่วมกันต่อไป

๙. แนวทางการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนและการนำใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

มีการประเมินผล ใน ๓ ระดับ

๑. ประเมินผลรายวัน ที่มีการเรียนการสอนเพื่อเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพ
๒. ประเมินผลราย ๖ เดือน
๓. ประเมินผลราย ๑ ปี

๑๐. ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการก้าว

การดูแลผู้สูงอายุเกิดมาจากการให้ความสำคัญกับฐานข้อมูลปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลคอนแก้วเป็นพื้นฐานการทำงานที่สำคัญ ประกอบกับการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมกับผู้สูงอายุตำบลคอนแก้ว เช่น ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตจากการเป็นสังคมชนบท ไปสู่ความเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สังคมมีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัว ผู้สูงอายุถูกทำร้าย ขาดการดูแล ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพัง ส่งผลต่อสุขภาพกายและปัญหาสุขภาพจิต เจ็บป่วยง่าย สุขภาพไม่แข็งแรง ตกอยู่ในภาวะความเครียด ภาวะซึมเศร้า และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากตำบลคอนแก้วก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการจัดการเนื่องจากอยู่ภายนอกตำบล ดังนั้นกระบวนการของการจัดการและการพัฒนาจึงต้องใช้แนวทางการจัดการ และระดมพลังการจัดการจากทุนและศักยภาพที่มีอยู่ในตำบลร่วมกัน ทำให้ที่ผ่านมาในการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้วแบบครอบคลุมตามประเภทผู้สูงอายุได้เกิดปัจจัยเงื่อนไขการพัฒนาเพื่อนำทางสู่ความชัดเจนในการดูแลผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้ว ดังนี้

๑๐.๑. การพัฒนาและสร้างขยายกลุ่มคนจิตอาสาในตำบลดอนแก้ว ซึ่งเป็นการพัฒนาอาสาสมัครในตำบลกลุ่มเดิมที่เป็นบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลเฉพาะด้านเพื่อให้เกิดการทำงาน และการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการแบบมืออาชีพ ประกอบกับการให้ความสำคัญของการเพิ่มขยายกลุ่มจิตอาสาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัยจึงทำให้เกิดกลุ่มจิตอาสาหน้าใหม่ทั้งในระดับ พลเมืองจิตอาสาเยาวชน จิตอาสาวัยทำงาน และจิตอาสาผู้สูงอายุ โดยในการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในตำบลมีการนำใช้จิตอาสาร่วมดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาจิตอาสาผู้สูงวัยให้เกิดระบบการดูแลกันและภายในกลุ่ม รวมทั้งการส่งเสริม ยกย่องกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ให้เกิดการนำศักยภาพและความสามารถเข้ามาใช้เพื่อสร้างประโยชน์ในชุมชน และให้การยกย่องเป็นบุคคลต้นแบบสาขาผู้สูงวัยสุขภาพดี มีศักยภาพในโครงการคนดีศรีดอนแก้วต่อไป

๑๐.๒. การนำใช้ระบบฐานข้อมูลในการสร้างและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว ตำบลดอนแก้วให้ความสำคัญกับฐานข้อมูลทุกชนิดในตำบลในการนำใช้เพื่อทบทวนสร้างแผนงานในการทำงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุในตำบล ทั้งในระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP, RECAP) ฐานข้อมูลอบต. (จปฐ เบี้ยยังชีพ ผู้ประสบปัญหาสังคม แผนตำบล GIS) ฐานข้อมูลรพ.นครพิงค์และโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว (Program JHCIS) ฐานข้อมูลแบบประเมินผู้สูงอายุ (ADL) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทำให้ข้อมูลและการจัดการที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนได้ และเกิดปฏิบัติการจัดการได้จริงบนการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลร่วมดูแลทำให้การจัดการข้อมูลเป็นปัจจัยเงื่อนไขการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่นำไปใช้ได้จริงและเกิดผลลัพธ์ผลกระทบที่ชัดเจนเชิงรูปธรรม

๑๐.๓. การนำใช้เครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านเวที “ช่วงก่ำกิด” ที่เป็นหัวใจหลักในการทำงานทุกอย่างของตำบลดอนแก้ว โดยเฉพาะจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการนำใช้เวทีช่วงก่ำกิดในการสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้สูงอายุเครือข่ายภาคประชาชน หน่วยบริการสุขภาพ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ในกระบวนการเริ่มต้นของการค้นหาปัญหา ทุนและศักยภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการต่อความต้องการในการจัดการปัญหาที่สะท้อนมาจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงในกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งในกระบวนการสร้างและต่อยอดงาน กิจกรรม การดำเนินการ จัดการ การประเมินผล อาศัยกระบวนการ

มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสนับสนุน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไข ในทุกระบวนการผ่านเวที
ช่วงก่อกำเนิดที่เป็นหัวใจหลักเป็นสำคัญ จึงทำให้ ช่วงก่อกำเนิดเป็นปัจจัยเงื่อนไขการพัฒนาที่สำคัญของระบบ
การดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว

๑๐.๔ ผู้นำและวิสัยทัศน์การพัฒนาตำบลทำให้เกิดเข็มทิศในการทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขการ
พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตั้งอยู่บนการได้รับการสนับสนุนการทำงานจากผู้นำในพื้นที่เป็นพื้นฐาน
สำคัญในการหนุนเสริมการทำงาน โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาตำบลที่ชัดเจน ย่อมส่งผล
ให้การทำงานเชิงการพัฒนาในตำบลมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและมีทิศทางการทำงานบนการ
สร้างเป้าหมายร่วม โดยเฉพาะในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว มีเข็มทิศการทำงาน
โดยนำวิสัยทัศน์การพัฒนาของผู้บริหารตำบล คือ ดอนแก้วตำบลแห่งสุขภาวะ

๑). สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่ง
แวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น

๒). สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความ
เมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

๓). สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน
ในสังคม ในโลกซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความสามัคคีในชุมชนและมีสันติภาพ เป็นต้น

๔). สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจ
สูงเข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
และชุมชน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม รวมถึง
ประเทศชาติ เป็นต้น

ทำให้เกิดทิศทางการทำงานด้านการดูแลผู้สูงอายุในวิสัยทัศน์การทำงานคือ “ผู้สูงวัยดอน
แก้ว สุขภาวะดี มีศักยภาพ” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาวะในกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลดอนแก้วให้ครบ
๔ ด้าน พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถเป็นจิตอาสาผู้สูงวัย และผู้นำการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม
ผู้สูงวัยตำบลดอนแก้วได้

๑๐.๕ การบูรณาการงานผู้สูงอายุเข้าสู่งานประจำของหน่วยงาน จากการมีทิศทางการทำงาน
และการสนับสนุนการทำงานของผู้นำในพื้นที่ ทำให้เกิดการต่อยอดความคิดด้านการสร้างความยั่งยืน
และความต่อเนื่องของการดำเนินงานพัฒนาระบบผู้สูงอายุ โดยการนำข้อมูลด้านการดูแลผู้สูงอายุ
เข้าสู่กระบวนการการวางแผนและการพัฒนา นำสู่การสร้างแผนงานโดยการบูรณาการงานด้านการ
ดูแลผู้สูงอายุเข้าสู่งานประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุข
โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว กองช่าง เพื่อสร้างกิจกรรมแผนงานในการดูแลคุณภาพชีวิตกลุ่ม
ผู้สูงอายุ ทำให้การขับเคลื่อนการทำงานด้านการดูแลผู้สูงอายุมีความต่อเนื่องยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๑.๓ ผลลัพธ์และผลผลิตของโรงเรียนหอชมสุข

ผลลัพธ์/ผลผลิต	ภารกิจ อปท. ๗ ด้าน	ผลกระทบ ๔ ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น	นโยบายสาธารณะ ๗+๑
๑. มีหน่วยบริการที่มุ่งเน้นการให้บริการด้านสุขภาพ และการจัดสวัสดิการสังคมแบบครบวงจรในตำบลดอนแก้ว	๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีการสร้างและปรับปรุงสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น ทางลาดขึ้น รววจับ ห้องน้ำ ทางเดิน สถานที่จอดรถ การปรับลานกิจกรรม	๑. ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านสุขภาพ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการอีกทั้งผู้ดูแลและญาติพี่น้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพ สมาชิกครอบครัว รวมทั้งการส่งเสริมการแต่งกายภาพรวมของแกนนำผู้สูงอายุเพื่อร่วมเป็นจิตอาสาในกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป	๑. กลุ่มผู้สูงอายุได้รับการดูแลสุขภาพโดยได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักการและการได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติในการดูแลตามโรคต่างๆ ในกลุ่มผู้สูงอายุ	๑. การดูแลสุขภาพชุมชนโดยชุมชน โดยในการดำเนินการกิจกรรมเรียนรู้สามารถส่งเสริมเรื่องกิจกรรมด้านสุขภาพใน ๔ มิติที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งการนำใช้ระบบพี่เลี้ยง จิตอาสา อาสาสมัครเครือข่าย ในการร่วมดูแลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กันและกันทางสังคมในการร่วมดูแลกันและกันเช่น ประาญชุมชนด้านสมุนไพร แพทย์แผนไทย ปราษฎ์ด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้านฝีมือ ฯลฯ
๒. มีกระบวนการกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริม ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อให้เกิดการปรับตัวในกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลดอนแก้ว	๒. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีกิจกรรมการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ กาย จิต สังคม สติปัญญา ด้านการสาธารณสุข ด้านการจัดสวัสดิการสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านทุนทางสังคม เพื่อสร้างการเข้าถึงสวัสดิการของประชาชน อย่างเท่าเทียมทั่วถึง	๒. ด้านเศรษฐกิจ เอื้อประโยชน์แก่สมาชิก ครอบครัวและผู้ดูแลที่มีเวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้น รวมทั้งการได้รับการส่งเสริมอาชีพทำให้เกิดรายได้ในครอบครัวและการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการซื้ออุปกรณ์	๒. ผู้สูงอายุได้รับการแนะนำเรื่องการทานอาหารปลอดภัยและถูกหลักตามอาการของกลุ่มเป้าหมาย	๒. การลงทุนด้านสุขภาพโดยชุมชน ที่มีการสนับสนุนจิตอาสาในตำบลเพื่อดูแลและให้ความรู้เรื่องกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งสถานที่ที่เหมาะสมในการดูแลกลุ่มเป้าหมายตามกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งการนำใช้ทรัพยากรชุมชนในการสร้างนวัตกรรมสุขภาพใช้ในชุมชนต่อไป
๓. โรงเรียนหอชมสุขมีการบริหารจัดการโดยชุมชน และนำใช้ทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุด		๒. ด้านเศรษฐกิจ เอื้อประโยชน์แก่สมาชิก ครอบครัวและผู้ดูแลที่มีเวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้น รวมทั้งการได้รับการส่งเสริมอาชีพทำให้เกิดรายได้ในครอบครัวและการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการซื้ออุปกรณ์	๓. ผู้สูงอายุได้เรียนรู้เรื่องหลักการออกกำลังกายที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย	

ผลลัพธ์/ผลผลิต	ภารกิจ อปท. ๗ ด้าน	ผลกระทบ ๔ ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น	นโยบายสาธารณะ ๗+๑
๔. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนผ่านกิจกรรมโรงเรียนฮอมสุข	๓. การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำองค์ความรู้จากปราชญ์ชุมชนด้านต่างๆ มาร่วมกับกระบวนการกิจกรรมเพื่อนำใช้ในกลุ่ม	๓. ด้านการเมือง ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามสิทธิที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี	๕. โรงเรียนฮอมสุขเกิดกิจกรรมที่สร้างนวัตกรรมเพื่อรวมดูแลสุขภาพโดยถือว่า เป็นการดำเนินโครงการลงทุนด้านสุขภาพแก่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนในตำบลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการกายภาพบำบัดได้	๓. การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนที่โรงเรียนฮอมสุขทำหน้าที่ในการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายตามสิทธิการดูแลที่ควรได้รับ รวมทั้งการสร้างการดูแลเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสวัสดิการอีกทั้งยังช่วยเหลือครอบครัวเพื่อให้สามารถดูแลกลุ่มเป้าหมายที่ถูกรังแกได้รวมถึงการได้รับการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม
๕. เกิดการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลเพื่อร่วมกระบวนการกิจกรรมและ เป็นแกนนำด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มและ เป็นแกนนำกลุ่มผู้สูงวัย๒. เกิดกลุ่ม และสมาชิกโรงเรียนฮอมสุขเพิ่มมากขึ้นเพื่อร่วมสร้างเสริมสุขภาพ สวัสดิการและ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้สืบทอดแบบรุ่นสู่รุ่น	๔. โรงเรียนฮอมสุขมีการส่งเสริมเรื่องการประกอบอาชีพด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจึงเป็นการส่งเสริมด้านการลงทุน การพาณิชย์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งหารายได้เสริมให้กับตนเองและครอบครัว	๔. ด้านสังคม ผู้สูงอายุมีพื้นที่ที่สร้างเสริมการเมือง ทำกิจกรรม เพื่อแสดงศักยภาพของตนเอง ภายใต้นโยบาย และความกล้าแสดงออก รวมทั้งการสร้างการดูแลกัน และกันจนเกิดสังคมเอื้ออาทรรวมทั้งการเกิดระบบเพื่อช่วยเหลือกันและ และการร่วมดูแลกันและกันบนความเป็นตัวตนของคนจนแก้วต่อไป	๖. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว ผ่านกิจกรรมของโรงเรียนฮอมสุขส่งผลให้ครอบครัวเกิดการยอมรับกันและกัน และสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว	๔. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยธนาคารกายคุปกรณังมนเณรเรื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชนที่นำใช้ทุนทางสังคมในการรวมกิจกรรมโรงเรียนฮอมสุขเพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการจัดตั้งและการบริหารจัดการ
๗. เกิดกิจกรรมต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุในระดับตำบลเครือข่ายเพื่อจุดประกายแนวคิดในการจัดตั้งและส่งเสริมกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป	๕. โรงเรียนฮอมสุขมีการจัดสภาพแวดล้อม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิชาที่เรียนรู้ รวมทั้งการรณรงค์เรื่องการจัดการขยะอย่างครบวงจรใน	๕. ด้านสังคม ผู้สูงอายุมีพื้นที่ที่สร้างเสริมการเมือง ทำกิจกรรม เพื่อแสดงศักยภาพของตนเอง ภายใต้นโยบาย และความกล้าแสดงออก รวมทั้งการสร้างการดูแลกัน และกันจนเกิดสังคมเอื้ออาทรรวมทั้งการเกิดระบบเพื่อช่วยเหลือกันและ และการร่วมดูแลกันและกันบนความเป็นตัวตนของคนจนแก้วต่อไป	๗. เด็กเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนฮอมสุข ส่งผลให้ลดช่องว่างระหว่างวัย รวมทั้งช่วยลดเวลาว่างในกลุ่มเด็ก ส่งผลให้เด็กได้ใช้เวลาในการทำประโยชน์มากขึ้น	๕. การดูแลเด็กและเยาวชน ที่พบว่า กิจกรรมโรงเรียนฮอมสุขได้สร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่มเด็กเยาวชนผ่านกิจกรรมของโรงเรียนฮอมสุข เพื่อร่วมลดปัญหาด้านเด็กและเยาวชนได้

ผลลัพธ์/ผลผลิต	ภารกิจ อปท. ๗ ด้าน	ผลกระทบ ๔ ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง ๑๐ ประเด็น	นโยบายสาธารณะ ๗+๑
	สมาชิกโรงเรียนหอสมุด ซึ่งได้รับการสนับสนุน จาก อปท. ในกอง สาธารณสุขและกอง สวัสดิการในการให้การ สนับสนุนงบประมาณ และองค์ความรู้ทำให้ เกิดการส่งเสริมเรื่อง การจัดทำทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมชุมชนร่วม กับอปท.	สมาชิกโรงเรียนหอสมุด ซึ่งได้รับการสนับสนุน จาก อปท. ในกอง สาธารณสุขและกอง สวัสดิการในการให้การ สนับสนุนงบประมาณ และองค์ความรู้ทำให้ เกิดการส่งเสริมเรื่อง การจัดทำทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมชุมชนร่วม กับอปท.	๔. โรงเรียนหอสมุดเป็นการ ช่วยยกระดับโครงการ ลดละเลิก อบายมุขทั้ง ปวง เช่น เหล้า บุหรี่ ใน สถานที่และกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นการ ประชาสัมพันธ์การร่วม รณรงค์ได้เป็นอย่างดี	
	๖. การบริหารจัดการ สนับสนุนการปฏิบัติ ภารกิจของส่วนราชการ และอปท. โดยกิจกรรม ทุกส่วนของโรงเรียน หอสมุดเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและการขับ เคลื่อนงานแบบคู่ขนาน ร่วมกับ อปท. รวมทั้ง การส่งเสริมการมีส่วน ร่วมของภาคชุมชน			

๑๑. การสร้างผลกระทบ

ตารางที่ ๒.๑.๔ ผู้ได้รับผลกระทบและผลกระทบ

ผู้ได้รับผลกระทบ	ผลกระทบ
ต่อนักเรียนสูงอายุ	มุ่งเน้นการดูแลครอบคลุม ๔ มิติ ๑. เกิดการพัฒนาสุขภาพกายให้กลุ่ม ผู้สูงอายุ ๒. พัฒนาสุขภาพจิต ลดการเจ็บป่วยทางจิตของกลุ่มผู้สูงอายุ ๓. พัฒนาสุขภาพทางสติปัญญา โดยสมาชิกนักเรียนผู้สูงอายุไม่มีสถิติการเป็นโรคภาวะสมองเสื่อม ๔. พัฒนาสุขภาพทางสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าสู่สังคมและพัฒนาสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้
ต่อผู้สอน	เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งการแสวงหาองค์ความรู้ที่เป็นความจริงเพื่อร่วมดูแลทั้งสุขภาพะของกลุ่ม ผล.และของครูผู้สอนในการเตรียมการเพื่ออนาคตร่วมกันต่อไป
ต่อประชากรกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน	ส่งผลกระทบทางอ้อมในประชากรทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัว เกิดคลังความรู้เพื่อถ่ายทอดให้เด็กเยาวชน เกิดกลุ่มอาสาสมัครดูแลสร้างสุขในกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อร่วมดูแลประชาชนทุกกลุ่มวัยในตำบล กองทุนฮอมสุขเพื่อสาธารณะสร้างการดูแลอย่างครอบคลุมในกลุ่มประชากรที่ต้องการความช่วยเหลือต่อไป
ต่อทุนทางสังคมอื่น ๆ ในชุมชน	- ส่งผลกระทบต่อกลุ่มจิตอาสาให้มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแล เพราะต้องเพิ่มเติมเต็มและพัฒนาศักยภาพ - ประชาชนชุมชน มีการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้กับกลุ่มผู้สูงอายุในตำบล - กลุ่มนวดแผนไทย ได้ทำงานร่วมดูแลสุขภาพ ผล.มากขึ้น - รพช.ดอนแก้ว ลดจำนวนผู้มารับบริการลงจากการได้รับการบริการของผู้สูงอายุผ่านการเรียนการสอนของโรงเรียนฮอมสุข

๑๒. สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อยอด

การดำเนินการมีการยึดหลักการพัฒนาตาม ๖ ชุดกิจกรรม โดยพิจารณาจากงาน กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้ว และต่อยอด เพิ่มกิจกรรมเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ตอบสนองการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุมทุกกิจกรรมตามประเภทผู้สูงอายุในรูปแบบของตำบลดอนแก้ว รวมถึงการสร้างผลกระทบเชิงบวกกับกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นทางอ้อมโดยพิจารณาจากกิจกรรมตาม ๖ ชุด และเกิดรูปธรรมที่สามารถร่วมดูแลกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี เช่น การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ที่ผู้ใช้ประโยชน์จากการปรับสภาพแวดล้อม คือประชากรในกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมและกลุ่มประชากรต่างๆ ทั้ง ๑๓ กลุ่มเป็นต้น

การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุยึดหลักการคิดสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดงาน โดยใช้ระบบการประเมินการทำงานและการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อทบทวนการทำงาน และสร้างกระบวนการใหม่เพื่อต่อยอดงานกิจกรรมที่ดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุตามสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้เกิดแนวความคิดการพัฒนาต่อยอดงานกิจกรรมเพื่อเพิ่มวิธีการทำงานและสร้างแนวทางใหม่ที่ประกอบด้วย

๑. การสร้างคลังสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการรับฝากโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุเพื่อนำเข้าสู่ฐานข้อมูลผู้สูงอายุโรคเรื้อรัง และสร้างระบบการดูแลโดยมุ่งเน้นการออกกำลังกาย การทานอาหาร การดูแลที่เหมาะสม และติดตามระบบสุขภาพโดยใช้สมรรถนาครบถ้วนที่ประวัติสุขภาพ จนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น นำสู่การถอนโรคที่ได้รับโบนัสเป็น อาหารเพื่อสุขภาพ และสิ่งของเพื่อทำบุญ เป็นต้น

๒. การสร้างคลังปัญญา เพื่อบันทึกประวัติปราชญ์ชุมชนในตำบล เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ รักษาไว้ซึ่งประวัติที่มีคุณค่า การถ่ายทอดให้คนรุ่นเดียวกัน รุ่นน้อง รุ่นหลาน เพื่อสืบทอด และการบันทึกประวัติผู้สูงอายุผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๓. ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ DAY CARE ที่รับดูแลผู้สูงอายุในช่วงกลางวัน โดยศูนย์และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีมาตรฐาน ไม่มุ่งหวังผลกำไร และเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการฟรี โดยมีการนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลทั้งกลุ่มอาสาสมัครแก็วสร้างสุข นักบริหารชุมชน กลุ่มสมุนไพรรักษาโรค และอุปกรณ์ภูมิปัญญาชุมชน เป็นต้น

๔. การสร้างสังคมผู้สูงอายุไม่พึ่งพาไม่แท้ (ปลอดภัยไม่แท้สามขา) โดยเน้นการดูแลสุขภาพให้ถูกวิธี เหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องทั้งที่มาจากชุมชน และภาคีเครือข่ายในธนาคารกายอุปกรณ์ เป็นต้น

๕. การจัดตั้งบ้านฮอมสุข บ้านสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่อยู่ในภาวะจำเป็น โดยนำใช้ทุนทางสังคมในตำบลทั้งในบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และการดูแลดูแลสุขภาพลักษณะจาก อาสาสมัครแก็วสร้างสุขมีอาชีพ เพื่อร่วมสร้างสังคมเอื้ออาทร และร่วมดูแลช่วยเหลือกันและกันด้วยพลังจิตอาสาเข้าสู่ชุมชนจัดการตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

โรงเรียนดอกขอมพอ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์

เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีประชากรทั้งหมด ๑๓,๐๖๙ คน มีจำนวนครัวเรือน ๓,๘๖๒ ครัวเรือน ประกอบด้วย ๑๑ หมู่บ้าน ประชากรกลุ่มอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๓,๑๕๖ คน แยกเป็นเพศชายจำนวน ๑,๓๙๐ คน เพศหญิงจำนวน ๑,๗๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑๔ และมีผู้ที่เตรียมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จำนวน ๒,๕๓๘ ราย (ช่วงอายุ ๕๐ - ๕๙ ปี) จากสถิติข้อมูลผู้สูงอายุตำบลอุโมงค์ ถือได้ว่ามีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในอันดับ ๑ ของจังหวัดลำพูน ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุตำบลอุโมงค์ มีทั้งผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดสังคม ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม ถูกทอดทิ้ง อาศัยอยู่เพียงลำพัง อาศัยอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุด้วยกัน อาศัยอยู่ร่วมกับผู้พิการ อาศัยอยู่กับบุตรหลานผู้สูงอายุส่วนใหญ่เจ็บป่วยจากโรคเรื้อรัง จำนวน ๗๖๘ คน เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง มีผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังจำนวน ๔๒ คน ผู้สูงอายุติดสุรา (ดื่มเป็นประจำ) จำนวน ๑๑๖ คน ชาย ๙๙ คน หญิง ๑๗ คน ติดบุหรี่(สูบเป็นประจำ) จำนวน ๑๐๗ คน ชาย ๗๑ คน หญิง ๓๖ คน ผู้สูงอายุที่เป็นผู้พิการ จำนวน ๒๗๗ คน ชาย ๑๑๑ คน หญิง ๑๖๖ คน ผู้ป่วยติดเตียงจำนวน ๕๔ คน ชาย ๒๐ คน หญิง ๓๔ คน ผู้ป่วยติดบ้าน จำนวน ๑๗๗ คน ชาย ๕๕ คน หญิง ๑๒๒ คน ติดสังคมจำนวน ๒,๗๕๖ คน ชาย ๑,๒๑๕ คน หญิง ๑,๕๔๑ คน และมีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพแยกตามช่วงวัยอายุ ๖๐ - ๖๙ ปี จำนวน ๑,๓๗๘ คน อายุ ๗๐ - ๗๙ ปี จำนวน ๗๔๓ คน อายุ ๘๐ - ๘๙ ปี จำนวน ๓๓๘ คน และ อายุ ๙๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๓ คน รวม ๒,๔๘๒ คน

จากสถานการณ์ของผู้สูงอายุ ผู้บริหารเทศบาลเทศบาลตำบลอุโมงค์ จึงได้มีแนวคิด กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้ได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เข้ามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลัง มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมความเป็นพลเมือง เป็นผู้สูงอายุที่ทรงคุณค่า บนเป้าหมายการพัฒนาชุมชนตำบลอุโมงค์ ให้มีขีดความสามารถบริหารจัดการตนเองได้ รวมทั้งให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการอย่างครอบคลุมทุกด้าน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ ผู้บริหารพร้อมด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้เดินทางไปศึกษา

ดูงานที่โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยม อ.พาน จ.เชียงราย และ โรงเรียนชรบาบลวุฒิมิวิทยาลัย เทศบาลตำบลเชิงดอย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ที่มีทุนทางสังคมและศักยภาพชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลอุโมงค์ พร้อมด้วยคณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง จึงได้มีการจัดประชุมร่วมกับ ทุนทางบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางศาสนา ประธานชมรมผู้สูงอายุ สมาชิกชมรมข้าราชการบำนาญ ปราชญ์ แก่นนำชุมชน รวมถึง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ และกลุ่มองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้เทศบาลตำบลอุโมงค์มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์” และได้กำหนดวิสัยทัศน์ “สูงวัยอย่างมีคุณค่า ร่วมถ่ายทอดภูมิปัญญา ใฝ่ศึกษาทุกช่วงวัย ด้วยหัวใจที่แข็งแรง” และกำหนดพันธกิจ “พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัย ให้ครอบคลุมทุกด้านบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย” โดยเริ่มเปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นมา และได้กำหนดตราสัญลักษณ์โรงเรียนเป็นรูปดอกขอมพอด จัดทำโครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ (รายละเอียดตามแผนภาพ)

๑.๑ ตราสัญลักษณ์โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์

โดยเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้กำหนดดอกขอมพอด หรือ ดอกหางนกยูงไทย เป็นดอกไม้ประจำตำบลอุโมงค์ ดังนั้น โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ จึงได้กำหนดตราสัญลักษณ์โรงเรียนเป็นรูปดอกขอมพอด หรือ ดอกหางนกยูงไทยตามดอกไม้ประจำตำบลอุโมงค์ ทั้งนี้ คำว่า พอ หมายถึง ความพอเพียง หรือ พออยู่พอกิน การรู้จักความพอดี ตามเป้าหมายของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี นำไปสู่เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ได้ปลูกต้นดอกขอมพอดไว้เพื่อเป็นไม้ประดับ สำหรับใส่ขันดอกหน้าพระ หรือ สำหรับใช้ในงานบุญต่างๆ และเป็นสมุนไพรโดยใช้รากดอกขอมพอดสีเหลืองต้มกับน้ำแล้วใช้อมเพื่อ

บรรเทาอาการปวดฟัน ส่วนรากของดอกสีแดงนำมาปรุงเป็นยา กินขับประจำเดือน นอกจากนี้ยังใช้ใบวางตามห้อง หรือไถ่ตัวเพื่อป้องกันแมลง

๑.๒ โครงสร้างคณะผู้บริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารโรงเรียนโดยมีที่ปรึกษา คือ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุโมงค์ นายขยัน วิพรหมชัย และมีผู้อำนวยการโรงเรียนคือ นางอรรณ ขว้างจิต รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ โดยได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น ๓ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และฝ่ายอาคารสถานที่

๑) **ฝ่ายวิชาการ** มีหน้าที่ ประชุมหารือและวางแผนการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร วัดผล ประเมินผล และพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนและนักเรียน ดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

๒) **ฝ่ายบริหารงานทั่วไป** มีหน้าที่ ติดต่อประสานงานในด้านต่างๆ ระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนประสานงานกับบุคคล ชุมชน และองค์กร ติดต่อประสานงานกับวิทยากรและการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

๓) **ฝ่ายอาคาร/สถานที่** มีหน้าที่ พัฒนา ซ่อมแซม บำรุงรักษาและจัดบรรยากาศบริเวณอาคารที่ทำการเรียนการสอนของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ โดยต้องคำนึงถึง ความสะดวก ความเป็นระเบียบ ความสะดวกและความปลอดภัยในผู้สูงอายุที่มาเรียนในโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ดังแผนภาพแสดง

แผนภาพที่ ๒.๒.๑ แสดงโครงสร้างคณะผู้บริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนดอกขอมพุดตำบลอุโมงค์

๑.๓ โครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดทำโครงสร้างของคณะกรรมการโรงเรียนโดยมีการบริหารงานตามโครงสร้าง มีนางอัมพร ชัยธรรม ตำแหน่งประธานนักเรียน และนางอุษา วีระสะ ตำแหน่งรองประธานนักเรียน และได้แบ่งการทำงานเป็นแต่ละฝ่ายทั้งหมด ๔ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายอำนวยการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์

๑) **ฝ่ายการเงิน** มีหน้าที่ บันทึกรายรับ - รายจ่าย ของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีอำนาจในการเบิก-ถอน ค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อดำเนินกิจกรรม ซึ่งโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้น โดยจะมีการสมทบเงินเข้ากองทุนของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ จากนักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ สัปดาห์ละ ๑๐ บาทต่อคน กองทุนนี้มีไว้เพื่อใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมและสวัสดิการของนักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

๒) **ฝ่ายกิจกรรม** มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดกิจกรรม ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ นันทนาการ สันทนาการ และในการจัดกิจกรรมต้องมีการคำนึงถึงประโยชน์แก่ผู้เรียน ชุมชน และสังคม และประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ปราชญ์ วิทยากร เป็นต้น

๓) **ฝ่ายอำนวยการ** มีหน้าที่ อำนวยความสะดวกในการเดินทางมาเรียนของนักเรียนที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนด้วยตัวเอง โดยการแบ่งหน้าที่และจัดรถเพื่อ รับ-ส่งผู้เรียน จากจุดนัดหมายของแต่ละชุมชนทั้ง ๑๑ ชุมชน ในตำบลอุโมงค์ เพื่อเดินทางมายังอาคารเรียน อย่างสะดวกและปลอดภัย อีกทั้งยังมีการจัดแบ่งหน้าที่เพื่อรับ-ส่งนักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนทั้งภายในและภายนอกสถานที่

๔) **ฝ่ายประชาสัมพันธ์** มีหน้าที่ในการกระจาย/แจ้งข่าวสาร การเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์และข่าวสาร งาน/กิจกรรมต่างๆ ภายในตำบลอุโมงค์อีกด้วย เพื่อให้ให้นักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารมีความทันเหตุการณ์ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังแผนภาพแสดง

แผนภาพที่ ๒.๒.๒ แสดงโครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุ้มอิ่ง

๒. กรอบคิดการพัฒนาโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “อุโมงค์เมืองของคนสุขภาพดี ทุกภาคีมีส่วนร่วม ศูนย์รวมภูมิปัญญา” โรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ดำเนินการภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ ที่ยังคงทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น การเป็นผู้สูงอายุที่มีจิตอาสา มีส่วนร่วมในสังคมเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีสุขภาวะที่ดีทั้ง กาย จิตใจ ปัญญา สังคม จิตวิญญาณ และเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ มีโอกาสการเจ็บป่วยน้อยลง ไม่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นโรค ยอมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมตามวัย การดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ ได้รับความร่วมมือจากทุนทางสังคม หน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างความเป็นเจ้าของ ร่วมรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบกับในปี ๒๕๕๘ เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ให้ดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง เพื่อเป็นสถานที่บ่มเพาะปัญญา โดยอ้างอิงข้อมูลที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานาน ตลอดจนมีรูปธรรมรองรับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง บนเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการตัวเองได้ ซึ่งโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาการสร้างการเรียนรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายและผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังแผนภาพแสดง

โรงเรียนดอกขอมพอ ตำบลอุโมงค์

กลุ่มองค์กร	หน่วยงานองค์กร	ชมรมผู้สูงอายุตำบลอุโมงค์	เทศบาลตำบลอุโมงค์
กองทุนขยะบุญ ผู้สูงอายุ/ผู้พิการ ตำบลอุโมงค์	วัด/ผู้นำศาสนา	การขับเคลื่อนกิจกรรม	การประสานความ ร่วมมือเครือข่าย
ธนาคารความดี	พมจ. ลำพูน	สนับสนุน ระดมความคิด	การสนับสนุน งบประมาณ
กลุ่มสานเสนาะแห่ง	สำนักงานอัยการ จังหวัดลำพูน	วิเคราะห์ปัญหา	สนับสนุน การดำเนินงาน
กลุ่มปลูกผัก ปลอดภัยม. 10 บ้านชัยสถาน	รพ. สต. อุโมงค์	การทำงานแบบ มีส่วนร่วม	
ชมรมอาสาป็นสุข	โรงพยาบาลลำพูน		
ชมรมข้าราชการ บำนาญตำบลอุโมงค์	ศูนย์อุโมงค์ลดโลกร้อน		
เชื่อนสมุนไพร์	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนตำบลอุโมงค์		
ชมรม อสม.	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงตำบลอุโมงค์		
กองทุนสวัสดิการ ชุมชนเทศบาลตำบล อุโมงค์			
กลุ่มข้าวเหนียวดำใหญ่ ที่ 5 บ้านป่าเหว			

แผนภาพที่ ๒.๒.๓ แสดงภาคีเครือข่ายร่วมกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอ

๓. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

- ๑) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
- ๓) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- ๔) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
- ๕) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
- ๖) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป

๔. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ เริ่มเปิดทำการเรียนการสอนรุ่นที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีชินรัตน์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ เพื่อรองรับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการทั้งชายและหญิง จำนวน ๑๕๕ คน และการเรียนหลักสูตรคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสื่อสาร โดยได้มีการกำหนดรายวิชาการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

- ๑) หลักสูตรการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น
- ๒) หลักสูตรพุทธศาสนา
- ๓) หลักสูตรคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีการสื่อสาร
- ๔) หลักสูตรส่งเสริมอาชีพ
- ๕) หลักสูตรการเมืองท้องถิ่น
- ๖) หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง
- ๗) หลักสูตรงานหัตถกรรมจักสาน
- ๘) หลักสูตรภาษากับการสื่อสาร
- ๙) หลักสูตรสิ่งแวดล้อม
- ๑๐) หลักสูตรกีฬานันทนาการ
- ๑๑) หลักสูตรบำเพ็ญประโยชน์
- ๑๒) อื่น ๆ

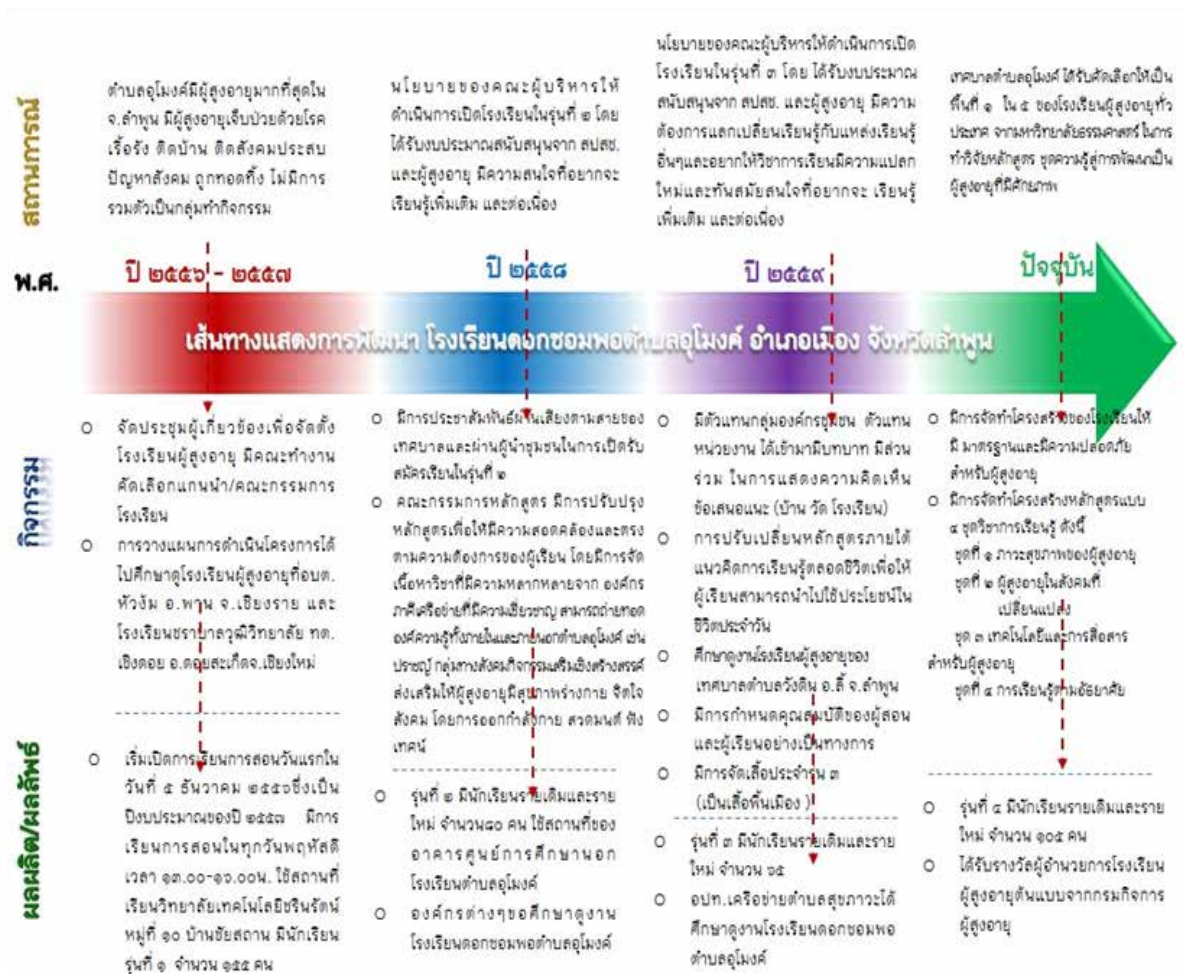
โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการปฐมนิเทศผู้เข้าร่วมโครงการก่อนเข้าเรียน มีการตรวจสุขภาพ ตรวจหาปริมาณน้ำตาลในร่างกาย ตรวจหาสารพิษในเลือด ก่อนเรียน และ หลังจบหลักสูตร สำหรับประเมินผลด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่จบหลักสูตร โดยได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ และได้กำหนดกิจกรรมระหว่างเรียน ได้แก่ การไหว้พระสวดมนต์

การพึ่งเทศน์ พึ่งธรรมบรรยาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการแข่งขันกีฬา กิจกรรมการศึกษาดูงาน ฝึกกิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ กิจกรรมการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า โดยมีการกำหนดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ ๑ วัน เรียนทุกวันพฤหัสบดีเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. รวมจำนวน ๓ ชั่วโมง (หลักสูตร ๓ เดือน) รวม ๑๒ สัปดาห์ โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้รับความร่วมมือจาก ทูตทางสังคมในชุมชน องค์การภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกตำบลอุโมงค์ ปราชญ์ในชุมชน รวมถึง พระครูสิทธิสุตานุยุต,ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นางสาวชรินทร์ พุทธปวน พร้อมด้วย คณะครูอาจารย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีชรินทร์ นางอรรณ ขว้างจิตต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ พร้อมด้วย นายวิโรจน์ นิไทรโยค ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลอุโมงค์ วิทยากรจิตอาสา จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดลำพูน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาจารย์ผู้สอน วิทยากรจิตอาสา ในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก่นักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอน ในรุ่นที่ ๒ โดยมีผู้สูงอายุ และผู้ที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ทั้งชาย และ หญิง สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการทั้งที่เป็นผู้เรียนรายเดิมและผู้สูงอายุรายใหม่ จำนวน ๘๐ คน โดยคณะผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ พร้อมด้วย ทูตทางสังคม กลุ่มองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรจากรุ่นที่ ๑ เพื่อให้มีความสอดคล้องและตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้รับความร่วมมือจาก ทูตทางสังคมในชุมชน องค์การภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกตำบลอุโมงค์ ปราชญ์ในชุมชนรวมถึงนางอรรณ ขว้างจิตต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ /รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์นายวิโรจน์ นิไทรโยค ผู้อำนวยการกองการศึกษา นางเรณู มีปาน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และ นางฤทัยรัตน์ ชัดริ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมวิทยากรจิตอาสา จากโรงพยาบาลลำพูน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาจารย์ผู้สอน วิทยากรจิตอาสา ในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก่นักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ได้เริ่มดำเนินการเปิดเรียนในรุ่นที่ ๓ โดยมีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการทั้งนักเรียนรายเก่า และผู้สูงอายุรายใหม่ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๖๕ คน ผู้บริหารพร้อมด้วย คณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อ

ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ในเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๙ เทศบาลตำบล อุโมงค์ ได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ ๑ ใน ๕ ของโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วประเทศ จากมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ในการทำวิจัยหลักสูตรชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ และได้มีการเปิด การเรียนการสอนในรุ่นที่ ๔ ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ โดยมีผู้บริหารพร้อมด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์ หน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย และสถาบันการศึกษาพื้นที่ใกล้เคียง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการหนุนเสริมให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โรงเรียนดอก ซอมพอตำบลอุโมงค์ได้รับความร่วมมือจาก ทูตทางสังคมในชุมชน องค์กรภาคีเครือข่ายทั้งในและนอก ตำบลอุโมงค์ ประชาชนในชุมชน รวมถึง นายสันต์ เทพมณี อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลำพูน นางอรรรณ ขว้างจิตต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอกซอมพอตำบล อุโมงค์ รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ นายสุรัช ชัยน อดีตผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัด ลำพูน อ.ดร.นิกร ยาอินตา อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน นายวิโรจน์ นิไทรโยค ผู้อำนวยการกองการศึกษาพร้อมด้วย นางสาวซาโอรี เทคาอูจิ อาสาสมัคร จากประเทศญี่ปุ่น อ.ไกรฤทธิ์ หมั่นโพธิ์ อดีตข้าราชการบำนาญ นางเรณู มีปาน ผู้อำนวยการ กองสาธารณสุข และพนักงานเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลอุโมงค์ นางทิวาภรณ์ อ้วนวรรณ นักรบริหารงานสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อุโมงค์เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาจารย์ผู้สอน วิทยากรจิตอาสาในการถ่ายทอดความรู้และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก่นักเรียนโรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์ ดังแผนภาพแสดง

แผนภาพที่ ๒.๒.๔ แสดงเส้นทางพัฒนาโรงเรียนดอกขอมพอดตำบลลุมไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๔.๑ กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลลุมไผ่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการหรือกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป็นผู้สูงอายุ เพศ ชาย หรือ หญิง
๒. เป็นบุคคลที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุ และมีอายุระหว่าง ๕๐ ปีเป็นต้นไป
๓. มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลลุมไผ่
๔. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

๔.๒ สถานที่

จากเดิม วันที่ ๑ ในปี ๒๕๕๗ โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ขอความอนุเคราะห์ให้สถานที่ของ วิทยาลัยเทคโนโลยีชินรัตน์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ สำหรับเป็นสถานที่เรียนการสอน เนื่องจากมีความจำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับเป็นสื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีการสื่อสารอาคารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลอุโมงค์

วันที่ ๒ และ วันที่ ๓ ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ขอความอนุเคราะห์ให้สถานที่ของอาคารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลอุโมงค์ ตั้งอยู่บริเวณข้างลำน้ำปิงทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ สำหรับเป็นสถานที่เรียนการสอนและจัดกิจกรรมของนักเรียน

วันที่ ๔ ปี (เดือนมิถุนายน ๒๕๕๙) โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ขอความอนุเคราะห์ให้สถานที่ของอาคารมหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ สำหรับเป็นสถานที่เรียนการสอน เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวสามารถรองรับผู้สูงอายุได้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการใช้สถานที่นอกพื้นที่ สำหรับการจัดกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์สัญจร โดยกิจกรรมดังกล่าวได้มีการหมุนเวียนไปในชุมชนตำบลอุโมงค์ ซึ่งการจัดกิจกรรมสัญจรได้แบ่งโซนของพื้นที่ในแต่ละชุมชนที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกันจัดกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้ง โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

๔.๓ วัน-เวลาทำการของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งละ จำนวน ๓ ชั่วโมง

๔.๔ การเดินทางมาเรียนของนักเรียน

การเดินทางมาเรียนของผู้สูงอายุโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ผู้สูงอายุบางรายเดินทางมาด้วยตนเองโดยการเดิน โดยการขี่รถจักรยาน โดยการขี่รถจักรยานยนต์ และ การรับ - ส่ง ของสมาชิกในครอบครัวซึ่งผู้สูงอายุโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนด้วยตนเองได้จะใช้บริการ รถรับ-ส่งผู้สูงอายุ ที่เทศบาลตำบลอุโมงค์จัดให้ โดยมีการบริการตามจุดนัดหมายของแต่ละชุมชน ในตำบลอุโมงค์ซึ่งระยะทางหมู่บ้านที่ไกลที่สุดจากสถานที่เรียน มีระยะทาง ๘ กิโลเมตรทางโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ โดยฝ่ายอำนวยการ ได้มีการบริหารจัดการในการจัดบริการรถรับ - ส่ง ผู้สูงอายุจำนวน ๓ คัน มีโดยมีการวางแผนตามเส้นทางและสถานที่นัดหมายของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน

๔.๕ การจัดอาหาร

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการจัดอาหารว่างให้นักเรียนเพื่อรับประทานร่วมกันในช่วงเวลาพัก ช่วงเวลา ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. เป็นประจำทุกสัปดาห์ที่ทำการเปิดการเรียนการสอน ทั้งนี้ บางสัปดาห์มีนักเรียนบางรายเตรียมอาหารหรืออาหารว่างมาเองด้วยความสมัครใจ โดยนัดกันในกลุ่มของนักเรียนเองเตรียมมาเพื่อรับประทานร่วมกันกรณีที่โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ หรือ ของกลุ่มองค์กรต่างๆ จะมีหน่วยงานธุรกิจเอกชนในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดเลี้ยงอาหารว่าง อาหารกลางวันพร้อมเครื่องดื่มสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยได้มอบหมายให้ฝ่ายกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำอาหารว่าง หรือ อาหารกลางวันพร้อมเครื่องดื่ม สำหรับในเลี้ยงรับรองแก่ผู้สูงอายุโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์และผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ

๔.๖ การแต่งกาย

ผู้สูงอายุโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีข้อตกลงร่วมกันสำหรับรูปแบบการแต่งกายในการมาเรียน โดยจะไม่มีแต่งกายด้วยชุดนักเรียนระดับประถมศึกษา หรือ ระดับมัธยมศึกษา ผู้สูงอายุจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าพื้นเมือง (เสื้อประจำรุ่น) โดยฝ่ายกิจกรรม และผู้สูงอายุ โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการร่วมคิด ร่วมเสนอแนะในการออกแบบ และจัดซื้อเสื้อประจำรุ่น โดยคำนึงถึงความสะดวกสบายเรียบร้อยเหมาะสมตรงตามบริบทของพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ซึ่งผู้สูงอายุจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวน ๕๐% และ นำเงินของกองทุนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ที่ผู้สูงอายุได้มีการออมทุกสัปดาห์ มาสมทบค่าใช้จ่ายสำหรับเครื่องแต่งกาย (เสื้อรุ่น) อีกจำนวน ๕๐% ทั้งนี้ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าพื้นเมือง (เสื้อประจำรุ่น) ของผู้สูงอายุ ทำให้โรงเรียนดอกขอมพอดำบลได้แสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็น เอกลักษณ์การแสดงออกถึงความพร้อมเพรียงและความสามัคคีของผู้สูงอายุ

๔.๗ การจบการศึกษา

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์มีการกำหนดระยะเวลาในการจบการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้กำหนดคือ ๑๒ สัปดาห์ หรือจำนวน ๓ เดือน โดยผู้สูงอายุที่จะจบหลักสูตร จะมีการประเมินผลในการสำเร็จการศึกษาจากทดสอบ การสัมภาษณ์ จากวิทยากร ครูผู้สอน ประเมินผลจากผลงานในแต่ละรายวิชา การมาเรียนของผู้สูงอายุต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน โดยมีการตรวจสอบรายชื่อจากการลงชื่อเข้าเรียนในแต่ละสัปดาห์ในแต่ละรุ่นจะมีผู้สูงอายุที่จบการศึกษาจากโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้จัดกิจกรรม “งานวันยินดี” มอบใบประกาศนียบัตรผู้จบหลักสูตร จากนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ นายชยัน วิพรหมชัย ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาแต่ละรุ่นของโรงเรียน

ดอกซอมพอดำบลูมิงค์ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทั้งนี้คณะผู้บริหาร และคณะกรรมการโรงเรียนดอกซอมพอดำบลูมิงค์มีแผนการพัฒาที่จะเปิดหลักสูตรการศึกษาแบบเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับปรุงหลักสูตรชุดความรู้ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการเรียนรู้พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง เนื่องจากการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเอง สามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

๕. ที่มาของหลักสูตรของโรงเรียนดอกซอมพอดำบลูมิงค์

โรงเรียนดอกซอมพอดำบลูมิงค์ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ (รุ่นที่ ๑) โดยได้จัดทำหลักสูตร แบ่งเป็น ๑๒ รายวิชา ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑. หลักสูตรการดูแลสุขภาพเบื้องต้น
๒. หลักสูตรพุทธศาสนา
๓. หลักสูตรคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีการสื่อสาร
๔. หลักสูตรส่งเสริมอาชีพ
๕. หลักสูตรการเมืองท้องถิ่น
๖. หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง
๗. หลักสูตรงานหัตถกรรมจักสาน
๘. หลักสูตรภาษากับการสื่อสาร
๙. หลักสูตรสิ่งแวดล้อม
๑๐. หลักสูตรกีฬานันทนาการ
๑๑. หลักสูตรบำเพ็ญประโยชน์
๑๒. อื่นๆ

หลักสูตรดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง จากผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียนดอกซอมพอดำบลูมิงค์ รวมถึงได้รับความร่วมมือจากทุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น แกนนนำทางด้านศาสนา แกนนนำชุมชน ปราชญ์ ชาววิชาการบำานาญ ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลลูมิงค์ หน่วยงาน องค์กรภาคีเครือข่าย ในพื้นที่ตำบลลูมิงค์ และ องค์กรภาคีเครือข่ายภายนอก โดยผ่านกระบวนการประชุมหารือและถอดบทเรียนแนวทางการจัดทำหลักสูตร ชุดความรู้ รายวิชา โรงเรียนดอกซอมพอดำบลูมิงค์

ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (รุ่นที่๒-รุ่นที่๓) มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรโดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ได้รับความร่วมมือจากทุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น แขนงทางด้านศาสนา แขนงชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน วิชาการบำนาญ ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลอุโมงค์ หน่วยงาน องค์การภาคีเครือข่าย ในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ และ องค์การภาคีเครือข่ายภายนอก โดยผ่านกระบวนการประชุมหารือและถอดบทเรียนแนวทางการจัดทำหลักสูตร ชุดความรู้ รายวิชา โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์

ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (รุ่นที่ ๔) เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ ๑ ใน ๕ ของโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วไปประเทศ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการทำวิจัยหลักสูตรชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ พร้อมด้วย อาจารย์ผู้สอน วิทยากรผู้ถ่ายทอดรวมถึงทุนทางสังคม กลุ่มองค์กรในชุมชนและหน่วยงาน องค์การภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าร่วมโครงการ **“การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้”** ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันอังคารที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ อาคารมหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์โดยได้มีการกำหนดหลักสูตรชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ซึ่งมีทั้งหมด ๔ ชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ

ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ

ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมในวัยสูงอายุ

๑.๒ การป้องกันและรักษาสุขภาพ

๑.๓ ปัญหาสุขภาพและโรคต่างๆ ที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ

๒. การดูแลสุขภาพตนเอง

๒.๑ หลักการดำเนินชีวิตแบบสูงวัยที่มีคุณภาพ

๒.๒ การรับประทานอาหาร

๒.๓ การออกกำลังกาย

๒.๔ การปฐมพยาบาล

๓. หลักการใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ

๓.๑ การใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ

๓.๒ พืชผัก /สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

๓.๓ การใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่เกินความจำเป็น

๔. การพัฒนาจิตสำหรับผู้สูงอายุ

๔.๑ การเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเป็นผู้คิดบวก

๔.๒ การภาวนาจิต /สมาธิ

ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

๑. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับตัว และการพัฒนาตนเองในสังคมสมัยใหม่

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

๑.๒ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของโลก ภูมิภาค และไทย

๑.๓ สถานการณ์ใหม่ๆ ด้านผู้สูงอายุในประเทศไทย

๑.๔ การปรับตัวสู่วิถีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๑.๕ การพัฒนาตนเอง

๒. กฎหมายที่ผู้สูงอายุต้องรู้

๒.๑ ความสำคัญของกฎหมายต่อการดำเนินชีวิต

๒.๒ กฎหมายที่ผู้สูงอายุต้องรู้

๓. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ

๓.๑ ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

๓.๒ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

๓.๓ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้และผู้รับ

๔. อาสาสมัคร /จิตอาสากับการมีส่วนร่วมในสังคม

๔.๑ บทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นอาสาสมัคร /จิตอาสา

๔.๒ หลักและเทคนิคการเขียนโครงการ

๔.๓ การจัดทำโครงการอาสาสมัคร

ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ

๑. การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูล

๒. การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบสมาร์ทโฟน (Smartphone)

**ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย ได้กำหนดไว้ ๙ รายวิชา ได้แก่
(ให้นักเรียนเลือกเรียนได้ คนละ ๒ วิชา)**

๑. วิชาการเกษตร
๒. วิชาดนตรี
๓. วิชางานประดิษฐ์
๔. วิชาคหกรรม
๕. ทักษะวิชาการ
๖. การจัดการด้านการเงิน
๗. ศาสนาในชีวิตประจำวัน
๘. การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย
๙. ทักษะศึกษา

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ รุ่นที่ ๔ ได้มีการจัดทำเนื้อหาหลักสูตร/ชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพโดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนสัปดาห์ละ ๑ วัน ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. รวม ๓ ชั่วโมง จำนวน ๑๒ สัปดาห์ รวม ๑๒๐ ชั่วโมง วิชาทฤษฎี จำนวน ๓๗ ชั่วโมง วิชาปฏิบัติ จำนวน ๘๓ ชั่วโมง มีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน/ภายนอกพื้นที่ ทั้งนี้ ที่ผ่านมารโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโรงเรียนผู้สูงอายุวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน การเข้าร่วมกิจกรรมการทำบุญไหว้พระ ๙ วัด การร่วมร้องเพลงเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กิจกรรมการออกกำลังกายด้วยการรำไม้พลอง กิจกรรมร่ววงย้อนยุค เนื่องในกิจกรรมร่วมร้อยดวงใจเทิดไท้องค์ราชัน และร่วมร้องเพลงเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ การเข้าร่วมกิจกรรมธรรมะสัญจร

๕.๑ องค์ประกอบของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

ปัจจุบันโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้กำหนด ชุดความรู้ หลักสูตรสู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งชุดการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นนั้นได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดูแลสุขภาพและจิตใจของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างมีความสุขและมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ มีทักษะเบื้องต้นด้านการใช้สื่อสังคม ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันโดยการปรับจากหลักสูตรเดิมที่เคยใช้ในการเรียนการสอนใน รุ่นที่๑ - รุ่นที่๓ มาปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนผู้สูงอายุมากที่สุดโดยการปรับพัฒนาหลักสูตรจากความต้องการของนักเรียนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ที่อยากจะให้ความรู้ที่ได้ในห้องเรียนสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถปรับใช้ในเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาและหลักสูตรของโรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์ในรุ่นปัจจุบัน (รุ่นที่๔) เน้นให้มีการพัฒนาด้านศักยภาพและคุณภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นรายวิชาเรียนในหลักสูตรจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น วิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพเบื้องต้นด้วยตนเอง การพัฒนาตนเองในสังคมสมัยใหม่ กฎหมายต่างๆ ที่ผู้สูงอายุควรรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุการมีส่วนร่วมในสังคม จิตอาสา การใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นต้น

๑) การจัดการรายภาควิชาทฤษฎี และภาควิชาปฏิบัติรวมทั้งการศึกษานอกพื้นที่
ดังมีรายละเอียด

ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
๑) บรรยาย/ อภิปราย	๑) ฝึกภาคปฏิบัติในชั้นเรียน
๒) สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	๒) การจัดทำโครงการฯ
๓) การชมวีดิทัศน์, ภาพยนตร์	๓) ฝึกภาคปฏิบัติในชุมชน
๔) การใช้หุ่นจำลอง	๔) การศึกษาดูงาน

๒) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิชา

โรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์ได้มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ชุดความรู้ ประกอบด้วย

- ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ
- ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
- ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ
- ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

โรงเรียนดอกซอมพอตำบลอุโมงค์มีหลักการในการคัดเลือกวิชาในการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

- ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและโรคต่างๆ ในวัยสูงอายุ
- การดูแลรักษาสุขภาพด้วยตนเอง
- การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับตัว และการพัฒนาตนเองในสังคมสมัยใหม่ ยุคโลกาภิวัตน์

- กฎหมายที่ผู้สูงอายุควรรู้ รู้เท่าทันเหตุการณ์ ทางการเมือง
- ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ที่สามารถใช้ได้ในชุมชนและสังคม
- การสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเป็นอาสาสมัคร และมีจิตอาสา จิตสาธารณะ

การใช้งานโปรแกรม Line, Facebook และ Application ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลง
 วิชาการเกษตร ดนตรี งานประดิษฐ์ คหกรรม ทักษะวิชาการ การจัดการด้านการเงิน
 ศาสนา ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓) การจัดทำเนื้อหาวิชาและกระบวนการดำเนินงาน

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการกำหนดวิชาและการจัดทำเนื้อหาหลักสูตร/ชุด
 ความรู้ แนวทางในการกำหนดวิชารวม (วิชาหลัก) วิชาแกน (วิชาการ) และวิชานวัตกรรมและมีหลักการ
 ในการแบ่งวิชาและชั่วโมงเรียน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๒.๑ ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ รวม ๔๕ ชั่วโมง

รายวิชา	ภาค	
	ทฤษฎี (ชม.)	ปฏิบัติ (ชม.)
๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ (๖ ชั่วโมง)	๖	-
๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมในวัยสูงอายุ	๑	-
๑.๒ การป้องกันและรักษาสุขภาพ	๒	-
๑.๓ ปัญหาสุขภาพและโรคต่างๆ ที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ	๓	-
๒. การดูแลสุขภาพตนเอง (๒๑ ชั่วโมง)	๕	๑๖
๒.๑ หลักการดำเนินชีวิตแบบสูงวัยที่มีคุณภาพ	๒	๔
๒.๒ การรับประทานอาหาร	๑	๒
๒.๓ การออกกำลังกาย	๑	๖
๒.๔ การปฐมพยาบาล	๑	๔
๓. หลักการใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ (๗ ชั่วโมง)	๓	๔
๓.๑ การใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๒
๓.๒ พืชผัก / สมุนไพรเพื่อสุขภาพ	๑	๒
๓.๓ การใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่เกินความเป็นจริง	๑	-
๔. การพัฒนาจิตสำหรับผู้สูงอายุ (๑๑ ชั่วโมง)	๒	๙
๔.๑ การเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเป็นผู้คิดบวก	๑	๓
๔.๒ การภาวนาจิต / สมาธิ	๑	๖
รวม	๑๖	๒๙

ตารางที่ ๒.๒.๒ ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวม ๓๖ ชั่วโมง

รายวิชา	ภาค	
	ทฤษฎี (ชม.)	ปฏิบัติ (ชม.)
๑. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับตัว และการพัฒนาตนเองในสังคมสมัยใหม่ (๑๓ ชั่วโมง)	๗ ชม.	๖ ชม.
๑.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต	๑ ชม.	๒ ชม.
๑.๒ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของโลก ภูมิภาค และไทย	๑ ชม.	-
๑.๓ สถานการณ์ใหม่ๆ ด้านผู้สูงอายุในประเทศไทย	๑ ชม.	-
๑.๔ การปรับตัวสู่วิถีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	๒ ชม.	๒ ชม.
๑.๕ การพัฒนาตนเอง	๒ ชม.	๒ ชม.
๒. กฎหมายที่ผู้สูงอายุต้องรู้(๖ ชั่วโมง)	๓ ชม.	๓ ชม.
๒.๑ ความสำคัญของกฎหมายต่อการดำเนินชีวิต	๑ ชม.	๑ ชม.
๒.๒ กฎหมายที่ผู้สูงอายุต้องรู้	๒ ชม.	๒ ชม.
๓. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ (๙ ชั่วโมง)	๓ ชม.	๖ ชม.
๓.๑ ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ	๑ ชม.	๒ ชม.
๓.๒ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	๑ ชม.	๒ ชม.
๓.๓ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้และผู้รับ	๑ ชม.	๒ ชม.
๔. อาสาสมัคร /จิตอาสากับการมีส่วนร่วมในสังคม (๘ ชั่วโมง)	๒ ชม.	๖ ชม.
๔.๑ บทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นอาสาสมัคร /จิตอาสา	๑ ชม.	๑ ชม.
๔.๒ หลักและเทคนิคการเขียนโครงการ	๑ ชม.	๒ ชม.
๔.๓ การจัดทำโครงการอาสาสมัคร	-	๓ ชม.
รวม	๑๕ ชม.	๒๑ ชม.

ตารางที่ ๒.๒.๓ ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ รวม ๑๓ ชั่วโมง

รายวิชา	ภาค	
	ทฤษฎี (ชม.)	ปฏิบัติ (ชม.)
๑. การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูล (๖ ชั่วโมง)	๑ ชม.	๕ ชม.
๒. การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบสมาร์ทโฟน (Smartphone) (๗ ชั่วโมง)	๒ ชม.	๕ ชม.
รวม	๓ ชม.	๑๐ ชม.

ตารางที่ ๒.๒.๔ ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (เลือก ๒ วิชา) รวม ๒๖ ชั่วโมง

รายวิชา	ภาค	
	ทฤษฎี (ชม.)	ปฏิบัติ (ชม.)
๑. วิชาการเกษตร	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๒. วิชาดนตรี	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๓. วิชางานประดิษฐ์	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๔. วิชาคหกรรม	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๕. ทักษะวิชาการ	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๖. การจัดการด้านการเงิน	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๗. ศาสนาในชีวิตประจำวัน	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๘. การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย	๒ ชม.	๑๑ ชม.
๙. ทักษะศึกษา	๒ ชม.	๑๑ ชม.

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดกลุ่มกิจกรรมการฝึกทักษะต่างๆ เกี่ยวกับกลุ่มกิจกรรมการฝึกสมอง กิจกรรมการนันทนาการ/สันทนาการ นำก่อนเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมการสร้างสมาธิด้วยตนเอง ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ก่อนเรียนและหลังเลิกเรียน กลุ่มกิจกรรมการฝึกการเคลื่อนไหว “ขยับกาย ขยายสมอง” ลูก เดิน นั่ง กลุ่มกิจกรรมการตรวจร่างกายการตรวจสุขภาพช่องปากและฟัน การตรวจวัดความดัน การสังเกตอาการผิดปกติของร่างกายและการให้คำปรึกษาในการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์มีการกำหนดกิจกรรมตามรายวิชาของผู้สอน ผู้ถ่ายทอด มีความแตกต่างกันออกไป ตามกลุ่มกิจกรรม ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดอกมะลิ กลุ่มดอกอัญชัญ และกลุ่มดอกกุหลาบ เพื่อจะได้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มและสร้างความสามัคคี การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดได้จัดให้มีกิจกรรมในแต่ละรายวิชาของภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนได้นำงานที่ได้รับมอบหมายกลับไปทำและสร้างความเข้าใจในแต่ละชุดความรู้ และให้นำงานที่ได้รับมอบหมายมาส่งเพื่อประเมินผลในการผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้นำทุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็น ทุนบุคคล ทุนทางสังคมองค์กร แหล่งประโยชน์ระดับหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล รวมถึงระดับเครือข่ายภายในตำบลอุโมงค์นำมาใช้และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพโรงเรียนดอกขอมพอดำบลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต่อไป

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้ผ่านกระบวนการระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหา จากคณะผู้บริหารองค์กรแกนนำผู้ทรงคุณวุฒิปราชญ์ทุนทางบุคคลในตำบลอุโมงค์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มาระดมความคิดเห็น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีคณะผู้บริหารองค์กร แกนนำผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ทุนทางบุคคลในตำบลอุโมงค์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดชุดความรู้ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

๕.๒. การจัดทำตารางเรียน

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้มีการจัดทำตารางการเรียนการสอน โดยจัดรายวิชาและกิจกรรมตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ และได้มอบให้แก่ วิทยากร ผู้ถ่ายทอด ตามรายวิชาที่กำหนดในตารางการเรียนการสอน และนักเรียนทุกคนสำหรับเป็นข้อมูลในการเรียนในแต่ละสัปดาห์ วิทยากรผู้ถ่ายทอด ได้รับทราบข้อมูลการเรียนการสอนเพื่อที่จะได้มีการวางแผนและเตรียมตัวล่วงหน้า โดยมีตัวอย่างของตารางเรียนดังนี้

ตารางที่ ๒.๒.๕ ตารางการเรียนการสอน โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

ตารางการเรียนการสอนโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์				
ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน				
วัน/เดือน/ปี ๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.		เวลา		
		๑๔.๐๑-๑๕.๐๐ น.	๑๕.๐๑ - ๑๖.๐๐ น.	
๙ มิ.ย. ๒๕๕๙	รายวิชา	การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมในวัยผู้สูงอายุ(๑๑/๑.๑)	การป้องกันและรักษาสุขภาพ (๑๑/๑.๒)	
	ผู้ถ่ายทอด	รพ.สต./กองสาธารณสุข	รพ.สต./กองสาธารณสุข	
๑๖ มิ.ย. ๒๕๕๙	รายวิชา	การใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ (๑๑/๓.๑/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	พืชผัก/สมุนไพรเพื่อสุขภาพ (๑๑/๓.๒/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	การใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่เกินความจำเป็น (๑๑/๓.๓)
	ผู้ถ่ายทอด	อ.กำพล	อ.กำพล	อ.กำพล
๒๓ มิ.ย. ๒๕๕๙	รายวิชา	การรับประทานอาหาร (๑๑/๒.๒/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	การปฐมพยาบาล (๑๑/๒.๔/ปฏิบัตินอกเวลา ๔ ชั่วโมง)	การออกกำลังกาย (๑๑/๒.๓/ปฏิบัตินอกเวลา ๖ ชั่วโมง)
	ผู้ถ่ายทอด	รพ.สต./กองสาธารณสุข	รพ.สต./กองสาธารณสุข	รพ.สต./กองสาธารณสุข

ตารางการเรียนรู้การสอนโรงเรียนดอกขอมพอ ตำบลอุโมงค์				
ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน				
๓๐ มิ.ย. ๒๕๕๙	รายวิชา	ความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ (ช ๒/๓.๑/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (ช๒/๓.๒/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	การมีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ให้และผู้รับ (ช๒/๓.๓/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)
	ผู้ถ่ายทอด	ทีมวิทยากรผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง	ทีมวิทยากรผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง	ทีมวิทยากรผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
๗ ก.ค.๒๕๕๙	รายวิชา	หลักการดำเนินชีวิตแบบสูงวัยที่มีคุณภาพ (ช ๑/๒.๑/ปฏิบัตินอกเวลา ๔ ชั่วโมง)	การภาวนาจิต/สมาธิ (ช ๑/๔.๒/ปฏิบัตินอกเวลา ๖ ชั่วโมง)	
	ผู้ถ่ายทอด	รพ.สต./กองสาธารณสุข	พระครูประโชติ/พระครูปลัดสิริม	
๑๔ ก.ค. ๒๕๕๙	รายวิชา	การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต (ช ๒/๑.๑/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	การปรับตัวสู่วิถีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ช ๒/๑.๔/ปฏิบัตินอกเวลา ๒ ชั่วโมง)	
	ผู้ถ่ายทอด	ทีมวิทยากรผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง	ทีมวิทยากรผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง	

๕.๓. การกำหนดคุณสมบัติผู้สอน

โรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้สอน โดยให้ตรงตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ตรงตามชุดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยได้รับเกียรติจาก พระครูประโชติ พัฒนกร พระสงฆ์วัดป่าเหว พระครูปลัดสิริมงคล พระสงฆ์วัดป่าเล่า อดีตผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการพร้อมด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลอุโมงค์ อาสาสมัครจากประเทศญี่ปุ่นเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ อดีตผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ในชุมชน เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ตามชุดวิชา รวมถึง ได้รับเกียรติ วิทยากรจากหน่วยงาน องค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

มีการคัดเลือกทุนทางสังคมโดยเลือกจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ตรงตามชุดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งสามารถนำวิทยากรที่มีส่วนร่วมในทุนทางสังคมมาปรับใช้ โดยการคัดเลือกจากกลุ่มต่างๆ ภายในตำบลที่มีความสามารถในด้านวิชาการ เทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม งานฝึกอาชีพ เป็นต้น และความรู้ต่างๆ เหล่านี้ผู้สูงอายุ ยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๔ การกำหนดคุณสมบัติผู้เรียน

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครผ่านแผ่นพับประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย ผ่านประธานชมชมรมผู้สูงอายุ ทุกชุมชน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนดังนี้

๑. เป็นผู้สูงอายุ เพศ ชาย หรือ หญิง
๒. กลุ่มผู้ที่เข้าสู่วัยสูงอายุระหว่าง ๕๐-๕๙ ปี
๓. มีอายุ ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป
๔. มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลอุโมงค์
๕. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการกำหนดจำนวนนักเรียนในแต่ละรุ่นๆ ละ ไม่เกิน ๑๕๐ คนต่อรุ่น เพราะจากการประชุมหารือกับคณะผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการลงความเห็นเห็นว่า ถ้าจำนวนผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไป มักจะมีผลต่อการติดตามและประเมินผล และความรู้ที่วิทยากรได้ถ่ายทอดจะไม่ค่อยทั่วถึง ควรจะคำนึงถึงคุณภาพการวัดผลในด้านต่างๆ

๕.๕. การเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอน

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการ สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ ตามความจำเป็นของชุดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ และ กองทุน สปสช.ตำบลอุโมงค์ รวมถึงได้รับการสนับสนุน และการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม จากทุนทางสังคม กลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ รวมถึงหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เข้ามาหนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์

๕.๖. การพัฒนาศักยภาพผู้สอน

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการพัฒนาศักยภาพวิทยากร หรือผู้สอน โดยการจัดประชุมเพื่อพัฒนาศักยภาพวิทยากร ผู้ถ่ายทอด เพื่อปรับปรุงพัฒนารูปแบบการสอนการจัดรายวิชาให้ตรงกับความรู้ ประสบการณ์รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ถ่ายทอดโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก เทศบาลตำบลอุโมงค์ และ กองทุน สปสช.ตำบลอุโมงค์โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์มีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย ได้รับการคัดเลือกจากกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ

๖. ผู้ดำเนินการหลักในการจัดทำหลักสูตร

กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์ เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบหลัก ในการประสานขอความร่วมมือจาก ทูทางสังคมในชุมชนตำบลอุโมงค์ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ตัวแทนกลุ่มองค์กร ชุมชน ตัวแทนหน่วยงาน และสถาบันการศึกษา เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ชุดความรู้ รายวิชา ของโรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ รวมทั้ง มีบทบาทในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่กำหนดไว้

๖.๑ ผู้ดำเนินการร่วมในการจัดทำหลักสูตร

ทูทางสังคมในชุมชนตำบลอุโมงค์ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ตัวแทนหน่วยงาน และสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และจัดทำหลักสูตรโรงเรียนดอกขอมพอดร่วมกัน

โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ มีแนวทางในการคัดเลือกวิทยากร ครูผู้สอนในโรงเรียน โดยการได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้สอน โดยให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ตรงตามชุดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยได้รับเกียรติจาก พระครูประโชติ พัฒนกร พระสงฆ์วัดป่าเหว พระครูปลัดสิริมงคลพระสงฆ์วัดป่าเล่า อดีตผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการพร้อมด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลอุโมงค์ อาสาสมัครจากประเทศญี่ปุ่นเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ อดีตผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ในชุมชน เป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ตามชุดวิชา รวมถึง ได้รับเกียรติ วิทยากรจากหน่วยงาน องค์การภาคีเครือข่าย ที่เกี่ยวข้อง

๖.๒ ผู้สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร

โรงเรียนดอกขอมพอดตำบลอุโมงค์ ได้รับเกียรติจากตัวแทนพระภิกษุสงฆ์ในตำบลอุโมงค์ อดีตผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนา อดีตผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ ทูทางสังคม ในชุมชน ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการกองและพนักงานเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลอุโมงค์ รวมทั้ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร จำนวน ๔ ชุดวิชา ได้แก่

ชุดการเรียนรู้ที่ ๑ ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ

ชุดการเรียนรู้ที่ ๒ ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ชุดการเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ

ชุดการเรียนรู้ที่ ๔ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

โดยได้กำหนดทั้งวิชาทฤษฎีจำนวน ๓๗ ชั่วโมง วิชาปฏิบัติ ๔๓ ชั่วโมง รวมทั้งหมด ๘๐ ชั่วโมง

๗. ปัจจัยเอื้อหนุนแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการทำงาน

๗.๑ ปัจจัยเอื้อหนุนแห่งความสำเร็จ

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการพัฒนาปรับปรุงจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน มีปัจจัยแห่งความสำเร็จโดยการได้รับความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม ในการเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจาก ทูตทางสังคมในชุมชนที่ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาศักยภาพเรียนการสอนแก่ผู้สูงอายุ เช่น ตัวแทนพระภิกษุสงฆ์ในตำบลอุโมงค์ อดีตผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน อดีตผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลอุโมงค์ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ข้าราชการบำนาญ ปรากฏภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ รวมทั้งยังพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ประกอบด้วย

๑) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเทเสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรพกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของความสำเร็จ ในการดำเนินงานของโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ โดยเฉพาะผู้ทำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ เพราะมีผลโดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

๒) มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการหรือแกนนำจะเป็นพลังที่เข้าแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำหรือเป็นกลไกในการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่มและความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ให้บรรลุผล

๓) การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียน ตัวแทนนักเรียน

๔) มีทุนทางสังคมและเครือข่ายที่เข้มแข็ง การสร้างทุนทางสังคมและเครือข่ายที่เข้มแข็ง แบ่งได้อยู่ ๒ ระดับคือ การสร้างทุนและศักยภาพทางสังคม ภายในชุมชน ภายในกลุ่ม หรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนดอกขอมพอ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนหรือการคัดเลือกตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งให้ความสำคัญกับเครือข่ายหน่วยงานองค์กรทั้งภายในและภายนอก เพื่อประสานพลังการทำงานร่วมกัน

๕) มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยการทบทวนตนเอง การถอดบทเรียน และสรุปบทเรียน ในการทำงานเป็นระยะ เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

๖) มีเทศบาลตำบลอุโมงค์ หนุนเสริม โรงเรียนดอกขอมพอได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อน โรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ให้เป็นไปอย่างราบรื่น ก่อเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๗) ได้รับการสนับสนุนข้อมูลวิชาการ ข้อมูลด้านทุนและศักยภาพของชุมชน จากศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (ศวช.) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๘) ได้รับการหนุนเสริมจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการทำวิจัยหลักสูตรชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

๗.๒ อุปสรรคในการทำงาน

อุปสรรคในการจัดทำรายวิชาเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ นั้นได้มีปัญหอุปสรรคเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย ในด้านการจัดรายวิชาให้มีความสอดคล้องทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่เหมาะสม แต่ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร หรือ วิทยากร อาจารย์ผู้สอน ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ถูกต้องตรงตามชุดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

๘. แนวทางการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนและการนำใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

การนำใช้หลักสูตรในโรงเรียนดอกขอมพอตำบลอุโมงค์ มีการประเมินผลจากการทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของรายวิชา โดยผู้เรียนต้องผ่านการประเมินร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป โรงเรียนดอกขอมพอได้มีการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนเป็น ประจำอย่างต่อเนื่องทุกปีทั้งในด้าน รายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม ตรงตาม ความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมการศึกษาดูงาน และกิจกรรม อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เรียน

๔. การส่งผลกระทบ

๔.๑ การส่งผลกระทบต่อนักเรียนสูงอายุ

การดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในเชิงบวก เช่น ผู้สูง อายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ที่ดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านต่างๆ เช่น การป้องกัน การดูแลรักษาสุขภาพ การ เลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมแก่วัย และมีประโยชน์ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การยอมรับความ เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมถึง ผู้สูงอายุได้มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างวิทยากร และ ผู้เรียนร่วมกัน โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ มีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงในทางบวกแก่นักเรียนผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน การสร้างความภาคภูมิใจให้ตัวเอง ในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า และมีศักยภาพ

๔.๒ การส่งผลกระทบต่อผู้สอน

การดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ มีการส่งผลกระทบในเชิงบวก โดยผู้เรียนได้ ให้ความร่วมมือ ให้ความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการรับฟัง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วม กับวิทยากรผู้ถ่ายทอด อาจารย์ผู้สอน ซึ่งส่งผลการเรียนการสอนแต่ละวิชาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ ก่อเกิดประโยชน์ทั้งผู้สอน และ ผู้เรียน

๔.๓ การส่งผลกระทบต่อประชากรกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

การดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อประชากรกลุ่ม อื่นๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นประชากรกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง รวมถึง กลุ่มผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้ามาร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้าน สุขภาพ ด้าน สังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ นำความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่ได้รับ เป็นองค์ความรู้ และนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อ เกิดประโยชน์

๘.๔ การส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมอื่นๆ ในชุมชน

การดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อทุนทางสังคมอื่นๆ ในชุมชน เช่น ทุนทางบุคคล ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร ถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ ตามรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ ที่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการออม เพื่อรับสวัสดิการ สร้างหลักประกันความมั่นคงแก่ชีวิตในอนาคต ชมรมอาสาบำเพ็ญสาธารณูปการ ได้เข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาอยู่ในภาวะยากลำบาก กองทุนขยะบุญ เป็นต้น ได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะแต่ละประเภทในครัวเรือน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ กลุ่มออกกำลังกายรำวงย้อนยุค กลุ่มออกกำลังกายด้วยไม้พลอง มีส่วนช่วยในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้แข็งแรง ห้างไกลการเจ็บป่วย และโรคเรื้อรัง กลุ่ม อสม.มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านการป้องกัน การฟื้นฟู การดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น กลุ่มส่งเสริมอาชีพต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียน

๑๐. สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อยอด

จากผลการดำเนินงานโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุตำบลอุโมงค์ได้รับการพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่ยังคงคุณประโยชน์คือ เป็นผู้ที่ยังคงทำงาน ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น การเป็นอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในสังคม สูงอายุมีความเป็นพลเมือง การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีสุขภาพที่ดี กาย จิต ปัญญา สังคม จิตวิญญาณ มีส่วนร่วมในสังคม มีโอกาสเรียนรู้ มีสัมพันธภาพที่ดี ทำประโยชน์ต่อสังคม มีหลักประกันที่มั่นคง รวมถึงผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ มีโอกาสเจ็บป่วยน้อยลงไม่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นโรค สามารถเข้าสังคมเป็นที่ยอมรับ เห็นคุณค่าของตน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น รวมทั้งสามารถดำรงชีวิต ดำเนินกิจกรรมในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย

ทั้งนี้โรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ ได้มีการวางแผนและต่อยอดในการชักชวนผู้สูงอายุที่ติดบ้าน มาเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนดอกขอมพอดำบลอุโมงค์ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมชั้นและเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้นได้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุติดบ้าน สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นการเตรียมความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ สร้างความตระหนักถึงการป้องกันการดูแลสุขภาพของตนเองให้ร่างกายมีความแข็งแรงห่างไกลจากโรคเรื้อรัง และในรุ่นต่อไป ได้มีการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงในส่วนของคุณรู้ หลักสูตร ในรุ่นต่อไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งกรอบหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จะประกอบด้วย ๓ กลุ่มวิชา

๑. กลุ่มวิชาชีพชีวิต

- หมวดยาเสพติด
- หมวดยาเสพติดและสุขภาพ
- หมวดยาเสพติดและสุขภาพ
- หมวดยาเสพติดและสุขภาพ
- กิจกรรมนันทนาการ (เลือกเสรี)

๒. กลุ่มวิชาชีพ

- หมวดยาเสพติด

๓. กลุ่มวิชาการ

- หมวดยาเสพติด
- หมวดยาเสพติด
- หมวดยาเสพติด

โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตำบลแม่ปะมีพื้นที่ที่รับผิดชอบทั้งหมด ๑๙๘.๓๒๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๒๓,๙๕๓ ไร่ โดยมีการบริหารกระจายอำนาจการปกครอง จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด ๑๑,๗๕๖ คน แบ่งออกเป็นชาย ๖,๐๘๐ คน หญิง ๕,๖๗๖ คน จำนวน ๗,๑๑๘ ครอบครัว มีจำนวนผู้สูงอายุ ทั้งหมด ๑,๔๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ของประชากรทั้งหมด แยกเป็นชาย ๗๓๔ คน หญิง ๗๓๔ คนจำนวน ๑,๔๔๘ ราย ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๖๓ ราย ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นคนไทยพลัดถิ่นมีสัญชาติพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลแม่ปะ และชนเผ่าซึ่งมีจำนวนมาก ดังนั้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้น ตัวเลขดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ ของภาครัฐ ตำบลแม่ปะ มองเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุที่มีจำนวนมาก เช่นเดียวกัน ที่ต้องมีกิจกรรมทำอย่างต่อเนื่องเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่เยือนเข้ามาหา เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือด ฯลฯ และที่สำคัญคือ ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ อยู่บ้านคนเดียว ว้าเหว่ ขาดคนดูแลและเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุอย่างมาก เพื่อลดการเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคความดันสูง โรคเบาหวาน ฯลฯ เพราะผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า มีประสบการณ์และภูมิปัญญาเพื่อที่จะถ่ายทอดให้กับลูกหลานให้คงอยู่สืบต่อไป

จากการศึกษาดูงานที่ตำบลห้วยม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย นายก อบต.แม่ปะ นายมานพ ยะเขียว เกิดความสนใจในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลห้วยม จึงกลับมาปรึกษาร่วมกับประธานผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในตำบล เพื่อหาข้อตกลงในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ จากนั้นได้มีการทำประชาคมกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ ที่มติเห็นพ้องต้องกันว่าต้องกันเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุจึงต้องเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นในตำบลแม่ปะ โดยผู้สูงอายุทั้ง ๑๑ หมู่บ้านได้สมัครใจเข้ามาเป็นนักเรียน รุ่นที่ ๑ ณ วัดใหม่คำมา หมู่ที่ ๓ ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนผู้สูงอายุ และสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะเปิดทำการเรียนการสอน เปิดเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ วัดใหม่คำมา มีนักเรียนทั้งหมด ๒๒๐ คนจาก ๑๑ หมู่บ้าน ขณะนี้มีนักเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอน จำนวนทั้งหมด ๖ รุ่น

โดยฐานคิดสำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนตำบลแม่ปะคือ **ฐานคิดที่ ๑ การนำเงินทุนและศักยภาพของชุมชน** โดยระดมทุนทางสังคมและภาคีเครือข่ายในพื้นที่มาร่วมดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน **ฐานคิดที่ ๒ การบูรณาการสู่งานประจำ** มีการสร้างการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายทั้งจากท้องที่ท้องถื่น ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่เพื่อให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งในงานที่รับผิดชอบ จึงทำให้ขับเคลื่อนได้ทั้ง ๕ โรงเรียนไปพร้อมๆ กัน และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม **ฐานคิดที่ ๓ การสร้างการเข้าถึงบริการ** จากการที่ผู้สูงอายุมีความแตกต่างหลากหลาย และพื้นที่อยู่ห่างไกลกัน เพื่อสร้างการเข้าถึงบริการ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะจึงเน้นการกระจายโรงเรียนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ง่าย

๒. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๒.๑ เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ในด้านต่างๆ กับผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นผู้สืบทอดและเผยแพร่หลักความดีตามแนวคิดของโรงเรียนให้กับลูกหลานและคนในชุมชน

๒.๒ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และเป็นบุคคลจิตอาสาพัฒนาชุมชนและสังคม

๒.๓ เพื่อสร้างเจตคติหวงแหน และรักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่เมืองแม่ปะตลอดไป

๓. องค์ประกอบโรงเรียนผู้สูงอายุ

วิสัยทัศน์โรงเรียนดังนี้ คือ รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น ร่วมอนุรักษ์ส่งเสริม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คำขวัญของโรงเรียน คือ “**ภูมิปัญญาเลิศล้ำ คำจูนคุณธรรม นำชีวิตรุ่งเรือง ประเทืองสังคมไทย**” คติพจน์ คือ ไม่มีผู้ใดแก่เกินเรียน สีประจำโรงเรียนคือ สีเขียว หมายถึง สีแห่งความสดชื่น มีชีวิตจิตใจ เบิกบาน สีแห่งการบ่มเพาะต้นกล้าที่สวยงามในอนาคตของคณาจารย์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย คณะกรรมการ หลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย สถานที่ วัน-เวลาที่ทำการการเดินทาง และการจัดอาหาร โดยมีรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมการ

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง

ช่วงที่ ๑ มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและมีรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นครูใหญ่ ปลัด ดำรงตำแหน่งกรรมการฝ่ายวิชาการ และประเมินผล หัวหน้าส่วนโยธา ดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการและฝ่ายสถานที่ หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคม ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการฝ่ายทะเบียนและธุรการ หัวหน้าส่วนการคลัง ดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการและฝ่ายการเงิน

ช่วงที่ ๒ มีการปรับตำแหน่งครูใหญ่มาเป็นตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน และรวมถึงการ

จัดตารางการเรียนการสอนให้กับครูจิตอาสาและการจัดหางบประมาณเพื่อการบริหารจัดการกิจกรรมในโรงเรียน โดยนายณัฐวุฒิ สายเปีย และมีคณะกรรมการบริหารงานโรงเรียนจำนวน ๑๗ คน ซึ่งมาจากผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียน ประกอบด้วย ประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ หัวหน้าฝ่ายเหรียญกษาปณ์ หัวหน้าฝ่ายปฐมวัย และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ทั้งนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการนักเรียนร่วมกันกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติโดยมีระเบียบการแต่งกายต้องเหมือนกัน เรียบร้อย สวยงาม ถูกต้อง และกำหนดแบบใบลาต่างๆ เช่น ลากิจ ลาป่วย และมีการประเมินผลการเรียนจบหลักสูตร

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะทำงาน

จากความร่วมมือของชุมชน และสหวิชาชีพ ด้วยความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี มีความสามัคคีต่อกัน ช่วยเหลือกัน โดย มี องค์การชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ วัด บ้าน โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ และร่วมเป็นคณะกรรมการและคณะทำงาน คือ

๑) ประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะเป็นประธาน ทำหน้าที่ออกนโยบาย กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

๒) คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และคณะกรรมการท่านอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทำหน้าที่บริหารกิจการของโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๓) ครูใหญ่ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการโรงเรียน และรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประธานทราบเป็นระยะ

๔) ฝ่ายวิชาการและวัดผล ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนการศึกษา ทำหน้าที่จัดทำหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนและให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จัดตารางเรียน ติดต่อประสานงานเชิญวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นครูผู้สอนและวัดผลประเมินผลการศึกษา

๕) ฝ่ายสถานที่ ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนโยธา ทำหน้าที่จัดสถานที่ห้องเรียนให้เหมาะสมหรือเอื้อกับสภาพของผู้สูงอายุ ทำความสะอาด จัดหาและดูแลเครื่องเสียงของโรงเรียนให้พร้อมใช้งาน

๖) ฝ่ายทะเบียนและธุรการ ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนสวัสดิการ ทำหน้าที่รับสมัครนักเรียน คุมทะเบียนนักเรียน ธุรการ งานเอกสาร จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และจัดนิทรรศการในห้องเรียน

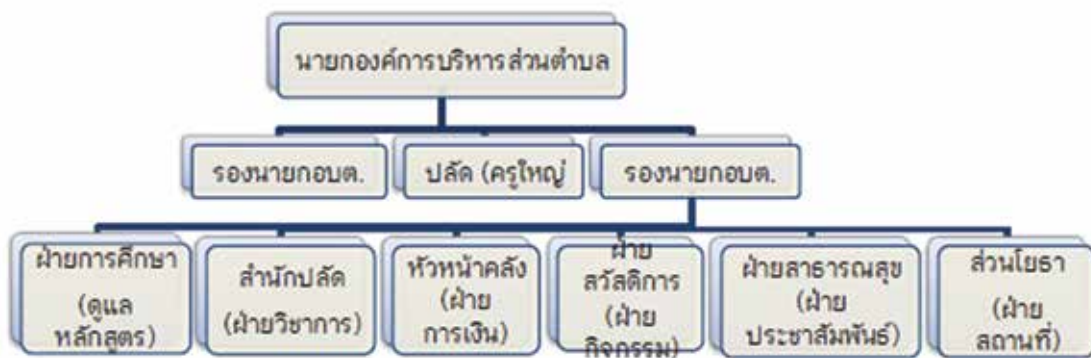
๗) ฝ่ายการเงิน ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนการคลังทำหน้าที่ จัดหารและบริหารจัดการงบประมาณ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ จัดเก็บรายได้จากผู้บริจาค และดูแลอาหาร อาหารว่าง น้ำดื่มนักเรียน

บทบาท/หน้าที่ ของคณะกรรมการมีดังนี้

- ๑) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นผู้จัดการโรงเรียน ช่วยเรื่องการดูแลความเรียบร้อยของโรงเรียน เช่น ประสานงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมถึงการแก้ไขปัญหาทุกเรื่อง ทุกด้านที่เกิดขึ้นรวมถึงเป็นที่ปรึกษาให้กับฝ่ายอื่นๆ
- ๒) รองนายก (๒ คน) รองผู้จัดการโรงเรียน ดูแลการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงเป็นที่ปรึกษาให้กับฝ่ายต่างๆ
- ๓) ฝ่ายสถานที่ โดยฝ่ายโยธา กองช่าง ดูแลความเรียบร้อยของอาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ต้องมีราวจับ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้จัดการโรงเรียน
- ๔) ครูใหญ่ โดย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและดูแลความเรียบร้อยทุกด้าน
- ๕) ฝ่ายการเงิน โดยกองคลัง ดูแลเรื่องงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน และทำบัญชีการเงินของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณได้
- ๖) ฝ่ายกิจกรรม โดยกองสวัสดิการสังคม หน้าที่คือ ดูแลกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน รวมงานพิธีการต่างๆ
- ๗) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดย กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ
- ๘) ฝ่ายวิชาการ/และหลักสูตร โดยสำนักปลัด และกองการศึกษา รับผิดชอบและส่งเสริมงานวิชาการและหลักสูตร ของโรงเรียนรวมถึงจัดทำหลักสูตร กำหนดหลักสูตร ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและตามความสนใจของผู้เรียน

การสรรหาคณะกรรมการบริหาร และคณะทำงาน

การคัดเลือกตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะได้รับการแต่งตั้งจากนายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยความสมัครใจหรือประชาธิปไตยภายในโรงเรียนนั้นๆ แผนภาพคณะกรรมการบริหารมีดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓.๑ แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

แผนภาพที่ ๒.๓.๒ แสดงโครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

๓.๒ หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักการของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ ๑) มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนผู้สูงอายุรอบด้าน ทั้งด้านตัวบุคคล และสังคม ๒) มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ๓) มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้เต็มความสามารถตามความสนใจและความถนัด ของตนเอง สามารถผ่านการศึกษาได้ตามศักยภาพของตนเอง ๔) จัดเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง หรือประสบการณ์จริงให้มากที่สุด เช่น การดำรงชีวิต สุขภาพ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ๕) เตรียม ผู้เรียนให้ร่วมมือกับสังคม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางสังคม กระบวนการทางสังคม หรือ ปัญหาทางสังคมและ๖) กิจกรรมการเรียนรู้จัดเป็นหน่วยหรือรายวิชา เรียนในสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่ชุมชนโดย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติจริงกับทุกกลุ่มในชุมชน

หลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นปีที่ ๑ ขั้นต้น (Basic) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ที่หลากหลาย มุ่งสู่เป้าหมาย “รู้จริง” ชั้นปีที่ ๒ ชั้นกลาง (Intermediate) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเชิงลึก ประกอบการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปฏิบัติได้” ชั้นปีที่ ๓ หลักสูตรขั้นสูง (Advanced) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ประกอบการศึกษาดูงาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ถ่ายทอดเป็น” สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การจัดการเรียนรู้อของโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิทยาการต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุ และทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา จัดกระบวนการ และประเมินผลการเรียนรู้เท่านั้น โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะจัดการเรียนการสอนทุกวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. โดยมีการเรียนการสอนใน ๕ วิชาหลัก ประกอบด้วยวิชาแนวคิดทางศาสนา วิชาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย และวิชากฎหมาย วิถีประชาธิปไตย และวิชาเลือกตามอัธยาศัยที่มีความสอดคล้องกับบริบทของเมืองแม่ปะเช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ นวดประคบ กีฬานันทนาการ เป็นต้น และแบ่งหลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น ๓ ชั้น คือ

ชั้นปีที่ ๑ ขั้นต้น (Basic) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ที่หลากหลาย มุ่งสู่เป้าหมาย “รู้จริง” ประกอบไปด้วยรายวิชาดังนี้

๑) กลุ่มวิชาพื้นฐาน ประกอบไปด้วย วิชาพุทธศาสนาเบื้องต้น วิชาภาษาเบื้องต้น และ วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยเบื้องต้น

๒) กลุ่มวิชาความรู้ทั่วไป ประกอบไปด้วย การดูแลสุขภาพ กฎหมายเบื้องต้นและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิชาเสริมทักษะ

กิจกรรมตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกเรียนตามแต่บุคคล

ปีที่ ๒ ชั้นกลาง (Intermediate) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเชิงลึก ประกอบการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปฏิบัติได้” ประกอบไปด้วยรายวิชาดังนี้

๑) วิชาพื้นฐาน ประกอบไปด้วย วิชาการปฏิบัติตนตามศาสนา วิชาการใช้ภาษาในสังคม และ วิชาการปฏิบัติตนในสังคม

๒) วิชาความรู้ทั่วไป ประกอบไปด้วย สุขภาวะชุมชน วิถีประชาธิปไตย และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิชาเสริมทักษะ

กิจกรรมตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกเรียนตามแต่บุคคล

ชั้นปีที่ ๓ หลักสูตรชั้นสูง (Advanced) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ประกอบการศึกษาดูงาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ถ่ายทอดเป็น” สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ประกอบไปด้วยวิชาดังนี้

๑) วิชาพื้นฐาน ประกอบไปด้วย วิชาการถ่ายทอดหลักการทางศาสนา วิชาภาษาการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ และวิชาการถ่ายทอดทักษะทางสังคม

๒) วิชาความรู้ทั่วไป ประกอบไปด้วย เรียนรู้ชุมชน จิตอาสา และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ได้จัดประชุมนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) และปรับให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เมืองแม่ปะ โดยใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (social process and life function curriculum) การจัดหลักสูตรชีวิตจริงของผู้สูงอายุและสังคมเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ปรัชญา “รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น และร่วมอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร

แนวการจัดการเรียนการสอนประจำที่ชัดเจน (หลักสูตรระยะ ๓ ปี)

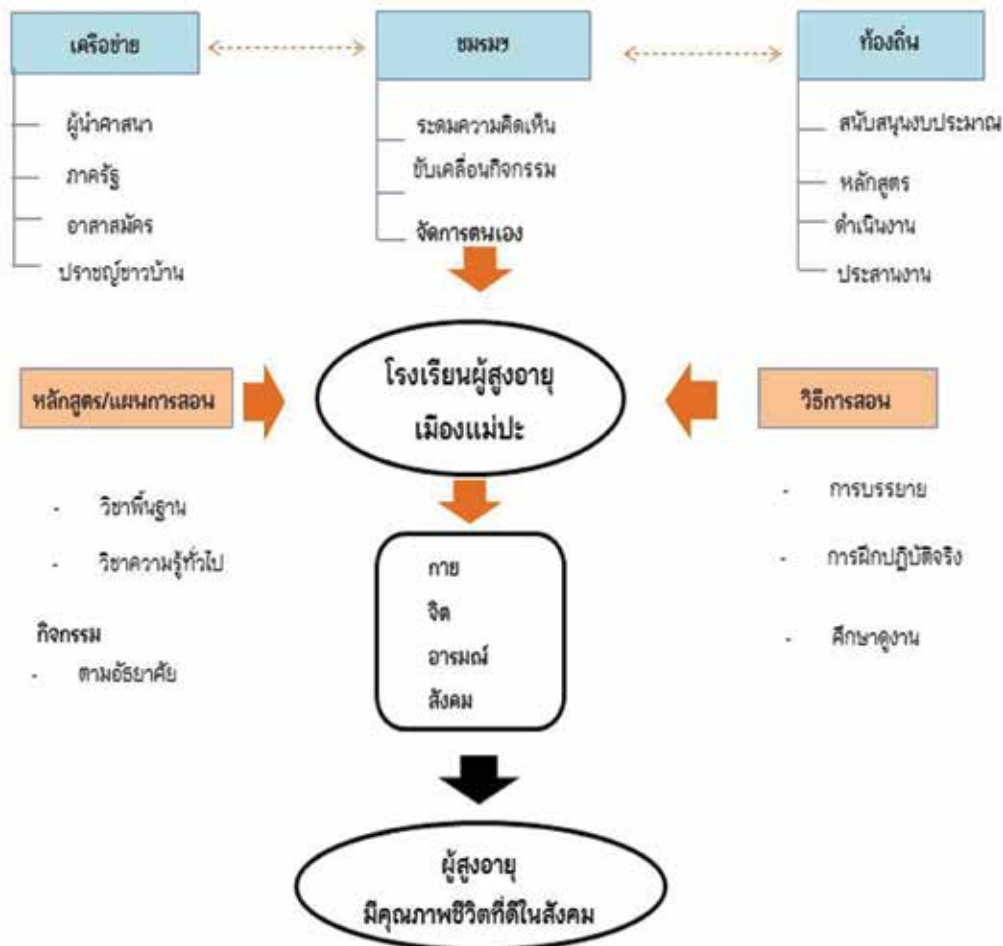
ปีที่ ๑ หลักสูตรขั้นต้น เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับพื้นฐานทั่วไป แบ่งเป็น ๒ เทอม

ปีที่ ๒ หลักสูตรชั้นกลาง เป็นการจัดการศึกษาเชิงลึกประกอบกับการฝึกปฏิบัติจริง

ปีที่ ๓ หลักสูตรชั้นสูง เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ประกอบการศึกษาดูงาน เพื่อให้สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ เทอม แต่ละเทอมใช้เวลา ๒๐ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ วัน (ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ มีทั้งหมด ๕ โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๕ วัน วันจันทร์ - วันศุกร์) เริ่มเรียน เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๔.๐๐น.

โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

แผนภาพที่ ๒.๓.๓ แสดงโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

๓.๓ กลุ่มเป้าหมาย

เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยในตำบลแม่ปะและตำบลใกล้เคียง ส่วนกลุ่มเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ มีประมาณ ๑๐% ของจำนวนนักเรียนผู้สูงอายุที่เข้ามาเรียนในแต่ละศูนย์ และผู้สูงอายุที่มีความพิการ มีประมาณ ๒ % ของจำนวนนักเรียนผู้สูงอายุและที่สำคัญมีลูกและญาติที่สมัครเข้ามาเรียนเป็นนักเรียนผู้สูงอายุเพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุ หรือช่วยในการบริหารจัดการโรงเรียน

โดยมีการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าเรียน ดังนี้

- ๑) ต้องเป็นผู้ที่เตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุ มีอายุ ๕๐ - ๕๙ ปี (ชาย หญิง)
- ๒) ต้องเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ชาย/หญิง)
- ๓) ต้องอาศัยอยู่ในตำบลแม่ปะ หรือตำบลใกล้เคียงที่สนใจ

- ๔) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนจัดขึ้นได้
- ๕) สามารถอ่านออกเขียน หนังสือได้บ้าง และ สื่อสารกับครู เพื่อน ได้รู้เรื่อง เข้าใจง่าย
- ๖) หากเป็นผู้พิการ ต้องให้ญาติมารับ - ส่ง ได้

นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับญาติ ผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือกลุ่มคนอื่นๆ ในชุมชนเพื่อร่วมดูแลผู้สูงอายุมีโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ โครงการการดูแลการบริบาลเด็กเล็กและคนชราในชุมชน โดยใช้งบประมาณจาก กองทุน สปสช. วิทยาการได้รับการสนับสนุนจาก รพ.สต. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สอด

๓.๔ สถานที่ วัน-เวลาที่ทำการ

ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ มีทั้งหมด ๕ โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๕ วัน วันจันทร์ - วันศุกร์) เริ่มเรียน เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.หลังเลิกเรียน นักเรียนผู้สูงอายุ (กลุ่มจิตอาสา) จะออกเยี่ยมเพื่อนผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจและเวลา ๑๖.๓๐ - ๑๗.๓๐ น. นักเรียนพร้อมกันมาออกกำลังกายแบบวิถีไทยการจัดการเรียนการสอนแต่ละวิชา ใช้เวลาสอนและทำกิจกรรมจำนวน ๔๕ นาทีโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ ทั้ง ๕ โรงเรียนใช้สถานที่ ศาลาการเปรียญภายในวัดนั้นๆ คือ

ตารางที่ ๒.๓.๑ กำหนดการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

โรงเรียนผู้สูงอายุ	สถานที่	การเรียนการสอน
๑) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๔	ศาลาการเปรียญวัดห้วยแก้ว	เรียนทุกวันจันทร์
๒) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๓	ศาลาการเปรียญวัดใหม่คำมา	เรียนทุกวันอังคาร
๓) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๑	ศาลาการเปรียญวัดแม่ปะเหนือ	เรียนทุกวันพุธ
๔) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๗	ศาลาการเปรียญสำนักสงฆ์ล้านนาบุญญาราม	เรียนทุกวันพฤหัสบดี
๕) โรงเรียนผู้สูงอายุ ม.๒	ศาลาการเปรียญวัดเวฬุวัน	เรียนทุกวันศุกร์

ส่วนการใช้สถานที่นอกพื้นที่เป็นที่จัดการเรียนการสอน เช่น หน่วยทหารราบเฉพาะกิจฯ เป็นศึกษาดูงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ห้างเทสโกโลตัส ศึกษาดูงานวิชาหลักศาสนาพุทธ (พาชมภาพยนตร์เรื่องพระมหาชนก) เป็นต้น

๓.๕ การเดินทาง

ในการเดินทางมาเรียนของนักเรียนผู้สูงอายุแต่ละโรงเรียน มาด้วยตนเอง ดังนี้ ปันจักรยาน มาเอง ขับมอเตอร์ไซด์มาเอง หรือหากช่วงฤดูฝนลูกหลานมาส่งนอกจากนี้แต่ละโรงเรียนจะมารถยนต์กับเพื่อนนักเรียนด้วยกันแต่ละโรงเรียนแต่ นักเรียนผู้สูงอายุ หมู่.๔ มีรถรับ - ส่ง ให้โดยการสนับสนุนรถ

จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ๑ คัน เพื่อรับ - ส่งนักเรียนและใช้ในกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ในหมู่บ้านนั้น บริการรับ - ส่งนักเรียนที่สนใจแต่อยู่ไกล โรงเรียนตามนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เรื่องการจัดตั้งโรงเรียน คือ ให้ ๒ หมู่บ้าน มีโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑ โรงเรียน (หมู่บ้านที่ใกล้เคียงกัน) เช่น หมู่ที่ ๑ กับ หมู่ที่ ๘ จัดตั้งโรงเรียนที่วัดแม่ปะเหนือ เป็นต้น การจัดการเรื่องการเดินทางไปเรียนเรียนของนักเรียนแต่ละโรงเรียนนั้น ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำท้องถิ่นประชุมปรึกษาหารือ มีส่วนร่วมในการดูแลการมาเรียนของนักเรียน โดยการขอความร่วมมือช่วยเหลือ รับ-ส่งนักเรียนไปเรียนตามศูนย์ที่ใกล้บ้านนักเรียน

๓.๖ การจัดอาหาร

ทุกโรงเรียนนักเรียนจะนำอาหารกลางวันมารับประทานเองโดยใช้วัสดุธรรมชาติคือห่อใบตอง โดยจะมาร่วมรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในแต่ละโรงเรียน อาหารส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุ คือแกงเลียง น้ำพริกผักต้ม ปลาแห้ง ปลาทอด ผลไม้ตามฤดูกาล บางโรงเรียนมีผู้ใหญ่ใจดี เลี้ยงอาหารกลางวันเนื่องในวันสำคัญ เช่น วันเกิด เป็นต้น

๓.๗ การแต่งกาย

การแต่งกายจะเป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนแต่ละศูนย์ โดยแต่ละศูนย์จะมีแบบฟอร์มที่เหมือนกัน คือ เสื้อคอโปโล กางเกงสีดำ แต่ละโรงเรียนจะมีสัญลักษณ์เป็นของตัวเอง รองเท้าคัทชูหรือรองเท้าสุภาพ(ไม่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้นักเรียนสวมรองเท้าที่มีเชือกผูกมัดเนื่องจากป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น) และแต่ละโรงเรียนจะมีสีประจำโรงเรียน ในการเลือกสี สีแต่ละโรงเรียนเพื่อให้รู้ว่่านักเรียนอยู่หมู่ไหน รุ่นที่เท่าไร ของตำบล ปัจจุบัน โรงเรียนผู้สูงอายุมี ถึง ๖ รุ่นซึ่ง จบไปแล้ว ๑ รุ่น และทุกโรงเรียนต้องมีเสื้อสีขาว เพื่อสวมใส่ในวันพระ พิธีกรรมะ นั่งสมาธิ โดย ๑) โรงเรียนผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๔ สวมเสื้อสีขาวคอปัสฟ้า ๒) โรงเรียนผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๓ สวมเสื้อสีเขียวคอปัสฟ้า ๓) โรงเรียนผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๑ สวมเสื้อสีแดง ๔) โรงเรียนผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๗ สวมเสื้อสีขาวคอปัสฟ้า ๕) โรงเรียนผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๒ เรียนทุกวันศุกร์ เสื้อสีฟ้าคอปัสขาว

๓.๘ การสำเร็จการศึกษา

ระยะเวลาของการจบการศึกษา คือ ๓ ปี เกณฑ์การสำเร็จหลักสูตร ๑)ต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๘๐ ของการมาเรียน ๒)ต้องร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น อย่างน้อย ๑ กิจกรรม เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ๓)ต้องลงถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ๑ สัปดาห์ เช่น ฝึกทำขนมไทยให้กับโรงเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นต้น นักเรียนที่ไม่สามารถมาเรียนได้ต้องมีใบลาตามแบบฟอร์มของโรงเรียน

๔. การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔.๑ ที่มาของหลักสูตร

หลักสูตร(ครั้งแรกที่ดำเนินการ คือหลักสูตร ระยะ ๓ ปี)องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะได้จัดประชุมนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) และปรับให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เมืองแม่ปะ โดยใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (social process and life function curriculum) การจัดหลักสูตรยึดชีวิตจริงของผู้สูงอายุและสังคมเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ปรัชญา “รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น และร่วมอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร หลักสูตรเริ่มทดลองใช้เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ หลักสูตรชุดแรกเกิดจากความต้องการของผู้เรียน และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยแนวคิดหลัก คือผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนในวิชาต่างๆ เช่น ศาสนา การดูแลสุขภาพ เป็นต้น การจัดทำหลักสูตรนั้น ยึดความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญเรื่อง ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และเป็นความต้องการของผู้เรียนด้วย หรือให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สำคัญจะสอดแทรกเรื่องการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการพูดในที่สาธารณะให้กับผู้เรียน

๔.๒ องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นปีที่ ๑ ขั้นต้น (Basic) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ที่หลากหลาย มุ่งสู่เป้าหมาย “รู้จริง” ชั้นปีที่ ๒ ขั้นกลาง (Intermediate) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเชิงลึก ประกอบการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปฏิบัติได้” ชั้นปีที่ ๓ หลักสูตรขั้นสูง (Advanced) การจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๓ กลุ่มวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ประกอบการศึกษาดูงาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ถ่ายทอดเป็น” สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

๕. วิธีการจัดทำหลักสูตร

วิธีการจัดทำหลักสูตร ทุกโรงเรียน จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยความสมัครใจหรือประชาธิปไตยภายในโรงเรียนนั้นๆ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะได้รับการแต่งตั้งจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ หน้าที่คือดูแล บริหารกิจกรรมภายในโรงเรียน อำนวย

ความสะดวกให้กับผู้เรียน และร่วมจัดทำหลักสูตร ประสานครูจิตอาสาเพื่อมาทำการสอนโรงเรียน ผู้สูงอายุ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะสนับสนุนงบประมาณรวมถึงสนับสนุนวิทยากรมาสอน เช่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอดร่วมสนับสนุนทั้งบุคลากรมาสอนและงบประมาณ กศน.สนับสนุนทั้งงบประมาณในการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น กิจกรรมสานตะกร้าจากเชือกพลาสติก ทอดมันรังนก ถักพรมเช็ดเท้าและครูผู้สอน ด้านภาษาอังกฤษและภาษาพม่า สอนการทำบัญชีครัวเรือนให้กับนักเรียน ผู้สูงอายุ

๕.๑ การจัดทำเนื้อหาวิชาและกระบวนการดำเนินงาน

โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ มีการระดมความคิดจากหลายๆ ภาควิชา เช่น ชมรมผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ รพ.สต.ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สอดตาก กศน. และวิทยาลัยชุมชน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด องค์การอิศระ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด หน่วยทหารราบเฉพาะกิจฯ สำนักงานอัยการแม่สอด เรือนจำแม่สอด สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด วัด สำนักงานสงฆ์ในพื้นที่ สำนักงานเกษตรแม่สอด สำนักงานที่ดินจังหวัดตาก สาขาแม่สอด เพื่อจัดเนื้อหาวิชาให้เรียน ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และตามความสนใจผู้เรียนทั้งต้องมองถึงการจัดกิจกรรม และทำอย่างไรไม่ให้ผู้เรียนเกิดภาวะความตึงเครียด เรียนแล้วมีความสุข ร่างกายแข็งแรง สมกับคำว่า แก่อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพมีกระบวนการระดมสมองเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิชาทุกครั้ง โดยครูจิตอาสา และคณะกรรมการบริหารงานโรงเรียนโดยเฉพาะกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ มีการประชุมเพื่อกำหนดวิชาเรียน ๓ เดือนครั้ง โดยให้ทุกภาคส่วน ครูจิตอาสา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนวิชาเรียนต่างๆ ที่เหมาะสมและตามความสนใจของผู้เรียน หลักการในการแบ่งวิชาและชั่วโมงเรียน ในการแบ่งวิชาที่จะให้นักเรียนผู้สูงอายุเรียนนั้น เพื่อให้เหมาะสมและความสนใจ หากหนักเกินไปความสนใจจะลดน้อยลง ดังนั้นจึงต้องใช้เวลา ประมาณ ๔๕ นาทีต่อ ๑ วิชา และแต่ละวิชาต้องกำหนดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วยทุกครั้ง เพื่อประสิทธิผลของผู้เรียน ผู้ที่เป็นหลักในการเขียนเนื้อหาสาระการเรียนคือ ครูจิตอาสาทุกท่านและตัวแทนนักเรียนผู้สูงอายุ กรรมการกิตติมศักดิ์รวมถึงพระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนเรื่องธรรมะให้กับผู้สูงอายุ

ตัวอย่าง

หลักสูตรขั้นต้น (Basic) เทอมต้น ๒๐ คาบเรียน แบ่งเป็นรายวิชาดังนี้

- ๑) เปิดโรงเรียน และปฐมนิเทศ ๑ คาบ
- ๒) วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๖ คาบ
- ๓) วิชาการดูแลสุขภาพ จำนวน ๖ คาบ
- ๔) วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน ๖ คาบ
- ๕) สอบวัดผล ๑ คาบ

หลักสูตรชั้นกลาง (Intermediate) เทอมต้น ๒๐ คาบ ดังนี้

- ๖) เปิดโรงเรียน และปฐมนิเทศ ๑ คาบ
- ๗) วิชาข้อปฏิบัติทางศาสนา จำนวน ๖ คาบ
- ๘) วิชาข้อปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ จำนวน ๖ คาบ
- ๙) วิชาข้อปฏิบัติทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน ๖ คาบ
- ๑๐) สอบวัดผล ๑ คาบ

หลักสูตรชั้นปลาย (Advanced)

- ๑๑) เปิดโรงเรียน และปฐมนิเทศ ๑ คาบ
- ๑๒) วิชาศาสนาและปรัชญา จำนวน ๖ คาบ
- ๑๓) วิชาวิถีสุขภาพ จำนวน ๖ คาบ
- ๑๔) วิชาการอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน ๖ คาบ
- ๑๕) ฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน
- ๑๖) สอบวัดผล ๑ คาบ

มีการจัดกลุ่มกิจกรรมฝึกทักษะต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น

- ๑) การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย วิธีการคือให้สมัครใจเข้ากลุ่มตามตนเองสนใจ
- ๒) กลุ่มฝึกอาชีพ ที่เหมาะสม เช่น จักสาน ตะกร้า รับสมัครด้วยความสมัครใจ ผลิตเพื่อใช้ภายในครัวเรือนหรือจำหน่ายเพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้
- ๓) กลุ่มสปร้าทำรับสมัครด้วยความสมัครใจ จะเน้นการดูแลสุขภาพ ของตนเองและคนในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน

มีการกำหนดแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าพร้อมทั้งจัดทำตารางสอนเพื่อให้ครูจิตอาสาที่เป็นครูผู้สอนได้ทราบถึงเวลาและสถานที่ที่จะสอนมีเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งจะจัดเตรียมตารางสอนให้ครูจิตอาสาเป็นรายเดือน และในแต่ละรายเดือนก็จะแยกเป็นรายสัปดาห์ทั้งนี้เวลาเรียนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และยังมีการนำแผนชุมชนมาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ อีกทั้งระดมสมองในการคิดหาวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียนร่วมกับครูจิตอาสา เช่น การพัฒนาสมอง ชีกซ่ายและชีกขวาของผู้เรียน การออกกำลังกายที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตำบลแม่ปะ เป็นต้น

๕.๒ การจัดทำตารางเรียน การกำหนดคุณสมบัติผู้สอนและผู้เรียน

มีการจัดทำตารางทุกเดือนโดยวิทยากรจิตอาสา และเสริมวิทยากรเฉพาะเดือนละครึ่งการกำหนดคุณสมบัติผู้สอนผู้สอนต้องเข้าในโครงการสร้างและหลักสูตรการเรียนอย่างถ่องแท้ส่วนผู้เรียนสามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ออกมาได้อย่างเป็นระบบ คือ อ่านออกเขียนได้บ้าง การเตรียม

ครูผู้สอน ครูผู้สอนแต่ละท่านนั้นทาง อบต.ได้เชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อระดมสมองคิดค้นหาเนื้อหาสาระที่จะเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งครูจิตอาสาทุกท่านนั้นสมัครใจเข้ามาเองโดยการเชิญทาง อบต.และเมื่อถึงวันสำคัญ ทางโรงเรียนก็จัดงานให้ เช่น วันเกิด เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ครูผู้สอนในส่วนของการกำหนดคุณสมบัติผู้เรียนการรับสมัครนักเรียนผู้สูงอายุ เกณฑ์รับตั้งแต่ อายุ ๕๕ ปีขึ้นไป และสามารถช่วยเหลือตนเองได้พอสมควร เช่น ลูกเดิน ออกกำลังกายได้ โดยไม่มีการกำหนดจำนวนนักเรียนแล้ว แต่ความสมัครใจของผู้สมัครเข้าเรียนในแต่ละรุ่น

ตารางที่ ๒.๓.๒ ตัวอย่างตารางเรียนประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๕๙

วันที่/เวลา	๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.	๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น.	๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.
๑/๘/๕๙	หลักการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาพุทธ โดย อาจารย์สุนทรี ธงวัช	หลักการดูแลสุขภาพ โดย คุณนันทยา กองมณี	วิถีประชาธิปไตย พ.อ.พิชัย กฤษชาวสุวรรณ
๘/๘/๕๙	หลักการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาพุทธ โดย อาจารย์สุนทรี ธงวัช	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย.. พ.อ.พิชัย กฤษชาวสุวรรณ	โครงการพืชน้อง โดย รุ่นพี่ รุ่นที่ ๒(ม. ๒) (ทำดอกมะลิ)
๑๕/๘/๕๙	หลักการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาพุทธ โดย อาจารย์สุนทรี ธงวัช	หลักการดูแลสุขภาพ โดย คุณนันทยา กองมณี	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย..... พ.อ.พิชัย กฤษชาวสุวรรณ
๒๒/๘/๕๙	หลักการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาพุทธ โดย อาจารย์สุนทรี ธงวัช	หลักการดูแลสุขภาพ โดย คุณนันทยา กองมณี	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย..... พ.อ.พิชัย กฤษชาวสุวรรณ
๒๙/๘/๕๙	หลักการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาพุทธ โดย อาจารย์สุนทรี ธงวัช	หลักการดูแลสุขภาพ โดย คุณนันทยา กองมณี	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย. พ.อ.พิชัย กฤษชาวสุวรรณ

๕.๓ การเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอน

ครูจิตอาสาได้มีการเตรียมเอกสารประกอบการเรียนการสอนทุกครั้ง โดยนำใช้วัสดุสื่ออุปกรณ์ที่หาง่ายในท้องถิ่น และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ (โดยทำโครงการแลกเปลี่ยนงบประมาณ เดือนละ ๑๒,๐๐๐ บาท)

๒) กศน. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพและสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๓) วิทยาลัยชุมชน ได้รับสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๔) สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ได้รับสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๕) องค์การบริหาร ได้รับสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๖) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ได้รับสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๗) รพ.สต.ในพื้นที่ ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๘) โรงพยาบาลระดับอำเภอ ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๙) หน่วยทหารราบเฉพาะกิจฯ ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอนและเป็นหลักทัศนศึกษาฐานเศรษฐกิจพอเพียง

๑๐) สำนักงานอัยการแม่สอด ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๑๑) เรือนจำแม่สอดได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๑๒) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๑๓) วัด สำนักสงฆ์ในพื้นที่ ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๑๔) สำนักงานเกษตรแม่สอด ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๑๕) สำนักงานที่ดินจังหวัดตาก สาขาแม่สอด ได้รับสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน

๕.๔ การพัฒนาศักยภาพผู้สอน)

การพัฒนาศักยภาพผู้สอนคือ จัดทัศนศึกษาฐานสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้มีจิตอาสาในพื้นที่ด้วยกันและในเครือข่ายและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ครูจิตอาสาที่มีมากขึ้นในตำบลแม่ปะ และมีเพียงพอกับโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ผู้สนับสนุนงบประมาณ ดังนี้ สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก โรงเรียนบ้านแม่ปะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ (หมู่ ๒, ๔, ๖) โรงพยาบาลแม่สอด สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด วัดใหม่คำมา วัดห้วยกะโหลก สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก กศน. สถานีตำรวจภูธรแม่สอด พัฒนาการหรือการเปลี่ยนของครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนมีความสุข และพยายามหาสิ่งแปลกใหม่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญครูผู้สอน ทำด้วยความเต็มใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทให้กับผู้สูงอายุ

๖. ผู้ดำเนินการหลักและผู้ดำเนินการร่วม

ผู้ดำเนินการหลัก และผู้ดำเนินการร่วม ที่ร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ปะ มีดังนี้

๖.๑ ผู้ดำเนินการหลัก

ผู้ดำเนินการหลักในการจัดทำหลักสูตร คือกองการศึกษา และฝ่ายต่างๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ โดยการจัดประชุมครูจิตอาสา หรือผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนหลักสูตร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะและครูจิตอาสาที่รับผิดชอบสอนแต่ละวิชา ครูจิตอาสาแต่ละคนจะเลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเองในการขับเคลื่อน และเตรียมการสอนเพื่อผู้สูงอายุด้วยความจริงใจ และเต็มศักยภาพของครูจิตอาสา รวมถึงข้อเสนอแนะของผู้เรียนและที่สำคัญต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ในการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) นายกองการบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นผู้จัดการโรงเรียน ช่วยเรื่องการดูแลความเรียบร้อยของโรงเรียน เช่น ประสานงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมถึงการแก้ไขปัญหาทุกเรื่อง ทุกด้านที่เกิดขึ้นรวมถึงเป็นที่ปรึกษาให้กับฝ่ายอื่นๆ

๒) รองนายก (๒ คน) เป็นรองผู้จัดการโรงเรียน ดูแลการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงเป็นที่ปรึกษาให้กับฝ่ายต่างๆ

๓) ฝ่ายโยธา กองช่าง เป็นฝ่ายสถานที่รับผิดชอบ ดูแลความเรียบร้อยของอาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ต้องมีราวจับ หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายจากผู้จัดการโรงเรียน

๔) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ เป็นครูใหญ่ โดยช่วยสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและดูแลความเรียบร้อยทุกด้าน ๕.ฝ่ายการเงิน โดยกองคลัง ดูแลเรื่องงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน และทำบัญชีการเงินของโรงเรียน ผู้สูงอายุให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณได้

๕) กองสวัสดิการสังคมเป็นฝ่ายกิจกรรม โดยมีหน้าที่คือ ดูแลกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน รวมงานพิธีการต่างๆ

๖) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

๗) ฝ่ายวิชาการ และหลักสูตร โดยสำนักปลัด และกองการศึกษา รับผิดชอบและส่งเสริมงานวิชาการและหลักสูตร ของโรงเรียนรวมถึงจัดทำหลักสูตร กำหนดหลักสูตร ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและตามความสนใจของผู้เรียน

๖.๒ ผู้ดำเนินการร่วม

- ๑) ผู้มีจิตสาธารณะจากหน่วยงานในพื้นที่และองค์กรอิสระ มอบงบประมาณสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุ เดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง ๕ โรงเรียน
- ๒) สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ (เดือนละ ๑๒,๐๐๐ บาท)
- ๓) วิทยาลัยชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากร เพื่อจัดการเรียนการสอน
- ๔) สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากรเพื่อทำการสอน
- ๕) องค์กรอิสระ ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๖) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๗) รพ.สต.ในพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๘) โรงพยาบาลระดับอำเภอ ได้รับการสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๙) หน่วยทหารราบเฉพาะกิจฯ ได้รับการสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอนและเป็นตัวหลักในการนำทัศนศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียง
- ๑๐) สำนักงานอัยการแม่สอด ได้รับการสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๑) เรือนจำแม่สอดได้ให้การสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๒) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด ได้รับการสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๓) วัด สำนักสงฆ์ในพื้นที่ ได้ให้การสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๔) สำนักงานเกษตรแม่สอด ได้ให้การสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๕) สำนักงานที่ดินจังหวัดตาก สาขาแม่สอด ได้ให้การสนับสนุนบุคลากร เพื่อทำการสอน
- ๑๖) จิตอาสาในชุมชน วิทยากรส่วนใหญ่จะเป็นสหวิชาชีพที่มีจิตอาสา เข้ามาเป็นครูสอน และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์รอบด้าน

๗. ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการทำงาน

๑) จากการร่วมมือของชุมชน สหวิชาชีพ ด้วยความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี มีความสามัคคีต่อกันช่วยเหลือกัน โดย มี วัด บ้าน โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

๒) จากการร่วมมือของชุมชน สหวิชาชีพ ด้วยความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี มีความสามัคคีต่อกันช่วยเหลือกัน โดย มี วัด บ้าน โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ

๓) การมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ผู้สนับสนุน การจัดทำหลักสูตรและสนับสนุนงบประมาณ วิทยากร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ สนับสนุนงบประมาณ/บุคลากรสำนักงานพัฒนาสังคมฯ จังหวัดตาก สนับสนุน งบประมาณโรงเรียนในพื้นที่ตำบลแม่ปะ สนับสนุนวิทยากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ สนับสนุนวิทยากรและตรวจสุขภาพนักเรียน ผู้สูงอายุ ทั้ง ๕ โรงเรียนโรงพยาบาลแม่สอด สนับสนุน วิทยากรและตรวจสุขภาพนักเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง ๕ โรงเรียนสถานีดำรงจตุรอำเภอมะสอย สนับสนุนวิทยากรและงบประมาณอาหารว่างและอาหารกลางวัน สนับสนุนทั้งบุคลากรมาสอนและงบประมาณคน. สนับสนุนทั้งงบประมาณในการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น กิจกรรมสานตะกร้าจากเชือกพลาสติก ทอดมันรังนก ถักพรมเช็ดเท้าและครูผู้สอน ด้านภาษาอังกฤษและภาษาพม่า สอนการทำบัญชีครัวเรือนให้กับนักเรียน ผู้สูงอายุทุกโรงเรียน กศน. สนับสนุน วิทยากรและฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและร่วมจัดทำหลักสูตรวัดในพื้นที่ตำบลแม่ปะ สนับสนุนวิทยากรและสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนโรงงานในพื้นที่ตำบลแม่ปะ สนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถูเท้า กระเป๋าทรงกระบอกสีในพื้น ที่ สนับสนุน วิทยากร และรถรับส่งเวลาออกเรียนและศึกษาดูงานนอกพื้นที่วิทยาลัยชุมชน สนับสนุนวิทยากร และร่วมจัดหลักสูตรและหน่วยทหารราบเฉพาะกิจฯ สนับสนุนวิทยากรและแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

๘. การส่งผลกระทบ

๘.๑ **ต่อผู้สูงอายุ** ผู้สูงอายุ มีความสุข ร่างกายแข็งแรง ไม่มีภาวะซึมเศร้า และมีจิตอาสามากขึ้น พัฒนาการหรือการเปลี่ยนของครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนมีความสุข และพยายามหาสิ่งแปลกใหม่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญครูผู้สอน ทำด้วยความเต็มใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทให้กับผู้สูงอายุ นอกจากนี้การดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุมีการส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัยได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

๒) ด้านเศรษฐกิจความรู้ที่ได้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้และสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง/ครอบครัวของผู้สูงอายุได้

๓) ด้านสุขภาพ ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่นมีอายุยืนด้านจิตใจ ช่วยให้คลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจ และตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง ด้านจิตปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๘.๒ ต่อครอบครัว

๑) ได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมสำคัญต่างๆ

๒) ได้เรียนรู้ทักษะในการให้การดูแลผู้สูงอายุ

๘.๓ ต่อชุมชน

๑) โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรง สืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๒) โรงเรียนผู้สูงอายุเป็น “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม รวมทั้งเป็นแรงผลักดันให้เป็นอาสาสมัครในชุมชน

๓) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนและความรู้ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดให้บุคคลอื่นในชุมชน เช่น เด็กนักเรียนและกลุ่มบุคคลทั่วไป

๘.๔ ต่อสังคม

๑) โรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนผู้สูงอายุได้มีผู้มาศึกษาเรียนรู้รูปแบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๙. แผนงานและความคาดหวังในการพัฒนาต่อยอดสำหรับอนาคต

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ ให้สูงความเป็นหนึ่งในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้วยการส่งเสริมทุกๆ ด้าน กล่าวคือด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านจิตวิญญาณด้วยการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่อยู่ในตำบลแม่ปะ เช่น หน่วยงานทางภาครัฐ เอกชน บ้าน วัด โรงเรียน ที่จะช่วยขับเคลื่อน ให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ

๒) การสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุให้กระจายตัวให้ทั่วตำบลแม่ปะเนื่องจาก ตำบลแม่ปะเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งมีการพัฒนาถนนหนทางที่มีขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นอุปสรรคในการเดินทาง เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ รวมถึงตำบลแม่ปะเป็นตำบลที่มีขนาดใหญ่ ส่งผลให้ต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน และผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปทางครอบครัวเป็นห่วงเรื่องการเดินทาง ลูกหลานจึงต้องคอยไปรับไปส่ง จึงทำให้เป็นปัญหาการเดินทางมาโรงเรียนของผู้สูงอายุ ทางคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะจึงมีแนวคิดในการเพิ่มโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อแก้ปัญหา และมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มนักเรียนผู้สูงอายุให้ได้ ๑๐๐ % ของจำนวนผู้สูงอายุที่มีทั้งหมดในตำบล

๓) ความพร้อมของการกระจายตัวของโรงเรียนผู้สูงอายุ ทางผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะมีความสนใจในการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงส่งผลให้มีการตอบรับที่ดีของผู้สูงอายุ เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ด้านความพร้อมของสถานที่ ทางโรงเรียนผู้สูงอายุจะขอความร่วมมือกับวัดในพื้นที่ในการจัดตั้งโรงเรียนให้มีการกระจายสถานที่ครอบคลุมกลุ่มผู้สูงอายุ

๔) จากการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผ่านมา ส่งผลให้คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะและหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุน ตั้งเป้าหมายร่วมกันที่จะให้การเรียนของผู้สูงอายุไม่จำกัดอยู่เพียงในโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ต้องการให้ทุกพื้นที่และกิจกรรมการพัฒนาของตำบลแม่ปะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เรียนรู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น

หลักสูตร
แบ่งเป็น ๓ ชั้นปี

ชั้นปีที่ ๑

หลักสูตรขั้นต้น (Basic)
เป็นการเรียนการสอน
ในระดับพื้นฐานทั่วไป เพื่อ
มุ่งสู่เป้าหมาย “รู้จริง”

ชั้นปีที่ ๒

หลักสูตรขั้นกลาง (Intermediate)
เป็นการศึกษาเชิงลึก
ประกอบการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งสู่
เป้าหมาย “รู้จริง ปฏิบัติได้”

ชั้นปีที่ ๓

หลักสูตรขั้นสูง (Advanced)
เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์
ประกอบการศึกษาดูงาน เพื่อให้
ผู้สูงอายุ สามารถนำความรู้มาใช้
ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

จำนวนนักเรียนผู้สูงอายุ

จบการศึกษา 125 คน
กำลังศึกษา 281 คน
มีโรงเรียน จำนวน 5 โรงเรียน
กระจายตัวอยู่ 5 หมู่บ้าน

จบ แล้วได้อะไร....!!!

- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การดูแลสุขภาพตัวเอง
- ปราศจากโรคซึมเศร้า

รับสมัคร

ตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป
ไม่จำกัดเพศ

เกิดกลุ่มคณะจิตอาสาแม่บ้าน
โดยมีกิจกรรมออกเยี่ยมผู้สูงอายุ
ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้ ตามบ้าน
โดยนักเรียนผู้มีจิตอาสา

ด้านสุขภาพ

- ๑.บริโภคอาหารที่เหมาะสมกับวัย
- ๒.การดูแลเข่ง ขา เข่า ข้อเท้า
- ๓.สมุนไพรกับสุขภาพผู้สูงอายุ
- ๔.การเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน

ด้านศาสนา

- ๑.พุทธธรรม
- ๒.คุณธรรมประจำใจ
- ๓.หน้าที่ชาวพุทธ
- ๔.การฝึกสมาธิ

ด้านวัฒนธรรม

- ๑.ประเพณีไทย ๑๒ เดือน
- ๒.ประเพณีขึ้นเมืองตากเหนือ
- ๓.ประเพณีขึ้นบ้านตำบลแม่ปะ

ด้านกีฬาและนันทนาการ

- ๑.รำกระบี่ กระบอง
- ๒.รำวงย้อนยุค
- ๓.เต้นบาสโลบ
- ๔.รำฟ้อนเล็บ

“แก่อายมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ”

แผนภาพที่ ๒.๓.๔ แสดงโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองแม่ปะ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก

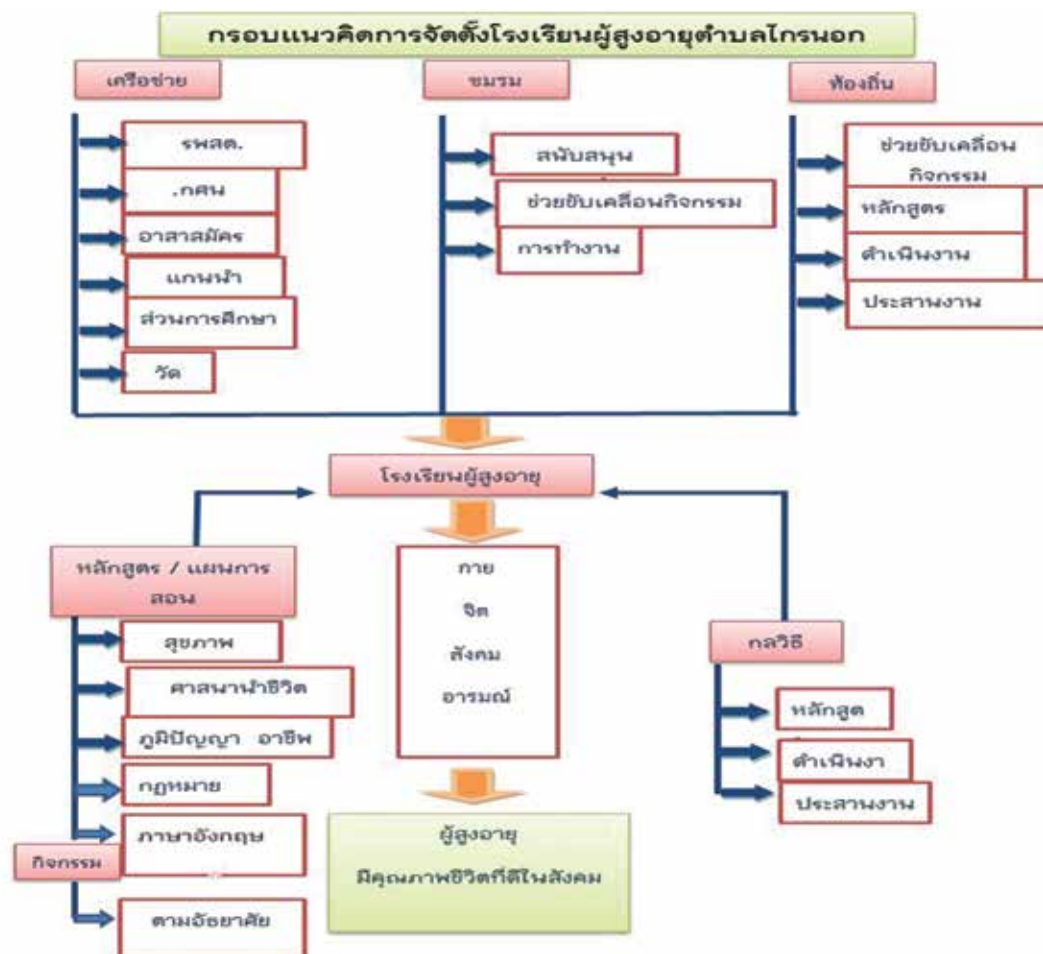
องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ปัจจุบันตำบลไกรนอกเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙๓ (จำนวนผู้สูงอายุ ๗๙๐ คน) ของจำนวนประชากรทั้งหมดและพบว่าผู้สูงอายุได้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือกลุ่มสีเขียว ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่แข็งแรงดี ไม่เจ็บป่วยหรือไม่มีโรคประจำตัวจำนวน ๔๘๖ คน กลุ่มสีเหลือง คือกลุ่มที่มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเช่น เบาหวาน ความดัน เป็นต้น ซึ่งมีจำนวน ๒๒๒ คน และกลุ่มสีแดง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียงหรือพิการมีจำนวน ๘๒ คน

ดังนั้นในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ คือ กลุ่มสีเขียวและกลุ่มสีเหลือง มีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระพึ่งพิง องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอกจึงสนับสนุนให้เกิดเวทีให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกัน สร้างคุณค่าผู้สูงอายุในตำบลไกรนอกให้ แก่อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพต่อไป

แผนภาพที่ ๒.๔.๑ แสดงกรอบแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

- ๑) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
 - ๒) เพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งด้านกาย ใจ สังคมและสติปัญญา
 - ๓) เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
 - ๔) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป
- เปิดเรียนตั้งแต่ ปี ๒๕๕๗ มีทั้งหมด ๓ รุ่น สถิติการจบการศึกษา ๒ รุ่น

รายละเอียด

ปีที่ ๑ เริ่มวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ มีนักเรียน ๑๐๖ คน จบการศึกษา ๙๒ คน

ปีที่ ๒ เริ่มวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ มีนักเรียน ๑๒๔ คน จบการศึกษา ๙๗ คน

ปีที่ ๓ เริ่มวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ มีนักเรียน ๑๑๙ คน

๓. องค์ประกอบโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓.๑ คณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

- ๑) นายจินตศักดิ์ แสงเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไทรนอก
- ๒) นายวิศาล วิมลศิลป์ ครูประจำชั้นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไทรนอก
- ๓) นางสาวอาวิภา ระวังภัย นักจัดกระบวนการ
- ๔) นางสาวนิลวัจน์ แสงเมือง นักจัดกระบวนการ
- ๕) นางสาวกนกวรรณ แสงเมือง นักวิชาการ
- ๖) นางสาวจตุพร ไกรกิจราษฎร์ นักวิชาการ
- ๗) นางสาววรรณวลัย น่วมเจริญ นักวิชาการ
- ๘) นางสาวสุมณฑา เครือสุข นักจัดกระบวนการ
- ๙) นางสาวพรพิมล อินทรพุก นักสื่อสาร
- ๑๐) นายมานิติ มีสุข นักสื่อสาร
- ๑๑) นายวิฑูรย์ อ้นชู นักจัดการข้อมูล
- ๑๒) นายศราวุฒิ มาดหมาย นักจัดการข้อมูล

๓.๒ หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมการเรียนการสอน

วัยสูงอายุ หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุในช่วงปลายของชีวิต นิยามของผู้สูงอายุอาจแตกต่างกันไปเมื่อพิจารณาจากแง่มุมต่าง ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ผ่านชีวิตมามาก และมีประสบการณ์ การสูญเสีย อย่างไรก็ตามการสูญเสียก็เป็นภาวะที่ผู้สูงอายุทุกคนไม่พึงปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียที่เป็นธรรมชาติหรือที่คาดการณ์ได้ก็ตามเช่น การสูญเสียชีวิตของคู่สมรส หรือการสูญเสียอย่างฉับพลันโดยไม่คาดคิดเช่นการประสบภัยต่างๆ ที่ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาคได้แก่ ผลผลิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวประชากร การออมและการลงทุน งบประมาณรัฐบาล การจ้างงานและผลผลิต ภาพแรงงาน และระดับจุลภาคได้แก่ผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องการการวางแผนอย่างเป็นระบบและเริ่มดำเนินการล่วงหน้า เนื่องจากมาตรการต่างๆ หลายประการล่วงแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการกว่าจะเห็นเป็นรูปธรรม

โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก

๑. ประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก เป็นประธานทำหน้าที่ออกนโยบาย กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

๒. คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคู้ยาง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งแค รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก ทำหน้าที่บริหารกิจการของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๓. ครูใหญ่ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก ทำหน้าที่บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๔. ฝ่ายวิชาการและวัดผล จิตอาสา ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ติดต่อประสานงาน เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นครูสอน และวัดผล ประเมินผลการศึกษา

๓.๓ กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สูงอายุทั้งในและนอกพื้นที่ จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน

๓.๔ สถานที่

องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก

๓.๕ วัน-เวลาทำการ

ทุกวันพฤหัสบดี

๓.๖ การเดินทางของนักเรียน

รถรับ - ส่ง อบต.ไกรนอก สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ห่างไกลโรงเรียน

นักเรียนส่วนมากนำรถจักรยานมาโรงเรียน

๓.๗ การจัดอาหาร

นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทานที่โรงเรียน จะมีบางสัปดาห์ที่มีผู้เข้ามาสนับสนุนเลี้ยงอาหารกลางวัน แต่จะเน้นอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

๓.๘ การแต่งกาย

เสื้อโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓.๙ การจบการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษา ๑ ปี

๔. การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔.๑ ที่มาของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทำให้อัตราส่วนและภาวะพึ่งพิง หรือ ภาวะโดยรวมของประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกด้วยถือได้ว่าความท้าทายที่สำคัญเรื่องหนึ่งในหลายๆ เรื่องเช่น ในสังคมไทยยังมีผู้สูงอายุที่เปราะบาง ที่จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือของหลายๆ ฝ่ายที่จะเข้ามาดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี แทนที่จะปล่อยให้ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละครอบครัวหรือเป็นเรื่องของลูกหลาน และญาติที่จะหาทางช่วยกันตามมีตามเกิด

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ข้อมูลทางสถานการณ์ทางประชากรแหล่งต่างๆ แสดงให้เห็นตรงกันว่าประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย และยังคงดำเนินต่อไปในอนาคตในอัตราที่เร็วมากสถานการณ์ทางประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้นำไปสู่ประเด็นที่ท้าทายต่อคุณภาพชีวิตประชากรสูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นในด้านทุนมนุษย์ที่ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังคงมีการศึกษาที่ค่อนข้างน้อยมีเพียงประมาณ ๑ ใน ๑๐ เท่านั้นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป การที่ผู้สูงอายุมีการศึกษาน้อย น่าจะเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลบริการด้านสุขภาพและสังคมรวมทั้งโอกาสในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ ในด้านการมีบุตรนั้นผู้สูงอายุรุ่นปัจจุบันมีบุตรน้อยกว่าในอดีต และมีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยกับบุตรน้อยลง จะอยู่กับคู่สมรสและอยู่ตามลำพังเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดต่ำลงมากและรวมทั้งการย้ายถิ่นของบุตรที่อยู่วัยแรงงานไปทำงานในต่างพื้นที่ผู้สูงอายุในรุ่นต่อไปจะยังมีบุตรน้อยลงตามแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ การหวังพึ่งพาบุตรในการเกื้อหนุนในยามสูงวัยน่าจะเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ในด้านสุขภาพผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีภาวะทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามวัยที่เพิ่มขึ้น

๔.๒ องค์ประกอบของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

- ๑) ธรรมะนำชีวิต และจิตนำชีวิต
- ๒) สุขภาพกายและจิตใจ สมุนไพรที่คุณค่า
- ๓) ภูมิปัญญา และอาชีพ
- ๔) หน้าที่ความเป็นพลเมือง สิทธิ และกฎหมายที่ควรรู้
- ๕) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

๕. วิธีการจัดทำหลักสูตร

๕.๑ การกำหนดคณะทำงาน

นายจินตศักดิ์ แสงเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก
นายวิศาล วิมลศิลป์ ครูประจำชั้นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก
นางสาวอาวิภา ระวังภัย นักจัดกระบวนการ
นางสาวนิตวัจน์ แสงเมือง นักจัดกระบวนการ
นางสาวกนกวรรณ แสงเมือง นักวิชาการ
นางสาวจตุพร ไกรกิจราษฎร์ นักวิชาการ
นางสาววรรณวลัย น่วมเจริญ นักวิชาการ
นางสาวสุมณฑา เครือสุข นักจัดกระบวนการ
นางสาวพรพิมล อินทรพุก นักสื่อสาร
นายมานิต มีสุข นักสื่อสาร
นายวิฑูรย์ อ้นฐ นักจัดการข้อมูล
นายศราวุฒิ มาดหมาย นักจัดการข้อมูล

๕.๒ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิชา

หลักสูตรขั้นต้น

ภาคเรียนที่ ๑ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓ คาบเรียน แบ่งเป็นรายวิชาดังนี้

๑. เปิดเรียนและปฐมนิเทศ จำนวน ๑ คาบเรียน
๒. วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๕ คาบเรียน
๓. วิชาการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน ๑๕ คาบเรียน
๔. วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คาบเรียน
๕. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ๔ คาบเรียน
๖. ทศนศึกษา ๒ คาบเรียน

รวม ๓๐ คาบเรียน

ภาคเรียน ที่ ๒ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓๐ คาบเรียน เปิดเรียน วันที่ ธันวาคม ถึง

พฤษภาคม

๑. เปิดเรียนและปฐมนิเทศ จำนวน ๑ คาบเรียน
๒. วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๕ คาบเรียน
๓. วิชาการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน ๑๕ คาบเรียน

๔. วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คาบเรียน

๕. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ๔ คาบเรียน

๖. ทักษะศึกษา ๒ คาบเรียน

รวม ๓๐ คาบเรียน

๕.๓ การกำหนดคุณสมบัติผู้สอนและผู้เรียน

- ผู้ที่มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป สามารถเข้ามาศึกษาได้
- ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่

๕.๔ การจัดทำตารางเรียน

ภาคเรียนที่ ๑ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓ คาบเรียน แบ่งเป็นรายวิชาดังนี้

- เปิดเรียนและปฐมนิเทศ จำนวน ๑ คาบเรียน
- วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๕ คาบเรียน
- วิชาการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน ๑๕ คาบเรียน
- วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คาบเรียน
- ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ๔ คาบเรียน
- ทักษะศึกษา ๒ คาบเรียน

รวม ๓๐ คาบเรียน

ภาคเรียน ที่ ๒ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๓๐ คาบเรียน เปิดเรียน วันที่ ธันวาคม ถึง

พฤษภาคม

- เปิดเรียนและปฐมนิเทศ จำนวน ๑ คาบเรียน
- วิชาแนวคิดศาสนา จำนวน ๕ คาบเรียน
- วิชาการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน ๑๕ คาบเรียน
- วิชาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๓ คาบเรียน
- ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ๔ คาบเรียน
- ทักษะศึกษา ๒ คาบเรียน

รวม ๓๐ คาบเรียน

๕.๕ การเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอน

- ได้รับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลไกรนอก

๕.๖ การพัฒนาศักยภาพผู้สอน

- ศึกษาดูงานจากพื้นที่อื่น
- ฝึกอบรมคณะครูเพื่อพัฒนาศักยภาพ

๕.๗ ผู้ดำเนินการหลักและผู้ดำเนินการร่วมในการจัดทำหลักสูตร

- ผู้ดำเนินการหลัก นายวิศาล วิมลศิลป์
- ผู้ดำเนินการร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลไทรนอก
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทรนอก

๕.๘ ผู้สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร

- องค์การบริหารส่วนตำบลไทรนอก
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทรนอก

๕.๙ ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการทำงาน

- ผู้บริหารให้การสนับสนุนงบประมาณ
- ภาควิชาภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
- ผู้สูงอายุในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้ความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

๕.๑๐ แนวทางการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนและการนำใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

- จากการสังเกตขณะเรียน
- เช็คจากเวลามาเรียน
- สัมภาษณ์ คนในครอบครัว คนในชุมชน

๖. การส่งผลกระทบ

๖.๑ ต่อนักเรียนสูงอายุ

๑. ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น มีอายุยืนยาว
๒. ด้านจิตใจ ช่วยให้เกิดคลายเหงาจากการพบปะกลุ่มเพื่อนและสร้างความรู้สึกละแวกและตระหนักในคุณค่าของตนเองมีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง
๓. ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัยได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

๔. ด้านจิต ปัญญา ทำให้รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นและสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๖.๒ ต่อผู้สอน

- ทำให้คณะครูผู้สอน มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

๖.๓ ต่อประชากรกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

- โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และสังคมรวมทั้งกายเป็นแรงผลักดันให้มีจิตอาสาเป็นอาสาสมัครในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนในชุมชน

๖.๔ ต่อทุนทางสังคมอื่นๆ ในชุมชน

- สร้างการมีส่วนร่วม เห็นคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่และพัฒนาให้เกิดเป็นทุนใหม่

๖.๕ สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อยอด

๑. ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทางด้าน กาย จิต สังคม
๒. ผู้สูงอายุมีศักยภาพ ตามวิสัยทัศน์ “รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็น”
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นคลังสมอง และคลังภูมิปัญญา

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไทรนอก ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น
ตำบลไทรนอก อำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย

แผนภาพที่ ๒.๔.๒ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก องค์การบริหารส่วนตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านเหล่า

เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา

๑. ความเป็นมา

การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว เทศบาลตำบลบ้านเหล้ามียพื้นที่ ๙๙.๑๕๔ ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรรวม ๗,๙๒๑ คน เป็นชาย จำนวน ๓,๙๒๒ คน หญิง จำนวน ๓,๙๙๙ คน มีจำนวนหลังคาเรือน ๒,๗๗๖ หลังคาเรือนมีจำนวนผู้สูงอายุ ๑,๓๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๓ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ มีผู้สูงอายุติดสังคมจำนวน ๑,๓๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๔๘ ติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๒ และติดเตียง ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๙

จากสถานการณ์ดังกล่าว เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้ตระหนักถึงแนวทางในการดูแลกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในตำบลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้สมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นนำอยู่เป็นลูกข่ายของเทศบาลตำบลหนองห่ม ปี ๒๕๕๖ และทำบันทึกข้อตกลงพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ปี ๒๕๕๗ ในระยะต่อมาได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกับเครือข่าย และได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ อบต.หัวม่ม อ.พาน จ.เชียงราย ทำให้ได้แนวคิดและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านเหล่ามีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุภายใต้ ๒ ฐานคิด คือ ฐานคิดที่ ๑ การใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยการค้นหาและใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยได้จากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มาจาก อสม. รพ.สต. เจ้าหน้าที่เทศบาล ตัวผู้สูงอายุเองหรือแม้กระทั่งคนพิการที่มีความต้องการช่วยเหลือกันและกันเข้ามาเป็นตัวแทนด้วย และฐานคิดที่ ๒ การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ อาทิ โรงพยาบาลแม่ใจ รพ.สต. บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อีกทั้งมีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครและแกนนำชมรมผู้สูงอายุเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเริ่มเปิดเรียนครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ๒) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ และ ๓) เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ให้เป็นที่ประจักษ์

และยอมรับ รวมทั้งมีการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น

๒. โครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่า มีผู้สูงอายุเป็นแกนนำหลักซึ่งมีหน้าที่ร่วมกันออกแบบกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม และหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุมากที่สุด และร่วมกันประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้สูงอายุในตำบลเข้าร่วมกิจกรรม หลังจากเสร็จกิจกรรมแต่ละครั้งจะร่วมประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานและสำรวจความต้องการในการเรียนครั้งต่อไป ทั้งนี้คณะกรรมการมีการคัดเลือกโดยนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการแต่งตั้งประธานโรงเรียน ได้แก่แกนนำผู้สูงอายุหมู่ ๒ และกรรมการประกอบด้วยแกนนำผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านโดยมีที่ปรึกษา คือ นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า นอกจากนี้ได้มีภาคีเครือข่ายจากส่วนต่างๆ ร่วมดำเนินงาน เช่นการจัดทำหลักสูตร การเป็นวิทยากรซึ่งได้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น โครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังรายละเอียด

๑) นายศรีมูล ใจยะสุข ประธานผู้สูงอายุหมู่ ๒	ประธาน
๒) นางสิริยมลักษณ์ บุญมาเครือ อสม. จิตอาสา	เหรัญญิก
๓) ประธานผู้สูงอายุหมู่ ๑, หมู่ ๓ - ๑๔	กรรมการ
๔) นายถนอม หลวงฟองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า	ที่ปรึกษา
๕) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านเหล่า	ผู้ประสานงาน

๓. หลักสูตรการเรียน

หลักสูตรการเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่า ได้เริ่มจัดทำครั้งแรกในเดือนมกราคม ๒๕๕๘ โดยมีการออกแบบร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตาและคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ภายใต้แนวคิด “บันเทิงใจ บรรเทาโรคฯ ถ่ายทอดภูมิปัญญา พัฒนาศักยภาพ” ซึ่งการจัดทำหลักสูตรได้มุ่งเน้นให้นักเรียนผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุขสนุกสนานทำให้เกิดเครือข่ายผู้สูงอายุที่ขยายวงกว้าง พร้อมกับให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาและพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น ด้านอาชีพ ได้แก่ การฝึกทำยาหม่อง ผลิตภัณฑ์ถักถัก เป็นต้น ด้าน

สุขภาพ ได้แก่ การประดิษฐ์นวัตกรรมเช่น อุปกรณ์การบริหารร่างกาย กะลามะพร้าวบริหารไหล่ มือ ปีบกันนิ้วล็อค แทนยืดเหยียดน่อง เป็นต้น และเสริมพลังให้ผู้สูงอายุเป็นผู้นำด้านการออกกำลังกาย รำไม้พลอง รำวงย้อนยุคและเก้าอี้ยี่ฟุง ซึ่งสามารถเป็นวิทยากรสร้างการเรียนรู้แก่คนในหมู่บ้านตลอด จนสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุได้โดยมีแนวทางการคัดเลือกวิทยากรแต่ละวิชาคือ คัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ มีชำนาญในด้านนั้นๆ และมีทักษะการถ่ายทอด ตรงกับเนื้อหาหลักสูตร โดยได้ออกแบบการเรียนรู้อในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐานการเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐาน โดยในแต่ละครั้งให้ผู้สูงอายุได้เรียนครบทุกฐาน โดยมีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๒.๕.๑ ฐานการเรียนรู้โรงเรียนผู้สูงอายุ

ชื่อฐานการเรียนรู้	เนื้อหาวิชา	ผู้สอน	จำนวนนักเรียน	เวลาเรียน
๑. ฐานเสริมสร้างสุขภาพใจ	- ธรรมะกับชีวิต - ดนตรีสร้างสุข - กิจกรรมการฝึกสมอง ฝึกสมาธิ - ศิลปะบำบัด - ร้องเพลง คำจ้อย ซอ	- พระสงฆ์ - ผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำทางศาสนพิธี - เจ้าหน้าที่เทศบาล	๒๕ - ๓๐ คน	๒๐ - ๓๐ นาที
๒. ฐานวิชาการ	- ความรู้เบื้องต้นการดูแลสุขภาพ - นาฬิกาชีวิต - การดูแลสุขภาพช่องปาก - คัดกรองสุขภาพ - สิทธิขั้นพื้นฐาน	- แพทย์ พยาบาล - รพ.สต.บ้านเหล่า - รพ.สต.บ้านดงอินตา - กองสาธารณสุข - อสม.	๒๕ - ๓๐ คน	๒๐ - ๓๐ นาที
๓. ฐานวิชาชีพ	- แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาด้านการจักสาน/งานประดิษฐ์ - ฝึกทำยาหม่อง พิมเสน - ฝึกทำขนม - ผลิตภัณฑ์ถักถัก	- กศน. - ผู้นำแกนนำผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ - เจ้าหน้าที่เทศบาล	๒๕ - ๓๐ คน	๒๐ - ๓๐ นาที
๔. ฐานออกกำลังกาย	- กายบริหารยืดเหยียดกล้ามเนื้อ - รำไม้พลอง - รำวงย้อนยุค	- กองสาธารณสุข - รพ.สต.บ้านเหล่า - รพ.สต.บ้านดงอินตา - กศน. - ผู้นำแกนนำผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ - อสม.	๒๕ - ๓๐ คน	๒๐ - ๓๐ นาที

๔. การติดตาม ประเมินผลการนำใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

ในการติดตาม ประเมินผลการนำใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้มีการประเมินความพึงพอใจโดยการสอบถามหลังการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเพื่อนำข้อเสนอไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป เช่นการปรับเปลี่ยนวิทยากรจากนอกพื้นที่เป็นวิทยากรในพื้นที่ เพื่อเชิดชูยกย่อง ผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาและมีความสามารถในพื้นที่ และวิทยากรจากหน่วยงานในพื้นที่ร่วมถ่ายทอด เพื่อประหยัดงบประมาณค่าวิทยากร เป็นต้น

๕. การดำเนินการ

การดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้มีข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน การเลือกสถานที่ การเดินทางของนักเรียนผู้สูงอายุ การจัดหาอาหาร และการแต่งกาย ดังรายละเอียด

๖. การจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านเหล้ามีจำนวนนักเรียนที่มาโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๐๙ คน แผนการจัดกิจกรรมเป็นแบบเรียนรู้ต่อเนื่อง ไม่ได้ตั้งระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา แต่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้พบปะ พูดคุยกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายผู้สูงอายุอย่างกว้างขวาง และให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตได้เพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ในสิ่งที่ต้องการโดยสามารถให้ข้อเสนอหรือข้อการเรียนรู้ที่สนใจได้ตามความต้องการ โดยมีคณะกรรมการดำเนินการประสานงานกับวิทยากรและภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งเทศบาลตำบลบ้านเหล้า ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักและภาคีอื่นๆ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุที่มาเรียนทำให้มีความพึงพอใจอยากมาเรียนต่อเนื่อง ในด้านการจัดการเรียนการสอนได้เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนเดือนละ ๑ ครั้ง ในทุกวันศุกร์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ทั้งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น

๗. สถานที่

สถานที่จัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลบ้านเหล้า ได้พิจารณาจากการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบเข้าวัด และวัดจัดเป็นศูนย์กลางในการรวมกายและรวมใจ อีกทั้งมีพระสงฆ์ที่สามารถร่วมเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุได้ จึงมีแนวคิดจัดกิจกรรมที่วัด โดยเลือกวัดที่เป็น

ศูนย์กลางของตำบลบ้านเหล่า คือ วัดบ้านดงอินตาตั้งอยู่ที่หมู่ ๖ บ้านดงอินตา ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

๘. การเดินทางของนักเรียน

การเดินทางมาที่โรงเรียนผู้สูงอายุ มีการเดินทางมาหลายรูปแบบตามความสะดวก ได้แก่การเดินทางมาเอง และการเดินทางมาโดยรถเกณนำผู้สูงอายุ โดยนักเรียนผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้านดงอินตา หมู่ ๖,๙,๑๑ จำนวน ๕๐ คน จะมาเรียนโดยการเดินและรถจักรยาน เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ใกล้บ้าน ส่วนนักเรียนบ้านดงบุญนาหมู่ ๗ ซึ่งมีพื้นที่ไกลที่สุด ประมาณ ๕ กิโลเมตร จำนวน ๘ คนจะปั่นจักรยานมาด้วยกันเนื่องจากเป็นกลุ่มออกกำลังกายปั่นจักรยานในหมู่บ้าน สำหรับหมู่อื่นที่เหลือจำนวน ๕๑ คนจะมาเรียนโดยรถรับส่งของประธานผู้สูงอายุ และรถของผู้นำหมู่บ้าน

๙. การจัดหาอาหาร

การจัดอาหารสำหรับนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้จัดเตรียมน้ำดื่มและอาหารว่างสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยขนมพื้นบ้านที่ผลิตในหมู่บ้านและผลไม้ตามฤดูกาล ส่วนอาหารกลางวันผู้สูงอายุจะห่อข้าวจากบ้านด้วยปิ่นโตมารับประทานร่วมกันนอกจากนี้เทศบาลตำบลบ้านเหล่าได้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี คือกิจกรรมรดน้ำดำหัว ในเดือนเมษายน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนของดีวิถีสูงวัยในเดือนสิงหาคมโดยในการจัดกิจกรรมทั้ง ๒ ครั้งเทศบาลจะดำเนินการจัดอาหารกลางวันให้กับผู้สูงอายุด้วย

๑๐. การออกกำลังกาย

การออกกำลังกายของนักเรียนผู้สูงอายุ จะเน้นใส่เสื้อยืดสีชมพูซึ่งมีการจัดซื้อให้ในครั้งแรกโดยใช้งบประมาณโครงการที่ได้รับจาก สสส. แต่ในระยะหลังมีนักเรียนผู้สูงอายุมาเรียนเพิ่มทำให้บางคนยังไม่ได้รับเสื้อจึงได้มีข้อตกลงร่วมกันให้สามารถใส่สีชมพูได้หลากหลายรูปแบบตามความสะดวกของผู้สูงอายุทั้งนี้เทศบาลตำบลบ้านเหล่ามีโครงการจะจัดหางบประมาณ เพื่อซื้อเสื้อให้ครบทุกคนในระยะต่อไปเพื่อให้เป็นกำลังใจให้ผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๑๑. ความเชื่อมโยงกับกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ

๑) การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นเวทีส่งเสริมสุขภาพที่มีกิจกรรมหลากหลายมีการส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เป็นเวทีแลกเปลี่ยนนวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นเวทีสร้างแกนนำสุขภาพสามารถนำไปใช้ในหมู่บ้านได้

๒) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกันตำบลบ้านเหล่ามีผู้สูงอายุที่เป็น ผู้นำ ๕๖ คน มีบทบาทพัฒนาตัวเอง ครอบครัวและสังคม ร่วมจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ สร้างนวัตกรรม ประดิษฐ์อุปกรณ์การออกกำลังกายมาใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นผู้นำออกกำลังกายและเป็นวิทยากรสอนเพื่อนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓) การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนผู้สูงอายุทุกคนเป็นสมาชิกเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อดูแลช่วยเหลือยามเจ็บป่วยและเสียชีวิต มีการสำรวจแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้ยากจน ผู้ด้อย โอกาสเพื่อประสานการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น และมีการจัดประเพณีदान์ต่อมาร่วมกับเครือข่ายในชุมชน

๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ร่วมลดขยะ คัดแยกขยะ นำขยะมาใช้ใหม่ นำภูมิปัญญาด้านจักสานมาช่วยลดขยะสานแอ็บข้าว ตะกร้า ชะลอมใช้แทนถุงพลาสติก แทนกล่องโฟม สานเสวียนเพื่อหมักขยะช่วยลดการเผา ลดสารเคมีโดยกลุ่มปุยหมัก มีกิจกรรมนำขยะมาห่อบุญ ห่อข้าวด้วยปิ่นโตเพื่อลดขยะ

๕) การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูลเทศบาลตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตาวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลในตำบลร่วมกับผู้นำแกนนำกลุ่มต่างในพื้นที่ นำข้อมูลมาจัดทำแผนงานโครงการ แก้ปัญหาต่างๆ พัฒนาระบบการดูแล ผู้สูงอายุ สนับสนุนงบประมาณจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

๖) การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายโรงเรียนผู้สูงอายุมีการฝึกสอนด้านอาชีพ โดย กศน. เช่น การฝึกทำขนม การทำยาหม่องและพืชมเสน มีการแลกเปลี่ยนงานฝีมือด้านจักสาน สามารถสร้างงานสร้างอาชีพได้เช่น สานแอ็บข้าว สานตะกร้า ชะลอม แลกเปลี่ยนการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง

๑๒. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดผลลัพธ์ดังนี้

๑๒.๑ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนสูงอายุ

๑) เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สูงอายุที่มาโรงเรียน จากการทำกิจกรรมร่วมกัน ทานอาหารร่วมกันทำให้เกิดเครือข่ายผู้สูงอายุที่ขยายวงกว้าง

๒) สุขภาพจิตดีขึ้น มีความสุข ได้ยิ้มได้หัวเราะ

๓) ได้รับการเสริมการสนับสนุนให้เป็นวิทยากร เช่น วิทยากรไร่ไม้พลอง วิทยากรไร่รวงย่าน
ยุค วิทยากรการประดิษฐ์ต่างๆ เกิดการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา

๔) มีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง และสามารถแนะนำผู้อื่น

๕) มีความภูมิใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์กับคนหลายกลุ่มวัย

๖) นำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ที่โรงเรียนผู้สูงอายุ ไปดำเนินการต่อในชุมชนเช่น การออกกำลังกาย
ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการสร้างเสริมสุขภาพ

๗) ได้รับการยอมรับ เชิดชู ในพลังของผู้สูงอายุ ที่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานและ
กิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้สูงอายุ และกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นๆ

๑๒.๒ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นประชากรและทุนทางสังคมกลุ่มอื่น

ประชากรกลุ่มอื่นได้ตระหนักถึงการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของผู้สูงอายุ เกิดความภาคภูมิใจ
ยกย่อง เชิดชู ความสามารถของผู้สูงอายุ และเห็นความสำคัญของการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
อย่างมีคุณภาพ และมีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ การถ่ายทอด
ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เช่น การจักสาน การประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น โดยมีการถ่ายทอดไปยังนักเรียน
ในโรงเรียน และผู้อื่นที่สนใจสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ทำให้เกิดกระบวนการ
พัฒนาในด้านต่างๆ ตามมาเช่น ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การดำเนินงานโรงเรียน
ผู้สูงอายุนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตำบลบ้านเหล่าได้รับการยกฐานะเป็นศูนย์ประสานงานผู้สูงอายุทำให้
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายอื่นขยายวงกว้างมากขึ้น

๑๓. ปัจจัยเอื้อหนุนแห่งความสำเร็จ

๑) การมีผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ ที่เข้มแข็งในพื้นที่ร่วมดำเนินการและเป็นวิทยากร

๒) การมีกลุ่มจิตอาสา ร่วมช่วยจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์

๓) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานผู้สูงอายุทุกหมู่ให้ความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์และ
อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม

๔) การมีสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่า คือ วัดดงอินตาที่ได้อนุเคราะห์
สถานที่จัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ

๕) เทศบาลตำบลบ้านเหล่า เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนและเป็นพี่พี่ปรึกษาในการดำเนิน
กิจกรรมการประสานวิทยากร สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร

๖) สสส. กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบ้านเหล่า สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

๗) โรงพยาบาลแม่ใจ รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สนับสนุนวิทยากรในการให้ความรู้เรื่องที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

๑๔. แนวทางการพัฒนาต่อยอด

ปัจจุบันมีนักเรียนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๒ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่นับว่าน้อย เนื่องตำบลบ้านเหล้ามีพื้นที่กว้างและห่างไกลกัน ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ครบทั้งหมดอีกทั้งผู้สูงอายุบางส่วนยังขาดความเข้าใจและยังไม่เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงมีแผนการขยายความครอบคลุมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเป็นร้อยละ ๘๐ โดยจัดการเรียนการสอนเป็น ๔ โซน โซนละ ๑ ครั้งในรอบเดือน ทั้งนี้ต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านงบประมาณ ระดมทุนจากแหล่งต่างๆ เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ พัฒนาศักยภาพบุคลากรครูผู้สอนและอาสาสมัคร จัดเตรียมหลักสูตรเนื้อหาการจัดกิจกรรมในโรงเรียนและประชาสัมพันธ์สร้างการเข้าใจแก่สมาชิกผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป

โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตำบลที่มีความโดดเด่นด้านการสืบสาน พุทธศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีการทำการเกษตรอินทรีย์ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนต้นแบบ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารงานโดยใช้ หลักการมีส่วนร่วม ของ ๔ ภาคีหลัก คือ ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานราชการ องค์กรชุมชน มีกลไกการบริหารงานที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ กับประชาชนในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ก่อให้เกิด ความสามัคคี รักถิ่นฐานบ้านเกิด มีชุมชนจัดการตนเองที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันภายใน ชุมชน ร่วมกันกับการทำงานพัฒนาภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ท้องที่ ท้องถิ่น และภาคประชาชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในทุกระดับ ทำให้ทุกกลุ่มประชาชนที่อาศัยภายในตำบลมีความ เป็นอยู่ที่ดี

ตำบลวังท่าดี มีจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๖,๒๗๘ คน มีเพศชาย ๓,๑๓๘ คน เพศหญิง จำนวน ๓,๑๔๐ คน จำนวนประชากรที่เป็นผู้สูงอายุมีทั้งหมด ๘๑๕ คน โดยแยกเป็นประชากร ผู้สูงอายุเพศชาย ๓๕๗ คน เพศหญิง ๔๕๘ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๔ มีประชากรที่เป็นกลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ มี ๘๕๗ คน จำนวนผู้สูงอายุอายุ ๖๐ - ๖๔ ปี มีจำนวน ๒๘๓ คน กลุ่มอายุ ๖๕ - ๖๙ ปี มี ๑๘๘ คน กลุ่มอายุ ๗๐ - ๗๙ ปี มี ๒๓๘ คน กลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป มี ๑๐๗ คน มีผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ช่วยเหลือตนเองได้จำกัด ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มี ๕ คน ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเพียงลำพัง มีจำนวน ๒ คน มีผู้สูงอายุเคลื่อนไหวเองไม่ได้ มีปัญหาการกินหรือการขับถ่าย หรือมีอาการเจ็บป่วยรุนแรงมี ๑ คน ปัญหาและความต้องการของ ผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อม การจัดระบบสวัสดิการ ในชุมชน ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ การพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒. ฐานคิดในการขับเคลื่อนการพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มีองค์ประกอบด้าน ฐานคิดในการขับเคลื่อนการพัฒนาดังนี้

ฐานคิดที่ ๑ การบริหารงานแบบบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุตระหนักถึงความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีระบบของการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งด้านสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจ ให้ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนด้วยความสุข ความรัก ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ประกอบกับตำบลวังท่าดี มีแหล่งประโยชน์หลายแหล่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ การจัดตั้งโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี มีมาระยะหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่พัฒนา ทั้งด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการ ด้านการจัดสวัสดิการในชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มทำเส้นขนมจีนหมู่ที่ ๒ บ้านคลองยาง กลุ่มสถาบันการเงินชุมชนตำบลวังท่าดี กลุ่มปราชญ์ผู้สูงวัยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มอาชีพดอกไม้สด-ดอกไม้แห้งจัดการในงานศพ กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งปลอดสารพิษหมู่ที่ ๖ บ้านเนินสะแก เป็นต้น

ฐานคิดที่ ๒ การพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ศักยภาพ และความสามารถของประชาชน กลุ่มอาชีพ และครัวเรือนต่างๆ การพึ่งพาตนเอง เน้นให้ การใช้ทุนตนเอง หรือสนับสนุนในการให้การกู้ยืมที่ไม่มีดอกเบี้ย ตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และสร้างกลไกการตรวจสอบในการดำเนินงานตามโครงการที่ขอรับการสนับสนุน ผลผลิตของกลุ่มอาชีพจึงเป็นตัวชี้วัดได้ว่า ผลลัพธ์ของการพึ่งพาตนเองที่ อบต.กำหนด ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง ตลอดจนส่งผลให้มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชน เช่น การเกื้อกูลกันในกลุ่มต่างๆ กลุ่มปราชญ์ผู้สูงวัย นำความรู้ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพที่ตนถนัด มาถ่ายทอดให้แก่โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี สร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ สร้างความเข้มแข็งในชุมชน

ฐานคิดที่ ๓ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมโดยการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักในการปฏิบัติ อันประกอบด้วย (๑) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งเสริมให้ประชาชนทำการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (๒) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ให้ประชาชนยึดหลักการนี้ ในการกระทำการใดๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะการเสนอโครงการพัฒนา ต้องมีเหตุผลและเกิด

ประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาของพื้นที่ (๓) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคต ในหลักการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ให้ความสำคัญในการสร้าง เสริมสุขภาพของสังคมของชุมชนท้องถิ่นให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้า เป็นชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการออม เน้น วิธีพอเพียง

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ประสงค์เข้าร่วมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเอาพื้นที่ เป็นตัวตั้ง จากแนวนโยบายการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มุ่งเน้นการดูแล ผู้สูงอายุเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแล ทั้งด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ และสวัสดิการ ชุมชน ปัญหาในพื้นที่ยังมีอยู่ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุ ป่วยโรคเรื้อรัง ความดัน เบาหวาน และป่วยเรื้อรังติดบ้าน ติดเตียง ประกอบกับเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.สภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งเสริม พัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ และตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ ใน การจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ ให้มีการ สังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ให้มีการส่งเสริมการ ฝึกและประกอบอาชีพจึงคิดออกแบบกิจกรรมโครงการ ระบบการจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการ ส่งเสริมและพัฒนา เช่น กิจกรรมการสังคมสงเคราะห์มุ่งเน้นการให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการบริการ การ จัดสวัสดิการชุมชนเพื่อผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลวังท่าดี ต่อยอดเป็นโรงเรียนชราภิบาลตำบลวังท่าดี จัดกิจกรรมหลักสูตรการเรียนการสอน สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ พัฒนาระบบการบริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ และใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ร่วมการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง กับ องค์การบริหาร ส่วนตำบลไทรนอก อำเภอทองไทร จ.สุโขทัย และสนใจในกิจกรรมการดูแล ผู้สูงอายุ ตรวจสอบและศักยภาพและบริบทของพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี แล้ว พบว่า พื้นที่มีทุนและศักยภาพ ในการดูแลผู้สูงอายุ อย่างครอบคลุมทุกชุดกิจกรรม ซึ่งสามารถพัฒนาเป็น แหล่งเรียนรู้ให้ ผู้สนใจด้านการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ จึงได้เสนอโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชน ท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุ ขึ้นเกิดความผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้ง ด้านการนำนวัตกรรมในพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในต่อตัวผู้อายุ เน้นส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพ พัฒนา คุณภาพชีวิตให้มั่นคง ไม่เป็นภาระให้แก่ลูกหลาน สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้บ้าง ส่งผลให้ชุมชน เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในทุกระดับ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจในชุมชน ลดปัญหาในชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ สังคมเป็นสุข

๓. เส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของ อบต.วังท่าดี

องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้มีสถานการณ์การปัญหาและความต้องการ อันนำไปสู่การพัฒนาบูรณาการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์ สวัสดิการและการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ก่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ต่อผู้สูงอายุ รายละเอียดดัง แผนระยะการพัฒนาได้ ๓ ยุค คือ ๑) ยุคก่อนพัฒนา ๒) ยุคเริ่มพัฒนา และ ๓) ยุคปัจจุบัน รายละเอียดดัง ภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๒.๖.๑ แสดงเส้นทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุของ อบต.วังท่าดี

ยุคก่อนการพัฒนา เมื่อประมาณ ก่อน ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๒ เดิมประชาชนต้องการ การดูแลพื้นฐาน เพื่อการบริการสุขภาพ เนื่องจากตำบลวังท่าดีเป็นพื้นที่ห่างไกล โรงพยาบาลประกอบ กับถนนหนทางในการสัญจรไปรักษายากลำบาก จำเป็นต้องมีหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อรักษา ปฐมพยาบาลเบื้องต้น จึงก่อตั้งสุขศาลาบ้านกลาง และจัดตั้งเป็นสถานอนามัยบ้านกลาง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นหน่วยบริการแห่งแรกในตำบลวังท่าดี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เนื่องจากมีผู้เจ็บป่วยเป็น จำนวนมาก สถานพยาบาลไม่เพียงพอในการรักษา จึงเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มอาสาสมัครพัฒนา ชุมชน เพื่อเป็นอาสาสมัครในการดูแลด้านการรักษาสุขภาพของประชาชนตำบลวังท่าดี ช่วยเหลือกัน ตามสภาพที่เป็นอยู่ในตอนนั้น

ยุคเริ่มการพัฒนา เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - พ.ศ. ๒๕๕๒ ด้วยนโยบายของทางรัฐบาลต้องการ ที่จะให้การดำเนินงาน ด้านการสาธารณสุข ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐจัดให้มี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ขึ้น เพื่อการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการบริการด้าน สุขภาพอย่างทั่วถึง เชิงรุก อสม. มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเป้าหมายโดย ภายใต้อาสาสมัครสาธารณสุขจากสถานอนามัยบ้านกลาง อีกทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีได้มีการจัดตั้ง อาสาสมัคร กู้ชีพ กู้ภัย (OTOS) เพื่อปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือด้านการรักษาอย่างจำเป็นเร่งด่วน เจ็บป่วยกรณีฉุกเฉินได้ทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากประชาชนต้องการการส่งต่อ ไปยังสถานพยาบาลที่มีเครื่องมือทันสมัย เกิดกลุ่ม อสม.ขึ้นโดยเริ่มจากหมู่บ้านนาร่อง คือ หมู่ที่ ๒ บ้านคลองยาง โดยเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน ของตนเอง เผยแพร่ไปยังหมู่บ้านอื่นๆ

ยุคปัจจุบัน การบริการด้านการสาธารณสุขในปัจจุบัน เมื่อ รัฐบาลให้ความสำคัญในการช่วยเหลือ บริการด้านสาธารณสุข อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้เข้าร่วม เป็นเครือข่ายกับองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก เพื่อขับเคลื่อนเป็นตำบลสุขภาพะ และได้รับ ประเด็นต่างๆ ได้รับความรู้และประสบการณ์จากเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นำมาพัฒนาตำบลของ ตนเอง เกิดแหล่งทุน ด้านการดูแลสุขภาพในชุมชน เช่น อสม. โรงเรียนชาวนาตำบลวังท่าดี จัด หลักสูตรการเรียนการสอน ผลจากการมีโรงเรียนชาวนา เกิดกลุ่มการเรียนรู้สร้างอาชีพ สร้างสุขภาพ ที่ดีในผู้สูงอายุ เกิดกลุ่มสถาบันการเงินชุมชน ออมสวัสดิการออมวันละบาท ให้ประชาชนรวมทั้งผู้สูง อายุได้รับสวัสดิการ เมื่อยามเจ็บป่วย จำเป็น หรือ สงเคราะห์ศพ

๔. ประวัติการเปิดโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดี

โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีเริ่มแรกเกิดจาก องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีมีการเข้าร่วมโครงการ เป็นภาคีกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ในประเด็นของการดูแลผู้สูงอายุ ต่อมา ได้รับงบประมาณสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน ๑๙ คน และมี แนวคิดที่จะตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาระบบการจัดตั้ง โครงสร้างหลักสูตร และระบบการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาศ จังหวัด สุโขทัยหลังจากนั้นมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต มาเป็นจัดตั้งโรงเรียนชรากิ บาลวังท่าดีวังท่าดีมีการตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงสร้างหลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งจัดการเรียนการ สอนแก่ผู้สูงอายุทั้งด้านสุขภาพจิต และ ด้านสุขภาพ นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมในเรื่องพัฒนาการ การมีมนุษยสัมพันธ์โดยมีการจัดกิจกรรมนันทนาการ ทำให้เป็นเกิดการสร้างความสัมพันธ์ภาพ และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ และกลุ่มประชากรอื่นๆ ในพื้นที่ โรงเรียนชรากิ บาลวังท่าดี ทำการเปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔ โดยมีโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลไกรนอกเป็นพี่เลี้ยงและต้นแบบในการดำเนินงานปัจจุบันโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีมีนักเรียนเป็น จำนวนทั้งสิ้น ๔๒ คน แบ่งเป็นชาย ๗ คน หญิง ๓๕ คนและมีนักเรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ๑ รุ่น โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีมีวิสัยทัศน์คือ “รู้จริง ปฏิบัติได้ ถ้ายทอดเป็น”

๕. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีมีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ดังนี้

- ๑) เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- ๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเอง และสามารถถ่ายทอดความรู้การดูแลสุขภาพ แก่ผู้อื่นได้
- ๓) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างเจตคติรักและ ห่วงแหน่วิถีชีวิตวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับประชากรรุ่นลูกหลาน
- ๔) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างจิตอาสาระหว่างกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ และกลุ่มประชา กรอื่นๆ ในพื้นที่

๖. องค์ประกอบโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีมีโครงสร้างบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้

- ๑) นางนิชาภา เมธาวชิรินทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ประธานกรรมการ
- ๒) นายกิตติศักดิ์ สักกะกิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี รองประธานกรรมการ
- ๓) นางชนิษฐา ป็องชาลีประธานสภา กรรมการ
- ๔) นายชูชาติ ภัคดีไธ รองนายกฯ กรรมการ
- ๕) นางกนกพร แก้วทองคำ หัวหน้าสำนักปลัดตำบลวังท่าดี กรรมการ
- ๖) นางธนิดา หงส์ไม้ ผอ.รพ.สต.บ้านกลาง กรรมการ
- ๗) นางสาวทอง แซ่ฮุ้น ประธานชมรม อสม. กรรมการ
- ๘) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน กรรมการ
- ๙) นายพยอม หมายมั่น ตัวแทนภาคประชาชนกรรมการ
- ๑๐) นางสุนันทา หมายมั่น ตัวแทนภาคประชาชน กรรมการ
- ๑๑) นายคำจันทร์ วงษ์บุญชา ตัวแทนภาคประชาชน กรรมการ
- ๑๒) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ทุกท่าน กรรมการ
- ๑๓) นางพนิดา จำลองนักพัฒนาชุมชนกรรมการ/เลขานุการ

๗. หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดี

การหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีขึ้น จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) และปรับให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา สาธารณสุข ศาสนา วัฒนธรรม กีฬาและนันทนาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าต่อสังคม

๗.๑ กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ที่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีจะเป็น แบ่งได้คือ

- ๑) กลุ่มช่วงเตรียมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ช่วงวัย ๕๐ - ๕๙ ปี จำนวน ๔ คน
- ๒) ช่วงวัยผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน

๗.๒ สถานที่

สถานที่ทำการเรียนการสอนใช้อาคารห้องประชุมอเนกประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี และมีการเรียนนอกสถานที่ ได้แก่ วัดขอนยางขวาง วัดคลองยาง อ่างเก็บน้ำคลองลำกง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และได้ทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

๗.๓ วัน-เวลา ทำการ

โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี จัดการเรียนการสอนทุกวันศุกร์ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐น. - ๑๕.๐๐น. รวมสัปดาห์ละ ๘ ชั่วโมง

๗.๔ การเดินทาง

การเดินทางมาเรียนของนักเรียนโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดีทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีจะมีบริการให้ยืมจักรยานแก่นักเรียนที่มีความสนใจจนจบการศึกษา ซึ่งเมื่อจบแล้วต้องมีการส่งมอบคืนจักรยาน แต่กรณีที่น่าสนใจคือศึกษาต่อก็ต้องทำสัญญาใหม่ ซึ่งการใช้จักรยานเดินทางมาโรงเรียนเป็นกิจกรรมในโครงการส่งเสริมสุขภาพการออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุตำบลวังท่าดี ในกรณีนักเรียนโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี มีสุขภาพไม่แข็งแรง หรือ อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจาก อบต. จะมีบริการรับส่งโดยรถของ อบต.

๗.๕ การจัดอาหาร

โรงเรียนชราภิบาลวังท่าดีมีบริการอาหารกลางวันแก่ผู้สูงอายุ ทุกสัปดาห์ที่ทำการสอน โดยจะเน้นอาหารที่เป็นคุณค่ามีประโยชน์ทางโภชนาการครบ ๕ หมู่ และถูกหลักโภชนาการนอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองโดยการให้ล้างจานเอง โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับล้างจานไว้ให้โดยเฉพาะ

๗.๖ การแต่งกาย

การแต่งกายของนักเรียนโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี ทางโรงเรียน จะแจกเสื้อโปโล โดยได้รับการสนับสนุนจาก อบต. วังท่าดี ให้กับนักเรียนเพื่อใส่ในวันที่มีการสอน หรือ ทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

๗.๗ การจบการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษา มีหลักสูตร ๔๐ สัปดาห์ แบ่งเป็น

ภาคเรียนที่ ๑ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๒๐ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ วัน ทุกวันศุกร์ เริ่มเปิดเรียน ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ภาคเรียน ที่ ๒ ระยะเวลาการเรียนการสอน ๒๐ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๑ วัน ทุกวันศุกร์ เริ่มเปิดเรียน ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘

กำหนดการจบหลักสูตรประมาณ เดือน มีนาคม ๒๕๕๙ โดยจะจบหลักสูตรได้ต้องมีจำนวน ชั่วโมงการเข้าเรียนไม่น้อยกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ จึงจะถือว่าจบการศึกษาสามารถรับวุฒิบัตรได้

๘. การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดี คือ รูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุกิจกรรมของผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจ และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยมีวิทยากรเป็นจิตอาสา ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดี เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพของตนเอง โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ แก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชนต่อไป

๙. องค์ประกอบของหลักสูตร

โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีแบ่งโครงสร้างหลักสูตรวิชา เป็นวิชาภาคบังคับ ๓ หมวดวิชา และวิชาเลือกตามอัธยาศัย ๑ วิชา ดังนี้

- ๑) วิชาบังคับประกอบด้วย วิชาศาสนา วิชาการส่งเสริมอาชีพ และ วิชาสุขภาพ
- ๒) วิชาการประกอบด้วย วิชาที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ตามอัธยาศัยกล่าวคือผู้สูงอายุสามารถเลือกเรียนได้
- ๓) การศึกษาดูงาน ตามสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ และพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

๑๐. วิธีการจัดทำหลักสูตร

๑๐.๑ การจัดทำเนื้อหาวิชาและกระบวนการดำเนินงาน

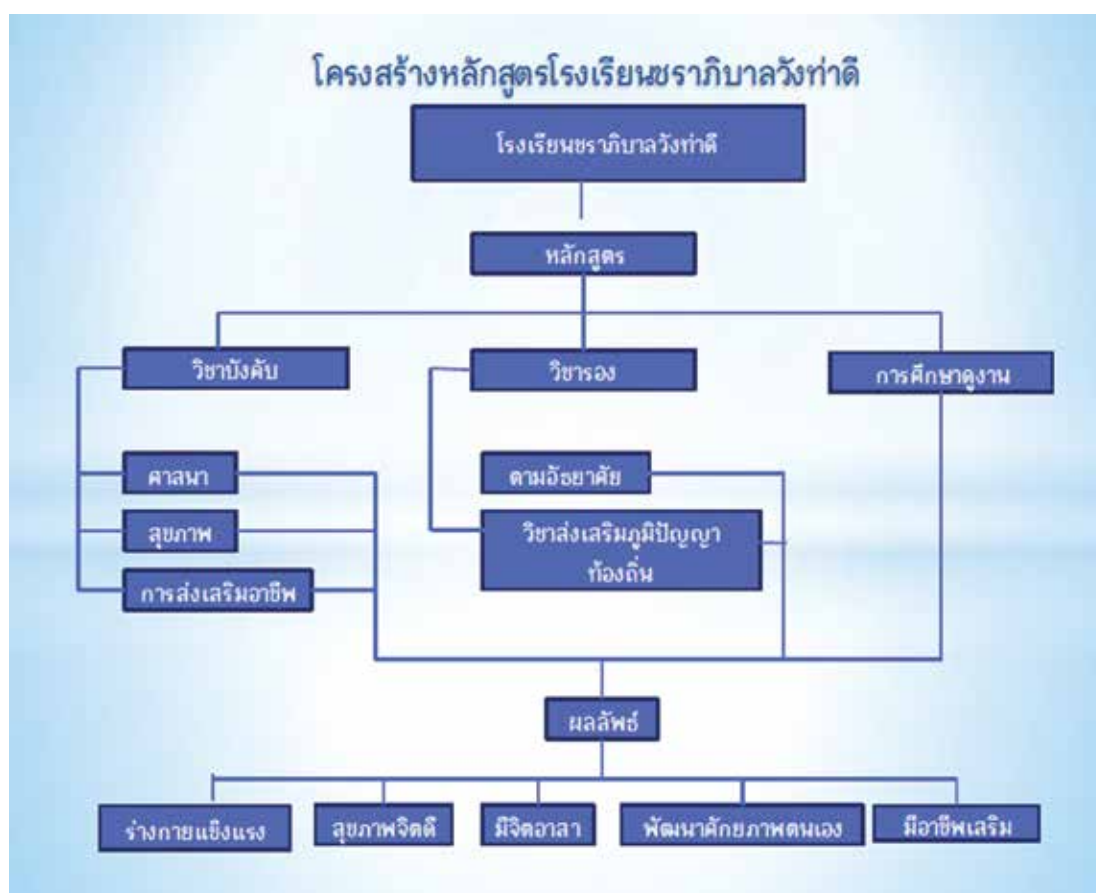
โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดี มีวิธีการจัดทำหลักสูตร โดยมีการจัดตั้งโครงสร้างคณะกรรมการ

- ๑) ประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี เป็นประธานทำหน้าที่ออกนโยบาย กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน
- ๒) คณะกรรมการออกหลักสูตรการสอนวิชาสุขภาพ นางธนิดา หงส์ไม้ ผู้อำนวยการ รพ.สต. บ้านกลาง และ เจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านกลาง
- ๓) คณะกรรมการออกหลักสูตรการสอนวิชาศาสนา คือ นายประภาศ ศุภผล นายสีสวาท เกียงมี ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านกลางวิชาพระพุทธศาสนา
- ๔) คณะกรรมการออกหลักสูตรการสอนวิชาส่งเสริมอาชีพ คือ นางพนิดา จำลอง นักพัฒนาชุมชน ตำบลวังท่าดี

๕) ครูใหญ่ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ สักกะกิจ ปลัดตำบลวังท่าดี ทำหน้าที่บริหารจัดการโรงเรียน ผู้สูงอายุให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๑๐.๒ หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ได้แก่

- ๑) รพ.สต.บ้านกลาง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาด้านการดูแลสุขภาพ และการดูแลสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี
- ๒) อบต.วังท่าดี มีส่วนร่วมในด้านงบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน
- ๓) โรงเรียนบ้านกลาง มีส่วนร่วมในการสนับสนุนครูผู้สอนด้านพระพุทธศาสนา และออกแบบหลักสูตร
- ๔) กศน.ตำบลวังท่าดี มีส่วนร่วมในการสอนด้านอาชีพของนักเรียน
- ๕) พมจ. มีส่วนร่วมในการสอนด้านอาชีพของนักเรียน

แผนภาพที่ ๒.๖.๒ แสดงโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี

๑๑. การจัดทำตารางเรียน

ตารางเรียนจะเป็น ภาคเช้า และภาคบ่าย มีการสลับคาบเรียน โดยภาคเช้าทั้งหมด จะมีการเรียนการสอนเป็นวิชาภาคบังคับ ทั้งหมด ๓ วิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ วิชาการส่งเสริมอาชีพ และ วิชาสุขภาพ โดยจะมีการเรียนการสอนสลับรายวิชาในแต่ละวัน และมีการศึกษาสถานประกอบการที่ภาคบ่าย จะเป็นการเรียนการสอนวิชาการประกอบไปด้วย วิชาที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วิชาตามอัธยาศัย ผู้สูงอายุสามารถเลือกเรียนได้โดยจะมีกิจกรรมสนทนากาาร และกิจกรรมคลายความเครียด

๑๒. การกำหนดคุณสมบัติผู้สอนและผู้เรียน

๑๒.๑ คุณสมบัติของผู้สอนในรายวิชา จะพิจารณาตามความเชี่ยวชาญของผู้สอนและทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลวังท่าดี เช่น วิชาบังคับ เช่น วิทยาศาสตร์จะมีพระสงฆ์ในตำบลมาเทศนาธรรม แก่นักเรียน วิชาสุขภาพจะมีผู้เชี่ยวชาญจาก รพสต.มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านสุขภาพ วิชาด้านส่งเสริมอาชีพจะเชิญวิทยากรมาผู้เชี่ยวชาญมาสอน เช่น การทอเสื่อ การถักไม้กวาด เป็นต้น

๑๒.๒ การกำหนดคุณสมบัติผู้เรียน ไม่มีข้อจำกัดของคุณสมบัติผู้เรียนว่าต้องไม่มีความบกพร่องทางร่างกาย

๑๓. การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน

การเตรียมอุปกรณ์การสอน นั้นทางเจ้าหน้าที่โรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีจะเป็นผู้เตรียมทั้งหมด โดยจะมีการขอความร่วมมือจากผู้สอน และหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับวิชาให้นำสื่ออุปกรณ์ที่มีความเฉพาะ และจำเป็นต้องใช้มาด้วย เช่น อุปกรณ์ทางการแพทย์

๑๔. การพัฒนาศักยภาพผู้สอน

การพัฒนาผู้สอนจะมีการนำเจ้าหน้าที่ผู้สอนที่เกี่ยวข้องไป ศึกษาดูงาน ตามที่ต่างๆ ที่มีความโดดเด่นความเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้วิทยากรผู้สอนให้มีองค์ความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการสอนที่ดีขึ้น

๑๕. ผู้ดำเนินการหลักและผู้ดำเนินการร่วม

ผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนชรากิบาลวังท่าดีตำบลวังท่าดี คือ อบต.วังท่าดี และ รพ.สต.บ้านกลาง เป็นผู้รับผิดชอบหลักด้านวิชาการสอนภาคบังคับ และมี พมจ.จังหวัด

เพชรบูรณ์ กศน. โรงเรียนบ้านกลาง และโรงเรียนวังท่าดีร่วมสนับสนุนด้านงบประมาณ และ บุคลากร เพื่อหนุนเสริมผู้ดำเนินการหลักดังกล่าว

๑๖. ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งเสริมช่วยให้การพัฒนาลักษณะที่สำเร็จคือ การเข้ามาให้ความร่วมมือของทุนทางสังคมของตำบล ในการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนชาวภิบาลวังท่าดีขึ้น ได้แก่ ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ และ ผู้มีคุณวุฒิในพื้นที่ช่วยหนุนนำ

๑๗. การส่งผลกระทบ

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการส่งผลกระทบต่อนักเรียนสูงอายุ ผู้สอน ประชากรกลุ่มอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑๗.๑ การส่งผลกระทบต่อนักเรียนสูงอายุ

๑) **ด้านสุขภาพร่างกาย** ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดการพึ่งพาผู้อื่น มีอายุยืนยาว เช่น การสอนให้ปลูกผักเพื่อสุขภาพรับประทานเอง หรือ กิจกรรมบริหารร่างกาย บริหารสมองโดยการฝึกนับเลข และกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ

๒) **ด้านจิตใจ** ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย จากการได้พบปะกลุ่มเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน และสร้างความรู้สึกและตระหนักในคุณค่าของตนเองมีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

๓) **ด้านสังคม** สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันคนต่างวัยและ ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

๔) **ด้านเศรษฐกิจ** คือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านอาชีพต่างๆ โดยการเพิ่มทักษะทางด้านอาชีพที่เป็นความสามารถเฉพาะที่ต้องทำการฝึกฝนจนชำนาญ

๑๗.๒ การส่งผลกระทบต่อครูผู้สอน

ผู้สอนมีความภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ตนแก่ผู้อื่น และยังเป็นการสร้างเพิ่มทักษะ เพิ่มประสบการณ์การถ่ายทอดความรู้ของตนให้แก่ผู้อื่น

๑๗.๓ การส่งผลกระทบต่อประชากรกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

๑) โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่เรียนรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๒) โรงเรียนผู้สูงอายุเป็น”เวที”ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคมรวมทั้งกายเป็นแรงผลักดันให้มีจิตอาสาเป็นอาสาสมัครในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนในชุมชน

๑๗.๔ การส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) อบต.วังท่าดี มีการพัฒนาและสร้างแนวทางการทำงานในประเด็นความเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ

๒) รพ.สต.บ้านกลาง มีสร้างแนวทางการทำงานด้านการดูแลสุขภาพกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ

๓) โรงเรียนบ้านกลาง มีการพัฒนาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

๔) กศน.ตำบลวังท่าดี มีการพัฒนาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพ

๕) พมจ. มีการพัฒนาแนวทางการสอนด้านอาชีพของนักเรียน

๑๘. สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อยอด

๑. เพิ่มบุคลากรที่มีความสามารถเชี่ยวชาญ ทางด้านสันตนาการเนื่องจาก เป็นบุคคลที่มีพรสวรรค์และประสบการณ์เฉพาะด้านที่เกิดจากการสะสมองค์ความรู้เป็นพิเศษ

๒. การเรียนการสอนโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี ควรเพิ่มกิจกรรมสันตนาการให้มากขึ้น และควรเพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ

๓. ควรเพิ่มสวัสดิการมีรถรับส่งผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เพื่อความสะดวก และตรงต่อเวลา

ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

๑. ที่มาของการดำเนินการ

การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบผู้สูงอายุ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทุนทางสังคม สามารถดำเนินงานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเฉพาะตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ตำบลจำปาหวาย อีกทั้งมีการหนุนเสริมให้กับ หน่วยงาน องค์การได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยคำนึงถึงสุขภาพผู้สูงอายุในทุกนโยบายของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นกิจกรรมของแต่ละส่วนจะส่งผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุกลุ่มต่างๆ มีการลดปัจจัยเสี่ยงและการสร้างปัจจัยเสริมด้านสุขภาพ ไม่ว่าทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการใช้นโยบายสาธารณะในการเชื่อมต่อกับกลุ่มทางสังคมองค์กรอื่น หรือผู้สูงอายุในชุมชนร่วมดำเนินงาน จนเกิดผลกระทบที่สามารถจัดการกับปัจจัยกำหนดสุขภาพและปัจจัยทางสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุที่สำคัญได้ในชุมชน โดยได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นที่ตำบลจำปาหวายโดยทำงานร่วมกับชมรมผู้สูงอายุของอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๒ มีสมาชิก ๑๔๐ คน โดยมีนายล่อง ภัทรปิยพันธ์ เป็นกำลังสำคัญในการรวมสมาชิกกลุ่ม ซึ่งขณะนั้นรวมกลุ่มกันในระดับอำเภอ และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ตำบลจำปาหวายได้แยกตัวออกมาจัดตั้งกลุ่มของตนเอง มีการดำเนินงานของชมรมเข้มแข็งขึ้นเป็นลำดับ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๔๕๐ คน งบประมาณแรกเริ่มในปี ๒๕๔๓ มีผู้ใจบุญบริจาคให้เป็นเงินกองทุนหมุนเวียน จำนวน ๓๑,๖๕๐ บาท ต่อมาในปี ๒๕๕๓ ได้จัดองค์จำปาข้าวเปลือกได้รับงบประมาณอีก ๙ หมื่นกว่าบาท ปัจจุบันมีเงินกองทุนหมุนเวียนทั้งหมด ๑๗๖,๙๐๐ บาท วัตถุประสงค์การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ชุมชนและสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ผู้สูงอายุที่ยากไร้และขาดคนดูแลเพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดโรงเรียนของผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายขึ้นต่อมาปี ๒๕๕๗ ได้ก่อตั้งเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และเมื่อวันที่ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๗ ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายขึ้น(โรงเรียนผู้สูงอายุ)ตั้งอยู่ที่วัดบุญเรือง หมู่ที่ ๗ ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.จำปาหวาย ศูนย์ได้เปิดเมื่อ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ โดยได้รับเกียรติจากท่าน ดร.ร.อ.ธรรมนัส พรหมเผ่า และท่านจุฬาลิณี พรหมเผ่า มาเป็นประธานเปิดศูนย์แหล่งการเรียนรู้ตำบลจำปาหวาย ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด ๑๓๕ คน

๒. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

๑) เพื่อให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองและของโลก เพื่อที่จะได้พูดคุยสื่อสารกับสมาชิกภายในบ้านที่ต่างวัยกันได้อย่างรู้เรื่อง เป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยได้เป็นอย่างดี

๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุพัฒนา เปลี่ยนแปลง วางตัวให้เป็นคนรุ่นใหม่ คุณย่า ที่น่ารักน่าเอ็นดู เข้าใจบุตรหลาน เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของตนเอง ไม่ติดยึดกับความคิดเก่าๆ ไม่คาดหวังให้ลูกหลานเป็นอย่างที่ตนเองต้องการ ไม่อ้างว่าอาบน้ำร้อนมาก่อนควรสอนหรือให้คำแนะนำโดยมีเหตุผลประกอบ เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาระหว่างวัยและมีชีวิตอยู่กับลูกๆ หลานๆ ได้อย่างมีความสุข

๓) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดึงศักยภาพของตนเองไปช่วยชุมชน ที่อาศัยอยู่ อาทิ มีความสามารถทางด้านดนตรี การประกอบอาหาร งานฝีมือ ภาษา หรือ มีทักษะในงานด้านอื่นๆ ให้นำเอาความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่นั้นไปถ่ายทอด ช่วยสอน ช่วยฝึกหัดเด็กหรือผู้ที่สนใจในชุมชน ให้ได้มีโอกาสได้เรียนรู้สืบทอดทักษะวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อดำรงไว้ ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ให้คงไว้สืบต่อไป จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าและศักยภาพของตนเองมากขึ้น

๔) เพื่อให้ผู้สูงอายุไม่ปล่อยวันเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ กิจกรรมต่างๆ ที่ควรทำมีมากมาย นับตั้งแต่การประกอบอาหารให้สมาชิกในครอบครัว การปลูกต้นไม้ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ งานศิลปหัตถกรรม หรืองานอดิเรกอื่นๆ ซึ่งจะทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ไม่เหงา และมีความสุข

๓. โครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ

คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายมีการประชุมคัดเลือกคณะกรรมการและคณะทำงานศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ๓ ฝ่าย คือ ๑) ฝ่ายคณะกรรมการที่ปรึกษา ๒) ฝ่ายอำนวยการ ๓) คณะทำงานศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายดังรายละเอียด

๑) ฝ่ายคณะกรรมการที่ปรึกษามีหน้าที่ ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ

๒) คณะกรรมการอำนวยการมีหน้าที่ อำนวยการ สั่งการ ให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๓) คณะทำงานศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ ฝ่ายจัดการและทะเบียนมีหน้าที่ สรรวจ ศึกษา ปัญหา และจัดการทำข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ จัดทำแผนปฏิบัติการ ประสานความร่วมมือ กับหน่วยงาน

ภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และองค์กรต่างๆ ในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายร่วมกันดูแลเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาภายในศูนย์จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ พัฒนาครอบครัวในชุมชนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการดำเนินงานงบประมาณของศูนย์ฯ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ สรุปและประเมินผลการดำเนินงานรายงานให้คณะกรรมการอำนวยการทราบ

๔. โครงสร้างและรายชื่อคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย

๔.๑ ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย

- ๑) นายก อบต. จำปาหวาย
- ๒) กำนันตำบลจำปาหวาย
- ๓) ปลัด อบต. จำปาหวาย
- ๔) ผู้อำนวยการ รพสต.จำปาหวาย.
- ๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจำปาหวาย
- ๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดาวเรือง
- ๗) ประธานผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย
- ๘) นายบุญศรี เฉพาะธรรม (ปราชญ์ชาวบ้าน)

๔.๒ คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

๑) นายสัจจพจน์ ปิงเมือง	นายก อบต. ตำบลจำปาหวาย
๒) นายจิตร วงศ์จุมปู	กำนันตำบลจำปาหวาย
๓) นางสาววัฒนา ฝั่จิต	ผอ.รพสต.จำปาหวาย

๔.๓ คณะทำงานศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย ประกอบด้วย

๑) นายศรีนวล ฐนไธ	ผู้อำนวยการ
๒) นายเชษฐวรศิลป์ ฝั่ใจ	รองผู้อำนวยการ
๓) นายไพโรจน์ ปิงเมือง	รองผู้อำนวยการ
๔) นางสาววัฒนา ฝั่จิต	นักวิชาการ
๕) นายอิสสระ ธีรธรรมปัญญา	นักวิชาการ
๖) นายภูวเดช สอยเผ่า	นักวิชาการ
๗) นางสาวดารัลย์ คำจันทร์ดี	นักจัดการและเหรียญิก
๘) นายจอมศักดิ์ จอมภา	นักจัดการและทะเบียน

๙) ร.ต.แฝง ภาระจำ	นักจัดการและสันทนากการ
๑๐) นายลา พลุคำ	นักจัดการและทะเบียน
๑๑) นายประสงค์ แก้วกล้า	นักสันทนากการ
๑๒) นายก้อนหล้า ฝัใจ	นักสันทนากการ
๑๓) นายบุญธรรม ภาระจำ	ผู้ช่วยเหรียญก
๑๔) นายตัน ชะเอ	ผู้ช่วยเหรียญก
๑๕) นางแสงเพียร ฐนใส	ประชาสัมพันธ์
๑๖) นางจันทร์เที่ยง ถิ่นลำปาง	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๑๗) นางแก้ว มิ่งขวัญ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๑๘) กำนันตำบลจำปาหวาย	คณะทำงาน
๑๙) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ -๑๓	คณะทำงาน
๒๐) ประธานผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๑ -๑๓	คณะทำงาน
๒๑) ประธาน อสม. หมู่ที่ ๑ -๑๓	คณะทำงาน
๒๒) ประธานแม่บ้าน หมู่ที่ ๑ -๑๓	คณะทำงาน
๒๓) ร.ต.ต.วินัย วงศ์ขัติ	คณะทำงาน
๒๔) นางสาวระยอง ฝัใจ	คณะทำงานและ เลขานุการ

๔.๔ คำขวัญ: แหล่งรวมนักปราชญ์ มากด้วยภูมิปัญญาพร้อมพรั่งจิตอาสา สุขภาพกาย-ใจดีถ้วนหน้า น้อมนำพาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๕ วิสัยทัศน์(Vision) : ร่างกายแข็งแรง จิตแจ่มใส เป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณค่า

๔.๖ ภารกิจ(Mission)

๑. ส่งเสริมและสนับสนุน ปราชญ์พื้นบ้าน
๒. เป็นศูนย์รวมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน
๓. ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตให้เข้มแข็ง
๔. เพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๔.๗ คติประจำศูนย์เรียนรู้

เพราะแสวงหา มิใช่รอคอย	เพราะเชี่ยวชาญ มิใช่โอกาส
เพราะสามารถ มิใช่โชคช่วยดังนี้แล้ว	“ลิขิตฟ้าหรือจะสู้มานะตน”

๕. หลักสูตร

หลักสูตรโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุจำปาสัก เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุจำปาสักในรุ่นแรก ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ กิจกรรมวิชาเรียนจึงเน้นไปในด้านกิจกรรมที่ใช้ความเข้าใจ การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมด้านนันทนาการ และเรียนบทเรียนบ้างเล็กน้อย การจัดทำหลักสูตรโดยมีคณะทำงานประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุจำปาสัก และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสัก การเรียนการสอนจะแบ่งออกเป็น ๓ รายวิชา ๑) วิชาพุทธศาสนา สอนเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า ประวัติภิกษุณี ประวัติพระคัลลี พงศนาธรรม เสวนาธรรม พระอรหันต์ ๑๐๘ รูป เครื่องสักการะล้านนา ความหมายของแต่ละชิ้นที่ตั้งบนโต๊ะหมู่บูชา งานพิธีมงคล และอวมงคล ๒) วิชาสุขภาพ สอนเกี่ยวกับการรู้จักวัยผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงร่างกาย การตรวจร่างกาย นาฬิกาชีวิตและการประยุกต์ การดูแลสุขภาพสุขภาพสุขภาพปฏิบัติ กฎหมายน่ารู้(เชิญวิทยากร) อาหารและโภชนาการวัยผู้สูงอายุ(เชิญวิทยากร) ดนตรีบำบัดสอนโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสัก อารมณ์/สุขภาพจิตผู้สูงอายุ ประเมินสุขภาพจิต ก้าวทันโลก การดูแลช่องปาก การตรวจสุขภาพฟัน(แปรงฟันถูกวิธี) อบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น อุบัติเหตุและการป้องกัน การเข้าในผู้สูงอายุ สมุนไพรกับสุขภาพผู้สูงอายุ(เชิญวิทยากร) หลักการใช้สมุนไพรเบื้องต้น ๓) วิชาสังคมและวัฒนธรรม สอนเกี่ยวกับการไหว้ วันสำคัญ การกราบไหว้ การแต่งกายสมัย กฎหมายน่ารู้(เชิญวิทยากร) ก้าวทันโลก สถานที่สำคัญ ก้าวทันโรค อาเซียนศึกษา บุคคลต้นแบบ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ต่อมาได้มีการปรับหลักสูตรซึ่งการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุจำปาสักบางส่วนได้มาจากข้อมูลทุนทางสังคม เช่น ทุนบุคคล (ปราชญ์ชาวบ้าน ครู ผู้นำชุมชน) สถานะตำบล ช่วงอายุของผู้ที่กำลังย่างเข้าสู่ผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุ ความเป็นผู้สถานะผู้สูงอายุมีการระดมสมองของนักเรียนในการสะท้อนวิชาที่ต้องการเรียน ซึ่งบางวิชาก็สามารถดำเนินการได้เลย และบางวิชาต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินการโดยมีนักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสักในการจัดทำหลักสูตรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนว่าอยากจะเรียนรายวิชาอะไรบ้างแล้วนำมาพิจารณาในการกำหนดหลักสูตร แต่เนื่องจากความต้องการของผู้เรียนมีมากมายหลายรายวิชา บางรายวิชาการอาจจะมีปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนก็อาจจะต้องตัดออกไปบ้างวิทยากร(ผู้สอน) โรงเรียนประกอบด้วย นักวิชาการ ครู กศน. ปราชญ์ชาวบ้าน นักกฎหมาย พระสงฆ์ อสม. แพทย์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และอื่นๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนโดยหลักสูตรได้จัดเป็นชุดวิชาประกอบไปด้วยวิชาหลัก และวิชารอง ดังรายละเอียด

๑. หลักสูตรที่ ๑ วิชาหลัก วิชาการมีส่วนร่วม

๒. หลักสูตรที่ ๒ วิชาการประกอบด้วย

- ๒.๑ วิชาการเชิดชูผู้สูงอายุ
- ๒.๒ วิชาการกองทุนสวัสดิการ
- ๒.๓ วิชาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๔ วิชาการน่ายและด้านสิ่งแวดล้อม
- ๒.๕ วิชาอาสาสมัครและการช่วยเหลือ
- ๒.๖ สังคม วิชาสังคมและวัฒนธรรม
- ๒.๗ วิชาสุขภาพวิชาสุขภาพ

๖. ตารางการเรียนการสอน

- เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ น.	เคารพธงชาติ
- เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	วิชาพุทธศาสนา
- เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.	กิจกรรมตรวจสุขภาพ
- เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	วิชาสังคม/วัฒนธรรม
- เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน
- เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.	การศึกษาตามอัธยาศัยและกิจกรรมนันทนาการ

๗. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรใช้จากการสังเกตผู้เรียน โดยประเมินจากการสอบถาม และพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ หลักสูตรจึงเน้นไปในทางฝึกปฏิบัติจริง และอบรมให้ใช้สื่อที่เป็นรูปภาพ หรือวีดิทัศน์

๘. การดำเนินงาน

เริ่มต้นเปิดการเรียนการสอนเมื่อวันที่ วันที่ ๔ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย โดยมีภาคีร่วมกัน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลจำปาหวาย รพ.สต.จำปาหวาย ชมรมท้องถิ่น ชมรมอสม. วัด โรงเรียน และข้าราชการเกษียณ โดยศูนย์เรียนผู้สูงอายุตำบลจำปาหวายได้เปิดเมื่อ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ โรงเรียนศูนย์การเรียน

รู้ผู้สูงอายุจำปาหวายมีเกณฑ์การรับนักเรียนคือ ๑) ผู้ที่เตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง ๕๕-๕๙ ปีขึ้นไป ๒) ผู้สูงอายุที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปโดยไม่กำหนดว่าจะเป็นผู้พิการหรือไม่มีนักเรียนทั้งหมดรวม ๑๔๐ คน โดยเปิดเรียนเดือนละ ๓ ครั้ง มีหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน ๒ ปี ได้แก่ ๑) หลักสูตรปีที่ ๑ รับเป็นเกียรติบัตร นักเรียนจบรับเกียรติบัตร เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๑๑๙ คน ๒) หลักสูตรปีที่ ๒ รับวุฒิบัตรปริญญาชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย นักเรียนจบรับวุฒิบัตรปริญญาชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๙ จำนวน ๖๙ คน

มีการจัดการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดีที่ ๑ และที่ ๓ ของเดือน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ณ วัดบุญเรือง หมู่ที่ ๗ บ้านหวายเหนือ ตำบลจำปาหวายอำเภอเมือง จังหวัดพะเยาปัจจุบันมีการประชุมเรื่องกำหนดการเรียนการสอน เปลี่ยนจากเรียนเดือนละ ๒ ครั้ง เป็นเดือนละ ๓ ครั้ง (ไม่มีการกำหนดแน่นอน) สื่อสารกำหนดเวลาในการเรียนทางโทรศัพท์ก่อนเข้าเรียน นักเรียนทุกคนต้องเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ เหมือนโรงเรียนทั่วไป และได้มีการมอบวุฒิบัตรชั้นปีที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และได้มีการมอบเกียรติบัตรปริญญาชีวิต ปีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๙

การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แสดงให้เห็นความสอดคล้องกับคุณลักษณะการจัดการตนเอง ๗ ประการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่

๑) การสร้างการเรียนรู้เกิดศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย มีหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นรายวิชาเพื่อพัฒนาให้เป็นคนทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์

๒) การสร้างกลไกการจัดการตนเอง คณะกรรมการศูนย์ ผู้สูงอายุ มีการหางบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของศูนย์เองโดยการจัดทำผ้าป่าเพื่อสร้างห้องน้ำไว้ใช้ภายในศูนย์โดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานรัฐ

๓) การสร้างคนให้จัดการตนเองมีการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพให้ผู้สูงอายุ พัฒนาให้ความรู้ผู้สูงอายุในการดูแลเรื่องอาหารการกิน การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

๔) การสร้างการมีส่วนร่วมนำผู้สูงอายุภายในศูนย์ร่วมกิจกรรมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยร่วมการแข่งขันการออกกำลังกาย รับคณะศึกษาดูงาน จาก อบท.ใกล้เคียง

๕) การระดมทุนและทรัพยากรมีการระดมทุนจากการจัดหาผ้าป่าเพื่อสร้างห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวก

๖) การมีข้อตกลงภายในศูนย์มีการสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน เช่น ถ้าใครขาดเรียนเกิน ๑๕ ครั้งก็จะไม่ผ่านเกณฑ์และมีการกำหนดกฎ กติกา สำหรับผู้สูงอายุที่เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์ฯ

๗) การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและหน่วยงานอื่นมีการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์

๙. ปัจจัยเกี่ยวข้อง

ปัจจัยสำเร็จผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ไม้กวาดดอกหญ้า ดอกไม้จันทร์ พวงหรีด ทำบันไดจากไม้ไผ่ ตุง เพื่อจำหน่าย ผู้ที่ทำงานก็จะได้รับค่าแรงส่วนกำไรที่ได้จากการขายผลิตภัณฑ์ก็จะนำมาเป็นค่าบริหารจัดการศูนย์

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขาดงบประมาณที่จะบริหารจัดการศูนย์ฯ ปัจจุบันงบประมาณที่ใช้จ่ายในศูนย์ฯ ได้มาจากการบริจาคของผู้ใจบุญ ของนักเรียนในศูนย์ฯ ที่มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุเก็บสมาชิกคนละ ๒๐ บาทต่อปี และจากการที่ผู้สูงอายุในโรงเรียนช่วยกันทำดอกไม้จันทร์ พวงหรีด ให้กับเจ้าภาพงานศพที่มาใช้พื้นที่วัดบุญเรืองจัดงานฌาปนกิจศพ โดยทางเจ้าภาพจะนำข้าวสารมามอบให้ศูนย์ฯ เพื่อรับประทานในมื้อกลางวัน เนื่องจากทางศูนย์ฯ ไม่มีงบประมาณในการเลี้ยงอาหารกลางวันผู้สูงอายุ จึงต้องห่อข้าวมารับประทานเอง เนื่องจากว่าหมู่บ้านบางหมู่บ้านอยู่ห่างจากศูนย์ฯ จึงทำให้ผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถที่จะมาเรียนหนังสือได้ และในช่วงฤดูกลปลูกหอม กระเทียม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็จะขาดเรียนเพื่อไปรับจ้างปลูกหอมกระเทียม หรือเป็นเจ้าของปลูกเอง

๑๐. ผลลัพธ์ และผลกระทบ

๑๐.๑ ต่อประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ผลต่อคุณภาพชีวิต๕ ด้าน

๑) **ด้านสังคม** ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพตนเองโดยการเรียนรู้เรื่องกฎหมาย เรียนรู้เรื่องการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เป็นการทำให้ผู้สูงอายุรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ด้านสังคมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้สูงอายุได้เรียนรู้เรื่องการแต่งกายให้สมกับวัย มีการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุโดยมีกองทุนผู้สูงอายุเกิดขึ้น โดยจะเก็บเงินกับสมาชิกปีละ ๒๐ บาท และมีความเข้าใจเรื่องการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมต่างๆ บทบาทและบริการของรัฐในการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมในชุมชนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เกิดการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดกิจกรรม

๒) **ด้านเศรษฐกิจ** มีการฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุที่เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์ฯ และนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ทำขึ้นนำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

๓) **ด้านสภาวะแวดล้อมแวดล้อม** การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีความดีจากหลายภาคส่วน ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนหน่วยงานภายนอกเข้ามามีบทบาทกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในพื้นที่สาธารณะและที่อยู่อาศัยภายในศูนย์ฯ มีลานออกกำลังกาย มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

๔) **ด้านสุขภาพ** ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพในช่องปากให้กับผู้สูงอายุโดยเจ้าหน้าที่จาก รพ.สต. มีการติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อไปดูผู้สูงอายุ โดย อผส. อสม.ผู้สูงอายุมีความรู้และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โคเลสเตอรอลสูง โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตนเอง และดูแลตนเองได้ดีขึ้น เกิดอาสาสมัครในการร่วมกันดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เกิดกลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีการร่วมมือจากหลายภาคส่วน

๕) **ด้านการเมืองการปกครอง** ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยการ เข้ามาเป็นคณะกรรมการแผนตำบล ชมรมผู้สูงอายุ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ทุกด้าน ผู้สูงอายุมีส่วนในการจัดการชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้มาร่วม จัดการปัญหา

๑๐.๒ ต่อประชากรกลุ่มอื่น

๑) ผู้สอนได้ฝึกพัฒนาด้านทักษะการเป็นวิทยากร ได้พบปะ และพูดคุยกับผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียน

๒) ประชากรที่มีผลกระทบได้แก่ นักเรียนในพื้นที่ตำบลที่เข้าร่วมกิจกรรม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลจำปาวาย ซึ่งจะได้รับความรู้ด้านภูมิปัญญาต่างๆ จากผู้สูงอายุ

๓) กลุ่ม อสม. กลุ่ม อผส. เข้ามามีบทบาทด้านการดูแลผู้สูงอายุ

๔) รพ.สต. เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ

๕) โรงเรียนบ้านดาวเรือง เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญา

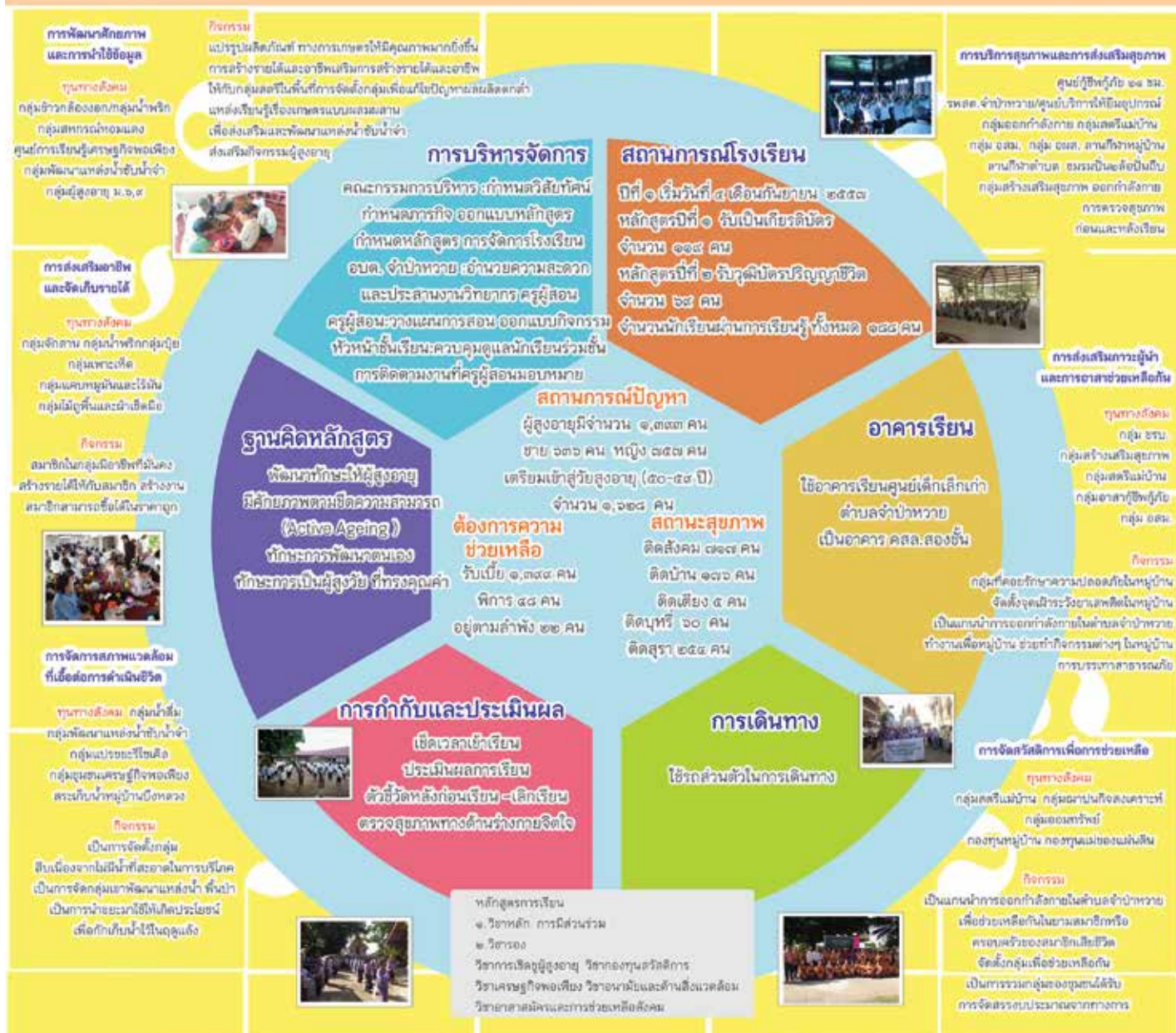
๖) ผู้นำชุมชน เช่น ส.อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการผู้สูงอายุ

๗) กลุ่มสตรีแม่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนอาชีพ

ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปาหวาย ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น

ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

แผนภาพที่ ๒.๗.๑ แสดงศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลจำปাহวาย องค์การบริหารส่วนตำบล
จำปাহวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอบึงทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑. ที่มาของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมด้านผู้สูงอายุในทุกด้านรวมทั้งการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยอาศัยทุนทางสังคม ดูแลผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสุขภาพ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งให้กับสังคมชุมชนร่วมกันตระหนักปัญหาที่ทุกคนควรจะช่วยกันแก้ไข ไม่ใช่ให้ผู้สูงอายุต้องแก้ไขปัญหาเองเพียงลำพัง โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัยอีกทั้งยังเป็นศูนย์ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาต่อปัญหาที่ผู้สูงอายุพบเจอได้อย่างทันท่วงทีอย่างทั่วถึงและมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องรวมถึงส่งเสริมกิจกรรมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพเสริมต่างๆ มีกิจกรรมถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การกีฬา ศาสนา ประเพณี การจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการสวัสดิการ และการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพอย่างครบวงจร

การจัดกิจกรรมและการดำเนิน จึงได้กำหนดออกเป็น ๒ ลักษณะ คือมุ่งส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ ที่อยู่นอกศูนย์โดยผ่านอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการช่วยเหลือ ด้านการบริการสุขภาพกาย อุปกรณ์ การบำบัด ตรวจสุขภาพ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดูแล เพื่อให้ผู้สูงอายุ มีชีวิตที่เป็นสุข ทั้งสภาพกายและจิตใจ และกิจกรรมในศูนย์ เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมเดิม ที่ดำเนินการมาแล้วเป็นการต่อยอดและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจด้านสังคมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านกีฬานันทนาการโดยการถ่ายทอดผ่านเวทีชุมชน และช่วยส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวทางมุ่งสร้างกลไกการดูแลระยะยาว ให้ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ขาดผู้ดูแลและอาศัยอยู่ตามลำพัง ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นช่องทางให้กับสังคม ชุมชน ท้องถิ่น ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเสริมสร้าง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลผู้สูงอายุ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ อย่างได้ทันท่วงที และอย่างทั่วถึง

ในปัจจุบันจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ในปี ๒๕๕๘ พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๗๗ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด โดยในปี ๒๕๕๙ มีผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๔๕ คน โดยแยกเป็น

- ผู้สูงอายุทั่วไป (ติดสังคม) จำนวน ๘๗๑ คน
- ผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน จำนวน ๕๕ คน
- ผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง จำนวน ๑๙ คน
- ผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง จำนวน ๑๖๔ คน ชาย ๘๘ คน หญิง ๗๖ คน
- ผู้สูงอายุที่มีความพิการ จำนวน ๒๒๒ คน
- ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งหรืออยู่บ้านตามลำพัง จำนวน ๔๙ คน

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตลอด โดยได้ร่วมกับส่วนราชการ กลุ่มองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต ส่งเสริมการออกกำลังกาย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือว่า การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเป็นภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการอย่างเต็มที่ และต่อเนื่องควบคู่ไปกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคม เช่น เด็ก เยาวชนและสตรี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนในสังคมต่อไป ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา)

๒. วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๑. เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสถานที่จัดกิจกรรม เป็นศูนย์กลางในเรียนรู้ และรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ
๒. เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ และเพิ่มทักษะการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้
๓. เพื่อสร้างกลุ่มช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
๔. เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพและถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน

โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัยเริ่มเปิดทำการ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยรับสมัครนักเรียน รุ่นละ ๑๓๐ คน และมีนักเรียนมาเข้าเรียนจริง จำนวน ๑๔๖ คน โดยปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้นที่ใกล้จบการศึกษา รุ่นแรก ประจำปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๔๖ คน

๓. องค์ประกอบโรงเรียนผู้สูงอายุ

๓.๑ คณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ

โครงสร้างบริหารจัดการโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย คณะกรรมการโดยได้ให้ประธานผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๓.๒ หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมการเรียนการสอน

- หลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงอายุในรุ่นแรก ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ กิจกรรมวิชาเรียนจึงเน้นไปในด้านกิจกรรมที่ใช้ความเข้าใจ การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมด้านนันทนาการ และเรียนบทเรียนบ้างเล็กน้อย โดยชุดวิชาจะประกอบไปด้วย
- หลักสูตรที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- วิชา ๒๐๑ วิชาการตลาดเบื้องต้น ได้แก่ การส่งเสริมการขาย การผลิตสินค้า พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ
- วิชา ๒๐๒ วิชาความรู้ด้านสังคม ได้แก่ ประวัติศาสตร์หมู่บ้านในชุมชน ความรู้ด้านสิทธิและเสรีภาพ ความรู้ด้านกฎหมาย เป็นต้น
- วิชา ๒๐๓ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การสอนเขียนหนังสือ โครงการหลานสอนอัยคุยเรื่องไอที ฯลฯ
- หลักสูตรที่ ๒ ด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการทางสังคม
- วิชา ๑๐๑ วิชาการประดิษฐ์ ได้แก่ การทำผางประทีป การทำโคมไฟ การสานตะกร้า การสานกลองข้าว การทำไม้กวาดดอกหญ้า การทำไม้กวาดทางมะพร้าว ฯลฯ
- วิชา ๑๐๒ วิชาการทำขนมพื้นบ้าน ได้แก่ การทำขนมถั่วแบบ ขนมครก น้ำสมุนไพร ฯลฯ
- วิชา ๑๐๓ วิชาการ ได้แก่ ความรู้ด้านสวัสดิการสังคม สวัสดิการต่างๆ ที่มีในชุมชน ฯลฯ
- หลักสูตรที่ ๓ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- วิชาด้านประวัติศาสตร์อบรมให้ความรู้เล่าเรื่อง ตำนาน หรือประวัติชุมชนให้กับนักเรียน
- วิชาด้านภูมิปัญญา ฝึกปฏิบัติจริงในงานฝีมือต่างๆ เช่น การสานตะกร้า กลองข้าว การทำบายศรี เป็นต้น
- หลักสูตรที่ ๔ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ กีฬาและนันทนาการ

- กิจกรรมออกกำลังกาย แนะนำการออกกำลังกาย หลังการออกกำลังกาย ประโยชน์ การเตรียมตัว การฝึกออกกำลังกาย ท่าออกกำลังกาย การบริหารร่างกาย
- กิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ อบรมให้ความรู้ด้านดูแลสุขภาพ การรับประทานอาหาร การดูแลสุขภาพฟัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อผู้สูงอายุ

ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดภายในโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย และกิจกรรมบางกิจกรรมจะจัดภายนอกเช่น กิจกรรมอยู่ดูแลหลาน กิจกรรมการศึกษาดูงาน

๓.๓ กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัยมีเกณฑ์การรับนักเรียนคือ

๑. ผู้ที่เตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง ๕๕-๕๙ ปีขึ้นไป
๒. และผู้สูงอายุที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปโดยไม่กำหนดว่าจะเป็นผู้พิการหรือไม่
๓. โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย ร่วมกับ พมจ. ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา รพ.สต.บ้านหนองห่าย จะมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มสตรีแม่บ้าน อสม. และอผส.ในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในครอบครัว ปีละ ๑ ครั้ง โดยดำเนินการผ่านโครงการของส่วนสวัสดิการ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๓.๔ สถานที่

- โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย จัดตั้งในพื้นที่สาธารณะ เลขที่ ๑๗๙ หมู่ที่ ๘ บ้านใหม่สันตึง ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- การจัดตั้งโรงเรียนเป็นโรงเรียนของผู้สูงอายุในระดับตำบล ซึ่งมีอยู่ ๑ จุดรวมกัน
- กิจกรรมนอกสถานที่ เป็นกิจกรรมด้านการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งต้องจัด ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา กิจกรรมด้านการศึกษาดูงานในการพัฒนาศักยภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๓.๕ วัน-เวลาทำการ

- โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัยเปิดการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.

๓.๖ การเดินทางของนักเรียน

- นักเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย จะมีรถนักเรียนในการรับส่ง โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละหมู่บ้านในการจัดรถรับส่งนักเรียน

- โดยนักเรียนที่มีระยะทางไกลที่สุดคือ หมู่ที่ ๑ และ ๑๓ โดยมีนักเรียนรวมกันจำนวน ๒๒ คน โดยมีบริการรถนักเรียนไปรับส่งถึงบ้าน ซึ่งบางครั้งนักเรียนจะมารวมตัวกัน ณ หอประชุมหมู่บ้าน

๓.๗ การจัดอาหาร

- นักเรียนจะมีการรับประทานอาหารเพียงร่วมกัน โดยส่วนหนึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา และจะบิภายนอกเช่น พมจ.ในการจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน และนักเรียนบางท่านจะห่อข้าวมารับประทานด้วย

๓.๘ การแต่งกาย

- โรงเรียนคณบดีปัญญาผู้สูงวัยมีเครื่องแบบเสื้อพื้นเมืองสีฟ้าสำหรับนักเรียน โดยงบประมาณได้มาจากเงินชมรมผู้สูงอายุตำบลช่วงเปาที่ได้รับบริจาค และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น พมจ. อบจ.

๓.๙ การจบการศึกษา

- โรงเรียนคณบดีปัญญาผู้สูงวัย
- เปิดเทอมแรกในวันพฤหัสบดีแรกของเดือน พฤศจิกายน ถึง มีนาคม
- เปิดเทอมสองในวันที่พฤหัสบดีแรกของเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน

๔. การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔.๑ ที่มาของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

หลักสูตรโรงเรียนคณบดีปัญญาผู้สูงวัย ได้จัดทำขึ้นเมื่อ ปี ๒๕๕๘ โดยหลักสูตรได้มาจากการเข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ ของภาคีเครือข่าย เช่น กิจกรรมงานของ สสส. โดยได้นำตัวอย่างหลักสูตรในพื้นที่ต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ก่อนการจัดตั้งโรงเรียน โดยทดลองสอนผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลช่วงเปา ในปี ๒๕๕๗ และมีการปรับหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในโรงเรียนคณบดีปัญญาผู้สูงวัยในปี ๒๕๕๘ โดยใช้หลักการสังเกตจากผู้เรียน การสัมภาษณ์

๔.๒ องค์ประกอบของหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

- หลักสูตรที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- หลักสูตรที่ ๒ ด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการทางสังคม
- หลักสูตรที่ ๓ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- หลักสูตรที่ ๔ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ กีฬาและนันทนาการ
- โดยทุกหลักสูตรจะมีทั้งการฝึกปฏิบัติจริง และการฝึกอบรม รวมไปถึงการเรียนนอกสถานที่

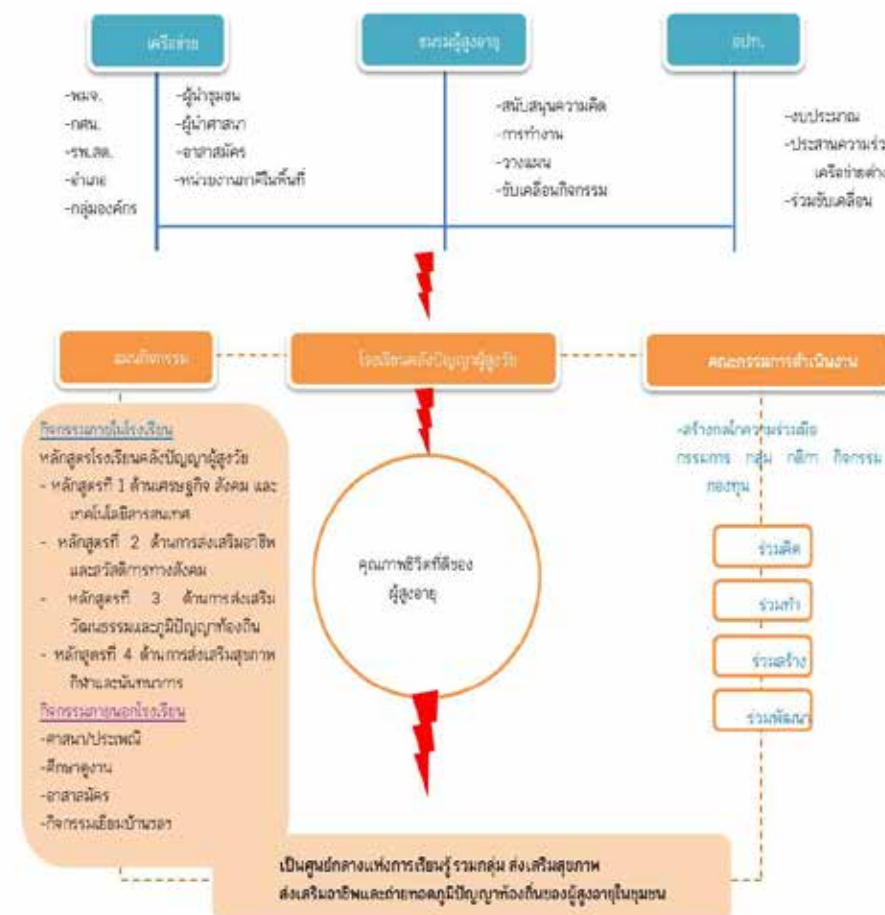
๕. วิธีการจัดทำหลักสูตร

๕.๑ การกำหนดคณะทำงาน

การจัดทำหลักสูตรโดยมีคณะทำงานประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๕.๒ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิชาเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ รวมกลุ่ม ส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในชุมชน

กรอบแนวคิดโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย

แผนภาพที่ ๒.๘.๑ แสดงกรอบแนวคิดโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย

๕.๓ การจัดทำเนื้อหาวิชาและครูประจำวิชา

แผนภาพที่ ๒.๘.๒ แสดงหลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย

หลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัยในรุ่นแรก ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ กิจกรรมวิชาเรียนจึงเน้นไปในด้านกิจกรรมที่ใช้ความเข้าใจ การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมด้านนันทนาการ และเรียนบทเรียนบ้างเล็กน้อย โดยชุดวิชาจะประกอบไปด้วย

- หลักสูตรที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- วิชา ๒๐๑ วิชาการตลาดเบื้องต้น ได้แก่ การส่งเสริมการขาย การผลิตสินค้า พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ
- วิชา ๒๐๒ วิชาความรู้ด้านสังคม ได้แก่ ประวัติศาสตร์หมู่บ้านในชุมชน ความรู้ด้านสิทธิและเสรีภาพ ความรู้ด้านกฎหมาย ฯลฯ

- วิชา ๒๐๓ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การสอนเขียนหนังสือ โครงการหลานสอนอยู่ด้วย เรื่องไอที ฯลฯ
- หลักสูตรที่ ๒ ด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการทางสังคม
- วิชา ๑๐๑ วิชาการประดิษฐ์ ได้แก่ การทำผางประทีป การทำโคมไฟ การสานตะกร้า การสาน กลองข้าว การทำไม้กวาดดอกหญ้า การทำไม้กวาดทางมะพร้าว ฯลฯ
- วิชา ๑๐๒ วิชาการทำขนมพื้นบ้าน ได้แก่ การทำขนมถั่วแบบ ขนมครก น้ำสมุนไพร ฯลฯ
- วิชา ๑๐๓ วิชาการ ได้แก่ ความรู้ด้านสวัสดิการสังคม สวัสดิการต่างๆ ที่มีในชุมชน ฯลฯ
- หลักสูตรที่ ๓ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- วิชาด้านประวัติศาสตร์อบรมให้ความรู้เล่าเรื่อง ตำนาน หรือประวัติชุมชนให้กับนักเรียน
- วิชาด้านภูมิปัญญา ฝึกปฏิบัติจริงในงานฝีมือต่างๆ เช่น การสานตะกร้า กลองข้าว การทำ บายศรี ฯลฯ
- หลักสูตรที่ ๔ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ กีฬาและนันทนาการ
- กิจกรรมออกกำลังกาย แนะนำการออกกำลังกาย หลังการออกกำลังกาย ประโยชน์ การ เตรียมตัว การฝึกออกกำลังกาย ท่าออกกำลังกาย การบริหารร่างกาย
- กิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ อบรมให้ความรู้ด้านดูแลสุขภาพ การรับประทานอาหาร การดูแล สุขภาพฟัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อผู้สูงอายุ
- ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดภายในโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัย และกิจกรรมบางกิจกรรมจะจัด ภายนอกเช่น กิจกรรมอยู่ดูแลหลาน กิจกรรมการศึกษาดูงาน

๕.๔ การกำหนดคุณสมบัติผู้สอนและผู้เรียน

๕.๕ การจัดทำตารางเรียน

ตารางการเรียนการสอน

- เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ น. เคารพธงชาติ
- เวลา ๐๘.๔๕ - ๐๙.๓๐ น. ออกกำลังกาย รำไม้พลอง
- เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น. กิจกรรมตรวจสอบสุขภาพ
- เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. จัดฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติ ตามรายวิชาที่กำหนดใน หลักสูตร
- เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน
- เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. พุดคุย ร้องคาราโอเกะ กิจกรรมนันทนาการ

๕.๖ การเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอน

- การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงอายุบางส่วนได้มาจากข้อมูลทุนทางสังคม เช่น ทุนบุคคล (ปราชญ์ชาวบ้าน ครู ผู้นำชุมชน) สถานะตำบล ช่วงอายุของผู้ที่กำลังย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุ ข้อมูลที่แสดงสถานะด้านผู้สูงอายุ
- สำหรับการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนคลังปัญญานั้น จะมีการระดมสมอง ของนักเรียนคลังปัญญา ในการสะท้อนวิชาที่ต้องการเรียน ซึ่งบางวิชาก็สามารถดำเนินการได้เลย และบางวิชาต้องใช้เวลา และงบประมาณในการดำเนินการ
- โดยมีนักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปาในการจัดทำหลักสูตร
- วิทยากร(ผู้สอน)โรงเรียนคลังปัญญาผู้สูงวัยประกอบด้วย นักวิชาการ ครู กศน. ปราชญ์ชาวบ้าน นักกฎหมาย พระสงฆ์ อสม. แพทย์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และอื่นๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอน
- นักเรียนประกอบด้วยผู้ที่เตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ ที่มีอายุตั้งแต่ ๕๕-๕๙ ปี และผู้สูงอายุ ที่อยู่ ๖๐ ปีขึ้นไป โดยนักเรียนแต่ละรุ่นจะรับ รุ่นละ ๑๓๐ คน
- ตารางการเรียนการสอน
 - เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ น. เคารพธงชาติ
 - เวลา ๐๘.๔๕ - ๐๙.๓๐ น. ออกกำลังกาย รำไม้พรวง
 - เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น. กิจกรรมตรวจสุขภาพ
 - เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. จัดฝึกอบรมให้ความรู้/ฝึกปฏิบัติ ตามรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตร
 - เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน
 - เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. พุดคุย ร้องคาราโอเกะ กิจกรรมนันทนาการ
 - การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน วิชาเรียนทั่วไปในการฝึกอบรม ด้านทฤษฎี จะใช้สื่อการเรียนเช่น Power point สื่อวีดิทัศน์ หากเป็นการฝึกปฏิบัติจะวัสดุตามที่หัวข้อกำหนด เช่น การทำขนม การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ

๕.๗ การพัฒนาศักยภาพผู้สอน

- กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้สอน คือ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) และกลุ่มอาสาสมัครครูและผู้สูงอายุ(อมส.) โดยได้รับงบประมาณจัดฝึกอบรมจาก พมจ.
- อสม.และ อมส. สามารถเป็นวิทยากรได้ดีขึ้น และเข้าร่วมเวทีต่างๆ ของหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

๕.๘ ผู้ดำเนินการหลักและผู้ดำเนินการร่วมในการจัดทำหลักสูตร

- ผู้ดำเนินการหลักในการจัดทำหลักสูตร ประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียนคัลปัญญ ผู้สูงวัย นักเรียนคัลปัญญผู้สูงวัย และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๕.๙ ผู้สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร

- การพัฒนาหลักสูตรได้แนวทางจากกิจกรรมของ สสส.
- จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย สสส.

๕.๑๐ ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการทำงาน

- การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีต่างๆ ของเครือข่าย และการสอบถามจากผู้เรียนโรงเรียน คัลปัญญผู้สูงวัย
- เอกสารเนื้อหาที่เป็นวิชาการ
- ปรัชญาผู้ที่มีความรู้ อาจารย์ที่ปรึกษา และตัวอย่างหลักสูตรของหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๕.๑๑ แนวทางการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนและการนำใช้หลักสูตร โรงเรียนผู้สูงอายุ

- การประเมินหลักสูตรใช้จากการสังเกตผู้เรียน โดยประเมินจากการสอบถาม และพัฒนาตาม ความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ หลักสูตรจึงเน้น ไปในทางฝึกปฏิบัติจริง และอบรมให้ใช้สื่อที่เป็นรูปภาพ หรือวีดิทัศน์
- อบต. ช่วงเปา ได้มีแนวทางการพัฒนาทักษะนักสร้างเสริมสุขภาวะ ๕ นัก ได้แก่ นักบริหาร นักจัดการและกระบวนการ นักจัดการข้อมูล นักวิชาการ นักสื่อสาร เนื่องจากกลุ่มนักสร้าง เสริมสุขภาวะเหล่านี้ ถือเป็นกำลังสำคัญของการทำหน้าที่ ศปง.เครือข่ายด้านการพัฒนาระบบ การดูแลผู้สูงอายุและจัดการเรียนรู้ ที่สามารถประสานความร่วมมือกับองค์กร กลุ่ม และ เครือข่ายในการสนับสนุนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็น ชมรมผู้สูงอายุ สวัสดิการชุมชน หมู่บ้านจัดการตนเอง ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยอบต.ช่วงเปา มีแผนการ ดำเนินงานการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และแนวทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพื้นที่และ อบต.เครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุโดยเน้นให้ผู้ สูงอายุ และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะดูแลผู้สูงอายุได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งพัฒนาด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และการฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถ ฝึกได้ ตลอดจนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

๖. การส่งผลกระทบ

๖.๑ ต่อนักเรียนสูงอายุ

- ด้านสังคมผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมต่างๆ บทบาทและบริการของรัฐในการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมในชุมชนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เกิดการร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรม
- ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพที่เอื้อกับผู้สูงอายุ การออมเงิน กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ
- ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีความมือจากหลายภาคส่วน ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนหน่วยงานภายนอกเข้ามามีบทบาทกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในพื้นที่สาธารณะและที่อยู่อาศัย
- ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุมีความรู้และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โคเลสเตอรอลสูง โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตนเอง และดูแลตนเองได้ดีขึ้น เกิดอาสาสมัครในการร่วมกันดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เกิดกลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีการร่วมมือจากหลายภาคส่วน
- ด้านการเมือง การปกครอง ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยการ เข้ามาเป็นคณะกรรมการแผนตำบล ชมรมผู้สูงอายุ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานทุกด้าน ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้มาร่วม จัดการปัญหา

๖.๒ ต่อผู้สอน

- ผู้สอนได้ฝึกพัฒนาด้านทักษะการเป็นวิทยากร ได้พบปะ และพูดคุยกับผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียน

๖.๓ ต่อประชากรกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

- ประชากรที่มีผลกระทบได้แก่ นักเรียนในพื้นที่ตำบลที่เข้าร่วมกิจกรรม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลช่วงเปา ซึ่งจะได้รับความรู้ด้านภูมิปัญญาต่างๆ จากผู้สูงอายุ

๖.๔ ต่อทุนทางสังคมอื่นๆ ในชุมชน

- กลุ่ม อสม. , กลุ่ม อผส. เข้ามามีบทบาทด้านการดูแลผู้สูงอายุ
- รพ.สต. เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ
- โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดิบ เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญา
- ผู้นำชุมชน เช่น ส.อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการผู้สูงอายุ
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนอาชีพ

ส่วนที่ ๓

การออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day care)

ส่วนที่ ๓

การออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน (Day care)

ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๑. เส้นทางการพัฒนา

ภายใต้หน่วยบริการสุขภาพ คือโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว ซึ่งถ่ายโอนภารกิจตาม พรบ.การกำหนดแผนและขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปี ๒๕๔๒ มีที่มาการพัฒนาดังนี้

ปีพ.ศ. ๒๕๑๔ ภายใต้ชื่อ สถานีอนามัยดอนแก้ว ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดปิยารามมีหัวหน้าสถานีอนามัยผ่านมา ๔ ยุคและยุคที่ ๕ เป็น ดร. ศุทธา แพรสสี ซึ่งรับหน้าที่ในปี ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน พร้อมกับการเตรียมความพร้อมในการถ่ายโอนภารกิจร่วมกับอบต.ดอนแก้ว และเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ขณะนั้นมีบุคลากรที่ร่วมถ่ายโอน ๕ คน และได้รับงบประมาณจากกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยสำหรับการต่อเติม ปรับปรุงอาคาร สำนักงาน ประกอบกับอบต.ดอนแก้วได้เข้าร่วมเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ตำบลสุขภาพจะได้ขับเคลื่อนงานภายใต้วิสัยทัศน์ “ตำบลแห่งสุขภาพะ” และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วได้เห็นชอบซื้อที่ เพื่อตั้งเป็นโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว พร้อมกับเปิดอาคารนวดแผนไทย ปรับระบบการทำงานเชิงรุกในรูปแบบ “โรงพยาบาลคือบ้าน บ้านคือโรงพยาบาล” ในปี ๒๕๕๕ และได้พัฒนาทักษะอาสาสมัคร.เรื่องการเยี่ยมบ้าน เพิ่มจำนวนจิตอาสาเยี่ยมบ้านเต็มพื้นที่ ซึ่งมีจิตอาสาที่มีความเชี่ยวชาญในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน จำนวน ๑๒ คน อสม. ๑๗๒ คน อาสาสมัครดูแลคนพิการ(อพมก.)จำนวน ๒๐ คน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๔๐ คน นักพัฒนาอาวุโสจำนวน ๖๐ คน อาสาสมัครพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสจำนวน ๗๐ คน กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ๒๐ คน จิตอาสาหมออาชีพจำนวน ๓๐ คน เยาวชนอาสา ๓๒๓ คน จัดหน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ เป็นต้น จนในปี ๒๕๕๘ ได้เพิ่มความเชี่ยวชาญโดยการร่วมผลิตนักบริหารชุมชนจำนวน ๘ คนโดยได้รับการสนับสนุนค่าลงทะเบียนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จำนวน ๕ คน และอีก ๓ คน โดยอบต.ดอนแก้วและระหว่างเรียนได้สนับสนุนเป็นเบี้ยเลี้ยงและพาหนะเดินทางผู้ให้การดูแล ๕๐ คนผ่านการฝึกทักษะการดูแลที่เฉพาะต่อผู้สูงอายุ ๗๐ ชั่วโมง เป็นต้น ทำให้โรงพยาบาลชุมชนดอนแก้วมีทรัพยากรด้านการอาสา และการสนับสนุนให้เกิดการดูแลช่วยเหลือกันในพื้นที่ ตลอดจนระบบการจัดการที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

๒. ภาพรวมการดูแลผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว

ตำบลดอนแก้วมีประชากรทั้งสิ้น ๑๕,๒๓๔ คนเพศชาย ๗,๘๕๒ คน เพศหญิง ๗,๓๘๓ คน มีผู้สูงอายุมีทั้งหมด ๑,๗๖๔ คน เพศชาย ๗๙๑คน เพศหญิง ๙๗๓คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๗ ของประชากรทั้งหมดแบ่งตามกลุ่มอายุโดยเป็นกลุ่มเตรียม ๕๐-๕๙ ปี จำนวน ๒,๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๓ กลุ่มผู้สูงอายุ ๖๐-๖๙ ปีจำนวน ๑,๒๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๓ อายุ ๗๐-๗๙ ปีจำนวน ๕๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๒ อายุ ๘๐ ปีขึ้นไปจำนวน ๒๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๘ ในจำนวนนี้มีผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๑,๒๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖ เมื่อจำแนกตามศักยภาพการช่วยเหลือตัวเองตามแนวทางประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุใน ๔ ลักษณะได้แก่ กลุ่มติดสังคมจำนวน ๑,๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๕ ในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในโรงเรียนสูงอายุนาน ๕๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๐ กลุ่มติดบ้านจำนวน ๕๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ และกลุ่มติดเตียง ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๔มีความพิการ ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๕ มีทุนและศักยภาพ ในการจัดการดูแลครอบคลุมทุกสถานะสุขภาพ มีงาน กิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุครอบคลุมอย่างน้อย ๓ กลุ่มหลักได้แก่ กลุ่มติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง มีงานและกิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ๖ ลักษณะงานกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

๑) การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ มีรูปธรรมงาน กิจกรรมใน ๒ ลักษณะได้แก่

๑.๑ การให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีงาน กิจกรรมตามผู้จัดบริการได้แก่

- บริการโดยภาควิชาชีพ (เช่น พยาบาล แพทย์ นักกายภาพบำบัด นักวิชาการสาธารณสุข เป็นต้น) ร่วมกับอาสาสมัคร ได้แก่ บริการตรวจคัดกรองสุขภาพ เช่น การตรวจคัดกรองเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (รร.ฮอมสุข) และวันที่จ่ายเบี้ยยังชีพ การบริการเยี่ยมดูแลสุขภาพที่บ้านผู้สูงอายุติดเตียง การบริการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุในชุมชน โดยบริการ ฟื้นฟูสภาพสำหรับผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว และการฝึกทักษะต่างๆ เช่น ฝึกการลุก เดิน นั่ง หยิบจับ การฝึกสมองฝึกงานศิลปะ เป็นต้น โดยมีนักกายภาพบำบัด จากโรงพยาบาลนครพิงค์ และอาสาสมัครเป็นผู้ให้บริการ
- บริการสาธารณะโดยอบต. ได้แก่ หน่วยกู้ชีพบริการ ๒๔ ชั่วโมงกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน และรับ-ส่ง ผู้สูงอายุติดเตียง ติดบ้านไปรับบริการที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพฯ จัดตารางบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุทำกิจกรรมจากชุมชน ไปโรงเรียนผู้สูงอายุ(ฮอมสุข)

- การบริการตรวจรักษาที่โดยหน่วยบริการสุขภาพได้แก่ ตรวจรักษาผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังเช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โดยแพทย์ที่โรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว การจัดศูนย์บริการนวดผ่อนคลาย การส่ง-ต่อการรักษาเป็นต้น
- การบริการโดยอาสาสมัคร แก่นนำในชุมชนได้แก่ บริการศูนย์ hotline คลายทุกข์ ๒๔ ชม.โดยอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน จัดกลุ่มออกกำลังกายด้วยรำวงย้อนยุค ลีลาศ ในชุมชน เป็นต้น

๑.๒ การฝึกอบรมเพิ่มทักษะ การให้ความรู้ มีการดำเนินงานใน ๒ กลุ่มหลักได้แก่

- กลุ่มเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุได้แก่ จัดอบรมการเตรียมความพร้อมรับมือผู้สูงอายุ เตรียมตัวก่อนตาย เป็นต้น
- กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือ ดูแลที่เฉพาะต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ การพัฒนาอาสาสมัครมืออาชีพ (Caregiver วิทยาลัยจิตอาสา) เพื่อให้รู้ เข้าใจ หลักการที่ถูกต้องและปฏิบัติได้จริงกับผู้สูงอายุ เพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มจำนวนนักบริหาร โดยการสนับสนุนและค่าใช้จ่ายระหว่างเรียน ฝึกอบรมกลุ่มอปพร.ให้เข้าใจการจัดสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน เป็นการนำศักยภาพ การพาทำ การเป็นผู้นำ ผู้รู้ของผู้สูงอายุผ่านการทำงานของกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน ได้แก่ การเพิ่มจำนวนอาสาสมัครที่เป็นผู้สูงอายุเช่น กลุ่มจิตอาสาอาวุโส และกลุ่มปราชญ์ชุมชน มาเป็นครูสอนโรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุระดับแรงเป็นพี่เลี้ยงในโรงเรียนผู้สูงอายุ และติดตามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดูแลให้คำแนะนำเบื้องต้นเมื่อพบความเสี่ยง เป็นต้น การรวมกลุ่มและเป็นผู้นำออกกำลังกาย เช่น กลุ่มรำวงย้อนยุค ฟ้อนเล็บ ไท่เกี๊ย ซี่กั รำกระบอง เป็นต้น สภาวัฒนธรรมตำบล เป็นต้นแบบการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา งานบุญประเพณี เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และการร่วมเป็นกรรมการในระดับของการกำหนดนโยบายได้แก่ คณะกรรมการธรรมาภิบาล คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น คณะกรรมการศพค. เป็นต้น เป็นต้น การให้คุณค่า เสริมภาวะการนำ ได้แก่ การยกย่องเชิดชูคนดีศรีดอนแก้วด้านต้นแบบสาขาภูมิปัญญาชุมชน ส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าร่วมประกวดในเวทีระดับอำเภอ จังหวัด เช่น ผู้สูงอายุฟันสวย ผู้สูงอายุสุขภาพดี ผู้สูงวัยสุขใจในเชียงใหม่ เป็นต้น

๓) การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว เป็นสวัสดิการที่ช่วยเหลือกันยามปกติมี ๔ ลักษณะได้แก่ ๑)สวัสดิการที่เป็นบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มาโรงเรียนฮอมสุข หรือมาร่วมงานบุญสาธารณะได้รับบริการ แห่เท้าด้วยสมุนไพร นวดเท้า

หมวดตัว ดดยกลุ่มหมวดแผนไทย เป็นต้น การมีศูนย์ฟื้นฟูคนพิการและผู้สูงอายุช่วยเหลือฟื้นฟูผู้สูงอายุที่มีความพิการ ติดเตียง หรือผู้ที่มีปัญหาที่ต้องได้รับการดูแลฟื้นฟู การมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีกรรมการระดับชุมชนเฝ้าระวังและประสานการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ยากจน ไม่มีคนช่วยเหลือดูแล หรือ ได้รับการกระทำรุนแรงจากครอบครัว ชุมชน ๒) ผู้สูงอายุระดมเงินจัดสวัสดิการกันเองได้แก่ กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุโรงเรียนฮอมสุข เพื่อเยี่ยมผู้ป่วยผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน กองทุนผู้สูงอายุเพื่องานสาธารณะ โดยระดมเงินในการเทศนาของพระในวิชาธรรมะ จากสมาชิกในโรงเรียน เพื่อใช้ในกิจกรรมสาธารณะในชุมชนในนามโรงเรียนฮอมสุข กองทุนเรียนครั้งละ ๑ บาท เพื่อสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมอื่นๆ ในโรงเรียน เช่นการฝึกอาชีพ ธรรมะสัญจร เป็นต้น ๓) ชุมชนระดมเงินเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดทอดผ้าป่าในและนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนงานกิจกรรม ของกลุ่มผู้สูงอายุ ๔) การเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุด้วยการทำอาชีพเสริมได้แก่ รวมกลุ่มทำแคบหมู หัตถกรรมเศษผ้า กลุ่มไม้ไผ่ขัด กลุ่มแม่บ้านบ้านพระนอน เป็นต้น การจัดตลาดสีเขียว ให้ผู้สูงอายุนำผักปลอดสารพิษในครัวเรือนแลกเปลี่ยน ขายให้คนในชุมชน และแจกให้กับกลุ่มคนยากจน ด้อยโอกาส พิการ เป็นต้น

๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งในบ้าน นอกบ้านและสิ่งแวดล้อมทางสังคมดังนี้

๔.๑ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อทางกายภาพ ประกอบด้วย ๒ ลักษณะได้แก่

- การจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านที่เอื้อต่อผู้สูงอายุในบ้านได้แก่ จัดทำบ้านตัวอย่างสำหรับผู้สูงอายุ ติดเตียง พิการในชุมชนจำนวน ๑๐ หลัง กองสวัสดิการ กองช่าง กลุ่มจิตอาสา และอาสาสมัคร ร่วมจัด ปรับบ้านและสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ(บ้านเทิดไท้) การปรับสภาพบ้านพักผู้สูงอายุ ด้อยโอกาส พิการ ติดเตียง ในชุมชน (ห้องน้ำ มีราวจับ ชักโครก พื้นไม่ลื่น ทางลาดชัน) เป็นต้น
- การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุนอกบ้าน ได้แก่ ๑) การปรับพื้นที่สาธารณะบริการสาธารณะให้เอื้อต่อผู้สูงอายุได้แก่ จัดทำทางลาด และราวจับ ราวจับห้องน้ำที่จอดรถ ห้องน้ำสำหรับคนพิการในหน่วยงานราชการ วัดทุกแห่งในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว การบริการรับ-ส่งกรณีไปร่วมกิจกรรมโดยรถราง การมีรถตุ๊กๆ รับ-ส่งเยี่ยมบ้าน การมีรถตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ เมื่อฉุกเฉินมีรถกู้ชีพดูแล ส่งต่อ การจัดลานออกกำลังกาย ลานกิจกรรมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุทุกชุมชน การมีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นต้น

๔.๒ การจัดสิ่งแวดลอมที่เอื้อทางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มช่วยเหลือ บริการผู้สูงอายุทั้งในกลุ่มติดสังคม ติดบ้าน และติดเตียง ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครแก็วสร้างสุขให้การดูแลช่วยเหลือ ผู้สูงอายุที่มาโรงเรียนฮอมสุข บำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะ และเยี่ยมให้กำลังใจที่บ้านในพื้นที่ ร่วมกับอสมช.เยี่ยมผู้สูงวัยที่เจ็บป่วยที่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการและผู้สูงอายุ และกลุ่มอาสาพัฒนาสังคมช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) ให้การเยี่ยมบ้าน พื้นฟูสภาพผู้สูงอายุที่มีความพิการ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (อสม.ช.) และกลุ่มอสม.น้อย จัดทำระบบข้อมูลให้การดูแลในพื้นที่และประสานงานร่วมกับทีมสุขภาพอื่นๆ เช่น พยาบาล แพทย์ นักกายภาพบำบัด เป็นต้น กลุ่มอผล.ติดตามดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุทุกสถานะสุขภาพในชุมชน เป็นต้น

๕) การพัฒนาศักยภาพและนำใช้ข้อมูลระบบข้อมูลของตำบลที่สอดคล้องกับผู้สูงอายุและสามารถนำใช้เพื่อการออกแบบ จัดการกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งพื้นที่ตำบลดอนแก้วมีข้อมูลหลายลักษณะ มีที่มา เป้าหมายและเจ้าภาพในการพัฒนาข้อมูลต่างกัน เช่น ฐานข้อมูล TCNAPการวิจัยชุมชน RECAP ฐานข้อมูลการจ่ายเบี้ยยังชีพ ข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมของศูนย์พัฒนาครอบครัว(ศพค.) ฐานข้อมูลของหน่วยบริการสุขภาพ(JHCIS) ข้อมูลผู้สูงอายุตามกลุ่มศักยภาพ (ADL) ส่วนการนำใช้ข้อมูลขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูลที่ต้องการ และวัตถุประสงค์ เช่น นำใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนการทำงานผ่าน เวทีช่วงกึ่งผู้สูงอายุ ประกอบการเสนอโครงการกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาตามความต้องการของผู้สูงอายุ บูรณาการงานผู้สูงอายุในภารกิจงานของกองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและโรงพยาบาลชุมชน ของ อบต.ดอนแก้วได้ ประกอบการจัดทำระบบ GIS เพื่อเป็นระบบสารสนเทศสำหรับการดูแลช่วยเหลือ ให้เข้าถึงบริการทางสังคม เป็นต้น

๖) การส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย เป็นงาน กิจกรรมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุเพื่อการสร้างรายได้ลดรายจ่ายด้วยการผลิตเพื่อการบริโภค แบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองและเรียนรู้ข้ามกลุ่มวัยเช่นวัยทำงาน วัยรุ่น เป็นต้นได้แก่ การฝึกทักษะอาชีพในโรงเรียนผู้สูงอายุ(ฮอมสุข) เช่น การทำขนม หัตถกรรม เศษผ้า จักรสานไม้ไผ่ เป็นต้น การปลูกผักปลอดสารพิษ และจัดตลาดในชุมชนให้จำหน่าย หรือแจกให้สำหรับคนพิการ ยากจน เป็นต้น

๓. การจัดศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับผู้สูงอายุ

การบริการภายใต้ศูนย์ดูแลกลางวัน ของโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้วมีฐานคิดการบริการที่มุ่งให้เกิดการเข้าถึง และคุณภาพการดูแลสำหรับผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง และสามารถเข้าถึงการบริการของผู้ให้บริการอย่างน้อย ๕ กลุ่ม ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด กลุ่มนักการแพทย์แผนไทย และผู้ให้การดูแล (Care giver) โดยพยาบาล

วิชาชีพ (Care manager) เป็นผู้มีบทบาท ในการวางแผนการดูแลให้ครอบคลุมทั้งหมดมีการจัดบริการ ใน ๓ รูปแบบ ได้แก่

๑) **รูปแบบการบริการในศูนย์บริการฟื้นฟูสภาพผู้พิการและผู้สูงอายุ** ซึ่งมีนักกายภาพบำบัด ๑ คน และอาสาสมัครจำนวน ๔-๕ คนให้บริการ ซึ่งเป็นผู้ที่มารับบริการได้จาก ๓ ช่องทางได้แก่ ๑) เป็นผู้ที่ได้รับการส่งต่อจากสถานบริการสุขภาพต่างๆ ๒) ผู้ที่ได้รับการประเมินจากการเยี่ยมบ้าน ของพยาบาล ๓) ได้รับการส่งต่อจากอาสาสมัครดูแลในชุมชน ว่าควรต้องได้รับการฟื้นฟู เช่น การมี ปัญหาข้อติด การเคลื่อนไหวลำบาก กล้ามเนื้อลีบ หรืออ่อนแรง เป็นต้น โดยจัดบริการในทุกวันศุกร์

๒) **รูปแบบการบริการที่บ้าน** การได้มาของกรณีที่ต้องเยี่ยมบ้านในพื้นที่มีมาจาก ๓ ช่องทาง ได้แก่ ๑) ส่งต่อมาจากโรงพยาบาล หน่วยบริการสุขภาพ ๒)อาสาสมัครส่งต่อ ประสานจากชุมชน และ ๓)ทะเบียนดูแลต่อเนื่องของพยาบาล ตามโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้วจัดพยาบาลวิชาชีพ ๑ คน และ เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือคนไข้ ๑ คนที่ผ่านการอบรมทักษะเบื้องต้นในการดูแลที่บ้าน เช่น การทำแผล การตรวจวัดสัญญาณชีพ การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย เป็นต้น พร้อมระบบสนับสนุนที่เอื้อ ได้แก่ ๑) พาหนะ เดินทาง เช่น รถปิคอัพ รถตุ๊กๆ มอเตอร์ไซด์ เป็นต้น ๒)ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดูแล ช่วยเหลือ เช่น การจัดหาผ้าอ้อมสำเร็จรูปกรณีญาติ และครอบครัวไม่สามารถจัดการได้ ชุดให้ออกซิเจน เตียงผู้ป่วย และ ๓) การจัดรถรับส่ง หน่วยบริการสุขภาพตามนัด การไปทำกายภาพบำบัดที่ศูนย์ ฟื้นฟูฯ เป็นต้นมีแนวทางการจัดการดูแลที่บ้าน ๓ ระยะเวลาตามความจำเป็น ได้แก่

๒.๑ การดูแลรายวันเป็นการดูแลที่บ้าน ที่จัดตามปัญหา และความต้องการ รายวัน เช่น การ ดูแลผู้ที่อยู่ในระยะสุดท้าย บริการเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะ ดูแลท่อเจาะคอ ทำแผลกดทับ ดูแลสาย ยางให้อาหารเป็นต้น สำหรับผู้สูงอายุที่ป่วย ติดเตียง โดยจัดทำแผนการติดตามเยี่ยมรายวัน ราย สัปดาห์ ประเมินอาการช่วยเหลือ และประสานการส่งต่อเมื่อมีอาการฉุกเฉิน ประเมินเพื่อวางแผนการ ดูแล และวิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลตามศักยภาพของผู้ให้บริการ และช่วงเวลาที่จำเป็น ต้องดูแล เช่นกรณีที่ต้องได้รับการประเมิน เยี่ยมอาการโดยแพทย์ กรณีมีปัญหาการเคลื่อนไหวจำเป็น ที่ต้องได้รับคำแนะนำจากนักกายภาพบำบัด อยู่ในระยะท้ายต้องการทำบุญ และรับฟังเทศนาธรรม จากพระสงฆ์ กล้ามเนื้ออ่อนแรงต้องการบริการนวดกระตุ้นกล้ามเนื้อ เป็นต้น

๒.๒ การดูแลรายสัปดาห์เป็นการดูแลที่บ้านโดยแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวจากโรงพยาบาล นครพิงค์ และพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งจะเยี่ยมดูแล และประเมินความจำเป็นส่วนบุคคล ที่ต้องให้การรักษา ดูแล ซึ่งถ้าจำเป็นต้องส่งการรักษาที่บ้าน เช่น ยาที่จำเป็น การใส่เครื่องมือทางการแพทย์อื่นที่จำเป็น สามารถทำได้เช่น การสายสวนปัสสาวะ สายยางให้อาหาร การให้ยานอนหลับ การให้ยาแก้ปวดชนิด ที่ออกฤทธิ์แรง เป็นต้น

๒.๓ การดูแลรายเดือน เป็นการวางแผนดูแลโดยทีมใหญ่ของผู้ที่มีบทบาทให้บริการสุขภาพ ที่บ้าน ซึ่งมาจาก ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) โรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว เช่น พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการ

สาธารณสุข ผู้ช่วยเหลือคนไข้ เป็นต้น ๒) จากโรงพยาบาลนครพิงค์ เช่น แพทย์ นักกายภาพบำบัด
พยาบาลวิชาชีพ เป็นต้น ๓) จากชุมชน เช่น นักบริบาล ผู้ให้การดูแล(Care giver) อสม.ช. ผู้นำท้องที่
เป็นต้น ซึ่งจะประชุมร่วมกันเดือนละ ๑ ครั้ง ก่อนแบ่งทีมเยี่ยมดูแลที่บ้าน โดยในแต่ละกลุ่มจะมีผู้ป่วย
ติดเตียง ตามฐานข้อมูลของตนเอง อย่างน้อย ๓ ฐาน เช่น ๑) จากโรงพยาบาลนครพิงค์ จะมีผู้ป่วยที่
เป็นผู้สูงอายุที่ไปรับการรักษา และจำหน่ายจากโรงพยาบาลต้องการการเยี่ยมดูแลที่บ้าน ๒) ฐานข้อมูล
ติดตามเยี่ยมรายวัน รายสัปดาห์จากอาสาสมัครในชุมชน และ ๓) ฐานข้อมูลการติดตามเยี่ยมรายวัน
ของพยาบาลประจำโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว โดยจะนำเสนอข้อมูลที่สำคัญที่จำเป็นต้องติดตาม
เยี่ยมจากทุกแหล่งข้อมูล และร่วมกันวิเคราะห์ จัดกลุ่มออกเยี่ยมตามความจำเป็น และสรุปผลการ
ติดตามเยี่ยมเป็นรายๆ ไป และส่งต่อขึ้นทะเบียนเป็นกรณีที่ต้องดูแลของพยาบาลวิชาชีพของโรง
พยาบาลชุมชนดอนแก้ว

๓) **รูปแบบศูนย์จิตอาสาดูแลผู้ป่วยที่บ้าน (Care giver Center)** เป็นศูนย์บริการดูแลที่บ้าน
โดย นักบริบาล ผู้ให้การดูแล (Care giver) ตามความต้องการของครอบครัว ภายใต้ฐานคิดการเป็น
องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร มีแนวทางให้บริการดังนี้

๓.๑ คัดเลือก อาสาสมัครที่มีอยู่ ได้แก่ อสม.ช.เยี่ยมบ้าน จิตอาสาอื่นๆ เพื่อฝึกอบรมการ
ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ประกอบด้วยฝึกอบรมจำนวน ๔๒๐ ชั่วโมง เป็นนักบริบาลในชุมชน จำนวน ๘ คน
ฝึกอบรม ๗๐ ชั่วโมงเป็นผู้ให้การดูแลในชุมชน (Care giver) จำนวน ๕๐ คน

๓.๒ ขึ้นทะเบียนนักบริบาลจำนวน ๘ คน ผู้ให้การดูแลจำนวน ๕๐ คน เป็นผู้ให้การดูแลที่
บ้านในลักษณะบางเวลา หรือเต็มเวลา แบบไม่มี และมีค่าใช้จ่าย ซึ่งมีทั้ง ดูแลบางเวลา เช่น เมื่อญาติ
จำเป็นต้องไปธุระ ทำงานช่วงกลางวัน เดินทางไปต่างจังหวัด เป็นต้น หรือแบบเต็มเวลา คือ ทำข้อ
ตกลงจ้างงานเป็นรายเดือน ตามข้อตกลงระหว่างผู้ให้การดูแล และผู้รับการดูแล

๓.๓ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน ในการจัดนักบริบาล ผู้ให้การดูแล(Care giver) ให้การ
ดูแลผู้ป่วยตามความต้องการของครอบครัว โดยพิจารณาจาก ความจำเป็นของกรณีที่ขอความช่วยเหลือ
และความต้องการการดูแล เช่น กรณีมีแผลขนาดใหญ่ ต้องให้อาหารทางสายยาง มีท่อเจาะคอ
จะจัดนักบริบาล เป็นผู้ให้การดูแล กรณีช่วยเหลือเองได้น้อย ติดบ้าน อาจจัดผู้ให้การดูแล ดูแลได้
เป็นต้น โดยมีพยาบาลทำหน้าที่ เป็นผู้ประเมิน และจัดทำแผนการดูแล และมอบหมายงานให้กับ
ผู้ให้การดูแล ตามพื้นที่อยู่อาศัย และตามความเชี่ยวชาญที่สามารถให้การดูแลได้

๓.๔ ผู้ให้การดูแลที่ได้รับมอบหมาย จัดทำรายงานการประเมินผู้ป่วย และการดูแล บริบาล
ส่งให้พยาบาล ตามความจำเป็น เช่น ส่งให้ทุกวัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน เป็นต้น

๓.๕ ทำแผนการจำหน่ายผู้ป่วยที่อยู่ในการดูแล โดยประเมินจากเงื่อนไข การจัดการดูแลได้
โดยผู้ดูแลในครอบครัว ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้ของผู้ป่วย โดยมาตรฐานศูนย์จะติดตามดูแล

ในช่วงระยะ ๓ เดือน ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วย และครอบครัวสามารถจัดการตนเองได้ และสามารถขอรับบริการต่อเนื่องได้เมื่อจำเป็น

๓.๓ ผู้กอบรวม ฟื้นฟูความรู้ และประเมินทักษะการดูแลของนักบริบาล ผู้ให้การดูแล อย่างสม่ำเสมอ

๔. ผลผลิต ผลลัพธ์

๑) สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ และครอบครัว

๑.๑ ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการด้วยอัตราส่วน ผู้จัดการ (Caremanager) ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ ต่อจำนวนผู้ดูแล(Caregiver) ๑ : ๕๐

๑.๒ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย เรื้อรัง มีภาวะติดเตียง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งมีจำนวน ๙ รายที่ได้รับการดูแลแล้วดีขึ้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่อยู่ในภาวะพึ่งพิงตลอดเวลา

๑.๓ ผู้ป่วยและคนพิการสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ได้แก่ บริการสุขภาพ บริการรับ ส่งเข้าร่วมกิจกรรม ไปรับการรักษา มีอาสาสมัครเยี่ยมบ้าน (มีศูนย์จิตอาสาดูแลผู้ป่วยที่บ้าน) ธนาคารกายอุปกรณ์ เป็นต้น

๑.๔ ผู้ดูแลในครอบครัว ได้รับการพัฒนาทักษะ เพื่อจัดการช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุและครอบครัว

๑.๕ ลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว

๒) สำหรับผู้ให้การดูแล(Care giver)

๒.๑ เกิดเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยที่บ้านอย่างน้อย ๑ เครือข่ายได้แก่ เครือข่าย Caregiver เครือข่ายการแพทย์พื้นบ้าน เครือข่ายทีมสหวิชาชีพ เครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวอำเภอแม่ริม เป็นต้น

๒.๒ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญในการดูแล ช่วยเหลือ

๒.๓ เพิ่มจำนวนจิตอาสา และมีระบบให้การดูแลกันในชุมชนที่เป็นระบบ ผู้ต้องการความช่วยเหลือเข้าถึงง่าย

๓) สำหรับโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว

๓.๑ เกิดการมีส่วนร่วมของ ๔ องค์กรหลัก อบต. รพสต. ประชาชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ในการร่วมบริหารจัดการ กำหนดแนวทางในศูนย์จิตอาสาดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

๓.๒ มีบริการคุณภาพจากทีมสหวิชาชีพได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด มีบริการกายอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

๓.๓ มีระบบจัดการทรัพยากร วัสดุทางการแพทย์ที่จำเป็นต่อความเจ็บป่วย เช่น ที่นอนลม ออกซิเจน ผ้าอ้อมสำเร็จรูป เป็นต้น

๔) สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

๔.๑ เพิ่มบริการสาธารณะ ที่มีคุณภาพ สร้างการเข้าถึงของผู้ที่ต้องการช่วยเหลือ

๔.๒ การปรับโครงสร้างองค์กร และบูรณาการงานร่วมกันหลายฝ่ายเพื่อการบริการสุขภาพ

แผนภาพที่ ๓.๑ แสดงการออกแบบศูนย์ดูแลกลางวัน(Day care) ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัด
เชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๙). ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการจัดเก็บข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙. เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก [http://region๕.moph.go.th/
docs/mophplan_๒๕๕๙_final.pdf](http://region๕.moph.go.th/docs/mophplan_๒๕๕๙_final.pdf)

โครงการช่วยเหลือผู้ที่เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย.(๒๕๕๙).รายงานอัตราการพยายามฆ่าตัวตายของ
ประเทศไทย.สืบค้นเมื่อ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก [https://www.suicidethai.com/report/dmh/
age_๕๐๖s.asp](https://www.suicidethai.com/report/dmh/age_๕๐๖s.asp)

ชญาณีไมเออร์. (๒๕๕๒).การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี.วารสาร
วิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี,๑(๑), ๙๒-๑๐๙.

ชื่นตา วิชชาวุธ. (บรรณานิการ). (๒๕๕๓).การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.
๒๕๔๕-๒๕๕๐. กรุงเทพฯ:มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย(มส.ผส.).

วลัยพร นันท์ศุภวัฒน์, จิระภา ศิริวัฒนเมธานนท์, พร้อมจิตร ห่อนบุญเหิม.(๒๕๕๒).สุขภาพจิตของ
ผู้สูงอายุ (MENTAL HEALTH OF THE ELDERLY).วารสารการพยาบาลและการดูแล
สุขภาพ,เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก [http://www.tci-thaijo.org/index.php/jnat-ned/
article/view/๑๕๐๓](http://www.tci-thaijo.org/index.php/jnat-ned/article/view/๑๕๐๓)

ลัดดา ดำริการเลิศ.วิจัยมุ่งเป้าด้านสุขภาพช่วยเพิ่มคุณค่าการดูแลสุขภาพประชาชนได้อย่างไร.
เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก<http://www.hsri.or.th/sites/default/files/attachment/>

นิพา ศรีช้าง และ ลวิตรา ก้าวี.(๒๕๕๘).การวิเคราะห์เชิงพรรณนาข้อมูลระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ (Falls in elderly people) ทั้ง ๕ มิติของการดำเนินงาน.สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙,
จาก <http://www.thaincd.com/document/file/violence/Falls-in-elderly-people.pdf>

นิลภา จิรวัฒนวรรณะ และ ขนิษฐา นันทบุตร (๒๕๕๕). ปัจจัยเชื่อมโยงสุขภาพะของผู้สูงอายุในชุมชน
ชนบท.วารสารคณะพลศึกษา, ๑๕ (ฉบับพิเศษ). ๑๗๙-๑๘๘.

ปราโมทย์ ปราสาทกุล. (๒๕๕๖).ผู้สูงอายุ: คนวงในที่จะถูกผลักดันให้ไปอยู่ชายขอบ.สืบค้นเมื่อ ๒๒ สิงหาคม
๒๕๕๙, จาก[http://www๒.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVIII/Download/Article_Files/๕-El-
derly-Pramote.pdf](http://www๒.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVIII/Download/Article_Files/๕-El-derly-Pramote.pdf)

พรทิพย์ สุขอดิษฐ์, จันทรชลิ มาพุทธ, และรุ่งฟ้า กิตติยามสันต์.(๒๕๕๗).วิถีชีวิตและแนวทางการมี
สุขภาวะผู้สูงอายุภาคตะวันออก. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม,๑๐(๑). ๙๐-๑๐๒.

มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ.(๒๕๕๗).สถานการณ์ผู้สูงอายุไทยพ.ศ. ๒๕๕๗.กรุงเทพฯ:มูลนิธิสถาบันวิจัย
และพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.)

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.(๒๕๕๗).สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๗.สืบค้น
เมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙, จาก [http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_](http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_๒๐๑๖๑๖๐๘๑๔๕๙๐๑_๑.pdf)
[th_๒๐๑๖๑๖๐๘๑๔๕๙๐๑_๑.pdf](http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_๒๐๑๖๑๖๐๘๑๔๕๙๐๑_๑.pdf)

สุดาร์ตน์ สุตสมบุญ.(๒๕๕๗).สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย.วารสารเทคโนโลยีภาค
ใต้,๗(๑),๗๓-๘๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๖).การคาดประมาณประชา
กรไทยพ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๘๓ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์เดียนตุลา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.**
๒๕๕๘.กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (๒๕๕๗). รายงานผลเบื้องต้น สํารวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๕๗.สืบค้นเมื่อ ๒๔สิงหาคม ๒๕๕๙, จาก [https://www.m-society.go.th/article_at-](https://www.m-society.go.th/article_attach/๑๓๑๐๑/๑๗๒๖๒.pdf)
[tach/๑๓๑๐๑/๑๗๒๖๒.pdf](https://www.m-society.go.th/article_attach/๑๓๑๐๑/๑๗๒๖๒.pdf)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (๒๕๕๖).การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๖ .กรุงเทพฯ
:สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(๒๕๕๘).รายงานสถานการณ์
สุขภาพเฉพาะเรื่องเด่น. **สาระสุขภาพ**,ปีที่ ๘ (๒๓), เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ จาก [http://](http://wops.moph.go.th/ops/thp/thp/userfiles/file/Issue%๒๐๒๓_๕๘.pdf)
wops.moph.go.th/ops/thp/thp/userfiles/file/Issue%๒๐๒๓_๕๘.pdf

တာဝန်

ภาคผนวก ก

๖ ลักษณะกลุ่มงานและกิจกรรมประเด็นการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ

๖ ลักษณะกลุ่มงานและกิจกรรม		รายละเอียด ๖ ลักษณะกลุ่ม งานและกิจกรรม			
๑) การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ	การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ	- การบริการสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ เป็นการบริการที่ให้การดูแลด้านสุขภาพ เช่น การตรวจร่างกายและการตรวจคัดกรอง เป็นต้น	- การดูแลที่บ้านและการดูแลต่อเนื่อง	- การฟื้นฟูสภาพร่างกาย - การออกกำลังกาย	- การส่งเสริมให้ควารู้ - การส่งเสริมการรับประทานอาหารที่ตรงต่อโรคและความเจ็บป่วย
		- การสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรคเรื้อรัง เช่นภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ ภาวะความดันโลหิตสูง การชัก ภาวะฉุกเฉินทางโรคหัวใจ เป็นต้น	- การบริการคัดกรองโรค ในสถานที่ที่ผู้สูงอายุรวมตัวทำกิจกรรม เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ วันรับเบี้ยผู้สูงอายุ กิจกรรมทั่วๆ ไป การประชุมที่ศาลาประชาคม เป็นต้น	- การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุและช่วยเหลือดูแล ครอบครัว เรื่องการเคลื่อนย้าย การช่วยฟื้นคืน การใช้เครื่องวัดความดันโลหิต เป็นต้น	
๒) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน	การส่งเสริมภาวะผู้นำและการอาสาช่วยเหลือกัน	- ให้ผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำ แกนนำของกลุ่มทางสังคม องค์การชุมชน ได้ทำกิจกรรม หรือชี้แนะเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ ประสบการณ์แก่คนในชุมชน	- เปิดโอกาสและจัดเวทีให้แสดงศักยภาพและเสริมพลังผู้สูงอายุ เช่น ร่วมประชุมวางแผน กำหนดข้อตกลง กฎ กติกา จัดทำแผนต่างๆ เป็นคณะกรรมการของกลุ่ม องค์การต่างๆ เป็นต้น	- ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมภาวะผู้นำ	- จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชู มอบรางวัลแก่ผู้สูงอายุที่เป็นคนต้นแบบหรือคนที่เป็นแกนนำผู้นำ
		- การอาสาช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่บ้านหรือตามี่สาธารณะ	- อาสาปรับสภาพแวดล้อมภายในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ชักโครก ราวจับ พื้นกันลื่น ทางลาด ประตูเลื่อน แก้วน้ำให้พระที่วัด ศาลากลางบ้าน หน่วยงานราชการ เป็นต้น		- การอาสาช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในยามภัยพิบัติและยามฉุกเฉิน

๖ ลักษณะกลุ่มงานและ กิจกรรม	รายละเอียด ๖ ลักษณะกลุ่มงานและ กิจกรรม			
๓) การจัดสวัสดิการเพื่อ ช่วยเหลือ	- จัดกิจกรรมที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ เมื่อเจ็บป่วย ถูกทอดทิ้ง อยู่โดยลำพัง เมื่อเสียชีวิตและอื่นๆ ในรูปแบบเงินหรือสิ่งของ อาหาร ข้าวสาร เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ หรือการเยี่ยมที่บ้าน	- ช่วยเหลือด้วยการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุน ฅนาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนสังฆะวันละบาท กองทุนชมรมผู้สูงอายุ กองทุนฅนาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนสวัสดิการชมรมผู้สูงอายุ และกองทุนข้าราชการบำนาญ เป็นต้น	- จัดตั้งกองทุนกลางของชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุจากการระดมเงิน การสมทบเงิน จากหลายแหล่ง เช่น กองทุนจากผ้าป่า กองทุนขยะ กองทุนเพื่อผู้สูงอายุ กองทุนสาธารณประโยชน์ เป็นต้น - ในหลายพื้นที่ได้รับงบส่งเสริมและกระตุ้นผู้สูงอายุให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก	- การประสานให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการต่างๆ ที่มีชุมชนและส่งเสริมให้กลุ่มทางสังคมร่วมจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ
๔) การจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการดำเนินชีวิต	- การปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์ สะอาด ปราศจากมลพิษ	- การปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้านผู้สูงอายุ เป็นการปรับเชิงโครงสร้างทางกายภาพภายในบ้าน ได้แก่ การปรับห้องน้ำ ชักโครก ราวจับ ทางเดิน บันได เติยงนอน บริเวณรับประทานอาหาร ประตู กระจก ก๊อกน้ำ	- การปรับสภาพภายนอกบ้านที่เอื้อสุขภาพ เช่น ต่อการเดิน วิ่ง และออกกำลังกายแบบต่างๆ ได้แก่ สถานที่ออกกำลังกาย สวนสาธารณะ ลานกีฬา - การทำเส้นทางปั่นจักรยาน	- การปรับสภาพทางเดิน หอรั้งน้ำ ที่นั่ง ของหน่วยงานต่างๆ เช่น รพสต. งามกลางศ ตัว.ปอ นันตัมเป น้ำ
	- การจัดระเบียบชุมชน เป็นการสร้างสุขภาพของคนในชุมชน รวมทั้งผู้สูงอายุ	- การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	- การเพิ่มพลังงานทางเลือก เช่น ไปโอทีเซล แก้วผิวภาพ โขลาเซลส์ เตาเผาถ่านชีวมวล เป็นต้น	- การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น จัดโชนของตลาด การจัดวางสินค้าในร้านค้าเพื่อสะดวกในการเลือก หยิบจับ เป็นต้น

๖ ลักษณะกลุ่มงานและ กิจกรรม	รายละเอียด ๖ ลักษณะกลุ่ม งานและกิจกรรม			
๕)การพัฒนาศักยภาพและ นำใช้ข้อมูล	- จัดทำฐานข้อมูล โดยการรวบรวม จากแหล่งข้อมูลที่มีในชุมชน เช่น RECAP TCNAP รพ.สต. จปฐ. เกษตรตำบล กทช. ๒ ถ. ข้อมูล การรับเบี่ยผู้สูงอายุและคนพิการ และข้อมูลทะเบียนราษฎร เป็นต้น	- วิเคราะห์และการนำใช้ข้อมูลผู้สูง อายุและศักยภาพของชุมชน เช่น ข้อมูลประชากร ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลสุขภาพ การเจ็บป่วย ข้อมูลการเฝ้าระวังการปกครอง ข้อมูลทุนทางสังคมและแหล่ง ประโยชน์ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อออกแบบการช่วยเหลือผู้สูง อายุเฉพาะรายและเป็นกลุ่ม	- เปิดเวทีเพื่อสอบถามข้อมูลกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือประธาน ชุมชน อสม. ชมรมผู้สูงอายุ หรือ กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ และ กลุ่มทางสังคมอื่น องค์ชุมชน และหน่วยงาน ให้ความถูกต้อง และกำหนดทิศทางการนำใช้ ข้อมูล	- อปท.เป็นเจ้าภาพทำการ รวบรวมฐานข้อมูลที่มีทั้งหมด ให้เป็นฐานเดียวที่สามารถนำ ใช้ได้ทั้งตำบล
	- สนับสนุนและจัดกิจกรรมให้คนใน ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้การนำใช้ข้อมูล เช่น การประชุมสมาชิกชมรมผู้สูง อายุ การทำประชาคมหมู่บ้านและ ตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การจัดทำ แผนสุขภาพตำบล การจัดทำ แผนกองทุนสุขภาพตำบล เพื่อให้มี งานพัฒนาที่คำนึงถึงผู้สูงอายุใน ทุกกิจกรรม เป็นต้น	- ส่งเสริมให้กลุ่มทางสังคม สามารถทำหน้าที่จัดการและนำ ใช้ข้อมูลผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูง อายุ ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชมรมข้าราชการเกษียณ โรงเรียนผู้สูงอายุและกลุ่มทาง สังคมอื่นๆ เป็นต้น		

๒ ลักษณะกลุ่มงานและ กิจกรรม	รายละเอียด ๒ ลักษณะกลุ่ม งานและกิจกรรม			
๒)การส่งเสริมอาชีพและ ลดรายจ่าย	- จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง และญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุให้มีการลดค่าใช้จ่าย มีอาชีพและสร้างรายได้ ซึ่งการส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่าย สามารถพัฒนาจากการที่ผู้สูงอายุยังคงมีศักยภาพและ ประสบการณ์ในการทำงาน	- ร่วมกันลดค่าใช้จ่ายในระดับบุคคลและครัวเรือน เช่น งาน จักสาน งานหัตถกรรม ทอผ้า งานประดิษฐ์ต่างๆ การแปรรูปอาหาร การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลา ไปเพื่อการบริโภคเอง	- ผู้สูงอายุร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมุนไพร กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มอาหารแปรรูป เป็นต้น	- ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชน โดยผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำแกนนำทำหน้าที่เป็นแบบอย่างและเป็นผู้ถ่ายทอด เพื่อเป็นบทเรียนหรือในชุมชนในโรงเรียนหรือในกิจกรรมการพัฒนาของพื้นที่ เช่น อาหารพื้นบ้าน งานศิลป์พื้นบ้าน งานฝีมือและหัตถกรรม เป็นต้น
	- การสร้างรายได้ระดับกลุ่ม และระดับชุมชนซึ่งผู้สูงอายุสามารถเป็นแกนนำหรือสมาชิกได้ เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มเลี้ยงโคนม กลุ่มสินค้าโอท็อป ทำผลิตภัณฑ์สินค้าต่างๆ กลุ่มอาหารแปรรูป กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น	- อปท.สามารถสนับสนุนกองทุนต่างๆ เพื่อเพิ่มการผลิต เป็ด ไก่ กุ้ง ให้ผู้สูงอายุอยู่โดยไม่ติดดอกเบี้ยหรือติดดอกเบี้ยต่ำ และสร้างวัฒนธรรมการออมของกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น	- การสนับสนุนประชาสัมพันธ์สินค้า เช่น นำมาเป็นของที่ระลึก จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์ของอปท. เป็นต้น	- อปท.ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กศน.หนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพเทคนิค วิธีการผลิต การออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โลโก้ การจัดทำบัญชีและเพิ่มช่องทางทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ เช่น ตลาดชุมชน ตลาดนัด ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน ตลาดออนไลน์ เป็นต้น

คณะผู้เขียน

ชนิษฐา นันทบุตร
พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย
นิศาชล บุญผา
อัมราภรณ์ ภูระย้า
ขวัญสุดา บุญทศ
กรณย์พิชญ์ โคตรประทุม
พรธนิภา ไชยรัตน์
อรอนงค์ บัวลา

คณะผู้เขียนจากพื้นที่

ภัทรกุล ใฝ่เครือ	ทต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา
อินธิรา ใจจุมปู	ทต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา
เจษฎา ธรรมใจสุ	ทต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา
วัชรระ ใจยะบัง	ทต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา
อำพล คำชัยล็ก	ทต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ชนิดา อินตา	ทต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ภาณุวิชญ์ จันไสย	ทต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
วัชรภู ทิพนี	ทต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ภูษิษ ธรรมพันธ์	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
ปภาภรณ์ ศรีทัน	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
จตุพล ยะจอม	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
ธีรพงศ์ ปิงสุแสน	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
นภัสรพี พรสิทธิ์	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
สุพจน์ ใจแก้ว	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
กاجบดินทร์ เสาร์คำ	ทต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
รัตนา ปันจติ	ทต.อุ้มอ่อง อ.เมือง จ.ลำพูน
วิสุทธ์ มโนวงศ์	ทต.อุ้มอ่อง อ.เมือง จ.ลำพูน
กรกช ทาเกิด	ทต.อุ้มอ่อง อ.เมือง จ.ลำพูน
สิริธิดา ส่งน้อย	ทต.อุ้มอ่อง อ.เมือง จ.ลำพูน
วิศาล วัฒนศิลป์	อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย
กนกวรรณ แสงเมือง	อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย
นิลวัจน์ แสงเมือง	อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย
มานิติ มีสุข	อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย
วิฑูรย์ อ้นฐ	อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย

วิทยา ศรีจอมแจ้ง
กรรณิการ์ แก้วทองมา
วิไลพร ปัญญาปิน
ระยอง ใฝ่ใจ
ศศิธร นามจิต
ชฎานิส บัวเทศ
เสาวนีย์ ธีรทอง
ศุทธา แพรสี
บุญศิริ ศรียอด
วรพงศ์ อินทนิล
ปัทมาพร บัวแก้ว
ชฎานิสดา กุลอ่อน
วิยะดา เชื้อนแปด
เบญจวรรณ หมีนจันทร์
วีรภัทร ปกเครือ
อัษฎาพงษ์ เหมืองห้า
ขวัญชัย โกเสนตอ
พัชรินทร์ วงศ์เรียน
จักรกฤษณ์ สุตะวงศ์
เฉลิมวุฒิ สุตะวงศ์
สุราษ จำปา
นิภาพร แสนบรรดิษฐ์
ธัญญรัตน์ จันทร์แดง
อำนวย ไกลขุน
ณัฐวุฒิ สายเปีย
ธีระศักดิ์ เรือนใจดี
จันทน์แจ่ม เมืองดีบ
ศักดิ์สุริยา ผัดอ่อนอ้าย
พิมพ์กานต์ นวลมา
ซ้องนาง นาคน้อย
ณัฐวร หมายมัน
ชาญณรงค์ ทวีรักษากุล

อบต.ช่วงเปา อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
อบต.ช่วงเปา อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
อบต.ช่วงเปา อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
อบต.จำป่าหวาย อ.เมือง จ.พะเยา
อบต.จำป่าหวาย อ.เมือง จ.พะเยา
อบต.จำป่าหวาย อ.เมือง จ.พะเยา
อบต.จำป่าหวาย อ.เมือง จ.พะเยา
อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
อบต.ต๋านักธรรม อ.หนองม่วงไข่ จ.แพร่
อบต.ต๋านักธรรม อ.หนองม่วงไข่ จ.แพร่
อบต.ต๋านักธรรม อ.หนองม่วงไข่ จ.แพร่
อบต.ต๋านักธรรม อ.หนองม่วงไข่ จ.แพร่
อบต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
อบต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
อบต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
อบต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
อบต.อ.นาแก จ.นครพนม
อบต.อ.นาแก จ.นครพนม
อบต.อ.นาแก จ.นครพนม
อบต.อ.นาแก จ.นครพนม
อบต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก
อบต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก
อบต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก
อบต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก
อบต.วังท่าดี อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
อบต.วังท่าดี อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
อบต.วังท่าดี อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
อบต.วังท่าดี อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์

ระบบการเรียนรู้ โรงเรียนผู้สูงอายุ โดยชุมชนท้องถิ่น

